
EX-LIBRIS
H. HOUYVET

78. RAYNIER (N. du), sieur de la Tour (famille tourangelle).

Alciati (A.). Omnia emblemata cum commentariis, quibus emblematum defecta origine, dubia omnia et obscura illustrantur per Claud. Minoem huic editioni F. Morelli. *Parisiis*, 1618, fort vol. in-8, nombreuses grav. sur bois, maroquin fauve, dos orné en long, filets et fleurons angulaires, dentelle à petits fers entourant les armoiries, tr. dor.

Belle reliure anc. en bon état de conservation (manque la coiffe du bas ; le second plat est un peu frotté).

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/omniaandreaealci00alci_1

OMNIA ANDREÆ ALCIATI V. C. EMBLEMATA

Cum Commentariis, quibus emblematum detecta origine, dubia omnia, et obſcura illuſtrantur.

Per Claud. Minoem I. C.

Acceſſerunt huic editioni

FED. MORELLI PROFESS. REG. *Decani Corollaria et monita.*

PARISIIS.

In Officina Ioan: Richerii ſumptibus.

Franciſci Gueffier in uia D. Ioannis lateranēſis e regione Collegii Cameracēſis. 1618.

Cum Priui: Regis

Iaques de Weert

AD INCLYTVM
ET EXCELLENTISSIMVM
PRINCIPEM LVDOVICVM DE
BOVRBON Comitẽ SVESSIONEN.
Magnum Franciæ Magiſtrum,
Delphinatus Gubernatorem. &c.

FED. MORELLI Profeſſorum Reg. Decani
ΠΡΟΣΦΩΝΗΤΙΚΟΝ.

SVESSIONVM LODOICE HEROS
Inclyte,
Principibus edite auis, decus qui
Galliæ
Fuẽre, præſidiúmque munitiſſimum,
Et LODOICO *Regi Pio & Iuſtiſſimo*
Dilecte, virtutes ob almas & ſidem:
Dum Chriſtiani hoc ſuſpicis Columen Throni,
Parentis æmulatus acta Heroica,

PROSPHONETICVM.

Phœnicis & tui audiens monita aurea
POITVINII *prudentia inſignis ſenis:*
Virtus auita Te laborem præmiis
Præferre ſuadet, atque inanes temnere
Plauſus, & aſſentantium vanos choros,
Iunctáſq; Muſis Gratias non ſpernere;
Inermem & armatam colendo Pallada.
Ideo ALCIATI *litterata Emblemata*
Docti, optimi, Iuriſq; conſulti viri,
Europæ in omnibus plagis celeberrimi,
Et Liliorum honorem amantis maximè;
Poëtico lepore vermiculatum opus,
En conſecrauimus tuæ Excellentiæ,
Scriptum haud recens, ſed ſedula recognitum
Cura eruditorum, Notiſque & ſymbolis
Auctum, Coronidibus & appendicibus;
Quibus additæ Metaphraſes quædã Atticæ:
Opella noſtra tenuis editione in hac
Inutiles fuit amputare ramulos,
Feliciores inſerendo ſurculos,
Librariorumque oblinendis ſordibus.

Prosphoneticvm.

Hoc ſi ſerena fronte, Princeps, ſumpſeris
Munuſculum leue, ſed Camænis perplacens:
Non inde tenuis gloria orietur tuo
Clientulo, tuíſque deditiſsimo.

LECTORI.

NON eſt quod te celem, amice lector, ſtomachi mei faſtidium, qui meos in Alciati Emblemata cōmētarios, toties excuſos typis Antuerpiæ, primùm per Plantinū, deinde Lutetiæ non ſemel, ac Lugduni iamdudum pro derelicto cogitabā, quia in ijs nihil præter adoleſcentiæ meæ priores impetus agnoſcerem, & quos improbare facilius quàm emēdare. Nec enim mihi eadem eſt ætas, neque mens, vt id quicquid eſt opellæ, facilè permiſſurus eſſem alijs, quibus hoc ſtudij genus arrideat. Siquidē me vis quædam maior abripit, publica profeſſione iuris vtriuſque reuocatus: & quam Spartam ſum nactus, putaui ornandā potius, pro ingenij modulo, quàm tamdiu Sirenum abduci cantibus, & apud ipſarum conſeneſcere ſcopulos. Quia tamen labor iſte meus à Philologis, & eruditis ſanè multis hominibus, cum applauſu aliquo exceptus eſt, ego fœtum quanquam vix dum ſatis maturum, interdum excepi, fouique ſinu; & ad eum augendum, locupletandùmque, aliquid de meis tēporibus, ſum ęquo animo ſuffuratus, ne quod ſemel mihi multos ante annos exciderat, contemptum prorſus, & abiectum videretur. Nec enim vnquā à litteris amœnioribus abhorrui, & antiquitatis ſtudia ſum obnixè perſecutus, quibus & vtendum mihi cenſui, ad prudentiam Iuris multò diligentiùs excolendam. Studia iſthæc humanitatis adoleſcentiā alunt, ſenectutem oblectant, nobiſcum pernoctant, peregri-

mantur,ruſticantur,ait oratorum princeps,vel quod Plinius Secundus,prudẽs ac diſertus rerum æſtimator:his literis iocamur,ludim⁹,querimur,iraſcimur, deſcribimus aliquid modò preſſius,modò altius,atque ipſa varietate tentamus,vt alia alijs, quædã fortaſſe omnibus placeant. Scio equidem pleróſque eſſe qui ſolis ſtudijs quibus aſſueuerint,ſic capiantur, vt alia vel cultiora faſtidiant, vt qui ſcholaſticæ Theologiæ,vel rei medicæ ſolis defixi pronunciatis,ſolos ſuos auctores laudant,ab ijs toti pendent, nulla linguarũ meliorum tincti cognitione,nulla rerum antiquarum peritia docti, videntur habere ſuſpectos auctores,quibus humanitas excolitur:quin & obliquè, aut inuidioſé traducunt eos, qui his lautitijs oblectantur,&quaſi meliorum ſtudiorum,vt ita dixerim,condimentis. Cæterum non videntur mihi parum ſapere medicæ rei periti,Iuris ſapiẽtes,&rerum ſacrarũ profeſſores,qui ſuas quique artes principes,ac præcipuas priore loco habent, non tamen vt penitus ab auctorum politiorum lectione abhorreant,ſed quibus vtantur tanquam Ægyptiorũ ſpolijs,vt rectè Beatus Hieronymus,qui quãquã Theologiæ peritiſſimus,linguarum meliorum ac diſciplinarum pené omnium quæ homine ingenuo nõ indignæ videbantur,exactam cognitionẽ hauſit&expreſſit:nec vnquam ſibi eam commoditatem inuidit, aut alijs putauit inuidendam. Hoc tamen non ideo dico,quaſi qui res eas acceſſorias,adeo impenſé celebrem, vt quas priore loco haberi velim. id enim obiectum iam olim,ſed à pleriſque moroſulis, &tetricis,qui niſi quod ipſi ſapiũt, nihil rectum putant,ſed quia confidẽter aſſeuerare audeam,ſine politis & humanioribus actibus, doctrinam omnem

quamquam humanæ vitæ accommodam, penè ſemper videri ſqualle ntem & horridam perinde atque cibos, certe bonos, inſuaues tamen & auſteros, qui ſalſamẽtis oportunis careant. Itaque non detrecto iam libri multo auctioris copiam facere, vt ſi tibi cordi ſit, eo vtaris impenſius, & næuos fortaſſe plures, qui incuria operarum, vel mea obrepſerunt, non adeo durè accipias, vt putes aliquid omni ex parte beatum. Suus cuique error attributus, & non videmus manticæ quid in tergo eſt. Quin facile eſt dormitanti & nihil prorſus agenti, de aliorũ laboribus pronunciare: certus alioqui mihi fore candidiores eos, qui facto periculo ſentiunt, & ſapiunt, quot in tenui etiam labore perficiẽdo deuorandæ moleſtiæ. Si minimè perſuadeo, per me ſint omnia protinus alba, & nihil moror Criticos nimium diligentes, qui ferè de aliis impunè ac ſecurè iudicãt, ſeipſos vix vnquam norunt. Et quod peritiſſimus togatorũ Varro dixit; Nobis videmur belli, feſtiui, ſaperdæ, cum ſimus σαπροί. Id quidquid eſt vigiliarũ perfici cura, & arte exactiore potuit, ſed quia non ſatis otij mihi relictũ eſt, non potui lambendo diutius, quaſi vrſinum fœtum polire, ac perficere. Quin facilius inſtituta ſemel perſequor, quàm reſumo interrupta: & pendeo animi, cum quid orſus traducor aliò, eo quod dum prior impetus retardatur, hebeſcit induſtria, debilitatur animus, nec ſatis belle negotiũ vel inſtituitur, vel perficitur, quod fit ab occupato & impedito. ſic igitur abductus ordinario penſo iuris profitendi, quod me totum tenet, vix vel niſi raro admodum, poſſum muſis manſuetioribus oblectare animum, quamquam eæ grauium ſtudiorum duritiam, nõ parum emolliant; hoc vnum ingenuè profiteor, multo plura in meis ſchedis eſſe complicata, ex quibus li-

bri huius moles, nõ incommodè potuit excreſcere, ſed vti dixi iam otium defuit: adde quod vererer, ne foret labor iſte irritus, nulliúſq; frugis, fortaſſe quibuſdam commodus, mihi minime, qui viderer operam pene inutilem tentaturus. Si tamen quod impendi gratuitò tibi placeat, aut quidem certè non diſpliceat: ſic tibi perſuade, Lector candide, quòd in vetere verbo, Eleuſiniam habere quod iterum reuiſentibus obijciat. Vale.

C. V.

NICOLAI GVLONII LITERARVM

Odyſſ. τ. GRÆCARVM LVTETIÆ PROFESSO-
ris Regij de his in Alciati Emble-
mata commentarijs.

Ἐννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστής,
Τῆς Κνώσου βασιλεύς, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη,
Τοῦ πάρα καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
Ἀρχομένοις ὁσίους Κρησὶν ἔθηκε νόμους,
Τὸν δ' ἡμῶν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
Δῶκαν ἑοῖ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
Ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τοῦ δὲ κορεσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν·
Οὕνεκα ῥητήρων εὖ τ' ἐνθυμήματα φαίνει,
Ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει.
Εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
Οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει·
Εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
Μάντις ἀληθείης Οἰδίποδας κρατέει·
Αἱ δὲ παρεκβολαὶ Ἀλκιάτου εἰς δαίδαλα ἔργα,
Ἀτρεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS EXPRESSVM numeris.

Ter ternos Iouis auditor rex Gnoſsius annos,
Mæonidæ vt cecinit Muſa verenda, fuit:
A quo conſilium, ſacros mentiſque receſſus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At noſtrum Muſæ Minoëm aluere benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantque Heliconiadum ſacros haurire liquores?
Inde ſatur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur ſiue enthymemata torquet,
Aureus ex ſacro defluit ore lepos:
Seu reſerat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile ſapit:
Siue etiam abſtruſas res prorſum ænigmata pandat,
OEdipodem vates veridicus ſuperat.
Explanata quidem Alciati hæc Emblemata, paſsim
Teſtantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinenſis.

AMPLISS. VIRI, IANI CLERICI REGII SENATORIS, ET LIBELlorum ſupplicum in ſuprema Curia Præſidis.

AD CLAVDIVM MINOEM.

Mortalis Minos mortales dum incolit auras
Iudex, è terris eluit omne nefas.
Immortalis vbi hanc Minos ex orbe reducet
Aſtræa ad ſuperos mœſta redibit iners.
Sic generi humano prodeſt tua longior ætas,
Et breuis ignauos vita decere ſolet.

ETiam inter ipſas lites, & in medio ſtrepitu forenſi, me te cogitare dices, vt de Ennio ſolebat Scipio, qui hæc carmina in ipſo ſenatu, in ipſo calore iudicij, in recordatione tui nominis defixus, exaraui: ſed pulchritudo, aut potius amplitudo tui nominis multa mihi ſuggerebat, vt plane mirari non debeas, ſi in vberrimis, & fertilliſſimis iſtis agris, tanta fœcunditas ſe mihi obtulerit, in ſterili & inerti fundo, hæc copia contingere mihi non potuiſſet. Pulchrum eſt iudicis perſonam ſuſtinere, nec vnquam Dij immortales, quicquam è cælo in terras demiſerint ipſa Iuſticia præſtantius vel amabilius? quæ ſola generis humani, viuentum ſocietatem tuetur, & ſuiſtinet, vmbras vero & figuras, & imagines inanes iſtius æqui & boni, licet longiore vſu in eo exerceamur, nos ſolum tenemus. At vero æquitatis igniculi à natura tibi inditi nomini tuo decus & ornamentum adferunt, téque adeo Minoem, & æquum iudicem conſtituunt, vt æquitatem ſimul ex lacte nutricis ſuxiſſe videaris. Iuriſconſultum eſſe non tam difficilè eſt, quàm vulgo prædicatur; nullæ enim ſunt pœnæ conſtitutæ aduerſus eum qui ignoranter, abſurdè, aut ineptè, de iure reſponderit, cùm ille excuſetur, ſi quod iuſtum & æquum putauit, in apertum produxerit. Sed iuriſconſulti & Minois ſimul fungi partibus, & in vtroque præſtare, hæ veræ ſunt &

germanæ tuæ laudes: quibus ego inflammatus me continere non potui, quin moralibus & generi humano teſtatum relinquerem, nunquam nobis adfuturam iuſtitiam, quandiu iucunda conſuetudine, & amabili conſpectu Iuriſconſultorũ & Minoum tui ſimilium fruemur. Vale. Non. Sept. 1584.

EIVSDEM.

Iactet Apollinea Mopſus ſublimis in arte
Quot gereret teneras porca grauata ſues.
Quique recenſendos ſuſcepit in arbore groſſos,
Theſtorides celebri laude beatus eat.
Noueris aërij diſcernere ſigna volatus,
Sortibus obluctans Amphiaraë tuis.
Quemq; canunt olim linguis viguiſſe duabus
Transferat Actæus labra biſulca Cecrops.
Dignior his Minos, huic eſt facundia linguæ
Auſoniæ, Argolico verba tenore ſonant.
Huic modulaminibus Muſarum turba nouenis
Certat honorata ducere plectra lyra.
Hæc eſt codicibus candela notata ſacratis,
Candela in media parte locanda domus.
Vt ſal exhibitis eius doctrina medelis,
Curat ab innumeris putria membra malis.
Orpheus carminibus potuit fera ſaxa mouere,
Viua mouet Minos pectora: maior vter?
Ergo quid Argolicas Græci mirantur Athenas,
Cur Rhodos Auricomo ſit celebrata deo.
Nam tua cùm ſummum virtus pulſarit Olympum,
Nec tibi ſit ſimilem Gallia nacta virum:
Quanto lucidior ſuperat vaga ſidera Phœbe,
Hoc tua Palladius tempora cinget honos.

EIVSDEM.

Cantabunt celebres paßim tua ſcripta Poetæ,
Ingenij decora alta tui, & mens cognita viuet,
Dum ſtabit medio pendens grauis æthere tellus,
Viues, æterno Minos celebraberis æuo.

EX II. EPIGRAMMATVM VIRI CLARISSIMI, STEPHANI PASCHASII, REGII Conſiliarii, in Rationalium decuria.

QVæſitor Minos vrnam mouet, hoc tibi Claudi,
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic auguſta ſedeat ſub imagine Minos,
Omnia qui iuſto temperet imperio.
Hoc autem cur te ſortiri ſchema velimus,
Si petis, in promptu plurima cauſa ſubeſt.
Nam dum Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elyſiis:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique ſuo,
An tu non iſto, Minos, Emblemate dignus,
Qui cum Minois nomine, numen habes?

GERMANI AVDEBERTI AVRELIAN INDICTION. REGIARVM PRÆSIDIS.

AN tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis
Nominis & famæ quis neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodoſa Emblemata ſoluens,
Vis dicam? tute vincis & Alciatum.

ROBERTI VVIDII, TORNODORÆI DICASTAE.

ARtibus exiguis magnæ eſt excellere laudis,
Quid ſumma ſi ſit primus in arte locus?
Dum ſtudio, ne poſtremas & iuris & æqui,
Ne facilis Muſæ cognitione ferar,
Ante oculos vtriuſque exemplaria pono,
Minoem Muſæ, iuris & Alciatum.
Hic ſolidam ex reliquis iuris percalluit artem:
Nil Minos quicquid ſcitq; docétque leue eſt,
Et quos argutè labyrinthos fecerat ille,
His aditum Minos, non Ariadna parat.
Perge igitur, Claudi, qui ænigmata docta recludis,
Inſtruis ad ſummum tu tibi lumen iter.

ISACII BLANCARDI, AVRE-LIANENSIS.

GRæciæ quid tantis Terpandrum laudibus effert?
Nunc deſinat, meritóque cedat Gallia.
Vix Spartanorum Terpander tempore multo,
Et milite domuit furorem plurimo.
Aſt omni Minos doctrinâ imbutus & arte,
Animos furenteis voce propria domat.
Voce domat Tigres & mulcet voce feroces
Animos Leonum, mollificat & ſilices.
Voce ſua Parcas ducenteis ſtamina vitæ
Domat, cruentos & animos Ditis domat.
Omnino nouus Orpheus eſt, eſt alter Arion:
Mortalia mouet hic, & immortalia.
Nubila ſi quando lateant, & aquoſus Orion
Solem, repentè voce miſſa oſtenditur.
Iuppiter humano generi dum fulmina dextra
Vibrat repentè voce flectitur ſua.
Sed non mirandum, Minos Pandora deorum eſt:
Di cuncta poſſunt, ſic poteſt hic omnia.
Eſt illi melius donum doctrina tributum,
Sic ſapius rebus hic in omnibus vtitur.
Moliri potis eſt oris facundia cuncta:
Sic cuncta molitur ſua eloquentia.
Hunc lege, Amice, librum, dices cùm legeris omnem,
Hic Phœbus eſt, & Pallas, & Cyllenius.

FRANCISCI IVRETI DIVION.

PArturit ingenita Naturæ lege feracis
Semper noui quid Africa.
Hoc etiam Minos cenſendus more videtur
Momo vel omni iudice.
Namque ſubinde parit fœcunda mente libellos,
At monſtra non ſunt Africæ.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica gaudet
Nouis ſubaucta liberis.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica lumen
Sumit recens & efficax.

Quod ſua ſi ſoboles venerando iure parenti
Sequax rependit praemium.
An bella Minos debebit prole beatus
Iuſto carere praemio?
An quod liuor edax extrema ſilere ſepultus
Poſt fata tantum cogitur:
Viuus adhuc fructum meritae non laudis habebit,
Vt hac fruatur poſthumus?
At ſatis antè fides ſtudiorum exacta tuorum
Eſt viſa doctis omnibus.
Quem tua longinquum iam non tranſcenderat errans
Adulta fama Caucaſum?
Nimirum liquidò generoſum noſſe valemus
Solis leonem ex vnguibus.
Quinetiam vaſti falſum maris ire liquorem
Vna probatur guttula.
Haud tamen interea langueſcit fracta veterno
Grauique mens ſub otio.
Nam noua praeteritis adcreſcere plura videntur
Negotiis prioribus.
Tot veluti curis ſudorum totque catenis
Agmen tuorum extenditur:
Vix ſimili vt verſet labentem culmine montis
Labore ſaxum Siſyphus.
At ſi vera canunt, gaudent diuina moueri
Non deſinente lubrico:
Et, quae colligitur nullis rationibus, actu
Æternitas ſe perficit.
Cuius quicquid habet nomen geniumque laboris
Natura, moſque dicitur.
Num caelum indefeſſa rotat vertigo, mariſque
Æſtus vagatur inquies?
An datur immoto tardum pede cernere Solem,
Facis coruſcæ prodigum?
Ignea mens igitur, quibus & caleſtia conſtant,
Cum ſeminum ſit particeps:
Quid mirum nuſquam ſi torpet, ſentiat vllas
Nec corporis moras ſui?
Vna tamen Minos ſubit admiratio mentem
Tam multa quòd cudis noua:
Sed partum generoſa nequit mens edere, inundet

Ni literarum

Ne literarum flumine.
At hunc præcipiti periturum pellit ab ortu,
Nec vlla opem Lucina fert.
Pectus habes grauidum præclaris artibus ornat
Tagóque vena ditior.
Vt tibi ſit ſatis, vt furi nimiúmque rapaci,
Cui dum reuerſa nil Ceres
Quàm lolium infelix, ſteriléſque relinquit auenas,
Opes tuas depaſcitur.
Nec meminiſſe poteſt quàm ſit tibi lauta ſupellex,
Et almæ rerum copia.
O felix nimium, cui tam licet eſſe beatus
Non æqua ſors eſt omnium.
Vere autem inuerſo teſtaris nominis, MINOS,
IN LVCIDO MVSAS *fore:*
Nam muſæ interitus horrent, ſplendoris amore
Tenentur eædem maximo.
Dum tua lucem igitur cæcis adhibere tenebris
Non deſinit ſolertia.
Educis ſpecula lumen, quod ſemper adeptum,
Tuto ſequantur poſteri.

NICOLAI QVATERSOLIDI PRAEFEcturæ Columerienſis vicelegati.

TE ſemel vt vidi, facilem, doctúmque repente
Agnoui, verbis melifluúmque tuis.
Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abſtulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum ignoſcant Charites, Muſæque politæ,
Et ſi quid peccem, parcat Apollo mihi.
Nominis hoc anagramma tui, & cognominis è re eſt,
O ANIMVS DVLCIS, *quem tua ſcripta probant.*

AD ANAGRAMMATISMVM, CLAVDII MINOIS, IN CASV SOLIDVM.

IN CASV SOLIDVM, *præfers anagrammate nomen*
Quod verum, at paucis cognita cauſa tamen.

Caſibus oppreſſus fortis nam præpete fato.
Muſarum ſolidas tu tibi nactus opes.

S. B. D.

ALIVS EIVSDEM ANAGRAMMATISMVS, OS DVLCI IN MVSA.

OS DVLCI IN MVSA, *qui præbes oſcula Muſis:*
Sic feris æternum fœdera cum ſtudiis.

I. Tab. Diuion. B.

DE COMMENTARIIS MINOIS IN Alciati Emblemata.

ALciatum Minos ſcholiis locupletibus ornat,
Ornanti nunquid ditior eſt animus?

I. B. DVVALLIVS.

EPISTOLA PRIORVM EDITIONVM.

PROTOGENEM pictorem ſua ætate nobilem, tã improbo fuiſſe ſtudio, támque indefeſſa pingẽdi cura diligentiáq; memoriæ proditum eſt, vt Apelli parẽ in omnibus futurũ dicerent, ſi manũ de tabula tollere potuiſſet: adeò vtile in omni vitæ humanæ inſtituto vulgatũ illud, μηδὲν ἄγαν, vt Iſocratea in cõpoſitione cura diligentior à pleriſque reprehendatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciã, quis meę cõmẽtationis in hæc Emblemata modus à me ſit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poterã, ea duntaxat in ſuos locos contuli, quæ ad rem præſentem magis accõmodata viderẽtur. In quo malui breuiùs omnia perſequi, & leuiter attingere; quæ nemini eſſe ignota ſuſpicabar, quàm quaſi ῥαψῳδεῖν, pérque locos cõmunes idẽtidẽ exſpatiari. Sed ne te pluribus morer non erit alienum, ſi re ab ouo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis conſiliũ explicem, vt eadẽ via compertum habeas, quid quãtùmque in literis cõtenderim, quóſque labores hactenus incredibili facultatum penè omnium inopia laborans, in ipſis pueritiæ meæ rudimentis ſum perpeſſus. Quo tempore cùm ſperarem me liberatũ iri difficultatibus, & penè dicam, miſeriis, quibus exerceri & interdũ obrui pupillus ſolet omni parentum ope deſtitutus manendum quaſi aliqua in vigilia mihi ſtatuebam, neque animum ita deiiciebam, vt à liberaliũ artiũ

ſtudio penitùs auocarer: tametſi neque fortuna, ne-
que alia melior occaſio hunc mihi fructum, quem
Dei beneficiò videor conſecutus, haud quaquam
polliceri videretur, Nã me (ãno ętatis duodecimo)
per ſeptenniũ fermè ad inferiores relegatũ ſcholas
& nodis, quibus me expedire nõ niſi ſerò admodũ
potui, detentũ conſtrinxit inimica & certè moleſta
ſortis conditio, quæ ſtudia mea neſcio quo veterno
quaſi ſopita & fermè extincta reddidit. Quibus ta-
men in æternis ſic animus occalluit, vt ſeptẽ anni-
citiùs elapſi ſint, quàm meũ me otiũ tam malè col-
locaſſe ſenſerim. Quæ quanquã vera ſint, tamẽ ci
exãtlatos à me labores in memoriã reuoco, & cer
tè quod ſummo & præpotẽti Deo immortales ha
beã gratias, qui me hoc veluti gyro includi prim
voluerit: atq; me, quãquã ea ætate nimiũ rudẽ, ne
dum ſatis confirmatũ, prouinciã ſuſcipere cõceſſi
ad quã partim ętatis imbecillitate, partim etiã ing
nioli modulo ac captu omninò eram ineptus. Poſt
quã enim linguæ Latinę & Græcę, Mathematum&
Philoſophiæ peripateticæ rudimẽta delibaſſem ea
rúmque diſciplinarũ cognitionẽ aliquã certè me
diocrem percepiſſem in palæſtra viri literatiſſimi I
Baezæ Hiſpani hominis (cuius in Logicis & Arith
meticis cõmentationes in lucem editæ à doctis cõ
mendantur) opportunitatem aliquã ſum nactus e
omnia recoquendi ſeduliùs, quæ per trienniũ & e
plus in Philoſophico ſtudio primũ hauſerã. In qu
quidẽ, diuturna certè, parùmque vtili meditation
retexendo, hærendũ mihi diutius fuit quam vnqu
cogitaſſem, vt quaſi ſcopulum Siſyphiũ toto ferm
ſeptẽnio effractis penè viribus voluerẽ. Quę tam
à me dicta, nolim à quoquã ſic accipi, ac ſi quas

ſtudiis ærũnas pertuli,tã moleſtè ferre debeã: nihil enim eſt quod tanti faciam labores neſcio quos aut ſpõtaneas illas moleſtias,quę ſtudioſos comitari ſolẽt:quãquã tamẽ(vt id ingenuè ac libere) dubiꝰ ſim an ratione aliqua cõqueri mihi liceat, quòd fortunã non tã iniquã habuerim, quàm ingenium inani admodũ & ruſticano quodã pudore prępeditũ. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono sũ id quod ſũ) recreari paululũ occepit ingenij mei langor:& ita hucuſq; perueni;vt nũquã me pœnituerit tantillis laboribus adeptũ ſtudiorũ fructus vberiores,quã vnquã cogitaſſem, nõ quòd ingenio me valere iactẽ(quod in me quã exiguũ,planè ſẽtio)ſed quod mihi naſci cõtigerit tẽpore feliciore, quo inciderim in præceptorẽ cordatiſſimũ, multiplici rerũ cognitione locũpletẽ,&,ꝙ in maximis duco,cui meũ ſtudiũ probari haud dubiè percipere. Ex eo itaq; cũ exceſſi,quãtũ in me fuit, bonorũ auctorũ Græcorũ Latinorúmque pomœria libero & quieto animo peruolitaui, erat enim mihi otij ſatis:bibliothecas virorũ aliquot eruditorũ adij,quãtũ mihi cõceſſum, & eruditionis alicuius cõparãdę inſtrumẽta quãplurima perquiſiui, eáq; auidè arripui,quaſi diuturnã ſitim explere cupiẽs (vt ea mihi nota eſſent,quorũ poſtea vsũ aliquẽ,quãquã admodũ mediocrẽ,sũ diligẽtia & ſtudio cõſectatus. In his itaque mihi viderer aliquantò implicatus, déque multis multa conſultarem, cõmodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematũ quẽ recẽs nobis Lugduno aduectum,& aliquot annis antè, Pariſijs excusũ,nouerã à philologis omnibus non minimũ commendari. Quẽ cùm de manibus ferè nõ deponerẽ,& multa in eo perobſcura deprehenderem,in

quibus hærebam diutiùs, & in multis nitẽdo ſudãs, quôd tunc quos vellem imprimis libros nõ haberẽ ſciſcitabar ex Leodegario Agathochtonio, Benedictino Diuionẽſi, homine verè pio, & in Hebręa, Gręca, Latináque lingua non mediocriter verſato, vnde mihi omnes nodi & ſcrupi diſſolui poſſẽt. Ille quidẽ de nonnullis me liberè admonuit, ſed hoc maximè, vt fantem ipſum, ſi fieri poſſet, adirem, ex quo nimirùm Emblema quodq; ſumptum eſſe cõſtaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri poſſet, enarrem: id eſt, Alciati ſcripta alia, quó id præſtarem commodiùs, ſedulò & accuraté voluerẽ: vtque ingenii vires periclitari paterer, méq; nihilo ſegniùs exercerẽ, cùm ſtudia mihi alia grauiora nõ ſuppeterẽt, ipſa omnia Emblemata ſcholijs & cõmentarijs illuſtrarẽ. Cuius viri conſilio primùm nõ leuiter inflammatus, primas lineas (quantũ per ætatem certè tenellam & conſilij inopiam licebat) ducere incepi: in quo primo impetu ſatis mihi ſum cõſcius, me nõ ſecus atque vrſinum fœtum inconditum planè & informem peperiſſe. Quod enim mihi hic auctor impẽſiſſimè placeret, eum ſumma perlegi auiditate: cuiꝰ opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios pleroſque qui ad hoc argumentum tam plauſibile facere videbãtur, deuoraui: pérq; multas Philologiæ areas locupletiſſimas ſumma cum voluptate exſpatiatus, ad extremum id mihi lucri feci: quod numquam fuiſſem conſecutus, niſi animum ad hãc rerũ explicandam difficultatem applicuiſſem. Et quidẽ non potuit hic liber vel ob argumenti ſplendorem varietatémque, vel auctoris nomẽ clariſſimũ apud omnes qui nõ ſunt alieni à Muſarum amœniorum

choro non gratiſſimus eſſe: cuius lepores & cõcinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cũ voluptate vtilitatem in eo coniunctã, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri cõſueuerunt. Quis igitur mihi iure ſuccenſeat, aut paulò etiam iniquiùs frõtem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meam qualemcũque induſtriam & ſtudium ab hoc genere ſcriptionis putaui vnquam alienum eſſe debere, quãquam non parum in eo eſſe difficultatis agnoſcerem, quæ niſi ab homine & otio & litteris abundante, vix ſolui poſſe videretur. Quod ſi quis, vt sũt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo labore à nobis abſolutũ, cenſeátque id operis quibuſlibet aut etiam Grammaticulis committi nõ minus quàm mihi potuiſſe, vehementer errat. Quotus enim quiſque eſt (abſit arrogãtia dicto) qui vel Ethnicę diſciplinę aut phyſiologiæ ignarus, ne dicã hiſtorię aut linguę Græcæ prorſus inſcium, qui vnum aut alterũ Emblema pro dignitate enarrarit? At vt iſthæc miſſa faciam, quis noſter in eo explicãdo & illuſtrãdo libello conatus fuerit & induſtria, vt eruditos nõ latuerit, ita imperitis non poteſt non eſſe perobſcurũ & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo ſi non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior eluceſcat, certè diligẽtia quædam obſeruari non obſcurè ab ijs poteſt qui ſunt ęqui rerum æſtimatores. Id verò maximè, niſi fallor, perſpicuũm erit in obſeruãdo fonte & origine cuiuſcunque Emblematis, in comparandis vtriuſque linguæ auctoribus, qui magnum videbãtur adferre adiumentum ad ſingulas notas & explicationes, vt

deniq; in cumulãdis iis locis, qui ſparſim apud Alciatum in ſctiptis aliis prolixiſſimis habeãtur. Quæ cùm dico, ſcio equidem quid mihi obiici hoc loco poſſit: quaſi qui velim diligentiam ab omnibus approbari meam, nihil omninò concedã iis qui in eo libello primùm enarrãdo elaborarunt, ſuãque nobis induſtriam probauerunt. Certè, vt verũ fatear, modeſtiùs de me ſentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ ſuſpicionem: ſed vt aliorum ingeniorum ſum candidus ęſtimator, ita velim hoc mihi tribui concedique, vt de me non falſa iactãti mihi credatur. Ne enim diſſimulare videar, ſcio ante annos octodecim, Sebaſtianũ Stakamerũ Germanũ in aliquot Alciati Emblemata ſcripſiſſe commentariola (ſic enim appellat) familiariter admodũ & ſtudio facili cõcinnata: ſed an fuerit auctoris mẽtem, & argumenti ſplendotem ſecutus, aliorum eſto iudicium. Loquor de Tornenſij Lugdunenſis Typographi editione, nõ de alia quadam quã ante aliquot annos adornauit Plãtinus hac noſtra ætate diligẽtiſſimus Typograph⁹: ea enim aliquot acceſſionibus longè alia eſt quàm prior: quod non erit obſcurum ei qui editionẽ vtramque cõferre volet, at vel poſterior, vt ſit, ea eſt tamẽ, vt eruditorũ oculis nõ ſatis digna videatur. Sed eſto? ſcripſit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamẽ attigit omnia: ſiquidẽ forte diuinare nõ potuit quid in aliis auctor ſibi vellet: ita quædã perobſcura ſunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio natatore ſit opus ei, qui ea cõmodè velit explicare. Adhæc, etiãſi Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis omniũ ferè Emblematũ ſentẽtiã complexus ſit, cùm tamen non puduit aliquot intacta omninò

prætermiſiſſe, quã ob cauſam neſcio, niſi quod veriſſimũ eſſe video quòd vulgò dicitur, Docti eſt etiã quædã ignorare: vel, vt cum Poeta, Nõ omnia poſſumus omnes. Nihil enim moror Ieſuitanę familiæ ſodalem aliquem, quem accipio ante annos ſex in hac Academia publicè interpretatũ hæc eadẽ Emblemata, ſed tamẽ quædã, nõ omnia attigit: quàmnam ob cauſam neſcio, nec vt ſciam ſum admodũ ſollicitus: me tamen non fugit, ſi perſecuturus eſſet quod inceperat, aliorũ quorundã induſtria ei fuiſſe vtendũ, aut certè vigilias maximas eum impenſurũ in explanandis rebus tam varijs támque ingenioſè ab ingenioſiſſimo Iureconſulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Ieſuitæ illi quicquã detrahi velim (quandoquidẽ lubens faueam literatis omnibus, cuiuſcunque profeſſionis & inſtituti habeantur) non hoc dico, inquã vt mihi canere videar, qui nihil aliud poſſim de me aſſerere quàm quod ingenio pænè nullo ſim: & ſi quid ſit, illud diligentiæ cupiã velim tribui potius, quã acumini aut dexteritati. At ſi ad iuſtã carminũ tam lepidorum explicationẽ multa deeſſe obiecerit aliquis, dico, nihil eſſe quod omnibus numeris abſolutũ dici & perfectũ poſſit. Sũ equidẽ, vt verè dicã, ꝙ potui, conſecutus, nullumque vnquã laborẽ in bonis auctoribus euoluendis, qui in hoc mihi poſſent eſſe cõmodiores, effugi, vt ipſam auctoris mentẽ elicerẽ quã ſi nondum aſſecutus omni parte videar, tamen quantũ à me fieri potuit, conatus ſũ, vt in eo nomine noſtrã qualemcũq; diligẽtiã doctis non nimium moroſis probatũ iri confidã. Quam ſi gratã ſtudioſis, vt vtilẽ ſpero, & aliqua dignã approbatione intellexero: efficient profectò, vt qualiſcũque noſtra

induſtria excitetur ad eam commentationem non modo illuſtrandam, ſed etiam locupletandã, Quid enim deſperem ſtudium eiuſmodi gratum fore, cũ res per ſe iucunda & fructuoſa mirabiles amores in animis eorũ qui ſunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta, Hiſtoricus, Philoſophus aut aliquis alius ſcriptor, ſi γνώμαις inſignioribus tanquã ſtellulis effulgeat & ſplendeſcat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut tranſuerſo calamo notari ſolent, vt memoriæ commodiùs inſigantur, & citiùs occurrant, cùm ijs opus erit. Atqui has ſententias non paſſim, nec ſemper, nec vbiuis reperire eſt facile, cùm nullum ſit Emblema, quod præter ſententiam non afficiat animũ rei nouitate & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc γνῶμαι ſunt interdum obſcuriores, neque omnibus peruię eſſe poſſunt? Emblema aut ſubiectæ picturę cauſa, aut carminis ἑρμηνεία aut ἐπιγραφῇ, aliquam facilitatẽ habet, in qua poſſit animus conquieſcere. Proinde non mirum videri debet, ſi hoc ſcribendi genus & Alciato, & viris pleriſque grauibus admodum placuerit, vt aliquid eiuſmodi ludis eruditis conſequi poſſent, quod ſtudia grauiora dulci (vt. ita dicam) lenimento reficeret. Id enim ſimile præſtitere poſt Alciatũ Gulielmus Perrrrius Tholoſas, qui Moroſophiam centum Latinis & totidem Gallicis terraſtichis conſcripſit. Hinc pegma Coſtalij habuimus, hinc Bartholomei Anuli pictam Pœſim egregiè & ſolerter elaboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere ſummũ ſe artificem præſtitit: poſtremóque omnium optimè poſt Alciatum, ſi quid mihi credendum ſit, Ioannes Sambucus, & Adrianus Iuni⁹, ſua nobis Emblema-

ta cuderũt, quibus nihil ingenioſius aut accuratiùs adinuentum nihil diligentiùs elucubratum aut abſolutum eſſe cõſtat. Sed vt ſuperior ætate Alciatus fuit, ita ni fallor, ſe priorem & ingenij ſolertia, & doctrina laude præſtitit, quem cùm hoc in genere primas tenere dicã, quas ſuo iure mihi repetere videatur, nõ eſt quòd quis ſuſpicetur me nonnihil famæ doctiſſimorum huius ſeculi virorũ Iunij Sambuci, Achillis Bacchij detraxiſſe. Id verò ſtudij genus niſi fuiſſet liberale cẽſendum & docto homine dignum, noluiſſent ipſi profectò viri tanti ſuam induſtriam contuliſſe, aut bonas interdũ horas collocaſſe in ijs, quæ nihili facienda eſſe duxiſſent. Sed de his iam ſatis.

Conſilium & methodus horum Commentariorum.

Supereſt vt breuiter totam noſtræ commentationis rationem explicem iiſque reſpondeam quos ad obtrectandum citiùs quàm imitãdum paratos fore præſentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obſeruandũ eſſe duxi, quàm ſcrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiã obſcuros enarrare, & Emblematum penè omnium originẽ ex ſuo fonte ductam repetere, poſtremóque vſum cuiúſq; loci & ſentẽtia facilẽ pro virili parte adijcere. Quã verò perſpicuè & cõmmodè id à nobis tentatũ ſit, non dico perfectum, alij viderint: aliquid certè laboris & diligẽtiæ obſeruari nõ obſcurè poteſt, doctrinæ nullam mihi tribui darive laudem poſtulo: in quo tamẽ ab iis, qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiã impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicãt: ſed, quod ait Comicus, niſi quod ipſi faciũt, nihil rectũ putant. Nullum adhuc ſcriptorem legi, qui cuilibet

in omnibus ſatisfecerit. Nã in multis cura aut labor deſideratur, in alijs ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, aut Latinæ proprietas: in alijs denique multorum auctorum lectio, aut hiſtoriarum cognitio: quaſi verò virtutes hæ omnes ſingulæ in ſingulis tam facilè deprehendi poſſent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij Grammatici diligentis & accurati operam ſæpenumerò deſiderari: quemadmodum nec deſunt, qui itidẽ in Porphyrionis & Acronis commentarijs in Horatium obſeruent: ſed certè hi mihi videntur moleſtiſſimi cenſores, qui cùm nihil faciant, nullóque ſe labore nobis commendent. importunè tamen de aliorum ſcriptis conqueruntur. Non tamen vt ea qualicunque commentatione præiudicatum alicui velim, quaſi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquando vel emendari, vel caſtigari. A qua ſuſpicione quantum abhorream, qui me propiùs agnouerunt, facilè liberabunt: qui nihil aliud à doctis requiram, quàm ut haſce minutias ſua reprehenſione, in quibus erratũ fuerit, aliquando dignentur: vt in ijs recognoſcendis parem diligentiam atque operam impertiam. Non enim noſtros errores emẽdari feremus impatientes, neque nos vllo modo piguerit audire potiora ſuggerẽtem & meliora: vt nec moleſtum erit priorem ſententiam commutare, ſi quid minus accuratè tractatum aut expenſum à nobis quiſpiã conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica litterarum cauſa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocẽda. Quod tamen nec ſine exemplis nec rationibus me præſtiturum intelligent, ſi modò adſit aliqua in iudicando æquitas, cùm nemini dubium ſit, poſteriores

cogitationes meliores eſſe: & in monumentis veterum legamus, Hippocratem artis medicæ principem quædam à ſe non ſatis diligenter tradita, primùm emendaſſe, ne cæteri etiam idem impingerent. Idem factũ à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici libri, quos adoleſcens ſcripſerat, non ſatis placerent vt minus elucubratos damnare magna parte maluit, quàm corrigere, ſcripſitque accuratiùs libros alios oratorios, quos tanti fieri à doctis agnoſcimus. Sed & Fabius duos libros à ſe primùm de arte dicendi ſcriptos, quòd non ſatis probarentur, expunxit, & duodecim illos vltiſſimos nobis magno ſtudiorum omnium applauſu dedit, in quibus videtur & priores emendaſſe, & perfectius aliquid reliquiſſe. Quod illis igitur, tantis viris laudi datum eſt in ſuis retractandis, non debet nobis eſſe damno vel fraudi, vt meminerint quorum maxime intereſt, doctiores permulta ſcire, non tamen omnia. Itaque vt ſeueriorem omnem obiurgandi anſam præcludam, ſubinde Horatianum iſthuc apud eum qui ſit reprehenſurus, oppono, vt & ſeipſum norit & errata mea me non deprecantem ſuſtineat:

Si quid nouiſti rectius iſtis,
Candidus imperti; ſi non, his vtere mecum.

Lutetia cIↃ. IↃ. LXXX.

V. C.

ANDREÆ ALCIATII. C.

MEDIOLANENSIS VITA,

PER CLAVDIVM MINOEM Iuriſ. conſcripta.

ANDREAS ALCIATVS in pago Alciato ſeu Alzato Mediolanenſi natus, è nobili Alciatorum familia, Iuriſconſultorum & politorum hominum gloriam incredibili ſtudio ac virtute longo poſt ſe reliquit interuallo. Is adoleſcens cùm primùm ingenij cultum caperet, nõ pœnitendos inſtitutores à quibus edoceretur, nactus eſt, ſed maximè Ianum Parrhaſium, qui Romæ ac Mediolani litteras humaniores ſummo omnium applauſu docuit. Eas primas artes Alciatus auidè arripuit, ſeq; iis non leuiter tinxit, earũ tamẽ vſum omnem ad peritiam iuris, cui ſe totum addicebat, optimè referendum eſſe duxit, vt ea ſtudia, in quibus alii, tanquam apud Syrenios ſcopulos cõſeneſcunt huic vni, ancillarentur. Ille itaque quòd ſeriò & pericupidè eam iuris ſciẽtiã perſequeretur, breui admodum ſpatio tẽporis ita promouit, vt dignus exiſtimaretur, qui Doctoris inſignibus cohoneſtaretur. Eò primùm honore donatus ſic ab omnibus ſuſpiciebatur, tantamque de ſe admirationẽ concitabat, vt de rebus etiam grauiſſimis, & quæ non niſi veteranis, & longo vſu exercitatis viris proponi ſolitæ eſſent, argutè politéque reſponderet. Rogatus enim à Quæſitore, quem appellãt, hæreticæ prauitatis de re admodum perplexa & dubia, quæque iam antè multos ſanè doctos, tum Theologicæ rei peritos, cum iuris profeſſores exercuerat, ita ſatisfecit, vt Quæſtor ille non tam ab homine, quàm ab ipſo edoctus oraculo abierit: agebatur de ſupplicio Lamiarum, & earũ mulierũ, quæ veneficæ aut ſortilegæ vulgato vocabulo nominantur. ſed cùm Lamiarum ſeu ſtrigum non eſſet vna ſpecies, ex iiſque aliæ dicerentur in Crucẽ imminxiſſe, CHRISTVM Deum abnegaſſe, præſentes ipſæ & vigilãtes, veneficiis atque deuotio-

nibus infantes extinxiſſe: aliæ nonnullæ aliquãdo matribus interminatæ, noctu ad earum filios, quamuis foribus obſeratis, valuíſque occluſis irrepſiſſe, eos faſcino preſſiſſe: quos pueros conſtabat morbo repentino captos & medicis nõ cognito deceſſiſſe. Reſpõdit in has illaſque Quæſtorem debere ſuo fungi munere. Quanquam enim (dicebat) ex iis aliæ reuera, & vt vulgus loquitur perſonaliter non acceſſiſſent, tamen id Lemuribus ſuis videri mandaſſe. Quædam etiam nihil vltrâ egiſſe arguebantur, niſi quòd ſub arbore Tellina choreas duxiſſent, quod tamen hæ negabant. Et ea quidem vna ſuſpicione, quamquam ſolo vulgi rumore vagaretur, eas tamen volebat Quæſtor tormentis ſubiici, eo quod in fauorem fidei, conſciorum & conſceleratorum teſtimonium admitteretur. Alciatus, cõtrâ, id verum de iis quæ vigilantes vidiſſent, non quæ dormiẽtes & in ſomnis: multáſque alia præclarè, quibus totam hanc quæſtionẽ ſoluit, vt nihil ad eam dubitationis relinqueret. Ergo Mediolani per trienniũ moratus, ſeſe foro parabat, munúſque aduocationis cum aliqua laude, certè magna fide ac religione ſuſtinebat, cùm nomen cœpit eius apud cæteras nationes, nedum ſuos Italos propagari. Accitus enim eſt ad publicum profitendi munus ab Auenionenſibus, propoſito ei ſtipendio ſexcentorũ cum nunquam ad eum diem cathedram, quod ipſe ait, conſcendiſſet, qua in vrbe per aliquot annos ita ingeniũ ſuum & induſtriã probauit, vt vnus penè inter laudatos iuris interpretes, ſolúſque egregiè doctus prædicaretur. Ea hominis fama excitatus FRANCISCVS I. ingeniorum ſolers & munificus æſtimator. Alciatũ ad Biturigum Academiam vocauit, anno Chriſtiano 1529. honorario illi duplicato, ad eò vt pro ſexcentis. ſecundo ſui aduentus anno mille & ducẽti præſtarentur. Qua in vrbe Galliæ celebri, & qua nobilium auditorũ frequentia quantum ille laborum ſumma ſua laude pertulerit, idque quinquennium explerit quo fuit in Gallia, ſuperſunt etiam hodie teſtes longè multi, laudati viri, qui Alciatũ docentem audiuerunt: teſtes etiam libri editi æterna digni memoria, quos ille ſucciſiuis horis ſummo ſtudio, parique ingenio reliquit. Cùm enim ad laborem, non ad ocium ſe vocatum à magno principe, & in Academia Galliarum florentiſſima intelligeret, ne quid de ea laude, quam multis magníſque vigiliis conſecutus erat, imminui pateretur, ini-

tium duxit ab ea Conſtitutione, quæ eſt De quinque pedum præſcriptione, magna omnium, ſanéque doctorũ hominum admiratione, eóque ſucceſſu laudis, vt is labor, vel potius indefeſſi animi contentio, ianuam famæ nunquam intermorituræ aperuerit. Non eſt mihi animus ſingula percurrere quæ magna doctrinæ laude, paríque dignitate toto eo quinquẽnio perfecit. eius orationem vix poſſum tranſilire quam ille habuit ex tempore cùm FRANCICVS REX auditorium eius ingreſſus præſens intereſſet. Eam vnam laudem è multis non vltimam fuiſſe cenſemus, tanto principi placuiſſe, eius auditoris animum demulſiſſe, vt quaſi Regia illa maieſtas Iuriſprudentiæ in ſuo ſedenti ſolio faſces ſubmittere videretur. Ea viri ad publicam vtilitatem nati virtus, cùm in dies incrementum caperet, FRANCISCVS SFORTIA Mediolanenſium Dux, ſui popularis amore ac gloria captus, cum moras nectentem, penéque tergiuerſantem ad patriam reuocauit: vtque omnem excuſationis remoram interciperet, ſenatoria dignitate ornauit, & vt Ticini docendi partes ſuſtineret ab eo impetrauit. Oratione ea, quã publicè Ticini habuit, fatetur ipſemet ſe de longinquis regionibus à principe Sfortia ſola virtutis commẽdatione agnitum, fuiſſe reuocatum, & ſummæ dignitatis codicillis ornatũ, amplo etiam donatũ honorario vt profeſſionis munus obiret. Paulò poſt certis de cauſis Bononiam, ſtudiorum omnium altricem petiit, in qua totos quatuor annos ea celebritate ius ciuile docuit, vt nullus ſatis doctus à ſcholis redire putaretur, niſi qui Alciatum audiuiſſet. Quod quoties animo complector, ſuccurrit illud Homericum de Tireſia,

Οἷος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Nam præter eloquentiam, qua ille vnus ſua ætate prudentiã iuris illuſtrabat, linguæ vtriuſque cognitionem, qua ſuos æquales omnes anteibat, ingenio adeò felici & vbere hiſtoriam omnem vetuſtatis hauſerat & expreſſerat, vt nihil penitus ignorare videretur: iuris labyrinthos ita ingenioſè penetrabat, ea myſteria putè diſertéque tractabat, vt veterum laudem penè adæquaret, recentium induſtriã facilè ſuperaret. Ticinum reuocatus, ita iubente CAROLO IMPERATORE, per annos aliquot illic reſedit, nihil de incæptis laboribus remiſit, gloriam quam tot vigiliarum impenſis mercatus erat, auxit, vt putaret ſibi exemplar propoſitum Herculis, cui apud Tragicum, finis vnius laboris, ad ſequentem

ſequentem gradus pararetur. Ferrariam deinde inuiſit, Ducis HERCVLIS honorificis adductus conditionibus, & proſtratam Academiam ea ſollertia extulit, qua cæteras euexerat, penéque excitarat. Ea in vrbe, vt in aliis quas incoluerat, non modò viua voce profitendo, ſed & permulta variáque ſcribendo id effecit, ne viuis & præſentibus modo conſuleret, ſed & poſteris idem multò cumulatius præſtaret. Poſt multos tandem peregrinationum labores, Ticinum repetiit, in eáque vrbe ſuarum fortunarum tabulas poſtremò collocauit, docuit tres, quatuórue ad ſummum annos, vir qui nullis ætatis difficultatibus, neque quietis alicuius, quam capere poterat, blanditiis delinitus, à cœpto opere ac ſtudio ceſſauit. De qua tamen adeò frequenti concurſatione, quam pleriſque ſuſpectam præſentiebat, ſeipſum publicè ita purgauit, vt non temerè rationem probabilem reddiderit. Quid enim ſi Auenione primùm, quid ſi Ticini, Bononiæ, Biturigibus profeſſus ſit, tanquam qui nuſquam poſſet conſiſtere? prõpta enim excuſatio hæc illi fuit: nam dum bellicos furores ſubterfugeret, tutamque ſuis quietem ſtudiis perquireret, diutiſſimè peregrinatum, principúmque iuſſionibus huc atque illuc agitatum certam ſedem tenere non potuiſſe dicit. enimuero meminerat Plautini verbi, Dii nos tanquam pilas, homines habent: ita ſe raptum inſtar lignorum, quæ pro fluctuum impetu feruntur, variéque agitantur: quicquid tamen erroris hoc fuerit, in publicam ſemper vtilitatem ceſſiſſe. Aliis etiam rationibus inconſtantiæ huius culpam deprecabatur, neminẽ eſſe dicebat qui Solem vituperaret, quòd dum radiis & calore ſuo cuncta viuificet, ambitũ terræ omnẽ circumquaque percurreret, nec quemquam, qui eo animo fixas ſtellas laudaret, vt errantes improbaret. Celebratũ Homeri carminibus Vlyſſem, quod mores hominum multorum & vrbes viderit, ſed & philoſophos veteres, vt Pythagoram, Platonẽ, Apolloniũ, alióſque multos, doctrinæ cauſa, peregrinationes maximas ſuſcepiſſe Dionem Pruſienſem, quod ad Celtas & Sarmatas ſe contuliſſet, tanti à Traiano Imperatore factum, vt reuertentem aureo curru exceperit: & Ariſtotelem, ei, qui ciuilis adminiſtrationis ſtudia profiteretur, admodum conuenire peregrinationem, exiſtimaſſe, idque Hippodami Mileſii exẽplo, qui diu per multas vrbes errarit, priuſquam aliquid ſcribere ſit aggreſſus, idẽ de Licurgo, Solone, Zaleuco, Philolao, multiſque præterea aliis proditum, hinc illud apud Sophoclẽ, οἴκοι

μένειν δεῖν τὸν καλῶς εὐδαίμονα, domo manēdum cuncta cui ſunt proſpera, ſapientes de iis intelligere dumtaxat, qui priuatam vitam agerent, quique domi & in ocio marceſcere citra publicum incommodum poſſent: alioqui publico litterarum profeſſori qui verſaretur in hominum luce & frequentia, haudquaquam conuenire, linguam quæ plurimis Academiis prodeſſe poſſit, intra vnius loci cancellos, in quo propter bellorũ ſtrepitus & horrores gymnaſiũ nullũ ſit, concludere: multum profeciſſe hac ratione profeſſores alios: ſibi peregrè agenti firmiſſimum ſemper fuiſſe in doctrina præſidium: legalem hanc profeſſionem ſibi tanquam Palladis ægiferæ clypeũ, quo ſuperatas Gorgones, id eſt mõſtra omnia, vt fabulæ prodiderũt. Et hæc quidẽ ille, vt paſſim multa de ſua peregrinatione: quam tamen tam crebram locorum mutationẽ nihil moramur, quin potius eximiam hominis ſollertiam admiramur. Ille diſciplinarũ liberaliũ, hiſtoriæ omnis, Græcæ & Romanæ linguæ fretus ſubſidiis iuris ſtudia nitori priſtino fæliciter reſtituit, æmulatus veteres quoſdam magni nominis Iuriſconſultos, Herennium, Modeſtinũ, Antiſtiũ Labeonẽ, Atteium Capitonẽ, alióſque, qui pares fuere in vtriuſque linguæ cognitione, artiúmque meliorum facultate. Iam verò ſiquid aliquando inter diſputandum pronunciarit aduerſus receptas à maioribus opiniones, hoc non eo animo fecit, vt lectorem etiã reluctantẽ in ſuam ſententiam pertraheret, ſicuti obiectum illi fuit à quibuſdã maleuolis, qui omnia eius conſilia ſiniſtrè acciperent, Multa enim dum doceret, varia quaſi fercula, vt in apparatiſſimo conuiuio ſolitus erat apponere, ex quibus quod magis ſaperet, vocati conuiuæ pro ſuo arbitratu eligerent. In qua tentanda iudiciorũ alea, quàm ſe prudenter & circumſpectè geſſerit, id argumento eſt, quod ſe ad vtrunque compararit: vt ſi fortè populari aura exciperetur non ideò tamẽ exſultaret: didicerat enim ex Biante plures eſſe malos, & non quicquid cõtinuò multis placeret, id ſapiẽtibus arridere: contra ſi paucis probaretur, nõ ideò remittendum animũ, cùm, deſerto ab omnibus auditoribus diſcipulo, Antigenides, mihi cane & Muſis, dixerit. Sic enim aduerſus inſanam hominum quorundam petulantiam, adeóque caninam facundiam ſe obfirmabat, vt neque cauillis moueretur neque cõuiciis ab incœpto curſu reuocaretur. Qua de re tamen maturiùs paulo poſt Duodecim poſt annos, cùm ciuili & Põtificii iuris profeſſoriis inſignibus donatus eſſet, Parad

ſta, & diſpũctiones in publicum emiſit, opus, vt ipſe dicit, elaboratum horis ſucciſiuis, & à cãdidato adhuc & tirone. Quoties enim ea quæ à ſuis doctoribus acceperat, ſtudio ipſe ſecũ perpenderet, ſi qua eſſent quæ probabilibus argumentis digna refutatione viderentur ne quod occurrebat memoria protinus excideret, quibuſdam quaſi aduerſariis deſcribere conſueuerat: quæ omnia tum in manus accepta, cũ paulò accuratius expoliſſet, in codicẽ veráſque tabulas referenda duxit, tãdémque ſtudioſis omnibus cõmunicauit. Quod opus nõ tam vt gloriam, cuius illa ætas ſolet eſſe auidiſſima, captaret, à ſe fatetur editum, quàm vt ratione aliqua Doctorum, qui tum ſtudia iuris profitebantur, iudicium conuelleret, qui bonarũ litterarum cognitionem non modò Iureconſulto non neceſſariam vbique aſſeuerabant, ſed contrariã potius, & ſeriis omnibus ſtudiis blanda quadam & illici voluptate repugnãtem: quapropter non ſecus quàm à nauigantibus Homericas illas Sirenes, euitandam, Vlyſſiſque ſequendum exemplum, qui ſe malo nauis illigaſſet, ſociiſque aures cera illeuiſſet, ne vocum modulatione capti à cœpto curſu aberrarẽt. Quæ tamen quia dici fierique hominũ more agnoſcebat, qui ea facilè aſpernarentur quæ aſſequi ipſi non poſsent, à ſuo propoſito non diſcedebat, nihilóque ſecius induſtriam ſuam excitabat. Interdum tamen eorum conuicia non ferebat, qui quòd elegãtiùs quàm cœteri diſputaret, pro obſcuro inceſſebatur vulgò, adeò vt imperiti auditores ceu noctuæ ad Solem caligarent: quinetiam aliquando inclamarent, *Indoctius loquare, ſed apertius.* Quod tamen non tam auditorum, quàm Profeſſorum iudicium fuit, qui creſcenti gloriæ Alciati apertè inuiderent. Ex iis Doctoribus neminem in precio fuiſſe habitum conſtat (vno aut altero exceptis) qui non omnium aliarum artium rudis eſſet. Satis igitur ſibi factum eo tẽpore arbitrabatur, ſi ſuum litteris humanioribus honorem ſeruaſſet, iungique eas ſuæ ætate ſapientiæ ſtudiis poſſe docuiſset. Quod dum viua voce, & ſcriptis conatur, iuris Doctores tanquam transfugam eum inſectabàtur, iidemque libris editis laceſſere non deſinebant apud humanitatis verò profeſsores, tanquam omninò alienus eſset, nec ſibi locus, nec ratio vlla constabat: quorũ alii eum tanto æri ſoluendo non eſse, alii prædiis prædibúſque non ſatis idoneum: alii alia comminiſcebantur, quo factum, vt maximam apud omnes inuidiam, gloriæ loco, adeptus ſibi videretur, & huius incaſſum cœpti conatus tæde-

ret, vel potiùs malo edoctus laboris eum pœniteret, donec paulatim libri quos emiſerat in publicum, & docendi ratio, quam ſequebatur, in multis gymnaſiis ſeſe inſinuarint. Nec verò ipſe, quoties occaſio fert, diſſimulat ſe reiecta ſeculorum aliquot ante lapſorum conſuetudine, quam iuuenis erat amplexatus, ad imitationem & præſcriptum veterum iuris explicandi rationem omni conatu ſtudióque reuocaſſe. Sed quod obſeruaret eſſe qui barbaras & impolitas interpretationes elegantioribus præferrent, & tritico neglecto cum atauis veſci mallent glandibus, cùm primùm hanc diſciplinam profiteri cœpit, èo quod nondum ſibi tantùm auctoritatis comparaſſet, ſeruire ſcenæ ac tempori cogebatur, quãtumque fieri poterat, ſtudia ſua diſcipulorum auribus accõmodabat. Interea tamen de trita vulgatáque docendi ratione identidem querebatur, ſuóſque monebat, ad vtilitatem publicam valdè pertinuiſſe Iuſtiniani edictum obſeruari, & eam ſtudiorum ſequi methodum, quam ipſe prœmio Digeſtorum præfixiſſet. Humana quadam curioſitate deceptos longè multos modum non tenuiſſe, & eò planè deuentum, vt Alciatus ipſe, quique in eodem ſtudio verſarentur, dare manus cõſuetudini pridem receptæ cogerentur, non enim æquales, non auditores, non gymnaſiorum præfectos omninò permiſſuros antiquatum & obſoletum morem in vſum reuocari, pluris eos facere cœptam ducentis ab hinc annis docendi viam, quàm legiſlatoris ipſius iuſſum itaque ſe ea de re ſecurum fore poſthac, neque moturum eo nomine controuerſiam, id nihil eſſe aliud quam aduerſus torrentem natare, eique ſe diſcrimini permittere vt qui,

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

In quo cùm diutiùs hæſiſſet, non deſtitit tamẽ quin ſe totum componeret ad veterũ imitationem: non tamen, in tanta opinionũ varietate ac diſſenſione, alicui ſectæ nomen dedit, au in alicuius magiſtri verba iurauit, quòd optimè cenſeret, vt in omnibus aliis artibus, ſic in ea maximè quam profitebantur primas partes tenere ſanũ iudicium, vixque fieri poſſe, qui natura dubiæ ſanitatis eſſet, idem legalis ſapientiæ certus docto euaderet. Nec verò eſt quod quis exiſtimet αὐταδίας aut eti φιλαυτίας eum ſtudio captum quædam ſuo tempore innouaſſe, aut ſecus docuiſſe, quã qui ſuperiore ſeculo floruiſſen ſi quibus locis erraſſe veteres doctores animaduerteret, eor nominibus parcebat, ſed tanquam aliud agens oſtendeb

quatenus eis inſtandum eſſet, in quo ſuum candorem certè laudandum exhibuit nouerat enim tributum fuiſſe vitio Ariſtoteli, quod quæ compilaſset, eis accepta nõ referret à quibus acceperat: contrà vbi eos peccaſse animaduertiſset, nominatim carperet atque inſectaretur: ſibi Iuris interpreti agendũ eſse modeſtiùs quia moralis quam profitebatur ſapiẽtia, hoc ceu inhumanum & inciuile non admitteret, altercandi ſtudium eiuſmodi ad nihil cõferre aliud quàm artis opprobriũ, nec cedere in laudẽ altercãtis. Eo conſilio Alciatus ſua ſtudia publicæ vtilitati prodeſse voluit & citra omnem ambitionem bona fide ſuos auditores docuit. Videbat hominum varia eſſe iudicia, & quot capita tot ſenſus: eſse qui breuitatem eam affectarent quam veteres Dynus, Oldradus, Rainerius ætate ſua ſecuti ſunt, alios qui copiam maiorem vellent, etiam citra acumen vllum, qualis in Barbatio, Felino, aliiſque nonnullis agnoſcitur, quoſdam ſubtilia perquirere, & cum Aretino, Socino, Ruino imaginari malle, vel *ἀεροβατεῖν καὶ περιφρονεῖν τὸν ἥλιον*, per aëra incedere, & citra Solem ſatagere, quod de Socrate Ariſtophanes ait. Sed ipſe longo vſu didicerat neminem vnum ſequendum eſse, at optima quæque de ſingulis decerpenda: quod prudentiæ opus planè ſingulare ab eodem perſecutum, nedum tentatum, quo ſuum Iuriſprudentiæ lumen redderet. De elegantia vero & polito genere dicendi, quod in iuris Doctore non ferebant moroſi quidam veterani, vt qui à ſuis magiſtris perſuaſi errorem vſu confirmatũ mordicùs tenebant, ille quædam diſputauit, idque ſuis vigiliis cõſecutus eſt vt vincta barbareis à philoſophiæ & iuris latifũdiis ablegaretur. Quod cùm faceret, non tamẽ veterũ, doctorum ſanè hominum, auctoritatem eleuauit: de iis ſemper candidè ſenſit: eorum doctrinam magni fecit, quanquam ſermonis elegantia caruerint: id enim vitium non hominum, ſed temporum fuiſse perſpiciebat. Conuenire quidem Iuriſconſulto oratoriæ artis facultatem cenſebat: faciliorem enim aditum ad ius Quiritium præſtare, non tamen corpus efficere, ſolam eius ſuperficiem colorare, maximos fuiſse Iuriſconſultos Bartolum, Baldum, Caſtrenſem, Accurſium, quos conſtat ne ſummis quidem labiis politiores artes attigiſse, eorum non ferendam cenſuram qui ſupercilio grauiſſimo in eos inuehunt eo vno nomine quod bonarum litterarũ rudes extiterint: id enim perinde eſse ac ſi quis minoris Aſtrologum faciat, quod Muſicam ignoret: Galenum præſtantiſſimum

medicum nullo habeant in numero, quod Euclidis geometræ numquam circinũ in manus ſumpſerit. Eos ita ſummos iuris Doctores euoluebat, quos propter inſignem peritiã colebat imprimis, neque ob linguæ minus politæ horrorẽ dedignabatur: interea tamen quicquid ex eorũ fertilibus areis ad ſuũ excolendũ ſtudiũ colligebat, puræ Latinæque locutionis fluuiis irrigabat. Quod apertius quàm ante à ſibi faciundũ cenſuit accitus in ſcholam Biturigum, cùm tertius Pandectarum tomus pro lege Academiæ eſſet explicandus: titulũ enim de verborum obligationibus ad explicandũ eſt aggreſſus in quo non prætermittebat quæ à Bartolo & recẽtioribus copioſius & acutiùs ob materiæ ſubtilitatem explanata fuerant, qualia ſunt quæ ad moræ purgationẽ quæ ad pœnalis ſtipulationis cõmiſſionem, quæ ad renunciationẽ fidei commiſſorũ pertinent. Et profitenti frequentes aderant nobiliſſimi ex Gallia, Germaniáque adoleſcẽtes, qui eius doctrinæ illicio capti, eaq. Suadæ medulla non leuiter allecti, vna cum viris doctiſſimis, qui ei frequentes aderant, mirati tamen eum tritam in ſcholis & nimium patienter approbatam docendi rationem conſectari, ſtimulos illi admouerunt, ne id quod ſciret meliùs & politiùs eos ita celaret, vt inuidere videretur. Cùm ergo incuſabant illi, vt qui ceu Plautinus Euclio, quos in pectoris penu theſauros haberet, occluderet, nec in apertum referret, dicebãt nihil abſurdius, quàm qui optima quæque haberet in manibus, ad imitandum ea non proponere, obſeruabant eum aduerſus legum ſcita quæ tractaret ipſe, nõ ſolùm facere, ſed & recentiores alios iuſſiſse Iuſtinianum κατὰ πόδας interpretationes fieri, nihilque magis ſemotum ab antiquorum vſu & conſuetudine, quàm toto anno decem leges magno apparatu explicare, verboſéque cõmentarios cõficere, cœpiſse quidem Pyleum, Acurſium, Azonem & gloſsematum ſcriptores alios, quod in ſe fuit, leges ad litteram explicare, nec id eis infeliciter ceſſiſse negocium: ſubſecutos Bartolum, & qui didaſcalici rectè nominantut, vt ſunt Caſtrenſis, Alexander, Iaſon qui certis doctrinæ limitibus & cancellis ius concluſere, hos non parua laude dignos, ſuóque ſeculo principes habitos, non putabant eſſe ſequendam nouiſſimam opinioſorum ſectam non multis antè annis enatam, quæ modum omnem exceſſiſset, quæque iam in ſtudiorum perniciem retineretur hos eſſe vt viperinos fœtus parentibus exitiales, vt qui ætate poſteriores ſeniorum ſententiis aduerſarentur, omnẽm-

quæ horam quàm doctrinæ impendiſse debuerant, contradicendo inſumere, de Bartoli verbis, aiebant], non debere Doctorem ita anxiè ſollicitũ in multis & à propoſito alienis immorari, ſatis eſse quod ſentiret intelligi, & breuiter admonere, clarioréq. ordine quã feciſset ipſe: non illius tantũ ſeu cæterorũ ſentẽtias, ſi quæ ad rem facerent adducendas videri, ſe minime probare fatebatur Doctores eos qui ſuggeſtus paſſim occuparent, quatuor aut ſex ad ſummum leges toto anno interpretari ſolitos. Alciatum centum poſſe: & quot illi conſtitutiones, eum totidem integros cũ ſuis titulis tractatus illos, viros quidẽ bonos, ſed non ſatis eruditos, ſola in rubrica tres menſes inſudare: qua ex lectionum pompa neminẽ ferè doctiorem redire domum; multos ſed ignaros, Doctorum laborem admirari paucos qui inde aliquid proficerent. Et ea quidem ſanè vehementi & acuta auditorum oratione permotos, Alciatus vt qui ſe omnibus vtilem & morigerum doctorem præſtare cuperet, poſtea non niſi perſpicua & luculenta oratione docuit, non niſi quæ optima eſsent propoſuit, immò iudicio & ratione ſuis ea conuiuis apponi voluit quæ conferrent ad valetudinem, non quæ cuique facerent ad ſtomachũ. Iam verò cùm ipſe ſuo munere defungi poſset vnius horæ ſpatio, maluit tamen clepſydras duplicare: nẽpe vt viua voce, integra hora doceret: altera verò dictaret, quò qui poſsent aut etiam vellent exſcribere, id ceu auctarium ab eo conſequerentur. Opportunè id quidem & ingenioſè cogitatum ab erudito homine, qui citra fucum omnem doceret. intelligebat enim Iuriſconſulto memoriam eſse maximè neceſsariam, quam non parum obtunderet aut etiã imminueret anxia illa cogitatio, quæ circa iuris ſubtiles quæſtiones implicaretur. Poſt auditionem ideò aſſiduam & diligentem nõ poſse leuari melius, quàm ſcriptione obſeruabat: quamquam enim eſsent aliqui qui valerent excellenti illo naturæ bono. memoria, tamen & temporis interuallo, & curis interdum hebetari, quædam in ipſo orationis curſu minus ab auditore percipi, quæ ex cõmentario facilè intelligeret. Quam præclaram ſanè & cõmodam docendi rationem plerique poſtea ſunt omni conatu perſecuti, ſed neſcio an ex multis pauci ſint aſsecuti. Ex hoc flagranti ſtudio ſummaque animi contentione ad id gloriæ peruenit quam numquam antè ſperauerat, id non ſemel faſſus eſt, vt ad idem ſtudiorum iter ingrediundum adoleſcentes excitaret. Bellica primùm clade, afflicto cenſu, cùm nuſ-

quam in patria pedẽ figere tutò poſſet, ad profeſſionem iuris, quam ſacram anchoram vocat, ſe cõfugiſſe ait: ab ea ſalutem, honorem, opes, ſummum denique decus eſse conſecutum. vtque Zenonem dixiſſe ferunt, cùm naufragus enataſſet, ſe nũquam feliciùs nauigaſse, quàm cùm rebus amiſſis vacare philoſophiæ cæpiſset: ſic Alciatum, cùm patria nimio ocio marceſseret, atrocitate bellorum tandem excitatum cœpiſse peregrinari, & ad diſciplinam confugiſse, quæ illi fuerit vt Myrtili clypeus. fuiſse illum ingentis animi militem, ſcuto dimicare ſolitum, quem, cùm ad expeditionem maritimam nauigaſset, ſubmerſa fortè naui, eidem clypeo innixum, in tutum ſe recepiſse. De hoc legitur epigramma Græcum, quod ipſe retulit in claſsem Emblematum. Id eiuſmodi eſt.

---Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cum premerérque ſolo, cum premererque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit idem
Naufragum apprenſus littus ad vſque tulit.

Profectionis autem ad alias nationes occaſio quanquam non vna eſset, eam tamen à multis exteris approbari voluit, non ſe vltrò, vt omnis egentem opis, erronem, & ignotum obtrudere. hîc ne quidem poſsum tranſilire ſanè lepidũ ea de re carmen albutii Aurelianenſis ad Alciatum, quo eum monuit, vt de tumultibus Italicis ſe ſubduceret, in Galliam concederet, illícque profiteretur, in quo materiam ſumpſit à pomi Perſici tranſlatione, quod ſuo in ſolo noxiũ, in exteris conſitum tandem haberi cœpit in precio, Sic ergo ille.

Quæ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe prius:
Translatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi,
Alciate, hinc vitam degere diſce tuam
Tu procul à patria, in precio es maiore futurus:
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Sua quædam correxit ætate maturior quæ ſibi adoleſcenti fatetur excidiſse, ex eo à quibuſpam reprehenſus, id ſe feciſse maxima ratione nec ſine exemplis innuit. Cùm enim famæ ſuæ conſuleret, noluit in publica ſtudiorum cauſa præuaricari. idem factum ab Hippocrate, Medicorum Principe, qui ne poſteri errarent, quædam malè à ſe tradita primus correxit. fecit M. Tullius, qui cum libri Rhetorici, quos adoleſ-

cens emiſerat, parum probarentur, alios oratorios adornauit, & à ſe antè tradita damnauit, & earum rerum occaſione in quibus lapſus eſſet, nouis libris editis ſuam gloriam permultum auxit. Eodem etiam modo Fab. Quintilianus, qui duobus à ſe ſcriptis libris de Rhetorica, quod nec ſibi, nec aliis placerent, duodecim illos magna cura elaboratos, ſingulari doctrinæ laude confectos edidit. Quod ergo aliis gloriæ datum eſt, fraudi non debuit eſſe Alciato. dandam hanc ſcriptoribus veniam, hócque præmio ad ſtudia illuſtranda, vel etiam quoquo modo eſſe alliciendos, in quibus emendatio ſit erranti conceſſa, & noua, quod dicitur, permittenda lima, qua niteāt & poliantur ea quæ aut incuria fuderit, aut humana natura parum cauerit, vt ait Flaccus. Nec verò inficiatus eſt rectè ab eodem ſuaſum, vt in nonum annum ſcripta premantur, quæ diutius durare velimus: ſed ferè nullum eſſe ex omnibus, qui ſit præceptum hoc ad vnguem ſeruaturus, quoſdam enim, qui ex tempore, quàm à cura præſtantiores habeantur, alios qui ſic ingenio ſuo indulgeant vt compeſcere nimiam licentiam non poſſint, nonnullos etiam reperiri qui à ſe conſcripta ſemel approbent, corrigendi tædium non ferant dixiſſe. Ouidium decentiorem eſſe faciem cui næuus ineſſet aliquis.

Hac celebritate famæ notus Alciatus, vt à viris ſolidè doctis cultus (miſſos lubens facio exteros) imprimíſque Iacobo Minutio, Ioanne Selua, Petro à Stella, multíſque aliis qui verè ſanéque de ingeniis iudicare poterant, ſic quibuſdam certè maleuolis & inuidis obtrectatoribus malè acceptus, & nonnumquam exagitatus eſt. Longouallium infeſtum habuit, hominem interdum ſine mente ac ſine iure tumultuātem. Alciato derrahentem, alios etiam in eam contentionis rabiem velis remiſque pertrahentem. Fuit etiam illi æmulus, & σύνδρομος in Italicis academiis, doctor quidam iuris, nomine Alexandrinus, à quo non ſemel prouocatus, ſæpéque conuiciis impetitus nihil reſpondit: vt tamen interdum ſolet eſſe acrior viri boni iracundia indignè tulit eum quaſi ſibi opponi, & in eodem ſuggeſtu ſucceſſorem nominari, quod oſtendit hoc carmen.

Altiuolam miluus comitatur degener harpam
Et prædæ partem ſæpe cadentis habet,
Nullum proſequitur, qui ſpretas Sargus ab illo
Præteritáſque auidus deuorat ore dapes:
Sic mecum Oenocrates agit, at deſerta ſtudentum

Vtitur hoc lippo curia tanquam oculo.

Ita læſus ſibi temperabat, ſed tamen ne foro cedere prorſus videretur iniuriam acceptam interdum vlciſcabatur: quod idem fecit prouocatus intolerabili planéque indigna Franciſci Floridi maledicentia, qui Zazium, Budæum, Alciatũ, viros incomparabiles fuerat auſus laceſſere, poſtquam enim hominis inſaniã, petulantiam, oríſque duritiam pertuliſſet, ipſe qui ſtyli acumine facile confodere Floridum poterat, ſatis habuit hoc vibrare ſatyricon, nomine paululum immutato, verſóque in Ranciſcum Olidum.

Audent flagriferi matulæ, ſtupidique magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere,
Reddemuſne vicem opprobriis? ſed nonne cicadam
Ala vna obſtreperam corripere iſtud erit?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius quod nequeas regere.

Relictis Biturigibus Italiam repetens, vrbem eam in ſe beneficam, hoc tetraſticho, gratia animi teſte donauit.

Vrbs Beturix inuitus amans, te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi:
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire,
Ergo vale, & felix ſit tibi lanicium.

Quod tamen ab homine candido candidè ſcriptum carmen maledicus quidam nugator, Alciati nomini neſcio qua cauſa infenſus, ita ſuggillauit, vt totidem numeris ei calumnioſè occineret.

Non nos, ſed noſtros nummos Alziatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus,
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Ex quo illud verum intelligimus vſurpatum iam olim, felicitatem omnem inuidiæ obnoxiam: ſolam miſeriam carere inuidia: Qua tamen nugacitate minimè deterritus Alciatus perinde ſe geſſit vt Hercules ille in ruſticum Lyndium, cuius inſanas voces contumeliarum plenas non magis curabat ac muſcas: aut vt Hecate, quæ cantum larratus nihil moratur. Ex ratione facilè coniicimus ſcriptum Emblema aduerſus inanem quorundam impetum.

Lunarem noctu vt ſpeculum canis inſpicit orbem,
Séque videns, alium credidit eſſe canem
Et latrat: ſed fruſtrà agitur vox irrita ventis.

Et peragit curſus ſuada Diana ſuos.

Sed & Doctor quidã nouus, & Ciſalpinus profectus in vniuerſitatẽ Tectoſagum (ea eſt Tholoſſa) in ea peregrinatione nõ ſolùm Italorũ vitia, qui quorundã mores, ſed & virtutes ſe addiciſſe gloriatus, cuiuſdam legis aggreſſus explicationẽ in eum ſermonem incidit, vt diceret aliter à ſe legum modos intelligi quam ab Alciato, qui nihil apud nos inquit, facit, quam quod florettat iura, docti tum quidam aderãt, qui his auditis, ſeu hominis arrogantiam peroſi ſeu riſus captandi cauſa, dixerunt, quæ Alciatus florettat iura, iſte oletat. Ea fuit magnæ & præſtantis ſanè virtutis comes inuidia, quæ virum omni genere laudis admirabilem toto profeſſionis tẽpore continenter exercuit. Is quanquã ſano, viuidóque habitu corporis à natura confotmatus, quo tempore de minuendis laboribus, quos multos grauéſque pertulerat, ob ætatem ingraueſcentem cogitaret neque dum excederet annum ætatis octauũ & quinquageſimum dolore pedum primùm leuiter correptus, deinde paulò grauiùs & crebriùs adeo vt continuæ febris ſymptoma illi morbo adiungeretur, paulatim confectus intra decem & quatuor dies, integris ſenſibus, animã Deo reddidit, ineunte anno Chriſtiano, ad Romanæ curiæ calculum, 1559. Ticini ſepultus honorificè in baſilica vrbis, vir cui (auſim dicere) plus ſua patria, quàm ipſe patriæ debeat vnus qui multis annis obſitam & occupatam quibuſdam quaſi opinionẽ ſenticetis, & vinctam barbariæ laqueis Iutiſprudentiam aſſeruit, vindicauit, perpurgauit, quem qui perſtrinxerunt, aut inuidĩ aut etiam maleuoli: qui parciùs laudarũt, parum candidi; qui pro dignitate coluerunt, eiúſque doctrinam ſanè vtilem ſunt amplexati gratos ſe & probos nec leuiter eruditos præſtiterunt.

Hìc ſymbola hominis omni laude poſteritatis digniſſimi non prætermittam, quæ ad raram illius doctrinam virtutémque prædicandam non parum pertineant, vnum fuit gentilitium, vt ipſe in Emblematis teſtatus eſt, ad nomen Alciatorum familiæ alludens, in ſcuti planitie depicta conſpicitur Alce, fera Germanica, quæ vnguibus tenet epigramma, *μηδὲν ἀναβαλλόμενος* cuius ſymboli explicationem ipſemet Edidit Emblemate, ad hunc modum.

Alciatæ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος,
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti.
Qui tot obiuiſſet tempore geſta breui?

Nunquam, inquit, differre volens: quod & indicat Alce:
Fortior hæc dubites, ocyor anne ſiet.

Alterum ſymbolum ſibi ipſe proprium & præclare fecit, vti pridem Paulus Iouius me docuit, eo libello ſanè venuſto quem de ſymbolis armorum & armoris lingua patria ſcripſit. caduceus eſt Mercurii inter duo Amaltheæ cornua, cum inſcriptione hac, ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται, huius hæc ſententia:

Vnguibus implicitis geminis caduceus alis
Inter Amalthea cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandique peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet:

In ea tamen icone Alciati, ad viuum expreſſa, qua me nuper donauit ANDRAES THEVETIVS, Coſmographus Regius vir lectiſſimus, ſubtus expreſſa oſtenduntur inſignia familiæ Alciatorum! quorum alterum gentilitium eſt, cuius ſic ſe planities habet à læua, turricula, in qua erecta ſtãs aquila corona inſignita ſummo in apice conſpicitur, à dextra repagula quatuor, ſupra planitiem, galea (ſignum dignitatis equeſtris) ſuperius etiam ceruinum caput, porrectis & eminentibus anterioribus animalis pedibus. in apice, ſententia eſt de qua dixi, μηδὲν ἀναβαλλόμενος: Quæ ſingula ſi quis attendat accuratè, facilè percipiet, ab ingenioſo & ſolerti homine nihil aut cogitatũ aut prætermiſſum quod ad illuſtrandum nomen ſuum (vt optimus quiſque gloria ducitur) aut augendam rei literariæ dignitatem conduceret.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI EX LIB. POETICES VI. DE ALCIATI Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit, ea verò talia ſunt, vt cũ quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt: ſed non ſine neruis, ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. de poëtis noſtrorum temporum.

ALCIATVS poteſt inter poëtarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrãmata & Emblemata De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola Iuriſperitorum eloquẽtiſſimus, eloquentium Iuriſperitiſſimus: addam ego, & polyhiſtor, bonúſque poëta. Sed noſtra commendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

BARTHOLOMÆVS ANVLVS, libello cui nomen fecit de Iuriſprudentia à primo ſui ortu ad Academiam Biturigum deducta.

Alciatus tandem Alcides velut alter, & Alce,
μηδὲν ἔφλω ἀναβαλλόμενος, καὶ πάντα διελθὼν
Ad Gallos venit tanto eius nomine motos,
Apperuitque viam ruptus per vt Annibal Alpes,
Qua ſua fida comes Iuriſprudentia, rerum
Regina, ad regni tranſcenderet intima Franci,
Hunc Biturix, mediam quam totā amplectitur vrbem
Francia, Metropolis gremio felice recepit,
Hinc Biturix magnis excepit honoribus, ampla
Et mercede, prius quantam non cœperat vllus,
Ac Saluatori (qui munere functus honeſto,
Iamque ſenex erat emeritus) ſuccedere fecit,
Primus ab Auſoniis leges regionibus ille
Tranſtulit ad Gallas doctor clariſſimus aras,
Doctrinæ humanæ pariter, Iuriſque peritus,
Eloquio pollens, linguam & polyhiſtor vtraque,
Primus & ille tuba veluti clangente vocauit
Militiam ad iuris ſtudioſos vndique mundi
Partibus ex variis turba coeunte frequentes,
Auribus appenſos dicentis ab ore diſerto,
Mirantéſque virum tantùm ſua verba ſonantem.

IO. M. TOSCANVS SVO Italiæ peplo, lib. 3.

CHara mihi ante alias vrbs noſtræ gentis origo,
Et cui debentur teneris documenta ſub annis
Prima meis, quam natali præponimus oræ,
Inſubrum regina tibi quo munere grates
Vberius referam, quàm ſi quo ſidera ædibus
Alciati æternis intexam nomina chartis?
Clarius hoc non priſca tibi, non vltima ſecla
Conceſſere decus: princeps polluta negando
Barbariæ ſancta heu legum myſteria monſtro
Herculea purgauit ope, & viuacia ferro
Colla renaſcentis ſuperauit & ignibus Hydræ.
Hic quam compedibus miſere conſtrinxerat audax,
In ſcelus omne dolis fucans violentia rectum,
Iuſtitiam cæco produxit carcere in auras,
Fallendique artes ſublata ambage retexit.
Margine qua Siculo tellus ad litus Iberum
Porrigitur, quaque Æmonias declinat ad Arctos
In Scythicum pelagus, ripamque binominimis Iſtri,
Noſſe quibus labor eſt veterum decreta Quiritum,
Hoc duce ſacra petunt priſci penetralia iuris:
Hoc ſine tuta via eſt nulli veſtigia ſi quis
Alterius premat, in præceps huc deuius error
Tranſuerſum trahit, & ſperato fruſtrat honore.

Andræas in Alciato, Mediolanenſi pago natus, ſexcentos ante annos à barbaris nominibus captiuam detentã Iuriſprudentiã, primus in libertatem aſſeruit. Ab illis enim elegantiſſima veterum Iureconſultorũ reſpõſa, fœdis, & ineptis commentariis deturpata, locis etiam innumeris ob inſcitiam deprauata reſtituit, & priſtino nitori reddidit, ſuis ea

doctiſſimis æquè ac elegantiſſimis notis illu-
ſtrans. Teruntur quotidie doctorum mani-
bus numeroſa eius de Iure Ciuili volumine,
quibus magiſtris apud Tranſalpinas natio-
nes illuſtres emerſerunt Iuriſconſulti, Dua-
reni, Cuiacij, Zazij, Hottomani, vel alij quo-
rum fama peruulgata eſt. Poëticam fœliciſſi-
mè eum attigiſſe argumento ſunt Emblema-
ta toties Typis recuſa, atque in Italicam, Gal-
licam, & Hiſpanicam linguam conuerſa.

SYNTAGMA DE SYMBOLIS: STEMMATVM ET SCHEMATVM *ratione: quæ inſignia ſeu arma gentilicia vulgò nominantur: Déque Emblematis.*

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique ſcripſerunt: eorum tamen nemo eſt adhuc, quod ſciam, qui eam rationem & argumentum ſit accurata diſputatione perſecutus. Id vt præſtare quodammodò poſſim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione ſymbolorum, eorumque vſu & fine, quædam, ſi non accurate, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne ſubinde cogar anxiè repetere quæ ſemel dixiſſe ſatis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis eſt vel ſola coniectura primos illos homines, ſed potiſſimùm Ægyptios & Chaldæos, qui in ſchola Memphitica philoſophati ſunt, imò ante expreſſam notarum aut characterum inuentionem & ſcripturæ vſum, reperiſſe ſymbola quædam rudia, vt animalium, vel ſiderum, vel rerum aliarum, quæ ἱερογλυφικὰ, id eſt, ſculpturas ſacras appellarunt: quod primùm ab his factum eſſe conſtat, ne ab imperita multitudine myſteria & arcana ſapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, ſed ab iis duntaxat intelligerentur, qui ſacris iiſdem initiati eſſent. Quarum rerum initia prima fuiſſe admodum rudia & ſimplicia nemo ambigit, qualia ſolent eſſe rerum pænè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progreſſum ampliorem, & certè maiorem conſequuntur. Quod nobis planum eſſe poterit ſi eam inuentionem, quam Ægyptijs & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venuſtate & apparatu, vt poſteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Aegyptiorum ſignis præferre non dubitemus. Eo enim factum eſſe crediderim, quod

etiam inuento ſcripturæ vſu à curioſis quibuſque ingeniis, ſed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus, & aliis etiam, quibus politior quædam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus ſit & aſſeruatus non ſine litterarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vſus. Ad quam philologiæ partem quodammodo hoc Syntagmate declarandam (nō enim mei pudoris eſt magnum quidpiam de me polliceri. quicquid ſit, velim ſtudioſi æqui conſulant: nam aliis fortaſſe trado lampada, qui perficient quod hic à me inchoatum potius quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquem ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicumque, ſed tamen familiari commentatione iuuemus.

Quid Symbolum & quotuplex ſit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολόν ἐστιν ἐξ οὗ ἔστι ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι: eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis. Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno, quod epiſtolæ, vel vaſi, aut dolio, au cæteris eiuſdem generis imprimitur, ne reſignentur à qui bus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquar nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vo cant, Gallis *Mot du guet*. Nempe vox hæc ſymbolum, pr belli ſigno ſeu teſſera, quæ datur militibus pugnaturis, quo in bellis ciuilibus olim etiam ſolemne habitum: quibus quo niam & armorum habitus par, & ſonus idem vocis, & m vnus, atque eadem bellandi inſtituta, ne qua doli ſubrepti fiat, ſymbola dux quiſque ſuis militibus diſtincta dat, vt forte quiſpiam occurrerit, de quo dubitetur, ſymbolum eda & ita ſi ſit hoſtis vel ſocius facilè agnoſcatur. Quare temp ribus motuum ciuiliū, & ſeditionum inteſtinarum, C. M rii ſymbolum fuit, Lar Deus: L. Syllæ, Apollo Delphicus: Cæſaris Iulii Venus genitrix. In Vigiliis etiam caſtrenſib ſymbola id genus dari conſueuerunt, vt Palma, Virtus, V ctoria. Quæ tamen præcepta ex vſu diſciplinæ militar quotidie variari debent, ne hinc detur hoſtibus occaſio in diandi, & exploratores impunè verſentur. Tertiò idem ſo ac collatio vel pecunia, quā plures in vnū conferunt ad ep las & cōuiuia celebrāda: quo ſenſu plerique viri eruditi eti Symbolum, & Symbolam vſurpant neutro & feminino ge

cibus, & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendũ. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat. Quintò, coniecturam ſeu iudicium, quo prænoſcimus aliquid, vel coniicimus. vel obſeruatione dignum putamus, quo ſenſu ad res varias transferri teſtantur auctorum monimenta. Sextò, pro Principis numiſmate ſumitur. Septimò, pro argumento, ſeu etymo, ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur, ſed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo ſenſu poſtremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Aegyptiis.

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Aegyptiis Symbola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant, quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapientiam ſolis iis agnitam eſſe volebãt, qui ea ſe dignos præſtarent: Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis Symbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis beneque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clementem Alexandrinũ locus 5. Strom. quo loco ait, Aegyptios & Hebræos Symbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatum Platoni, eum qui minimè purus eſſet ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe conſtat; nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederent, ſed qui primùm purgati eſſent ſeſeque diligenter præpararent. Obſeruat idem eos, qui ab Aegyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφική, id eſt ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt ἱερογραμματικὴ: tertiam & poſtremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cælaturam; ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quæ eadem pene ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id duntaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum

principalia occulta eſſe voluerunt, & ipſum verum τ' ἀληθές, ænigmatis, ſignis, ſymbolis & allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit, eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemente illo polyhiſtore vnà coniungam Plutarchū, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος idem omninò docet interque alia oſtendit hoc veterum Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinem, hi verò ob ſapientiam magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat, idémque ſapiētiæ particeps efficiebatur, eius inquam ſapientiæ quæ fabulis pleraque occultabat, & obſcuro quodam verborum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἀποκεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipſi notant, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ Symbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Ægyptiis, vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, acce-piſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſc[…] myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iambli-chus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem, ſupremun[…] Deum primum motorem, & primam illam cauſam rerur[…] omnium; vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curáque ac[…] miniſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generan[…] dum, ipſúmque corpus intelligi volebant. Atqui & inte[…] dum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo d[…] picto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quand[…] quidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quem […] præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantem bac[…] lum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄθε[…]τον καὶ ἀκίνητον id eſt mutationi minimè obnoxiam, & qu[…] nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſ[…]

Hanc Aegyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Apuleius, Plutarchus: quámque noſtra ætate pænè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili pænéque diuino ingenio excitauit, ſuíſque perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum, ne id diſſimulare videar, retinuerunt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliíque Hebræorum ſapientes: ſunt & qui ac Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli commentariis, quibus magica oracula ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, ſtellarum, rerúmque aliarum pleráque inuoluebant, vt minimè putem commodiùs ſapientiæ veterum quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatũ, Cupreſſum pro morte, Oliuam ſignum pacis, Laurum & Hederam ingenii ſemper virentis, Malum cotoneum connubii notam iiſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum vel Capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam menſis, & cetera alia longè multa, quæ immenſo labore paríque doctrina idem Pierius executus eſt.

De Pythagoræ ſymbolis obiter quædam.

VERUM quia de Pythagoræ ſymbolis meminimus, placet quædam huc adiicere, quæ ad id argumenti genus fortaſsè conducunt, quæque rerum antiquarum ſtudioſi non auerſentur. Fuit vnus ille Pythagoras, primus modeſtiæ magiſter, & qui prior φιλοσόφου maluit, quàm σοφοῦ nomen ſibi tribui, & qui ad ſobrietatem, primum ſapientiæ omnis humanæ fundamentum, ſui ſeculi homines reuocauit. Cuius Doctoris ſanè præſtantis, & omnium iudicio magni, ſententiæ præclaræ, quæ ſymbola vulgato verbo dicuntur, notis expreſſa ſub obſcuris placet obiter enarrare, & aliquo interpretationis lumine inſignire.

Priùs illud occurrit, NE DEGUSTARIS IIS QUIBUS EST NIGRA CAUDA. μὴ γεύεσθαι μελανά-

ϱων, Melanuros ne guſtato : ſic enim malumus cùm Gyraldo reddi, non vt Ficinus & Guarinus Veronenſis : qui non aduertebant Melanuros eſſe ex genere piſcium, quod poſtremò Eraſmus ex Plinio meminit. Simile fuit ænigma Antiphanis Comici, à Melanuro & Mugile cauendum. Apud Latinos atrum, nigrúmque, pro malo & improbo accipi, aliis locis dicetur commodiùs. Sunt ergo Melanuri, doloſi, fraudulenti, inſidiatores, ii denique omnes, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore celãt, ſicuti etiam fallaces, præſtigiatores, quique calumniis rem ſuam agunt aliorum diſpendio, etiámque interdum exitio. Suidas, & alii quidam à Melanuro abſtinendum eſſe cenſuiſſe Pythagoram ſcribit, cauſamque reddit occultiorem, de qua hîc nihil attinet dicere. Obſeruandum adhæc non bene ab Eraſmo ſepiam poni pro melanuro : eſt enim non rectè ſecutus interpretem Laërtii: vt etiam in prouerbio, Sequitur Perca Melanurum.

Stateram ne tranſilias.) Sat erit ſemel admonuiſſe, vnius & eiuſdem ſymboli, vt adagii ſententiam eſſe prima quidem fronte generalem, quæ tamen ad varios vſus & ſignificatus traduci poſſit. Cyrillus Alexandrinus Stateram inquit ne trãſilito, hoc eſt, auarus ne eſto. Item & Athenæus qui hoc ſymbolo πλεονεξίαν, auaritiam fugiendam eſſe cenſet, & æqualitatem ſectandam. Sunt tamen qui præcipi putent ſtudiis in omnibus moderationem & temperamentum adhibendum: alii ſimpliciter ad pondera, & menſuras referunt, quæ iuſtæ debent eſſe, nos de omni potiùs æquitate intelligi, vt ſit hoc tanquam ad reges principéſque monitum generale, vt etiam iudices prouinciarum, alióſque omnes, qui rempublicam adminiſtrant, vt legum ſeruata auctoritate ſe gerãt, populóſque ſibi commiſſos iuſtè & legitimè in officio contineant. Nota eſt Iuſtitiæ pulcra deſcriptio ex Carneadis libr. περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς apud Gell. 14. & Ciceronis verba illa magnifica ex oratione pro Cluentio : *Legum miniſtri magiſtratus legum interpretes iudices: legum denique idcirco omnes ſerui ſumus, vt liberi eſſe poſſimus.* Sed propiùs eſt veterum emblema, qui iuſtitiam & Nemeſim ita pingebant, vt ſtateram manu altera & gladium altera oſtentaret nimirùm vt indicarent duo præſtantiſſimæ Iuſtitiæ munia, vnum quidem poſitum in facultate ſuum cuique tribuendi, alterum verò in puniendis facinoroſis. Exempla eorum qui ſtateram tranſilierint poſſem adducere Imperatorum turpium, & eorum qui non princi-

pes, ſed peſtes ſuæ reipublicæ fuere, vt Neronis, Domitiani, Heliogabali, Caracallæ, Cambyſis, aliorúmque nimis multorum, ſed hæc ſatis. Interea fuiſſe viros eruditos cum Lilio Gregorio qui ex vno hoc ſymbolo duo fecerint, Græca deceptos lectione, in qua modo iugum, modo ſtateram legimus. Nam apud Plutarchum, Sympoſiac. ita enunciatur, μὴ σάρον ὑπερβαίνειν: quo loco σάρον quidam pro ζυγὸν poſitam crediderunt. Sed ne multa: σάρον, vt Iul. Pollux explicat, eſt inſtrumentum quo pauimenta & areæ verruntur à verbo σαίρω, σαρῶ. Itaque vertendum fuit ſcopas non tranſiliendum, hoc eſt, ne ſimus ad iracundiam proni, neve leui de cauſa à ratione abducamur. Ita in carminibus aureis Pythagoræ præcipitur, ob leue erratum aliquod amico non eſſe ſuccenſendum. μὴ ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς. & quæ multa περὶ μετριότητος ab aliis diſputantur.

Chœnici ne inſideas.) Chœnicem Clearchus hemerotrophũ nuncupat. i. diurnum cibum, & demenſum, quod in dies alicui impenditur. à recentioribus Latinis ſportula & ſalarium: Rhemnius Fannius, aliique nonnulli, chœnicem menſuram aiunt eſſe quaterni ſextarii: Qui quater aſſumptus fuit Graio nomine Chœnix. Picus Mirandulanus in quadam oratione, ſic expoſuit, vt omnia nos anima rationali metientes ad menſuram & regulam cuncta dirigamus. ait enim: præcipit Pytagoras, ne ſuper modium ſedeamus. i. rationalem partem, qua anima cuncta metitur & examinat, ne ocioſa deſidia remittentes amittamus, ſed rationis exercitatione ac regula & dirigamus aſſiduè, & excitemus. Hæc ille. Itaque miſero ocio vita traducenda non eſt, ſed id penitus excutiamus, recte Plautinus ille ſenex, Adoleſcens cum ſis, ita cum eſt ſanguis integer rei tuæ quærendæ conuenit operam dare. Itémque, omnis homo nihil eſt qui piger eſt, nimiſque id genus odi ego male: *vigilare decet hominem qui vult ſua tempore conficere negotia: qui dormit libenter ſuo lucro & cum malo come ſt.* Monet itaque ne ſimus ἡμερόξιοι, ſed exemplo formicæ futuris proſpiciamus.

Ne cuiuis dextram.) edocemur id noto verſiculo,

Nec cito deſiſto, nec temere incipio.

Cæterum porrigere, & dare dextram eſt ſuppetias opemque ferre. Dare manus, victum ſe fateri, manum iniicere, vim inferre, manus addere, decidere, Apud priſcos ſi quid firmum & illibatum eſſe vellent, id dextra ſanciebant, vt tradit

Aurel. Probus accipiebant item dextram, pro parte feliciore, religioſiore & ſanctiore; & dextrum pro fœlici & proſpero, vt Nonius retulit. Multus eſſem & fortè nimius ſi huc locos congererem de dextra porrecta, pro fidei ſacramento: ad alia itaque veniendum.

Arctum annulum ne geſtato.) Idem & Plutarchus Flamines etiam diales apud Romanos ea ratione vtebantur peruio & caſſo annulo. Plautinum illud ſymbolo huic quadrat, Liberæ ſunt ædes, liber ſum ego, liberè me vti volo. adeo libertas res eſt inæſtimabilis, vt cenſent Iuris auctores. Sanè annulum pro hieroglyphico poni ſeruitutis, qualis eſt maritalis, conſtat ex veteribus. Nam etſi, quantum etymo nominis annuli colligimus, deducitur ab AN, particula quæ circum ſignificat, ideóque compedum vel manicarum vinculum annulus notam habet. Ex hoc ergo Pythagoras videtur monuiſſe cauendum, ne nos in eam ſeruitutem coniiciamus, quæ dura ſit & incommoda, qualis eſt connubii ſocietas, & quaſi colligatio, duris implicita moleſtiis, ſolicitudinum morſibus, & quaſi laqueis, à quibus nos expedire minime poſſumus, poſtquam volentes iugum trahere cœpimus.

Ignem ne gladio fodito.) Porphyrius ignem ſymbolum eſſe dicit naturæ, eámque ob rem in templis aſſeruari, capitaléque fuiſſe, ſi ſacerdotes ignem ipſum extingui paſſi eſſent: quo pacto apud Romanos virgines Veſtales, & apud Perſas igni præficiebantur: qua de re alii & Clemens non parum multa. Symbolum igitur ita placet explicare, diuinam naturam hoc eſt Deum immortalem, non gladio impetendum, hoc eſt linguæ acumine & maledicentia. Plerique hoc ſignificari dicũt potentiorum iram non eſſe dictis laceſſendam, quod id non niſi communi, aut certè multorum periculo fieri poſſit. Etenim periculoſum eſt in eum ſcribere qui poſſit proſcribere. Ex quo quidam cum duceretur ad regem Antigonum, reu flagitii capitalis, qui ducebant hominem bono eſſe animo monebant, futurum enim vt ſolueretur cum ad regis oculo perueniret: At, inquit ille. Cyclopi me crudum vultis appo nere? alludebat ad regẽ luſcum quod cum regi delatum eſſet hominem iuſſit interfici. Ita in ſuã perniciem miſer ille gladio ignem fodicauit. Quod de principibus dictum eſt, iden de aliis omnibus dici poteſt, neminem ſcilicet vel dicto vel facto lædendum, aut prouocandum quod iracundiam exci tet, Nam & ſapienter accepimus à Solomone, moderatus ſer

mo frangit iracundum animum, at durus furorem arceſſit. Et hoc quidem ſymbolum vnum ex iis eſt quæ Andocidæ Pythagoreo à Græcis ſcriptoribus, non Pythagoræ ipſi aſcribitur. Politian. aliter legit, πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, ignem ferro ne fodicato. Alii πῦρ μαχαίρᾳ μὴ σκαλεύειν, ignem gladio ne ſcalpito: Scio & alios eſſe prouerbii ſenſus, ex quibus quidã ita obſcœnè nonnulli cõcepti, vt pudeat dicere: quod ad morum cultum, vel honeſtam doctrinam facit, magis placet, & iis finibus noſtra ſtudia terminantur.

Cor ne edito.] Cicero de Bellerophonte, vertit ex Homero, *Ipſe ſuum cor edens campis errabat Aleis.* Et Phocylides, apud ignem ſedentem cor fruſtra non minuendum, præcepit hoc verſu, μὴ δ' μάτην ἐπὶ πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ. rectè quidem: nam præterquam quod triſtitiarum moles & curarum edacium onus aduerſam valetudinẽ & corpori infeſtam adducit, nec cogitationum quoque ſtudiis liberum permittit eſſe animum. Non eſt igitur cor edendũ, ſi ſimul & ſapere, & valere cupimus. Sũt etiam qui hoc ſymbolo vſum Pythagoram fuiſſe aſſeuerant, quod cordis caro comeſa, ſuaptè natura non facilè concoquatur. Ex Cyrillo didicimus cor ſupra craticulam impoſitum. prunis & igne ſuppoſito, apud AEgyptios ſignificare iram, furorémque: quod cor edendum vetuit, hoc eſt vt Græcè dicitur μὴ ἐσθίειν ἐγκέφαλον, cerebrum ne mandito: quod ab aliis exponitur de obliuione fugienda. Ex quo Apuleius: homines ſunt anxiis mentibus, ait, brutis corporibus, vita querula. Rectè quidẽ & verè, nam quot in homine ſunt perturbationes, tot regnant quaſi prædones infeſti, & cruenti carnifices, qui nunquam conquieſcere miſerum animum permittant. Ea ratione de hominum conditione conqueſti ſunt Philoſophi longè multi. Silenus enim pronuntiauit, optimum non naſci, aut quam ocyſſimè mori. Huc referre poſſis Heracliti lachrymas de hominũ miſeriis. Timonis μισανθρώπου ſolitudines, Poëtarum & Philoſophorum ſatyricos aculeos. Saluberrimum itaque hoc oraculum Pythagoræ ſapientis, in quo bona pars Philoſophiæ moralis occupatur, tenendum mordicus, vt quiſque noſtrum meminerit ſe non parũ profeciſſe, qui malis affectibus ſeueram legem indixerit, Sit ergo, Vt Flaccus monet *lætus in præſens animus quod vltra eſt oderit curare, & amara læto temperet riſu.* Nã & Chryſippus λύπην quaſi λύσιν hominis appellant: etenim

qui triſtatur & mœrore conficitur, quaſi ſeneſcit miſer, maciémque & pallorem contrahit. Ideó que Galenus hoc vnum præcipit ad tutandã valetudinem, à curis acrioribus & à mœrore animum ſubtrahendum, eo quod inde morbis afflictantur humana corpora, fieríque interdum vt ſanguis intra præcordia, quaſi vi quadam truſus, confeſtim extinguat inſitum calorem, ex quo tabes aut etiam mors conſequatur. Sed vt vult Iamblichus, cor ideo & cerebrum mandi non permiſit Pythagaras, quod quaſi duo ſint duces, & tanquam gradus ſedeſve viuendi & ſapiendi. Quidam etiam ſunt qui ſymbolum id ad amicos traducant, quibus non eſſe obtrectandum vel abſentibus ratio ipſa ſuadet. Amicum enim & cor, & corculum, blandiendi cauſſa, dicunt: vtque ſine anima & corde viui, ſic. Sine amicitia commodè vita traduci non poteſt.

A fabis abſtinete.] Tunycha Pythagorica, cum eã Dionyſius cogeret id myſterii patefacere, ipſa arcanũ ne proderet, mordicus ſibi linguam præſcindens in faciem tyranni dicitur expuiſſe, quod idem ſcribit Iamblicus & Oympiodorus his fere verbis: in Platonis Phædone: mulier inquit, Pythagorico coacta enuntiare cur fabam non comeſſet, dicit *φάγοιμι ἂν ἢ εἴποιμι ἄν*: rurſus coacta cum eſſet, ait, *εἴποιμι ἂν. ἢ φάγοιμι ἄν*, & demum linguam ſibi abſcidit, inſtrumentum ſcilicet & loquendi, & guſtandi: tametſi abditum eſt (inquam) fabæ myſterium Antiochæus in iis quæ de fabæ natura ſcripſit, ad Michaëlem Bizantium imperatorem, ait fabas malum ſuccum ferre, inſomnia turbulenta facere, eámque ob rem Pythagoram fabis abſtinuiſſe. Idem Plinius memoriæ tradidit. Heron. 2. rei ruſticæ ex Geoponicis Didymi, idem cum Suida & Plinio; ſed dicit in fabarum flore auſpicium quoddam lugubre reperiri. Horat. Serm. 2. Saty. 6.

O quando faba Pythagoræ cognata, ſimulque
Vncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo!

Origenes in eo quem ipſe *φιλοσοφουμένων* inſcripſit, Zaretham ait Chaldæum has afferre cauſas, queis à fabis abſtinendum eſſet, coniecturã hanc ille afferebat, quod ſi macerata ad ſolem per aliquod tẽporis ſpatium dimittatur, ſeminis humani odorem contrahere. Clarius etiam hoc exemplũ profert, quod ea florente, vnà cum flore in olla circumlata ſi concludatur, humíque obruatur, & per aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperietur, & mox etiã puerilis capitis. Lucianus eo Dialogo, cui *βίων πρᾶσις*, nomen

illud præcipuè notat, ſi viridē fabam folliculo exuas, apparet virilibus genitalibus ſimilem coctam autem ſi nocturno tempore ad lunam certo ſpacio dimiſeris, ſanguini perſimilem fieri. Acron: à faba, inquit, Pythagoras abſtinuit, quod viridis in pyxide ærea ſeruata, vertitur in ſanguinem. Memoratur & illud Pythagoræ tributum apophthegma, qui rogatus quo tempore Veneri opera dāda eſſet, cum te ipſum fieri debiliorem & imbecilliorem voles, inquit. Plutarc. de inſtitutione liberorum, abſtinendum interpretatur à ſuffragiis, quæ per bicolores fabas vt plurimum ferunrur: id quod & Athenienſes in primis feciſſe in principibus & magiſtratibus ſortiendis, teſtis eſt Lucianus, vt ſupra. Et κυαμοτρὼξ apud Græcos prouerbii vice dicitur, in eum qui inde victitat, hoc eſt in dandis præſtandíſque ſuffragiis, quaſi Latinè dicas, Fabæ roſor. Scribit Pauſanias quod Pheneutæ Arcadiæ populi, fabam ideo immundam & impuram exiſtimant, quod cum illic Proſerpinam quærens dea Ceres diuertiſſet, omnibus qui eam hoſpitio ſuſcepiſſent legumina præbuit, præter fabas: quo argumento eam impuram eſſe agnouere, atque idcircò eam Pythagoras prohibuit. Marcellus Virgilius κυαμοὺς, oua eſt interpretatus, cyamonque quaſi κύησιν, i. fœturam & conceptum animalis intelligere maluit, ac ſi per ipſas fabas Philoſophus non minus ab animalis principio ſeminéque abſtinendum innuat, quàm ab abſoluto iam & perfecto animali.

Cibum in matellam.] Amis Græcè, vas in quo vrina & excrementa deponuntur. Symbolum ita quidam interpretātur ſordidos & inhoneſtos homines non eſſe nutriendos. Sed placet interpretatio Plutarchi: non ſunt (vt etiam in ſacris præcipitur) inter ſues ſeminandæ margaritæ. Vt enim ſubigenda, & cultu perdiligenti eſt paranda tellus, antequam ei ſemen mādes: ita non niſi rectè, puréque præparatis animis doctrina honeſta committenda. Quorum enim Horatius? *nunc adhibe puro pectore verba puer.* Quod idem ipſum verbis aliis inculcat Clemēs 2. Pædagogi: βδελύττεσθαι γὰρ τὸ ἅγιον μολύνεσθαι, ὥσπερ οὖν εἰκός.

Ad finem vbi perueneris.) Sic Sudas; ἀποδημοῦντα ἐν τοῖς ὅροις ἀνεπιστρεπτον. Hieronymus ſic enunciat: cùm profectus fueris ne redeas, exiſtimat enim Pythagoram animorum immortalitatem oſtendiſſe. nec aliud quam μετεμψύχωσιν aut παλιγγενεσίαν ſignificat. Monebat igitur, non eſſe vitam expetendam poſt mortem, vt Hieronymus exponit. Plutarc. de

liber. educand. cum moriendum eſt, inquit, & vitæ terminum in proximo eſſe videamus, id æquo ferre animo debemus. Suidas verò. Cùm peregrinatum eſt in finibus, non retroflectendū, vel quod idē fert apud Diogenem, in finibus peregrinandi non redeundum, hoc eſt non in concupiſcentiis & deſideriis, mutata iam vitæ ratione, viuendum eſſe, neque iis quidem voluptatibus, nec illecebris, quibus anteà. Alio prouerbio dicitur, à carceribus ad metam. Sic ergo componenda vitæ ratio eſt, vt cum iam vitæ bona pars tranſacta ſit, non capiat nos ad pueritiam redeundi iners, vanúmque deſiderium, ſed Deo, & naturæ pareamus, & nugatoriam omnem ſpem ab animo propellamus, imò ne quidem ſperemus niſi quod liceat.

Superis impari numero.] Ea ratione, vt id obiter, quidam putant. Pythagoram abſtinendū iuſſiſſe trigla piſce quod per eā ternionis numeri myſterium coleret. Iamblichus tamen Pythagoram ait Apollini externario numero ſacrificaſſe, propter tripodem, vt ait, veneri ex ſenione. Et Therius Smyrneus Platonicus, ternarium numerum in libaminibus ea cauſa ſolitū ait adhiberi fuiſſe, quod primus ipſe inter numeros dicitur omnia eſſe. Multa de ternario numero Proclus ad initium Timæi Platonis, & paſſim apud auctores veteres.

Per publicam viam ne ambules.] Sic Olympiodorus retulit φεύγειν τὰς λεωφόρους, fugiendas vias publicas, vel à publicis viis deflectendum. Ficinus: Populares vias fuge, per diuerticula vadito. Politian. Regiam viam declinato, per ſemitas ingredito. Id traduci, placet Gyraldo ad vitam cœnobitarum, quàm benè, ipſe viderit. Quidam per Y, litteram à Philoſopho deſignatam volunt fuiſſe, de qua multi multa. Huc pertinet Euangelii præceptum.

NE IN VIAM GENTIVM ABIERITIS.

Tollentionus auxiliare.] Alii legunt φόρτιον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συναποτιθέναι. Ficinus ſic: viro qui pondus eleuat, auxiliare, non tamen cum eo deponas ſententia hæc eſt, Simul quidem tollendum onus, non ſimul tamen deponendum. In eos ſymbolum dici poteſt, qui pridem aliquod vitæ ſanctioris inſtitutum profeſſi, ad laxiorem demum ſe viuendi normam ſeu licentiam verius contulerint. Olympiodor. in Platonis Phædone ita legit μὴ ἀποτιθέναι, ἀλλὰ συνεπιθέναι βάρη: non deponenda, ſed vnà ſubeunda onera. quod ipſe ita exponit: ſimul in vita operandum, non autem contra facien-

dum, hoc eſt συμπαράττειν τῇ ζωῇ, οὐκ ἀντιπαράττειν. cum eo ſentit Cyrillus non oportet (inquit) cooperari cuipiam ad ignauiam. ſed ad virtutes & labores. Idem Plutarcu. Sympoſiacis.

Ollæ veſtigium in cinere.] Poſt inimicitias iræ meminiſſe malorum eſt, ait ille. Sic habet Prophetæ vaticinium. Olla igne & carbonibus ſuccenſa, hoc eſt cor plenum curis & ſollicitudinibus: olla pro corde, cinis pro pœnitentia interdum ſumitur à ſacris doctoribus.

Vnguium, criniumque præſegmina.] Quid vero dicas, ſi non calcandam, nec penitus negligendam rerum externarum curam ſuo hoc ſymbolo docuit Pythagoras. Ideo, ſcribit Iamblichus, in die feſto nec vngues ſecari, neque comas tonderi volebat. At contrarius eſt ſymboli ſenſus ſi (vt Ficinus tranſtulit) enuncietur, capillorum & vnguium ſuperfluitates poſtquam abſcideris, peſſunda: ac ſi innuat de externis minimè curandum. Theodoretus capillos mortalitatis habere ſymbolum dicit: mortui enim ſunt, nec doloris ſenſum habent.

Quæ vncis ſunt vnguibus.] Monemur hoc ſymbolo, vt rapaces homines fugiamus, néve inter familiares & domeſticos habeamus: quoniam rapiendi deſiderio, inſatîabilíque auiditate omnia confundunt & conturbant: quod præcipuè in aulis principum eſt videre, & quibus feré huiuſmodi rei familiaris magiſtri præficiuntur de induſtria, qui amplius aliquid concedere & conſeruare dominis oſtentant, vt eo amplius ipſo rapiant & furentur. Vnguicurnia igitur non nutrienda, nec domi habenda. Alii vero ſignificari volunt omnem rapacitatem è ciuitate exterminandam eſſe, quod & ſenſit Æſchilus, qui leonîs catulum non eſſe alendum in Repub. ſcripſit.

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν,
Ἢν δ' ἐκτρέφῃ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.

Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Sed mage cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Quod de Alcibiade Poëta intellexit tum temporis adoleſcente in primis factioſo, rerúmque nouarum appetente.

Aduerſus ſolem.] Vſu comprobatum eſt, cum in diſciplinis reliquis, nedum in prima re litteraria, non multum profectu-

rum, qui manifeſtæ veritati contumax repugnat. Sol pro Deo interdum accipitur. Ergo aduerſus diuinitatem loquendum non eſt. Apud Hebræos is loquendi mos eſt, vt aliquid contra ſolem fieri dicant, quod in conſpicuo & aperto fiat, vt eſt apud Moſem.

Hirundinem ſub eodem tecto.) Apud varios ſcriptores varia eſt huius ſymboli explicatio, domeſticas hirundines ne habeto, ne domi patere hirundines. D. Hieronymus reddit, hirundinem in domo non ſuſcipiendam: alios, ſub eodem tecto hirundinem ne habeto. Marſilius Ficinus hirundinem domi ne ſuſcipias, ὁμώροφος enim eſt eiuſdem vel tecti vel culminis. Significatur admittendos non eſſe in contubernium amicos illos fucatos qui ſui compendii cauſa colant amicitiam. Auctor ad Herenninm, vt hirundines æſtiuo tēpore præſtò ſunt, frigore pulſæ decedunt: ita falſi amici, ſereno vitæ tempore adſunt, ſimulatque fortuna immutata eſt, deuolant omnes: alii tamen de garrulis, & ſuſpicionibus dici malunt, quò ſpectat illud Horatii. Percunctatorem fugito, nam garrulus idem eſt. Alexander Myndius, & Dionyſius Heliopolites, hirundinem in ſomnis, malum ſignificare prodiderunt, vt non temerè videatur Pythagoras hirundinum conſuetudinem vitandam præcepiſſe.

Stragula ſemper circumuoluta.) Monere Pythagoram crediderim potius, ait Gyrald. vt parati atque expediti ſemper ſimus, quaſique in procinctu, tanquam peregrè abituri. nam & in caſtris, cum migrandum eſt, omnia conuoluta habere, & colligata, conuaſatáque ſolemus: ad animum tamen conferri poteſt, ac ſi ab hac mortalitate ſit migrandum, ne nos imparatos mors offendat. Quod ſi nos moneat, cum non firmam hîc & ſtabilem manſionem habeamus, & varii plerúmque caſus immineant atque impendeant, vt parati ſemper ſimus, quocumque locorum peregrinandum ſit, ſedéſque mutandæ: noſque in nobis ipſis omnia noſtra poſita habere, omnéſque fortunæ caſus longè virtute inferiores eſſe ducere, & tamen tales nos eſſe, quales erant qui ſua ſecum bona omnia in patriæ direptione ferre aſſeuerabant.

In annulo, Dei figuram.) In annulo Dei imaginem ne circumferto, ſic enim Iamblichus explicat ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν, ne ea ſcilicet ratione polluatur, Cyrillus, deorū imagines, inquit, ne feras in annulis: in hanc ſententiam, & ſignificationē, de diis ne facilè diuulges. Sed Cælius Rhodigi-

nus ſit interpretatur, non eſſe animam, quæ imago Dei eſt, merſandam in corpus, quæ planè vti annulus, gemma, animæ vi contineri videtur, nec mancipandam: ſed vt Gyraldus ait, ſymbolum nos monet, ne in delitiis & propatulo Dei effigiem ac memoriam habeamus: nam non temerè, & vulgò Dei nomen pronunciandum Hebræis, nobíſque: operta enim & arcana eſſe oportet diuina myſteria.

Sellam oleo ne abſterſeris.) Quidam putant nos moneri vt amicorum omnia ita curemus atque propria: neque blandis verbis, & ſermonum fuco placeamus, ſed veri ſtudio: ſedes enim amicitiæ veritas eſt, non adulatio. Quid ſi nos ita interpretemur, vt θάκον pro throno & cathedra, vt Latini ſedem & ſellam pro ſolio & tribunali, i. pro imperio & magiſtratu accipiunt Oleum pro aſſentatione poni ex ſacris litteris proditum, vt & pro fictis ſermonibus palpóque, vt illud Dauidis, oleum peccatoris non pingue faciet caput meum, & Prou. oleum ore ferre, de aſſentatione blandientium dici videtur, & oleum ferre in auriculam.

Coronam ne carpito.) Cyrillus, Hieronymus, aliíque tradunt Pythagoram eo ſymbolo monuiſſe diſcipulos, ne vrbium & ciuitatum in quibus eos eſſe contingeret, leges decretáque contemnerent, néve violarent, ſed ea cuſtodirent ac inuiolata ſeruarent: néve magiſtratus principéſque vrbium, qui & hodie pro coronarum & diadematum inſignia ſignificantur, laceſſendo prouocarent. Id quod & Chriſtianis legibus præcipitur. Pindarus rectiſſimè dixit legem omnium eſſe dominam, cui vt Deo parendum, & Ariſtoteles aliíque multi perceperunt: qua ratione Plato minatur excidiū ei ciuitati, in qua non lex magiſtratibus, ſed legi magiſtratus præfuerint. Mitto præclaram diſputationē Dionis Chryſoſtomi de legibus, tantum admoneo coronam pro regio faſtigio, ipsáque adeò nomophylacia multos ſanè auctores adnotaſſe, quorum rationes quia etiam vt has celebratas exiſtimem, hîc re tu eo.

Quæ ceciderunt ne colligito.) Id & ſuperſtitiosè hodie à quibuſdam obſeruari monuit Gyrald. quem tamen morem ſi ad animum, & animi cibum conuertamus, nihil ſuperſtitionis erit metuendum Suidas huius meminit, ad hunc modum, τὰ πίπτοντα ἀπὸ τῆς τραπέζης μὴ ἀναιρεῖσθαι, & eadem fermè quæ Diogenes affert. Sunt & qui ſic efferunt. μὴ γεύεσθαι ἃ ἂν ἐντὸς τῆς τραπέζης καταπέσῃ, i. ne guſtato quæcumque in menſa deciderint. Sunt qui paulò popularius explicant, quæ

ri, vel vincere. Quibus profecto notis & ſignis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem non obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citróque habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa & externa præteream, quidam auctores ſunt non omninò mali, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti ſunt, inſignia fuiſſe tres Bufones aut Rubetas, nonnulli tres Coronas malunt: alii Leonem, qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni ſcriptores temerè interdum & ſine iudicio caligant: quippe qui quod Regum quorundam peculiare ſymbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius poteſt, tribus Liliis primum Clodoueum fuiſſe vſum, cùm primum, ſuadēte Clotilde vxore lectiſſima, religioni Chriſtianæ nomen dedit: quod liliorum trium ſtemma poſteri etiam reges ad noſtra vſque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica hiſtoria, quo loco vitam Guilielmi Nothi perſequitur, auctor eſt Reges Anglos ad eam vſque regis illius ætatem certas inſignium notas minimè habuiſſe: ſed pro regum varia ſucceſſione, etiam ſigna illa fuiſſe varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel ſculpendis, non video quid veri certíque ſtatui certò poſſit: niſi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram ſemper pænéque incredibilem ſymbolorum eiuſmodi varietatem extitiſſe. Eſſet quidem imperiti hominis, parúmque in rerum veterum hiſtoria exercitati, qui auderet affirmare nullam ſubeſſe ſententiam in ea ingenioſa inuentione ſtemmatum, ſchematum, inſignium & ſymbolorum, quæ veteres ipſi non tam ſtudioſè affectaſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſolertioris. ſuæ laudis & gloriæ, ſuarúmque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam eſſe voluiſſent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidem prætermiſſum velim, Symbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia eſſe & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quoſ-

am quaſi cancellos reuocare poſſumus. Quædam enim hiſtorica ſunt, alia phyſica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum naturà, ingenioſè ad mores vt plurimùm traducitur. Hiſtorica ſunt ea, quæ ducuntur ex hiſtoriis, vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli Athenienſi poſita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonii triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythici deſcriptio, 37. &c. Phyſica verò, vt Bacchi & Palladis ſimulacris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργίᾳ, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia elicitur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum uel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis, qui omnino non ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen non omnia ſymbola ſtemmata eſſe poſſunt. Alterum enim nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialiùs alterum accipi compertiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſſe finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ii certè nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio; quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricii in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Aedilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit. Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulacra quædam oris ſimilitudinem artificioſè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quæ in inſigniore domus parte poſita armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus feſtis exornabant, apertis armariis: cúmque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circumferebantur, addito, vt magnitudine quàm ſimillimi apparerent, reliquo corporis

trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt inde appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas: ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilia: quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

AD extremum itaque quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam vt tandem (eorum gratia maximè, qui hãc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt) formulam quandam apponam ſymbolorum conficiẽdorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouii doctrinam, qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit, ſed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & meandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur, quod ſymbolis Ægyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

Deinde, in eo vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitatéque quadam plurimum ſententiæ contineant: quod obſeruandum notat author grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obſeruatur vt plurimùm, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem. Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & adagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Apuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur. Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, ſignificabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capeſſendam idonea; neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenii cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſſe magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuáque voce vſurpātur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba non minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſentētiis alia; quædam etiam in vtroque, imò interdū in literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars quadam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Et itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum, ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſum verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet. Deinde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & diiudicari poſſit, ſi fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſiluæ, rupes, ſpeluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, niſi admodum rarò, depingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum anima illa ſymboli lingua quadam nobili miniméque vulgari, vt id παράσημον καὶ ἄγαλμα, ingenioſáque inuentio, quæ cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè ſolet aut denique, ſi magis placeat, extera quadam lingua, ídque ſentētia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliunde petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

Quadam de ſymbolis exempla Typographorum.

Non mihi tempero, quin animi cauſſa, quorūdam rei Typographicæ peritorum hominum huc adiiciam iconas, quibus ingenioſè vti ſoleant in ſuorum librorum frontiſpiciis, quibus ſe vel ingenio, vel arte, meliorū litterarum adiumento neceſſaria commendēt. Vnus in primis habitus litteris pro-

Oſiris, his planè verbis: τὸ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα, διαφέροντας ἀνδρείᾳ, ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινῶν ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindar[6] enim teſtis eſt Amphiarum in expeditione Thebana pictum draconem in clypeo circumtuliſſe: Statius Capaneum hydræ: Polynicem Sphingis imagine, vſos in ſcutis fuiſſe. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in ſcuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlyſſes delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem: Perſeus Meduſæ vel Gorgonis caput. Virgil. 7. Æneid. ad finem, graphicè nobis exhibet arma Turni picturis elegantibus, & ingenioſis conſpicua, his omninò verbis:

Ipſe inter primos præſtanti corpore Turnus,
Vertitur, arma tenens, & toto vertice ſupra eſt:
Cui triplici crinita iuba galea alta Chimæram
Suſtinet, Aetheneos efflantem faucibus ignes.
Tam magis illa fremens, & triſtibus efferaflammis,
Quam magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ.
At lævem clypeum ſublatis cornibus Io
Auro inſignibat, iam ſetis obſita, iam bos,
Argumentum ingens, & cuſtos virginis Argus,
Celataque amnem fundens pater Inachus vrna.

Et Romanis in more poſitum olim poſtes ſpoliis hoſtium exornare. Verba hæc Polybij, ἔν τε ταῖς οἰκίαις κατὰ τοὺς ἐπιφανεστάτους τόπους τιθέασι τὰ σκῦλα. Virgil. 2. Æneid.

Barbarico poſtes auro, ſpoliiſque ſuperbi,
Multaque præterea ſacris in poſtibus arma,
Captiui pendent currus, curuæque ſecures,
Et criſtæ capitum, & portarum ingentia clauſtra,
Spiculaque, clypeique, ereptaque roſtra carinis.

Neque enim dubium poteſt eſſe quin & cæteri Nobiles ſuæ inſignia familiæ, ſeu ſymbola quædam propria ſibi vindicarint. Homerus item alter 8. Æneid. id minimè ſibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat, quorum hominum arma ſignáque diligenter & ſtudioſè perſecutus eſt. Cimbrorum & Teutonum bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus deſcribit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, ſuis in peltis ſcutis, aliiſque id genus bellicis inſtrumentis, non modo nitorem armorum fuiſſe, ſed & depictas ferarum imagi-

nes. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro ſchemate vſum, vt præter cæteros teſtis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperii Romani temporibus, in expeditionibus bellicis cùm educenda eſſet acies, aut etiam manus conſerendæ, pro ſigno, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas eſſe conſtat. Sed cùm incrementum aliquod cepiſſet imperium, ſigna alia ſibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebãtur. Sed vt ea demùm Aquila vſurpari cœpta eſt pro publico & perpetuo Imperii Romani ſymbolo; ſic vſus inualuit, vt quæcunque legio diſtinctas inſignium notas haberet. Quod poſteris ita tranſmiſſum eſt, vt eius rei memoria, quanquam longa temporum intercapedine, longóque ſpatio, & pænè vetuſtatis obliuione demerſa ſcriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio. tradit in Pompeii Magni annulo expreſſa fuiſſe tropæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri ſibi curarat. Plutarch. verò ait in ſummi pretii lapillo, qui Põpeij fuit, quique poſt mortem eius, Cæſarem coëgit ad lacrymas, Leonis conſpicuam fuiſſe imaginem, enſem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam plerique ludicrum eſſe cenſeãt, auſim tamen dicere id ſapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo conſtare: quod declarant erudita & literata illa ſympoſia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos ſi verè Principes agãt, literatis colloquiis ſuas epulas condire par eſt: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & teſſeris, qui cubis & foliorum luſu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, ſed interea permultum otii & pecuniarum impenditur, multóque plus temporis inſumitur, quàm neceſſe eſſet; cùm in ea ſymbolorum doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris, vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudiciũ augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc miſſa faciamus. Quàm enim ſuperioribus anteactis ſeculis hic ſymbolorum vſus magnis quibuſdam viris arriſerit exemplis innumerabilibus teſtatum habemus: Quin id antiquarii & ſtudioſi longè antè, & hoc noſtro ſeculo diligenter obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis, & argenteis, tum ſaxis & ædificiis, longa ſeculorum caligine, & quaſi ſenio ferè omninò collapſis, ex quibus

illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruandis familiis, vel gentis alicuius ſtemmatis, aut effingendis iis quæ ipſi ſuo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis, atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca ſublegam, Alexander magnus Serpentis imagine vſus eſt, quòd ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienúmque ab omni temeritate iudicium, id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit, altero quidem tarditatem, altera verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imaginē in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique coniiciunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam, quod tamen ſignum commutauit Repub. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planéque inaudita felicitate conſecutus eſt, non alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſsè Seriphiam, vt quibuſdam placet, ad arcani fidem, quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam Tav, ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitum, quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxentium, qua maximè ſignis militaribus ſignū Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt, quo T literæ, olim abſolutionis ſignum, videatur reſpondere, ſi picturam & lineas ſpectes.

Quid enim vt externa illa quæ innumerabilia ſunt, tranſiliam, vt quæ leguntur de Athenienſium Noctua, Perſarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igne ſacro, Thebanorum Sphinge, Oſiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem ſcriptores faciunt? Sed neſcio quo

modo nos magis delectant & afficiunt domeſtica, vt eſt Nauis illa, quam pro ſtemmate habuerunt Franci veteres, ſicuti Sidonius Apollinaris & Panegyriſtes ille Pacatus teſtantur: quod idem ſignum Pariſiorum eſſe adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea ſeu vectes, quibus in publico ſtemmate Burgundiones vſi ſunt; vt Vrſi, quibus Heluetii, vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum ſilice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm inſtituti ſunt? longum enim eſſet in ſingulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquã, nunc memorem veterum illorum Gallorum ſtemmata & inſignia, quæ ſibi vel ingenioſi finxerunt, aut aliqua nacti ſunt occaſione, vel tãquam hæreditario iure poſteri vſurparunt? Quia tamen multus eſſem, imò verò fortaſſe nimius in ea rerũ veterum commemoratione, quas ſubinde fateri cogimur longa vetuſtatis obliuione nobis penè deletas & obliteratas: faciliùs videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ non tam priſcorum hominum libris, quàm ipſo noſtrorum patrum, & quidem huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur Itaque præter publicum & ſolenne imperii Germanici ſtemma quod Carolus quintus ſuperioribus annis pro imperatorio iure habuit, ſymbolum etiam peculiare ſibi vendicauit, duas Herculis Columnas, vnà cũ ſymboli anima VLTERIVS: Lodoicus XII. antequam ad regnum euectus eſſet, aliqua ratione Hiſtricem, quem Porcum ſpiceum vulgus appellat; Franciſcus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia. quibus alii Reges regio nomine fuerunt vſi ad hæc noſtra vſque tempora, & Salamandram aliqua cauſa propriam ſibi fecit. De Salamandra Franciſci I. hoc placet adiicere, quod pauci, aut nulli ex ſcriptoribus attigerunt, vel ex noſtris, alioqui curioſis, & eruditis: fortè quia ſenſum Principis aſſequi non potuerint, aut quia noluerint teneros amores, quibus ille delectatus fertur impenſius, ſuis celebrare commentariis.

Accepimus enim à patribus, principem reuera maximum, à quibuſdã familiaribus nõ ſemel monitum, abſtineret ab vſu amorum nimio, oppoſuiſſe conſultoribus alioqui bonis ſuam Salamandram, quæ (ſeu ſaxum, ſeu animal ſit, non eſt hoc loco quærere) coniecta in focum crepitãtem, dicitur algore ſuo flammas reſtinguere. Ad altiorem tamen ſenſum traxit Salamandram regiam auctor diſtichi, quod litteris aureis ex ſcri-

ptum vidimus in regia Callirhoës, id eſt ad ſaltum Fontis aquæ bellæ, his omninò numeris,

Vrſus atrox, aquilæque leues, & tortilis anguis
Ceſſerunt flammæ iam Salamandra tuæ.

Celebratur Franciſci victoria de Heluetiis, quorum ſymbolum vrſus, quod & in numiſmatis ipſorum videre eſt: item de Germanico Cæſare, Carolo v. cuius inſigne, aquila, ratione imperii: déque duce Mediolanenſi, cuius gentilitiũ ſtemma, ſerpens, de quo nos ſpeciatim ad emblema primum. Henricus II. eius filius, creſcentem Lunam, vnà cum hemiſtichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Franciſci ſoror, heroina verè illuſtris, Heliotropium non ſine cauſa ſibi legit. Carolus IX. duas columnas in ſe complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, deſcripto epigrammate: haud dubiè ſignificatum hoc ſymbolo duplici principatum omnem Chriſtianum duabus niti quaſi columnis firmiſſimis, pietate ſeu religione, quæ Deo iungit: & iuſtitia, quæ ſocietatem tuetur hominum, & concordiam ciuili vinculo firmat, vnáque homines hominibus conſociat Henricus III. Gallico & Polonico regno potitus, ſymbolo trium coronarum ſpecioſo donatus, ex quibus duæ æqualiter iunctæ viſuntur, tertia verò ſublimior ac ſuperior, addito ſubtus emblemate, MANET VLTIMA COELO. HENRICVS IIII. rex inuictiſſimus, & Galliarum bono ſingulari natus, vel cuius heroicæ virtutes laudationem omnem ſuperant, inter multa ſchemata quibus certatim exornatur à viris eruditis, hoc ferè primum euulgatum: vt ſceptra duo colligata, enſe intermedio ſimul adnectantur, ad regni Franciſci & Nauarrici ius deſignandum, addito verbo, DVO PROTEGIT VNVS. Sed id quidem parum, ſi tanti, támque inuicti Principis res geſtas cum ſumma omnium admiratione velimus æſtimare, quem Thraſybulo, & Camillo ſuperiorem cenſere non dubitamus, imò ex noſtris, Carolo Magno, & Philippo Auguſto vel parem, vel certè nuſquam inferiorem cognoſcimus: qui tantũ nobis profuit, vt meritò iure illi ſalutem, vitam, ornamenta dignitatis omnia, libertatem debeamus. Id niſi ſponte confitemur, indigni luce communi ſumus. Pacem princeps bonus armis quæſiit, imò qui nunquam niſi laceſſitus ad arma proſiliit. Et quis in magna etiam armorum licentia eo principe manſuetior? quis parta victoria in ſupplices ac victos clemẽtior? quis

in pactis, conuentis, in iudiciis, fœderibus, promiſſis omnibus conſtantior ac fidior? Communi quodam errore lapſos ſe fatentur qui aduerſus eum coniurarant: poſtquam agnouerunt qui & quãtus eſſet, arma ſpontè abiecerunt, manúſq; dederunt: illique vicerũt qui ſe victos faſſi ſunt, ipſéque princeps duplici victor nomine qui ſeſe vicit in victoria. Catharina Medicea, Regum mater, Iridem ſeu cæleſtem arcum, adiecto ſymboli argumento, φῶς φέρει ἠδὲ γαλήνην: Annas Mommorancius, militum magiſter, nudum Enſem, vnà cum verbo ΑΠΛΑΝΟΣ: Quo innuebat, ſe ab omni fraude alienum, operam fidam ac ſtudium in ſummo Magiſtratu præſtitiſſe. Mareſcallus Santandræus nodum Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe: Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notám, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis, Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum verſiculi parte altera. TE STANTE VIREBO. Quod ſymbolum eruditum quidem, ſed an fatale planè fuerit, viderint alii. Franciſcus Turnonius Cardinalis cœleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus. Phœnicem ſe in igni comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis denique Cardinalis, Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphonſus Arragonem Rex libro operto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingíque curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cetera Principum Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentius illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubro, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Columna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatum pro Symbolo circumtulit, alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mo-

ri, vel vincere. Quibus profectò notis & ſignis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem non obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citróque habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa & externa prætercam, quidam auctores ſunt non omninò mali, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti ſunt, inſignia fuiſſe tres Bufones aut Rubetas, nonnulli tres Coronas malunt: alii Leonem, qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni ſcriptores temerè interdum & ſine iudicio caligant: quippe qui quod Regum quorundam peculiare ſymbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius poteſt, tribus Liliis primum Clodoueum fuiſſe vſum, cùm primum, ſuadēte Clotilde vxore lectiſſima, religioni Chriſtianæ nomen dedit: quod liliorum trium ſtemma poſteri etiam reges ad noſtra vſque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica hiſtoria, quo loco vitam Guilielmi Nothi perſequitur, auctor eſt Reges Anglos ad eam vſque regis illius ætatem certas inſignium notas minimè habuiſſe: ſed pro regum varia ſucceſſione, etiam ſigna illa fuiſſe varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel ſculpendis, non video quid veri certíque ſtatui certò poſſit: niſi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram ſemper pænéque incredibilem ſymbolorum eiuſmodi varietatem extitiſſe. Eſſet quidem imperiti hominis, parúmque in rerum veterum hiſtoria exercitati, qui auderet affirmare nullam ſubeſſe ſententiam in ea ingenioſa inuentione ſtemmatum, ſchematum, inſignium & ſymbolorum, quæ veteres ipſi non tam ſtudioſè affectaſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſolertioris. ſuæ laudis & gloriæ, ſuarúmque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam eſſe voluiſſent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidem prætermiſſum velim, Symbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia eſſe & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quoſ-

am quaſi cancellos reuocare poſſumus. Quædam enim hiſtorica ſunt, alia phyſica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum naturà, ingenioſè ad mores vt plurimùm traducitur. Hiſtorica ſunt ea, quæ ducuntur ex hiſtoriis, vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli Athenienſi poſita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonii triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythiei deſcriptio, 37. &c. Phyſica verò, vt Bacchi & Palladis ſimulacris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργία, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia elicitur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum uel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis, qui omnino non ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen non omnia ſymbola ſtemmata eſſe poſſunt. Alterum enim nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialiùs alterum accipi compertiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſſe finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ii certè nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio; quæ cauſa fuit, vt ſæpé imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricii in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Aedilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit. Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulacra quædam oris ſimilitudinem artificioſè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quæ in inſigniore domus parte poſita armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus feſtis exornabant, apertis armariis: cúmque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circumferebantur, addito, vt magnitudine quàm ſimillimi apparerent, reliquo corporis

trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus quem citaui proximè: vt inde appareat maiorum imagine poſteris etiam temporibus nominatas: ſed non ita tame vſurpatas. Nam inſignia nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt haber ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilia quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſi certè vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis præmia, & rerun præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

AD extremum itaque quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam vt tandem (eorum gratia maximè, qui hãc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt formulam quandam apponam ſymbolorum conficiédorum expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouii doctrinam qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit ſed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & meandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur, quod ſymbolis Ægyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

Deinde, in eo vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitatéque quadam plurimum ſententiæ contineant: quod obſeruandum notat author grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obſeruatur vt plurimùm, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & adagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Apuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur. Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, ſignificabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capeſſendam idonea; neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenii cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſſe magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuáque voce vſurpātur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba non minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſentētiis alia; quædam etiam in vtroque, imò interdū in literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Et itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum, ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſum verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet. Deinde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & diiudicari poſſit, ſi fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſiluæ, rupes, ſpelunçæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, niſi admodum rarò, depingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum anima illa ſymboli lingua quadam nobili minimé que vulgari, vt id παράσημον καὶ ἄγαλμα, ingenioſáque inuentio, quæ cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè ſolet aut denique, ſi magis placeat, extera quadam lingua, ídque ſentēria breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliunde petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

Quædam de ſymbolis exempla Typographorum.

Non mihi tempero, quin animi cauſſa, quorūdam rei Typographicæ peritorum hominum huc adiiciam iconas, quibus ingenioſè vti ſoleant in ſuorum librorum frontiſpiciis, quibus ſe vel ingenio, vel arte, meliorū litterarum adiumento neceſſaria commendēt. Vnus in primis habitus litteris pro-

mum renaſcētibus qui purè, nitidéque typographicā illuſtrauit, Aldvs Manvtivs Romanus, qui pro nota ſingulari ac propria ſibi ſumpſit Delphinū anchoræ alligatum, fortè ad laudem maturitatis, quæ medias partes teneat inter nimiā ac præcipitem celeritatē, & tarditatem: de quo nos ad emblema, cuius epigraphe, Matvrandvm. Excidit mihi memoria typographi ex ſolo Italico, qui etiam antè Aldi ætatem Sirenem habuit, qua vſus in ſuorum fronte voluminū, ad eloquentiæ, niſi me coniectura fallit, ſimulacrum oſtentandum. Alioqui me non fugit Sirenum nomen ad alios flecti ſenſus, de quibus nos etiam ſuo loco. Sebastianvs Gryphivs Lugduni eam artem peruigili ſtudio illuſtriorem fecit, ſuámque ſolertiam nobili ſymbolo patefecit, captato ſui nominis etymo, vel alluſione potiùs, in tabellæ planicie Gryphis effigies, qui vnguibus pedis dextri ſaxum quadratum attollat: ſubtus orbis ſeu figura ſphærica, ad cuius partē vtramque totidem alæ, ſeu plumæ adfixæ: addito noëmate, Virtvte dvce, Comite fortvna. Quæ verba duo vim ſchematis ingenioſi concipiunt.

Apud Germanos, Baſileæ Frobenius, artis eiuſdem apud ſuos Roſcius, ſtemma libris editis affixit erectum baculum duabus arreptum manibus, in cuius apice, auicula, & ex parte vtraque duo ſerpentes complicati, ſed nullo addito vocali ſymbolo. Credibile eſt virum ſolertem his notis bene dicendi artem, quæ baculo innuitur, quaſi ſepiri ac colligari ſapientia, quæ apud veteres ſerpentis nomine ſignaretur. Ioan. Oporinus, eruditus ſanè vir, nedum typographus, Delphini inſidentem Ariona lyræ fides digitis attrectantem ſibi legit, fortè indicans litteratorum virorum ſalutem in mediis ac tempeſtuoſis vitæ huius fluctibus tutam ac ſecuram: aut etiam eruditos homines à ſuis nonnunquam malè haberi ab extraneis excipi humaniùs. Nimis multus eſſem, ſi ſingularum vrbium Germanicarum velim colluſtrare officinas: alioqui fateor ingenuè plures eſſe vel Coloniæ Agrippinæ, vel Francofurti, vel Spiræ, aliiſque celebribus Germaniæ ciuitatibus, quarum typographi eruditis ſuis ſymbolis nō minus ſeſe orbi Chriſtiano commendarunt. Sed ad noſtros venio, qui ſeſe iis ſuperiorib. æquarunt, vel certè nuſquā inferiores habiti ſunt. Inter eos nemo mihi occurrit illuſtrior, vel ſuo æuo peritior aut diligentior Roberto Stephano, qui pro familiari ſchemate arborem habuit in ramos porrectam, addita figura ſpecie

lantis hominis, verbo exſcripto D. Apoſtoli, NOLI ALTVM SAPERE: qua nota viſus eſt arguere nimis curioſam de rebus obſcuris ac diuinis inueſtigationem, & doctrinæ cuicumque apponendum modum. Simonis Colinæi, politi hominis, laudata noſtris & exteris induſtria, qui vt litteras, earúmque gloriam ne quidem tempore intermoriturã ſuo agalmate repræſentaret, Saturnum falce metẽtem omnia depinxit, addito verſiculo vt ſymboli anima, VIRTVS SOLA ACIEM RETVNDIT ISTAM. Non prætereo Andreæ Vvecheli equum Pegaſum, de quo in fabulis, quod ſignum immortalis nominis per doctrinam comparandi. Elegans & bene ſubactum ingenium, iudicium par, mores inculpati Federici Morelli, cuius inſigne, Fons, perennes fluuios doctrinæ omnis ingenuæ ac liberalis ſignificat. Qui vir cum in viuis eſſet, bona fide præſtitit quod artis fuit, & reliquit liberos, qui eandẽ palmam extendunt in dies vberius nec vnquam Fontem illũ ſinunt areſcere. Sebaſtianum Niuellium, probum & honeſtũ virum ſuæ iamdudum Ciconiæ delectarunt, notum ſignum τῆς ἀντιπελαργίας. Et Iacobum Puteanum, ſua Samaritana puteo proxima. non ad aliũ quæſita finem, quam vt alluderet ad ſui cognominis aliquam rationem. Nicolao Chenello, ſeu Querculo placuit Quercus, & telorum ſeu arundinũ faſciculus vnà colligatus, & arbori appenſus, affixo epigrammateio, VIS NESCIA VINCI. Quod ex Scylluri petitum monito ad filios, cum morti proximus concordiam ſuaderet. Chriſtophori Plantini, cuius memoriam ſanctè colo, ſignum familiare ac proprium, circinus, cum erudita Gnoma, LABORE ET CONSTANTIA. Circulus in ſe circũactus laborem indefeſſum: idem in puncto hærens, conſtans animi propoſitũ notat. Id ſanè Plãtino ſphragidion cõueniens, quo homine nullus laboris patientior, nullus in vitæ omni propoſito tenacior fuit præter eam morum facilitatem, qua ſeſe omni hominum ſorti probauit. Aegidius Beyſius. Plantini gener, vir certè bonus, idémque induſtrius, conatus ſoceri ſtudia æmulari, laborioſè & conſtanter ſeſe geſſit, & præpropera morte deſiderium ſui reliquit. Is, cum ante annos penè ſedecim ſymbolum ſibi peculiare ac proprium quæreret, me percontatus, rogauit aliquid reperirem, quod aliis ita commune non foret, ego illi ſertum albi lilii lubens exhibui, addito boni Poëtæ hemiſtichio, CASTA PLACENT SVPERIS. Symbolum moribus hominis accommodum, quem

noram ab omnibus illecebris turpium voluptatum in primis abhorrere. Nec verò poſſum tranſilire Ioannis Richerii Arborem vireſcentem, cum ſententioſa nota, ὄλβιος αὐταρκής quæ tamen parum admodum reſpondet arbori ei virenti, ſi bene corpus ſymboli cum anima æſtimemus. Grauiùs ſanè & meliùs, meo quidem iudicio, Stephanus Taſſetus, Richerii ſocer, ante vſurparat arborem viroris plenam addito verbo ex Dauide, FOLIVM NON DEFLVET. Hoc eſt, metuenti Deum nihil defuturum. Quæ omnia quaſi per ſatyram coniicio, non ſingula perſequi cogito, quæ vt adgregare difficillimum eſſet, ſic non perinde frugiferum. Alioqui memini me, cùm quidem plus otio abundarem, vel antequam me publici muneris ratio totum occupaſſet, ſelegiſſe librum ſymbolorum quæ vulgus noſtratum *deuiſes* nuncupat non tam genio meo, quàm voluntati aliorum ſeruiens. Seorſum etiam, dum ſtudiis grauioribus quæro mihi ſolatium, non pauca ſcripſi emblemata, in quibus cecini mihi hactenus ac Muſis, déque iis edendis non ſum magnoperè ſolicitus.

De Aenigmate & Anagrammatiſmo.

ET is ſanè locus me admonet, vt iis faciam ſatis qui pridem mihi aurẽ vellicarunt ad hanc diſputationis inſtitutæ de ſymbolis perficiendam rationem, de affinibus ſymbolorũ Aenigmatibus, atque Anagrammatiſmis, ſeu onomaſtrophia quidpiam adiicerem. Verùm de griphis, ſen ænigmatis, non eſt neceſſe hîc commentari aliquid; & id nodi genus facilè permitto iis quibus plus otii ſuppetat, & ingenii, vt qui in rebus obſcuris enodandis operam, cum fruge aliqua locare poſſint. Quanquam enim emblemata longè multa videri ænigmatica poſſint, eo quod doctrinæ reconditioris aliquid in ſe contineant, abſunt tamen non parùm ab ænigmatis, & ſicuti res à verbis differunt. Alioqui de ænigmatũ omnî natura diſputationem adornare, hominis eſt vel egregiè ſolertis, vel non parum antiquarii, quíve non aliundè occupatus poſſit ingenii aciem in aſpectum, lucémque proferre. Tantumdem penè dixerim de tranſmutatis nominibus, in quibus bona pars ſtudioſorũ hominum nimis operosè occupatur: & docti, indoctique his capiuntur aurium, atque oculorum illiciis, vt quanquam falli ſe interdum ſentiant, ludicro tamen, & ferè inani errore delectantur. Tamen in anagrammatiſmis non pauci ſudant nitendo; alii poſt longam, certéque faſtidioſam ὀκνηρίαν, ſeu περιεργίαν, quam ſtrenuam inertiam Flaccus ait, nihi

hil tamen proficiunt. Quid enim de iis qui neſcio quid doctrinæ reconditæ in eiuſmodi putant eſſe litterarum metatheſi? Equidē non prorſus probo vel improbo ingenioſam iſtam litterarum miſtionem, dum quid *γνώμικον* in ſe habeat: ſed non ex eo mihi depoſcam palmarium, quia fieri poſſit, vt eiuſdem nominis & cognominis elementa flecti in contrarios ſenſus omnino poſſint: cuius rei exempla non pauca in pleriſque virorum principum nominibus, nedum aliorum, in quibus variè contorquendis naſuti quidam & nimis otioſi luxuriant. Et hæc ſeculi noſtri ſcabies, vel opinio aſſentatrix, vt delicatus quiſque ac nitidus ſuas laudes magis putet eſſe proprias ac peculiares, ex ſuo quæſitas anagrammate, quaſi qui ē ſuo fundo fruges eſſe meliores arbitretur. *—trahit ſua quemque voluptas.* Nec faſtidio aliorum ſtomachum, meo diffiſus ingenio: ſed vereor ne nimia illa cura anagrammatum, nihil ferè aliud habeat quam affectionem, & ſtudium vanitatis. Hîc reſiſto, & ad alia quæ magis inſtant, propero.

De Emblemate.

PLERIQVE ſunt non ſatis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Ænigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè confundant. Fatemur Emblematis quidem vim in ſymbolo ſitam eſſe: ſed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, ſpecialiùs verò alterum, norunt omnes qui aliquid iudicii habent. Emblema ænigma non eſt, quanquam interdum cùm ænigmate aliquam ſimilitudinem habeat: Ratio enim quædam eſt apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perſpicuæ ſunt: Ænigma verò in verbis ambiguum eſt & obſcurum, vt etiam viros alioqui ſolertes & ingenioſos interdum longa mora teneat. At ſymbolorum & Emblematum, de quibus maximè hîc agimus, ratio debet eſſe clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, ſic docti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema eſt *γνώμη* ſeu ſententia, quanquam ſæpe Emblemata ſententias in ſe contineant: niſi fortaſſe qua ratione Emblema ſumitur *μετονυμικῶς* pro epigrammate ſeu explicatione Emblematis. *γνώμη* enim verbis exprimitur: & niſi fallor, aliter *γνώμη* eſſe minimè poteſt, niſi pro eo vſurpetur, quod *ἐνθύμημα* diceremus. Emblema enim ſæpenumerò eſt *ἄφωνον*, nec ſemper neceſſe eſt in Emblemate eſſe adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi

differre vt verba & res, ſeu ſigna quædam rerum, & res ſignatæ. Denique non eſt adagium vel parœmia: quia Emblema eſt aliquid ingenioſè ab ingenioſis excogitatum, vt ita dicam: adagium vero ſermo ſit in ore omnium verſans. In quo aduertendum an ii acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quaſcunque ſententias, adagio, ſimilia, apophthegmata, hiſtorias, ad Emblemata poſſe reuocari cenſuerunt, quaſi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Supereſt itaque Emblematis nomen explicemus, ſi prius Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verborum ſignific. appoſuerimus. Verba ſignificant, inquit, res ſignificantur: tametſi & res quandoque ſignificent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum compoſuimus, cui titulus eſt Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, vnde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interſeritur ornatus cauſa non modò parietibus & pauimentis, ſed & rebus aliis permultis, vt vaſis, pateris, veſtibus: cuiuſmodi ſunt caluiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, ceteráque generis eiuſdem ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Euſtathio nempé ornamentum exemptile quod innoxiè demi poteſt vaſis aureis vel argenteis, idémque reponi. Id enim nomini deductum eſſe conſtat παρὰ τοῦ ἐμβάλλεσθαι, aut ἐπεμβάλλειν quod eſt inſerere, interponere, vel iniicere. Antiquitus enim lapillis quibuſdam quadratis & minutè ſectis politiſque, in quibus eicones quidem intertextæ eſſent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere eſt ex Pauſania, Plutarcho, Apuleio, Philoſtrato, & aliis pleriſque: cuius etiam rei vſum aliquem videmus in quibuſdam templis, tum ædibus publicis & priuatis, vt noſtra hæc ætas antiquitatis æmula pridem eſſe cœpit. Itaque μεταφορικῶς hîc Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia ſcitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerúmque pigmentis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata, Emblematis referta dici figuratè poteſt. Notum enim illud M. Tullii ex Lucilio;

Quàm lepide lex eis compoſtæ vt teſſerulæ omnes
Endo, pauimento atque Emblemate vermiculato.

Verba ſunt Lucilii Poëtæ Comici, apud quem Scæuola ex

agitabat Albutium, qui nimius eſſet in ornatu & ſtructura verborum: in quo non vitabat affectatam dicendi genus doctis auribus odioſum. Non poſſum ſubiicere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd Emblematum vim, quæ eſſet in Siculorum vaſis, abſtuliſſet: quódque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum ſtudioſiorem, emblematis vocem aſpernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum cenſuiſſe, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Emblema, vt accipitur à M. Tullio, & Vlpiano I. C. ornamentum exemptile, quod pro hominum placito vaſis argenteis, vel aureis circa incommodum domi, rurſúſque reponi poteſt: cuiuſmodi ſigilla, aut rerum, vel floſculorum, colorúmve ſimulacra fabrefacta. Nempe ἔμϐλημα, ζωωτὸν, δαίδαλμα, *attache pour orner les vaiſſeaux d'or ou d'argent*, vti rectè doctus Hadrian. Iunius. χρυσένδετα, Martialis, vaſa ex auro illigata, quæ cruſtas habent, aut torques ex auro nexiles, vt apud Baïfium. Turnebus noſter gemmata vaſa, quæ conſertas auro gemmas, hoc eſt λιθίσκους χρυσενδέτους teneant exponit χρυσένδετα.

Ceterum plerique vel ſuſpicari vel obiicere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici. cùm ea carmina videantur, potiùs expoſitiones eſſe & explicationes Emblematum, id eſt eorum ſymbolorum vel ſimulacrorum, quæ ab antiquis petita hîc magna parte repræſentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando ſubiectorum habere rationem metonymicῶs, & ſententiam vel epigrammata dici poſſe, quod Emblema in ſe complectantur.

CLARISS. VIRI ANDR
ALCIATI IN LIBRVM
Emblematum Præfatio, ad Chonradum Peutingerum Auguſtanum

DVM pueris iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros,
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignáque facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum.] De Chonrado illo Peutingero, cui ho opuſculum dicatum conſtat, tantùm ea dicam & huc referam quæ ſcriptorum noſtri temporis lectione conſequi potui Andreas Cratander in Epiſtola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradu *Chonradus Peutinger.* Peutingerus eximium illud Auguſtanorum Vindelicorum decus & ſpecimen, qui cum incomparabili auctoritate, quam ignauiter ſuſtinendis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus eſt, egregiam humanorum ſtudiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde ſatis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationum reliquias, & venerandæ vetuſtatis exemplaria tranſmiſit, tam quam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expreſſiùs Henricus Pantaleon Proſopographiæ parte 3. eiuſdem Chonradi vitam, laudéſque perſtrinxit. Sic autem: Chōradus ille Auguſtæ Vindelicorum ex honeſta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus eſt. Is cùm felici ingenio eſſet præditus, à teneris annis litteris incubuit: & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc factum, vt iuris doctor omnium acclamatione creatus fuerit

Accedebant multæ heroïcæ virtutes, & rerum agendarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ſingulare ornamentum extitit, atque à Maximiliano Cæſare inter ſuos conſiliarios cooptatus fuit. Quinetiam hunc Eraſmus Roterod. plurimum ob eruditionẽ dilexit, & inter ſummos amicos habuit. Scripſit is anno 1506. Sermones conuiuales, in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus referũtur: præterea de gentium quarundam emigratione Epitomen, quæ Procopio, & aliis hiſtoricis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerum antiquarum ſingularis æſtimator, qui eiuſmodi indagare, & poſteris proponere magna delectatione erat ſolitus: tandem ætate confectus obiit, & apud ſuos honorificè ſepulpultus eſt. Hactenus Pantalean, quæ omnia pænè mihi videntur ſumpta ex 18. Epiſt. Eraſmi.

Dum pueros iuglans.] Nux. Diſſimilitudine ſuum negotium cum aliorum otio conferens, tria luſorum genera ponit, ex adiuncto tempore quo hoc opuſculum ſcripſerit. Pueri nucibus delectãtur: [καρυεντίζοντες, Et Philo ſcribit in κοσμοποιΐα, M. Ludum καρυεντισμῦ ſcite deſcripſit, quomodo Ouid. in Nuce.

Quatuor è nucibus non amplius alea tota eſt,
Cum ſibi ſuppoſitis additur vna tribus.

Hincque vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces, &, Ad nuces redire. Adoleſcentes & iuniores teſſera delectantur, quod eſt aleatorum. Segnes autem, quique corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

Teſſera.] Dicitur teſſera, quicquid ex omni parte quadratum eſt. Gel. 1. c. 20. & Cæl. Rhodig. lib. 20. cap. 14. & 27. Cubus à Græcis dicitur: eſtque corpus ex ſex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm eſt iactus, quam in partem incubuit, immotam habet ſtabilitatem, vt ſunt teſſeræ, quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus 5. (De aſſe.)

Teſſera fallit.] Huc referre poſſim Prouerb. ὅρκοις ἄνδρας ἀστραγάλοις δ' παῖδας ἐξαπατητέον, viros iureiurando pueros verò talis, ſeu teſſeris fallendos.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus, vel aliis ſculptoribus ἀλληγορία. Significat ſe horis genialibus hæc lepida carmina conſcripſiſſe. Sunt enim emblemata, ornamenta exemptilia, quæ ad placitum vaſis argenteis, aureisve tolli & reponi poſſunt, qualia ſunt ſigilla, variáque vt floſculorum, ſic & rerum aliarum ſimulacra affabrè celata vel depicta. Sic accipi-

tur id nominis à Cicerone primùm, deinde Vlpiano. Ex libris enim Iuriſconſultorũ didicimus, nihil aliud emblema eſſe, l. cum aurum, §. idem Celſus, & l. pediculis argenteis. §. 1. D. de auro & arg. leg. Ea vox, cùm peregrina eſſet, & Romanis auribus non ſatis nota, Tiberio Cæſari minimè placuit, vt principi, qui patriam linguam præferret externæ. Quanquam enim, ait Sueton. Græco ſermone promptus eſſet, non eſt tamen niſi opportunè vſus: abſtinuit enim, ſed in ſenatu maximé. Adeò quidem vt monopolium nominaturus, veniam petens poſtularit, quod ſibi verbo peregrino vtendum eſſet. Atque etiam in quodam decreto patrum, cum ἔμβλημα recitaretur, vocem commutandam cenſuerit, & pro peregrina Romanam noſtratem requirendam: aut ſi non reperiretur, vel pluribus, & per ambitum verborum rem enunciandam. Idem in Dionis epitome. Et hæc quidem ille. At nos emblematis verbum retinemus, vt iam receptum vſu, dignúmque Romana ciuitate. eſt enim venuſtum & elegans, imò ſignificātiſſimum, & ad hanc imitationis materiam appoſitiſſimum.

Feſtiuis horis.] Diebus genialibus, quibus animum remittebam à ſeuerioribus ſtudiis, vel, feſtiuis horis, id eſt, ſubciſiuo tempore. Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad ruſticandum, vt etiamnum dantur iuſtitiorum dies noſtris Senatoribus, ad eorum numerum accommodabat quæ ſcribebat, teſtis eſt ipſe 1. de Legibus.

Feſtiuis horis emblemata ſcribimus.] Vegeta & ſtrenũa ingenia, quò plus receſſus ſumunt, hoc vehementiores impetus edunt, ait Val. Max. lib. 3. cap. 6. Quò fortè poſſim non inconcinnè Democriti verba attexere, ex Stobæo, Orat. 16. quo loci ait vitã ſine feſtiuitatibus, longã vitam eſſe ſine diuerſoriis: hoc eſt, βίος ἀνεόρτυς μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. Verùm & occupatis diebus aliquid agendum Seneca monet Epiſt 73. quin & feſtis, vt Virgil. 1. Georg *Quippe etiam feſtis quædam exercere diebus fas & iura ſinunt.* Illud addo Xenophontis in Conuiuio, fortium virorum voces & geſtus, etiam in vino, & luſu dignum ſtudio quiddam ſeruant. Hoc eſt, Ξενοφῶν φησι, τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔχειν τι καὶ τὰς ἐν οἴνῳ καὶ παιδιᾷ φωνὰς, καὶ διατριβὰς ἀξιομνημόνευτον, ὀρθῶς λέγων.

Artificum illuſtri.) Hic verſiculus deſcriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων, qua de re iam ſatis: ſed hîc aduerte materialem cauſam.

Veſtibus vt tornlos.) Finalis cauſa, & vſus Emblematων. To-

ꝛulos autem appellat eminentias quaſdam in veſtibus, torolis, & aliis ſimilibus. Cicero in Oratore perfecto, de mediocri genere dicendi loquens: Addidit, inquit, alios vt in corona toros, omnémque orationem ornamentis modicis verborum ſententiarúmque diſtinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro vel argento, quæ petaſis, id eſt, pileis, aut penulis veſtibúſque adiici ſolent. Palam eſt eſt illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autē torulus inerit aureus ſub petaſo.

Petaſis.) Pileis, galeis, &c. Petaſum, Arcadicum pileum ſignificatione primaria eſſe, didici ex Heſychio. πέτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα. ſic enim legendum in Heſychio, non φρόνημα, vt in vulgatis. Suetonius ait, Auguſtum non niſi petaſatum, hoc eſt velato capite ſub dio ſpatiari ſolitum. Certè & Poëtæ petaſatum Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυσθαι, pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non abſimile volunt. Prudentius 2. in Symmachum:

Nec petaſo inſignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius ſeruare ſuas de clade palæſtras.

Parmas.) Parma, ſcutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, qui vincere raro,
Parma tibi ſcutum pumilionis erat.

Varro de lingua Latina, & Alexander ad Alex. 6. cap. 22.

Tacitis notis.) Sic ſe habent Ægyptiorum Hieroglyphica, vt etiamnum hodie ſymbola ea, quæ armis, ſcutis, ſignis militaribus, & cæteris id genus apponi ſolent. De quibus lepidum & eruditum ſcripſit Dialogum Paulus Iouius. nos in noſtro ſyntagmate quædam adduximus. Tacitis notis ſcribere, alio ſenſu, & doctè quidem Turneb. Aduerſat. 14. cap. vlt. ad fin.

At tibi ſupremus.) Optatio ex diſſimilibus. Idem ferè diſſimilium locus eſt apud Horat. Ode 8. lib. 4. Carmi.

Donarem pateras grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus: carmina poſſumus.
Donare, &c.

Huius autem diſſimilitudinis hæc mihi videtur germana ſententia: Poſſum ego tibi, Chonrade, Emblematum quorumdam ſyluam & cumulũ ex veterum auctorum bibliothecis aggregare: at magnus Imperator (cui ſis à conſiliis) poteſt tibi commodè & munificè ſuppeditare veterum artificum manupretia, ſtatuas, imagines ingenioſè pictas, ſolerter expreſſas, ſculptas, efformatas: ipſiſſimas inquam imagines, non picturam quandam nudam aut deſcriptionem, qualis mea hæc eſt chartacea.

Supremus Cæſar.] Maximilianus Imperator, cuius conſiliarium fuiſſe Peutingeron paulò antè meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ conſecrato. Non enim modò videndum quid, ſed & cui des. Seneca De beneficiis: *Vide nè mittas munera ſuperuacanea, vt fœminæ arma, ruſtico libros, & ſtudioſo retia,* Id enim eſt ac ſi cani des paleas, & oſſa aſino. Sic Martialis 14. lib. ſed non eodem tamen ſenſu:

Non ſunt munera quæ putas puella.
Cùm donat vacuas poeta chartas.

Idem, 7.

Diuitibus poteris Muſas, elegoſque ſonantes
Mittere: pauperibus munera pexa dato.

Idem lib. eod. ſed aliorſum:

Muneribus cupiat ſi quis contendere tecum,
Audeat hic etiam Caſtrice carminibus.

Et id quidem mihi reuocat in mentem diſtichon Latinum Iani Laſcaris, doctiſſimi hominis, ad Iouinianum Pontanum:

Verſiculos Pontane tibi ſic munera Baccho,
Libamus Bacchi, ſic Cereris Cereri.

Pignus amoris habet.] Id eſt μνημόσυνον. Seneca de beneficiis: Beneficia non numero, neque magnitudine cenſenda, ſed dantis voluntate: οὐδὲ γὰρ τοὺς λαβόντας ἔγωγε ἡγοῦμαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάσαι, ἀλλὰ τὴν προθυμίαν. Demoſthen. πρὸς Λεπτίν. Sed ad rem maximè facit τὸ πρέπον eius qui librum conſecrat, & eius cui offertur. Etenim vt Ariſtid. ait orat. 5. ἱερῶν: Templa diis ſacrare conuenit: viros autem egregios decet librorum dedicationibus honore afficere. Hoc eſt, τοὺς μὲν νεὼς τοῖς θεοῖς προσήκει καθιεροῦν, τοὺς δ᾽ ἄνδρας τοὺς ἐλλογίμους τῷ τῶν βιβλίων ἀναθέσει τιμᾶν.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER INSIGNI Ducatus Mediolanenſis.

EMBLEMA I.

EXILIENS *infans ſinuoſi è faucibus anguis,*
Eſt gentilitiis nobile ſtemma tuis.
Talia Pellæum geßiſſe nomiſmata regem
Vidimus, hiſque ſuum concelebraſſe genus:
Dum ſe Ammone ſatum, matrem anguis imagine luſam,
Diuini & ſobolem ſeminis eße docet:
Ore exit tradunt ſic quoſdam enitier angues:
An quia ſic Pallas de capite orta Iouis?

PRoponit ſchema gentilitium ſiue inſigne Ducatus Mediolanenſis, in quo ſerpens cæruleus in aureo æquore

infantem vel anniculum puerum rubore tinctum euomens, conſpicitur. Cuius quidem ſchematis rationem adferam, ſi prius vt tranſtulero quod idem noſter auctor ea de re ſcripſit c. 43 De ſingulari certamine, vt Alciatus ipſe Alciatum enarret hac in parte. Sic enim ille: Celebre eſt in Annalibus Othonis Vicecomitis cum quodam Sarraceno in Aſia certamen, quem ille manu captũ confoſſumque galeæ ornamento priuauit, idque gentiliis inſignibus ſuis addidit, hoc eſt, vipera vix natum, & adhuc manantem ſanguine infantẽ ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum Emblema. Siquidem in eius antiquis nomiſmatis idem ſigillum reperire eſt, quo Ioue natum rex ille per ambages oſtendebat. Etenim ſerpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Aſia genera ſerpentum, quos ore parere hominum opinione receptum eſt Hactenus ille. Celebratur itaque ſtemma eiuſmodi à diuina & antiqua origine, perennique nobilitate, è ſano Sapientiæ capite promanante. Sed inſtituenti mihi commentaria integra, quoad eius maximè fieri poteſt, occurrit præter alia, quæ de hoc ſtemmate Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem: cuius hæc pænè verba ſunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Principatũ obtinuit, magni animi iuuenis, patris iuſſu cum copiis tranſmiſit Apenniũ. In ea expeditione cùm fortè deſcendens ex equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà poſitam irrepſit: quam cùm mox capiti reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innocuo lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi paſſua adoleſcens ille animoſus, ad nemo geminæ victoriæ traxit: hincque factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bononiæ ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. Idem pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo compendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanenſibus: cuius tamen verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, noſtra patrúmque memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato conuenit, eo nempe libro, quo Mediolanenſ. Principum Vicecomitum vitam eſt complexus. Ait enim Othonem (ſacro in bello contra Turcos & Saracenos, Bulionio Godefredo duce) inſigni pietate & magnitudine animi virum, nihil territum Volucris Sarraceni ferocitate,

Alciati locus.

Franc. Petrarcha.

Gabriel Simeon.

Paul. Iouius.

qui medio in campo ad ſingulare certamen fortiſſimum quemque ex acie Chriſtiana prouocabat, cùm eo fuiſſe congreſſum, tandémque eum non minore fortitudine quàm felicitate deuiciſſe: déque confoſſi hoſtis galea opimum plenúmque immortali gloria ſpolium retuliſſe, auritam ſcilicet viperam inexplicatis ſpiris minaciter à cono caſſidis erectam, & puerum paſſis manibus deuorantem. quod vnum auſpicatæ virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis geſtamen fuit, ſed & poſteris id inſigne audacter vſurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui exiſtiment Volucem ex ſtirpe Alexandri Magni progenitum, tuliſſe pro inſigni viperam, ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone ſe compreſſam fuiſſe, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius. Ceterum id ſtemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Ægyptiorum notas, quas Hieroglyphicôn nomine appellabant, obſeruarit, ex Oro maximè Niliaco, facilè diſcet eos imagine ſerpentis, Imperatorem regémque deſignaſſe. Quid enim dominum orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimum & tutelarem ſiue cuſtodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem, figura ſerpentis exprimebant, niſi quòd ſpectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principum eo ſchemate ingenioſo eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi diſpendio ſuas opes adaugerent, Anguem, niſi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ eſt, ſerpentes olim adiunctos leonibus qui Opis Deæ ſimulacris apponi erant ſoliti, quo ſignificabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viréſque repræſentabat. Quòd autem ſerpens ita ſæpè depictus conſpiceretur, qui ſibi caudam mordicùs ore retineret, pauci ſunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quaſi ob oculos poſitum fuiſſe Regem eum, qui finem ſibi actionum omnium & conſiliorum prudenter & accuratè proponeret, cuique vltima, imò verò minima etiam curæ eſſent. Eo enim nomine Auguſtus, Antonius Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cœlum euecti ſunt: contrà malè ceſſit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo, Domitiano, & aliis multis, quòd ſimul atque ad ſummũ illum aſcenderunt, abiecta cura publi-

Quid per ſerpẽtem Ægyptii deſignabant.

Quid per ſerpentem qui caudam mordicus teneat.

ea, ſibi tãtùm ſeruire, ſuáſque perſequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Ceterùm Anguis imagine, Rex cuſtos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus ſuum in Regem ſtudiũ (cuius beneficentiam grato animo agnoſcebat) non alio modo poſteris commẽdabant, quàm ſerpente vigili, ſurrecto vertice, & elato pectore. quod Homericum illud declaret, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: Non decet virum conſultorem, qualis Princeps eſſe debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem ſenſu, ſerpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilantiam deſignandam. Denique tam fuit inſigne & celebre id Hieroglyphicum ſerpentis, vt non temerè Imperator clariſſimus Epaminondas vſurparit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores poſteri columnam erexerunt, appenſo clypeo, in quo ſculptus draco eſſet. Eius monumenti rationem affert Pauſanias, quia is Imperator laudatiſſimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquiſſimum fuit, ortum duxiſſe putabatur, quorũ id gentilitium inſigne eſſet, vt qui ab anguineis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis eſſent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici ſtemmatis arcanum illuſtrandũ adiiciam. In oſtẽtis enim & præſagiis, Angue ſumma nominis dignitas & amplitudo portendebatur, non modò iis, qui ad regii dominatus, aut etiam regni faſtigium expectabantur, ſed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam ſibi compararunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cum Roſcius in cunabulis eſſet, educaretúrque in Selonio, qui eſt campus agri Lanuuini, noctu lumine oppoſito experrecta nutrix animaduertit puerũ dormientem circumplicatũ ſerpentis amplexu, quo aſpectu exterrita clamorem ſuſtulit. Pater autem Roſcii ad aruſpices retulit: qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc ſpeciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expreſſit verſibus. hæc Cicero. Spartianus auctor eſt, Seuero imperium præmonſtratum: ei enim in ſtabulo dormienti ſerpens caput cinxit, & ſine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portendiſſe imperium Aureliano, quanquam ille mediocrium fortunarum & parentum eſſet. Nam cùm eius pueri peluim ſerpẽs cinxiſſet, neque vnquam potuiſſet interfici, poſtremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis

Serpens Epidaurius.

Anguis quid ſignificabat.

Roſcius.

Seuerus Imp.

Aurelia. Imp.

ſacerdos erat diuinationum minimè ignara, quippe quæ familiarem hunc ſerpentem, tanquam genium agnoſceret Tiberius Cæſar ſerpentem draconem in deliciis habuit, eíque ſua manu cibū miniſtrauit: quem cùm is corroſum à formicis obſeruaſſet, monitus eſt cauendam eſſe ſibi vim multitudinis: formicis enim populum ſignificari. Maximini Iunioris, qui à patre regni particeps factus eſt, dormientis caput ſerpens circundedit, futuræ dignitatis præſagium. Idem pœnè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & Actia matre Auguſti Octauii, quæ in templo Apollinis ſomniauit ſe cum Dracone congreſſam, indéque factum, vt macula picti Draconis in corpore cōſtanter hæreret, quæ numquam poſtea eximi potuit. De anguis augurio Cornelius Tacitus lib. 11. ſic: Sedente Claudio circenſibus ludis, cum pueri nobiles equis ludicrum Troiæ inirent, intérque eos Britannicus imperatore genitus & L. Domitius adoptione mox in imperium & cognomentum Neronis adſcitus, fauor plebis acrior in Domitiū loco præſagij acceptus eſt: vulgabatúrque affuiſſe infantiæ eius dracones in modum cuſtodū fabuloſa & externis miraculis aſſimulata. Nam ipſe haud quaquam ſui detractor vnam omninò anguem in cubiculo viſam narrare ſolitus eſt. Virgilius non temerè ſcripſit anguem exiſſe è tumulo Anchiſis. Veteres enim, vt eſt apud Plutarchum in Cleomene, ſerpentes tribuerunt heroibus: cuius rationem non vnam multi afferunt, ſic enim Poëta lib. 5. quo loco Æneas patri iuſta facit.

Tiberius Cæſar.

Maximinus Iunior.

Auguſti mater.

> *Salue ſancte parens, iterum ſaluete recepti.*
> *Ni quicquam cineres, &c.* & deinde.
> *Dixerat hæc, aditis cum lubricus anguis ab imis,*
> *Septem ingens gyros, ſeptena volumina traxit*
> *Amplexus placide tumulum*, vide reliqua.

Sed hæc ſatis.

ſinuo ſiè faucibus anguis) Fauces ſunt gulæ partes interiores Plinius: Summum gulæ fauces vocantur poſtremum ſtomachus. Sinuoſus autem epitheton ſerpenti conueniens: ſinuoſum enim dicimus à longo ſinu, μεταφορικῶς, & apud eundem noſtrum auctorem poſtea, ſinuoſi in faucibus antri.

Fauces, Sinuoſus anguis.

ſtemma.) Nobiliores erant, qui ſui generis imagines & ſtemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vſurpatur plerunque pro corona: deductum enim eſt id nominis à ϛέφεσθαι. vt illud Homericum.

Stemma.

ϛέμματ᾽ ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miſcellan. P. Nannii.

Gentilitia ſtemmata. *gentilitiis.*) Pro imaginibus poſteriora tempora inſignia gẽtilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ ipſa quoque primum, vt ſimile eſt veri, virtutis fuere præmia, ac rerum præclarè geſtarum decora. Budæus.

Pellæum regem) περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iuuenal. 10. Sat.

Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis. Auſonius Paulino:

Pelleus Alexander. *Ocyus illa iugi fatalis ſoluere loro*

Pellæum potuiſſe deum reor.

Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat, 35. lib.

Præclarus Alexandri ortus. *ſuum genus*) Iuſtinus lib. 12. ait Alexandrum, virum ſupra humanã potentiam magnitudine animi fuiſſe præditũ. Qua nocte eum mater Olympias concepit, viſa per quietẽ eſt cum ingenti ſerpente volutari: nec Dei decepta ſomnio. Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit, quàm cùm Æacidarum gens àb vltima ſæculorum memoria, & regnum patris, fratris, mariti, & deinceps maiorum omnium illuſtrauerit: nullius tamẽ nomine quàm filii clarior fuit. Plutarchus auctor eſt, quod cùm Ammonis ſacerdos Alexandrum ſalutaturus, linguæ vitio præpeditus, pro παιδίον, filiole, dixiſſet παῖ διὸς, id eſt, Iouis fili, hinc cæleſtis originis gratiam captatam, cui initia dediſſet error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile ſibi fuiſſe ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat ne aliquis ſibi repugnaret. Id cur factum ſit, lege Auguſtin. De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Apuleium primo Floridorum.

Iupiter Ammon. *Dum ſe Ammone ſatum.*) Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd ſub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito, qua de re multa Lilius Gytald. Syntagmate 2. hiſt. Deor. Politian. cap. 52. Miſcellan. Lege & Hygin. lib. 2. De ſignorum cæleſt. hiſtoriis.

Amphisbæna. *tradunt ſic quoſdam enitier angues.*) Plinius lib. 8. cap. 23. & Solinus cap. 30. Pplyhiſt. Amphisbænas ore parere tradũt: his enim caput eſt geminũ, hoc eſt, & ad caput & ad caudam. Neminem quidem ſtudioſorũ latere velim, id commodè atque perſpicuè relatum ſcriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcũdo ac copioſo rerum

electiſſimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim.

enitier.) pro eniti, παραγωγή. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc eſt, conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatũ. Nonius. Id quidẽ ad zonæ ſolutionẽ referri non inconcinnè poteſt, qua partus deſcribitur à poëtis, nẽpe quòd omni nexu oportet mulier ſoluatur, vt cõmodius enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouẽ: ἐπεὶ τῆμος ἢ* ῥέει ὅτ᾽ ἐλύσατο μίτρην, id eſt, quando peperit, quod & admonet Græcus ſcholiaſtes. Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filii diſceſſum lugens, --- ᾧ ἔπι μούνῳ μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον quo loco ſcholiaſtes ab altero nõ diſſidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν Ἀθήναις. Quorũ locorũ mihi copiã pro ſua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocenſium gymnaſii hac in Pariſiorũ Academia Primarius, vir vtriuſque linguæ peritiſſimus, & cum quo literarũ nomine, mihi nuper amicitia interceſſit. *Enixæ.* *ῥέεν.*

An quia ſic Pallas, &c.) Teſtis eſt Pindarus Olymp. ode 7. cuius rei rationem (ſed aliam atque aliã) reddunt Fulgentius Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm. 11. Ouid. Faſtor. 3. epimythia etiam ſua tradit, ſed longè ab aliis diuerſa. Ex his enim alii ſpeculationẽ phyſicam, alii ethicẽ, alii alia cõſiderãt. Themiſthius oratione 10. σὺ δὲ προσκαλεῖς τοὺς φιλοσόφους (alloquitur Imperatorẽ Valentem) κἂν ἀποκνῶσι. καὶ ὁπόσον σὺ χρόνον τοῦ ἔτους ἐπὶ χώρας μένεις, ἀναγκης χειμερίζεις τῶν λόγων. τοῖς συγγηγοροῦσι δὲ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρείᾳ, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως σε θεραπεύοντες. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διὸς, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι προσήκει τῷ βασιλείῳ μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐμφοιτᾶν. ἀλλὰ καὶ τὸ νοοῦν ἐνεργὸν εἶναι, καὶ γίγνεσθαι νοῦ τὸ δραστήριον. Exiſtimo autẽ cum Pindari ſcholiaſte ad 7. Olympion figmentũ id eſſe referendũ eò, vt dicamus omnes artes & diſciplinas è Iouis cerebro, id eſt, ſummi & præpotẽtis Dei mẽte & ſapiẽtia prodiiſſe. Perſpicuũ enim nobis eſſe debet, vt alia omnia bona, ſic ipſas quoq. ingenuas artes à Deo eſſe profectas. Et quanquã Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, doctore tamẽ & magiſtro primũ opus eſt. Adeò nemo eſt, qui doctrinæ laudatiſſimã ἕξιν cõparare ſibi queat, qui nõ bonis præceptorib⁹ ſeſe tradiderit inſtituendũ. Hinc minuẽdo, quòd neruos minuat, Mineruã dictam putãt. Pallas autẽ vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab haſta vibranda, vel à Pallãte occiſo: qua de re poſteà fuſius. *Cur Pallas Iouis nata cerebro.*

de capite orta Iouis.) Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.
Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,
Hanc de patre ferunt ſine matris fœdere natam,
Prouida conſilia quod neſcit curia matrum.

Poſtremum hunc verſum (quod obiter moneam) vna voce corruptum, Beroaldus emendat, annotat. in Caligulam Suetonii, ac pro , conſilia , legi mauult, conſilium. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs, niſi me coniectura fallit:
Prouida conſilii quod non ſit curia matrum.

Nolim mihi fore moleſtum lectorem , ſi Iſacii Tretzis rationes adduxero , cuius hæc fermè ſententia in iis commentariis , quos conſcripſit in Caſſandram Lycophronis : Tritonia Pallas dicitur , quod in Trito Libyæ fluuio nata creditur: vel quòd tertio menſis die orta. Ideò enim tertiá dies Mineruæ ſacra eſt Athenis, vel quod ἐκ τοῖς τριτοῦς, id eſt Iouis capite progenita: τριτὼ, enim Bæotum lingua , caput nominatur: vel quod eadem cum Luna ſit, quæ tertiò quoque à coitu die appareat: vel quòd eádem ſit cum anima , quæ tres partes habet , ἐπιθυμίαν , θυμὸν, καὶ λογισμόν : vel quod eadem cum prudentia ſit: aut ex Democriti ſententia , quod hæc tria præſtantur ab anima, bene conſulere, rectè iudicare, rectè agere: hoc eſt, εὖ βουλεύειν, εὖ κρίνειν, καὶ εὖ πράττειν.

MEDIO-

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS *veruex, Heduis dat ſucula ſignum:*
His populis patriæ debita origo meæ eſt.
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit; nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt. animálque biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

Nihil mihi videtur hîc affingere, quàm quòd Mediolani, vrbis Inſubrum celebris & copioſæ notationem eliciat ex duarum Galliæ ciuitatum ſchematibus publicis. Ait enim Heduos porci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum, Me-

Heduorum & Biturigum ſchemata.

mineram quidem Alciatum Parer. iuris 5.c.13. alterius meminiſſe. Huius hæc verba: Habebant & ciuitates ſua ſigna, quibus originem aut cultum teſtarentur. Hinc in nomiſmatis Athenienſium plerúnque vidimus noctuas. Sic Claudian.

----ad mœnia Gallis
Condita lanigeræ ſuis oſtendentia pellem.

Quò fortaſſe pertinet quæ de Mediolani iactis fundamentis refert Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaque & Biturigum ſchematibus publicis hîc conſtituit Mediolani ἔτυμον. Mediolanum autem à ſue mediatim lanato denominationem ſumpſit dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambroſius) aper eſt repertus media parte lanatus: Alii à Medo Inſubrum duce nominatum Mediolanum malunt. Vrbs eſt metropolis Galliæ Ciſalpinæ, à Gallis Inſubribus condita 359. annis ante Chriſtum natum: quanquam Olanum ducem Tuſciæ primùm eandem excitaſſe teſtetur Cato fragmento 7. Origin. Hinc docti pleríque prodiêre, inter quos non infimum, ſed merita gloria certè inſignem Alciatum iure adſcripſerim, qui hoc emblemate Mediolanum natale ſolum non illepidè celebrat. Nec verò mihi temperare poſſum quin adiiciam quod diſcendi ſtudioſis non omnino diſpliceat. Imperio in Orientem translato veteri quaſi ſeneſcente Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tãtum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli, prima inter Occidẽtis vrbes poſt Romam dicatur, & facilè cæteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, reliquíſque fortunæ bonis. Auſonius Catalogo illuſtrium vrbium:

Mediolanum vnde nominatum.

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæque domus, facunda virorum
Ingenia antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci ſpecies, populique voluptas
Circus, & incluſi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæque arces, opulenſque moneta,
Et regio Herculei celebris ſub honore lauacri,
Cunctaque marmoreis ornata periſtyla ſignis,
Mœniaque in valli formam circundata limbo:
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illuſtrandum multa ſuppeditabunt Geographica Volaterrani & Munſteri: ille quidem lib. 4. hic verò 2. longè plu

ria retulit. Quædam etiam petenda ex hiſtoria Liuiana lib. 5. ab v.c. vt iam admonui.

Bituricis veruex.] Veruecem hîc pro ariete, fortaſſe poſuit καταχρηστικῶς, ſed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis eſt Biturix) Aquitaniæ populi ſunt, quorum fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cęſar. Vrbs eſt Academiâ florentiſſimâ celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus; quod aliquot ſuorum operum locis colligere eſt facilè, tum vel maximè his verſibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cum Italiam repeteret: *Bituriges.* *In Academia Biturigum profeſſus eſt Alciatus.*

Vrbs Biturix inuitus, amans te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire.
Ergo vale, & felix ſit tibi laniciurn.

His autem alludit ad Biturigum ſtemma quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati verſibus contumelioſè reſpondit neſcio quis: quo iure, qua iniuria, non eſt meum diſquirere, niſi quod exiſtimem nihil tam bellè fieri dicîve poſſe, quin malè interpretando poſſit deprauarier. Huius anonymi hoc eſt maledicum tetraſtichon.

Non nos, ſed noſtros nummos Alciatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus.
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſter vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, Italos intelligit: cuius rei cauſam ex Gellio petas licet, lib. nempe 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta ſint.

Heduis dat ſucula ſignum.) Hedui, qui & Auguſtodinenſes, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno ſiti, olim fratres & conſanguinei à Romanis appellati. Cæſar Comment. belli Gall. lib. 1. *Sucula.*) pro ſue, diminutiuum. *Hedui.*

Patriæ debita origo meæ.) Sic Auſonius, ex quo Alciatus id videri poteſt mutuatus, epiſtola quæ incipit, Auſonius genitor.

Ipſe ergo Burdigalæ gentis diuerſa per vrbes.
Quatuor antiquas, ſtirpis origo meæ.

Vetus hoc Gallica lingua ſonat.) Nimirum Gallicè, Miſã, dicimus à mediatim lanato ſue, Sidonius Apollinaris lib. 7. epi. 1. Hic autem de lingua Gallica vetere lubens aliquid diſquirerem, ſi eruditorum hominum non ſatis inter ſe conſtantium *Vetus lingua Gallica.*

opiniones aliquid haberent firmamenti, aut niſi nos vetera, certáque monimenta nos in hac rerum caligine & ignoratione deſererent. Nihil enim ea de re poſſimus certi pronunciare, niſi primo conſtiterit non modò quæ lingua Gallica vetus, ſed etiam qui veteres, & qua maximè ætate ſunt intelligendi. Alii enim fuerunt qui vixerunt ante tempora Cæſaris Iulii, qui primus de rebus Gallicis ſcriptis aliquid mandauit: quíque veterum Druidarum ſeculis, vel poſtea floruerũt. Alii veteres Galli qui ſub Imperatoribus Romanis ſeruile aliquod paſſi iugum: alii qui ſub prioribus Regib. vt vetuſtiores prætermittam, Clodoueo primo, Carolo Magno, & aliis: quibus temporibus credibile eſt non eandem fuiſſe Gallorum linguam vernaculam, qualis poſtea, quæque hodie celebratur. Qua in re perquirenda mihi quidem certè videntur otioſæ diſputationes quorundam, qui veteres Gallos lingua Græca fuiſſe vſos, vt familiari, contendere auſint: alii putant linguã veterum Gallorum eandem fuiſſe quæ eſt hodie Suitenſium ſeu Heluetiorum: plerique etiam volunt à Germanis Francos oriundos, & linguam veterum Francorum eãdem ac Germanorum, quæ hodie celebratur. Iam qui volunt ingenioſiores videri, Celtas veteres eadem lingua fuiſſe vſos aſſeuerant, qua nunc armorici Batauí. Alii denique (vt liberæ ſunt cuiuſque opiniones) coniiciunt eam linguam, qualis nunc à Gallis prouincialibus vſurpatur, veterum Gallorum extitiſſe. Sed neſcio quo modo, ſi ſit ſtandum ab vna ex iis opinionibus, quæ putatur ſimilior verò, nos poſſimus commodè extricare. Quis enim ea de re certi aliquid pronunciarit, in tanta præſertim rerum omnium confuſione, populorum ac gentium migratione, multitudine coloniarum, principum, ac publicarum rerum mutatione? Quis neſcit centum, aut eo minus annorum ſpatio, linguas, non ſecus ac res alias, vt variè traducuntur aut vſurpantur omninò, vel non minima parte variari: aut corrumpi? Exemplum inſigne proferrem in Latina lingua niſi putarem, ſatis eſſe notũ iis qui veteres libros euoluerunt, longe puriorem & nitidiorem fuiſſe ſeculo Varronis, Ciceronis, Auguſti, quàm ætate Catonis ſenis, & primi belli Punici temporibus. Illud vnum aſſeuero, linguam Gallicam, quæ fuit in vſu tẽporibus Caroli Magni, nobis hactenus inauditam, planéque incognitam. Nos enim deficiunt vetera monimenta, vt diximus, quibus liqueat quænam ea fuerit; etiamque adiicio, eam quæ vulgaris erat aureo D. Lodoici princi-

patu, adeò fuiſſe horridam & incultam, vt ſi cum ea quæ hodie in vſu nobis eſt, conferatur, nihilo plus vna ab altera differat, quam hodie vulgaris Pariſiorum ſermo à Britonũ oratione populari. De Gallorum quidem vetere lingua corrupta conſtat, ſed apud quos Gallorum ſermo velut ſeruatus fuerit, nondum liquet. Nam Galli ſermonem Gallicum didicerunt, cùm non ſolùm Romanæ leges, ſed & legiones in Gallia cõſtitutæ Gallos Romana vti lingua cogerent, vt facile ſit intelligere à Romano foro, ipsáque Romana militia Gallicam linguam à maioribus illis vſurpatam, penè omninò fuiſſe abolitam. Set vt vetera prætermittam, cui poteſt eſſe dubium, Gallorum idioma vt non parum fuerit immutatum, aut etiam corruptum, at primam ſui faciem amiſerit quo tempore Franci à Germania irrupentes in Gallias tranſitum fecerunt, & à quibus ſedes non impetrabant, Gallos partim expuliſſe, partim etiam ſibi ſubieciſſe? At lingua Gallica, qualis hodie, quanquam ex ſe locuples, permultas tamen voces habet, quæ à Græcis deflexæ non temerè videri poſſunt. Habet etiam non paucas Germanicas, & Latinas, ex quo tamen non ſequitur maiores noſtros promiſcuè vel Græcè, vel Germanicè, Latinéve ſciſſe. Quid igitur hac in re ſtatuam nõ habeo, vt promptum mihi ſit quod poſſim refellere, quid certius adducere poſſim, nondum habeam. Vnum mihi ſupereſt, vt cum doctiſſimo Seneca Philoſopho, eius maximè loci occaſione, quem ipſe mihi obtulit cap. 8. conſolationis ad Albinam, vt miſſos faciam alios qui de gentium migrationibus, conuerſionibus, & corruptis linguis variè diſputarunt.

Et quæ lanigero de ſue nomen habet.] Veterem linguam Gallicam ait, propter Gallos Inſubres à quibus Mediolanum excitatum iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuiſſe quàm quæ nunc nobis eſt vulgaris, & veriſimile eſt, & docti plerique autumant.

Culta Minerua, &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuiſſe, nunc autem D. Teclam à populo Chriſtiano coli. Hæc virgo & Martyr ſub Nerone apud Iconium, Pauli diſcipula: [Cuius vitam luculenter & perelaganter Græcè ſcripſit Baſilius Seleuciæ Epiſc. *D. Tecla Martyr.*

Lanicio inde leui.] Maro ſic, *ſit tibi lanitium felix.* quo de nomine quædam Nonius, & Turneb. noſter Aduerſar. 15. cap. 21. ne quid addam præterea.

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Quî tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquam, inquit, differre volens, quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocior ánne fiet.

Alciatorum ſtemma. PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit; nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, ſumpto argumento ab Alces feræ natura, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas aurium & ceruicis diſtin-

gueret, iumento ſimilis habetur, auctore Pliuio lib. 8. cap. 15. Quod illuſtrat eleganti Alexandri apophthegmate, qui quærenti qua tandem via tot regiones adeo citò peragraſſet, totque gentium victor extitiſſet, reſpondit (quod vnguibus Alces inſertum legitur) Μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recraſtinando. Siquidem optima & accommoda belli comes eſt feſtinatio, quo fit, vt qui imperant, quò rerum difficultates, quæ nonnihil remorando vltrò ſeſe offerunt, effugere faciliúspoſſint, eò pede citiſſimo neceſſe ſit properare. Eam enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd ſua præcipiti in rebus agendis cura & induſtria, Principum omnium celeritatem multis quaſi ſtudiis anteuerterit. Narrant eum pedites ſic inſtituiſſe, vt ſua celeritate equorum curſum adæquarent: ipſe ne quidem ſibi parceret, noctes vt plurimùm inſomnes traduceret, ſéque crepitaculo excitaret ſiquando ſomno corripi ſe ſentiret, quo maximè tempore vigilandum eſſe intelligeret. Itaque cum ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum ſibi ſatis longum relinqui ſpatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua præſtabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctúque, magnis itineribus confectis, improuiſum hoſtem offenderet; quem animum etiam adoleſcens habuiſſe memoratur. Huic itaque cum Ariſtoteles diceret expectandam eſſe robuſtiorem ætatem, qua longè melius & opportunius ad res bellicas animum explicaret: At metuendum mihi eſt, inquit, ne dum annos expecto firmiores, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cæſar imitatus, ardua quæque quaſi temerè & ſine conſilio aggrediebatur, imò verò dicebat de iis conſultandum non eſſe, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Æliani locum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis, variæ hiſt. lib. 10. Alexander Philippi filius ter decem ſtadiis continuo itinere confectis, antequam quieté caperet exercitus, cũ hoſtibus conflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τρὶς τεσσαράκοντα στάδια ἐφεξῆς μεθ' ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Sic Seneca, 1. Suaſoriar. venit ille dies Alexander exoptatus, quo tibi operæ eſt adeſſe. Iidem ſunt termini tui regni, & mundi. Tempus eſt Alexandrum cum orbe, & cum ſole deſinere. Quod noueram, vici: nunc concupiſco quod

Alexandri feſtinatio.

Iulij Cæſaris celeritas.

neſcio. Quæ tam feræ gentes fuerunt, quæ non Alexandrum poſito genu adorauerint? qui tam horridi montes, quorum non iuga victor miles calcauerit? Vltra Liberi patris trophæa conſtitimus: non quærimus orbem, ſed amittimus, &c. Rectè Flau. Vegetius libro quarto cap. 31. in rebus bellicis celeritatem ampliùs ſolere prodeſſe quàm virtutem. M. Tullius 6. Philipp. *Nam cum pleriſque in gerendis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellum indiget celeritatis.* Viderā etiā quod idem habet oratione de Pompeii laudibus, ſeu, vt inſcribit. Pro lege Manilia, *Non enim illæ ſunt ſolæ virtutes Imperatoriæ, quæ vulgo exiſtimantur, labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agēdo celeritas in conficiendo, conſilium in prouidendo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem curſum initum putatis? non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quædam gubernandi, aut venti aliqui noui tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hæ res, quæ ceteros remorari ſolent. non retardarunt.* Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortaſſe. Monemur igitur hoc lepido carmine maxima quæque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo apertè repræſentat Alce) & aſſidua tàm animi quàm corporis cura & contentione feliciter abſolui. Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſque aliquo labore improbo, conſtantiáque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum: Αλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ. i. Alexander audendo, laborando, agendo non deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt. Huic conuenit illud Heſiodi:

Virtutes Imperatoriæ.

Celeritatis & diligentiæ laus.

μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Martial. lib. 1. Ep. *Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari.* Id vnum ex præceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων. Quicquid agas, promptiſſimè, atque optimè & diligenter agere.

[Eodem ſpectat iſtud auguſtum Auguſtini monitum, in Pſal. 101. *Iam bene viue. Cras* (inquit) *bene viuam. Indulgentiam*

tibi Deus promiſit. Craſtinum diem tibi nemo promiſit. Si male vixiſti, bene viue iam hodie.

Fortior hæc dubites, &c.) Id eſt an fortior, velociorne ſit Alce dubium eſt. quo ſubindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem eſſe debere: alterum enim ſine altero non multum poteſt adferre commodi, imò damna plerumque maxima, funeſtúmque exitium hinc conſequitur. Alcem deſcripſit Cæſar 6. Comment. quæ ſi quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis, eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce veriora eſſe quàm quæ à Cæſare. Is enim retulit aliorum quorumdam, qui eam fortaſſe feram nunquam viderant opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientia conſtare.

In Deo lætandum.

EMBLEMA IIII.

ASPICE vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex?
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

COnſilium noſtrũ fuit hac qualicumque commentatione, primùm quidem fontem Emblematis ex inſigniore quodã ſcriptore petere, vſúmque indicare ſententiæ, quã peritus noſter artifex nõ modò animo committit, ſed etiam ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alii nonnulli, nimiã

lectionis diligentiam oſtentare, nō ſemper initio tam ambitioſè, vel ſuperſtitioſè potius, vt ita loquar, originem indicabo, ſed poſtquam quædam præfatus ero, de iis quæ ad ſubiectum argumentū neceſſaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingenioſi ſentētiam, ſi quædam prius vice præludii & quaſi diſputationis anticiparo. Vniuerſam poeſim ænigmatum eſſe plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippe quæ non ſit cuiuis intellectu facilis quod rerum veritas quibuſdam verborum inuolucris obtegatur. Huiuſmodi autem figmenta tribus modis explicari poſſunt, vt plerumque veterum monumentis deprehendimus: quidā enim phyſicen, alii ethicen inſpiciunt: nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri. Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter ſe pugnantia, & ſeſe mutuò producentia effinxit ſub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte diſſidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem quæ ſit rationis expers, in ſuperiorem ſeſe attollere intelligimus, virtutique vitium aduerſari quo de genere eſt ea, quā nunc ſumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationē nonnulla referuntur, vt cùm cœlum ſuo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò abſumentis imaginem quandā intelligimus eſſe Dei, Cælum, Rheā, atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) eſſentiam diuinam præfert. Rhea vitam, Saturnus autem eiuſdem mentem. Quæ antè viſum eſt operæpretium admonere, vt maturiùs ad noſtri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus. Poëtáſque veteres, quantum fieri poterit, ab inepta quorundā ſciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabuloſis narrationibus obſeruare voluiſſe crediderim, quale priores illi Iuriſperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obſeruârunt, qui vt auctoritatē aliquam obtinerent, eamque augerēt, artē ſuam vulgarem eſſe noluere, niſi cùm Cn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus eſt cornicum oculos confixiſſe. Eodem planè modo veteres illi poetæ ſub aliquo quaſi velo certè obſcuro, fabuloſiſque ornamentis res ſuas occultarunt, vt imperitā plebeculā à myſteriis ſapientiæ reconditioris arcerent. Quod & Lactantius indicat, lib. 1. c. 11 & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè geſta ſunt, in aliquas ſpecies obliquis figurationib. cum decore aliquo conuerſa traduxiſſe, & mēda-

Poeſis pene tota enigmates plena.

Quatuor elementa totidem deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte diſſideat.

Saturnus Rhea. Macrob. 1. Saturn.

Quem ad finem poetæ figmentis vſi ſint.

Allegoriæ poeticæ ratio.

cium non in factis, ſed in nominibus admiſiſſe. Quamobrem inepti & planè ἄμουσοι ſunt, qui in poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipſas tantùm voces nudáque vocabula, aut etiam ſimplices γνώμας conſiderant. nec ea potiùs eliciunt, quæ ſenſum aliquem abſtruſiorem contineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operum lineas quaſdam conſpiciunt, aut vt qui mercibus inuolutis appoſitas imaginum teſſerulas admirantur, nec quid intus lateat, aut incluſum eſſe poſſit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc ſtudium neſcio quid latens & reconditum, quod æquè omnibus peruium & apertum non ſit, ſed ei duntaxat homini, *Ingenium cui ſit, cui mens diuinior*, vt Flaccus loquitur ſicuti non obſcurè aliquot diſputationibus eſt à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poetas ipſos Philoſophis ſapientia neutiquam poſteriores, aut inferiores fuiſſe, præter alios quoſdam Platonicos contendit Maximus Tyrius. Hi enim (inquit) ſeſe videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodaſſe, dum fabuloſa eiuſmodi prodiderunt. quæ diuinis rationibus accommodarunt, rem quidem aperta ratione abſtruſiorem, ænigmatis autẽ clariorẽ, æqualiter à ſcientia atque inſcitia diſtantem, fidẽ ſibi facientem propter id quod iucundum eſt, & admirationem, aliáque non ſatis vulgo perſuaſa: adhæc quæ animum ad rerum exiſtentium perueſtigationem, & eorum quæ remota ſunt, inquiſitionẽ diligentem concitet. Qua in re præſtanda hi ſanè homines magnũ certè effecere: quandoquidem auribus humanis inſidias quaſdam ſunt commenti: ii quidem re ipſa Philoſophi, nomine autem Poetæ, rem inuidioſam ad eam artem reuocarunt, quæ populum admodum demulceat. Seſe enim perinde habet erga multitudinem popularem Philoſophus, atque diues aliquis in eos qui premuntur inopia. Sic autem videmus natura, cõparatum, vt qui vitio ſunt alicui addicti, virtutem contrariam non ſuſtineant, niſi eam ſuperinductus aliquis fucus adumbrarit. Habetur autem Poeta mollis & facilis, propterque delectationem diligitur, & propter virtutem nequaquam, aut ſaltem rarò cognoſcitur. Ita enim medici ſalubre quoddam alexipharmacum dulci aliquo liquore aſpergunt, ne deterreatur æger ſaporis aut ſucci acrioris amaricie. Eodem planè modo de philoſophia illa veteri ſentiendum quæ ſententiis ſuis figmentorum ac carminum, tanquam veſte cultúque magnifico tectis, priſcorum hominum animos primùm ce-

Laus poetica.

An poetæ philoſophis poſteriores.

Poetæ nomine, re. Philoſophi.

Poetæ ſe vulgo faciliùs accõmodant.

pit atque deliniuit neque ſecus id quidem, quàm diſſimulata „
diſciplinæ moleſtia ad inſtitutionem & morum feritatem ci- „
curandam illexit. Nec eſt autem quod in dubium reuoces *Poetica eadē*
vtri melius de diuinis tractarint; Philoſophi ne an Poetæ: quin *ac philoſo-*
potius ſtudium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò ſe- *phia.*
ſe complecti deprehendas, vt eadem non diuerſa putes. Cùm „
enim Philoſophum ais Poetam etiam intelligis, & cùm Poe- „
tam, Philoſophum quoque innuis. Hæc & multa alia Ty- „
rius, quæ huc cõferre placuit, ne in ſequentibus repetere ſub- „
inde cogar. quod ſemel admonuiſſe ſatis erit, vt quantũ Poe-
tis debeamus, Philologus intelligat, noſtrúmque conſilium
in narrationibus mythologicis, & Poeticis allegoriis planum
aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut hiſtoriam
attexere ſatis eſſe ad commentationes has, quanquam tenues,
exiſtimaſſemus, anſam ridendi, carpendique hæc, tanquam
Poetarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim
ſunt, & fuere iam olim, qui poeticum hoc ſtudium vt planè
nugatorium aſpernentur) & maximè hoc de Ganymede fig- *Ganymedis*
mentum, quod reprehendit Lactant. D. Auguſtin. De ciuit. *fabula variè*
8. cap. 13. & ipſe Plato 1. De legib. ſub perſona Athenienſis *accepta.*
hoſpitis, nimirùm ob inſanũ pæderaſtiæ flagitium. Sed quia
non video quàm ſit neceſſe ſingula tam anxiè perſequi, quin *Quid per Ga-*
potius ad propoſitum finem me continuò recipere iam tan- *nymedem in-*
dem par ſit, agè verò per Ganymedẽ ab aquila raptũ, animam *telligimus.*
humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tum condere
caput intra cælum dicitur, cùm relicta quaſi corporis ſecre-
tione, cæleſtia mentis oculo contemplatur: quod ſanè abſque
raptu quodam fieri minimè poteſt, Plato etiam in Phædone
& Theætero, cùm iubet animam à corpore ſeiungere, non
loco ſegregandã eſſe intelligit: ſed monet ne corpori animus
adhæreſcat, neque ob corporis cõmercium à mẽte ſuperiore
fiat alienus, conetúrque, quantum fieri poterit, ſubditam ſibi *Vnde Em-*
animæ ſpeciẽ ad ſuperiora perducere. Cõſtat autem ſumptum *blema di-*
Emblema ex Xenophõtis Sympoſio, quò loci cõcinnè & ap- *ctum.*
poſitè Ganymedis ἔτυμος explanat. Ait enim Deos & Heroas
animæ amicitiã multò pluris facere, quã vſum qui ex corpo-
re percipitur: Iupiter enim quarum formam (cum eſſent mor-
tales) amauit, has ipſas mortales eſſe ſiuit: quorũ verò animas
eſt amore proſecutus, hos immortalitate donauit: de quorum
numero Hercules, Caſtor ac Pollux eſſe dicuntur, cũ aliquot
aliis, quos Heroas appellabant. Sic etiam aſſeuerat Ganyme-

dem non corporis, ſed animi gratia à Ioue in Olympũ fuiſſe raptum. Cuius quidem rei & teſtimoniũ ex ipſo nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud Homerum, *γάννυται δέ τ' ἀκούων* lætatur audiendo: & alibi etiam *πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς*, id eſt, ſapientia plena mente conſilia ſciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, ſed mentis deliciarum nomẽ Ganymedes referens, inter Deos eſt relatus. Sed dum vacat, huc aſcribã verba Philoſophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Græcæ leuare poſſim: *Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι, ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθεῖν, ἀθανάτους τούτους ἐποίει· ὧν Ἡρακλῆς μὲν καὶ Διόσκουροί εἰσι, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι. καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ Ὁμήρῳ.*

---γάννυται δέ τ' ἀκούων.

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἀλλαχόθι που.

---πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon, Facillimum mihi eſſet repetere agalmatis hiſtoriam, niſi fallor, à Plinio, qui ſic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilã ſentientem quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per veſtem, &c. perindéque facilè ex Homeri ſcholiaſte ad 4. Iliados. Sed quid opus in tantillo libro tam multis? Cæterùm raptum eiuſmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quaſi domicilium penetrant, támque ſibi placent in iis quæ Deo grata ſunt, vt in hac etiã vita nonnihil æternæ beatitudinis deliciarũ experiantur. Ab hoc non diſſentit Homeri ſcholiaſtes, ad 4. inquam Iliad. qui Iouis nomine primã intelligentiã *πρῶτον νοῦν*: Ganymedis verò, eum, qui conſiliis diuinis gaudeat, *τοῦτε γὰρ ὁ Γαννυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τοῖς μήδεσι γάννυσθαι*. Hoc penè ſenſu dixit Naumachius, vetus poeta, pulcrum eſſe virginem caſtam puris ſemper cogitationibus delectari, Græca perbellè conueniunt huic Ganymedis etymo.

Locus e Plinio. (margin, beside "tem vnguibus")

Iupiter quid. (margin, beside "Dei quaſi domicilium")

Felices qui.

> Καλὸς μὲν δέμας ἁγνὸν ἔχειν, ἀδμῆτά τε μίμνειν,
> Παρθενικὴν, καθαροῖσι δ' ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν.

Sed & Grãmatici non modò, quin etiam Philoſophi non poſtremi nominis beatos ſeu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellant, nõ alio ſenſu iis id impoſitum nomen putant, quàm quod habeant aliquem cum diis conſenſum. Nam & εὐδαιμονεῖν Ariſtotelis interpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θεωρεῖν. μακαρίους autem à μή, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Ariſtot. eſt Moral. ad Nicomach. 7. Addo & id pietatis ergò: Ganymedei raptus figmẽtum non Iouis habere flagitiũ, ſed hiſtoriã à qua poſſint ad Dei cultũ homines inflãmari. Laudaui meos auctores, certè ἀξιοπίστους, Xenophontem nempe & Euſtathium Homericum interpretem. Sanè noſtri non temerè Hieroglyphicum aquilæ D. Ioanni tribuere, vt eius in diuinis rebus acumẽ longè perſpicax & oculatũ vt ita dicam, oſtenderẽt. Vt enim aquila quaſi acula ab acumine dicta eſt, & Homero teſte, αἰετὸς ὀξύτατος λέγεται ὑπουρανίων πετεηνῶν: ſic diuus ille oculorum acie in altiſſimæ diuinitatis receſſum directa, præ omnibus θεανθρώπου arcana vidit, qua Ebionitarum nefandam hæreſim peſſundedit, & præpetibus pennis euolauit, déque ipſo rerum diuinarum nido pellucidas illas gemmas eſt mutuatus, quæ poſteà oculis hominũ caligantibus veram certamque claritatem afferant. Sed hic me cohibeo, quod id eſſe ideam Theologorum penſum. Hiſtoria Ganymedis recenſetur à Suida: ſed nihil ad noſtrum propoſitum ea narratio. Deſino iam, ſi vnum Lactantii Firmiani locum adſcripſero, e lib. 5. cap. 10. quia ad generale emblematis huius argumẽtum facit: Ad placandum Deum, quem colas, inquit, iis rebus opus eſt, quibus illum gaudere, ac delectari ſcias. Sic fit vt vitam colẽtium Deus pro qualitate numinis ſui formet, quoniam religioſiſſimus eſt cultus, imitari.

D. Ioanni aquila Hieroglyphicum cur tributum

Iouis alite.) Aquilæ πτέρυγος. Hanc auium reginam appellant, credidítque antiquitas eam Ioui tela miniſtrare & fulmen. Horatius 4. Carm. *Qualem miniſtrum fulminis alitem*

Cui rex Deorum regnum in aues vagas

Permiſit expertus fidelem Iuppiter in Ganymede flauo.

Cornutus eam Ioui eſſe ſacram vult, quòd volãdi pernicitate aliis auibus excellat. ἱερὸς δ' ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πετεινῶν. Lege Plinium libr. 10. cap. 4 & 5. Pierium Valerian. lib. 17. Hieroglyphicôn. Sunt qui aliò conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius inſigne aquila eſſet, aut legionem militum, a legione raptus eſſe putatur. Lactant. lib. 1. c. 10. Fulgentius Mythologic. 1.

Auium regina aquila, & Iouialis.

Hom. Iliad.

Puerum Iliacum.) Ganymedem, ab Ilio Troiæ ciuitate, qu Troem patrem habuit Troiæ regem: & à Poetis dicitur al aquila raptus & in cœlum ſublatus, vt deorum præficeretu aqualiculis. Martialis lib. I.

Æthereas aquila puerum portante per auras,
Illæſum tumidis vnguibus hæſit onus.

Puerilis ſimplicitatis Deo grata.

Quiſne Iouem tactum puerili, &c.) Puerilem ſimplicitatẽ, id eſ innocentiam & mentis puritatem Deo gratiſſimã eſſe paſſi teſtantur ſacræ literæ. Quò illud ſacri oraculi referendũ: *Sin te paruuli ad me veniant.* &, Niſi efficiamini ſicut paruuli &c.

Homerus cur Mæonius dictus.

Meonius finxerit vnde ſenex.) Homerus qui Mæonius, cæcu giæ: à Mæone rege, à quo educatus fertur, ita cognominatu Therſagoras apud Lucianũ in Demoſt. encomio ita de Ho mero verba facit: *πατέρα* δὲ Μαίονα τὸν ᾄδον, ἢ ποταμὸν, μητέρα * μελιαλίπτην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.

* μελαλίπτην.

Ganymedis nomen vnde.

Conſilium, mens atque Dei, &c.) μυθολογία eſt, in qua adue tendum, quàm graphicè & commodè Ganymedei nomin vim exprimat. γάννυμι enim vel γάννυμαι, lætor eſt: reſpõdé que his quæ dixit, Gaudia præſtant: & μήδεα cõſilia. vnde γά νυνται μήδεσι τοῦ διὸς, Emblematis & figmenti ſenſũ explana

Corollarium. FED. MORELLI.

Quid ſi clauſulæ Epigr. Hexameter ſic animi cauſa repon retur.

Cuius formæ, animique decus det gaudia diuis: numqu ſtomachum moueret Homero? Imo concineret pulcrius Ho mericus verſibus, Iliad. xx. expreſſis, quibus ſola formæ pr ſtantia Ganymedem ad æthera Iouemque euehendi cau perhibetur.

Τὸν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν,
Κάλλεος εἵνεκα οἷο.

Id agnoſcit Philo Iudæus in l. Fragmento τοῦ περὶ προνοίας, prouidẽtia. Quod in Græca editione Germ. & in Latina ve ſione noſtra nuper Lutetiæ edita ſubiectũ libro ſingulari ei dem Philonis de ſepetenario num. & feſtis. Iud. diebus verbis: *Non vſque adeo vnquam à veritate ab errandum, vt feli quempiam ſceleratorum eſſe putes, tametſi Croeſum opibus ſuperet, lynceæ oculorum perſpicuitate, itémque viribus Milonem Crotonia anteat licet denique formoſior ſit Ganymede.*

Quem ſuperi rapuere, Ioui quo pocula ferret,
Ob formæ decus egregium.

Sapien

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID dicam? quonam hoc compellem nomine monſtrum
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
d ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
colim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
ec vafrum ſpecies, ſed religione carentem,
Terrena tantùm quique curet, indicat.

HOc in monſtro deſignando verbis vſus eſt obſcuris, & ſententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid ſit, aperto primùm fonte, deinde auctoris conſilio, ſi quidē poſſim commodè, illuſtrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex griphis monoſtichis, & diſticho quodam, quæ in collectaneis epigramm. Græcorum legimus, quæque huc aſcribemus. Sunt autem εἰς ἐχίϛονα ἱπποκένταυρον, lib. 4. Anthologiæ, his verbis:

Fons Emblematis.

Ἀνδρόθεν ἐκκέχυθ' ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἱππόθεν ἀνήρ.
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἰόλος ἵππος.
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον.
Ἵππος ἔην ἀκάρηνος, ἀνὴρ δ' ἀτέλεστος ἔκειτο,
Ὅν γε φύσις παίζουσα θοῷ ἐνεκέντρισεν ἵππῳ,

ad verbum ſic effertur:

Ex viro deſcendit equus, aſcendit autem de equo vir.
Vir ſine pedibus, ſine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat caput, vir autem carebat fine:
*Sed hunc natura ludens acri equo * inſeruit.*

Quid hoc monſtro intelligatur.

Hoc informi monſtro, quod nec omninò formam humanam, nec omninò ſerpentinam figuram habeat, natura quidem duplici, quódque necdum certam appellationem ſortiri poſſit, ii notantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tantùm ſapiunt: & neglecta conditione ſui meliore, humi repunt, in naturámque belluinam degenerant. Monſtrum enim, vt hic exprimitur, in hominem non deſinit, nec eſt feræ principium: non enim finem ſpectant Epicurei homines, propter quem homini ſit conceſſa ratio, qua miſerè abutuntur, eámque ſpontanea quadam & vitioſa ignoratione inficiunt. Tales fuerunt rigidi illi Philoſophiæ ſatellites, qui cùm perpetuò dogmatis ſapientiæ veteris, & ſibi parùm conſtantis adhæſerint, nihil aliud ſpirarint quàm quæ terræ ſunt, tametſi vnum illis videretur eſſe ſtudium cœleſtia diuináque contemplandi: quos ideò exagitat vir ſanctiſſimus Auguſtin. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Euſebius, & alii multi. Opinor autem hic Alciatum exempli cauſa Cecropem appoſuiſſe, nec quidem ab re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, ſimulacrorū vſum induxit, aras conſtruxit, ſacra diis fecit (teſte Euſebio, Herodoto, & pluribus aliis) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quò

Epicurei.

Philoſophi.

Cicrops biformis.

vero primus inter marem & feminam certa connubia dicatur inſtituiſſe, quæ ante vaga eſſent & incerta, διφυὴς, id eſt biformis, eſt nominatus. Hincque colligere licet mūdi ſapientiam, quam technis & præſtigiis ſatanicis inuexere priores illi Principes, meram fuiſſe ſtultitiam, cùm perſpicuum ſit eam longè deſciuiſſe ab inſtitutis illis priſcorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori poſteritate hauſerant. Hos itaque vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena ſunt, & quorum Deus venter eſt, ex hominum albo reiicimus. Neque enim hominum appellatione digni ſunt, quāquam planum ſit eos rationis, doctrinæ melioris & humanitatis haud expertes fuiſſe: nam ea re caruerunt, qua ſola differt homo à reliquis animantibus, id eſt religione, in qua certè nos hominis ſummum bonum conſtituimus. Quanquam enim homo ſit verà & expreſſa Dei imago, ſi tamen ſic ſe abiciat atque proſternat, vt opificem Deum ignoret in belluarum numerum merito eſt aggregandus. Id porrò totum poteſt conuerti in profligatos, & perditos huius ſeculi ἀθέους, & voluptarios Epicuri aſſectatores, qui neglecta futuri boni ſpe, ſuas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adeſt, quodque præſens eſt. Id quidem ego argumentum nō inuitus explicarem copioſè: ſed ſatius eſt vt breuius contraham, ſi ſtudioſum quemque admonuero, id commodiùs repeti poſſe à Lactantianis Inſtitutionibus, maximéque lib. 2. cap. 3. & ſequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ ſequuntur, vt denique lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Qua maximè re homo à multis animalibus differt.

Athei.

Quid dicam? quonam, &c.) Quæ noua ſunt, ſtupenda, aut admirationis aliquid præ ſe ferunt, vt quæ à cōmuni rerum natura ſunt aliena, deſcribi ferè ſolent quibuſdam verborū ſubobſcuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hic fit ab Alciato noſtri huius periphraſi. Totum certè δυσάρεστον(?), vti periculoſæ plenum aleæ doctis viſum, mihi quidem non potuit non videri per obſcurum. Quòd ſi rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles poſſent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem induſtria diligentiam aliquam noſtram obſcurent.

Obſcura obſcuris deſcripta.

Quæ dum interea meditor, fortaſſè non malè vno claudam prouerbio, quod hic obſcurè proponitur: Id igitur prouerbium vſurparunt duo eccleſiæ Chriſtianæ lumina, Nazianzenus Gregorius, & Chryſoſtomus. Ille quidem in epiſtolis ſic, πεζῶ στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedeſtrem

amplexari, humique manentem philoſophiam. Idem Mono-dia in Baſilium, ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος quorum vita ſeruilis eſt, qualis mancipiorum & humum ſpectans. Sic Chryſoſtomus adhortatur, humi repentes cogitationes erigamus, ἵνα τοὺς χαμαὶ συρομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto enim quod de paganorum ſtudio multi è noſtris tradiderunt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους ἐπιγείους appellat: id eſt, rerum caducarum & humi repentium ſtudiis addictos. Sed Lactantiana quædam lucem huic loco afferent, meo quidem iudicio, ex cap. 3. lib. 2. Quos homines (de philoſophis loquitur) philoſophus ac poëta Lucretius grauiter accuſat, tanquam humiles & abiectos, qui contra naturæ ſuæ rationem ad venerãda terrena ſe proſternant, ait enim.

Et faciunt animos humiles formidine Diuum
Depreſſoſque premunt ad terram. alio loco ſic idem.
Nec pietas vlla eſt, velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi proſtratum, &c.

Paulopòſt, Non oportet ſublimes & excelſos animos adtricari, atque in terram premi, ſed nihil aliud, quàm cæleſtia cogitare.

Biforme, quod non eſt homo, &c.) Secundi hi quique verſiculi ſenarii ſunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hic confundi virum & hominem, draconem cum angue ſiue ſerpente, & quæ ænigmatum lex eſt. Adhæc obſcuris verbis de induſtria videtur vſus, vt rem abſtruſam, & quaſi recõditam inſculpere potius quam delineare videatur.

Pedere & eructare obſcœna verba.

Anguem pedit homo, &c.) Hic Græcorum more non abſumit vocalem, quæ in cæſura hac remanet integra, idque ferè fit difficultatis aut grauitatis oſtendendæ ergò. Cæterùm non videtur vſus his verbis, pedit, &, eructauit, quæ vim maximam habent ad demonſtrandã monſtri huius obſcœnitatem. Rei enim turpe in turpia verba decent.

Pedit eructauit.) Duo verba poſita κατ' ἀντίθεσιν, atqui anguem pedit homo nouè & inſolenter dictum, ob monſtri quod proponit inſolentiam. Ita hominem eructauit anguis, vt rem prodigioſam quoquo modo effingeret. Eructare nihil aliud eſt quam, efferre, aut egerere. Eructare, quo ſenſu dixit Catullus:

In pede ſtans fixo carmina ructat hians.

Et Lucilius apud Horatium, ducentos verſus ſtans pede in
no eructabat. Porrò, Serpens inter ſignificationes alias tur-
ium voluptatum & molliū illecebrarum notam eſſe didici-
nus aliunde. Interea, quandoquidem Alciatus noſter in mō-
tro tam informi efficiendo primùm hæſerit, vti rē nouam &
nſolentem planéque ſtupendam expreſſurus, neſcio an huc
onferre auſim Lybicam illam fabulam quam Chryſoſtomus
Dion retulit oratione quinta. Sed cum nihil in narrando Pe-
icli, non patiar ſtudioſos ea defraudari. Ait igitur eſſe in Ly-
ia ferarum genus ex promiſcuo belluarū diuerſi generis coi-
u, ſæuum admodum & ferox circa Syrteis imprimis verſari,
nonſtri faciem eſſe muliebri corpore certè formoſo, papillis
umentibus, toto pectore ac ceruice pulcherrima, cutis calore
dmodū nitido; reliquis partibus corporis horridis, & ſquā-
narum ſcabritie aſperis, infernè demum in longum anguem
eſinentibus. Feras eſſe omnium velociſſimas ait, vt nemo ſit
deo alacer, qui earum inſultus effugerit. Animalia cætera
uotquot nactæ fuerint, per vim aſſequuntur, tandémque op-
rimunt: vnum hominē modo blanditiis adoriri, & præſtigiis
nplicare. Cætera Dion. At quia ſuperiore cōmentario cona-
is ſum inuentionem carminis Alciatini expiſcari, ſicuti feci
aſſim, & ex quodā auctore vetere: addo & hoc, apud Ælia-
um lib. 9. de varia hiſt. antiquiſſimum quendam virū in Au-
onia fuiſſe olim nomine Marem, cuius anterior facies homi-
is eſſet poſterior equi: Græcis eſt ἱππομιγής. Cauſam autem
aturæ duplicis in id confert, quod primus equū aſcenderit.

Locus Chryſoſtomi Dionis de monſtro quodam Lybia.

Nec finis hominis eſt, &c.) Non deſinit in hominem, quòd fi-
em non ſpectet, cuius maximè cauſa conditus homo ſit: nec
abet feræ principium, quòd primò anima rationis participe
onatum à Deo ſit, vt omnibus aliis animalibus excelleret,
cuti copioſa diſputatione Cicero 1. De legib.

Sic olim Cecrops, &c.) Cecrops regionis Atticæ rex primus,
ui Athenarum arcem extruxit. hinc Cecropidæ Athenien-
s. Pauſanias ait eum διφυῆ, hoc eſt, naturæ duplices, ſupe-
ori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm inſti-
ietit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod ſu-
eriùs attigi, de ſuperſtitione nimirùm, & idolomania, quam
rimus illic dicitur induxiſſe. Lege D. Aug. de ciuitat. cap. 8.
bro 18. Iuſtin. lib. 2.

Plin. 7. cap. 56.

Cecrops rex Athenienſium.

Tretzes in Caſſandram Lycophronis, Cecropem ait bifor-
nem nominatum, quòd ex draconis dentibus egreſſus ſit: vel

Cecrops biformis.

quod duorum hominum magnitudinis eſſet: vel duarum linguarum peritus, Ægyptiacè nimirum & Græcè: aut, vt eſt in fabulis, quòd ſuperiores hominis partes, inferiores autem draconis habuerit: quod quidem ἀλληγορικῶς Demoſthene interpretatus dixit, illum robore ſimilem draconi fuiſſe, homini mente. Exiſtimat tamen idem Tretzes eum optimum regem extitiſſe, quippe qui hominum ferocitatem omnem de medio ſuſtulerit: vel quòd primus mulieres, quæ more ferarum coibant, promiſcuè ad certa coniugia reuocarit, ſicque nefandos concubitus & belluinos aboleuit.

Doctis Athenis.) Doctis, μεταφορᾷ epitheti Doctas poſuit propter celebratiſſimam toto orbe ſcholam. Hinc enim magni Oratores, hinc Rhetores, hinc Sophiſtæ, hinc clari denique legum latores. Plutarchus huius epitheti vim expreſſit commentario, πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Reuera hæc verbis, inquit, multarum etiam aliarum mater, artiúmque benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem miſit, alijs honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò ſic: πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑρομένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν. Cicero 1. de Oratore, omnium doctrinarum inuentrices Athenas appellat Sic idem pro Flacco: Adſunt Athenienſes, vnde humanitas, doctrina religio, fruges, iura, leges ortæ atque in omnes terras diſtributæ putãtur. Hæc ſunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarum elogia. Sed occurrunt etiam aliorum quorundã non pœnitenda teſtimonia, ſic enim Velleius Paterculus ad finem 1. hiſt. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquentiæ, quàm vniuerſa Græcia, operibúſque floruit, adeò vt corpora gẽtis illius ſeparata ſint in alias ciuitates Ingenium verò ſolis Athenienſium muris clauſa exiſtimes. Apuleius enim 10. Aſini aurei: Quale autem & illud iudicium apud legiferos Athenieẽſes & catoſillos, & omnis ſcientiæ magiſtros. Idem Apolog. 1. apud Athenienſes cattos Melecides fatuus. Et Iuſtin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem ſcripſerat, litteras certas ad facundiam, & ordinem ciuilem, diſciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dicta volunt: Ipſæ illæ bonarum artium magiſtræ & inuentrices Athenæ. Quid enim tranſiliam cum aliis quam plurimis Caſſiodorum, qui lib. 12. Variarum, epiſt. 15. Athenas ſe

Laus Athenarum.

dem eſſe ſapientium dictas antiquis ait?

Sic & gigantes, &c.) Gigantes terrigenæ dicuntur à Poetis, id eſt, terræ filii, vt vi nominis intelligitur, γῆ, terra, γίνομαι, ſio, naſcor. vel, παρὰ τὸ ἐκ γῆς εἶναι, quaſi ἐκ γῆς γεγενημένοι. fuerunt autem ſtaturæ admirabilis, quorum pedes in ſerpentum volumina deſinebant, iíque in Deorum perniciem nati putabantur: cum quibus pugnare auſi, fulmine concuſſi ſunt. Pugnam hanc attigit Pindarus in Nemeion. Huius figmenti rationem Mythologi adferunt, eámque traducunt ad homines quoſdam impios, qui Deos negligerent aut etiam negarent: quorum pedes in Draconum volumina deſiiſſe aiunt, quòd nihil ſuperum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ greſſu ad inferna mergente. Macrob. Saturnal. 1. Virgilius in opuſculo de Ætna:

His natura ſua eſt aluo tenus, ima per omnes
Squammeus intortus ſinuat veſtigia ſerpens.

Multa de Gigantum ortu & pugnis, Diodorus lib. 4. & 5. Anguinei & anguipedes vocantur à Poetis: quod mihi reuocat in memoriam veteres ſtatuas, quibus gigantum formæ obtortis cruribus conſpiciebantur, quodque Lampridius retulit in Commodo: eum nempe quod obtortis cruribus eſſet vbicumque nactus ſagittis ex libidine ſolitum configere, eóſque draconteos appellitare. Quod epimythion hexaſticho complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poeſi: hunc enim ſcriptorem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor: *Gigantes anguipedes.*

Tale giganteum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, ac ſpernat, vel neget eſſe Deum:
Et tantum, quantum ſenſu exteriore mouetur,
Commodat ad præſens ſe, vel ad id quod adeſt.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poetæ,
Quorum affectus humi (ſegnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pierium Valerianum l. 16. & 25. Hieroglyphic. Miſſos facio, qui multi multa de Gigantibus, quorũ alii fuiſſe negant, quidam contrà & certè plures, non enim vacat ſublegere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio. Plin. 7. c. 16. Solin. cap. 5. tantùm admonuiſſe ſat eſt. Ego quidem facilè mihi perſuaſerim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbaram & impiam gentem, quæ ſub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honeſtarũ rerum inducta fuerit ἀταξία, quales deſcribũtur à Poetis Cyclopes, Læſtrygones, aliiq́.

qui ferinis moribus vagabantur, inſontes & probos quoſque impunè lædebant, nullam diuini humanique iuris rationem habebant.

Hæc Vafrum ſpecies, &c.) ἐπιμύθιον, ſeu figmenti ſententia.

Vafer. *Vafrum.*) Vafrum callidum, & quaſi valde afrum. Nonius. Cicero De repub,3. Non ſunt in diſputando vafri, non veteratores, non malitioſi.

Religio hominis propria. *Religione carentem.*) In qua tamen ſummũ hominis bonum eſſe liquido conſtat: cetera enim quæ putantur eſſe hominis propria, in cæteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio ſola differentes homines à belluis facit, quam qui non admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum ſub humana ſpecie viuit. Lactant. lib.2. cap.3. & lib.3. cap.10. & de ira Dei, cap.7. & 8. Notabo ad extremum humanam ſapientiam (quæ apud Deum ſtultitia dicitur D. Paulo) hic potiſſimùm reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult Lactantius vnam cum altera, id eſt, religionem cum ſapientia inſeparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem incluſam eſſe colligat Religio enim, quæ ſine ſapientia ſit, non religio, ſed ſuperſtitio putanda eſt: ſapiẽtia verò ſine religione, mera eſt ſtultitia, de qua eſt illud Prophetæ: Perdam ſapiẽtiam ſapientum, & prudentiam prudentum reprobabo: & D. Pauli, 1. Cor. 1 & 3. cap. Et hæc quidem multa ſatis. Vnum id adiecero πρὸς ἐναργειαν obſcuri alioqui carminis. Hic ſanè typus perquam elegans veteratorum quorundam, quos Mechiauellitas non malè vocitamus vt qui impuram & impiam Machiauelli doctrinam mordicus teneant, & ab eius præſcriptis non diſcedant. Gens omninò Deo, piiſque hominibus inuiſa, vt quæ ſit ad religionis omnis nata contemptum, & ad hominum perniciem quaſi ab inferis excitata. Quid enim aliud ſpirat aut ſperat, quàm vt indicatur pietati, omnique adeò virtuti probroſum exſilium? laxentur habenæ fraudibus & latrociniis? faueatur compendiis fiſci, miſeráque plebecula deglubatur? Itaque iam agnoſcitis apertius, Philologi Chriſtiani, cui monſtro ſimiles ſeſe præſtent immanes illi ἄθεοι, quales aulici quidam funeſtiſſimi, nefandiſſimique, digni qui in Morboniũ concedant, vel vt Seianus ſub Tiberio, aut ſub Alexandro Seuero Turinus quidam, dignum exitium ſortiantur.

Humana ſapientia cur ſtultitia dicatur.

Lib. 3. c. 11.

Eſa. 29.

Abd. 1.

Machiauellitæ quales.

Terrena tantum quique curet, indicat.) Concinit huic Lactantii loco ex 3. lib. diuinar. inſtit. cap. 12. Beata vita quã Philoſophi

quæſiuerunt ſemper, & quærunt, ſiue in cultu Deorum, ſiue in Philoſophia, nulla eſt, ideóque ab iis non potuit reperiri, quia ſummum bonum nõ in ſummo quæſiuerunt, ſed in imo. Quid eſt autem ſummum, niſi certum, & Deus, vnde animus oritur? Idem ad rem propius lib. 6. cap. 1. Nihil ſapiunt niſi terram, inquit, bonáque & mala ſolius corporis ſenſu, & voluptate perpendunt. Huius arbitrio vt religionem ponderant, ſic totius vitæ ſuæ acta diſponunt. Hæc ille. Verùm & Geor. Piſides, auctor Græcus, ſuis de mundi fabrica verſibus alludere huc mihi videtur, quo loco in Philoſophos, & Proclum maximè inuehit.

Ὅσοις λαβεῖν χωροῦσιν, οὐχ ὅσους ἔχεις:
Ἀλλ' ὦ σοφιστὰ Πρόκλε, τῶν κάτω λόγων
Οὓς πολλὰ βροντᾷς ἐκ νεφῶν λοξοδρόμων.

Quos ſic eleganter reddidit Fed. Morellus, Profeſſor Reg. Græcè, Latinéque doctus:

Quantùm valent, vt hauriant, non quantùm habes,
Sophiſta Procle, vocem humi ſerpentium
Multum intonans è flexuoſis nubibus.

Porrò ad ſenſum emblematis Lactantiana hæc lib. 2. cap. 19.
Quiſquis animam ſuam, cuius origo de cœlo eſt, ad inferna “
& ima proſtrauerit eò cadat quò ſe ipſe deiecerit, ideóque “
oportet rationis & ſtatus ſui memorem, non niſi ad ſuperna “
niti ſemper ac tendere, quod qui fecerit, hic planè ſapiens, “
hic iuſtus, hic cœlo, deóque dignus iudicabitur, quem ſuus “
parens non humilem, nec ad terram more quadrupedum “
abiectum, nec ſtantem potiùs ac rectũ, ſicut cùm fecit agno- “
uerit, Idem lib. 3. cap. 27. Deus ſolus poteſt honorare virtutem, “
quam qui non appetunt, nec religionem tenent, cui æterna “
vita ſubiacet: profectò neque virtutis vim ſciunt, cuius præ- “
mium ignorant; neque in cælum ſpectant, quod ipſi ſe facere “
putant, cùm res non inueſtigabiles quærunt, quia ratio in cæ- “
lum ſpectans, nulla eſt alia, niſi aut religione ſuſcipere, aut “
animam ſuam immortalem eſſe credere. Vnde & lib. 4. c. 28. “
initio, & de ira Dei, cap. 22. ſine religione, aut immanitate “
belluis, aut ſtultitia pecudibus adæquamur: in ſola enim re- “
ligione, i. in ſolius Dei ſummi notione ſapientia eſt. Et non minus diſertè in Philoſophos, lib. 6. cap. 6.

Ficta religio.

EMBLEMA VI.

REGALI reſidens meretrix pulcherrima ſella,
Purpureo inſignem geſtat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas religione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipian[t], quámque obliquis interpretationibus contorqueant, & ad ſuos affectus accommodent, vt potè odio partium labo[-] rantes, certè recenſere pudet. Quanquam enim ſalua fide & pudore, aliorum ſententias in medium afferre poſſem, ne c[...]

tamen ſtomachum moueam, tutius eſſe iudico veterũm hominum doctrinam potiùs, quàm nouorum placita conſectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. ſumptum eſſe clarum eſt: quod quidem de ementita religionis obſeruatione, & veræ pietati oppoſita intelligitur. Ea eſt collectio reproborum, quæ meretrix dicitur, (quòd Deo rerum omnium auctore neglecto, & vero ſponſo Ieſu ſeruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id eſt, fucatæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur inſidere. Aureum poculum manu tenet, id eſt, hypocriſim perſequitur, quæ diſſimulatis vitiis, & ſapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prætextu, quam plurimis imponit, qui ebrietate plus quam fanatica correpti, miſeré præcipites in ima ruunt. D. Auguſtinus lib. 20. De ciuitate Dei, itidem planè hunc locum interpretatur: Quæ ſit iſta beſtia, inquit, quanuis ſit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipſa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, ſimulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim ſe eſſe quod non ſunt, vocantúrque non veraci effigie, ſed fallaci imagine, Chriſtiani. Hactenus ille. Calix aureus adagii vice vſurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumen Philoſophi neſciunt, ſub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquentia totum hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerunt, peſſimorum dogmatum ſermones mortiferos, id eſt, venenum in calicem aureum infuderunt. Lubens equidem huc referrẽ, quæ in eam ipſam rem cõmentati ſunt nonnulli è neotericis viri certe eruditi doctrinæque veteris amantes. Sed ex auctorum recentium fluuiis meos agellos tam ſæpe irrigare iam non eſt animus, ne quis philologus mihi pro ſuo iure diem dicat: quòd longè pulchrius ſit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos conſectari. At vt ad rem propiùs: Promptum quidem id nobis, verúmque eſſe conſtat: *decipimur ſpecie recti.* Nam vt prudentiam malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aſpernandis, & magnitudinem animi ſuperbia in animis extollendis, & deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſio, & fortitudinem audacia: ſic ſuperſtitionem religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos

Falſa religio qua.

Aureum poculum.

Virtutum vitia imitantur.

Pſeudoſophi. nonnulli Philoſophi pallio barbáque promiſſa raram quandam ſapientiam pollicebantur, ſempérque habebant in ore libertatem & honeſti ſtudium, cum ex iis longè multi vitiis pluſquam vulgaribus, planéque ſeruilibus laborarent: Vtque *Phariſæi.* apud Iudæos Phariſæi & Eſſæi triſti vultu, latis phylacteriis, & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude vulgus venabantur ſanctitatis opinionem: ita etiam, quod dicere nos admodum pudet & tædet; ſed dicendum tamen, inter Chri- *Pſeudo-Chriſtiani.* ſtianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie ſunt, reuera nimis multi, qui ſuis præſtigiis fictáque doctrina imperitos homines ineſcant, quibus errorum quaſi poculo miſerrimè & fallaciſſimè imponunt: iíque tandem facti ebrii, erronea perſuaſione tanquã mente capti, puriſſimos veræ & ſimplicis doctrinæ fontes aſpernantur, & ita inſanientes ad belluæ nutum ſeſe totos componunt, vt nunquam poſtea de commutando vitæ miſero ſtatu cogitent. Ceterùm id minimè poſſum tranſilire, non temerè ſub Babylonis nomine, ſpurcitiem omnem, & tetram libidinem intelligi, quæ non modo corporum fuit commiſtione, ſed & animorum fœda & ſceleſta cõſpiratione, qualis quæ vel læua ſuperſtitione, aut ſimulatione cultus, vel denique nefanda hæreſi committitur. Miſſa facio quæ auctores veteres de Babyloniis retulerunt: apud quos more patrio mulieres cùm hoſpitibus congredi ſolitæ eſſent, accepto inde flagitii turpiſſimo præmio, ait Q. Curtius lib. 7 Idem retulit Strabo Geographiæ. 16. & Herot. in Clio: quæ *Babylon meretrix.* quia turpicula ſunt, referre iam pudet. Ex quo D. Hieronymus Babylonem meretricem appellat in epiſtolis: cùm inquit, apud Babylonẽ verſarer, eſſémque purpuratæ meretricis colonus, &c. Eadem loquendi figura vſus eſt in Catalogo, vbi Romam ait à D. Petro Epiſt priore, cap. 5. Babylonis appellatam nomine. Meminit & locis aliis, vt in Eſaiam cap. 14. & 47. ſic & ſeptimius Tertullian. aduerſus Marcionem, & aduerſus Iudæos. Poteſt huc etiam conferri Iſichii locus lib. 5. in Leuitic. quo diſertè ait, quæcunque cultus idolorum imputantur, figuram meretricis inſumpſiſſe.

Quæ vitia maximè perniciosa. *Regali reſidens, &c.*] Adiuncta ſunt maieſtatis & regiæ cuiuſdam magnificentiæ Turpitudo & impuritas regio in ſolio locum habet, qui ſoli virtuti debebatur. At nulla vitia præſentiorem inuehunt perniciem, quàm quæ ſplendoris & honeſti veſte teguntur. Sedere enim in Hieroglyph. maieſtatem & auguſtum honorem exprimit, vt eſt à Pierio relatum lib. 43.

Veſtis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic. *Purpura.*

Peplum.] Sacrum & ſolemne veſtimentum. Prouerbium hinc fluxit, Peplo dignus, ab Ariſtoph. deductum, de ſtrenuo & inſigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait eſſe ἱμάτιον γυναικεῖον καὶ ποικίλον, οἷον περίπλοός τις ὤν. *Peplum.*

Latices.] Latex, quod intra aliquid lateat, dictus humor quiuis. Hîc vinum ſacrum, vt apud Virgil. in 4.

--- latices nigreſcere ſacros.

Illice forma.] Illiciente & ſeducente. Illicere eſt illaqueare. Nonius. vel illice. ab illex, id eſt, ſine lege. Plaut. Lectus illex eſt, eſca meretrix.

Capit.) Decipit & allicit. Virgil. 1. Geor.

-- -neque inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verba illa, Vti ne propter te fidémve tuam captus, fraudatúſve ſim. Et in iure ſæpe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum ſequitur, l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiam titulo de Minorib. vt l. 3. l. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno, non rarò reperimus, l. 1. de in integrum reſtituit. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captioſum pro fallaci atque damnoſo, l. 41. de vſucap. vt & aliquot locis aliis.

Non tibi, ſed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS *effigiem tardus geſtabat aſellus,*
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piáſque genibus concipit flexis preces.
Æſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec eum flagris compeſcens, dixit agaſo,
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

Sacerdotes honore afficiendi.

SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt in honore ſunt habendi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, quorũ ſunt adminiſtri, licet interdum aut vitiis pluſquam vulgari

bus implicati, aut ignari & ſtupidi habeantur. Hi verò vt ſuũ munus & officium curare vel maximè debent, ſic quantam dignitatem ſuſtineant, ipſos ſubinde animo ſecum reputare par eſt: Meminerint tamen ſe homines eſſe, nec ſibi arrogent impenſiùs, quòd tantum miniſterium gerant, & rerũ diuinarum curam quaſi humeris impoſitam habeãt, ne, vt aſinus audiuit. Non es Deus, ſed Deum fers; illi audiant: Non vobis hæc, ſed Deo ſoli omnis eſt tribuẽda gloria. Itidem dici poteſt de præfectis Imperatorum aliorúmque principum cùm popularem applauſum excipiunt audacius quàm par eſt in prouinciis, in quibus vicem regiam obtineant. Sic enim adeò modeſtè, támque circunſpectè ſeſe gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil ipſius Principis laudi vel minimum detrahant, & ſe interea norint quales ſunt. Eſt enim operæ pretium τοὺς ἐν ἀξιώμασι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν. Succurrit mihi exemplũ nobile Cornelii Galli Ægypti prouinciæ præfecti, is quia ſeſe geſſiſſet inſolentiùs, multáque flagitiosè feciſſet, ſtatuas etiam ſibi locari paſſus & Pyramides in altũ tolli, quibus à ſe geſta cõtinerentur; accuſatus eſt à Valerio Largo: cognitioni præfuit Auguſtus: ignominia notatus eſt Gallus, vetuítque Cæſar ne reus prouinciam poſtea obtineret. Retulit Dion. lib. 53. Huic penè ſimile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Aſiæ ſub Tiberio accuſatus eſt in ſenatu à prouincialibus, quòd vim prætoris vſurpaſſet, militúmque manu ad comitatum vſus eſſet: itaque conuictus, in exilium pulſus eſt. Laudatur à Plutarcho Vticenſis Cato, quòd quæſtor factus, ſcribarum, officiorum, aliorúmque generis eiuſdem, minuerit eam prærogatiuam, quam longo tempore vſurpauerant: iuſſit enim miniſtros non magiſtros ſe eſſe meminiſſent. Sumptum eſt Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille:

Præfecti miniſtri Principum.

Fons Emblematis.

ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὖ ἐπροσκύνει,
τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ' ἄγεις,

Qui verſiculi quoniam commodè (ſed περιφραστικῶς) redditi ſunt à Gabriele Faërno Cremonenſi, conferã huc perlibẽter:

Simulacrum aſellus baiulans argenteum,
Cum id tranſeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia eſt fieri ratus:
Iámque inſolenti elatus arrogantia

Nolebat ambulare, donec aſpero
Probè dolatus fuſte clunes, audiit:
O ſtulte, non es tu Deus, ſed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno diſticho complexus eſt Ioan. Mercerus, Hebrææ linguæ Doctor Regius! quod memini ab eodem non ſemel in ſuggeſtu obiter dictum:

Quid ſibe vult aſinus tergo myſteria portans?
Indoctos videas ſæpe præeſſe ſacris.

Qui per aſini ſymbolum veteres intellexerint. Non erit à re alienum, ſi adiecero, aſinum à veteribus Ægyptiis ſapientiæ, fortitudinis, laboris indefeſſi, & frugalitatis eſſe ſymbolum. Qui enim ſapientiæ ſit operam daturus, eum oportet victu eſſe tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere poſſunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandeſcentiã aut contumeliam ſeſe conuertere, animo eſſe paruum, ſimplicem & inopem, vt aſinus eſt, qui nullum inter carduos & lactucas diſcrimen faciat: nullum denique ſit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terrã proſcindat, ſitque totius humanæ commoditatis aſſiduus miniſter, vt etiã quod adagio dicitur portare myſteria compellatur. Lége Pierium Hieroglyph. lib. 2. Et huc quidem mihi meditanti, ſuccurrit illa mordax & acuta Cornelii Agrippæ declamatio, quam De ſcientiarum vanitate inſcripſit, ad cuius finem adiunxit Aſini encomium. de quo homine quid omninò ſentiam, nihil habeo neceſſe dicere: niſi quòd cum in litteras declamauit, videri voluit egregiè literatus: quanquam tamen non minùs apud ſanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otiosè ſollers in vanitate artium inſectãda. Non poſſum præterire locum è Panegyrico Pliniano longè præclarum: Princeps (ait) vt ſe hominibus imperare norit. ita ſe ipſum hominem quoque eſſe cogitet. Itaque voces & laudationes quæ numini ſoli debentur, tanquam putidiſſimas aſſentationes oderit. Hæc ille.

Aſini encomium per Cornelium Agripppam.

Iſis. *Iſidis effigiem, &c.*) Iſis vxor Oſiridis, Ægyptia dea, inuenit hordei ſegetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autem quæ Io, de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Auguſtin. lib. 8. cap. vlt. aliiſque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quídque ea ſignificetur, enarrat Macrob. cap. 10. primi Saturn. & poſtremo Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Pand.

Pando dorſo.] Reflexo, curuo, propter impoſitum onus. Ouid. 4. Metamor. *Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.* Idem 1. Faſtor.

Venerat & ſenior pando Silenus aſello. & 3.

Vtque piger pandi tergo reſidebat aſelli.

Item 2. Amor. *Currit in immenſum panda carina ſolum*, & naues pandæ dicuntur Lucretio lib. 5. id eſt curuæ, quod eſt Epitheton ſolemne:

Tum mare veliuolum florebat nauibus pandis

Verenda.] Honoribus diuinis afficienda. Ouid. 9. Metam. de Hercule flammis exuſto.

----maiorque videri

Cœpit, & auguſta fieri grauitate verendus.

Habens myſteria] Alludit ad parœmiam, ὄνος ἄγων μυστήρια. Sunt autem myſteria arcana quædam vulgo minimè committenda, & iis tantùm cognita, qui iiſdem ſacris initiantur: ἀπὸ τοῦ μυεῖν τὸ στόμα, ab ore obſignando. omnibus enim myſteriis ſilentii fides debetur. De eo luſit noſtro æuo feſtiuè, nec ſine ſale vir non indoctus, cum quo Lutetiæ ante annos 25. ingenii cultum cœpimus, ait ille: *Myſteria.*

En tibi ὄνος venerandus ἄγων μυστήρια, rerum
Sacrarum cuſtos præſidet immo ſacris.
Ex quo altum ſpirans Superis ſeſe æquat, & imos,
Ob ſacra quæ geſtat, territat ore minax.
Quid facias illi? auritum ſine rudere aſellum,
Quem procul à ſacris rebus abeſſe decet.

Hæc quidem torta iuſtè in eos qui malis artibus ad rerum ſacrarum irrepunt adminiſtrationem, quorum hoc noſtro tempore numerus infinitus. Non mihi tempero, niſi & hoc aliud adiiciam eiuſdem.

Sarcinulis oneratur equus, ſacra geſtat aſellus:
Munera partiri tam male, France, doles?

Hoc ſignificat imperitos rerum, ac planè rudes admoueri honoribus tum ciuilibus, tum Eccleſiaſticis, generoſos & eruditos ad infimas ablegari curas. Et quos ludos, fortuna, facis! Imo quotus quiſque qui non deſperet, dum virtus nomen inane eſt!

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

IN triuio mons eſt lapidum: ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij eſt igitur tumulus, ſuſpende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monſtret iter.
Omnes in triuio ſumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat ni Deus ipſe viam.

Emblematis fons. HVius Emblematis character mihi videtur penè ſumptus à Suida, ex quo didicimus Hermas eſſe Mercurii quaſ- dam ſtatuas; quo loco adducit Meneclem quendam, ſiue Cal- liſtratem in opere de Athenienſibus, à varia porticu aduſque regiam ſtatuas eſſe, quæ Hermæ dicuntur: vnde locum id accepiſſe nominis ait, quia multæ ibi & à priuatis, & à ma-

giſtratibus dicatæ eſſent, ex quibus quidam Hermæ Hipparchei ab Hipparcho Piſiſtrati dicebantur: fuiſſéque Hermas ſaxeas in ædium veſtibulis & in fanis. Addit deinde ἑρμαῖον, primitias eſſe ad ſtatuas Mercuriales quæ in viis collocabantur à viatoribus: Itémque aceruos lapidum Mercurio ſacros in obſcuris viis quæque non ita cognitæ eſſent peregrè euntibus. Interpres Homeri ἑρμαῖον vocat, lapidum congeriem ad Odiſſ. ρ. vt λιθινὸν σωρὸν Epigrammatarius: & ἑρμαῖον λόφον Heſychius. Is honos congeriei ſiue cumuli lapidum, virorum fortium tumulis ſolitas fuiſſe conferri teſtis eſt Pauſanias. Strabo: περὶ δὲ ὅλην δὲ τὴν ὁδὸν ἦν ἰδεῖν ἑκατέρωθεν πολλαχοῦ ὥσπερ ἑρμαῖα πέτρον ἠλίβατον στρογγύλον. Reperio & eiuſmodi Hermas imponi ſolitas fuiſſe tumulis: ad propagãdam defunctorum memoriam. M. Tullius 6. ad Atticum: Hermæ tui pentelici cum capitibus æneis, de quibus ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant. Sed gymnaſiis ſolitas fuiſſe conſecrari Hermathenas, id eſt ſtatuas Mercurii & Mineruæ iunctas, idem alibi ſignificat Cicero: Quod ad me, inquit, de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt, ornamentum Academiæ proprium meæ, quod & Hermes commune omnium, & Minerua ſingulare inſigne eius gymnaſii. Didicimus ad hæc ex Stephano & Heſych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemonium fuiſſe priſcis appellatum (Ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος Ἑρμῆς) tum à viis & ſemitis, in quibus ſtatuebatur ad viam monſtrandam peregrè proficiſcentibus. Proinde Hermæ, id eſt, ſtatuæ Mercurii, & lapidei ligneíve cippi ſolebant in triuiis erigi ad indicanda viarum diſcrimina, quia αὐτῷ δέον εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutus. Viatores itaque ſtatuis ſolebant lapidum aceruos cumulare: ſic enim Deum putabant honorari, ea ſcilicet re quæ in promptu eſſet & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur; vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus eſſet notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad orationem Demoſthenis aduerſus Leptinem, Hermas, id eſt, Mercurios eiuſmodi fuiſſe quadrangulos, ſuperiore parte Mercurii figuram referentes, inferiùs inſcriptiones viarum oſtendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc reſpexit, cùm ait, *truncoque ſimillimus Hermæ*: Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifrons Mercurius. Hoc autem quaſi ænigmatio monemur, ea tantùm ſequenda eſſe, ad quæ Deus & natura nos idoneos eſſe voluit, cùm ſummæ fatuita-

Hermæ ſtatua.

Hermathena.

Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus.

Mercurij officia.

Hermæ.

Sequenda natura.

tis & dementiæ ſit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua ſuſcipere & perſequi. Rectè dicebat Cato apud Ciceronem naturam optimam ducem ſequendam, nihîlque aliud fuiſſe olim gigantum more bellare cum Diis, niſi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt ſortem vitæque rationem teneamus, cui nos Deus addixit. Sed quoniam menti humanæ ea eſt innata cæcitas & ignoratio, vt qua via ſit eundum planè ignoret, omni piæ vitæ cultu, & ſummiſſa mente ad eum perfugiendum eſt qui ſe viam, qui veritatem, qui vitam eſſe faſſus eſt; quem qui ſequitur, in tenebris non ambulat: continuóque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, γνώρισον μοι κύριε ὁδὸν, ἐν ᾗ πορεύσομαι: Oſtende mihi, Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea ſolùm eſſe via, quà Deus nos ducit, aſſeuerat. Quò pertinet illud Perſii è 3. Satyra:

1. Cor. 7, Epheſ. 4. *Pſal. 143.*

---Diſce quem te Deus eſſe
Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re.

Quid nomine Mercurij. Ceterùm ne tranſiliam quod ad rem pertinere videatur, hîc Mercurii nomine olim deorum nuncii, vel ſacras litteras (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prophetas & Doctores, ſacri & cæleſtis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam ſalutis æternæ viam & rationē excipere eſt neceſſe. *Serta.* Serta autem ſuſpenſa honorem cultúmque aliquem obſeruantiæ exhibendum eſſe ſignificant. Hoc addam poſtremò: videri hoc Emblema non malè referri poſſe ad cuiuſque vitæ genus & inſtitutum, ad quod ingrediundum cùm difficile ſit, opus eſt aliquo Mercurio, id eſt præceptore ſeu doctore, qui viam doceat.

Tumulus. *Mercurij eſt igitur tumulus.*) In aliis quibuſdam exemplaribus legitur Cumulus: ſed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus quaſi tumens tellus, pro ſepulchro frequentiùs vſurpari ſolet. Qui verò loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt facies, non mihi probantur: quia vocabulum, facies, pro effigie aut ſtatua hîc veram Latinitatem non ſapit. Non deſinam priùs, quàm quod improba lectione obſeruaui, ſtudioſis rerum antiquarum communicem. Olim conſuetudine receptum fuit, vt ſuperſtitioſi temerè oblatos in via lapides ſtipiteſque, tanquam numina colerent. Apuleius de Aſino: Neque iuſtiùs religioſam morã viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut ſpelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata: vel enim

colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguibus delibutus Propertius:

Et quicunque ſacer, qualis vbique lapis.

Xenophon καὶ τοὺς μὲν οὔθ' ἱερῶν, οὔτε βωμῶν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους δὲ ξυλὰ τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suſpende viator Serta Deo.) Plinius hiſtoriæ mundi 21. cap. 2. Inter ſacra tantùm & bellicos honores, coronis nomen ſuum vindicantibus. Idem 3. cap. Et iam tunc coronæ Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas ſtatuis rebúſque ſacris olim ſolitas appendi. Quòd quis auctoritatẽ etiam aliorum ſibi dari poſtulet adferre poſſum Apuleium, qui ſic 3. De aſino aureo: In ipſo verè meditullio, inquit, Hipponæ Deæ ſimulacrum reſidens ædiculæ, quod accuratè corollis roſeis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4. lib. Iámque per plateas commeantem, populi frequenter floribus ſertis & ſolutis adprecantur. Idemque libro vndecimo, ſimulacrum Lunæ deſcribens: Corona, ait, multiformis variis floribus ſublimem diſtinxerat verticem. Et paulò poſt: Dextra proferens ſiniſtra Deæ coronam, mihi etiam Hercules coronam conſequenter. Itémque: Nam ſibi viſus eſt quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. Ad hunc veterum ritum reſpexit Ouid. Faſtorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captis, iámque de vita deſperans.

De coronis quæ ſtatuis Deorum appendebãtur.

----capit ille coronam
Quæ poſſit crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris cauſa ſcilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viator.) Quicunque ſis hac in vita hoſpes, vt omnes reuera ſunt. Plato vitam noſtram modò viæ, modò peregrinationi ſimilem facit. παρεπιδημία γὰρ ὁ βίος.

Viatores homines.

Omnes in triuio ſumus, &c.) Iuxta Ouidianum, illud. Faſtor. 5.

Vt ſtat, & incertus, quo ſit ſibi, neſcit, eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα. In triuio conſiſto, vt enim viam ſæpe pro conſilii ratione poni ſolemne eſt Græcis: ſic τρίοδον pro incertitudine conſilii. Itaque Plato 7. Legum, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος, &c. monet ne ad rem nouam & inuſitatam amplectendam accurramus, ſed conſiſtamus, qua-

ſi ad triuium aliquod venerimus, & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam neſcit, vbi vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec vniuerſas probare: Sic cui non eſt veri ſtabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæque ſeſe offerunt difficultates & ſalebræ. Adde quòd tam craſſa, támque ſupina hominum mentibus inſita ſit ignoratio, vt quid potiſſimùm ſequi debeat, quiuis ignoret, & niſi adiutus ope celeſti, in certam aliquam viam ſe recipere non poteſt. Dicebat enim ipſe ſalutis inſtaurator: Sine me nihil quicquam efficere poteſtis. Nec verò ſumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; ſed ſi ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo eſt, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

Trames. *Tramite vitæ.*] Curriculo vitæ & decurſu. Toto diſticho, eandem continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, tranſuerſa & obliqua ſemita.

Oſtendat ni Deus ipſe viam.] Alluſio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis procemio. quo ſignificatur conatus omnis noſtri principium à Deo ſumendum eſſe. Ariſtides oratione panegyrica: ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλῦον. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium oſtendente, nihil erit impedimenti. Item auctor alio loco eandem ſententiam vſurpauit: θεοῦ γὰρ, φησὶ Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον: Deo initium monſtrante, ait Pindarus, facilis eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt.

Fidei ſymbolum.

EMBLEMA IX.

STET *depictus* HONOS *Tyrio velatus amictu,*
Eiúſque iungat nuda dextram Veritas.
Sitque AMOR *in medio caſtus, cui tempora circum*
Roſa ſit, Diones pulchrior Cupidine.
Conſtituunt hæc ſigna Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, Alit Amor, parturitque Veritas.

EX antiquiſſimo marmore, quod etiam viſitur hodie Romæ, ſumptum Emblema. Eſt autem Fidii ſimulacrum, quòd imagine imberbi, ſed ætate matura, cui adiectúm nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virgineá eſt facie, manum porrigit: in medio AMOR puer. His tribus ſimula- *Vnde tractum Emblema.*

Fides adiun-ctis cauſis deſcripta. cris FIDES deſcribitur; quippè quæ veritate, honore & amore nitatur. Veritatem matrem habet illam quidam nudam & ſimplicem, non comptã fuco aliquo, non velo tectam. *Fides quid.* Et quidem fides definitur, dictorum conuentorúmque conſtantia & veritas, quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, *Veritas nuda.* & eam nudam, quod in pactis, conuentionibúſque nihil fucatum eſſe, aut à verò alienũ debeat: cui proximus Ho-*Honos.*nos & porrecta dextra, tanquam ſtabilis cuiuſdam, firmique pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veſte, quòd veritas facillimè poſſit imminui & labefactari, niſi adſit honoris & reuerentiæ honeſta ratio, qua eadem fulciri opportunè & cũ dignitate poſſit. Et hunc quidem honorem, vt virtutis præmium, & honeſtatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plaſtæ nobis adumbrarunt. At locum medium oc-*Pudicus amor.*cupat honeſtus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Niſi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ conſocientur hæc inter ſe, honos nempe & veritas, nulla erit fidei conſtantia, nullaque certitudo. Scio id etiam non incommodè referri poſſe, ad an-*Sancta τειάς. Sabinis præfigurata.*tiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem ſacroſanctæ τειάδος, apud quos, diu ante CHRISTI ſeruatoris aduentum, erat ſimulacrum triplici facie, cuius etiam nomen triplex, nempè Sanctus Fidius, & Semipater: haud dubiè præcipuum religionis Chriſtianæ myſterium repræſentans. Quod ab Ouidio deſcribitur 6. Faſtor. Sanè Dionyſ. Hali-*Iupiter Piſtius, Sanctus, Sagus.*carn. lib 4. ait Iouem, Piſtium eſſe dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Piſtius, Sanctus, & fidei ſponſor aliis nominibus efferebatur. Coniicere & Piſtum eundẽ fuiſſe cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πιστός, Fidius nominari commodè poteſt. Sed & hodie in *Fidij ſimulacrum.* Romanis antiquitatibus Fidii ſimulacrum ita effictum conſpicitur. Marmor eſt in feneſtræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ ſtatuuntur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, ſiniſtra vero vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream geſtans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum duarum medio ingenui puerculi effigies cernitur, cuius ſupra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in ſiniſtra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1.2. & 10. Hiſtoriæ Deorum. Porrò id mihi in memoriam reuocat quod Athenæus lib. 13. tradit, in gym-

naſiis olim vnà conſecratos Amorem, Mercurium, Herculem: quorum ille ſecundus orationis; tertius roboris præſes habeatur: quibus coniunctis amicitia, concordiáque naſci ſolet.

Stat depictus Honos, &c.) Honorem pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem, & Ouid. Faſt. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ coniugio ortam eſſe Maieſtatem voluit. Plin. 35. cap. 10. Auguſt. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adiiciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipſamet verecundia dici nõ ineptè poteſt. quo ſpectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximũ ornamentũ amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiã itaque in iis pernicioſus eſt error qui exiſtimant, libidinum, peccatorúmque omnium patere in amicitia licentiam. *Honos Deus.*

Tyrio amictu.) purpurea veſte. Ea Tyro vrbe Phœniciæ cõchylia, & murices aduehuntur, quorum ſanguine fit purpura. Plinius lib. 5. cap. 19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura conſtat. Et lib. 35. c. 6. Quare Puteolanum potius laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretioſiſſimæ purpuræ? De purpuræ inuentione, ſi vacat, lege Caſſiodorum initio lib. 1. Variarum formularum.

iungat nuda dextram VERITAS. Fingebatur ἀλήθεια, vt ſcribit in Amphiarao Philoſtratus, virgo niueis induta veſtibus. Hippocrates in quadam ad Philopæmenem Epiſtola, eam depingit mulierem pulchram, magnam, ſimpliciter ornatam, illuſtrem ac ſplendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, aſtrorum & ſtellarum fulgorem viderentur imitari. Nuda hic dicitur, quòd qui eam colunt, aperti ſunt ac ſimplices, nullo modo fraudulenti, aut inſidioſi, aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnoſci velit. Hinc Horat. 1. Carm. *Veritas Dea quomodo picta.* *Nuda Veritas cur.*

---- & Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides, nudáque Veritas.

Cæterùm Fidei ſymbolum in dextris iunctis conſpiciebatur, idque Numæ Pompilii inſtituto. Moris etiam fuit vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multis auctorum meliorum locis facilè eſt obſeruare. Veritatis nudæ rationem docuit lib 44. Hieroglyphicôn, Pierius: ſymbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Hiſtoriæ Deorum; poſt ceteros omnes vir eruditus *Dextra ſymbolum Fidei.*

Cœlius Curio appendice Hieroglyph. Pierii quædam non pœnitenda retulit.

Diones pulchrior Cupidine.) De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs poſtea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3. Æneid:

Sacra Dionææ matri, diuiſque ferebam.

Appendix

Id facilè traduci poteſt ad amorem, reuerentiam, fidem parentibus debitam à liberis: ad coniugum neceſſitudinem, tum obſequia quæ præſtanda veniunt principibus, magiſtratibus, præceptoribus, à quibus vel ſuſtentamur, defendimur, liberaliter educamur. In fide coniugum honos, amor, veritas: honos ex opinione virtutis, amor propter officia mutua, vitæque huius communis vſibus neceſſaria: veritas, vt ſancta iſthæc coniunctio procul abſit ab omni fuco & ſimulatione, quàm in primis deceat conſtantia & veritas, quod vnum ſocietatis omnis ac concordiæ certiſſimum firmamentum. De fide quæ debetur principibus viris, alio loco. Sanè debent ſerui dominis reuerentiam, obſeruantiam, obſequium, vt meminerint ſe ſubeſſe aliquo iure gentium, pudore & liberalitate non vi parendum, verè non fictè, aut dicis cauſſa officium faciendum.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolan. Ducem.

EMBLEMA X.

H ANC *citharam, à lembi quæ forma halieutica fertur,*
Vendicat & propriam Muſa Latina ſibi,
Accipe Dux: placeat nostrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum ſociis fœdera inire paras.
Difficile est, niſi docto homini, tot tendere chordas:
Vnáque ſi fuerit non bene tenta fides,
Ruptáue (quod facile eſt) perit omnis gratia conchæ,
Illéque præcellens cantus, ineptus erit,
Sic Itali coeunt proceres in fœdera: concors
Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.

At ſi aliquis deſciſcat (uti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis ſoluitur harmonia.

Reipubl. cum lyra comparatio.

PRincipi ſuo indicat, quanta vis concordiæ ſit, ſumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuſo concentu: ea enim conſtans ex ſummis mediis, & infimis chordis concinnam reddit hormoniam, ſi tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem modo Reſpublica omnis ex diuerſis hominũ conflata generibus, concordi pace ligatur, ſi modò Principem nacta fuerit, qui & conſilio & vſu rerum valeat, quique beneuolentiam, aſſenſum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ aliis quotquot vſquam fuere ab omni ſeculorum memoria, terrarum Dei gentiúmque Roma manſit incolumis & inuicta, quandiu Principes habuit pacis & trãquillitatis ſtudioſos, eoſdémque auctoritate dignitateque commendabiles. Cicero libris de Republica, inducit Scipionem eũ, qui Carthaginem deleuit, de Reipubl. ſtatu verba facientem, quando iam iámque peritura præſentiebatur. Cùm enim Scipio in libri fine dixiſſet, Vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipſo ac vocibus, concentum eſſe quendam tenendum ex diſtinctis ſonis, quem immutatum ac diſcrepantem aures eruditæ ferre non poſſunt, eumque concentum ex diſſimillimarum vocum moderatione, concordem tamen effici & congruentem: ſic ex ſummis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt ſoni moderatione ciuitatem conſenſu diſſimillimorum concinere: & quæ harmonia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ciuitate concordiam, arctiſſimum atque optimum omni in Republ. vinculum incolumitatis, quæ ſine iuſtitia eſſe non poteſt. Quod à Cicerone petitum conſtat è 4 De republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾶς οὖν δ' ἐγὼ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται, τί δὴ ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφὴν, ἡ δ' ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δὲ ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταυτόν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ τοὺς μέσους εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύι· εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Cicer. lib. De Repub. retulit D. Auguſtinus lib

Locus inſignis è 2. de Repub. Ciceronis.

2.cap. 21. De ciuit. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, aduertere, Romanos veteres per Lyræ Hieroglyphicum concordiam deſignaſſe vt & veteres alios quoſdam hoc eodem ſymbolo, intellexiſſe iudicium compoſitum, cõcordiam inæqualium, rectam bonámque inſtitutionem, rationem, amorem, ſedatum animum, & alia plura, vt non temerè ad concordiam ſuadendam ſymbolum ab Alciato videatur excogitatum. In lyra enim diuerſæ chordæ ſimul componuntur, & ad eundem tonum temperantur quod prudẽs & ſedatus homo præſtat vel in ſuis affectibus rationi ſubiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varii ac diuerſi, cùm ſinguli ſint, non poſſunt non habere ſingulas de rebus opiniones: ſed ſapientis tamen Principis moderatione ii omnes in vnum quaſi harmoniæ cõcentum conueniunt. Iſidorus Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Muſicæ arti operã daret. Nauplii mala bene caneret ſua verò bona malè diſponeret, neque ſibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Muſicos ſtultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta ſuæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Ariſtophanes ſapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Muſicum & citharœdum eſſe dixerit. Nam idem Plato putauit Muſarum nomen à μυεῖν, quod ſonat idem ac honeſtè inſtituere. Sed inter ceteras ſymboli huius ſignificationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perſpicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi ſcriptores (inter quos principatum quendam ſibi ſuo iure Cicero vendicat) concordiam à corde deflectũnt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde ſit animi principatus: vnde concordes, vecordes, & excordes denominantur Alii concordiam à chorda deriuari malunt. Quòd variæ, chordæ cantum vnum faciant. Iam verò quia ſtudiorũ cõſenſus atque ſimilitudo amorem pariat, Platoni lyra cõſecratur, & annumeratur inter ea quæ ſunt amoris monimenta. Cùm enim in ſe lyra ſuauitatẽ Muſicã contineat, non malè videtur habere quãdam cum Venere, Amore, Gratiis ſimilitudinem: quippè quæ blando ad ſe homines illicio pertrahat. Ceterùm ea ſedati animi iucunda gratáque imago, imò verò laborum, ſtudiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit inſtitutis Lacedæmoniorum expreſſa, a-

Quid per lyram veteres intellexerint.

Concordia vnde dicta.

pud quos erat ſolenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alii volunt, ſonum aciem inſtruerent: & Achilles non alia ratione furibundum animũ ſedebat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum iſtud mirabile eſſe videatur. Sed de lyra plus ſatis, & fortaſſe πάρεργα: niſi quòd huc referrem lubens, quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanam vitam cum lyra non incõcinnè confert. (Et iam laudatus Ge. Piſides in eodẽ Carm. Coſmurgiæ, verſu 657. εἴ τις καθ' ἡμᾶς σαρκικὴν λάβοι λύραν. Si ſumat aliquis carneam hanc noſtram Lyram, &c.) Non poſſum etiã quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus diſputat apud eundem Stobæũ, cap. περὶ βασιλείας, Regis eſſe munus vt Rempubl. lyræ inſtar moderetur, nempe, vbi priùs ſibi ipſi imperet ex præſcripto legis: quippe qui noſſe debeat populi, quem ſibi commiſſum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem ſibi accommodandum eſſe.

Lyra ſeu teſtudo. *Hanc citharam, &c.*) Hic lyram pro teſtudine, quæ vulgò eſt Latina accipit: cuius inuentionem Mercurio referũt. (ex Homeri hymno in Merc.) Polydor. lib. 1. cap. 15.

à lembi quæ forma halieutica.) quæ formam habet lembi nauiculæ breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. *Lembus.* Halieutica autem per ſimilitudinem ſcaphæ piſcatoriæ. hinc Halieuticum opus, in quo de piſcibus tractatur. ἁλιεὺς enim *Halieuticæ.* piſcator, vt Ouidius Halieuticôn opuſculum ſcripſit: vt Pliſinius autor eſt, quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2.

Vendicat & propriam, &c.) Vendicet ſibi propriam quantumuis, *Lyræ inuentio.* inuentionem tamen Græcis debet. Sed Italos id ſibi vendicare ſuſpicor, quòd apud eos lyræ vſus ſit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Muſicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15.

Quo noua cum ſociis, &c.) Hiſtorias Italicorum bellorum tibi cõpares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, ſi vacat.

gratia.) concentus, decorum, ſuauitas.

conchæ.) lyræ, teſtudinis.

Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.) Θέσις admodũ efficax *Optimæ principis cuſtodia quæ.* planéq. iis neceſſaria, qui ſuum imperium volunt eſſe ſtabile & permanens. Sic Iſocrat. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. Διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian.

Non ſic excubiæ, non circunſtantia pila,
Vt tueatur amor.

Præclarè Ageſilaus, cùm rogaretur cur Sparta non cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter ſe conſentientes, ſatis eſſe ad vrbis præſidium reſpondit. Dicebat etiam ciuitatem non ſaxis, aut vallis, ſed incolarum virtute muniri, quos nimirum ſi iungat concordia, nullus poteſt firmior eſſe murus. Ad id reſpexit Cicero 2. Philip. Nonne igitur milites perire eſt melius, quàm in ſua ciuitate ſine armorum præſidio non poſſe viuere? Sed nullum eſt iſtud, mihi crede, præſidium: charitate & beneuolentia ſeptum oportet eſſe, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil commendatius eſſe viro ciuili ait, quàm vt ſuos ciues amicitia mutua, concordiáque deuinciat, litium & diſcordiarum occaſionem omnem tollat. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενός ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν, ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aſpernãda vox eſt Agaſiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi abſque ſtipatoribus & ſatellitio poſſet: Si ſubditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc reſponſa cõferam? Horũ enim alter dictitabat, ſumma ope nitendũ eſſe iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolẽtia potius quàm armis ſtiparentur: alter, amicis ſuadẽtibus, vt ſi Athenas caperet, firmis & validis eam præſidiis muniret, rectiſſimè dixit, nullum imperii firmius & ſtabilius eſſe præſidium, quàm ciuium beneuolentiã. Idémque penè Syneſius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare poſſum, quin adiiciam iſtud ex Arato Plutarch. Veram ac ſtabilem ciuium beneuolentiam, optimam eſſe Principis cuſtodiã· οὐδὲν, οὐ γὰρ ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Graſſatores enim & latrones ſeſe tutantur præcipitiis & rupibus, quantum poſſunt: Regi autem nihil fide & beneuolentia ſuorum firmius aut munitius eſſe vnquam poteſt.

deſciſcat.) diſcordet, aut factiones concitet. *ſoluitur.*) diſſoluit. *harmonia.*) fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare Fab. c. 10. lib. 1. Inſtit. Orator & Macrob. 1. Saturn. c. 1. Laudatur Iuſtiniano, Nouella conſtitutione 8. καλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua ſoluta, ſequitur ἀταξία & pertubatio omniũ Reipubl. ordinum. *Harmonia vnde dicta.*

Appendix.

nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtat amor.) Pulcher locus apu
Plin. Panegyrico, vbi confert ſecuritatem ſub Traiano cum
Domitiani meticuloſo, & impotenti imperio: Quanto (ait
nunc tutior, quantò ſecurior eadem domus, poſtquam eiu
non crudelitatis, ſed amoris excubiis: non ſolitudine & clau
ſtris, ſed ciuium celebritate defenditur? & quid ergo? diſci
mus experimento fidiſſimam eſſe cuſtodiam principis, ipſiu
innocentiam. Hæc arx inacceſſa, hoc inexpugnabile muni
mentum munimento non egeret. Fruſtra ſe terrore ſuccinxe
rit qui ſeptus charitate non fuerit: armis enim arma irritātu
Hæc Plinius grauiſſimè, vt fere omnia. Memineram alioqu
ex Volcatio Gallicano in Auidio Caſſio, bonos principes il-
læſos: contrà iure occiſos tyrannos, fermè omnes tradit Ælian
var. hiſt. Occurrebat illud principis cordati ex Plutarcho i
regum Apophtegmatis: deuictis Græcis, cùm quidam ip
conſulerent, vt præſidiis vrbes contineret: malim, inquit, di
benignus, quàm breui tempore dominus appellari. i. *μᾶλλο*
πολὺν χρόνον ἐθέλειν χρηστός, ἢ δεσπότης ὀλίγον καλεῖσθαι.

Silentium

Silentium.

EMBLEMA XI.

CVM *tacet, haud quicquam differt ſapientibus amens:*
Stultitiæ eſt index linguáque voxque ſuæ.
Ergo premat labia, digitoque ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

ID expreſſum eſt ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, I. Anthologiæ Græcorum epigrammatum.

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἰσχρότατον.
Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Sic enim ferè non diſtinguitur imperitus à docto, à circũſpe-cto prudētique homine imprudēs, ſi linguā cohibuerit. Eam *Prudentes pauciloqui.*

ob rem, facile eſt coniicere, cur quos Homerus, ingeniorum vertex, ſapientiſſimos effinxerit, eoſdem & ſilentes ferè, aut certè paucilo quos eſſe voluerit. Nouerat enim ſilentium, & parcum ſobriúmque orationis vſum, ſpecimen habere grauitatis: contráque apud ſapientes maximè, loquacitatem iudicem eſſe ſtultitiæ. Neque enim alio nomine Therſitem mo-

Therſites Homericus.

rionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax eſſet, quàm quòd obſtreperus, importunè garrulus & ſeditioſus. Is enim non propriè loquitur, non verba facit, vt alii, ſed tumultuatur: Θερσίτης μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα. Neſtori cōſultiſſimo ſeni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluen-

Neſtor eloquens.

tem: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Menelao argutam illam quidem, & nunquam à re diſcedentē bre-

Menelai oratio cordata.

uiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. Vlyſſi grandem & vehementem, ſed diu tamen cogitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectiſſimè dictum

Vlyßis oratio vehemens.

eſt à quodam ex veteribus, loquendi magiſtros nos habere homines, tacendi verò Deos. Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica: & Spartanus ille Lycurgus, qui ſuos à pueris ſilentio initiari voluit, Notum eſt adagium Græcorum, Tutum

Pythagoreorum ſilētium.

ſilentii præmium: & illud Simonidis, Locutum fuiſſe pœnituit, tacuiſſe verò nunquam. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum ſermo. Is enim Princeps cùm, animi

Megabyzus reprehenſus à Zeuxide.

cauſa, in pictoris officinam deſcendiſſet, & vnà cum ſuis de arte pingendi diſputare ad oſtentationem auderet: Cùm primū huc veniſti (inquit Zeuxis) & linguam continuiſti, pueri me neſcio quid de te magni ſibi pollicebantur, quippe qui tuum cultum tuámque purpuram obſeruarent: ſed vbi de arte, qu non tenes, loqui cœpiſti, te continuò vt ridiculum hominen eſſe putarunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochi regem, qui hominem comitabantur, iubebant eſſe præſen animo, experturum fortaſſe regis clementiam, vbi ad eiu oculos perueniſſet: Nulla ergo mihi ſpes, inquit: alluden ad luſcum regem, qui iocus intempeſtiuè iactus homi

Iocus intempeſtiuus.

fuit exitioſus. Meritò apud Pindarum celebratur Thebanu Epaminondas, qui quanquam multa ſciret, pauca tamen lo quebatur Et certè frequenter vſu venit, vt qui plus habea

Laus Epaminondæ.

pectoris, vt ita dicam, id eſt, in quibus & eruditio & pruden tia maior, ii minus habeant linguæ. Demaratus cùm in co ſeſſu quodam ſileret, rogatus an id faceret ſtultitia, an ſerm

Demaratus.

nis inopia? Atqui, inquit, ſtultus nunquam tacere poteſt. N

poſſum tranſilire abſque piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodam Principe vnà cum regiis oratoribus (quòd enim ille ſciret eos eruditis ſermonibus oblectari, curauit & quoſdã Philoſophos arceſſere) ſolus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiũt illi) quidnam ſumus noſtro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis eſſe ſenẽ, qui tacere ſciat inter pocula. Quod non ſimpliciter dignum laude habitum eſt. magnum enim eſt ſenem taciturnum eſſe, cùm ea ætas ſit admodum garrula: fortaſſe maius, quòd inter pocula, vbi non vno nomine ad loquendum homines prouocãtur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquaciſſima. Itaque olim dictum eſt in neſcio quem, qui quandiu ſiluit, tamdiu magnus & grauis habitus eſt: Philoſophus hic videri poterat, ſi tacuiſſet. Pindarus Iſthmionic. 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuiſſe, gloriam maiorem afferre dicit: ἦ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσιωπαμένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omnino ſenſum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur, vel in primis Ino Euripidea, nimirum ſe ſcire σιγᾶν τε ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Non deſinam prius, quàm huc retulero pulcrum certè Pythagoræ Samii elogium quod ſcriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum, quandoquidem de ſilentii laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerat, nullos certè fore ſapientiæ fructus, niſi qui à radicibus ſilentii proficiſcantur. Sic igitur hic noſter Apul. Tot ille doctoribus eruditus) Pythagoram intellige ab Ægyptiis, Chaldæis, Pherecyde Syro, Anaximandro Mileſio, Epimenide Cretenſi, aliiſque multis edoctus) tot támque multiiugis comitibus diſciplinatũ toto orbe hauſtis, vir præſertim ingenio ingenti, ac profectò ſupra caput hominis animi auguſtior, primus philoſophiæ nũcupator & creditor, nihil prius diſcipulos ſuos docuit quàm tacere: primáque apud eum meditatio, ſapienti futuro linguã omnem coërcere: verbáque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere. Prorſus in- quam hoc erat primum ſapientiæ rudimentũ, meditari condiſcere: loquitari, dediſcere: &c. Idem fuit Iamblichi Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguã cohibe præ aliis omnibus, ad Deorũ exẽplum. Sed ad id argumentum copioſè locupletandum, conſultò repete quæ habet doctiſſimè congeſta Plutarch. commentario

Zeno ſenex, inter pocula taciturnus.

ἔπεα πτερόεντα ἕρκος ὀδόντων.

De garrulitate, & tractatu de Iſide & Oſiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Ægyptios myſterii habuerit. Et Libanius in Declam. Moroſi qui loquutuleiam duxerat. De ſilentii vtilitate Gellius lib. 11. cap. 10. Plin. 3. cap. 5. & 28. cap. 6. Et Gregor. Naz. in Carm. *εἰς σιωπήν*.

Amens. *amens.*) qui mente eſt minuta, vel qui à mente diſcedit, Varro hic, pro ſtulto, vel eo qui non malè Abderologus dici poteſt, id eſt ſtulta loquens, quique nihil niſi nænias, nugáſque meras effutiat.

Stultitiæ eſt index, &c.) Stultitiæ argumentum manifeſtiſſimũ eſt lingua effrænata. interpres eſt enim mentis & conſilii.

Ergo premat labia.) Ad id Iuuenal. Satyra prima, apparet alluſiſſe:

----digito compeſce labellum.

Labra vnde dicta. *Labia.*) Plutarchus 8. Sympoſiacon, problem. 6. Labra, quòd iis cibus capiatur, appellationem ſortita eſſe vult, id eſt, λαβεῖν τὴν βορὰν. Sed id fortè nihil ad rem, vt pluribus diſputare, an labia, vel labias ſit legendum: neque enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vſurpãt in voce feminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, cap. 4. bis vſurpauit labias in feminino. Et Macrob. 2. Saturn. cap. 2. citat quoſdam verſiculos, in quibus eſt, Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Aſini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. contorta in modum linguæ extremâ labiâ gratiſſimum calicem vno hauſtu perhauſi hîc enim labia extrema, eſt ſeptimus caſus. Eodem: labias modicas ambroſio rore purpurantes ſuauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebant: quanquam Donatus ad Eunuchum diſtinxerit non aptè profecto, vt labra ſuperiora, labra inferiora ſint; & virorum labra, mulierum labia, & labias aſinorum: quod an verum vnquam fuerit, ceteris relinquo diſcutiendum.

digitoque ſilentia ſignat.) Alludit ad illud Ouid. ex Metam. IX.

Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet.

Martianus Capella lib. 1. Verùm quidam redimitus puer ad os compreſſo digito ſalutari, ſilentium commonebat. Et Apuleius lib. 1. De aſin. aur. At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Reſpexit autem ad id quod de ſimulacro Serapidis auctores referunt, cui præpoſitus erat ſilentii Deus Harpocrates, digito labia comprimens, aut Angerona ore ſera obſignato. D. Auguſtin. De ciuit. 18, cap. 5. Gyrald. Syntag. 1.

Serapidi præpoſitus Harpocrates.

Digitoque ſilentia ſignet, Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.) Satis iam multi nos hactenus de ea re, ſed nondum tamen ſatis, ſtudioſorum deſiderio volumus obſecundare, addamus itaque nonnulla licet. Harpocratis ſigillum in annulis ſolitum geſtari à quibuſdam, ex veteribus teſtes ſunt longè multi, ſuúmque auctorem laudant Plinium: in cauſa autem fuiſſe putant, vti ſilentii fides indicaretur. Qua ratione Alexandrum Magnum exiſtimo cum epiſtolam quandam matris Olympiadis conuiciis plenam aduerſus Antipatri nomen vna cum Hepheſtione legeret, tractum è digito annulum ori illius appreſſit, tacitè quidem & amicè, ſed reapſe tamen ſilentium imperans. Quod mihi vltro reuocat in memoriam Titi Liuii imaginem à Patauinis ſupra Prætorii fores poſitam, habet enim ori appreſſum digitum: cuius geſtus cauſas multi multas afferunt, ſed qui ex aliis doctiores videri poſſunt, coniiciunt id ea confictum ratione, quod is ſcribendo adeo multa ſit complexus, vt ſcriptoribus aliis ſilentium videatur indixiſſe. Sed id ego quidem malim ad ſingularem hominis tum ſapientiam, tum modeſtiam conuertere, vt qui multa ſcribendo, longè plura in hominum animos cogitanda infuderit, déque Romanorũ origine ea non minus prudẽter quàm ſcitè & verecundè tradiderit, quæ ſine fabularum permiſtione dici non poterant: vel quæ ſi literarum monimentis credita extitiſſent, non parum de dignitate & admiratione huius imperii déque nomine populi rerum domini detraxiſſent. Attigimus nonnulla de Angerona, cuius effigies ore fuit obſignato apud Romanos, vt ſilendum innueret in cuius tutela vrbs eſſet, quodque illi proprium nomen: ea nimirum ſuperſtitione capti, ne dii tutelares ſacris quibuſdam auocarentur. Et ea certè cauſa necatũ Valerium Soranum legimus, quod arcanũ illud fuiſſet propalare auſus. Nullus enim eſt in litteris adeò mediocriter verſatus quin ſciat ex veterum ſcriptis Romæ vrbis duo fuiſſe nomina, vnũ apertum & vulgare Roma, à Ῥώμη puella Troiana, vel à fortitudine, aut etiam à Romo, quẽ Romulum poſtea dixerunt: alterum verò ignotum, ſacris abditum, vel pauciſſimis cognitum, id nomen fuiſſe Anthuſam (hoc eſt Florentiam) didici. Plinius ſic. 3. lib. cap. 5. Cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habebatur. Iam verò quia Romani eſſent ſilentii tenaciſſimi, vtebantur prima huius verbi litera, S. quæ tricliniorum foribus ſuperponi erat ſolita, nimirũ vt criminis ſilentium in-

Harpocratis ſigillus in annulis.

T. Liuii imago.

Romæ vrbis nomina duo.

dicerctur, & ne ſidos inter amicos eſſet, qui dicta foras eliminaret, vt Flaccus ad Torquatum cauet. ſed hæc hactenus.

Reddere, & facere Harpocratem, quid.

Pharium vertat in Harpocratem.) Apud Catullũ reperitur for-
mula hæc loquẽdi prouerbialis, *Patruum reddidit Harpocratem*
pro eo quod eſt imponere ſilentium. Idémque dixit, *Et factum*
me eſſe puta Harpocratem: id eſt omninò taciturnum & ſilentem
Politian. Miſcel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratem.) Verba Plutarchi ſunt ex diſputatio-
ne de Iſide & Oſiride: τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νή-
πιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέ, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποι
λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονι-
στήν· διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυ-
θίας καὶ σιωπῆς σύμβολον· ἐν τῷ μεσορῆ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπι-
φέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. id eſt, Har-
pocrates non eſt habendus Deus imperfectus, aut etiam in-
fans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atque
cenſor aliquis nouæ imperfectæ & incompoſitæ hominum
de Diis ſententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet
quod ſignum præ ſe fert taciturnitatis & ſilentii: proinde qui
menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua
fortuna, lingua genius.

Non vulganda conſilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE quod cæco obſcura & caligine monſtrum,
Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris,
Depictum Romana Phalanx in prælia geſtat,
Semiuiroque nitent ſigna ſuperba boue:
Noſque monent, debere Ducum ſecreta latere
Conſilia: auctori cognita techna nocet.

MInotauri effigiem inter ſigna militaria Romanis ideo fuiſse ſcribit Feſtus, quòd non minus occulta eſse debeāt cōſilia Ducum & Principum, quam fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idque vel maximè in bellicis expeditionibus obſeruari debet. Vt enim momenti plurimū ad victoriam habet taciturnitas, ita ſæpenumerò ingentes adfert

Minotauri effigies in ſignis militaribus.

Tiberius.

calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor eſt, Tiberium Cæſarem, cùm aliquando apud eum quiſpiam percontaretur, quid cauſæ eſſet cur ſua conſilia minimè committeret iis quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. Id quod nouerat & Metellus Macedonicus, qui ſciſcitāti cuidam ex amicis,

Metellus Macedonicus.

qua ratione tam ſubito conſilio vteretur: Si ipſam, ait, veſtem ſcirem conſiliorū meorum eſſe conſciam, eam confeſtim abijcerem. Etenim σύμβουλος ἱερόν ἐστι χρῆμα, Conſultor res eſt ſacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης, οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτούς. Qui potētiorum mala inquirūt, ſæpe antè ſeipſos peſſundant, quàm cognouerint quod quærebant: etenim qui ſolis radios, & ſplendorem omnibus aper-

Philippides Comicus apud Lyſimachum.

tum diffuſúmque nolunt intueri, ſed ad ipſum ſolē conuertunt oculorum aciem, excæcantur. Itaque Philippides Comicus, cùm Lyſimachus ipſi dixiſſet, ſe velle de ſuis aliquid rebus impartiri: Quid vis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. Quæ enim ſuauiſſima & viſu pulcherrima Reges habēt, ea liberè oſtentari volunt, vt ſplendida conuiuia, opes, munificentiam: ſi quid autem ſit arcani, id quidem nō eſt mouendum, neque vel nimirùm attingendum, &c. Nota eſt

Fuluio male ceſſit ob detectum principis arcanum.

hiſtoria de Fuluio, cui peſſimè ceſſit, quòd arcanum Principis Auguſti Octauii credere vxori nō dubitaſſet. Scribit Q. Curtius lib. 4. de Alexandri rebus geſtis, Perſarum morem eſſe vt arcana regum mira fide celent: vt non metus neque ſpes vocem eliciat qua prodantur occulta: vetus enim diſciplina Regum ſilentium vitæ periculo ſanxerat, linguam grauius caſtigari, quàm vllum probrum: nec magnam rem ſuſtineri poſſe putāt ab eo, cui tacere graue ſit: quod homini facillimū natura eſſe voluerit: hæc ille. Huc reponēda verba Caſſiodori ex formula Notariorum, libro ſexto Variarum: Non dubium eſt, ait, ornare ſubiectos Principis ſecretum, dum nullis æſtimantur neceſſaria poſſe committi, niſi qui fuerint fide magna ſolidati. Publicum eſt quidem omne quod agimus: ſed multa non ſunt antè ſcienda, niſi cùm fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus debēt occuli, quāto amplius deſiderantur agnoſci. Regis conſilium ſolos decet ſcire grauiſſimos. Imitari debent armaria, quæ continent monumenta chartarum, vt quando ab ipſis aliqua inſtructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem diſſimulare debent, quaſi ſcientes ne-

ſciant. Nam ſolicitis inquiſitoribus ſæpè & vultu proditur “
quod tacetur, &c. Leo Imperator, lib. De bellico apparatu: “
In rebus (ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & tempe- “
rantes viros & taciturnos, & qui in ſua & non aliorum po- “
teſtate ſunt, cum ſecretæ res iſtæ, vt ſecretiores fiant minimè “
ad cognoſcendum multitudine indigent. Onoſander lib. De “
optimo imperatore, cap. De conſiliis non euulgandis, ſcribit, “
Stulti inconſideratíque eſſe temerè in vulgus conſilium pro- “
mere, & multitudini arcanum intempeſtiuè committere. Im- “
probi enim, & qui de Republ. malè ſentiunt, eiuſmodi obſeruant occaſiones: quas nacti, in hoſtes confeſtim transfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde ſibi honores & præmia conſequi poſſe rentur. Nec fuit vnquam vllus exercitus, de quo pleraſque ob cauſas tum liberi, tum ſerui in hoſtes haud commigrent: vbi præſertim arcanum aliquod atque ſerium tractari ſentiunt, vel conſerendi manum, & præliandi tempus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Ceterùm acerba certè lex fuit olim apud Ægyptios, qua iubebatur iis abſcindi linguam qui Reipubl arcana, quæ tecta eſſe oportet, alicui detexiſſent, vt retulit Diodor. Siculus. Laudabile fuit inſtitutum maiorũ, quo obſeruabatur vt ſi quis de Repub. quidpiam rumore alióue modo, id ad magiſtratum deferret anteà, néue cum alio quoquam communicaret, ne inde publicis rebus detrimenti aliquid importaretur. Magiſtratus quæ accepiſſet, vel occultaret, ſi ita videretur, vel multitudini proderet. Eam ob rem Athenis, cum hoſpes veniſſet in officinam tonſoris, narrare cœpit victos eſſe Athenienſes in Sicilia: tonſor ſtatim ad magiſtratum renunciauit: hoſpes, quia non ſatis conſtanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbaſſet, vinctus, tortúſque eſt, donec certiore nuncio de vero conſtitiſſet. Reuera multùm refert in rebus tam magni momenti non temerè ſpargi rumores falſos, vel parum veriſimiles, vnde ex ſumma profuſáque lætitia mæror acerbiſſimus, ſummáque conſternatio: aut contrà, ex mærore, lætitia nimia & immóderata, quo nihil vel corporum valetudini, vel publicæ ſecuritati pernicioſius. Referrem exemplum Val. Maximi de Publio Vatieno, ſed obuium eſt cuique, lib. 1. cap. 8. cui etiam argumento bellè conuenit, quod idem ſcribit initio lib. 2. Valerius: ſingula enim exſcribere non vacat. Interea tamen nõ prætermittam quod ſcribit Ammian. Marcellin. 21. apud Perſas neminem conſiliorum fuiſſe conſcium,

Reipub. arcana non euulganda.

præter optimates taciturnos & fidos, apud quos ſilentii quo
que numē coleretur. Vide Vegetium De re militari cap. 6 lib
3. Frontin. Stratagem. lib. i. cap. 1 Hæc cum eſſem commen
tatus illud iterum ſuccurrit ex Platonis Theage, Conſiliun
rem eſſe ſacram. συμβȣλὴ ἱερὸν τὸ χρῆμα: Cui conuen
quod effertur è Menandri γνώμαις: ἱερὸν ἀληθῶς ἐστὶν ἡ συμ
βȣλία. Reperitur & in Xenophōte, ἡ λεγομένη ἱερὰ συμβȣλὴ
Ad locupletandum verò pulcherrimum thema de non vul
gandis principum arcanis, ſuccurrunt ex Corn. Tacito loc
duo inſignes: Primus eſt initio ferè Annalium, vbi de nou
Tiberii principatu agit, cuius tacito iuſſu cæſus eſt Poſthu
mius Agrippa centurionis cuiuſdam miniſterio: nuncian
enim centurioni vt mos militiæ, factum eſſe quod imperaſſe
neque imperaſſe ſeſe, & rationem facti reddendam apud Se
natum reſpondit. Quod poſtquam Salluſtius Criſpus part
ceps ſecretorum comperit, metuens ne reus ſubderetur, iux
periculoſo, ficta ſeu vera promeret, monuit Liuiam, ne arca
domus, ne conſilia amicorum, miniſteria militum vulgaren
tur, néve Tiberius vim principatus reſolueret, cuncta ad Se
natum vocando: eam conditionem eſſe imperandi, vt no
aliter ratio conſtet, quàm ſi vni reddantur. Sed & lib. 2. vbi d
fictitio Agrippa (is erat Agrippæ ſeruus, Clemens nomin
qui Auguſti audita morte, ſeſe pro domino geſſit, varióqu
apud multos rumore ſparſo, Agrippæ nomen mentitus)
vinctus ad Tiberium dolo trahitur: & percontanti Impera
tori, quomodo Agrippa factus eſſet? fertur reſpondiſſe: quo
modo tu Cæſar, vt ederet ſocios, ſubigi nō potuit: nec Tibe
rius de eo ſupplicium ſumere palam auſus, in ſecreta palat
parte iuſſit interfici, corpuſque clam auferri.

Conſilium res ſacra.

Arcana domus Imperatoris, non detegenda.

Tiberij cautus animus.

Limine quod cæco, &c.] Deſcriptio periphraſtica labyrinthi, i
quo recluſus fuit Minotaurus. Plin. 36. cap. 13. Monſtrum ho
ex Paſiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, ídque art
Dædalea, quod ſuperiore parte hominem, inferiore tauru
referebat. Ouid. 2. De arte:

Dædalus occluſit conceptum ſemine matris
Semibouémque virum, ſemiuirumque bouem.

Hiſtoriam referunt Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabuloſ. narra
tion Virgil. in 6. Ouid. 8. Metamorph.

Dædalus.] Dædalus ingenioſiſſimus faber, cuius inuent
plurima narrat Plin. lib. 7. cap 56.

In latebris Gneſiacis.] In tenebris labyrinthi Cretenſis. Gno

Minotaurus.

Dædalus.

Sueſsus.

ſos vrbs Cretæ clariſſima fuit Minois regia. Hinc Gnoſiacus, & Gnoſius adiect.

Romana phalanx.] Exercitus Romanus Phalāx vocabulum Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque teſtudine quadrata militum. **Phalanx.**

Signa ſuperba.] Vexilla militaria.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artem ſignificat.

Appendix.

Ex Aurelio Victore, in Caligula: Tres ſorores ſuas ſtupro maculauit: Incedebat habitu deorum ſuorum: Iouem ob inceſtum: in choro Bacchanali Liberum ſe aſſerebat; de quo neſcio an queri liceat, niſi fortè quia iuuat de principibus noſſe omnia, vt improbi ſaltem famæ metu talia declinent. Huc ſpectat Ouidianum illud:

Cur aliquid vidi! cur noxia lumina feci!
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt?
Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam.
Præda ſuis canibus non minus ille fuit.

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

CECROPIA effictam quam cernis in arce Leænam,
Harmody (an neſcis hoſpes ?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, ſuo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

Leænæ meretricis patientia in tormentis.

PAtientia & fortitudo pluſquàm virilis in muliercula ex-
tremis cruciatibus affecta, tenacem fidem, & ad miracu-
lum conſtantem arguit. Fuit Leæna ſcortum Harmodii & A-
riſtogitonis, adoleſcentum in Athenienſi ciuitate nobilium,
qui cùm inter ſe conſilium iniſſent de tollenda Piſiſtratidar-

tyrannide, & Hipparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio ſuſtuliſſent: (Hippiam enim fuerant adorſi) ſucceſſu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt conſilia iuuenum proderet; ſed cruciatibus, quanquam grauiſſimis, non ceſſit: quin in his poſt multos cruciatus, animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur (non tamen tanquam ſcorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris cauſa intelligeretur. Exemplum hoc conſtãtiſſimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò noſtri fierent animoſiores, & conſtantiores in tormentis quibuſcunque perferendis Chriſtianæ perſuaſionis nomine: quandoquidem leui adeò de cauſa repertæ mulieres eſſent, quæ tam forti animo pro amicorum ſalute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui feciſſent, ſed & ſpõtaneæ morti ſeſe dediſſent. Hæc enim ipſa, carnifice iam defeſſo, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, ſi etiã victa voluiſſet, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadem penè ſunt apud Valer. Max. lib. 3 cap. 3. idémque omnino Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentatio περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormentis patientia, vel pertinacia potiùs, prodita memoriæ fuit de quodã, qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in hoſtium manus traditurus, quam hiſtoriam petas licet ex Cardani 8 cap. 46. De rerum varietate Hiſtoriam hanc de Leæna plurimi retulerũt: vt Pauſanias in Atticis, Athenæus Dipnoſoph. 13. cap. 24. Plin. lib. 7. cap. 23. idémque lib. 34. cap. 8. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20. Id & addo ſtudioſorum gratia. Sueton. in Caligula: Quò magis nullius non boni exempli fautor videretur, mulieri libertinæ octingenta donauit, quod exeruciata grauiſſimis tormentis de ſcelere patroni reticuiſſet. Quas ob res inter reliquos honores decretus eſt & clipeus aureus, quem quotannis certo die collegia ſacerdotum in Capitolium ferrent, ſenatu proſequente, nobilibúſque pueris ac puellis, carmine modulato, laudes virtutum eius canentibus. Apud Ammianum Marcellinum lib. 14. non tam nobilis, quam cruenta narratur quæſtio de iis crudeliſſimè agitata, qui in Conſtantium nouas res moliri accuſabantur. Inter cæteros emicuit Euſebius quidam nobilis qui ita euiſceratus eſt, vt cruciatibus membra deeſſent, implorans cælo iuſtitiam,

Honos tributus libertinæ in tormentis fidæ.

Euſebij cuiuſdam conſtans animus in tormẽtis.

toruum renidens fundato pectore manſit immobilis: nec
incuſare, nec quemquam alium paſſus: & tandem nec con
feſſus, nec confutatus, cum abiecto conſorte pœnali eſt mort
multatus. Ducebatur intrepidus, temporum iniquitati inſul
tans, imitatus Zenonem illum veterem Stoicum, qui vt men
tiretur quædam, laceratus diutius; auulſam ſedibus linguar
ſuam cum cruento ſputamine in oculos interrogantis Cypr
regis impegit hæc Amm. Cornelius verò Tacitus lib. 15. An
nal. quo loci de tormentis eorum magis qui in Neronem pu
tabantur coniuraſſe, de Muliere quadam impertterriti & in
fracti animi ſic: Nero recordatus Voluſii Proculi iudicio Ep
charmi attineri, ratúſque muliebre corpus impar dolori tor
mentis dilacerari iubet. At illā non verba, non ignes, non ir
eo acriùs torquentium ne à fœmina ſpernerentur, peruicer
quin obiecta denegaret. Poſtero die cum ad eoſdem crucia
tus retraheretur, geſtamine ſellæ, nam diſſolutis membris n
quibat inſiſtere, vinclo faſciæ quam pectori in modum la
quei ad arcum ſellæ reſtricto, indidit ceruicem, & corpor
pondere conniſa, tenuem iam ſpiritum expreſſit: clariore ex
emplo libertina mulier in tanta neceſſitate alienos ac prop
ignotos protegendo, cum ingenui & viri & equites Rom. ſe
natoréſque intacti tormentis clariſſima quæque ſuorum p
gnorum proderent.

Mulier infracti animi in tormentis.

Cecropia in arce] id eſt, Athenienſi, à Cecrope ſic dicta, v
ſup. memorauimus ex Plinio.

Viraginis.) Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρίς. Symmachus: αὕ
κληθήσεται ἀνδρίς. ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc eſt, v
cabitur hæc virago, quia ex viro ſumpta eſt. Ouid. Meta
morph. 2.

Virago.

-----bello metuenda virago.

de Pallade loquens, quæ virili ſit animo & virtute Et Ma
tian. Capel. lib. 6. de eadem. *Conſultiſque virum prœſis, hinc dict*
virago. Auſon. epigr. 1. *Treſſaque viraginis arma retractat.* ſic a
pellatur Iuturna 12. Æneid.

Fidibus.) Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngul
vt putat Iſidorus 5. Etym. c. 27. quo loco ſcribit, Vngulas d
ctas, quòd effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in ecule
torquentur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. ca
De patientia, apertè oſtendit, fidiculas eſſe funiculos, ſ
chordulos: Rupit verbera, ait, fidiculas laxauit, ſoluit ecule
Sueton. in Caligula cap. 33. Quin & ſubinde iactabat exqu

Fidicula vel fides.

ſiturum ſemel fidiculis de Cæſonia ſua, cur eam tantoperè amaret Idem in Tiberio refert, eum Imperatorem excogitaſſe genus tormenti, vt repentè veretris deligatis fidicularum ſimul vrinæque tormento homines diſtenderet. De his Seneca lib. 3. De ira, cap. 3. Apparatúſque illi reddendus eſt ſuus, eculei, & fidiculæ & ergaſtula. Ammian. Marcell. lib. 29. Intenduntur eculei, expediuntur pondera plumbea cum fidiculis & verberibus, &c. l. 1. C. Theodoſ. De quæſtionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconſultis ac neſcientibus nobis &c. & l. 2. eod. Decuriones ſiue ob alienum, ſiue ob ſuum debitum exortes omninò earum volumus eſſe pœnarum, quas fidiculæ & tormenta conſtituunt. Extat in Iure mentio eculei, vngularum, ſeu fidicularum l. 4. Cod. ad leg. Iul. mai. l. 16 C. de quæſtionib. l. 8. Cod. de malef. & Mathem. Curtius in 6 de Alexandri geſtis, Philotam ait poſt fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuiſſe. Sed de fidibus, aut fidiculis plus ſatis.

Iphicrates.) Huius meminit Plinius 34 cap. 8. *Iphicrates.*

Appendix.

Bonus ſenex apud Terent. Andria, Seruum laudat fide & taciturnitate. Huc Horatius lepidè,

Eſt & fideli tuta ſilentio merces:

Græci dicunt, ἀκίνδυνον γέρας τῆς σιγῆς. Horatius ad ſeruandam amicitiam ſic,

Arcanum nec tu ſcrutaberis vllius vnquam.

Tullius 2. Philip. criminis loco obiicit Antonius, quod ſcriptas ipſius litteras, cùm amici eſſent, poſtea euulgaſſet, cùm cœpiſſent inter ſe inimicitias exercere. Sed ne quid deſideres, vide Senecam epiſt. 89. & 108.

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, id eſt, fortiores & deceptores.

EMBLEMA XIIII.

BELLEROPHON ut fortis eques ſuperare Chimæram,
Et Lycij potuit ſternere monſtra ſoli:
Sic tu Pegaſeis vectus petis æthera pennis,
Conſilioque animi monſtra ſuperba domas.

Conſilij & fortitudinis vis.

NVlla eſt adeo maligna & verſuta calliditas, nulla inſidioſa vis, nullæque præſtigiæ, quas non poſſit animi magnitudo prudénſque conſilium ſollertet effugere. Quanquam enim nobis interdum ſit concertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere inſtructioribus, pugnæ tamen minimè eſt cedendum, modò inſtructi ſimus firma quadam panoplia conſtantis animi, ſanéque iudicii. Notius enim eſt quàm

eſt quam vt confirmare neceſſe habeam, nihil tam arduum támque inacceſſum eſſe, quod dexteritate ingenii penetrare, tandémque aſſequi non poſſimus: nullas denique tantas vires aut etiam fraudum inuolucra tam intricata, quæ declinare, aut etiam a[...]ſare nequeat ingenioſus benéque conſultus animus. [Q]uæ ſententia, certè philoſophica, hoc lepido figuratur emblemate. Bellerophon eques præſtantiſſimus, & adoleſcens formæ dignitate cõſpicuus, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore ſollicitatus ad amorem, ídque cùm conſtãter eſſet auerſatus, mulier doloris & odii impatiens ad maritum detulit, ſéque ab adoleſcente fuiſſe appellatã mentita eſt. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleíſque valde periculoſis, expoſitus non tamen animum abiecit, ſed per multis laboribus exantlatis victor euaſit; & denique ad Chimæram delendam non tam vocatus, quàm coactus, Pegaſo equo alato vectus, monſtrum virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copioſè & eruditè retulit, & ad hiſtoricam fidem reuocauit Sabellic 5. Enn. 1. Non grauabor huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, deque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc eſt ſententia: Fabuloſum eſt quod in Lycia dicitur eueniſſe, tametſi hoc publica fama receptum ſit. Narratur itaque ad eum modum: Amiſodarus ſeu Iſaras, vti nominantur à Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erat, venit vnà cum nauibus pyraticis, Chimero duce, homine bellicoſo, ſed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in puppi Draconis habebat inſigne. Cúmque noxæ multum Lyciis intuliſſet, maréque infeſtum habuiſſet, vt ne quidem traiici tutò poſſet, neque vrbes maritimæ proinde habitabiles eſſent, in eum expeditionem ſuſcepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientémque Pegaſo inſecutus: atque Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde ſequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmentis decantatam, montem fuiſſe Soli oppoſitum, in quem Solis radii cùm retroflecterentur, & vehementem æſtum in planiciem retorquerent, factum eſſe vt inde fruges marceſcerent. Quæ mali cauſa cùm nota eſſet Bellerophonti, excidi iuſſit ipſe precipitii partem eam, quæ leuiſſima putabatur, & plurimum ſolarem æſtum reflectebat, ſed quod non ei eſſent habitæ gratiæ, iratus ad vlciſcendum Lycios ſe contulit: tandem tamen à mulieribus placatus eſt. Eandem hiſtoriam complexus eſt in-

Bellerophontis hiſtoria.

tegram enarrator Homeri ad Iliad.ζ.vt & lib. 1. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgentius 1. Mythologicôn. Vide Prouerb. Bellerophontis literas. Satis de Chimæra hucuſque niſi me Lycophronis interpres, vt aliquid adderem reuocaret. Ille itaque Pegaſum, pro equo fabuloſo agnoſcit, cuiúſque fabulæ ſeriem tractat, eodem pene quo cæteri modo, ſed ſubdit ἀλληγορίαν τὴν τῆς φυσικῆς γνώσεως, quæ ad noſtrũ hoc propoſitum nihil attinet. Addit etiam nunquam fuiſſe Pegaſum equum: quia nullus ſe vnquam vidiſſe alatum equum ſit teſtatus. At quia vir egregius Pegaſus nauim conſcendit, cuius alæ vela eſſent, locum factum eſſe fabulæ. Adhæc Chimeram pro muliere ponit filiam Amiſodari, Lyciæ præſidis, cuius fratres duo, Leo & Draco, qui cum Lyciæ egreſſus occupaſſent, viatores, alioſque multos trucidaſſent. Quod autem concordes, & vnà in aliorum perniciem conſpirantes tricipitem belluam illos plerique nominarunt: : vt quia periti bello eſſent, & inſigni corporis præditi robore, ignem expirantem dixerunt Hoc Bellerophon vicit, iniecto faucibus plumbo, id eſt ſeruitutis freno. In priori parte Leo pugnabat, Draco in poſteriore, at in medio Chimera, eò quod eſſet infirmior. Alii ad hunc penè modum: Chimeram (vti colligitur ab Homero) gentem fuiſſe bellicoſam, quam leoni eſſe ſimilem dicebant. Hæ fuerunt Amazones quæ à facie pugnabant valde ſtrenuè & generosè, quas Poëta cum Chimera, hoc eſt, capra, confert, quia per præcipitia incederent, caprarum in modum, & in præruptis locis habitarent.

Pegaſus equo alato vectus quid.

Bellerophon Chimeram vicit.

Bellerophon.] à Bellero Corinthiorum Principe à ſe interempto ſic denominatus, quaſi ferarum belluarum occiſor. τὰ βέλλερα enim belluæ dicuntur: vel quaſi βουληφόρον, ſapientem conſultorem dixeris, vt apud Homer. βουληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius.

Bellerophon vnde dictus.

Chimæram.] Chimæra, monſtrum triforme, priore parte leonem, draconem poſteriore, media capram referebat, flammas ore euomebat. Homerus: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius aſſerit reuera montem eſſe in Lycia, cuius tum cacumen arderet, iuxta quod leones eſſent: media verò paſcua, & ima ſerpentibus plena, quem habitabilem feciſſe poſtmodum Bellerophontem. A qua ſententia parum diſcedit Palæphatus, cum ait, ante planiciem montis Chimæræ leonem fuiſſe quendam, draconem

Chimera qualis & quid fuerit.

autem retrò ex quibus paſtores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi acceſſiſſet, montem occupauit, poſteáque iniecto igni feræ perierunt. Triformis eſt autem Chimæra (quâ notatur amoris petulantia, id eſt, κδ μ' ἔρωτος) quia voluptas corporis inſultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & laſciuiam inducat, poſtea verò pœnitentiam & venenum. Fulgent 3 Pierius 1 & 14 Hieroglyphic.

Chimæra cur triformis.

Pegaſeis pennis] Pegaſum nauim fuiſſe, qua vectus eſt Bellerophon tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, ſi fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobiléſque vtrinque remorum ordines procul ſpectantibus, alatorum præbent animalium ſpeciem. Ad allegoriam verò, ſi referamus, nomine Pegaſi (ex Meduſæ cæde prognati) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4.

Pegaſus.

Petis æther] Prouerbialis formula, pro, laudem conſequeris immortalem.

Conſilioque animi.] Plus conſilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis apud auctores innumerabilibus perſpicuum eſt.

Monſtra ſuperba.) ἀλληγορικῶς, pro doloſis ſycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiuſdem, non certè hominibus (quid enim tam naturæ humanæ contrarium) ſed portentis.

Monſtra hominum ſycophantæ.

Vigilantia & Cuſtodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS quòd ſigna canens det gallus Eoi,
Et reuocet famulas ad noua penſa manus:
Turribus in ſacris effingitur ærea peluis,
Ad ſuperos mentem quod reuocet vigilem,
Eſt leo, ſed cuſtos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duo paſtoris eccleſiaſtici munera.

DVæ ſunt in Epiſcopo neceſſariæ dotes, vt eo cui publicæ rei Chriſtianæ cura demandata ſit: nimirum vt iis quibus præſit, continuo ſtudeat, vt nihil eorum eis deſit, quod ſpectet ad fidei veræ profectum & incrementum: néve qui à recta via deſciſcat aut ſacræ doctrinæ terminos tranſiliat. Nec verò eſt ſatis, vigilantem eum eſſe, niſi etiam cuſtoden

ſeſe fortiſſimum præbeat, id eſt, cum cura & vigilantia, quæ perpetua ſit oportet, eſt etiam neceſſe habeat, coniunctã cum moribus doctrinam, qua & ſuos conſtituet, & alienos etiam hoſtes, atque erroneos homines forti animo retundat, veræque & ſanæ inſtitutionis quaſi haſta percellat. Quod duplici ſymbolo hîc oſtenditur, ſumpto argumento ab iis animalibus, quæ & ſacris in turribus & pro foribus templorum apponi ſolent, gallo nimirùm, & leone: quorum alter vigilantiam, cuſtodiam alter deſignat. Sanè non citra myſterium veteres gallum editiori ſacrorum templorum loco cõſtitui voluerunt, quo paſtoris potiſſimùm vigilantia repræſentaretur. Conuenit illud D. Gregorii ex homilia quadam: Quiſquis populi ſpeculator ponitur, inquit, debet in alto ſtare per vitam, vt prodeſſe poſſit per prouidentiam. Sunt præterea qui Doctores ſacros hieroglyphicè galli nomine, velint intelligi; propterea quòd illi inter præſentis vitæ tenebras venturã lucem, quaſi cantando prænuncient. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanum diſcrimine aliquo partitur: ita pro ratione perſonarum, aliarumque circunſtantiarum, doctrinam ſalutarem animis inſerere debet. Quantum autem ad leonem pertinet, Ægyptii vigilantem innuere cùm vellent, aut etiam cuſtodẽ, leoninum caput appingebant: leo enim clauſis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca non ab re ad ſacra clauſtra & fana leones eriguntur, tanquam cuſtodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, ſi quid præterea deſideres. Non poſſum illud Plutarchi tranſilire, lib. De Pythiæ oraculis: ὁ δ' ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ καιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς: I. qui gallum in manu pinxit Apollinis, matutinum tempus, & ſolis ortum inſtantem ſignificare voluit. Apuleius lib. 2. Commodùm noctis inducias cantus perſtrepebat criſtatæ cohortis. Ouidius in Faſtis gallum Nocti cædi ſcribit à Romanis:

Nocte deæ Noctis criſtatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili prouocet ore diem.

Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur.

Quid per Leonem.

Et elegantiſſimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendóque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, & ternas diſtingunt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartáque caſtrenſi vigilia ad curas laborémque reuocant. Nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere,

diémque venientem nunciant cantu, ipſum verò cantũ plauſu laterum, &c. Ælianus 4. animal hiſtoriæ. cap. 29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασι καὶ σκιρτᾷ· ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι· ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ
„ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. i. Gallum gallinaceum exoriente Luna,
„ vtafflatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare
„ ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehe-
„ mentiſſimè vocem contendens. Lucretius 4. ſic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian in Somn. ſiue Gallo: philoſophicam Heliodorus Æthiopic. 1. his verbis καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῇ τῆς τοῦ ἡλίου ἐς καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D Ambroſii locum ex lib. 5. cap. 24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit, apponere non grauabor, quòd ſit huic
„ Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in
„ noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus
„ cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitum admonet, &
„ iter facientem ſolatur, preſſum noctis canora ſignificatione
„ proteſtans. Hoc canente, latro ſuas relinquit inſidias: hoc ipſe
„ Lucifer excitatus oritur, cælúmque illuminat: hoc canente,
„ mœſtitiam trepidus nauta deponit, omníſque crebrò veſper-
„ tinis flatibus excitata tempeſtas & procella miteſcit. hoc ca-
„ nente deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque
„ munus inſtaurat. hoc poſtremò canente, ipſa Eccleſiæ Petra
„ culpam ſuam diluit, quàm, priuſquàm gallus cantaret, negan-
„ do contraxerat. Iſtius cantu ſpes omnibus redit, ægris leuatur
„ incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia
„ mitigatur, reuertitur fides lapſis, Ieſus titubantes reſpicit, er-
„ rantes corrigit. Hæc ille. Quo ex loco facilè videmus, quid nobis ſtatuendum ſit in vitæ & ſtudiorum ratione, cùm vir ille ſanctiſſimus tantum elaboret in eo explanando myſterio.

Inſtantis Eoi.) Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auſon. in Eidylliis:

----ter clara inſtantis Eoi
Signa canit ſi: us deprenſo marte ſatelles.

Et reuocet famulas.) Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram.

Tu ne feminei poßint ceſſare lacerti,
Lanificam reuocas ad ſua penſa manum.

Idem de Lucretia 2. Faſtorum;

Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.

Et in Epiſtolis:

Néve traham ſerua grandia penſa manu.

Ærea peluis.) περὶ ἠχοῦς nolæ ſiue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori cap. 13. De pelui ærea ipſe Alciat. 8. Parerg. cap. 11. *Nolæ ſeu tintinnabulum*

Cuſtos oculis quia dormit, &c.) Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλήν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμούς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει: ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς; τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & ſedulum hominem & cuſtodem cùm Ægyptii volunt oſtendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit; eoſdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem cuſtodiæ atque excubiarum ſignum eſt. Vnde & non abſque ſignificatione, templorum clauſtris leones, qui ſint cuſtodum loco, appinxerũt. Leonem quidam παρὰ τοῦ λεύσσειν, à videndo, deductum volunt. [Autor Græc. Sphæræ vet. à λεῖειν, quod eſt leuigare dici mauult.] Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit ob mercatorum vigilantiam. *Quid per leonem Aegyptij deſignabant.*

Templorum idcirco ponitur ante fores.) Eruditè nõ minus quàm diilgenter in ſuo copiæ cornu Pierius leonis faciem illam quæ prima viſa eſt Ezechieli, initiandorum ſacrorum admonitionem nobis oblatam fuiſſe tradit: eámque à primis viſam quod à vita principum ſoleat totius populi conſenſu legem ſibi ſtatuere. Ponuntur itaque ad valuas templorum, vel poſtibus ſuſtinendis, vel hyperthyris aliquando etiam pronaïs locorum vt Deum venerari primo, meminerimus. Addit etiam in pronao taruiſinæ Cathedralis draconem alatum vnguibus leonum duorum comprimi: draconem retorto collo leonis pectus remordere, cuius Emblematis eam eſſe ſententiam docet prauam quidem cogitationem cor inceſſere, fortem animum eam protinus elidere, à læua leonem ſuo pectori ſubiicere apprehenſum leunculum: generoſum quippe animum ſeipſum vincere. *Leonis imago in valuis templorum.*

νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

Ne credas, ne (Epicharmus ait) non ſobrius eſto:
Hi nerui humanæ membráque mentis erunt.
Ecce occulata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus:
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

DVo hîc Philoſophica præcepta tradũtur: vnum quidem de amplexanda ſobrietate: alterum de credulitate fugiẽda: quam ad rem duabus (ſuo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu; illo quidem, vt ſobrietas paruo con-

tenta ſignificetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero. 1. Epiſtolar. ad Aticum, carmen hoc Græcum citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatem bonorũ, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem & diligentiam: atque ita Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam: *M. Tullii locus vnde petita eſt Emblematis epigraphe.*

νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac noſtræ quidem rationis ac vitæ quandam formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem vſurpauit lib. De petitione Conſulatus, Q. Fr. Ciceronis: Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneto, Neruos atque artus eſſe ſapientiæ non temerè credere. hæc ille: Relatum eſt etiam ab Alciato noſtro lib. Parergon 4 c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium ſeminarium eſt: quam vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide, temperantiam, vitæ hominum cuſtodem appellat. in Gorgia præcipit, vt qui ſanus ac beatus eſſe velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes, Nihil in homine naſci mali poſſe, qui temperantiam fuerit amplexatus. Itaque quotquot ſapientes olim habiti ſunt, temperatiſſimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu eſſet, ea peſte ſæuiſſima tactus non eſt, quæ Atticam inuaſit. Et Plato, apud quem cùm nobilis imperator Timotheus cœnaſſet, moderatis cibis exceptus, poſtridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cœnant, ſequenti die bene ſe habent. Nominatur & Pythagoras inter ſobrios, cuius hoc celebratur: Παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον. *Venter pinguis non gignit ſenſum tenuem:* Idem cùm offendiſſet aliquem inſigniter obeſum; Non deſines, inquit, tibi moleſtiorem carcerem ſtruere? Prætermitto Græcorum veterum frugalitatem laudatam ſapientibus, qui ſemel tantùm interdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullũ iſthic patriæ frugalitatis veſtigiũ obſeruaret, admiratus eſt inſulæ corruptiſſimæ deprauatum morem, quemadmodum refert ipſemet in epiſtola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vſus, quàm panis fuit: & eorum bonæ valetudinis quaſi quædã mater erat frugalitas, inimica luxurioſis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris vſu auerſa. Val. Max. lib. 2. cap. 5. Hæc etiam virtus non modò Philoſophos, ſed & Imperatores cõmendauit, vt Fabricium, Curiũ, Coruncanum, Catonem, Cæſarem Iulium, alióſque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut ſtatim repellenda, *Sobrietatis laus.* *Credulitas.*

cùm nemò citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemóqu rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habe Theocriti laudatur illud:

μὴ πίστευε τάχιστα πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Ne crede citiſsimè, ni priùs finem videas.

Conſtantius credulus.

Inter legendum ſeſe obtulerunt exempla quædam illuſtri de credulitate ex Amm. Marcellino, primũ quidem lib. 14. d Conſtantio ſic habet: Arelate hyemem agens Conſtantiu
» poſt theatrales ludos atque Circenſes ambitioſo editos appa
» ratu ad diem VI. id. Octob. qui imperii eius annum trice
» ſimum terminabat, inſolentia pondera grauius librans,
» quid dubium deferebatur, aut falſum, pro liquido accipien
» & comperto, inter alia excarnificatum Herontium Magnen
» tianæ comitem partis exulari, mœrore multauit. Vtque a
» grum corpus quaſſari etiam leuibus ſolet offenſis, ita animu
» eius anguſtus & tener, quicquid increpuiſſet, ad ſalutis ſu
» diſpendium exiſtimans factum aut cogitatum, inſontium ca
dibus fecit victoriam luctuoſam, &c. idem lib. 30. Vbi na

Para rex Armenius à Valente oppreſſus.

rat quibus dolis interceptus & oppreſſus eſt Para Rex Arme niorum Valentis iuſſu: qui quod accepiſſet eum ſibi inf ſtum maliſque artibus quiduis facere & moliri, agenti in A
» menia Traiano, rémque militarem curanti, arcanis literis mã
» dauit vt regem eum quoquo modo de medio tolleret. Itaqu
» illecebroſis regem Param inſidiis primum ambiit, ei Valen
» tis literas egregiæ in eum voluntatis teſtes oſtendit, modo ſe
» ſe conuiuam ei præbuit, ad vltimum compoſita fraude a
» prandium verecundius inuitauit. Qui nihil metuens mali, ve
» nit, conceſſóque loco honoratiore diſcubuit. Cúmque ap
» ponerentur exquiſitæ cupediæ, & ædes pulſu neruorum &
» articulato flatilíque ſonitu reſultarent, iam vino incaleſcen
» ipſo conuiuii domino, per ſimulationem naturalis cuiuſda
» vrgentis egreſſo, gladium diſtrictum intentans toruo lumin
» ferociens quidam immittitur barbarus, aſper, ex iis quo
» Supras appellant, confoſſurus iuuenem, ne exilire poſſet et
» tum præpeditum. Quo viſo regulus fortè prominens vltr
» torum, expedito dolo aſſurgens, vt vitam omni ratione de
» fenderet, perforato pectore deformis procubuit victima, ict
» bus multiplicatis fœdè conciſa. Hocque figmento nefariè de
» cepta credulitate, inter epulas quæ reuerendæ ſunt vel in Eu
» xino ponto, hoſpitali numine contuente, peregrinus cruo
» in ambitioſa toralia ſparſus, & ſpumas ſatietati ſuperfuit con

iuarum horrore maximo diſperſorum Lib. verò vltimo, qui ſt 31. de Valente: Illud ferri non poterat, quod cùm legibus tes omnes, quæſtiones committere veteres vellet, deſtinaſque velut lectis iudicibus negotia ſpectanda mandabat, nihil agi contra ſuam libidinem patiebatur: iniurioſus aliàs & racundus, & criminantibus ſine differentia veri vel falſi facillimè patens, quæ vitiorũ labes etiam in his priuatis quotidianiſque rationibus impendio eſt formidanda. Seneca Epiſt. 3. non minus vitioſum eſſe credere omnibus, quàm nemini diſputat. eodem cum Heſiodi carmine ſenſu πίστεις καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας. Si aliquem amicum putas eſſe, cui non tantum habeas fidei quàm tibi, vehementer erras, & veræ amicitiæ vim nondum tenes. Tu omnia cum amico delibera, ſed de ipſo prius. Poſt amicitiam credendum eſt, ante amicitiam iudicandum diu cogita an tibi in amicitiam aliquis ſit recipiendus: cum fieri placuerit, toto illum admitte pectore, támque ardenter cum illo loquere ac tecum. Quid eſt cur me coram illo non putem ſolum? Quidam quæ tantùm amicis committenda ſunt, obuiis narrant, & in quaslibet aures, quicquid illos vrit, exonerant: quidam etiam rurſus chariſſimorum conſcientiam reformidant, & ſi poſſent nec ſibi quidam credituri interius premunt omne ſecretum. neutrum faciendum eſt. Vtrumque enim vitium eſt, & credere omnibus, & nulli. Citatur de credulitate hoc Menandri.

Valentis nimia credulitas.

Locus Senecæ de credulitate.

Quicunque damnat, remque non planè audijt,
Eſt improbus vir, ideo quod credit malè.

Item illud,

μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν δεῖ
Credenda cunctis eſſe cuncta ne putes.

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, & ad inſtitutum Chriſtianum accommodat. De credulitate, quædam mox adiiciam.

Epicharmus.) Siculus, Philoſophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teſte.

ne non ſobrius eſto.) Duo negata vni affirmationi æquiualent.

Epicharmus.

nerui, membráque.) μεταφορὰ, quibus vim vtiliſſimi præcepti illuſtrat.

Hi nerui humanæ, &c.) ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo ſenſu dixit Iuſtin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra ſumit μεταφορικῶς: vt

Sobrietas animi robur.

apud Demoſt. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, ve-
ctigalia, neruos Reipub. dicit. ſic Fabius lib. 1. mollem educa-
tionem neruos omnes animi & corporis frangere. & Dio
Veſpaſiano, Pecunias neruos eſſe imperii ſemper dixerun
id eſt, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονίας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλε-
γεν.

Oculata manus.

oculata manus.) Adagium, quo rerum certitudo ſignificatu
vſurpatum à Plauto:

Cum à piſtore panem petimus, vinum ex œnopolio.
Si æs habent, dant mercem: eadem nos diſciplina vtimur.
Semper oculatæ noſtræ ſunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbii videtur expreſſiſſe Terentianus ille leno, cùm
ait Adelphis: *Ego numquam adeo aſtutus fui, Quin quicquid po-
ſem, mallem auferre potius in præſentia.* Et ſacræ literæ admone
omni ſpiritui credendum non eſſe.

Non ſtatim fidendum.

Credens id quod videt.) Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισι
ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures ſunt hominibus magis in-
credulæ quàm oculi. Heſiod. autem 1. ἔργων ſub finem:

πίστις μὲν γάρ ὁμῶς καὶ ἀπιστία ὤλεσαν ἄνδρας.

cuius ſentẽtiæ vim tenere debent qui verſantur in Rebuſpu
& negotiis grauioribus implicantur, ſed maximè temporib
periculoſis Si enim propter amicitiam multorum fucatam v
fratri fides interdum ſit habenda, perpetuò meminiſſe deb
mus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram iniecer
quãdoquidem hominum ea ſit improbitas & verſutia, vt no
modò ſermo, ſed & frons, vultus & oculi ipſi perſæpè me
tiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratio
quietus in ſuo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fide
habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impẽdet, qua
cùm delatoribus facilẽ ad ſe aditum præbent. Plato de Repu
magiſtratum optat, qui ſit τὰ ὦτα διατεθρυλλημένος, id e
qui aures obtuſas habeat ad rumores & fabulas popular
Addam & id Plautinum è Truculento: Sc. Ne expect.

Non laudandus, cui plus credit qui audit, quàm qui videt
Non placet, cùm illi plus laudãt qui audiunt, quam qui vide
Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem,
Qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum, q
vt inſeruiat argumento quod tractat, plus fidei aurium, qu
oculorum eſſe adhibendum, vult. Huius hæc verba: Non i

ſem maior meus Socrates: qui cùm decorum adoleſcentem, diúque tacentem conſpicatus eſſet: *Vt te videam*, inquit, *aliquid eloquere.* Scilicet Socrates tacentem hominem non videbat: etenim arbitrabatur homines non oculorum, ſed mentis acie & animi obtutu conſiderandos. Nec iſta re cum Plautino milite congruebat, qui ita ait: *Pluris eſt oculatus teſtis vnus: quàm auriti decem.* Imò hunc verſum ille ad examinandos homines conuerterat: *Pluris eſt auritus teſtis vnus, quàm oculati decem.* Atqui ſi magis pollerent oculorum quàm animi iudicia, profectò de ſapientia foret aquilæ concedendum. Homines enim neque longè diſſita, neque proximè adſita poſſumus cernere, &c. Apuleius tamen aliò ſententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto ſtatuit, ſed certè diſſimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio: *Hæc in fabulis ſtultiſſima perſona improuidorum & credulorum ſenum.* Non minimum commendarunt ἀπιστίαν quidam ex veteribus, non vt omninò fidem omnibus abrogemus, ſed vt nullo non loco circunſpecti ſimus, videamúſque quatenus dextra ſit huic vel illi admouenda. Demoſthenes hanc ἀπιστίαν vnam ait omnibus qui ſapiunt conceſſam à natura cuſtodiam ſalutis & fortunarum. Homerus Vlyſſem quem ſapientiſſimum facit, non alio vſum præſidio dicit, neque alia ratione terræ mariſque periculis euaſiſſe, quam quòd nemini ſe crediderit, & callidè conſilia ſua texerit. Heſiodus non ab re monet, vt neque fratri quiſquam adeò fidem habeat, aut etiam negocium aliquod vel ioco tranſigat, niſi teſte adhibito. Nullus eſt qui neſciat ab inimicis nobis importari grauiſſima incommoda: ſed longè pernicioſius damnum ab amico creatur ſæpenumero, quia ſit alioqui facile inimici effugere inſidias: ab amico verò, aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè cautéque ſibi cauerit quin interdum opprimatur? Niſi moleſtum eſſet, oſtenderem multo plures ab amicis quàm inimicis oppreſſos eſſe: plures vrbes proditione captas, quàm vi expugnatas: plures in veterum libris, ipſáque vita quotidiana reperiri amicorum queſtus, quàm inimicorum accuſationes. Verùm longior eſſet oratio ex multis exemplis, quædam ſatis ſunt. Dion periit, quanquam ſuſpicaretur inſidias ſibi ſtrui à Callippo, ſed veritus eſt obſeruare amicum & hoſpitem. Antipater Caſſandri filius, vocato ad cœnam Demetrio, illóque viciſſim ſequenti die vocato, veritus ei diffidere, à cœna

Teſtis oculatus.

oppreſſus eſt. Sed ne longior ſim, lege orationem Dion
Pulegium. Chryſoſt. περὶ ἀπιστίας.

Pulegium.) ſiti & vinolentiæ contrarium, cuius vires pe multas habet Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. de herbar. virtuti cap. 92. multa.

Heraclitus vt concordiã ſuaſerit. *Heraclitus.*) Heraclitus in ſeditione quadam rogatus à ciui bus, vt concordiam ſuaderet, ſuggeſtum aſcendit, calicer frigida compleuit, infuſam digito farinam miſcuit vnà cu pulegio, idque bibit, & hinc diſceſſit, nimirùm reipſa lo quens, plerumque ſeditiones ex luxu rerúmque ſuperfluar vſu oriri: inter eos autem facilè conſtare concordiam, q modicis ac tantùm neceſſariis eſſent contenti. Plutarchu De garrulitate.

Magna vis eſt orationis, non modo, ſed & geſtus viri boni. *Quo turbam oſtenſo, &c.*) In eo nonnullis fortaſſe σκοτεινό habendus eſt Heraclitus, ſed certè hac ambage, & ſymbol ἀφώνοις plus fortè perſuaſit, quàm alius quiſpiam oration prolixiſſima. ſiquidẽ πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἐν ῥῆ μα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Pl rumque vir, cuius perſpecta fides eſt, vno verbo vel nu longas aliorum orationes ſuperat. Sic enim fidem fecit Ama ſidi Pittacus, cùm linguam immolatitiæ victimæ remiſit, ta quam membrum omnium, vel optimum, vel peſſimum. S Anacharſis, cum apud Solonẽ repertus eſt eo geſtu dormiẽ vt dextram haberet admotam ori, ſiniſtram pudendis: vt ſ gnificaret maiore ſtudio & cura linguam eſſe cohibendam, pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facin ad concordiam ſuos liberos adhortantis, vel Tarquinii Su perbi ſumma papauerum capita baculo decutientis huc com memorem, cùm hæc iam vulgò trita ſint? Olim enim cu nondum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chryſippi ſapien tia loquax eſſe didiciſſet, omnia breuibus oraculis, aut ſym bolis, interdúmq. ἀφώνοις, non minus commodè tradebãtu quæ pertinerent ad vitæ humanæ cultum & informationen Sed audiamus Plutarchum ea de re ſtudioſè cõmentario π ἀδολεσχίας differentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς, ἄνευ φων δεῖ ἣ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται, καὶ θαυμάζονται διαφερόντω ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπε περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθ ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθ τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

Appendix.

νη̃ φε.) De frugalitate M.Tull. 3. Tuſcul. Veriſimile illud «
eſt qui ſit temperans, quem Græci σώφρονα appellant: eámque virtutem σωφροσύνην vocant: quam ſoleo equidem tum temperantiam, tum moderationem appellare, nonnunquam etiam modeſtiam. Sed haud ſcio an rectè ea virtus frugalitas appellari poſſit: quod anguſtiùs apud Græcos valet, qui frugi homines χρησίμους appellant, id eſt vtiles: At illud eſt Latinis abſtinentia, omnis innocentia, quæ apud Græcos vſitatum nomen nullum habet, ſed habere poteſt ἀβλάβειαν. nam eſt innocentia, affectio talis animi quæ noceat nemini, reliquas etiam virtutes frugalitas continet: quæ niſi tanta eſſet, & ſi his anguſtiis quibus plerique putant, teneretur, numquam eſſet L. Piſonis cognomen tantopere laudatum. Sed quia nec qui propter metum præſidiū reliquit, quod eſt ignauiæ: nec qui propter auaritiam clam depoſitum non reddidit, quod eſt iniuſtitiæ: nec qui propter temeritatem malè rem geſſit, quod eſt ſtultitiæ, frugi ſolet appellari: eo tres virtutes, fortitudinem, iuſtitiam, prudentiam frugalitas cōplexa eſt: etſi hoc quidem commune eſt virtutum: omnes enim inter ſe nexæ & coniugatæ ſunt. Reliqua igitur & quarta virtus, vt ſit ipſa frugalitas neceſſe eſt: Hactenus ille de vi verbi, nos ad rei notionem veniamus. Rectè Apuleius, ſobrietatem dicit eſſe ſapientiæ omnis primarium fundamentum: quod in ſe virtutum omnium ſemina continet: nam ſobrietas temperantiæ ſpecies, prudentiæ comes eſt, in perſpicientia veri, falſique: tum in delectu habendo rerū bonarum ac malarum; ea fortis eſt, quæ voluptatum illecebris non capiatur, & iuſtitiam colit, quam in ſe primum ſeruat, aliis etiam tribuit. A ſobrietate itaque ſuam philoſophandi rationem Pythagoras orſus eſt, cum quibus, certiſque de cauſſis ab eſu carnium prohiberet. Quod adeò multis probatum eſt, vt pleríque inde facti meliores, ac cultiores, ſapientiæ latices imbiberunt: alii ſuperſtitioſè Pythagoram æmulati in totum repudiarunt eſum carnium, & animantia muta, vt impura crediderunt: quo de numero Eucratitæ, deliri quidam hæretici, de quibus Epiphanius. Non eſt quod ſic verbis multis audeamus frugalitatē Caii Fabricii, Coruncani, Curtii, quos celebrat Tullius, hæ enim virtutes fuere potiùs temporum quàm hominum. Probatur, me quidem iudice, modeſtia, vel Agaſiclis, de quo Auſonius, & Plutarchus: vel Neruæ Coccei,

boni Principis, de quo Valerius Martialis. Solẽnia olim fuer
niphalia, Iunonis ſacra, quæ abſtemia à matronis abſtemii
celebrabantur vt matronæ memores eſſent, quam Deam co
lerent, quæ eas moneret ſobrietatis, vt quæ ſit indiuidua pu
dicitiæ comes. Non tranſilio quod receptum moribus, vt no
niſi à ieiunis iudicia exercerentur reorum capitalium, vt me
minerint ſe ad rem ſeriã accedere, & in qua de hominis aga
tur capite: de quo non niſi prudentiſſimè, & maximè ſobri
cognoſcendum. Id adiicio: Baccho, Deo temulento, tum pa
pauer, tum ferulam olim tributam legimus, erudito ſanè fig
mento, vt vini vis ob oculos poneretur: papauer ſomnum cõ
ciliat, & mero plenus ſui oblitus, dare ſe ſomno debeat, ſuar
vt infamiam tegat ſpontaneam: ferulã verò caſtigationis no
tam, vt intelligant ebrioſi ſe pœna dignos citius, quàm miſeri
cordia, qui ſe ſponte in id diſcrimen coniecerint. Eadẽ pru
dẽtia fuit apud ſapientes veteres, dum præfigerent annum lu
ctus matronis, quæ viros amiſiſſent, ne ſcilicet ante annum
poſt mariti mortem, properarent ad ſecundas nuptias, ne fie
ret confuſio ſanguinis, l. 8. ff. de his qui not. infam. Iul. Paul
receptat. ſententiar. tit. vlt. Multa huc conferri poſſent, ex D
cretal. Pontificum, de pœnitẽt. & remiſſionib. ſed hoc ſtudic
ſis penſum imponimus. Ad ſymbolum iſtud ἀπιστίας obuiu
poteſt eſſe locus ex l. ſi vindicari, 20. C. de pœn. quar
extruſit B. Ambroſius à Theodoſio, principe nimis præcipi
ac iracundo. ea ſi princeps reſeruet aliquẽ puniendum, deb
iudex ad dies triginta differre, quò videat an relaxari pœn
poſſe videatur. Occaſionem legis huius ferẽdæ, memorat So
zomen. hiſt. Eccleſ. 7. lib. cap. 24. exſtátque in Codice Theo
doſiano. (Et in Libani Sophiſtæ orat. 1. de ſeditione ad Theo
doſ & 11. Euchariſtica ad eundem Imp. quæ editæ ſunt vtra
lingua à Fed. Morello Profeſſ. Reg. in Tomo 11. oper. Liban
Bene inquàm iuſtéque prouiſum à ſapiente principe, que
facti à ſe pœnituit, alioqui quod Iuſtinian. ait l. Imperialis, 2
C. de nupt. nihil eſt tã peculiare Imperatoris maieſtati, quà
humanitas, per quam ſolam Dei ſeruatur imitatio. Hæc de iu
diciis olim ſancita: nunc ſi maiorum in rebus etiã aliis pruden
tiam intueamur, licebit apertè videre in titulis pupillorum,
curationibus adoleſcentiũ minorum, ad eos nempe defend
dos, qui ſe propter ætatis imbecillitatem defendere non po
ſunt. Cúmque intelligerẽt pupillos ea eſſe ætate, vt tutoru
ope indigerent ad annũ vſque 14. exactum in maſculis, 15.
femin

Iudices abſtemii.

Annus luctus.

Lex Theod. de reis.

feminis, non minorem curam impendi voluerunt in minoribus, curatorum prudentia gubernãdis, ad annum vſque vigeſimum quintum. Eſt enim adoleſcentia maximè feruida, & vitiis indulgens, niſi nitatur & cohibeatur auctoritate prudentum. Eleganter Horat. ad Piſones epiſt. de adoleſcente,

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper:
Vtilium tardus prouiſor, &c.

Plutarc. περὶ ἀκούειν, idem complexus, αἰσχίαμὲν ἣν ἔνιοι τῶν νέων ἐλευθερίαν ἀπαιδευσία νομίζουσι, χαλεπωτέροις ἐκείνων τῶν ἐν παισὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεσπότας ἀφίστησι τὰς ἐπιθυμήσεις, ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λυθείσας. Nõ minus eruditè Dio Chryſoſtomus ſophiſta, χαλεπὸν ἡ νεότης, καὶ εὐρίπιον, καὶ εὐόλισθον, καὶ σφοδροτέρου, δεῖται χαλινοῦ. Proinde Athenis olim adoleſcentes τῶν λήξεων ἦρχον, i. rei hæreditariæ, ſuorúmque bonorum haberent poteſtatem, biennio præficiebantur curæ vicinæ regionis, hoc eſt, anno 18. quo ex ephebis excedere mos illis eſſet ad vigeſimum. tum nominabantur περίπολοι, vel ἔφοδοι & ἐπίσκοποι τῆς χώρας, poſt id tres fiebant ληξιάρχικοι, & referebantur in eorum numerũ, qui ſuæ omninò eſſent poteſtatis. καὶ τὴν λῆξιν, hereditatẽ regere poterant. De priore articulo Epicharmi, νῆφε, ſatis: ad aliud accedimus, μέμνησ' ἀπιστεῖν. Occurrit adagium, Ama tanquam oſurus, oderis tanquam amaturus: Rectè id, quia fallax & lubrica multorũ fides: & quod homo ſit εὐμετάβολον ζῷον, Platoni nempe & Heſiodus præcepit, non niſi teſtibus adhibitis cum fratre eſſe iocandũ: quia ſæpe leuibus de cauſis fratrũ iræ acerbiores exiſtunt. Apud Atticũ Pomponium queritur Tullius de Cneo Pompeio, cui præ cæteris fidẽ habuerat. ſeq. ab eo tamen proditum. Et ad vxorẽ Terentiam, falsò ſe putaſſe ab iis amari qui inuidebant: eos ſe nõ ſecutum qui purè amici eſſent. Tacti leuitate animi Atheniẽſes impetum in Macedones moliri ſtatuebant, falsò accepto nũcio de morte Alexãdri, ſed eos retraxit Demades orator aculeato verbo: Si Alexãder hodie mortuus eſt, & cras & perendie ſic erit. Opportunè vir prius induxit ἀπιστίαν, eámque oppoſuit incõſulto furori hominum, de ſe ſuiſque rebus non benè cogitantiũ. Apud poëtã Troiani nimis creduli, à Sinone proditi, qui ſuaſit equum, *diuina Palladis arte*, fabricatũ intra Ilii mœnia inducendum. Verum quantũ malorum agmen ſecum aduehat nimia credulitas. Ea res Pompeium magnũ perdidit populari, & optimatum fidentẽ ſtudio, tandémque deſperatis rebus ad Alexãdriæ

regem miſerrimè profugum. Quid M. Brutum, C. Caſſiũ pr
cipites egit, quàm de altera acie falſo accepto nuncio? ſimile
exitum nacti Antonius & Cleopatra, cùm illa de Anto
morte ſiniſtrum quid, quãquam falsò accepiſſet? Quid miru
ſi in paruis error dominetur, cum etiam viros magnates o
primere ſoleat? Quorſum querela Comici, Proh Deum atq
hominum fidem! & illud Ouidii,

Heu! vbi pacta fides, vbi quæ iurare ſolebas?

Tull. item 7. Verr. Vbi fides! vbi exſecrationes! vbi dext
complexæ ſunt! notũ de Braſidæ clypeo, quod in eos torqu
ri ſolet, qui, cùm maximè opus eſt, fidem nõ ſeruant. Stultu
ac periculoſum cuiuis fidere: at miſerum nemini fidere. Co
ditio miſera tyrannorum, ab omnibus ſibi metuentiũ: ſed
primis Dionyſii, de quo Tull. 5. Tuſcul. & Val. Max. Q
vetera & externa vt miſſa faciam (notiora enim ſunt quam
in iis immoremur) ad quid tandem oracula diuina nobis ?
ἀπιστίαν ſuadent? *non eſſe omni ſpiritui credendum: & tentandi ſp
ritus an ex Deo ſint*? itẽ, *cauendum à fermento Phariſæorum*? De
que illud, *Eſtote prudentes vt ſerpentes*? Illud etiam nos non ſ
giat Ouidii 3. Artis.

Nec cito credideris: quantum cito credere lædat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.

Aurel. Victor. in Valentiniano: Si ei infidis hominibus, q
bus ſeſe quaſi fidiſſimis, prudentiſſimiſque dederat, care
aut probatis, eruditiſque vti licuiſſet, perfectus haud du
princeps enituiſſet. Plaut Trinummo: *Nimium difficile eſt
periri amicum, ità vt nomen cluet, Cui tuam cum credideris rem ſ
omni cura dormias.* Hieron. ad Celantiã, de ratione piè viuen
vbi de obtrectatione: Eſt ſanè hoc vitium, quod vel in prin
» extingui debeat, & ab eis qui ſe ſanctè inſtituere volũt, pro
» ſus excludi. Nihil enim tam inquietat animum, nihil eſt qu
» ita mobilem mentem, ac leuem faciat, quàm facilè totum c
» dere, & obtrectatorum verba temerario mentis aſſenſu ſec
» Hinc enim crebræ diſſentiones, hinc odia iniuſta naſcunt
» hoc eſt quod ſæpe de amiciſſimis inimicos faciat: & concor
» quidem, ſed credulas animas diſſociat. At contrà, magna a
» mi quies, magnáque eſt morum grauitas, non temerè de q
» quàm ſiniſtrè quid audire: beatúſque eſt qui ita contra v
» hoc ſe armauit, vt apud eum detrahere nemo audeat. Hæc i
huius ſanè argumenti ſententiam facile eſt in immenſum
creſcere: ſed placet exempli loco, verbum μέμνησ' ἀπιστεῖν

udicio hominum præcipiti ac temerario intelligere, de qui-
ous nonnunquam pronunciatur citiùs quàm par eſſet, nec-
lum bene inſpectis eorum moribus qui commendantur. Sic
Horat. 1. epiſtol. 18.

Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus, ergo
Quem ſua culpa premit deceptus omitte tueri,
Vt potiùs notum ſi tentet crimina ſerues,
Tuteriſque tuo fidentem præſidio, qui
Dente Theonino cùm circumroditur, ecquid
Ad te poſt paullo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur paries cum proximus ardet,
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.

t enim qui pro alio fidejubet, ſéque ſoluturum conſtituit,
enetur ex pacti, ſeu ſtipulationis nexu pro principali deben-
i reo, ſicubi non fuerit ſoluendo, aut noxam cõmiſerit; ita
ui alium commendat non ſatis ſibi perſpectũ ac cognitum, &
uius mentẽ, verſatilem fortaſſe, non detexerit, ſui damnum
udoris ferre ac pati cogitur. Grauiter M. Cicero ad Brutum:
merè de altero affirmare eſt periculoſum, propter occultas
ominũ voluntates, multiplicéſque naturas. Et Seneca. Ne-
inem citò laudaueris; neminẽ citò vituperaueris. Vitium eſt «
nnia credere: vitiũ eſt nihil credere. Ne nimis multa, vtrúm- «
ue verbum, νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, referri mihi videtur «
oſſe ad illud Chilonis generalius, μηδὲν ἄγαν, quo innuebat «
hominum conſuetudine omni, debere omnia eſſe modera-
, ſcilicet amicitiam nõ effuſam aut diſſolutã, ſed ſobriam ac
recundam, cùm nimia interdum familiaritas contemptum
riat. Id monitor Valerius Martialis antè cauerat:

Si vitare voles acerba quædam,
Nulli te facias nimis ſodalem,
Gaudebis minus, at minus dolebis.

ueritur non illepide Catullus, ſed non ſine ſtomacho ta-
en de amici læſa fide, his omninò verbis ad Alfenum:

Alfene, immemor atque vnanimis falſe ſodalibus,
Iam te nil miſeret, dure, tui dulcis amiculi,
Iam me prodere, iam non dubitas fallere, perfide!
Nec facta impia fallacium hominum cœlicolis placent,
Quæ tu negligis, ac me miſerum deſeris in malis.
Eheu! quid faciant, dico homines, cuiue habeant fidem?

Certè tute iubebat animam tradere inique me,
Inducens in amorem, quaſi tuta omnia mî forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta, omnia, factaque
Ventos irrita ferre, ac nebulas aerias ſinis.
Si tu oblitus es, ac Dij meminerunt, meminit fides,
Quæ te vt pœniteat poſtmodo facti faciet tui.

Idem alio loco ἀπιςίαν vocat, pertæſus amici aliûs vete- toris.

Deſine de quoquam quicquam bene velle mereri,
Atque aliquem fieri poſſe putare pium.
Omnia ſunt ingrata, nihil feciſſe benigne eſt,
Immo etiam tædet, tædet, obeſtque magis.
Væ mihi, quem nemo grauius, vel acerbius vrget,
Quàm modo qui me vnum, atque vnicum amicum habuit

Exempla iſthæc adeò multa nos commouent, ſed grauius ficiunt noſtra, qui ab iis audaciſſimè fallimur, qui nobis, cundum Deum, animam debent: imò nullos nacti ſun hoſtes capitaliores, magiſque deſperatos, quàm qui no auſpiciis, opéque vna ſunt euecti: ex quo fateri cogimu lud veteris, *Benefacta malè locata, pro Malefactis arbitranda.*

Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον
οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

[I]TALICAE Samius ſectæ celeberrimus auctor
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui:
[Q]uò prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quemque ſibi.
[Q]uod didiciſſe Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem:
[N]e ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent,
Qua ratione hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ verſiculum in primis obſeruari diligen-
ter, & addiſci cuperem, ab iis maximè qui ſtudia libera-
a ſectãtur, & ex iis fructum aliquem ſperant vberrimũ. Per-

Errores eorum qui literas addiſcunt.

multi enim ex iis peccant, quòd nõ ſatis attẽti, ſepta, vt ita di
cam, lectionis tranſiliunt, & aliis rebus animum applicante
non vident ſe abſcedere ab eo laudabili & ingenuo inſtitut
cui nomen dederunt. Quid enim ſchola? quid auditoriun
vnde nomen & appellationem habet? Alii ſunt, qui quãquai
laborioſi, non ſunt attenti ſatis; aut minimè adiiciunt anim
ad ea quæ agunt: Alii denique, quanquam multa, & quide
ſæpè diúque agant, tamẽ innumerabilia, aut certè multa pr
termittunt in tranſcurſu, quæ ad inſtituti laboris perfectio
valde conducerent. Sed præſtat Alciatum magiſtrum audi
citiùs, qui ita ſuos auditores adhortatus eſt quadã prælectio
ne, ab iiſdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo i
ſtudiorum curſu eſſet vtendum: Præeat nobis (inquit ill
vetuſtiſſimus Italicæ Philoſophiæ auctor Pythagoras, q
diſcipulos ſuos carmine Græco, quod maximè neceſſariu
adipiſcendæ diſciplinæ eſſet, admonuit, quódque quotid
eos in ore habere iuſſit. Id eſt eiuſmodi: πῆ παρέβην: τί
ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη: Etenim hæc tria non ta
præcepta, quàm oracula vnicuique noſtrûm ſemper an
oculos eſſe debent: In primis ſcilicet, ne qua in re aut excid
aut tranſuerſus ab inſtituto tramite feraris. quod iis conti
git, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad ſchol
tamen accedunt: vt qui vel amore capti, vel armis rixiſq. d
diti, vel aleæ luſuique mancipati, vel artibus illicitis addic
ſcholaſtici tamen nomen ſeruant. In hos Annæus Seneca v
teris Iurecõſulti verbis inuehitur: Etiam magna, inquit, pa
vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. Q
enim auribus ſolis præſentes, mentem aliò intendunt, ii aliu
agere Latinis dicuntur. Alterũ eſt, vt attendamus ad id qu
agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna v
luptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus,
futurum abſtineamus. Etenim præmium virtutis maximu
ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iuuenibus, qui in ſoph
ſticis cauillationibus, vel legũ optimarũ ambagibus diuti
immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius
exemplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fueru
florente Romano imperio varii in eorum Republ mag
ſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſid
prouinciarum, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: &
qua alia ſunt huiuſmodi nomina. Hæc hodie, mutata Reip
forma exoleuerunt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vn

Locus Alciati ex prælectione quadam.

1. Quo trãſgreſſus.

2. Quid agis.

quiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipii, vel Principis ſui diplomate conceſſa eſt. Ideoque parum refert diutiùs in veterum magiſtratuum muneribus dignoſcendis verſari. Bartolus certè & veteres non vltra tres, aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Supereſt tertium, ne quid agendum omittamus. In quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidámque huius carminis explicationem huc attexere malui, quàm quidpiam aliud comminiſci, aut aliunde minus opportunè conquirere. Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm, aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus quàm deceat, aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Prior reſpondet illud, πῆ παρέβην: quò tranſgreſſus? alteri verò, τί δ' ἔρεξα, quid feci? tertio τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη: quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

3. Quid omi- us agendum.

Triplex hominum lapſus.

μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
πῆ παρέβην τί δ' ἔρεξας τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη:

Aurea Pythagoræ carmina.

Quæ interpretatus eſt auctor Idyllii de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quo prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Lepidiſſimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c.36. cuius verba non piget huc adiicere: Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſinas corrumpere, qui quotidie ad rationem reddendam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cùm ſe ad nocturnam quietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum, quod hodie malũ tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad iudicẽ eſſe veniendum. Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus,

Præclarus Senecæ locus.

altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cenſórque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis! Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, móris iam mei conſcia, totum diem mecum ſcrutor, facta, ac dicta mea remetior, Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tráſeo, quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cùm poſſum dicere, Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c. Neque eſt alienum etiam quod relatum eſt apud Apuleium 1. Florid. de Gymnoſophiſtis loquens: Vbi, ait, menſa poſita priuſquàm edulia apponantur, omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis ad dapē conueniunt. Magiſtri interrogant quod factum à lucis ortu ad illud diei bonum fecerit. Hic alius ſe commemorat inter duos, arbitrum delectum ſanata ſimultate, reconciliata gratia, purgata ſuſpicione, amicos ex infenſis reddidiſſe Itidem alius, ſeſe parentibus quidpiam imperantibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua reperiſſe, vel alterius demonſtratione didiciſſe: denique cæteri commemorant, Qui nihil habet ad offerre, cur prandeat, impráſus ad opus foras extruditur. Hæc Apul. Confer Hieroclis commentarium ad carmina Pythag. & Arrianum diſſertationum Epicteti lib. 4. cap. 6. huc enim tráſferre ſingula, nihil attinet. Cæterùm Gruē cum lapillo depictā, prudentiæ ſymbolū fuiſſe notū eſt. Docent enim probatiſſimi auctores, lapillū Grues ideò ferre, dum in ſublime volant, vt illius lapſu explorent ſuprà terrámne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt ac proinde conſidendū, an vlterius progrediendum ſit. Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quòd propter imbecillitatem corporis, alaſque parum fultas, inſtar nauis fluitent à ventis impulſæ. quod cùm intelligunt, non antè ſe volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus ſalutíſque cuſtodiam. Harum prudentiā cùm ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuii fluctibus ſeruatus fertur grūū beneficio: quarū quidē ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit, teſte Pauſania. Non enim huc cōferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accōmodatè Plutarch. retulit lib. *πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα.* ſic enim habet: *ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττου-*

Apuleius de Gymnoſophiſtis.

Gruis ſymbolum.

Gruum volatus.

σιν ὅπως μὴ κατ' οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον· ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βράγχια καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. id eſt. Illa verò gruum ad ventum aciei commutatio, non vnius ſed & vniuerſi maritimi generis eſt: ſiquidem & æſtum fluctúſque contrà natando niti, & eadem de cauſa aquaticis omnibus mos eſt: cauent quippe ne ventus à tergo incumbens, ſquamas ſubrigat cieátque, atque ita nudatum & exaſperatum corpus vulneret. vnde in ventum, obnixíque fluctibus curſum dirigunt: ſic enim à vertice ſciſſi fluctus & branchias cohibent, & per ſumma delati minus infeſtant, & horrorem non incutiũt. Hæc ille. Aſcriberem alium locum non minùs commodum ex eo quem ſcripſit ipſemet De animal. ſolertia libro: ſed iudicare duntaxat hîc mihi ſatis eſto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodémque proditore: Ignorabat, inquit, notum Ariſtotelis ſapiens dictum, qui Calliſthenem, ſectatorem & propinquum ſuum, ad regem Alexandrum mittens, ei ſæpe mandabat, vt quàm rariſſimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ portantem. Ne ſit hoc mirum homines profutura diſcernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cæleſtibus arbitramur: animalia ratione carentia ſalutem ſuam interdum alto tueri ſilentio ſolent, vt exemplum eſt perquam notum: linquentes orientem grues ob calorem, plagámque petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel neceſſitas extrema clangorem: iiſdémque collibus agiliore volatu tranſcurſis proiiciunt calculos, atque ita ſecurius pergunt, &c. Neſcio an huc conferre auſim Virgilii illud ex 10. Æneid.

-----quales ſub nubibus atris
Strymoniæ dant ſigna grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu fugiuntque notos clamore ſecundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes. Deſino mox cum verba Senecæ huc aſcripſero, quæ mihi quidem certè videntur non aliena à Pythagoreis de quibus in commentatione noſtra hactenus. Magnam vitæ partem elabi nihil agentibus: majorem

male agentibus: totam aliud agentibus. Certè Arrianus diſſertationum Epicteti libro, ſcitè eſt interpretatus his penè verbis: τῇ παρέδω; vbi omiſit, adulationem? Quid reprehendi? num vt ingenuus? num vt generoſus? Si quid autem eiuſmodi deprehenderit ſeipſum increpat & obiurgat. Quid tua interfuit iſta loqui? An mentiri non licebat? Philoſophi enim aſſerunt, nihil prohibere quominus mendacium efferatur. Tu itaque ſi nihil cures aliud, niſi vt rectè de rebus iudices, vbi manè ſurrexeris, ita tecum loquere: Quid mihi deeſt ad tollendas animi perturbationes? quid ad tranquillitatem animi obtinendam?

Pythagoras. *Italicæ Samius ſectæ, &c.*] Pythagoram Italicorum Philoſophorum ſectæ auctorem fuiſſe teſtatur Cic. 1. Tuſcul. & D. Auguſtin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuítque magnam illam Græciam cum honore & diſciplina, tum etiam auctoritate. Multáque poſt ſæcula ſic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alii viderentur. Samius autē ab inſula Samo denominatus eſt. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15.

Quo prætergreſſus?] Prouerb. Quò tranſgreſſus?

Quod didiciſſe gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agendis nobis propoſuit, nimirùm ὡς αἰσχυνέσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μήτ' ὄρνιθες: vt vereri addiſcant homines rationis participes, ſi deteriores ſe præſtiterint auibus in vitæ actionibus.

Quod didiciſſe gruum volitantum.] Quod de anſeribus Marcellinus ſcribit, roſtra ſua lapillis occludere, Taurum mōtem aquilis abundantem, quas maximè timent, de gruibus alii malunt. Noſtrum non eſt de hac lite pronunciare, vt qui anſeres nunquam ad paſtionem duxerimus, neque gruum ordines ita curioſè inſpexerimus.

Mala flamina.) Aduerſi & impetuoſi venti.

Prudentes.

EMBLEMA XVIII.

IANE bifrons, qui iam tranſacta futuráque calles,
Quíque retro ſannas, ſicut & ante, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumſpectum hominem forma fuiſſe docet?

IAnum biformem ſeu bicipitem veteres quidam plaſtæ & pictores effinxerũt, vel quòd ferinum & ſilueſtrem cultum ſuorum hominum in ciuilem mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gentis crederetur: aut quia Solem, quem eundem cum Iano volebant eſſe, cæleſtis aulæ ianitorem putarent, quippe qui eam oriens aperire, occidẽs verò claudere videretur. Sed tamen id tam celebre, variíſque nominibus decantatum Iani bicipitium, quamplurimi ad ſollertiam prudentiámque regis retulerunt: ſi quidem prudentis eſt præterita noſſe, futuris verò multo antè prouidere, quod ſignificauit Perſius hîc, *Ianus biceps cur.* *Prudentis officium.*

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinſit. Terent. in Adelph.
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, *Proſpicere.*

Typus optimi regis. Et certè hic regis optimi typus eſt, qui cùm cæteris præſit, debet etiam prudentia, aliíſque virtutibus antecedere. Neque enim alia ratione puto Ægyptios oculum in ſceptro regio ſuis hieroglyphicis poſuiſſe, quàm vt in Principibus ſummíſque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac proſpicientem oculum eſſe debere ſignificarent. Hoc de figmento multi Poëtæ luſerunt, quorum alii ad alia ingenioſè traxerunt. Ouid. 6. Faſtor.

-- --Videt Ianus quæ poſt ſua terga geruntur.

Macrobij locus. Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert. Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prætuliſſe, vt quæ ante, quæque poſt tergũ eſſent, inrueretur. Quod proculdubiò ad prudentiam regis, ſollertiámque referendum eſt, qui & præterita noſſet, & futuris proſpiceret, ſicut Anteuorta & Poſtuorta, diuinitatis ſcilicet aptiſſimæ comites apud Romanos coluntur. Quò ſpectat adagium, πρόσω καὶ ὀπίσω, A fronte & à tergo; quod eſt diligenter inſpicere, & præterita cum præſentibus & futuris conferre. Hoc verò prouerb. ab Homero ſumptum eſt, apud quẽ Menelaus, Il. 3. Troianos alloquẽs ait, Οἷς ὁ γέρων μετέῃσιν, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω λεύσσει. *Proſpicit ante pedes vetulus, videt atque futura.* Eundem fuiſſe Ianum cum Noëo (qui poſt diluuium vitem vinúmque adinuenit) auctor eſt Beroſus. (niſi tamen nos fallit Beroſi nomen) quanquam diſſentiat Lilius Gregorius ſub finem Syntag. 4. ſed bicipicii huius cauſam aliam, & eandem penè attulit Plutarch. in quæſtion. Romanis. Nempe quòd genere Græcus ex Perrhœbia fuerit, atque in Italiam profectus, ſedibus apud barbaros poſitis, linguam vitæque rationẽ mutauerit, ſic enim fama receptum eſt; vel quòd Italos, qui ferinis eſſent adhuc moribus, quíque iniuſtè viuerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit inſtitutum, ita vt agriculturam & ciuilem cultũ eos docuerit. Sic verò ille: διὰ τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν; οὕτως καὶ πλάττουσιν; πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει Ἕλλην ἐκ Περραιβίας ὢν (ὡς ἱστοροῦσι) διαβὰς δὲ εἰς Ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν Ἰταλίαν αὐτοὺς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε.

F. M. Ianus idem qui Noeus.

Imago Iani bifrontis, ſed corona ſpicea, in nummis etiã nunc conſpicitur, tributa Pompeio ob curam annonæ, de qua Eriſius in Nomiſmatis: qua ſimilitudine deceptus Theodor. Canterus eandem effigiem Iano tribuit lib. vlt. Variar. lection.

Sannas.] Irriſiones ab occipitio diſtorto, & labris contortis. Perſ. 1. Satyr. *Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.* *Sanna.*

Appendix.

Memineram aliàs iam bicipitium eò relatum à pictoribus & poëtis eruditis, quod prouidus, benéque cordatus princeps Græcam gentem cum Latina communione legum, connubiorum, morúmque ſociauerit: quod & memorant hiſtoriæ veterum. Nos ad virtutem principis egregiè periti duplicem cõferre malumus, τὴν εἰρηνικὴν, καὶ τὴν στρατιωτικὴν, ſtudium belli & pacis, vt ex vtraque quid ſit Reipub. ſalutare videat, aut præuideat citiùs, hoc eſt, ſciat quæ in vſu ſint, τὰ παρόντα εἰδέναι, καὶ τὰ μέλλοντα προγινώσκειν. Verbum εἰδέναι, Græcis, videre & ſcire ſignificat. Rectè Vegetius lib. 6. de re militari, nullum eſſe quem oporteat vel plura, vel meliora ſcire, quàm principem: cuius doctrina debeat prodeſſe omnibus ſubditis. Atqui, prima illius ratio impendenda in conſtituendis legibus ſalutaribus, & moribus emendandis: altera in tutandis ſubditis ab omni hoſtium externo inſultu: quod rectè facere non poteſt, niſi videat, certóque teneat quid temporum varietas poſtulet, vt & iudicis, ſeu principis officium eſt, vt res, ita rerum tempora quærere, quod ait Ouidius. Prudentiæ ciuilis exempla duo ex multis obuia nobis occurrunt: alterum in Romanis ducibus, qui domitis pleríſque gentibus, ſuóque iugo ſubmiſſis, eas ſuis moribus viuere permiſerunt: alterum imperatoribus Chriſtianæ fidei aſſertoribus, qui prudenter cum hæreticis ſummo iure non ſemper egerunt, id vtrumque ſeorſim diſpiciamus. Cùm à Scipionibus Pœni deuicti eſſent, eos ſuis viuere legibus conceſſerunt: eas enim non poſſe tolli funditus cenſebant, quàm cum ſumma eorum quos viciſſent deſperatione: adde quod intelligerent in iis non minus æquitatis eſſe, quàm in Romanis: quod & ipſe teſtatur Polybius. Sic cum Flaminius profligaſſet Macedonem tyrannum, reliquit Græcis inſtituta vetera, & ſiuit eos ſuis viuere legibus. Subacta Macedonia Paulus Æmilius, victor, leges patrias voluit intactas eſſe, aliáſque addidit etiam nouas, planè neceſſarias, tanto ſtudio, curáque adeò diligenti, vt ne ipſe quidem vſus longo tempore experiundo eas arguerit, ait Liuius.

Deuicta per Cæſarem Iulium Gallia, idem accepit victoris beneficium, in cæteris agnoſcimus facilè Romanis cõueniſſe, cùm ius barbaris redderent, iíſque maximè qui feritatem exuerant, & ſtudioſi honeſtatis ciuilis viderentur. Habuerunt itaque in Galliis ſemper amicam ac ſociam ciuitatem Maſſilienſem, quæ tincta erat litteris humanioribus. Eo nomine ſemper habuerunt fœderatam Rhodum, inſulam, eiúſque αὐτονομίαν probarunt, & nauàlem diſciplinam imitari non erubuerunt. Nihil hîc de Germanis, quibus ſuos mores, quos Corn. Tacitus eleganti libro perſecutus eſt, intactos permiſerunt Romani victores: in quibus obſeruarent priſcæ ſimplicitatis imaginem. Hæc de prudentia veterum Romanorum in victos populos. Item verò non minor ſagacitas fuit Cæſarum quorundam veræ ſanctæque pietatis Chriſtianæ cultorum in ferendis aliquando ſectariis, & iis qui alienas ab orthodoxa fide opiniones in orbe Chriſtiano diſſeminarent. Quod quàm conſulto, quàm ciuili modo, quamque vtiliter ab iis factum ſit, ex eo intelligere eſt, quod Theodoſius Imp. (verè orthodoxus, non ſit vſus ſtricto iure ſummáque poteſtate in hæreticos, Socrate teſte, hiſt. Eccleſ. lib. 5. cap. 2. neque coëgit eos ad communionem orthodoxorum, ſed ſingulis permiſit pro ſuo cuiuſque arbitratu communicare. Sozomenus item eccl. hiſt. lib. 7. cap. 1. narrat, Gratianum Imp. omnibus in exſilium propter religionem ſub imperio ſuo deportatis reditum conceſſiſſe, legémque tuliſſe, vt quiſque liberè quàm vellet, religionem teneret, demptis tamen Manicheis, Photinianis, & Eunomianis, quorum peruicacia non ferenda putabatur in hominum cœtibus. Hæc quidem ex bonorum principum inſtitutis. At mirum videri poſſit quod Ioannes Papa, 1. à Theoderico rege, miſſus eſt ad Iuſtinum imperatorem, precaturus, vt edictum quod aduerſus Arianos propoſuerat, reuocaret, iíſque alioqui damnatis hæreticis liceret ſuo more viuere. Quod factum Ioannis ab Eccleſia probatur, laudatum doctoribus, non ſanè quod illi fauerent hæreticæ prauitati, quam ſtirpitus auulſam percupiebant, ſed quod ad Eccleſiæ communem pacem conducere id arbitrarentur. Paul. Diacon. & Platin. in Ioanne 1 Sulpitius Seuerus in vita B. Martini. lib. 2. Non deſinebat B. Martinus Ithacium increpare, accuſatorem Priſcilliani, vt ab accuſatione deſiſteret, ac Maximum orare imperatorem, vt ſanguine infelicium abſtineret. Verùm de his ſatis, ad alia feſtinat oratio.

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA *Cecropiis inſignia præſtat Athenis,*
Inter aues ſani noctua conſilij.
Armiferæ merito obſequiis ſacrata Mineruæ,
Garrula quo cornix ceſſerant ante loco.

HVius Emblematis character ductus videtur ex nimis aliquot vetuſtis, in quibus eſt Mineruæ ſimulachrũ cum ingenti vmbone ſub qua eſt noctua. Sunt & alii quidam mi-ni, in quibus expreſſum eſt Palladis galeatum caput, à cuius ltera parte noctua immittitur proſtrato carcheſio: iuxtà qua-lriga, cum victoria, laurea circunducta cum baccis. Verbo-um parſimonia ſapientes maximè decet, eorúmque perſpi-acitas in rebus obſcuris & difficilibus agnoſci verſarique de-

bet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & ſtulto, pruden rerúmque ſciens, quòd pauciloquus, quódque oculatus in i ſit, ad quæ alii conniuent, vel oculorum mentis obſcura cal gine cæcutiunt. Eius quidem rei ſymbolum eſt Noctua, olin Athenienſium inſigne, ac Mineruæ ſacra nimirùm propte oculos cæſios: quod indicat parœmia γλαῦξ ἵπ]αται: priſc enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriæ ſignum cen ſebantur Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſcri bit, cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypec Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtentum, & i conſilio cautum, & manu promptum, Regémque futurun ſignificabat. Alii malunt referre ad nummum aureum & ar genteum, in quo inſculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm 11.

Cur Noctua Mineruæ ſacra, & Athenarum ſymbolum.

Sed quorſum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus a legibus inſtitutam, ſapientia, conſilio maturo, recta pruden tia firmari, ſpreta inani hominum loquacitate. Itidem de ſin gulis magiſtratibus, quíque Remp. adminiſtrent, eſt ſtatuen dum. qua ratione Demoſthenes, aliíque boni oratores auer ſos habebant demagogos, blandóſque concionatores qu vulgi cupiditatibus inſeruiebant: nec minùs eos inſectaban tur quàm ſophiſtas obſtreperos optimi quique Philoſophi Certè epigraphes argumentum, quod habet inſtar oraculi *Prudens magis quàm loquax*, poſſem non incommodè illuſtrar Fabii Maximi exemplo, qui quo tempore Annibalem iuue niliter exultantem ſua patientia fregit, multis conuitiis mi litari laſciuie impetitus, non ponebat rumores ante ſalutem niſi occurreret laudatum Eteonici facinus. Is Lacedæmonii præfectus, cùm accepiſſet ſuos milites in inſula Chio annona laborantes tacitè coniuraſſe in inſulares Chios: vtque ſeſe di ſcernerent, arundinem manu pileóve circũtuliſſe: cenſuit ill non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agendũ: ſe quindecim delectis comitibus per vrbem incedẽdo, qui pri mus ei obuiam veniebat arundinem habẽs, obtruncari iuſſit Cauſam ſciſcitantibus nihil aliud reſpondebat, quàm id à ſ factum, quod geſtaſſet arundinem. Itaque cæteri coniurat arundines ſtatim depoſuerunt. Imò Eteonicus Chiis conuo catis ne vllum quidem de coniuratione verbum fecit, ne me cum aut ſuſpicionem iniiceret, ſed pecunias imperauit, qua

iuſſi

iuſſit militibus diſtribui, ne quid noui molirentur. Ii ſtatim paruere. Sic paucorum pœna periclitantibus multis occurſum eſt. Retulit Xenoph. 2. rerum Græcar.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Athenienſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus Athenæ autem ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quæ nomen huic ciuitati impoſuit. D. Auguſt. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuerſum ab aliis ſentit Vide Platon. in Cratylo. *Athenæ vnde nominatæ.*

Armiferæ Mineruæ.] Minerua ex cerebro Iouis armata proſiliit. Mihi ſuccurrit illud Anacreontis de roſa: *Minerua cur armata è Iouis cerebro proſilijt.*

πολεμόκλονον τ' Ἀθήνην
κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεὺς, id eſt, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata ſcuto & haſta Minerua: & Ouid. 6. Faſtor.

Creditur armiferæ ſignum cæleſte Mineruæ. Idem 2. Amorum, eleg. 6. *Viuit & armiferæ cornix inuiſa Mineruæ.* Martial. initio epigramm. *Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.*

Meminit & in Olymp. Pindarus Ode 7. Armata autem fingitur (ait Phornutus) in ipſo ortu, quòd ſapientia ſuis ipſius præſidiis ſatis inſtructa ſit ad maximas & difficillimas res obeundas. Deinde artium omnium & belli Dea, nempe diſciplinarum liberalium vſum, & bellorum adminiſtrationem ſine ſapientia mancam, & inanem eſſe intelligimus. Pindar. Scholiaſt. *Armata cur Pallas.*

Armiferæ merito, &c.) Noctuam dicatam fuiſſe Palladi, repudiata cornice, copioſè tradit Ouid. 2. Metamorph. Minerua Erichthonium Cecropis filiabus ciſtella viminea incluſum, ſeruandum tradiderat, & ne aperirent, interdixerat. Quod cùm neglexiſſent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eiuſdem comitatu repulſa eſt, & in cornicem mutata. Sic enim conqueritur: *Noctua cur Palladi ſacra, reiecta cornice.*

----- mihi gratia talis
Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ,
Et ponar poſt noctis auem. mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

Cuius poſtrema verba mythologiam habent. Garruli enim, quique nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam poſſunt cum ſapientibus & cordatis viris habere commercium, quin ubi apud eos aliquid effutierint, tandem odioſa infamiæ labe aſperguntur, & à conuictu laudato virorum honeſtorum, & virtute inſignium abeſſe coguntur. De noctuæ prudentia Dion Chryſoſtomus doctè ac lepidè oratione Olympica, quæ eſt

11. Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus ſcribat Mineruæ noctuam meritò conſecratam, nempe ab Euſtathio ingenioſè ad 1. Iliad. orationē redditam: γλαῦκα ſacram eſſe τῇ ἀθρητικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαύσσειν ταυτότητα: quia nimirum ἀθρεῖν & γλαύσσειν idem ſignificent.

Cornicum & vlularum diſsidium.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum eſſe diſsidium, quarum vel occiſarum ſanguinem permiſceri quidam negant: vt etiam ſi quis confundat, vtrumque ſeorſum diffluere narrent. Ælian. lib. 3. cap. 9. de animalib. perſpicuè idem tradit ἐπεὶ δὲ ἡ γλαῦξ ἐστὶν αὐτῇ (ſupple κορώνη) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ᾠοῖς τῆς κορώνης, ἡ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐκείνην ταῦτα δρᾷ τοῦτο εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀσθενῆ. Reiecta, inquam, eſt Cornix à Pallade ſicuti à Græcis accepimus, quod meditationum ſit infeſta peruigilio: & mentis agitationem interpellet ſua garrulitate, cuius ipſa ſignum gerit. Sic enim Græci κρώζειν dicunt de garrulis, vt cornicari Perſius in Satyris. Sed & reperio cornicem in Palladis manu apud Peloponneſios vſitatum hieroglyphicum, longè ſecus quàm Athenis, vbi cornices ad arcem Palladis non aduolabant: cuius rei cauſam non à fabulis, ſed ab ipſa natura repetit Lucretius.

Maturandum.

EMBLEMA XX.

MATVRARE *iubent propere, & cunctarier omnes,*
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ſed videndum imprimis, vt maturè non modò ſuſcipiamus, ſed & conſectemur quod nobis propoſitum eſt, ne hac vel illhac aberrando parte nos tandem pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἔπος ἤνεσαν περισσῶς: Sapientes iſtud quidem. Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis: *Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.*

πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί:
eò enim vel maximè nomine Ariſtidem vrbe pepulerunt Athenienſes quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſii Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuuenilitet exultanti & temerario datus eſt collega Paulus Æmilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudentia feruorem alterius tēperaret. Sic Fabium Max. creatum aliquãdo belli ducem memini, eum quidem cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id ſi placet ad nimiam quorundam ſtudioſorum induſtriam referre. ſic ſtatuo. Præceptum hîc eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita ſæpè putatur inutiliſſimum nimio ſe labore conficere. Plantæ aqua mediocri aluntur; immodica ſuffocantur: ſic iuuatur ingenium laboribus ac ſtudiis moderatis, contrà obruitur ſi immoderatè exerceas. Nam vt plerunque luſciniis euenit ob nimium canendi ſtudium, quo mirificè delectantur, vt in eo exſpirent, nempe quas, vt ait Plinius, ſpiritus deficiat citiùs, quàm cantus: Ita nonnulli, ſtudiis intenti plus quàm par ſit, in ipſo conatu interdum emoriuntur. Cæterùm nulla opera, quanquam ab illuſtri artifice profecta, commendatur, quæ immoderata ſit, ſicuti Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt quæ immenſo labore confectæ eſſent: in hoc tamen non laudabat, quòd manũ ponere de tabula vix vnquã poſſet. ſignificabat ei nocere nimiam diligentiam; quam etiam in compoſitione Iſocratea reprehendit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines ſpectandi ſunt in omni capiendo conſilio, labore ſuſtinendo, aggrediendo, perficiendóque negotio, vt quod ait Flaccus,

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm ſatis eſt virtutem ſi petat ipſam.

Quibuſdam certè in negotiis celeritate opus eſt: mora obeſt. hoc enim citat ex neſcio quo Plutarch. προτεθέντων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰν ἐς αἰπεινὸν ἔβαλε σκότον: Certaminis iam propoſitis, cunctatio virtutem profundas in tenebras deiecit. Itaque M. Curius Dentatus Conſul, cùm delectum ſubitum coactus eſſet educere, nemóque iuniorum reſpondiſſet, coniectis in ſortem tribubus omnibus. Polliæ, quæ proxima exie-

rat, primũ nomen extractum vrna citari iuſſit, eo non reſpondente, bona haſtæ ſubiecit. Quod cùm illi nunciatum eſſet, accurrit ad tribunal Conſulum, collegiúmque tribunorum appellauit. At Conſul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipſum vendidit, non tam feſtinatione pœnæ, quàm præueniendi periculi cauſa, quando res tumultúſque belli moram dilationémque non reciperet dum interim cognoſceretur de excuſatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Aliis in rebus probatur tardum conſilium, vt multo præſtantius: contrà nimium præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat. Sic Lucian. epigramm.

ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα
αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam ſatis. Virtus ea maturitas appellatur, illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium libro 10 cap. 11. Maturè, inquit, eſt quod neque citius eſt, neque ſerius, ſed medium quiddam & temperatum eſt. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimium cocta, ſed tempore ſuo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis eleganter expreſſit Auguſtus Cæſar: nam & dicere in ſermonibus, & ſcribere in epiſtolis ſolitum ferunt *σπεῦδε βραδέως*. per quod monebat, vt ad rem agendum ſimul adhiberetur & induſtriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus contrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunum inducit diſceſſum ventis imperantem, vt citò diſcedant, tanquam fugiant, & tamen ſtandi mediocritatem in regreſſu teneant, tanquam maturè, id eſt, temperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipſo diſceſſu claſſi noceant dum raptu nimio tanquam per fugam redeunt. Cæterùm id duabus notis Hieroglyphis ob oculos ponitur. Telum enim velocitatis agilitatíſque indicium eſt, vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autem impedimentum & tarditatem deſignat, idem lib. 30. Alii rem planè eandem ſignificantes, Delphinum Remoræ adiunxerunt, vt Paul. 3. Pontifex. Max. Alii Anchoram Delphino copularunt, vt Aldus Manutius nobilis Typographus. Eraſmus Prouer. Feſtina lentè, id pluribus explanauit: in quod vberrimum copioſæ orationis quaſi fluuium congeſſit.

Maturitas. *Auguſti dictum.* *Telum quid.* *Remora quid.*

Echeneide.) Remora, vel echeneïs, à ſiſtendis nauibus ſic appellata, *παρὰ τοῦ ἔχειν τὰς ναῦς*, de qua in ſequentibus opportuniùs.

Telum pro ſigno velocitatis.

Telum.] Telum ſeu ſagittam pro ſigno velocitatis poni, non eſt recens. Itaque Armenii ſagittam Tigrim vocant, per quã-dam verbi tranſlationem. Nam velociſſimum animal tigris, & fluuius rapidiſſimus nominis eiuſdem, qui ex Armenia defluit in Meſopotamiam.

Maturare.

De verbo Maturandi, quædam adduximus quantum qui-dem ad noſtras notas videbantur conducere. Obiter iſtud ex dialogo de Oratorib. qui tribuitur Tacito: Maturare huius libri editionem feſtino, vt dimiſſa priore cura, nouæ cogita-tioni toto incumbam pectore. quo ex loco conſtat, verbum Maturare, non ſemper ita ſtrictè ſumi, vt à Gellio, Macrobio & aliis Sed de verbo ſatis, nunc exempla à nobis prætermiſſa reſumamus. Tacitus in 2. hiſtoriar. vbi de Muciano agit, quem penè imperii ſocium habuit Veſpaſianus, maturitatem per bellè deſcribit, & quidem paucis: Mucianus cum expedita manu, non lento itinere ne contari videretur, neque tamen properans, gliſcere famam ipſo ſpatio ſinebat gnarus modicas „ vires ſibi, & maiora credi de abſentibus. Idem hiſtoricus lib. „ 4. eiuſdem operis in duobus principibus confert cum maturi- „ tate, vel tardatione potius, celeritatem nimiam & præcipitem ad hunc modum Domitianus Mucianúſque accingebantur diſpari animo: ille ſpe ac iuuenta properans: hic moras ne-ctens, queis flagrantem retineret, ne ferocia ætatis, & praui impulſoribus ſi exercitum inuaſiſſet, paci bellóque malè con-ſuleret.

Maturitas Muciani.

Cunctatio.

Cunctationis pulcher eſt apud Ammianum locus initio 16 vbi de Conſtantio: Hinc & deinde nec itinera nec flumina tranſire poſſe ſine inſidiis putans, erat prouidus & cunctator quod præcipuum bonum in magnis ductoribus, opem ferre ſolet exercitibus & ſalutẽ. Sic idem lib. 29. de Theodoſio du-ce ſub Valente Imp. diutius agens, vt antiquus ille cunctator pro negotio conſultabat, commentis potius & prudentia quàm periculis congreſſibus, hoſtem pugnacem & impene-trabilem iactu telorum, ſi fors copiam dediſſet, oppreſſurus. Non mihi tempero quin exemplum nobile adiungam ex eo-dem hiſtorico de duobus qui ſub Gratiano Cæſare ducibus meruerunt, quos lubens ego confero cum Fabio Maximo & Minutio. Sic itaque Amm. 3. lib. Nannieno negotium ded[it] virtutis ſobriæ duci. Et Mallobandem iunxit pari poteſtat[e] collegam domeſticorum comitem, regémque Francorum virum bellicoſum & fortem. Nannieno igitur ſecum reputan[te]

te fortunæ caſus verſatiles, ideóque cunctandum eſſe cenſente, Mallobandes autem pugnandi cupiditate raptatus, vt conſueuerat ire in hoſtem, differendi impatiens, augebatur.

Volitant ſpicula miſſa manu.] Ouid. ferè ſic 1 de Pōto, eleg. 4.

----Sarmatica ſpicula miſſa manu.

Neſcio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa nympha Virgilius in decimo :

————fugit illa per vndas

Ocyor & iaculo, & ventos æquante ſagitta.

[Apud Homerum, ----ὡσεὶ πτερὸν ἠὲ νόημα.]

Appendix.

Eruditè Fabius Quintilian. lib. 12. cap. 6. Agendi initium ſine " dubio ſecundum vires cuiuſque ſumendum eſt : neque an- " nos definiam, cùm Demoſthenem puerum admodum actio- " nes pugillares habuiſſe manifeſtum eſt. Modus mihi videtur " quidam tenēdus, vt neque præproperè diſtinguatur immatu- " ra frons, & quicquid eſt, illud acerbum proferatur. Nam & " inde contemptus operis innaſcitur, & fundamenta iaciuntur " impudentiæ, & quod eſt vbique perniciosum præuenit vires " fiducia : nec rurſus differendum eſt tyrocinium in ſenectu- " tem : nam quotidie metus creſcit, maiúſque fit ſemper quod " auſuri ſimus : & dum deliberamus quando incipiendum ſit, " incipere iam ſerum eſt. Quare fructum ſtudiorum viridem, & " adhuc dulcem promi, dum & venia, & ſpes eſt, & paratus fa- " uor, & audere non dedecet, & ſiquid deſit operi, ſupplet ætas: " & ſi qua dicta ſunt iuueniliter, pro indole accipiuntur. Hæc Fabius, longo vſu doctus, de conatu ſtudioſorum. Attexo huc conſilium in rebus arduis non ita maturandum, ſed occupandum ex Capitolino, in Maximo & Balbino : Oratione conſulis (ait) qui primus ſententiam rogatus, poſt mortem Gordiani, vbi maximus timor omnium animos occupaſſet, vt qui Maximini ſcelera, & truculentiam horrerent : Scio, P. C. " hanc rebus nouis ineſſe oportere conſtantiam, vt rapienda " ſint conſilia, non quærenda : verbis quinetiam plurimis ab- " ſtinendum, atque ſententiis, vbi res perurgent. "

In deprehenſum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM quacunque fugis, te perſequor: at nunc
Caſsibus in noſtris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras:
Ficulno anguillam ſtrinximus in folio.

Fugax tandem deprehenſus.

ALlegorica proſopopeia in quemuis deprehenſum, & fugacem, qui ob ſcelera notatus, ſemel atque iterum manibus iudicum lapſus, & pro temporis occaſione ſubterfugiis vſus, non tamen poſſit effugere & expedire ſeſe, ſi tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè poteſt illuſtrari nobilibus hiſtoriis, de Perſe, Pſeudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infeſtiſſimi hoſtes dolis, fraudibus, ſubterfugiis vſi, vt vix capi poſſe viderentur, tandem

tamen ſuccubuerunt: ſed libri ſunt in omnium manibus. E multis quæ occurrunt, vnũ ſublegere placet ex Iuſtino: Hanno Carthaginienſis adeò diues erat, vt cæteros ciues opibus anteiret. is de occupando regno cogitauit, ſed interfecto primùm ſenatu: quod machinatus ſimulatis filiæ nuptiis, plebi in porticibus publicis, Senatui ſuas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis ſenatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamen conſilio nefario per miniſtros detecto, magiſtratibus placuit ſcelus declinari, non vindicari, periculum enim erat ne plus negocii exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum ſumptibus ſtatueretur. Quo conſilio præuentus Hanno, ſeruitia cõcitat rurſúſque conſtituta cædibus die, cùm iterum ſe proditum vidiſſet, munitum caſtellum cum viginti ſeruorum millibus occupauit, ſed comprehenſus eſt ad extremum, dum ſibi conatur Afros & Mauritanos conciliare. Virgis cæſus, effoſſis oculis, & manibus, cruribúſque fractis, necatus eſt: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filii quoque cognatíque, quanquam innoxii, vltimo ſupplicio affecti. Sed ne ſim longior, id & opportunè torqueri poteſt in eos qui fallacis ſunt fidei, quíque crebrò furtim ſe ſubducunt ab iis, apud quos verum dicere neceſſe habent: vti pleroſque (heu nimium multos) noſtra hac tempeſtate vidimus, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore clauſum tenent, quod de Catilina Salluſtius ait: & de Agamemnone Achilles apud Homerũ, Iliad. IX. ſicque imponere aliis aſſueuere, vt non vereantur perfricta fronte pertinaciùs obſiſtere iis quos ſibi iuſtè interdum aduerſari norunt. Quod & accommodari poteſt in pertinaces quoſdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in noſtram ſententiam pertrahuntur, cùm eos nihil morentur humana. Ducta eſt ſimilitudo à natura anguillæ, quæ quia ſit lubrica, facilè contineri nequit, niſi folio fici ſcabro & aſpero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: &, Anguilla in ſtrigmento, in Eraſmicis & Iunii adagiis. *Anguilla lubrica.*

Ficulno anguillã, &c.) Alluſio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. cui poteſt videri aliud finitimum quod refertur ab aliis, Inter Orci cancros adhærere; pro arctè irretiri, vt nulla pateat effugii ratio.

Cuſtodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

VERA hæc effigies innuptæ eſt Palladis: eius
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacráque templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili. laqueos vndique tendit Amor.

Emblematis typus. TYpus Emblematis huius mihi ductus videtur ex Atticis Pauſaniæ lib. 1. vbi narrat ſimulachrum Mineruæ fuiſſe olim Athenis talari veſte, cuius pectus obtegeret Meduſæ caput eburneum, cum victoria cubitorum quatuor & haſta in

manu; ad pedes fuiſſe clypeum appoſitum: iuxtáque haſtam obuolutum draconem. Phidias clariſſimi nominis ſtatuarius, Palladis ſimulachro Draconem appoſuit, quem pedibus Dea comprimeret: quo ſignificabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numen) peruigili cura continendas, vt ea ratione ſit optimè muliebri pudicitiæ conſultum. Nunquam eſt enim committendum, vt otio ſeſe dedant, aut plus quàm ſatis eſt, vagentur; quandoquidem eo ſexu nihil fragilius ſit aut imbecillius. Certè cùm ſit adeò difficilis puellarum cuſtodia, ſtatim vt ſunt, aut eſſe incipiunt maturæ nuptui, ſeu vt iuris auctores loquuntur, viri potentes, ſunt elocandæ, & iis quærenda conditio. Id & præcepit ſapiens Hebræus; *Si tibi filiæ ſint*, ait, *erudi illas, & trade viris cordatis*. Quanquam enim virgo matura viro nihil dicat, atque quod Naſo ait, *Pulchra verecundo ſuffunderet ora rubore*, tamen intra ſe multa loquitur, vel teſte Comico vetere Menandro, qui hunc affectum eleganti penicillo adumbrauit:

Cur Palladis ſimulachrum Draconem premeret.

> θυγάτηρ ἐπίγαμος κἂν ὅλως μηδὲν λέγῃ,
> διὰ τὸ σιωπᾶν, πολλὰ περὶ αὐτῆς λαλεῖ. i.
> *Quanquam ſileat paſſim puella nubilis,*
> *Silendo, multa ſolita eſt intra ſe queri.*

Quare circunſpectè iura permittunt ei quæ annum quintum & viceſimum exceſſerit, vt poſſit non exſpectata parentum auctoritate, virum ducere. Val. Maximus lib. 6. refert exemplum longè præclarum de Publio quodam Mæuio, qui ſe pudicitiæ acerrimum vindicem præſtitit. Nam in libertũ ſuum, quanquam admodum gratum ſibi animaduertit, quòd filiæ ſuæ iam nubili oſculum dediſſet; cùm præſertim non libidine, ſed errore lapſus videri poſſet. Et quidem pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ ſenſibus caſtitatis diſciplinam ingenerari magni æſtimauit: eíque tam triſti exẽplo præcepit, vt non modò virginitatem illæſam, ſed etiã oſcula ad virum ſincera perferret. Sanè Draco à viſu, quem acutiſſimum habet, nomen apud Græcos obtinuit, id eſt, παρὰ τὸ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι eſt, acutiſſimè video: vt & ὄφις, ſerpens, ab ὄπτομαι. ideóque Palladi ſacer eſt, quia vocabulũ id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiámque hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & præ cæteris intelligat. Porrò quòd hic ſcribit verã eſſe Mineruæ virginis effigiem, nec tamen explicat per partes, ſed Draconem tantùm adiungit, vigilantiæ veluti miniſtrum,

Draco vnde nomẽ habet.

non videtur alienum, ſi Deæ panopliam ſubiecero. Puella ig
Cur armata Pallas. tur armata, virum ſapientem aduerſus omnes animi pertu
bationes ſe armantem, & vitiis animo forti reſiſtentem ſigni
ficat: vel quod virtutem ſuis ipſius præſidiis inſtructam ſat
Galea. eſſe intelligimus, vti iam dictum eſt. Galeam habet criſtata
in capite, quod referendum eſt ad iudicium, & conſtantiam
qua vel maximè ſapientis cerebrum, arx & propugnaculu
Scutum. animi, potiſſimùm valeat: haſtam verò longam, quod ora
tione percutiat eminus: Scutum cryſtallinum viri ſapient
magnam ſollertiam repræſentat, qua ſeipſum haud aliter in
tus diiudicat: quàm ſi in ſpeculo cryſtallino ea quæ extern
Caput Gorgonis in clypeo. ſunt contempletur. Sed illud ſcutum Gorgoneo capite terrifi
cum apparet, quod formidinis & terroris imaginem eſſe vo
lunt: quàm alii pectori Palladis appingunt, quia ſapiens i
pectore terrorem habet, quo aduerſarios afficiat. Inde enim
Pallium. Tritogeniam dictam eſſe vult Phornutus, quòd malis terro
rem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum
quòd ſapientia ſit multiplex, ſeu quòd tecta & operta ſit, ne
que cuilibet ſeipſam conſpiciendam præbeat. Candidus in e
color ſimplicitatem reſpicit: aureus internitens, vim ſapien
Dracones & Vlulæ Palladi conſecrantur. tiæ fulgurantem: purpureus, fulgorem penetrantem, γλαυκῶ
πις ideo eſt, καὶ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς ἀνδρικὴ, quo
vt illuſtris eſt & conſpicua, vt quidam volunt, ſic & formida-
bilis. Non enim tam cæſios habet oculos, vt acutè non videat
ὁρᾷ γὰρ δριμὺ vnde & ὀφθαλμίτις καὶ ὀπτιλέτις dicta, tẽplumq
habuit à Diomede poſitũ, nomine, ὀξυδερκοῦς ἀθηνᾶς. Cæ
terùm alii, & Homerus maximè, tradũt eã glaucis eſſe oculi
& ceſiis: qua ratione huic conſecrentur Dracones, & Vlulæ
nimirum ob ſimilitudinẽ oculorum: acutiſſimo enim viſu eſt
Draco, & quandã excubandi vigilãdique vim habet, nec ve-
natione capi poſſe videtur. Draconi autẽ ſimilem eſſe virtut
indagatricẽ aiunt, quæ diligentiſſimè omnia perſcrutetur, ri-
metúrque ſtudio indefeſſo: ideóque ab acuto viſu illi nomen
factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rẽ tamen,
attexere quod perſpicuè docuit Ponticus Heraclides in alle-
goriis Homericis: ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς
ποιήμασιν Ἀθηνᾶ νομίζεται· σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ
συνέσεως ἐπώνυμος ἐστὶν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς
λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθρῶσα· διὸ δὴ καὶ
παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα,
οὐδεμιᾷ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἐκ τε τῆς τοῦ διὸς

...φαλῆς γεγεννῆσθαι δοκεῖ· τοῦτον μὲν γὰρ ἀποφηνάμενοι τὸν χῶρον ...ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα. Quæ coniuncta eſt cum prudentia ...œnitudo, iure apud Poëtas Athena, id eſt Minerua, nuncu-...atur. Etenim eius nomen non aliunde ducitur, quàm ab ...ntellectu, vt Athena, tanquam ἀθρηνᾶ, vocetur, hoc eſt con-...emplatrix, & nihil non inſpiciens acutiſſimis mentis oculis. ...taque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis non ...erit, neque vlla fœdari macula poteſt. Adhæc putatur è Io-...uis orta capite: quem locum præcipuè rationum eſſe matrem ...oſtendimus. Sed hactenus ſatis. Lege Phornutum lib. de na-...tura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

Innuptæ Palladis.) Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine ...ulta eſt in Acropoli Athenienſi: vnde & templũ Parthenῶn. ...ius autem virginitas & puri & incorrupti eſſe ſymbolum, Phornutus ait. *Pallas virgo.*

Cur Diua comes hoc animal?) Huius quidem rei meminit obi-...er Plutarchus, commentario De Iſide & Oſiride.

Lucos ſacráque templa colit.) nimirum vt cuſtodiæ ſymbolum: ...adem enim ratione hortis Heſperidum ſeruandis præfectus ...ſt Draco peruigil.

Innuptas opus eſt, &c.) Phocylidis eadem eſt ſententia: *Virginum cuſtodia.*

παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς.
κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι. id eſt.

Clauſa tibi virgo thalamis ſeruetur honeſtis,
Nec ſinito hanc ad connubium foris vſque videri.
Forma puellarum ſeruata parentibus ægrè eſt.

Quò ſpectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici ...eflectunt à παραθέειν τῇ μητρί, quòd virgo apud matrem ...manere debeat. quem morem veterum Heſiodus attigit 2. ...ἔργων: *Vnde παρθένος dicatur.*

ἥτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει.

Sed & Homerus in perſona Penelopes, vult pudicam mulie-...em vix ſolam in medium procedere, ſed ancillis comitibus ...ſtipatam ſic enim ille:

οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο. id eſt.

Haud ſola, aſt illam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplum ſeueritatis memorat in Q. Anti-...tio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum qua-...dam libertina vulgari ſecretò loquentem vidiſſet. Is enim

maluit occurrere incunabulis & initiis culpæ, quàm perf
ctum ſcelus vindicare. Itidem fecit Sempronius Sophus, ne
alia de cauſa, quàm quòd vxor, ignorante ſe, ludos ſpecta
auſa eſſet.

Opus eſt cura aſſeruare puellas.) Non eſt arx, neque poſſeſſi
vlla quæ tam difficulter aſſeruetur quàm fœmina, ait Alex
Comicus.

οὐκ ἐστὶν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα,
οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.

Tibullus eleganter huius cuſtodiæ difficultatem expreſſit.

Hæc fecere malas, hinc clauem Ianua ſenſit,
Et cœpit cuſtos liminis eſſe canis.
Sed pretium ſi grande feras, cuſtodia victa eſt,
Nec prohibent claues, & canis ipſe tacet.

Quod mihi reuocat in memoriam Apollodori lepidos ſena
rios, quibus ait occludi fores repagulis, ſed nequaquam fa
brum ianuam adeò clauſam & munitam reddidiſſe, quin a
eam pateat aditus feli & adultero. Eius Poëtæ hæc verba.

καὶ κλείεθ' ἡ θύρα μόχλοῖς, ἀλλ' οὐδ' εἷς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι' ἧς γαλῇ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

laqueos vndique tendit amor.) γνώμη.

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

HAEC Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent, ſoboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur ſoluit: huic vſus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod ſi qui abſtemius odit
Vina, Deæ nullum ſentiet auxilium.

PRo Diis fuiſſe veteribus habitos, qui beneficiis humanum genus ſibi deuinxiſſent, notius eſt ex M. Tullii libris De nat. Deor. Lactantio & Euſeb. quàm vt confirmare ſit neceſſe. Tantùm obiter admoneo, quoſdam Deos iiſdem olim

Dii multi iiſdem aris poſiti.

tẽplis & aris fuiſſe cultos, vt Cererem & Neptunũ, quòd abſque ſale cibi penè omnes inſipidi ſint, refert Plutarc. Sympoſ. 4. Vt Herculem & Muſas, quia Euãdrum literas docuit Hercules, idẽ teſtis eſt in quæſtion. Rom. Sic denique Mercurii iuxta Venerem ſtatuere, vt oſtẽderent matrimonii voluptat. maximè orationis indigere: itémque Suadã & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, perſuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quoſdam Græcos nomine peculiari Deos nuncupatos eſſe σωυναὺς, quibus delubrum commune fuit: ii etiam dicti ὁμωχέται vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Syneſio epiſt. I. σωυναὸς ἡ ποιητική τῇ φιλοσοφίᾳ. Romæ etiam in inſcriptione priuatæ cuiuſdam domus, teſte Fabricio, Διὶ ἡλίῳ μεγάλῳ σαράπιδι, καὶ τοῖς σωυναοῖς θεοῖς. His quæ dixi de diis σωυναοῖς, velim adiungi argutam ſanè & eruditam non minus Ciceronis optationem ex 12. ad Attic. de Cæſare vicino: Scripſeram ad te quia cognoueram ex tuis literis eum σωύναον Quirino malo quàm Saluti. Tulliana hæc verba teneo, quibuſuis non facilia intellectu: ſententiam itaque ænigmaticam interpretor. Optat itaque Cæſarem Iulium (qui extincto Pompeio Reipub. veterem faciem immutarat) Quirini σωύναον, non tam vt eodem templo iiſdémque aris colatur Cæſar, atque Quirinus, quàm vt ſimiliter pereat, deque medio tollatur Cæſar, quemadmodum olim Romulus ad capreæ paludem aduocata concione. Virgil. deos communes appellat eodem ſenſu in 11. Æneid.

De diis σωυναοῖς in eodẽ templo cultis.

In medioſque focos, & diis communibus aras.

Exẽpla quædam attuli in ſuperioribus, quibus adiungo quod nunc mihi occurrit apud Ægyrenſes Amorem atque Fortunam eodem in delubro coli ſolitos nempe ad eorum ſignificandam mutabilitatem. Scribit Heſiodus in Helicone idem fuiſſe tẽplum Muſarum & Cupidinis, quòd iis ſcilicet amor comparetur. Et Phornutus ait Mercuriũ ducem Gratiarum, cumque iis adiungi, quod ratione qua gratificari oportet, non temerè & imprimis merentibus & dignis. Nam qui eſt indignus ad retributionem pigrior eſt & negligens. Locum Syneſii longè pulcrum ex epiſt. I. alibi etiam à me obſeruatum video ad rem facere, quo ſimilitudine venuſta Poëticum æquat Philoſophiæ. Huius hæc verba: παῖδας ἐγὼ λόγους ἐγεννησάμην τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς σεμνοτάτης φιλοσοφίας, καὶ τῆς σωυνάου τε τῆς ποιητικῆς: Ait poëticum eſſe σωύναον Philoſophiæ

phiæ, hoc eſt contubernalem, & eiuſdem quaſi templi conſortem. Quod dictum ad ſummam Poëticæ laudem, quæ iiſdem honoribus ac Philoſophia donanda videatur. Plinius autem lib. 23. ait, Vino ali vires, ſanguinem colorémque hominum, & mentem augeri cum nobilioribus partibus ait. Gellius lib. 15. cap. 2. ex Platonis ſententia, vinum ingenii fomitem eſſe refert, virtutiſque incitamentum, ſi mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum ſic emendat Gellius: Sed enim, inquit in primo & ſecundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem iſtam turpiſſimam, quæ labefacere, & minuere hominum mentes ſolet, laudauit: ſed hanc largiorem paulò, iucundiorémque vini inuitationem, quæ fieret ſub quibuſdã quaſi arbitris, & magiſtris conuiuiorum ſobriis, non improbauit. Nam & modicis honeſtiſque inter bibendum remiſſionibus refici integrarique animos ad inſtauranda ſobrietatis officia exiſtimauit: redditque eos ſenſim lætiores atque ad intentiones rurſum capiendas fieri habiliores. hæc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanaſſe ſuſpicor, Vinum acuit ingeniũ. Commodè itaque ἄγαλμα proponit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis, vt nimirum ſignificetur prudentiæ incrementum eſſe aliquod, ſi Bacchi, id eſt, vini generoſi, ſed moderati, vſus acceſſerit. Etenim vinum promptiſſimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: ideò & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Vini vis.

Plato quatenus vinum laudet.

Cur Bacchus & Pallas eadem ara locarentur.

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiliit dicenda.

Et Æſchylus, poëta clariſſimus, non niſi inter pocula tragœdias ſcripſiſſe fertur. Quid plura? *Narratur & priſci Catonis ſæpe mero caluiſſe virtus.* Præterire non poſſum quod ſcribit Athenæus Diphnoſoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: cauſam adiicit; ὡς λαθεῖν ἐστὶν ἀδυνάτων τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ mulier vinum biberit, lateat. Ea cauſa maximè puto ab eodem Gellio ſcriptum lib. 13. cap. 11. Cõuiuarum numerum à Gratiis ad Muſas deſinere. Sic veteres Bacchum Muſis adiunxerunt, quia vino non minimùm vires ingenii excitentur: quam ob cauſam laudata ſunt hominum veterum ſympoſia: eóque nomine Homerum puto ſuos Heroas, ipſúmque Vlyſſem inter pocula de rebus longè ſeriis facere diſſerentem. quod Virgil. egregiè imitatus eſt. Scio quid Plutarchus ſentiat quo loco

diſputat, An ſit inter pocula de rebus grauibus diſſerendum: ſed locum indicare mihi ſatis eſt ad alia properanti. Videtur Alciati carmen confictum ex agalmate illo *διονύσου καὶ Ἀθηνᾶς* lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale eſt:

εἰπέ τί σοι, κοινὸν καὶ Παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες
καὶ πόλεμοι, περὶ σοὶ δ' εὔαδον εἰλαπίναι.
μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω.
καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι
ἠῶος δμηθεὶς Ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
καὶ μερόπων δὲ φυλὴν ἀγγήρεμεν· ἡ μὲν, ἐλαίη,
αὐτὰρ ἐγὼ γλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτριον, ἡ δέ, κάρη.

Quem dialogiſmum ſic Latio donatum reperi:

Dicito, quid commune tibi eſt cum Pallade? namque
Spicula ſunt illi, ſed tibi vina ſacra.
Talia ne temerè Diuos ſpectantia quæras,
Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & iſtud
India teſtatur robore victa meo.
Prodeſt illa viris ſucco frondentis oliua,
Pocula, ſed noſtro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos eſt paſſa dolores:
Femur ego ſolui, ſed caput illa patris.

Bacchus pater.) Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiũt, quò cùm in India bellaſſet, multas ſecum feminas abduxiſſet, qu Bacchæ dicebantur.

Bacchus cur pater.

ſoboles vtraque vera Iouis.) Bacchus Iouis ex Semele filius de quo poſtea. Pallas ex Iouis capite nata, vt ſuperiùs expoſitum eſt. Suſpicor hoc in loco non temerè Bacchum vr cum Minerua coniungi, & vtramque ſobolem Iouis dici: notet duo præſtantiſſima munera homini à Deo conceſſ quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia; alt rum ad corporis vires inſtaurandas, nempè vinum, pert neat.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati.

ille femur ſoluit.) Hoc vberiùs in ſequentibus.

huic vſus oliui.) Olea Mineruæ tribuitur, quod ſemper vire & aliquid ſemper habeat glaucedinis, & quòd oleũ nihil c tineat humidi admixtum, ſed ſemper ſincerum & *ἀκέραιον*

Olea quid Mineruæ ſacra.

perſeueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ſertum oleæ aſſignent, quòd arbor hæc pacis ſit ſymbolum, ideóque arma ferri dicuntur, belláque ſuſcipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem.

Huic vſus oliui debitus.) Palladi oleam eſſe dicatam ex veterum commentariis dici, eandem caſtitati ſacram, quæque humanis vſibus non pollueretur, imò quæ deorum templis non accederetur niſi conſulto. Inter Græcos auctores plerique aſſeuerant oliuam ab impudicis conſitam, aut non creſcere, aut fructum non ferre: quia opinione imbuti, à caſtis tantum & virginibus inſeri debere putabant.

inuenit primus at ille merum.) Præter alios quàm plurimos, teſtis eſt Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur merito.) Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac τὸ πίνειν, aut πιεῖν ſignificare dicit, id eſt, viuere eſſe bibere.

abſtemius.) à vino abſtinens. temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid Metamorphoſ. 15. *Abſtemius.*

-- --*gaudétque meris abſtemius vndis.* Varro:

Quantoperè abſtemias mulieres voluerint eſſe, &c. Nonius.

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID me vexatis, rami? ſum Palladis arbor,
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

VIdentur hic παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigram mate, eum qui à vino abhorreat, haudquaquam pruden tem euadere: quod rationibus aliquot, ſi non omninò neceſ ſariis, ſaltẽ tamen probabilibus confirmari poteſt. Nũc autei prudentes vino abſtinere ponit. At hæc inter ſe ſic concilia eſt facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino moderatè vti: ſec enim ſumptum, rationem obturbare, curas, vigorémque an mi impedire, vt meritò ceſſerit in prouerbium, *Sapientia vino obumbrari*, ait Plinius. Cuius quidem rei non inſcius Ro mulus, vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit Roma

matronis vinum attingere, vnde inſtitutum, vt cognatis oſculum ferrent, reprehendendi cauſa, quò iudicium odor faceret ſi bibiſſent. Sed & M. Cato refert, non ſolùm probro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs ſi vino vſæ eſſent, quàm ſi adulterium admiſiſſent. Egnatius Metellus vxorem, quòd vinum bibiſſet, interemit: cuius facti nec accuſatorem, nec reprehenſorem habuit, vnoquoque exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe, ait Val. Max. lib. 2. cap 1. Et ſanè, inquit, quæcunque fœmina vini vſum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam teſtis eſt, matronas liberas vino abſtinuiſſe, vt etiam ſeruos, item & ephebos omnes ad annũ vitæ triceſimum, quod & apud Maſſilienſes in vſu fuiſſe nõnulli tradunt. Proditum eſt ab Æliano, lib. 2. c. 37. De var. hiſt. Zaleuci legẽ apud Locrenſes fuiſſe, qua ſi quis merũ bibiſſet, niſi valetudinis cauſa medico id iubẽte, morte mulctabatur. Ex quibus perſpicuum eſt, quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinóque dediti. Porrò hîc oliua Mineruæ arbor, vitem increpat, quæ ſuos ramos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum eſt diſtichõ ex eo Græco incerti:

Romulus ſobrius.
Matronæ Rom. vinum non attingebant.
Quibus vinum interdiceretur.

παλλάδ۞ εἰμὶ φυτὸν, βρομίε τί με θλίβετε κλῶνες,
αἴρετε τὲς βότρυας· παρθέν۞ ἐ μεθύω.

Fons Emblematis.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromi?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitum Polybii certè graue, λαθεῖν ἐςὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πῖσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ vinum biberit mulier, lateat. Bellè conſentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. Ouid. 3. artis:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigrapham huius diſtichi Plautinum iſtuc? *Non vinum moderari, ſed vino ſolent, qui quidem probi ſunt.*

ſum Palladis arbor) Plin. lib. 12. cap. 1. & lib. 17. cap. 44. teſtis eſt. Phornutus & Martianus Capella lib. 6.

Minerua oliua ſacra, Pacifera dicta humanis vſibus nõ pol-

luebatur, nec temerè Deorum aris accendebatur. Græci quidam negabant ab impudicis plantatam creſcere, fructúmue ferre. itaque à virginibus, & caſtis duntaxat inſeri volebant.

botros.) βοτρὺς, gemma pro racemo accipitur συνεκδοχικῶς.

virgo fugit Bromium.) abhorret à vino.

Bacchus Bromius. Bromius autem Bacchus dicitur: ἀπὸ γὰρ τῆν βροντῆν refertur, id eſt, tonitru, quod dum naſceretur, eſt auditum, vt fabulantur: vel à βρέμω, fremo. Ouid Metamorph. 4.

----Bacchumque vocant, Bromiumque Lyæum.

Iuuenal. 6. Satyr.

-----Bromium committere noli.

& ad rem appoſitè Theogoniæ ſcriptor non inuenuſtus, Pylades:

Aſtrepitu Bromius, quod vociferetur Iacchus:
Quod curis ſoluat corda, Lyus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor ſacræ.

Appendix.

Adiicio illud ad lepidi carminis illuſtrationem. Dionyſius hanc legem primùm à Romulo ſcriptam fuiſſe teſtatur lib. 2. De prohibito temeto feminis, Prouerb. vetus, *anima ſicca ſapientiſsimi.*

----quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quæ ſunt diſcrimina neſcit. ait Iuuenal.

Lepidè Ouidius:

Nox & amor, vinumque nihil moderabile ſuadent:
Illa pudore vacat, liber, amorque metu.

Alio loco idem non minùs eruditè:

Turpe, iacens mulier multo madefacta Lyæo:
Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.

Bromium.) Multa Baccho nomina indita expreſſit Ouid. 4 Metamorph.

Thuraque dant, Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque,
Ignigenumque, ſatumque iterum, ſolumque bimatrem:
Additur his Niſeuſque, indetonſuſque Thyoneus,
Et cùm Lenæo genialis conſitor vuæ.
Nyctelíuſque, Eleleuſque parens, & Iacchus, & Euan,
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina, Liber, habes----.

In ſtatuam Bacchi.

DIALOGISMVS XXV.

BACCHE *pater, quis te mortali lumine nouit,*
Et docta effinxit quis tua membra manu:
Praxiteles, qui me rapientem Gnoſsida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneráque etiam lanuguine vernat
Barba, queas Pylium cum ſuperare ſenem?
Muneribus quandóque meis ſi parcere diſces,
Iunior, & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?
Hoc doceo, noſtro quod abuſus munere ſumit

Cornua, & inſanus mollia ſiſtra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Abſit, an humanis vreris ipſe focis?
Cum Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere merſit aquis.
Hinc ſapit hic, liquidis qui nos hoc benè diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, qui vis miſcerier? & qua
Te ſanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem ſumpſiſſe falerni
Qui cupit, hoc ſumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà alacer, ſed mox inde ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium. ſunt pendula guttura, dulce
Tu fluis, heu facilè commoda nulla cadunt!

Vini incommoda.

BAcchicæ ſtatuæ profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per dialogiſmũ, quo demõſtrat incommoda quæ temulentiã conſequantur: nã ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miſerius, vel exitialius videri, nedũ cogitari poteſt. Deinde ſumendi vini legẽ quandam præſcribit omnibus vtilẽ, & planè neceſſariã. Omnia ſigillatim diligentiùs aperiã, ne quid interturbẽ. De fugienda ebrietate Plinius fuſum orationis riuulũ exprompſit l. 14. toto 22. c. Prouerbiũ, Vinũ caret clauo: &, Vinũ ſenem, etiam nolentẽ, ſaltare impellit Plato. 3. De Rep. & 6. De leg. Baſilius M. Inuectiua, κατὰ μεθυόντων. pag 487. To. 1. edit. Morel.

Bacchus Liber pater.

Bacche pater.) Cur Baccho Liberi patris impoſitum nomen ſit, Plutarch explicat κεφαλ. ῥωμαικῶν libro: quòd nimirùm bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, i. Liber appellaretur.

Mortali lumine.) humanis oculis. hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuiſſe homines putare.

Praxiteles.

Praxiteles, qui me, &c.) Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatiſſima, lib. 34. cap. 8. Oriundus hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia

licebatur, & ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

Rapientem Gnoſsida.] Ariadnem intelligit, Minois Cretenſiũ regis filiam, quæ Theſei amore capta, Minotauri necandi occaſionem ei præbuit, ea lege vt ſe vxorem duceret. Sed eam Theſeus in inſula Naxo ſomno ſepultā reliquit, cuius miſertus Bacchus eam ſibi connubio iunxit, quam in cœlo raptam, Coronam Gnoſſiam appellant. [Vide Catullum in nuptiis Thetidis & Pelei. & Nonni Διονυσιακῶν L. 47.] *Ariadne à Baccho rapta.*

Cur iuuenis, &c.] Ouid. 3. Faſtorum ſic: *Cur iuuenis Bacchus.*

Siue quod ipſe puer ſemper iuueniſque videris,
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.

& in Metamorph.

-----tibi enim inconſumpta iuuenta,
Tu puer æternus, tu formoſiſſimus.-----

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter tranſigendos maximè conferat, ſi parciùs, vt decet ſumatur: vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

lanugine.] Barba molli, à lanæ ſimilitudine, vt eſt in cotoneis malis. *La nugo*

queas Pylium cum ſuperare ſenem.) Alluſio eſt ad prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit: cui conuenit illud ex Athæneo:

οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει: hoc eſt, *Vinum inſanire facit.*
Inſanire facit ſanos quoque copia vini.

Huc ſpectat quod Plato De legib. 1. ait: non ſolùm ſenē fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per ſenem Pylium *συνεκδοχικῶς* ſenem quemuis, ſapientem hominem intelligit, qualem Neſtorem Homerus celebrat in Iliade. Quem tamen locū de Bacchi iuuenta, non de vi, ſed de ætate & tempore intelligendum eſſe mihi facilè perſuadeo. mirari enim poſſit aliquis Bacchum iuuenem ſemper videri, cùm ſit ille Neſtore annoſior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui ſe puerum eſſe iactet, cùm ſit *ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ Ιαπετοῦ*. Quam vt germanam explicationem lubens admitto, vt eruditam dignámque quæ probetur omnium calculis.

Tympana non manibus, &c.) Tympanum luxuriæ inſtrumentum dicitur à Iuſtino, lib. 30. Suſpicor Baccho tribui tympanum, tāquam hilaritatis ſignum notiſſimum, vel propter ſtrepitum inconditum, quem edere interdum ſolent qui vino ſunt onuſti. *Tympanum cur adiunctum Baccho.*

Plutarchus de Ptolomæo Iuniore, qui temulentus in pala-

tio, tympano comploſo obambulabat: Graue, inquit, & cal mitoſum ſi Cleomenes opperiretur otium diſſolutum Reg Cybeleii præſtigiatoris, vbi primùm ille tympanum poſuer & tripudiantium cætus dimiſerit Græcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅτ πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον.

capiti non cornua deſunt. Ouid. in Epiſt. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Cornutus Bacchus.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βουκέρως, καὶ δικέρως eſt ap pellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd priùs bou iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite ari tino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipi quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus pro pocul vſos, & eam ob cauſam Bacchum dici cornutum & temulen tum ſcholiaſtæ quidam tradunt.

Vini vſus.

Hoc doceo noſtro, &c.] Sic Plin. cap. 1. libro 23. Vino modic nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi: ſtomachu recreatur, appetentia ciborum inuitatur, triſtitiæ cura hebe tatur, vrina & algor expellitur, ſomnus conciliatur: Contrà, nimius adhibeatur vini vſus, belluina cornua capeſſimus, in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

οἶνος vnde dicatur.

Hoc doceo, noſtro quod abuſus, &c.] Non me fugiebat, vnde v ni τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nemp παρὰ τὸ οἰήσεως τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione menten oppleat: vel, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locum mihi ſatisfecerit Plutarchi moni tum ex 7. Sympoſ. Probl. 10. cuius hæc eſt ſententia: Quo verò ſummum eſt, vt in conſultatione de rebus arduis impru dens atque imperitus rerum ſequatur prudentiores, hoc vi num ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomen ait impoſi tum eſſe οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, ſapere ſe putent οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

noſtro quod abuſus munere.] Vini effecta quædam male quid adduximus: cum ſuperiore commẽtatione adiungo. Menādr celebratur illud: ὁ πολὺς ἄκρατος μικρὰ ἀναγκάζει φρονεῖν immoderatum merum nos parum ſapere cogit. Plato 2. legũ cenſet optimum fore, ſi quemadmodum Carthaginẽſes olim miles in caſtris nunquam vinum guſtet, ſed toto expeditio nis tempore aquam bibat: ſeruis nunquam permittatur: ma giſtratus abſtemii fiant quandiu munere publico funguntur iudices iique qui rebus præſunt publicis, vinum omnino no

Quibus vinum prohibitum.

tingant quo tempore cauſis & negotiis vacant. Ex Eripho
omico citantur hæc:

λόγος γὰρ ἐστ᾽ ἀρχαῖος, οὐ κακῶς ἔχων·
οἶνον λέγουσι, τοὺς γέροντας, ὦ πάτερ,
πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας.

nnuit iuxta vetus verbum, certè verum, tantam eſſe vini vim, t ſenes vel nolentes ſaltare faciat.

quod abuſus munere ſumit cornua.] Athenæus lib. 13. *οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπαναπλεῖ κακὰ ἔπεα καὶ τὰ μαινόμενα:* Vino in corpus deſcendente, aſcendunt verba improba & fuioſa.

ſumit cornua] in infuſam prolabitur audaciam. Ouid. 1. Artis: *Cornua quid.*

-----tunc pauper cornua ſumit. & 4. Triſt.

Iam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi:
Nec mihi ſumendi cauſa ſit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco ſignificat ſe reſipuiſſe, & ab moris laqueis extricaſſe ſe, ait,

Venerunt capiti cornua ſera meo.

Plato Dialogo de impoſitione nominum, *οἶνον* dictum vult, quaſi *οἰόνουν*, nempè *διὰ τὸ οἴεσθαι ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν*, quod Horatius 1. Carm. videtur circumlocutione expreſſiſſe:

————ſæua tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Faſtorum:

Mitte pater caput huc, placataque cornua vertas.

Quo loco admonendi mihi ſunt Philologi Bacchum veteribus *κερατοφόρον* eapictum, id eſt cornutum, aut cornigerum: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inueniſſe credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam cauſam hiſtoricam retulit 2. Legũ, & poſt eum Athenæus Dipnoſoph. 2. Olim ſoliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. hinc verbũ *κεράσαι*, pro, vinum fundere: & *κρατήρ*, quaſi *κερατήρ*, quod à nomine *κέρας* defluxum eſt. Pompeius Feſtus ad moralem ſententiam accedit, quòd qui temulenti ſunt, adeo interdum truces apparent, vt cornua habere videantur. & Scholiaſtes Horatii ad Odam 19. ſecundi Carm. ibi, *Bacchum cornutum qui finxerint*

Te vidit inſons Cerberus aureo cornu decorum————

ait cornu Baccho tribui ſolita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignat.

Corneis vſi poculis veteres.

Sumit cornua.) Cur Bacchus cornutus, deque primo vſu poculorum qui è cornibus erant; quædam attigimus. Certè apud Xenophontem legimus Græcos nõ niſi corneis vſos poculis & Nicandri interpretes non ignorarunt, cum nondum apud gentes vaſa excogitata eſſent. Noſter hic ſuo more ad mores & Philoſophiam referre, quàm ad hiſtoriam maluit. Sumere vero cornua, pro inſolenter ſe gerere, & arrogantem ſe præbere, præter alios Amm. Marcellinus vſurpauit initio lib: 20 vbi de Lupicino, quem Iulianus miſerat ad Britannos tumultuantes: ſupercilia erigentem vt cornua, inquit, &c.

Sumere cornua.

Siſtrum.

Mollia ſiſtra.) Ebrius ad muſicam, vt aſinus ad Lyram Siſtro dulci & ſonoro inſtrumento in ſacris Iſidis vtebantur veteres. Martial.

Hæc quatiet tenera garrula ſiſtra manu.

Ouid. de morte Tibulli, *Quid nos ſacra iuuant, quid nunc Ægyptia proſunt Siſtra?* De ſiſtro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Inſtrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutar. commentario de Iſide retulit: circum erant parua quædam cymbala ſeu tintinnabula, & in eius parte ſuperiore ſculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Iſidis & Nephthys.

Nudus Bacchus.

Quid vult ille color membris, &c.) Nuda fiebant Bacchi ſimulacra, inquit Phornutus, vt naturã vini oſtenderent quòd arcana detegat. Horat. 1. epiſt. *Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.* Rubedo autem colorem ſatis indicat, híncque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13.

Igneus Bacchus.

Cum Semeles de ventre parens, &c.) Notiſſima eſt fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiiſſe, fabula nimirùm calorem eius & feruorem innuente, ait Phornutus: tali enim natura eſt vinum, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas eſt: Femori Iouis inſutum ad perfectionem veniſſe, quòd ſecundò femoribus vinum matureſcat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum eſt, vſui prorſus eſt imperfectum: ſed pedibus calcatum, fit perfectus. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ eſt etiam tum æſtu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alii modo alio enarrant. In prouerb. Perdidiſti vinum infuſa aqua: fabulæ huius origo affertur. Veteres merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphylius Sirrheni filius docuiſſet vini diluẽdi rationem. Plato etiam admonebat,

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

Bacchum temulentum Deum ſobriis Nymphis temperãdum eſſe, id eſt, vinum aqua miſcendum, quod Epigrammate Meleagri compertius eſt:

Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Id ego ita olim conabar reddere:

Proſiluit rapido cum Bacchus ab igne puellus,
Eſt Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideo gratus ſit Bacchus: at illum
Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

Bacchus Nymphis temperãdus.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perſpicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. *ὥς ποτε μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας*, &c. ait enim Bacchũ, ſeu Dionyſiũ *μαινόμενον* appellatum à Poëta, id eſt, inſanum & furentem, quòd nimio vino inſani homines fiant. Bacchi nutricibus, vires intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyſeron: quia conſuetudo fuit aſſeruandi vini cauſa admiſcere marinam aquam. Idem videtur ſentire Athenæus Dipnoſophiſt. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immiſta vinum augeat, & temperet. Priſci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum menſuris manſuefactum eſſe ac domitum. Referam huc lepidum Cœlii Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Nymphæ Bacchi nutrices.

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebátque vno mater & ille rogo.
Et ſpes nulla ſuper miſera ſuccurrere matri,
At puer in flammis non tamen vſtus erat.
Ogygis occurrit, ſed non prius attigit illum.
Succubuit multæ quàm Iouis ignis aquæ.
Ignis abit, ſed non abiit vis ignea prorſus,
Quique cuti ſummæ parcit, in ima furit.
Nympha igitur procul: O puerum ne tangito, clamat,
Quiſquis es; ignis enim eſt, ni priùs imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. diſputatione. An ſeni regenda Reſpub. Aquam mero miſcemus, quo Deum furentem (vt cum Platone iſtuc) ſobrio altero caſtigatum temperemus, *ὥς φησιν Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον*

θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem philoſophis, qui non minus literatis ſermonibus condiun apparatum conuiuii, quàm vinum aqua diffuſa diluit: ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεραννύντε non minus Bacchum muſis, quàm Nymphis permiſcente Hucpertinent Cnemonis verba ad Nauſiclem, lib. 5. Æthiop hiſt. apud Heliodor. καὶ μοὶ δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλισ συνιέναι, τὸν ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἡδ σμα τῷ πότῳ συναναχέων. Videris mihi ſacræ rei tenere opt mè rationem qui coniungis Baccho Mercurium, & orationi condimentum poculis admiſces. Eiuſdem lege quæſtionem primam Sympoſ. 3.

Hinc ſapit hic, liquidis, &c.) Idem eſt illud Antinoi, ni falle apud Homerum Odyſſ. φ.

----οἶνός σε τρώει μελιηδὴς, ὅς τε καὶ ἄλλους
Βλάπτει ὃς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μὴδ' αἴσιμα πίνῃ.
Vinum lædit dulce, quod & alios
Lædit, quicunque ipſum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quæ cauſa incuſandi vini, ſi quis damnum inde conſequa tur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα, οὐδὲ ὁ διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆ πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτ ὃς δ' ἔμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theo critus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & do lorem ait:

οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc ſcio à variis accommodari variè. Referam commodè poſſim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omn probus liber, de Theodoro & Lyſimacho loquens: Cùm: ai Lyſimachus præterea rogaſſet, num & è patria fugatus eſſe propter ſuorum inuidiam ciuium: reſpondiſſe, Nequaquam ſed propter excellentiam ingenii, quod patria minimè ca piebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm non potuiſſe perferre vterum, Iupiter eam miſeratus, abortiuum ambuſſi & inter Deos retulit: ſic cùm patria mea minor eſſet, quàm v caperet Philoſophum, bonus quiſpiam, ſiue Deus, ſiue Ge nius, Athenas in locum fortunatiorem commodiorémque m tranſtulit, &c.

Hinc ſapit hic.) Apud Euripidem Bacchi verba ſunt interi tum minitantis Pentheo, à quo ſe contemni ſenſerat. Agnoſ ce Dionyſium filium Iouis, qui ſi eius auctoritatem ſpectes Deus eſt vehementiſſimus, idémque hominibus mitiſſimus

eſt, γνώσεται δὲ τὸν Διὸς Διόνυσον, ὃς πέφυκεν ἐν τέλει θεὸς δει-
ότατος, ἀνθρώποισι δ' ἠπιώτατος, quod dictum eſt pro mo-
ibus vtentium: qui enim ſapiunt eo moderatè vtuntur: qui
ecus, furorem Bacchi ſuo non leui malo experiuntur. Et id
xplicant duo verba, χάρμα καὶ ἄχθος, ex verſu Theocriti à
obis adducto: quorum prioris à Marone vis explicatur ad fi-
em 1. Æneid. vbi dicitur lætitiæ Bacchus dator. vt Heſiod. 2.
perum δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος: Horat. Oda 14. 2.

---- mero

Tinget pauimentum ſuperbo

Pontificum potiore cœnis.

Triſti autem homini & mœſto Plautus bibendum monet, vt bilem diluat. Et M. Tull. 3. diſputatione Tuſc. Calicem mulſi intingendum eſſe dicit neſcio cui, vt plorare deſinat: hæc quidem de altero verbo χάρμα: alterum verò ἄχθος, nempè dicitur de anxietate animi déque mœſtitia. Eſt enim compertũ eos qui meraco vtuntur fieri melancholicos & obliuioſos atque interdum furioſos, Virgil.

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes

Centauros læto domuit, Rhœtumque Pholumque

Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Cæterum quod vinum linguam impediat, balbutiémque inducat, Romæ olim Mercurio non vino, ſed lacte ſacrificabatur, quo volebant intelligere ipſam facundiæ quaſi lacteam dulcedinem miniméque impeditam: quod ipſum non vbiuis, ſed in vico quem ſobrium nuncupabant fieri ſolemne fuit. *Mercurio non vino, ſed lacte ſacrificabatur.*

torret ab igne iecur.) Horat. 4. Carmin.

Comeſſabere maximi,

Si torrere iecur quæris idoneum. Idémque.

-----meum

Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnoſoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Sed nunc me doceas, &c.) Non ſat fuit oſtendiſſe incommoda, & ægritudines, niſi remedia quædam adhiberentur. Præceptum itaque eſt de vino temperatè ſumendo, nimirum vt quarta pars aquæ ſemper immiſceatur. quod tamen præceptum pro ratione locorum, temporum & perſonarum ad ἐπιείκειαν reuocandũ eſt. Prouerb. Epiſcythiſare. Athenæum 10. cap. 8. & lib. 15. cap. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis: *Vino quomodo vtendum.*

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ' ἐλάχιστον,
ἐστι γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
χαίρει κρινάμενος τρισὶ νύμφαις τέτρατος αὐτὸς
τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
βαπτίσεται δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id eſt.

Nec minor eſto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc mæror mentes occupat, inde furor,
Quartus tres ſecum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamis aptus, coniugioque venit.
Namque ſolet teneros contemnere multus amores,
Et ſomnum morti conciliare parem.

Qui vino abſtinuerunt. Permulti è veteribus vino in totum abſtinuerunt, ſed impri mis Ægyptii ſacerdotes, qui iidem reges fuere: reperio tame vſos fuiſſe vino in deorum cæremoniis, vt tradit Hecatæu non rem quidem gratam diis cœleſtibus oblaturi: ſed gigan tum cruorem, qui in Deos pugnaſſent propinaturi, ſibi enin perſuaſerãt vitem ex fuſo in terram Gigantum ſanguine pri mum pullulaſſe, vnde & amentiam & furorem ineſſe vin credebant. Primus Pſammetroſus rex Ægyptius menſis vinun adhibuit, ſed certa menſura: quò pertinet illud Heſiodi.

τρεῖς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Tres miſcebis aquæ, pars at ſit quarta Lyæi.

Tigrides cur Bacchi currui iunctæ. Hac ego putem ratione Tigrides Bacchi currui iunctas à ve teribus, vt indicarent moderatum vini vſum ferientis anim ſæuitiam cohibere. Sic enim Zeno Cittieus hilarior in conui uio factus, quàm vt eius natura ferret, ſeuera illa quidem & philoſophica: eius rei cauſam quærentibus dixit, lupinun quamquam amarum, aqua tamen maceratum dulceſcere. Se placet Eubuli comici legem conuiualem huc apponere. Hi loquitur Bacchus vt *συμποσιάρχης*.

Intra heminas.) Significat vltra mediocres mẽſuras nihil ad iiciendum, vel ſobriis menſuris vtendum. Neque enim Græ corum veterum, bibacitate inſignium, aut Germanorum no ſtri huius temporis conſuetudo probanda, qui inter conui uandum potando certent.

Mox ebrius, inde furit.) Gallis veteribus non ebrietas modò ſed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, aliiſqu quibuſdam notatur. In cuius culpæ ſocietatem Germani Cornelio Tacito vocantur, parique & vinolentiæ & conten tionis appellantur nomine: ſic enim ille: Aduerſus ſitim no

cadem

adem temperantia, diem noctémque continuare potando ulli probrum, ſi indulſeris ebrietati ſuggerendo quantum concupiſcunt, haud minùs facilè vitiis, quàm armis vincenur. Crebræ, vt inter vinolentos, rixæ: raro conuiciis, ſæpius æde & vulneribus tranſiguntur. Hæc Tacit. Obiter adiiciam uod memini legere me apud Firmicum Maternum, auctoem non poſtremi nominis, libello quo Paganorum errores onuellit: Lycurgum Thracium ideò vites excidi iuſſiſſe, quia inum in Thracia inſaniam furorémque pararet: quo pertiere puto initium Odes lib. 1. Carm. Horat.

Natis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt, tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Aſtyages apud Xenophontem, cùm Cyum rogaſſet, quam ob cauſam à vino abſtinuiſſet inter coniuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venea eſſent. cùm enim tu ad natalitia amicos adſciuiſti, facilè bſeruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inuit ille? videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis ſſe compotes.

Vltra alacer, ſed mox ebrius, inde furit.] Hiſtoriarum monimēisproditum accepimus Cleomenem Spartanum apud Scyhas vino in inſaniam verſum, quòd cum eis voluiſſet contenere largiore vini potione. Huc referrem prouerbium, Neo cantat ſobrius, niſi eſſet omnium in ore, vímque eius teerent vel mediocriter eruditi. Certè vt quæ ſupra ſunt à me dnotata, hoc qualicúmque auctario locupletem, reperio hracibus in more poſitum fuiſſe in conuiuiis præliari ſeque uicem vulneribus deformare, teſte Marcellino Amm. Quæ erò adduximus de Thrace Lycurgo lumen capient ab Epirammatario Græco anonymo: cuius hoc carmen ex lib. 1. θολογίας tit. 11.

Thracum mos barbarus.

Thrax Lycurgus vitem ſecuit.

τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα βάκχου
Ἀνὴρ ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν.
ίλεα δὲ συμφθεὶς, χαμάδις βάλεν, ὥς ἂν ὁ δή ταῖς
εἴη νησομένοις ἐμπιδαὲς σκύβαλον.
ἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ
ὅττι μιν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύναν.
τοῦ δὲ γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος ἢ πρὸς ἀοιδὰς
ἤλυθεν, ἢ χορῶν κήδεος ἔσχε λύσιν.

Quærit poëta qua ratione quis adeò inconſideratè vuã vini altricem immaturam Bacchi ex vitis palmite abſciderit: labra autem conſtrictus (ſic enim quæ ſunt immatura, ſunt eâdem acerba, proindéque labra hebetant, & conſtringunt) humi proiecit, adeò vt eſſet viatoribus ſemicomeſtum putamen. Imprecatur itaque illi Dionyſium hoſtem, ſicúti olim fuit Lycurgo, quod ipſam creſcentem extinxerit lætitiam (is eſt Lycurgus Thrax, qui quod vites abſcindi curaſſet, dicitur à Baccho hoſtili odio perſecutus, vt eſt apud Hyginum) nam hunc fortè per polum aut ad cantum veniſſet, aut curæ luctuoſæ ſolutionem habuiſſet. Si quis carmine idem malit, huc appono:

Qui temerè hanc vuam teneræ de corpore matris
Auſus væſana eſt diſſecuiſſe manu:
Semeſamque via media proiecit, acerbus
Quod triſti ſenſu ſtrinxerit ora ſapor?
Infeſtus ſit Bacchus ei, velut ante Lycurgo,
Vt qui naſcentem ſuſtulit Euphroſynen,
Hanc qui libaſſet quondam, vel ludere verſu,
Vel poterat curâ ſoluere corda graui.

Cui poëtæ non bene ſano reſpondit vir multiſcius Pierius Valerianus hoc limato hexaſticho.

Κεῖνος ἀριστεύσας κ᾽ οἰνοβρόφον ὄμφακα μισῶν,
ὅς βάλε τὸν σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
κλήματά τ᾽ ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην,
τοῦ γὰρ τὶς οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
ἤλυθ᾽ ἂν ἢ γ᾽ αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέπων.

Macte animis quiſquis vinum hoc immite peroſus,
Alliſit putri vile putamen humo,
Ramoſque & plantam totam ab radice recidit,
Atque ita gliſcentem ſuſtulit Aphroſynen.
Namque aliquis poto hoc vino grauis iſſet ad arma,
Aut decoris poterat non meminiſſe ſui.

Huc pertinet hiſtoria quam Hyginus retulit de Icario à paſtoribus interfecto, qui vinum ſibi à Baccho datum cùm iiſdem dediſſet, eóque facti ebrii cecidiſſent, & ſibi venenum propinatum fuiſſe putaſſent, eum fuſtibus interfecerunt. Reperio apud Tranquillum in Domitiano, edixiſſe Imperatorem, ne quis in Italia nouellaret, quod enim ſummam quandam vini vbertatem, frumenti verò inopiam videret, exiſtimans nimio vinearum ſtudio arua negligi, cohibuit nimiam

irca vites vel curam vel libidinem; iuſſit etiam vinera in pro-
inciis ſuccidi, relicta vbi plurimum parte dimidia. hæc ille.
ed Philoſtratus in Apollonii vita cauſam eam diſertè tradit,
uam ſupra poſui, nimirum edicti cauſam eam fuiſſe, quod in
ſia, præcipuè homines vino nimium indulgentes, ſeditiones
xcitarent.

Appendix.

Muneribus quandoque meis. Virgil. ad finem. Æneid.
Munera lætitiamque Dei.] Scio ab aliis legi, die, pro diei: ſed
d hic ſcrupus me nihil moratur. In appendicib. Virgilianis,
Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum,
Ne te muneribus lædat vterque ſuis.
Tympana non manibus.] Ouid. 4. Metamorph.
Quacunque ingrederis, clamor iuuenilis, & vna
Femineæ voces, impulſaque tympana palmis,
Concauaque æra ſonant, longoque foramine buxus.
Igneus eſt.] Suidas refert ex Eratoſthene, Vinum igni vim
abet æqualem: vbi hominem ſubierit, conturbat eum, ceu
ybicum mare Aquilo vel Auſter, vnde quoque prodit ea
uæ latent in mentis receſſu: & virorum animum in vniuer-
um concutit, id eſt.

οἶνός τοι πυρὶ ἶσον ἔχει μένος, εὖθ' ἂν ἐς ἄνδρα
Ἔλθῃ κυμαίνει δ' οἷα Λιβύεσσαν, ἅλα
Βορῆς, ἠδὲ νότος· τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει,
Βυσσόθεν ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον.

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalémque mora.
Occulit inflexo nidum ſibi gramine alauda,
Vulgo aiunt, pullos ſic fouet illa ſuos.
Saturno Martíque ſacrum, quo Glaucus adeſo
Polybides, factus creditur eſſe Deus.
His merito arguitur nodis tutela ſalúſque:
Herbáque tot vires hæc digitalis habet.

Gramẽ quid ſignificat.

GRamen herbam, quæ aliis eſt ſanguinaria, celebrat
tutelæ: præſidii, ſalutíſque ſymbolũ. Ex ea enim coro

graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Sed & proprias quaſdam in ea vires eſſe exemplo eſt Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare ſoleat. Adhæc Saturno & Marti gramen eſt conſecratum, ne quis eam in minimis habendam putet. Poſtremò comeſo gramine Glaucus, Deus marinus eſt habitus. His omnibus tanquam notis defenſionem, ſalutémque intelligimus. Emblematis huius veram ſententiam repeto ex Feſto Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor ſignificat: quod eſt antiquæ & paſtoralis vitæ indicium: nam qui in prato curſu aut viribus contendebant, cùm ſuperati erant, ex eo ſolo in quo certamen erat, decerptam herbam aduerſario tradebant. Citatur ex Attio, *Herbam dare.*

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obſidionali corona, dari ſolitam è gramine teſtatur, quod gramen decerptum erat quo loco obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ ſignum fuit herbam porrigere victori, hoc eſt terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor eſt, victúſque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare, ſiue porrigere gramen, eſt ſeſe fateri victum, agnoſcere victorem, præſidii & ſalutis auctorem revereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obſidionalis) duci dabatur ab iis quos obſidione liberarat, ait Gellius: áque fiebat è gramine quod eo loco natum eſſet, intra quem clauſi erant qui obſidebantur. Hanc coronam S.P.Q.R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum ſecundo, quod vrbem Romanam obſidione hoſtium liberaſſet. Hac nullam aliam fuiſſe nobiliorem, quæ nunquam niſi ſumma deſperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. & 5. memorat. *Corona graminea.*

patres.) Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno eſſe animo deberent, ſic nominati. Salluſt. in Catil. hi vel ætate, vel curæ ſimilitudine, patres appellabantur. *Patres Senatores.*

Pœnos Hannibalémque.) id eſt, Hannibalem Carthagineñſium Ducem. Pœni, quaſi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab aliis vſurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Æneid. *Pœni.*

mora.) cunctatione, Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Æneid. Ennium imitatus, ſic: *Fab. Maximus.*

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Animalium quorundam ſolertia.

Alauda in gramine nidificat.

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibuſdã auibus & belluis her barum quarundam cognitio eſt à natura inſita, vt quod art maxima & diligenti obſeruatione homines ipſi ſciunt, hæ na turæ beneficio ſentiant. Quòd autem alauda ſiue galerita ni dum ſibi ex gramine conficiat, in veteri prouerbio ſic expre ſum eſt à Caſſiano Baſſo ſcholaſtico, lib. De agricultura: Ga leritæ, inquit, in gramine nidificant, vnde etiam prouerbium

ἐν κορυδοῦ κοίτῃ σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστις:

Ramoſum gramen nido occultatur alaudæ.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto ſuum luſtran nidum, impoſitis quibuſdam ramulis graminis, ſicuti aquil callitricho, cornix verbenaca ſupina, turdus myrto, palumb lauro, vt ex Zoroaſtræ magi 15. γεωπονικῶν retulit literatiſſi mus vir Belgii decus Iunius, adagio,

Alaudæ in nido gramen latet.

Glaucus.

quo Glaucus adeſo, &c.] Id variis modis ab Athenæo libro cap. 16. & aliis narratur. Hic piſcator fuit Anthenodius, nata di peritiſſimus, qui vel cunctos ſui temporis natatores in v dis exuperabat, ait Palæphatus: nam ſolebat è portu ſpecta tibus, donec iam extra eorum eſſet proſpectum, enatare. Cù rediret, perſuadebat ſeſe in marinis fluctibus vixiſſe: hincq marinus Deus primùm eſt nominatus. Tradunt alii eum al quando ob nimiam piſcium, quos ceperat, multitudinẽ fuiſ defeſsũ onúſque in media via abieciſſe: vnũ ex piſcibus m ribũdum herba guſtata reuixiſſe, & in fluuiũ proſiliiſſe, quo cùm Glaucus obſeruaſſet, eadem herba comeſa, immortalit tem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comeſa herba habit in mari. Plinius lib. 9. cap. 19. & lib. 32. cap. 11. Auſonius:

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina guſtatu poſtquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piſcibus herbas
Sumpſit, Carpathium ſubijt nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens ſcrutator operti
Nereos æquoream ſolitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id reſpexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro ſalu coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurri

Num mihi firmari poſſent mea vota maligno
Impete depulſo morbi? nam pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba ſuccis?
Gramine vel Glauci vel priſca Pæonis arte?

De Glauco quædam commentatus eſt ad Caſſandram Lycophronis Iſacius Grammaticus, iis omnino ſimilia quæ ſupra ſunt à nobis allata. Quia verò ad finem huius Emblematis ingenuè ſum faſſus hærere me in verbo, Polybides, neſcio an mihi videor nactus huius ſcrupi tollendi rationem perlecto Iſaci commentario, quo loco ait Glauco vitam reſtitutam à Polydo vate (in cuius vocis locum ſuffecit Polybidem Alciatus niſi me coniectura fallit) Glaucus, inquit ille, murem perſequens, cum cecidiſſet in cadum melle plenum, exanimatus eſt. Huic vitam reſtitutam ferunt à vate quodam Polydo, Cerami filio, qui eum caſum ante prædixerat. Nam cum Minos filium quæreret, accepit oraculum, id intellecturum ſe, & ei vitam adeptam reſtitutum iri ab eo qui diceret, cui ſimilis eſſet vacca Minois, quæ in agris paſcebatur. Dixit Polydus illã ſimilem eſſe rubi fructui, quo dato reſponſo, Minos vatem detinuit, & vbinam Glaucus eſſet coëgit dicere: ille vaticinandi arte dixit in cado ſuffocatum. Hoc itaque mortuo reperto incluſus eſt Polydus vna cum Glauco, vt ei vitam reſtitueret. Cæterum viſo Dracone ad cadauer Glauci accedente, vitæ tædio Polydus in eum irruit, vt ab eo interfici ſe pateretur: ſed contra euenit, nam caſu illum percutiens exanimauit. Et ſtatim draco alius acceſſit, & herbam quandam admouit draconi mortuo, cuius herbæ vi, illum excitauit. Id diligenter Polydus obſeruauit, herbáque eadem arrepta, & mortuo Glauco admota, illum viuis reſtituit. Idem narratur à Clearcho Solenſi vitarum 7. lib. Quòd dixit gramen Saturno & Marti ſacrum, Aiſchyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnum ſeminaſſe gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ creſceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carm.

Glauco vita reſtituta à Polydo vate.

Granem cur Saturno & Marti ſacrum.

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio.

Seruius nititur cauſam reddere, cur gramen Marti ſacrum ſit: & Ouid. etiam in Faſtis. Reuera gramen & in nominis ratione, & reipſa, cum Marte aliquam habere ſimilitudinem videtur: nam Gramẽ & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & ſerpendo dici videatur: & cùm fit caſtrametatio,

locus commodus, id eſt planities campi deligitur ab Impera torum miniſtris, quo loci ſolet eſſe gramen, cuius omnin tollendi vel auellendi nulla ratio eſſe poteſt; ideóque put ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabil gramen appellatum eſſe, 5. Transformat.

Polybides.

Polybides.) Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæ ſiſſe: ſed hunc, quanquam leuem, ſcrupulum exemerunt pro ſopographi ex Argonautic. Apollonii ſcholiaſte. Pleriqu noſtræ Academiæ Pariſienſis viri eruditi mihi pridem ſignifi carant, Polybidem Glaucum διὰ τὸν πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, eſſ fortè denominatum, quod ipſum non videretur abhorrere Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt no planè ſum aſſenſus, ſic neque omninò repugnaui.

nodis.) notis ſymbolis.

digitalis.) δακτύλιος, vt Ariſtolochia μακρὰ ἢ δακτυλῖτις dicta: à digitorum forma, qui interſecti ſunt: q. d. herba hæc vires tantas habet, & ſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19 Sunt & qui aculeatum gramen vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Appendix.

Satis quidem multa de gramine, quæ tamen neſcio an conferre auſim cùm iis quæ traduntur à veteribus de ſagmine, herba vulgo nota, vbique], vel non ſata, creſcente, quæ verbena Plinio 22. cap. 2. ſacra olim habita, quia ex loco ſacro, hoc eſt, arce Capitolina à conſule vel prætore cum ſua terra euelleretur, ideo ſagmen ſeu ſagminea nominata, quoniam è ſacro agebatur, eamque legati, ſeu caduceatores cùm ad hoſtes clarigatum accederent. Hoc eſt ad ea repetenda quæ ad ius populi Rom. pertinerent, ad feriendum fœdus, bellúmque indicendum mitterentur, clara voce verba conciperent, eam geſtare, eáque redimiri conſueſcerent. Ex iis legatis vnius verbenarius dicebatur, vt Plin. idem retulit 25. cap. 9. Qua de re Liuius lib. 1. Feciales cùm in Africam ad fœdus percutiendum ire iuberetur, ſenatuſconſultum in hæc verba factum eſt, vt priuos lapides ſilices, priuáſque verbenas ſecum ferrent, vt prætor Romanus his imperaret, vt fœdus ferirent: illi prætorem ſagmina poſcerent: herbæ id genus ex arce ſumptum dari fecialibus ſolitum. Inde illud Næuii poëtæ, *Ius ſacratum Iouis iurandum ſagmine*: hæc herba ideò magno in honore habita, quia in ſummis reip. negotiis vſum

quendã præſtare videretur. Circa hanc herbam ſcribit Plin. magos inſanire cap.9 lib. 25. credunt etiam ſi ea ſub canis ortum, neque luna, neque ſole conſpiciente, effatis ſolemnibus collecta fuerit, ſe poſſe quæ velint impetrare, amicitias conciliare, & quoſcumque morbos abigere. Hactenus ille de verbena. Quibus ex verbis facile eſt colligere quàm delira & ocioſa veterum hominum opinio neſcio quid præter naturã de herbula ſomniantium. Nos tamen veniam hanc damus antiquitati, quæ in mediis tenebris veri lucem videre non potuerit. Minus ferenda noſtrorum quorundam ſuperſtitio, circa eam herbã, quam D. Ioannis appellitant, quamque ante ſolis ortum eo die lectam, ritúque ſolemni lætam, putant habere vim incredibilem, quam ob cauſſam non mulierculæ modo & deliræ anus, ſed & viri quidam boni, hac ſanè parte nihilò mulierculis meliores, eam geſtant, ex ea quaſi zonas, & corollaria concinnant, quam omnium noxarum, & infortuniorum amuletum certè fore ſibi perſuadent. Nos aliis rebus pietatem colendam eſſe ducimus, & eos qui nenias credunt eiuſmodi, ſuo more viuere permittimus. Non ergo plura de his, ad alia maturamus iter.

Sic meminimus veteres querna corona vſos ad ſeruatorem ciuium celebrandum, quod & ad finem libri huius noſtri dicemus. Et cupreſſi foliis in procerum ac magnatum funeribus: Item myrti foliis ad amoris illecebras ſignificandas, myrtus enim Veneri ſacra: & populi arboribus frondibus ad diei, noctiſque deſignandas vices: & lauro ad vaticinia, virginitatem, Poëtarum famam ſemper vireſcentem: & pampino ad lætitiam, qualem Bacchi munus præſtat: adhæc pomis ad amorem: nam τὰ μῆλα, poma Veneri tributa; item nucibus ad pueritiæ ludos: perſico ad ſilentium cordatum, quia linguæ folium gerat ſimile, pomum cordi: moro ad prudentiam in negotiis adhibendam: amygdalo ad feſtinationem: lactucis, quia frigidæ naturæ ſunt, vt innuerent ſiſtendos, aut cohibendos Venereos impetus: Denique naſturtio, ad calorem internum excitandum.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR Nemeſiſque virum veſtigia ſeruat,
Continet & cubitum, duraque frena manu.
Ne malè quid facias, nève improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

NEmeſeos nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμ[...] σᾷν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare. νέμεσις ver[...] apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib. 18. cap[...] 2. & Auſonius eidyllio de Moſella:

----Latiæ Nemeſis non cognita linguæ.

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium ver[...] borũ, τιμωρὸς ὑπερόγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pau[...] ſanias Adraſtiam ἀπὸ τοῦ μηδὲν αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ὅτι γ[...]

ὑπὸ τῆς θείας δίκη ἀνέκφευκτόν τι ἀναπόδραστον : quod nimirum ipſam nihil effugiat : nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque non poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo,

---precéſque noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, ledere hanc caueto.

Idem Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimúmque contumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccenſere, illóſque iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodum Nemeſim Iuſtitiam interpretẽtur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquére, & ad immortalium cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum ſiſtens, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4. *Nemeſis vindex.*

ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa, Modum ſerua, hæc admonet, Os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω τίνος εἵνεκα, λέξεις,
πᾶσιν ἀπαγγέλλω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.
Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus, Nemeſim iudicii angelum appellat. cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionẽ: Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum omnium opificem nihil latere, nihilque omnino impunè relinquere: quippe qui, vt cecinit Orpheus, *Deus omnia videt.*

πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Idem Tragic. Seneca.

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere:
Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodum veterum in moribus componendis cura, diligentiáque, qui vt oſtenderent ſuperbiam Deo præ aliis vitiis inuiſam eſſe, dixerunt eos qui hac correpti eſſent, non modò cenſura diuina, ſed etiam indignatione puniri: ideóque proprium ad hanc vltionem numen

adhibuere, Nemeſeos nomine nuncupatum. Colligere eſt enim è multis, quatuor potiſſimùm (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iuſtitiam, Nemeſim. Horum exemplum quiſque noſtrum in ſe habet in mente legem quid agendum ſit, quid non, communi norma dictitantem, & honeſtum quidem ſequendum, eius verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium diſtinctiori quadam ſerie argumentationum diſcernens, quod in hac vel illa actione poſitum eſt, honeſtum eſſe vel turpe. In voluntate eſt iuſtitia, quæ eligat aut perſequatur, quod ratio per mentis leges ſequendum vel fugiendum dictauerit. Eſt & in imaginatione Nemeſis, quæ turpibus actionibus verbiſque ſuccenſeat ac legitimè indignetur. Ariſtot. 2. de arte dicendi, *νέμεσιν* pro animi commotione accipit, & pro virtute, 2. Moralium ad Nicomach. mediam illam quidem inter *φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν*, id eſt inuidiam & peruerſam lætitiam, definitur itaque in Rhetoricis, *λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν*, dolor ob eius felicitatem qui ea ſit indignus, quod ita velim apertiùs explicari. opponitur miſericordiæ Nemeſis, id eſt indignatio: ſunt igitur quodammodo inter ſe contrariæ: ſed nomen tamen propter ſe, ac propter res ſubiectas: bonum enim bono nunquam contrarium eſt. Miſericordia, eſt ægritudo ex alterius miſeria, iniuria laborantis. & is quidem affectus naſcitur ex opinione mali, non cuiuſuis, ſed eius tantùm quod vel dolorem, vel interitum afferat. dolorem quidem, vt ſi quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis deſtituatur, aut aduerſæ fortunæ caſu aliquo concutiatur: interitum, vt ſi quem innocentem torqueri, vexariue videamus. At Nemeſis proſpera fortuna improborum excitatur: In vtraque dolor quidam eſt: nam miſericordia dolemus innocentis afflicti infortunio: Nemeſi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem eſſe Nemeſim atque inuidiam putant propter aliquam motuum ſimilitudinem. Nam inuidia nullum inter bonos & malos diſcrimen ponit, ſed bonis alienis cruciatur, ſeu illa dignè, ſeu indignè accidant: & inter æquales ac ſimiles præcipuè regnat. At Nemeſis ægrè fert tantùm indignos & improbos opibus, & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi commotio eſt, vt virtus exiſtimetur, & in probis tantùm viris eſt. Cùm enim æquitas poſtulet, vt malis malè, bonis eueniat bene, certè vir probus & iuſtus maximè gaudet, cùm

In mente lex.

In ratione iudicium.

In voluntate iuſtitia.

In imaginatione Nemeſis.

Iuſtitia ſeruatur: vt cùm ſceleratos homines, ſicarios, graſſatores, prædatores alióſque id genus de medio tolli videt: ſic neque minùs gaudet quãdo viris bene meritis aliquid optimè ſuccedit. Quæ omnia paulo pòſt exemplis illuſtrabimus. De Nemeſi ſic Ammian. Marcellin. lib 14. ad finẽ. Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorũ bonorúmque præmiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atq. vtinam ſemper, quã vocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus. Ius quoddam ſublime numinis efficacis, humanarum mentium opinione lunari circulo ſuperpoſitum, vel (vt definiunt alii) ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus præſidens fatis: quam Theologi veteres fingentes Iuſtitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradũt omnia deſpectare terrena. Hæc vt regina cauſarum, & arbitra rerum, hæc diſceptatrix, vrnã ſortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatúmque noſtrarum exorſa interdũ aliò quàm quò contendebant exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eadémque neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens, faſtus tumentis incaſſum, & incrementorum detrimentorúmque momenta verſans, vt nouit, nunc erectas mentium ceruices opprimit & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Pinnas autem ideò illi fabuloſas aptauit, vt adeſſe velocitate volucri cunctis exiſtimetur: & prætendere gubernaculũ dedit, eique ſubdidit rotam, vt vniuerſitatem regere per elementa diſcurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quem ab ima ſorte aduſque iubendum Imperatori penè elatum, ideóque intolerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem (quod dicitur) vellens, monénſque vt caſtigatiùs viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelſa. Audiamus etiam Artemidorum, qui lib. 2. Nemeſis, ait, ſemper bona eſt viuentibus ſecundum legem, & moderatis hominibus, & philologis: at verò contra leges delinquentibus, & his qui aliquibus inſidias ſtruunt, & magnas res auſpicantur. Nam impedimento eſſe, & obſtare his quæ inconſultè & præter animi noſtri ſententiam fiunt, Nemeſim vocamus. Quidam produnt, quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemeſi Plutarch. diſputatione De iis qui ſerò corripiuntur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald Syntag. 15. & Eraſm. in prouerb. Adraſtia Nemeſis.

Locus ex Ammiano.

Artemidori locus.

veſtigia ſeruat.) Epigrammatum Græcor. 1. ἴχνιον eam ob

rem dicta, id eſt, veſtigiaria, quæ veſtigia hominum inſequatur. eſt & quædam ad prouerbium alluſio, ἴχνος μετελθεῖν, & ἴχνη διώκειν: id eſt veſtigiis inſiſtere, & veſtigia perſequi: quod Platoni familiare eſt.

Continet & cubitum, duraque frena.) Hæc temperantiæ ſymbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36. & 48.

Cubitus pro Menſura.

Continet & cubitum.) Cubitus hîc ingenioſè accipi non ſignificatione primaria, pro cubito manus, ſed pro vlna ſex palmorum mẽſura, tum primum animaduerti, cũ aliud agens incidi in Iulium Pollucem, quo pro eodem accipit πῆχυν καὶ ὠλένην. i. cubitum & vlnam. Non patiar hic de differentiis vlnarum & cubitorum apud auctores cõtrouerſis aliquid commiſceri, ſed ad rem dico πῆχυν à ſimilitudine cubiti, cum ad rectos angulos brachium flectitur, accipi pro inſtrumento architectorum, quod ex regulis duabus ad angulum rectum coagmentatis conficitur, γνώμονα Græci nominant, vt Latini normam. Quam eſſe veriſſimam carminis Græci (ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω) & huius noſtri Emblematis ſententiam philologi omnes facilè iudicabunt. Cæterum qui cubitum duobus cõſtare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti cõmemorant, dicunt enim cubiti ſpatium id eſſe, quod ab extremis vnguibus in medium brachii angulum protenſum eſt, illud quidem ſeſquipedale. Pictores cubitum quartam corporis humani partem volunt eſſe. Didici etiam ab architectis regium cubitum (id menſuræ nomen) maiorem communi tribus digitis.

γνώμων.

Nemalè quid facias.) Sic tandem Nero poſt multa impia & ſcelerata facinora perpeſſus eſt ſuam Nemeſim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt. cui enim ſenatus coactus fuerat aſſentiri, huius ſtatuæ populus noctu culeum ſuſpendit, palam etiam voces audiebantur, his conceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitũ delatis, quàm vt Neronẽ apud Neronem accuſarent. Tandem poſt miſeram, impiam, & indignam omninò vitam, hoſtis à ſenatu iudicatus eſt, vt nudus per publicũ duceretur, furca eius inſerta capiti, virgis ad mortem vſque cæſus, atque ita præceps de ſaxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Paſſus eſt etiam ſuam, certè vt atrociſſimam ſic iuſtiſſimam Nemeſim Seianus, magno quidẽ, ſed fallaci honore ſub

Tiberio lactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur.
ed & Liuia Druſi, filii Tiberii, ab eodem ſtuprata, & Druſo
eneni potione per Eudemum medicum extincto, quòd de-
ique Prætorianos, militéſque alios multis ac magnis largi-
onibus ſibi deuinxiſſet, eóque in principem coniuraſſet, Ti-
erius hominem non aperta vi, ſed paulatim depreſſum irre-
uit, eúmque in ſenatu accuſauit. Crimine patefacto Patres
a cenſuerunt, vt Seianus capite multaretur, eius corpus in
Gemonias proiiceretur, in liberos etiam animaduerteretur:
ua de re multa Dio lib. 58. Corn. Tacit. in 5. Val. Max. 9. cap.
De improbè dictis & ſceleratè factis aliique multi.

néve improba verba loquaris.) Demadi peſſimè ceſſit, qui dum
ineribus neceſſaria venderet, optaſſe dicebatur vt in hac arte
ia grande maiúſque ſolito lucrum obueniret itaque damna-
is eſt, quia id votũ niſi ex mala mente, peſſimóque in Rem-
ub. animo proficiſci iudicatum eſt: adeò id lucrum non poſ-
e ſine multorum morte contingere. Retulit Seneca de bene-
c. 6. Sic Theodoto præceptori Ptolomæi Ægyptiorum re-
is ſua lingua fuit exitio: nam cùm Pompeium interfici per-
aſiſſet, quia mortuos non mordere dixiſſet, imò verò ſeſe
ctaſſet Cæſare Iulio fortiorem: in Aſia tandem à M. Bruto
eprehenſus, meritas pœnas luit, vt eſt apud Plutarch.

Tandem tandem iuſtitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDAE Hectoreo perfuſum ſanguine ſcutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iuſtior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum poſſet adire ſuum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce ſepulchra ferit:
Viciſti Telamoniade, tu dignior armis.
Affectus fas eſt cedere Iuſtitiæ.

APparet id ſumptum ex duobus Epigrammatib. Græcis lib.1.titulo εἰς δίκην: primum ſic habet:

ἀσπίδ

Ἀσπὶδ' Ἀχιλλῆος τὴν Ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
Λαρτιάδης Δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατέσπασε, καὶ παρὰ τύμβον
Αἴαντος νηκτὴν ὤρμισεν, οὐκ Ἰθάκῃ.

Pelidæ clypeum non æquo ceſſit Vlyſſes
Iudicio, plenum ſanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit, namque natando
Is tumulum Aiacis, non Ithacam petiit.

Quod ſequitur, Alciatus ipſe expreſſit, ſed Muſa paulùm fuſior, addiditque poſtremo ἐπιμύθιον.

Καλὰ Ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον Ἀθήνης,
καὶ κρίσιν Ἑλλήνων συγχ. λὼ ἀπέδειξε θάλασσα,
ἀσπὶς ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα τινάσσει,
αὐτόν σ' ἐκκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
ἔγρεο παῖ Τελαμῶνος, ἔχεις σάκος Αἰακίδαο.

De armis Achillis contentio.

Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyſſem coorta eſt nobilis illa, Poëtiſque decantata controuerſia, quæ ſanè Aiaci concedere coactus eſſet aſtutus & vafer Vlyſſes, niſi ſua eloquentia tanquam faſcino aliquo iudices Græcos in ſuam ſententiam pertraxiſſet. His tamen armis iniuria & dolo partis, non diu potitus eſt malæ fidei poſſeſſor. Retulit enim Pauſanias, non poſtremi nominis ſcriptor, ſe audiſſe ab Æolenſibus, cui Ilium poſt eius euerſionem tenuerunt, de armorum eiuſmodi prodidiſſe iudicio, illúdque in primis: Poſt Vlyſſis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempeſtate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miſerorum & afflictorum queſtum, Iuſtitia verúmque laborat, ſed tandem eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depreſſa veritas emergit & innocentiæ defenſio interclusa reſpirat. Et pro Cœlio, exclamat, Magnam eſſe vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiámque, contráque fictas omnium inſidias facilè ſe per ſeipſam defendat. Idem in Sextiana defenſione: Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicii procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculſi, ac tempeſtate populari, per populum tamen ipſum recreati ſunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatique vixerunt. At verò qui Senatus conſilium, qui auctoritatem bonorum, qui inſtituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut concitatæ multitudini iucundi eſſe voluerunt, omnes ferè Reip.

Pauſaniæ locus præclarus.

Veritas & ius premitur, non opprimitur.

pœnas aut præſenti morte, aut turpi exilio perpenderũt. Pe multis ſanè exemplis confirmari poteſt, pleróſque iudicu iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damna tos, déque honoris gradu deceſſiſſe, qui tandem vita funct certiſſimis cõiecturis inſõtes, & ab omni obiecto crimine ali ni deprehenſi, concitatam de ſe opinionem nõ modò abſte ſerunt, ſed immortali gloria tandem donati ſunt. Opportu ergo dictum eſt à Liuio: Veritatem laborare ſæpe, exting nunquam. Vt enim quæ falſa ſunt, vel nullo certè laboran delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iuſta violen tis hominum iniuriis interdum cedũt, ſed tandem emergun Rectè Menander:

ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών. Fed. Mor. vert

Pax tempore eſt omni quod æquum eſt vincere:
Vnus vir æquus longe iniquis plurimis
Præſtat, Deo Dicéque eum iuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorũ hominum ſitu ſqualleant eorum tamen virtus nullis vnquam ſeculis obſcurari omnin poteſt. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. Olymp κατακρύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν, id eſ Nec pulueris ſitus occulit congenitorum inclytam gratian Hiſtoriam de armis Achillis lubens è Quinto Calabro, q paralipomena ſcripſit ad Homericam Iliada, mutuatus eſſen niſi me aliò properantem breuitas reuocaſſet. Sententia verò Alciatini carminis cum hoc Menandri monoſtich comparo,

ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος.

Ad lumen ætas Veritatem pertrahit.) Sed occurrit interea Se necæ cordatus ſermo ex epiſtola 80. vbi de virtute, qu ſuos honores ſuúmque precium non obtinet, niſi apud po ſteros diſputat, Quandiu, inquit, videbatur furere Democr tus? vix recepit Socratem fama? Quandiu Catonem ciuit ignorauit, reſpuit, nec intellexit niſi cum perdidit. Retulii in nocentia ac virtus lateret, niſi accepiſſet iniuriam. Dum viol tur, effulſit. Nunquid non ſorti ſuæ gratias egit, & exiliu ſuum complexus eſt? de his loquor, quos illuſtrauit fortun dum vexat. Quàm multorum profectus in notitiam euaſe poſt ipſos! quàm multos fama nõ excepit! ſed eruit? nulla vi tus latet, & latuiſſe non ipſius eſt damnum, veniet qui cond

Omnia tempus aperit.

Viri excellentes nullo in honore quamdiu vixerint, habiti.

ſam & ſeculi ſui malignitate cõpreſſam dies publicet: paucis natus eſt qui populũ ætatis ſuæ cogitat. multa annorum millia multa populorum ſuperuenient. Ad illa reſpice, etiamſi omnibus tecum viuentibus, ſilentiũ liuor indixerit, venient qui ſine offenſa, ſine gratia iudicent. Et hæc quidem Senecæ verba de veritate iniuria, vel ignauia hominum quodam occluſa tempore, ſed tandem tamen ſuum decus obtinent. De iuſtitia verò numinis certiſſima initio lib. 1. in Rufinũ Claudianus, quo loco prouidentiam diuinam fatetur ex eo quod tandem Rufinus ſceleris pœnas digniſſimas tuliſſet: Cic. pro Sextio: hunc ergo reditum repudiarem? qui ita florens fuit, vt verear, ne quis me ſtudio gloriæ putet idcirco exiſſe, vt ita redirem. Vide commentaria Manutii fol. 139.b.

Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum
Abſoluitque Deos, iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror: tolluntur in altum
Vt lapſu grauiore ruant.

Aeacidæ.) Achillis: ab Æaco Telamonis & Pelei patre.

perfuſum ſanguine Hectoreo ſcutum.) Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua.) iniuſtum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua concio Vlyſſis: quam repete ex Ouidii Metamorphoſ. 13. Concio, tria ſignificare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Verrio Flacco: locum, ſuggeſtúmque vnde verba fierent: itẽ cætũ populi: & orationem ipſam quæ diceretur ad populum.

Itacho.) Vlyſſi, ab Itacha patria.

Iuſtior arripuit Neptunus.) aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ ſcutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod poſtea dicet, plus ineſſe piſcibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Cõtrouerſiarum 7. O maria iuſtiora iudiciis! ô mitiores procellæ patre! Sic Ouid. 1. Triſtium eleg. 4. vbi poëta ſuos labores cum Vlyſſis laboribus comparat:

Cumque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiuſdem operis, elegia vndecima:

Neptunique minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Aeneæ.

Iuſtior eſt animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video Hyperbolen: & quidem mari nihil eſt implacabilius, de quo nos alio loco.

(Solon ſapiens in Epigram.
Ἐξ ἀνέμων γε θάλασσα ταράσσεται. ἣν δέ τις αὐτὴν
Μὴ κινῇ πάντων ἐστὶ δικαιοτάτη. H.E.F. Morell. Interpret.
Oceanus ſaeuit turbantibus æquora ventis:
At placido ventis æquius æquore nil.)

dominum ſuum.) Aiacem, qui dominum quidem iure, po Achillem mortuum, animo retinuerat: poſſeſſionem ver minimè, quam Vlyſſes eloquentiæ viribus obtinuerat.

boat.) clamat tranſlatè à bobus.

voce.) catachreſis, pro ſono.

Viciſti, &c.) προσωποποΐα.

Telamoniade.) Aiax, Telamonis fili.

Affectus fas eſt, caedere Iuſtitiae.) ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, a quod illuſtrandũ ſuccurrit Æliani exemplum nobile ex l. 1 var. hiſt. de Macareo quodam ſacerdote Mitylenenſi: ſed qu liber eſt in omniũ manibus, non aſcribam. Affectus inquã f eſt cedere iuſtitiæ, hoc eſt τὰ πάθη τῇ δικαιοσύνῃ: vt hic Iu ſtitiæ nomen accipiatur etiam pro veritate, quæ perpetuam iuſtitiæ comitem præſtare debet. Alluditur autem, niſi fallo ad oratorios affectus, qui ſæpe veritatem rerum opprimun aut peruertunt, adeo nihil tam horridum, aut etiam tetrun quod non ſplendeſcat oratione, & tanquã excolatur, vt oli dixit artis huius mirus artifex. Sed tamen ad iuris peritoru placitum reuocanda ſunt omnia hominum iudicia, imò consilia, Veritati opinionem præpollere: & plus valere quo agitur, quàm quod ſimulatè concipitur. Quod & Tull. 1. O
„ fic. non minus generaliter videtur dixiſſe: Efficiendum eſt, t
„ appetitus rationi obediant, eámque neque præcurrant.

Corollarium Fed. Morelli ad vlt. verſ. Adiſis Libani Enco mium Iuſtitiæ, pag. 91. editionis & verſionis noſtræ. In e maxime inſignis eſt hæc ſententioſa pericope, quæ totũ Em blema, nedum eius clauſulam illuſtrare queat. τῶν ἡμιθέων ὅσοι τὸν αὐτῆς βίον δίκαιον παρέσχοντο, ζῶντες τέ μοι δοκοῦσι
„ μεταστάντες εὐδαιμονέστερον διαιτᾶσθαι. Ex Heroibus (inqui
„ ſeu ſemideis quicunque vitam Iuſtitiæ conſentaneam inſt
„ tuerunt, & dum viuunt & cum ex hac vita ad aliam comm
„ grauere felicius degiſſe mihi. Videntur, videſis etiam not noſtras ad illud ſcriptum Libanii.

Etiam ferociſſimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM poſtquàm eloquium, Cicerone perempto,
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxitque leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum:
Magnanimos ceßiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

EPigraphen huius Emblematis, *etiam ferociſſimos domari*, videtur mutatus Alciatus à primo Annal. Cornel. Tacit. vbi facta Auguſti præclara paucis complectitur, déque mutatione Reip. Romanæ agit: poſito Triumuiri nomine, Conſulem ſe ferens; vbi militem donis, populum annona, cun-

ctos ocii dulcedine pellexit: inſurgere paulatim, munia ſena
tus, magiſtratuum legum in ſe trahere, nullo aduerſante: cu
ferociſſimi per acies, aut proſcriptione cecidiſſent. Teſt
huius hiſtoriæ poteſt videri Plinius, qui ſic lib. 8. cap. 16. Pr
mus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & qu
dem ciuili bello, cùm dimicatum eſſet in Pharſalicis campi
non ſine quodam oſtento temporum, generoſos ſpiritus iu
gum ſubire illo prodigio ſignificante. Plutarchus autem
Ciceronis vita copioſa oratione recenſet interitus eiuſde
cauſas, quibus M. Antonius eum ad necem poſtulauit. Nul
tamen potior fuit, quam quòd Cicero, cum ſibi (è re ſua) m
ximè eſſet opus, ſeruire tempori non potuerit. Actionib
enim Philippicis in Senatu habitis ſic excanduit Antonius,
inde omnem, quod aiunt, lapidem mouerit, quò Cicero
medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe diſcedens primò
Tuſculanum veniſſet, indéque tranſuerſis itineribus in Fo
mianum, vt nauim conſcenderet, in altum prouectus eſſe
ventiſque aduerſis agitatus, & vitæ & fugæ eũ cepit tædiun
Tandem reuerſus in Formianum ab Antonii militibus pe
tus eſt, inter quos Popilius Lænas (quem aliquando reu
Cicero defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbe
tique immotam ceruicem caput amputauit, & ab Anton
inter duas manus in roſtris poſitum fuit: quo loco oration
in Antonium Cicero habuerat. Valer. Max 5. cap. 3. multa S
neca 7. Controuerſ. 2. & Suaſoriarum 6. capite. Seuerus Co
nelius fatum hoc planè funeſtum ita deflet:

Emblema tractum ex Plinio & Cicerone 2. Antoniana.

Abſtulit vna dies æui decus, ictaque luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ,
Vnica ſollicitis quondam tutela ſaluſque
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, rituſque, togæque:
Publica vox ſæuis æternum obmutuit armis:
Informes vultus ſparſámque cruore nefando
Caniciem, ſacraſque manus, operumque miniſtras,
Tantorum, pedibus ciuis protecta ſuperbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deoſque
Reſpexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Meminere alii quidam facinoris huiuſce Antoniani, vel po
tius inſolentiæ pluſquàm nefariæ inſani hominis iugatos leo
nes ad currũ iungẽtis. Et hoc quidẽ certè inſolenti & barbar
flagitio nobis intelligi datur, nullã eſſe tan[illegible] vim, aut firmur

animi propoſitum, nullius tam præfractam vocem & ſententiam, quæ non coërceri aut edomari queat. Quàm enim ſæpe vel libertas vel virtus oppreſſa, & quaſi ſopita eſt tyrannorum violentia? Vltrò ſeſe mihi offerunt exempla longè multa de iis qui indigna & immerita extincti nece â multis iam anteactis annis, deſiderium ſui nobis reliquerunt, vt eorum non poſſimus vel ſine lacrymis, vel iuſto dolore meminiſſe.

Nihil durum quod frangi non poſſit.

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cæſarem in curia Pópeii confoſſum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus, qui tyrannidem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculoſiſſimi & funeſtiſſimi conſilii ſubiiſſent, longè aliud cecidit quàm putaſſent; tyrannum enim de medio ſuſtulerunt, at ipſam tyrannidẽ tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium conſternatis animis eandem potẽtiam neſcio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & vitæ inſtituto diſſimilis, multiſque partibus Cæſare inferior, cui apertè omni contentione animi reſtitit M. Tullius, & plerique alii nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentiſſimo Triumviratus) proſcripſit Antonius, ex iiſque multos interfecit. Eam quidem quam non modò antè præſentiebat, ſed planè experiebatur inſanam M. Antonii rabiem, non diſſimulat ipſe Cicero 2. Philipp. cùm ait: „Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: „auctoritas huius ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius: „deſideratis clariſſimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: „omnia denique quæ poſtea vidimus (quid autem mali „non vidimus?) ſi rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus „Antonio. Et deinde ſubiecit: „Verſatus in bello eſt, ſaturauit ſe „ſanguine diſſimillimorũ ſui ciuium. Itémque 3. Philip. ait, eũ „in hoſpitis tectis Brunduſii fortiſſimos viros, ciues optimos, „iugulari iuſſiſſe, quorum ante pedes eius morientium ſangui- „ne os vxoris reſperſum fuiſſe conſtabat. Certè Plinius lib. 14. „cap. 22. Antonium vt ſanguine ciuium ebrium, & eum ſitientem notat. Et hæc quidem fortè ſatis. Quanquã enim ad Emblematis explanationem videamur adduxiſſe quæ ſtudioſo cuique ſatisfaciant: tamen adiiciemus, quod nõ parum fortaſſe conducat ad materiam ſeu fontẽ carminis huius explanandum. Si enim locus eſt coniecturæ noſtræ dandus (in quo tamen nihil cuiquã velim præiudicatũ) videtur id Alciatus duxiſſe potius ex Antonianæ 2. M. Tullii loco, ſed (vt pleriſque

M. Antonius tyrannus.

Fons Emblematis.

doctis videtur) corrupto, qui ſic habet: Vehebatur in eſſe de Tribunus, &c. ſequebatur eũ rheda cum lenonibus, comites nequiſſimi. Nonnulli hic legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatem ſectantur, quique cenſoriam virgulam in ſcriptis auctorum meliorum ſubinde adferunt. Quo ex loco ſuum videtur Emblema confinxiſſe Alciat. &, leonibus, legiſſe pro, lenonibus: adhæc non rectè temporum rationem habuiſſe. Si quos moueat Plinianus locus quem initio attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte auſim affirmare.

M. Tullii laus. *Romanum eloquium.*) κατ' τὴν ἐξοχὴν Romanæ princeps eloquentiæ vocatur Cicero, vt etiam diſertus artifex Reipubl. adminiſtrandæ à D. Auguſtin. Plinius ſenior eum ſic lib. 7. c. 30. ſalutat: Salue inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

Peſtis patriæ. *patriæ peſtis acerba ſuæ.*) Allegorica nefarii hominis Reique pub. pernicioſi hoſtis, deſcriptio, quàm ſæpè orationibus vſurpat, vt Catilinariis, Poſt reditum, pro Sextio idem orator: vt cùm Clodium aliquando teterrimam & immanem belluã, ſæpè furiam, ſæpiùs peſtem appellat. Sed & Gabinium atque Piſonem, duas imperii Romani peſtes memini nominatos eadem oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipub. hoſtes Ariſtiona, Nabim, Catilinam. peſtes, morbum & vomicã patriæ appellat, id eſt, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως. ſic Virgil. Æneid. 3. Harpyias peſtem & iram Deorum: & 12.

-----Turni ſe peſtis ad ora

Fertque, refertque ſonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximè gratiam, quos in politioribus literis inſtituimus: quicquid lethale, noxium & damnoſum eſt, id peſtis nomine ſolere appellari. verbum enim, peſtis παρὰ τὸ πεσεῖν: vnde ducta vox antiqua, peſſum. pernicies etiam à pernecando dicta. Salluſtius: Et ſi certa peſtis adeſſet, manſurum potius, &c. Catullus ſeipſum alloquens, ita de amore ſuo,

Me miſerum aſpicite: &, ſi vitam puriter egi,

Eripite hanc peſtem, perniciemque mihi.

Idem ad Rufum.

Eripuiſti heu heu! noſtræ crudele venenum

Vitæ! heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. peſtem pauliſper reprimi, & ibidem: Atque

[d]elebitur non modò hæc tam adulta Reipubl. peſtis, verùm [e]tiam ſtirps ac ſemen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena [T]roianis, ſic iſte Reipubl. cauſa belli, cauſa peſtis atque exitii [f]uit. & Philip. 7. Tetram & peſtiferam belluam ne incluſam [&] conſtrictam dimittatis cauere. Apuleius 5. Aſini aurei; de [ſ]ororibus Pſychæ: Sed iam ait peſtes illæ, teterrimæque furiæ [a]nhelantes vipereum virus, nauigabant. Idem lib. 7. Verùm [f]ortuna meis cruciatibus inſatiabilis aliam denuò mihi peſtẽ [i]nſtruxit. Eodem ſchemate dixit idem Apuleius 9. Aſini, De [m]uliere quadam: Sed omnia prorſus vt in quandam cœno-[ſ]am latrinam in eius animum confluxerant flagitia. Et Arno-[b]ius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens, Vt eſſet, ait, crimi-[n]um ſedes, maledictorum materia, locus quidam expoſitus, in quem ſpurcitiæ ſe omnes ſcenarum colluuionibus deriua-[r]ent, &c.

Iunxitque leones.] Præter ea quæ de iunctis leonibus adducta ſunt à nobis ſuperiore commentario, legimus apud Plutarchum hanc pompam non fuiſſe tum primùm ab Antonio vſurpatam, conſtat enim iam olim Annoni duci Carthaginẽſium malè ceſſiſſe, quod leone pro iumento vſus fuerit ad ferendas ſarcinas, pulſúmque in exilium eo nomine, quia ad tyrannidem pocendere videretur. Quod obiter mihi reuocat in memoriã Hieroglyphicum EMOLLITAE FEROCIAE, vbi Bacchus curru trahitur à tygridum pari: cuius animalis effigies indomitam & efferatam ſæuitiam arguit: ſed ad rem. In Antiochi numo videre eſt leonem ferè humi procumbentem & ſuperuolantem noctuam: quo ſignificatur vires cedere ſapientiæ. leo enim roboris habet Hieroglyphicum: noctua vero Mineruæ. Referrem & leones ſubiici magnæ deæ vehiculo fuiſſe ſolitos, eóſque ſolis trahere currum. ſed hæc non ſunt huius claſſis Certè in Fauſtinæ vetere numo, Cybele turrita ſellæ leoninæ inſidet, quæ orbem intra manum & genu teneat, cum inſcriptione, MATRI MAGNAE. Reperio apud Herodianum in vita Seueri, Iulianum elephantos quos habebat ad pompam inſtitutos, conatum aſſuefacere, vt ſeſſorem paterentur: quod & ab aliis tentatum non rarò accepimus. Sed de Antonii leonibus iam ſatis, ſi tamen admonuero id oſtentum à Cicerone ipſomet præuiſum, epiſt. ad Atticum: Tu Antonii leones pertimeſcas caue: nihil eſt illo homine iucundius, &c.

Annon leone vſus pro iumento.

Bacchi currus tractus à tigribus.

Leones magnæ deæ currum vehẽtes.

iugum. Nolim prætermiſſum quod notat Pierius 48. Hiero-

Iugum quid. glyph. iugo ſeruitutem ſignificari, & fatigationem. vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in ſeruitutem trahere, à bobus ſumpta metaphora.

Ambage hac.) ſignis & mutis demonſtrationibus eiuſmodi
Leo quid. Leones enim iunxit, vt ſignificaret ſe fortiſſimos quoſque ſub iugum miſiſſe. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia
Ambages. multa ſignat: qua de re Pier. Valerianus lib. I. Ambages autem primaria ſignificatione pro verborum circuitu, & ſententiarum tortarum alioꝛſum ductu accipi ſolet: at hîc, quantum coniicio, ſchema vel pompam, aut faſtum inſolentem arguit, quo tacitè quid ſibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter ſumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu qualis in criminibus excuſandis aut velandis adhiberi nonnunquam ſolet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenii ſui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, ſenes & conſulares fallendæ fidei exquirere. & id quidem tranſlatitiè. propriè verò ambages ſunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Æquoris ambages dixit. ſic ſæpe apud Cornel. Tacitum Anna.

Appendix.

Patriæ peſtis acerba ſua.] Tranquil. Nerone: Domitii patris vox inter gratulationes amicorum, negantis quicquam ex ſe de Agrippina niſi deteſtabile, & malo publico naſci potuiſſe. Ouidius,

O mihi perpetuum nata puella malum.

Senec. I. de Clementia, cap. 18. Quantò non naſci melius fuit, quàm numerari inter publico malo natos!

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

AERIO inſignis pietate Ciconia nido,
Inueſtes pullos, pignora grata fouet.
Taliáque exſpectat ſibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia ſpem ſoboles fallit, ſed feſſi parentum
Corpora fert humeris, præſtat & ore cibos.

OMnibus iis qui humanitatis iura colunt, ab ipſa omnium magiſtra natura perſuaſum debet eſſe quantum parentibus debeant, niſi tamen omnem humanitatem ſibi detrahi patiantur. Siquidem non homines modò arcano aliquo ſenſu pietatis in parentes, ſed & animantium quædam, à quibus abeſt ratio, admonentur. Ciconiæ enim, vt eſt apud

Parentibus quantum debeamus.

Ciconiæ pietas.

Solin: c. 43. Polyhiſt. quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantùm & ipſæ à pullis ſuis inuicē aluntur. Quamobrem Ægyptii cùm ſignificarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant, quòd hæ ſoleant genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipſe fuerint educatæ. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum ſuppeditant: ídque quoad reſumptis pennis ſibi ipſis queant ſufficere. Itaque hæ & pietatis, & grati animi ſymbola gerunt: vt videre eſt apud Pierium lib. 17. Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores aut etiam deteriores auibus eſſe. Atqui par eſt eo lubentius, & alacriùs naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum ſeruare tutaríque, qui nobis auctores vitæ fuerunt: & quo nobilior eſt noſtra conditio, eo affectus debet eſſe paratior ad humanæ vitæ officia obeunda, & pietatem omnem exercendam Nobis enim ætate iam affectis, & imbecillioribus factis, itidem liberi facient. eámque rependent pietatem, quam primùm in parentes exhibuerimus. Nec verò eſt quòd pluribus has naturæ leges commonſtremus, quandoquidem omnes norint poſt tria illa, quæ ad diuinum cultum ſpectant præcepta, primum rerum humanarum decretum eſſe, vt parētes ipſos in honore habeamus: cui & ſpem certúmque præmium vitæ longioris adiecit ſupremus ille legis auctor Deus, ad excitandam hominum tarditatem, Heſiodus huc alludens, l. ἔργων ſeculum impium deſcribit ab effectis hominum ſceleratorum, qui probo contumeliáque afficient, eóſque ſenio affectos non ſuſtentabunt. Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος ἀνθρώπων οἳ γηράσκοντας ἀτιμάζουσι τοκῆας.

μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἔπεσσι·
σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵ γε
γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
χειροδίκαι.

Sed vbi eſt illa naturæ vis (ait Caſſiodor. variar. epiſt. 14. lib. 2.) quæ amplexu copulæ deſtinatur ad poſteros? ferarum catuli ſequuntur parentes: à ceſpite ſuo virgulta non diſcrepant: propago vitis propriæ ſeruit origini, & diſcrepat homo à ſuo fuſus initio! Quid dicamus illa beneficia, quæ vel extraneam perſonam poſſunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipſis laboratur: ipſis diuitiæ conquiruntur: & cùm ſibi vnuſquiſque credat abundare quod poſſidet, cùm à patribus

adhuc quæritur, pro altera potiùs ætate peccatur. Proh dolor: non mærebimus eorũ affectum, pro quibus ſubire non recuſamus exitium? Maria ipſa ſæuis tempeſtatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregrinis mercibus acquirat quod propriæ ſoboli relinquat. Aues ipſæ, quarum vita ſemper in eſcis eſt, naturam ſuam extranea ſorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eiiciens, triſtitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas ſenio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærendos idonei potuerint inueniri, plumis ſuis genitorum membra frigida refouentes, eſcis corpora laſſa reficiunt: donec in priſtinum vigorem alis grandæua redierit, pia viciſſitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideóque non immeritò vita longa ſeruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hactenus. Caſſiod. Hanc naturæ legem, quod plerumque à ſceleratis quibuſdam naturæ monſtris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoſcendis: & de alendis liberis à parentib. Cod. vbi reſponſum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamen alimenta præſtari debent pro modo facultatum: & ſi non præſtentur, captis pignoribus & diſtractis cogetur: quis ſatiſdare ſententiæ. Tractauit hoc argumentum Baſilius Magnus orationibus εἰς ἑξαήμερον. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Ariſtotel. De animal. hiſtoria, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prouerb. ἀντιπελαργεῖν.

Aërio nido.] alto, ex ſubiecto adiunctum μετωνυμικῶς. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

inſigni pietate.] Petronius Arbiter Ciconiam pietatis cultricem appellauit. hinc in numis Adriani ſculpta eſt, cum inſcriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs ſummo in ſceptro Ciconiæ geſtabant effigiem, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi eſſe faciendam: ſæuitiam & credulitatem cohibendam atque comprimendam. *Effigies Ciconiæ in ſceptris.*

Inueſtes.] impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa do- *Inueſtis.*

ctè Fornerius noſter Selection.1.cap.29.

pullos pignora.) Appoſitio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid.3 Faſtorum:

Inque ſinu natos pignora chara tenent.

Liberi pignora.

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis Romani priuilegium fuerit conſequutus, ſiue vnicum pignus, ſiue plures cuiuſlibet ſexus habeat filios, cùm mori cœperit, ſoboli ſuæ omnes proprias ſi maluerit facultates ſupremò ſecurus dimittat arbitrio. Claudian. 1. De raptu Proſerpinæ, vbi Pluto queritur ſe priuari ſpe ſobolis:

Aſt ego deſerta mærens inglorius aula
Implacidas nullo ſolabor pignore curas?

Et paulo pòſt de Cerere:

Commendat Siculis furtim ſua pignora terris.

Idem 3. eiuſdem operis,

——reuocat tandem cuſtodia chari
Pignoris.——

Appendix.

Inſignis pietate.] Hoc elogium tribuit Æneæ ſuo poëta princeps initio 1. Æneid. quod reperitur ab hoc noſtro, in emblem. cuius inſcriptio, Pietas filiorum in parentes. Verbum, pietatis, quod obiter, inde dictum, quòd quæ in ea ſimul, quaſi penitus, & in penetralibus recondantur. Tullius vſurpat id vocabulum ſæpe, ſed ad Lentulum, per quem fuerat ab exſilio reuocatus. Sic enim 1. epiſtolar. initio. Ego omni officio, ac potius pietate ſatisfacio, &c. Idem epiſt. 9. lib. 1. eiuſd. Periucundæ mihi tuæ litteræ, quib. intellexi te perſpicere meam in te pietatem: quid enim dicam beneuolentiam, cùm illud ipſum grauiſſimum, & ſanctiſſimum nomen pietatis, leuius mihi videatur?

Abſtinentia.

EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ *in tumulis vna ſtat parte columnæ*
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.
us hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

HÆc Epigraphe non plena ſatis eſſe, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi
c, *Abſtinentia à muneribus capiundis.* Ceterùm cùm nuper for-
fortuna incidiſſem in Ariſteæ Græci ſcriptoris librum, qui
t De lege diuina, commodè ſeſe locus obtulit huic Emble-
ati non parum accommodus. Ille ſic: ἐπηρώτησαν δὲ καὶ τοῦτο,
ν© χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται·

Ariſtea locus de Iudæorum ritu in manibus abluendis.

διεσάφουν δὲ, ὅτι μαρτύριον ἐστὶ τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶ
γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέρ
τις ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα. id eſt, Int
rogarunt (Iudæos intelligit) cuius rei cauſa manus abluere
vota facturi. ſignificarunt illi id fieri in teſtimonium & arg
Ignis & aqua in thuribulo & phiala.
mentum nullius ſceleris perpetrati. Nam quod per man
omnes actiones ſoleant expediri, ita pulchrè & ſanctè ad i
ſtitiam omnia referebant. Apud Ægyptios per ignem
aquam, vt quæ continerētur thuribulo & phiala, maculas, l
beſve deterſas elutáſque optimè didicimus ſignificari. Ap
quaſdam gentes ſuffitio erat in vſu, qua qui proſequebant
funus, quia polluti haberentur, aqua ſparſi ſolebant igne
ſupergredi, vt qui ſibi perſuaderent purgationem ità fieri.
aqua puritatem hanc intellexit Catullus, cum ait:

Aut quilibet qui puriter lauit dentes.

Nonnulla ſunt apud Caſſiodorum præclara monita, quæ
id maximè faciant. ex eo petat qui volet lib. 9. epiſt. 19. & li
11. epiſt. 8. variarum.

Aqualis & malluuium.
Marmoreæ in tumulis.] Hæ ſunt iudicis æquiſſimi notæ, qu
bus poſt mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceol
vel aqualis vna tumuli parte: malluuium cum mantili in alt
ra depictum, arguit ſepulti hominis in iuſtitiæ obeundo m
Virtutes iudicis.
nere æquitatem & Innocentiam. Quæ virtutes vt iudice
quemque maximè commendant: ſic ab iis ſi abſcedant, n
iudex, ſed impius & inhumanus carnifex habendus, eſt. R
clamant enim aduerſus iniquos iudices & diuinæ & hum
næ conſtitutiones, quia in Reipubl. bene liberalitérque i
ſtituta nihil debeat incorruptius obſeruari quàm iudiciu
quod lingua ſæpiùs, quàm nummis peruerti ſolet. Quamo
rem non iniuria Cicero dicebat ſe non intelligere, cur q
ſententiam pecunia corrumpit, pœna dignus ſit: qui aute
oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis eſt nec mune
bus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet en
ipſe perpetuò meminiſſe Deum habere ſe iudicem, cuius oc
lum nihil effugere aut præterire poſſit. Adhæc, quantum a
ſymbola propoſita ſpectat, malluuium & vrceus integritate
iudicis, & à muneribus capiundis abſtinentiam repræſentan
Manus ablue quid olim.
Manum ſiquidem abluendarum geſtus olim fuit innocen
tiæ quædam aperta demonſtratio. Cùm enim quis ſe inſo
tem & immunem à crimine aliquo vellet indicare, ſed nec v
lum in eo admittendo aſſenſum præbuiſſe, præſentibus qu
buſda

buſdam manus abluebat, vt ex ea manuum munditie purita-
tem animi declararet. Huc quidem ſpectat illud regii Pſaltis,
Lauabo inter innocentes manus meas: idemque eſt intelle-
ctum à peruerſo noſtri Redemptoris iudice Pilato, cùm acce-
pta aqua manus abluit, innocentiam profeſſus, crimenque in
Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Vrceus.] Vas terreum aut æneum ad aquam excipiẽdam aut hauriendam. Malluuium, ſiue pollubrum, vas eſt, ſiue lebes ad manus abluendas, quaſi manulauium. *Vrceus.*

Ius dictum.] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius dicere ipſorum eſt magiſtratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum. Quippe ius Laodiceæ me dicere, cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniano: Qui cùm Prætor vrbanus eſſet, vrbe caruit, ius non dixit. *Ius dicere.*

Sed id paulò diſtinctius eſt explicandum, ne mihi diem di-
cant iuris ſtudioſi Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicen-
tis. D. de iuriſdic. omn. iudic. Ius dicentis, hoc eſt Prætoris of-
ficium eſſe latiſſimum.. At non modò Prætorem intelligimus
iuris dicentis nomine, ſed & Præfectum vrbi, vt D. de off. præf.
vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. Præſidem prouinciæ, l. cùm hi. §.
ſed nec mandare, D. de tranſact. & Ædilem curulem, qui cer-
tis de cauſis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis
vſitatum, vt ius dicentis verbo prætor appellaretur, velut iuri
dicundo præ aliis conſtitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At
e vrbis Prætore id modò intelligimus: alii enim qui creati
unt Repub. augeſcente ius non dicebant, ſed tantùm de capi-
alibus quæſtionibus cognoſcebant, quæ ipſis obuenerant
orte, vnde Quæſitores appellati. Ne longior ſim, ita ſtatuo,
lium fuiſſe à Prætore iudicem, & à ius dicente: quod pla-
um eſt ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Poſt. Itaque di-
inguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt ſtipulatio-
em etiam prætoriam à iudiciali: tametſi aliquando iudicis
praetoris nomina confundantur. Etenim temporib. Impe-
torum (quo antiqua penè omnia obſoleuerũt vnà cum lin-
uæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magi-
ratus etiam maiores appellari cœperunt.

Prætoris officium. *Prætor & iudex non idẽ.* *Prætoris, & ius dicendi differentia.*

puras habuiſſe manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui
urè atque integrè vitam tranſigunt: qui neque dolo neque
ſtu aliis negotium faceſſunt: qui denique ſunt (vt hîc Alcia-
s intelligit) ἀδωροδόκητοι, id eſt, à muneribus accipiendis *Pura manus.*

O

alieni. Horatius paulò deflexit:

-----*bene ſi quis*, inquit.

Et viuat puris manibus.) Sic dicuntur in Nouell. 8. καθαραὶ χεῖρες.

καθαραὶ χεῖρες.

puras atque habuiſſe manus.) Ne quid tamen hîc nota dignum tranſiliam, verba Iuſtiniani quæ integra reperiuntur in prim[o] Codicis, titulo de mandatis principum, huc adſcribam, digna quidem illa quæ literis aureis paſſim conſignentur: δεῖ τοίνυν σε καθαρῶς παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ δόσεως ἁπάσης χωρίς, πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων καθαρὰς φυλάττειν θεῷ τε καὶ ἡμῖν καὶ τῷ νόμῳ τὰς χεῖρας, καὶ μηδενὸς ἅπτεσθαι κέρδους, μήτε μείζονος, μήτε ἐλάττονος, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνοις τοῖς παρὰ τ[οῦ] δημοσίου σοι χορηγουμένοις. καὶ διά τε σαυτοῦ διά τε τῶν περὶ σὲ κα[θ]αρὸν αὐτοῖς πανταχόθεν φυλάττειν τὸ δίκαιον. Oportet igitu[r] te purè ſuſcipientem hoc adminiſtrationis munus, procul ab omni largitione, præ aliis omnibus, mundas ſeruare Deo, no[]biſque, & legi, manus, nullum lucrum contingere, neque maius, neque minus, neque captioſum quiddam contra ſub[]iectos facere negotiando, ſed contentum eſſe ſolis à fiſco tib[i] miniſtratis, & tam per te quàm per eos qui circa te ſunt, pu[]rum eis vndique ſeruare ius. Suetonius in Tito ait, Pontifica[]tum maximum ideò ſe profeſſus accipere, vt puras ſeruare[t] manus, fidem præſtitit.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

VNCTVS contiguo Marius mihi pariete, necnon
Subbardus, noſtri nomina nota fori.
Ædificant bene nummati, ſatagúntque vel vltrò
Obſtruere heu noſtris vndique luminibus.
Me miſerum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyæ, vt propriis ſedibus eijciant.
Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti,
His niſi ſint Zetes, his niſi ſint Calais.

Ignificat ſibi rem eſſe cum quibuſdam rabulis forenſibus, malis vicinis, ſuas ædes ita altè extruentibus, vt officerent luminibus ſuarum ædium: à quibus ſícque ab illis importu-

nè fatigaretur, vt olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abeſſe quin propriis ædibus expelleretur, niſi ſuccurriſſet animi probitas & integritas. Sic enim viri boni ſæpenumero ab importunis dominis deturbantur à ſuis poſſeſſionibus ſine vlla legum & honeſti ratione, niſi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præſidio, & quaſi ariete vindicentur. Demoſthenes in Calliclem: χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id eſt, Nihil moleſtius eſſe poteſt, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò illud Pindari non male quadrabit ex Nemeo. ix. Χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποισιν ὁμιλεῖν κρεσσόνων: Periculoſum eſt contendere cum potentioribus.

pariete.] Proceleuſmaticus, dactyli vice.

bene nummati.] Horatius 1. Epiſt.

At bene nummatum decorat ſuadela, Venuſque.

Cic. 2. in Rullum: non minus bene nummatus, quàm egregie
„ capillatus. Ammian. Marcellin. lib. 14. Si ad aliquem bene
„ nummatum, tumentémque loculis honeſtus aduena ſalutatum
„ tum introieris.

„ *ſatagúntque vel vltro, &c.*) Arguitur iniuſtus & violentus diuitum animus, à quibus in primis eſt timendum, quippe qui neque ius, neque bonum, ſed nec æquum colunt. Qua ratione *In diuites.* puto dictum à Platone V. legum valde diuites homines non
„ eſſe bonos. Refert Plutarc. ita quendam dixiſſe Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus eſſe potes, qui tam magnas opes poſ-
„ ſideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obſtruere luminibus quid. *Obſtruere noſtris luminibus.*) Obſtruere luminibus vicini, ἐμποδίζειν τῇ ἀπόψει, eſt ſtructuram aliquam iuxta eius ædificium facere, quæ lumen eidem eripiat. Obſtruere enim luminibus
„ verbum antiquum iuris. Vnde Cicero pro domo ſua: Cùm
„ ille negaret (inquit) primò ſe luminibus eius obſtructurum
„ minabatur: Idem in Bruto: Vt horum conciſis ſententiis (de
„ Philiſto & Thucydide loquitur) interdum etiam non ſatis apertis, cum breuitate, tum nimio acumine officit Theopompus elatione atque altitudine orationis ſuæ: quod idem Lyſiæ Demoſthenes: ſic Catonis luminibus obſtruxit hæc poſteriorum quaſi exaggerata altius oratio. Quod dictum à *Vicinorum commoditas vel incommoditas.* Cicerone per metaphoram nemo non videt, pro eo quod dixiſſet ſine tropo, impedimento fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis m

um bonúmue proficiſcitur. Harpyiarum verò fabulam Plu-
arch.lib. De vſura vitanda, torquet in debitores, qui grauan-
ur ære alieno: tolerant enim ac ſuſtinent tanquam Phineus
Harpyias illas pennatas paſcentes, &c. ὡς ὁ Φινεὺς ἁρπυίας τινὰς
ὑποπτέρους ὃν βόσκοντες. Referam Alciati verba ex Commẽta- *Harpia.*
io ad tit. De verb. ſignific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex
olenti lautè ædificare, vt vicinum ad proximæ rei venditio-
em cogere poſſit. an eum quoque adiuuabit, qui lautũ ædi-
cium perfecit, ſed addere illi aliquid deſiderat, puta hortum
mpliare, vel impluuium? qua in re cùm ego impeterer nega-
um adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita conſtitu-
um eſſet, & qui ciues ad expolienda ædificia incitarentur, in
o qui iam perfeciſſet, hæc ratio locum non habebat. Paulo
oſt ita: Verùm cùm non tam iuri meo quàm iudicibus diſ-
derem, tranſegi, vt veriſſimum ſit illud Heſiodi, μὴ δ' αὖ
οῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella,
on ſolùm de boue dicitur, ſed etiam de omnibus partibus rei
amiliaris; adeò refert non habere malum vicinum.

geminæ quam tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Heſiodum ſe-
tus, duas tantùm Harpyias ſtatuit. Virgil. trium meminit, *Harpyiæ*
uarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volu- *quot, & vn-*
res monſtroſæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes, *de dictæ.*
πὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακ-
ικοὺς δαίμονας εἶ). Sic autem habet fabula. Phineum vxorem
uxiſſe Cleopatram, Boreæ & Orithyiæ filiam tradunt: cúm- *Phineus.*
ue alteram nomine Idæam Dardani filiam ſuperinduxiſſet,
ius nefario ſuaſu filios ex Cleopatra ſuſceptos excæcauit:
ua de cauſa dicitur & ipſe à Diis excæcatus, in eúmque miſ-
æ Harpiæ, quæ cibos & menſam eius diriperent, & turpiſſimè
edarent. Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Col-
hos proficiſcentes à rege Phineo ſuſcepti fuiſſent honorifi- *Zetes & Ca-*
è, vt eum hac intolerabili moleſtia liberarent, Harpyias ma- *lais.*
na dexteritate pepulerunt, & in Plotas vſque inſulas perſe-
uti ſunt. Cætera ex 3. Æneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph.
uid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed
uoniam nobis propoſuimus fabulis ipſis allegoricas enarra-
ones adiicere, videbitur à re alienum, ſi explanemus quid
Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indi-
at, Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare *Harpyiæ*
erbum apud Plautum. [Heſiodium eſt, Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ *quid.*
κακή, θανάτοιο δότειρα.] ait, ideò virgines fingi, quòd rapina

omnis ſterileſcat, nulliúſque ſit frugis: volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis opertæ, quod latitet quicquid ab iis æruſcatum eſt. Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui ſuccedit inuaſio, & poſtremò abſconduntur. Hinc enim nomina è re facta, Aëllo, tanquam ἑλῶν ἄλλο, tollens alienum: Ocypete, citius auferens: Celænum verò nigrum. Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam, inuidiam & ſuperbiam intelligi velint. Opinor autem hîc Alciatum de induſtria duarum tantùm meminiſſe, vt ad rem ſuam, id eſt duos vicinos accommodaret. Ille quidem 2. Prætermiſſorum ait, Harpyias ira tonantis aduerſus Phineum impulſas à Poëtis fingi, quòd quæcunque maxima oriantur mala, iræ diuinæ ſoleant aſcribi: & Theophraſtus haſce tempeſtates, ſterilitates & alia generis eiuſdem, quæ non vitio terræ, ſed cælitùs proueniunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat, id eſt, cauſam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyiis requiras, conſule Syntagma 6. Hiſtoriæ Deorum Gyraldi.

Cur volucres Harpyiæ. Cur plumis prǽditæ. Cur tres. Ællo. Ocypete. Celæne.

Integritas noſtra, &c.) Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, niſi mentis integritate & honeſtate vindicer, méque tuter. vt olim Phineus, Zete & Calai adoleſcentibus fortiſſimis. Vitæ innocentis conſcientia (vt hoc vel obiter adiiciam) eſt inſtar muri ahenei, qua nimirum quis ſuſtentatus, non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundendas inſidias iniquorum & violentorum hominum. Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocens, inquit, & eius qui ſit ſibi bene conſcius: nam omnes animum innocentem amant & charum habent, vt eſt apud Pindar. adeò vt innocentem damnare pro grauiſſimo crimine ſit iam olim habitum: ergò malè ceſſit Archię quòd Archilochum interfeciſſet: Cæcilio Metello de Dalmatis citra cauſam triumphanti: Attalo regi Aſiæ, quòd inſontes amicos occidiſſet. Sed hæc ſatis: longiùs enim oratio euagatur.

His niſi ſint Zetes, &c.]. Pindarus Pythionic. 4.

θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν-----
τυεν βασιλεὺς ἀνέμων
Ζήταν Κάλαΐν τε, πατὴρ βορέας,
ἄνδρας πτεροῖσι νῶτα πε-----
φρικόντας ἄμφω πορφυρέοις. id eſt.

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorum Zeten Calaimque pater Boreas viros, qui alis in tergo mouebètur ambo purpureis. Boream autem ventum eſſe Septentrionalem

nemo neſcit, cuius filii dicuntur Zetes & Calaïs, fictis ingeniosè vocabulis. Ex nominum etymo non eſt dubium quin longè multa peti poſſint, quæ quaſi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi placet ſcholiaſtis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζαήτην, nempè ἄσαν ἄων, quòd nimium flat, interpretatur: Κάλαϊν verò, vt qui καλῶς ἄων, quia leniter flat. At ad rationem phyſicam non vſurpat Alciatus, ſed ad mores conuertit, quò faciliùs ingenioſis hominibus ſuum id carmen oſtentet. *Zetes & Calais, ad quid relatæ nomina.*

Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti.

Nam Κάλαϊς fortaſſe ἀπὸ τοῦ καλοῦ, quo animi deſignatur integritas: animus autem quæſitor honeſti, eſt ille Ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere ſignificat. Idem video poſſe obſeruari facilè in Homericis nominibus permultis, & iis perſonis quæ à Platone inducuntur: quæ nomina interdum totius diſputationis argumentum implicant.

Signa fortium.

EMBLEMA XXXIII.

QVÆ te cauſa mouet, volucris ſaturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ,
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

Aquila pro ſtemmate Imperatoris.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. ſumptum, pulchrè eſt æmulatus: quo ſub nomine Ariſtomenis Imperatorem Carolum V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam quam in ſcuto habuit, & imperiali ſtēmate, quæ fortitudini

notam præ ſe ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit, ita ille Princeps alios & fortitudine & ſplendore nominis longè antecedit. Epigramma eſt Antipatri, quod huc adſcribere non piget:

Ὄρνι Διὸς κρονίδαο διάκτορε, τεῦ χάριν ἕστας
Γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβον Ἀριστομένους:
ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ᾽ οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
οἰωνῶν γενόμαν, τόσσον ὅδ᾽ ἡμιθέων.
δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι.
ἄμμες δ᾽ ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. hoc eſt:

Nuncia fare Iouis præpéſque volatibus ales,
Cur magni ad tumulum ſidis Ariſtomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum buſta columbæ,
Aſt ego delector fortibus vſque viris.

Antipatri exſtat Epigramma certè nobile in Platonis, diuini hominis, tumulum, cuius animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in ſpeciem aquilæ dicit:

αἰετέ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τινὸς, εἰπέ
ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις,
ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς Ὄλυμπον,
εἰκών· σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς Ἀτθὶς ἔχει.

Cur aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab aſtris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imo anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.

volucris Saturnia.) quaſi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virgil. in 4. *Iupiter Saturnius.*

Nec *Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.*

Sic apud Homerum multis in locis *κρονίδης*.

magni Ariſtomenis.) *ἀριστομένης*, optimæ mentis hominem ſonat, ait Pindari Scholiaſtes, & Pauſan. in Meſſenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planéque ſtupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaſerit, ſed tandē ab eiſdem occiſus, execto eius corpore (videndi cauſa) cor hirſutum eſt repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. meminit Dion Chryſoſtom. oratione 35. initio ferè. *Ariſtomenes.*

Semidei. *quantum inter aues.*) Collatio parium.

Semideos inter.) Semidei ſunt Heroës illuſtres, & nobil viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quà proximè acceſſerunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipſ (qui vulgarem opinionem velis remiſque conſectati ſunt) numerum Deorum relati creduntur. Heſiodus:

Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
ἡμίθεοι. --- Ouid. 1. Metamorph.
Sunt mihi ſemidei ſylueſtria numina Fauni.

& Statius in 2. Reges ſemideos appellat. Lucianus in mo tuorum dialogis ſub Trophonii perſona, *ἥρως*, inquit, *ἐστὶν ὃ μήτ' ἄνθρωπός ἐστι μήτε θεὸς, ἀλλὰ καὶ συναμφότερόν ἐστι*. Mi to quæ Plutarch. de oraculorum defectu diſputat, quæque D Auguſt. 10. de ciuit. Dei cap. 21. aliique certè multi retul runt de heroibus.

Colombæ pro trepidatione. *Inſideant timidæ, &c.*) Columbam pro trepidatione, & timi ditatis ſymbolo ponere vulgatiſſimum fuit antiquis. nam & nomen illi apud Græcos *τρήρων* hoc idem ſignificat: deduc tur enim à *τρέειν*, quod eſt trepidare. Homerus enim ſic,

αἳ δὲ βάτην τρήρωσι πελείασιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι. hoc eſt,
Hæ pauidæ greſſu ſimiles abiere columbis: Ouid. 1. artis,
Vt fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ.

Pierius Hieroglyph. lib. 22. id ſcitè perſpicuéque declarat.

Iuſtum. *buſta.*) ſepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.

----*portandum ad buſta cadauer.*

Ouidius faſtorum 5.

Compoſitique nepos buſta piabat aui. Et Virgilius:
-----*ſemiuſtaque ſeruant Buſta.*

Cicero in Piſonem: Quorum ego furori niſi ceſſiſſem, i „ Catilinæ buſto, vobis ducibus, mactatus eſſem. Mortuorum „ cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè aſſerua bant, buſta dicebantur, quaſi combuſta. Cicero tamen 3. De legib. buſtum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro ſepulchro.

Aquila, inſigne Romanorum. Aquilæ præſtantia. *Nos aquilæ.*) Aquilam Romanorum (rerum dominorum) inſigne fuiſſe quamplurimi auctores referunt. Neque verò id ſine cauſa factũ coniicio. nam vetuſti quique aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permiſiſſe regnum in aues vagas. Obſeruabant enim eius auis præſtantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam,

ſtrenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. Sed & aquilino naſo homines regios appellarunt, teſtibus Platone & Plutarcho: ita vt Perſæ ad regnum nemini aditum liberum concederent, niſi qui ea nota inſignitus eſſet: atque Cyrus ille, quem aquilino naſo fuiſſe memorabant: *Aquilino naſo homines.* Pyrrhus etiam Epirotarum Imperatorũ, Aquilæ cognomen ſibi datum à ſuis lubens admiſit. Cùm enim milites eum Aquilam appellaſſent: τί γὰρ (inquit) οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος: Quid verò, non debeo veſtris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? *Pyrrhus, Aquila dictus.* Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt ſacræ aues colebantur, vt apud Aegyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. *Aquilæ ſacræ aues quibus.* Non auſim equidem tranſilire, Aquilam olim rerũ ſucceſſum proſperarum portendiſſe. ſic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm ſibi aduerſus Titanas proficiſcenti apparuit Aquila. Certè Aquilam alii referunt Gordii, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem ſeſſitaſſe: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonſtratum volunt. Cùm Hiero admodum adoleſcens eſſet, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniiſſet, Aquila ſedit eius clypeo, quod præſagium regni fuiſſe creditur. Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abſtulit: vnde Tanaquil vxor vaticiniorũ perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum ſeptem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit ſeptem Conſulatibus oſtenſa. *Aquilæ omen.* Celebratur & Octauii Cæſaris principatus primùm Aquilæ oſtento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiſo panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem ſediſſe dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperii, nempè Aſiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non ſentio mihi ad reliqua pergendum.

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

DIALOGISMVS XXXIIII.

ET toleranda homini triſtis fortuna ferendo eſt,
Et nimium fœlix ſæpe timenda fuit.
Suſtine (Epictetus dicebat) & abſtine. oportet
Multa pati, illicitis abſque tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: ſic ſe continet à grauidis.

Philoſophia Epicteti duobus compre-henſa verbis.

DVobus his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philoſopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehendi poteſt. Primò ſiquidem ad patientiam adhortabatur, qua quiſque diſceret tum aduerſos fortunæ caſus, tum etiam laborem æquo animo perferendum: altero, eſſe ab omni luxu, potiſſimúmque venereo præcipiebat abſtinendum. Quæ duo præcepta duobus hiſce verbis comprehenſa, ſic Horatius vi-

[illegible]etur illu ſtraſſe:

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, ſudauit & alſit,
Abſtinuit Venere & Baccho,

In tolerantia conſtans hominis animus agnoſcitur, quando ſcilicet malis non cedit: ſed contrà audentior exſurgit. Vnica ſiquidem conſtãtia hominem ab hominũ communi fece differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quãdoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus, & ſocietatem & auxilium ſuum fortis patientia miſceat, virtúſque omnis vidua ſit, *quam non patientia firmet.* At quantum conducat abſtinentia quantáſque habeat vires, pleni ſunt auctorum libri, plena antiquorum monumenta: tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum ſibi ſuo iure vendicet. Hinc apud Lactantium triplex ſtatuitur virtutis gradus: primus eſt à malis operibus abſtinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerum malarũ cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodũ Patientia & Abſtinentia duæ virtutes ſunt præ ceteris vtiles, ſic iis oppoſita duo vitia, Intolerantia nempe & Innocentia, multò omnium grauiſſimæ & exitioſæ maximè dicebantur, Epicteto (teſte Gellio lib. 17 cap. 19. nẽpè cùm aut iniurias, quæ ſunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibúſque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eáque ſibi imperando atque obſeruando curet, is erit plerunque impeccabilis, vitámque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, *ἀνέχου καὶ ἀπέχου.* Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur, *συμβολικὸν* adiecit, nẽpè taurum roboris excelſi patientiſſimũ & abſtinentiſſimum animal. Ægyptii enim ſacerdotes cùm fortem & temperantem ſignificare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus: onerum enim & laborum omnium patientiſſimus eſt, ærumnas nullas detrectat, inſtátque operi herili quantum libet. ſed & abſtinens eſt; quippe qui poſt vaccæ conceptum, cum illa non coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. cap. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicõn. De aduerſis æquo perferendis animo, quædam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Conſolatione ad Apollonium. De abſtinentia verò exempla longè multa ſunt apud Val. Max. lib. 4. cap. 3.

Patientia.

Abſtinentia.

Tauri ſymbolum.

Et toleranda homini, &c.) Huic reſpõdet verbum *ἀνέχου*. Ad-

hortatio eſt ad patientiam: cui ſimile Virgil. illud:

Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

Et nimium felix, &c.) Publii mimus eſt is:

Fortuna cum blanditur, captatum venit.

tum enim maximè timenda eſt, cum valde proſpera putatur: ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea eſt, quæ cum ſplendet, frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritum: *Sæpius ventis agitatur ingẽs Pinus.* quo videtur reſpexiſſe ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέμιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα, φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν.

Et nimium felix ſæpe timenda fuit.) Alexidis hoc laudatur:

κἂν δ' εὐτυχῇ τις, ὡς ἔοικε, προσδοκᾶν
ἀεὶ ποδεῖ, καὶ μὴ πιστεύειν τύχῃ.

Fortuna quamuis ſit tibi proſperrima,
Semper aliquid timeto, diffidens ei.

Epictetus.) Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum millibus penderetur. Circũfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertiſſimum, quod eius auditori Arriano tribuitur: continet libellus ille quaſdam diſputationes admodum vtiles & ſuccinctas ad perturbationes animi cohibendas.

Epictetus.

illicitis abſque tenere manus.) id eſt tenere manus abs illicitis: nam abſque hîc non eſt vna dictio, ſed duæ, conflatæ ex præpoſitione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet itaque continendas eſſe manus ab illicitis: notum hoc,

Eſt virtus, placitis abſtinuiſſe bonis.

cui non malè conuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles, cùm haberet collegam in prætura Sophoclem poëtam, hique de communi officio conueniſſent, & caſu formoſus puer præteriret, dixiſſetque Sophocles: O puerum pulcrum, Pericles: at enim Prætorem, Sophocles, decet non ſolùm manus, sed etiam oculos abſtinentes habere.

Continentiæ geſtus.

Anacharſis Scytha eo geſtu repertus eſt apud Solonem dormiens, vt altera manu pudenda, altera os obſignaret, continentiæ & ſilentij ſigna exprimens. Duo enim ſunt in homine membra, quæ niſi admodum difficulter edomari poſſunt, lingua nempe & genitalia. Itaque quod Anacharſis toto æta-

ſ ſuæ tempore bellum voluptatibus indixerit, ſtatuis eius
nſcriptũ fuiſſe legimus, γλώσσης καὶ γαστρὸς, καὶ αἰδοίων κρατ-
εῖν. Quare cum Sacerdotes Ægyptii frenum libidinibus im-
onendum eſſe ſuaderent, viri genitale manu cohibitum &
epreſſum pingebant. Referrem quæ de Alexandri Macedo-
is continentia ab hiſtoricis memorantur, qui nuptam mu-
erem attingere, neque Darii filias captiuas videre ſuſtinuit.
ed hæc ſunt in ore omnium.

Sec ducis imperium, &c.) Ægyptii cùm indicarent hominem
odeſtum, & qui facile poſſet à malè factis auerti, taurũ ge-
u dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu conſtrin-
atur, manſuetum ſe præbet, & vincula conſequentem. Pie-
us eodem lib. 3. *Tauri ſymbolo quid ſignificetur.*

poplite.) poples, genu eſt curuatura, pars genu oppoſita. Lu-
nus: *-----niſi poplite lapſo*

Vltima curuati procederet vngula tauri.

Sic ſe continet à grauidis.) Huc pertinet egregium Ariſtotelis
erbum ἀπμαγελεῖ de tauro dictum, qui ſeorſum à vaccarum
onſortio & grege paſcitur, id eſt, abarmentatur. Quæ lau-
atur hic continentia, fuit in Druſo, qui ſe vxori ſeruauit in-
grum, quandiu verſatus eſt in expeditione Germanica. Et
eſcenius Niger ignarus rei venereæ fuiſſe dicitur, niſi quan-
m liberis procreandis impenderetur. Claudianus 2. de lau-
ibus Stiliconis, quo loci laudat pudicitiam Theodoſii: *ἀπμαγελεῖ.*

Hinc fuit vt primos in coniuge diſceret ignes
Ordirique virum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege thori caſto cum fœdere vellet.

Appendix.

νέχου.) grauiter ad hunc ſenſum Horat. 2. Carm. 3.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non ſecus in bonis,
Ab inſolenti temperatam
Lætitia----Exemplo eſt Socrates, qui ea fuit æquani-
itate, vt abeuntem domo, & redeuntem eodem ſemper
ltu fuiſſe diceret Xantippe, moroſa vxor. Stoici ergo πρὸς
ὴ ἀθυμίαν inducebant ſuis diſputationibus, τὴν ἀναλγη-
ιν, καὶ τὴν ἀπάθειαν, & huc ſpectant Senecæ conſolationes,
ferè omnes epiſtolæ, quibus tolerantia, & ſobrietas, eru-
tis aculeis inſtillantur. Vtriuſque verbi iam expreſſit idem
oratius 4. Carm. 11.

Vindex auaræ fraudis, & abſtinens.

Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ,
Conſulque non vnius anni,
Sed quoties bonus atque rectus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu-----

At verbum, ἀνέχου, ſic,

Non poßidentem multa vocaueris
Recte beatum: rectiùs occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque callet pauperiem pati,
Peiuſque leto flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

At illud, ἀπέχου, ſic

-----& per obſtantes cateruas
Explicuit ſua victor arma.

Niſi id primum conferre mauis cum illo 3. Carm. 3.

Iuſtum & tenacem propoſiti virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida-----

Sic ſe continet à grauidis.) Obuius ſeſe locus offert D. Hie-
» ronymi aduerſus Iouinian. Inconceſſum maritis poſt conce-
» ptum fœtum mulierib. iungi, tum quod venter tumidus non
» ſubigatur ſine periculo: tum quod non ſuſcipiendæ prolis
» cauſſa coëatur.

In adulat-

In adulari neſcientem.

EMBLEMA XXXV.

SCIRE cupis dominos toties cur Theſſalis ora
 Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Neſcit adulari, cuiquámue obtrudere palpum:
 Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
 Qui moderari ipſum neſciat Hippocomon.
Nec ſæuire tamen domino fas: vltio ſola eſt,
 Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

EX Vlpiano Demoſthenis interprete, hiſtoriam primi huius diſtichi petitam ſuſpicor. Verba eius non piget adſcribere: Ἀλλ᾽ ὡς ἀπὸ γονῆς τις τοῦ ἡρακλέους Θετταλὸς, ἐπεγίγνετο *Locus è Demoſthenis interprete.*

θετταλῶν· εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραν-
νίδα οἱ θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο
εἰς συμμαχίαν τὸν Φίλιππον· εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλ-
τοὺς Αλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ
ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι Παγασὰς καὶ
τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς· ἄπιστοι θετταλο
ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν Ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆ-
ναι περὶ τὴν Μήδειαν, ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐ
αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ Αθηναίων πρὸς Λακεδαιμονίους μετε-
τάξαντο, ὡς φησιν ὁ θουκυδίδης. id eſt, Aleuas, quidem ex Her-
culis familia Theſſalus, tyrannide in Theſſalia potitus eſt
deinde huius etiã liberi. Quam cùm Theſſali nec ferre poſ-
ſent, & quò ſe verterent, non haberent, Philippi opem petie-
runt. Is cùm veniſſet, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius be-
neficii nomine gratũ ſuum animũ declaraturi, vſum fructum
Pagaſarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia ill
cõceſſerunt. Perfidi autẽ exiſtimati ſunt, vel propter Theſſa-
lum Iaſonem, quem Medeæ fregiſſe fidem conſtat, vel quia
bello Peloponneſiaco, cùm vtraque acies iam ſtaret in pro-
cinctu, ab Athenienſibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ai
Thucydides. Hactenus Vlpian. Innaſcitur autem plerúnqu
popularis rebellio, vel ob iniquã magiſtratus adminiſtratio-
nem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidi
enim aliquando principi rerum gerendarum imperito, quod
equiſoni, qui dum equum alioqui violentum moderari ne
ſciat, nec cùm ſit opus aut freno, vt ſiſtat, aut calcaribus, vt in
citet ad curſum, aut modum teneat, excutitur facillimè, ſe
que ex eius manu equus eximit: Eodem modo Princeps im-
portunus, & in ſuos plus æquo ſæuiens, vel etiam regni ad-
miniſtrandi prorſus ignarus, vulgi animos in ſe commouet.

Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet.

Eam ob cauſam dicebat Ariſtippus bene ceſſurum Regi &
Principi, ſi equitandi artem primùm teneret: etenim ſi alias
diſciplinas diſceret, id quidẽ hominũ opera & vigiliis effic
qui ſæpenumerò verum dicere ne quidem audent, vt quo
ſciunt odioſum eſſe principibus, qui cùm deliquerint, argu
nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex homi-
nibus, ſed ex equo didicerit, qui adulari neſciat, vt homo, ne
certè blandiri, vt paraſitus aut ſcurra. Si enim vel ipſe Prin-
ceps equum, vt decet, non rexerit, erratum ſtatim equus vin-
dicabit, ſuúmque ſeſſorẽ quicunque ſit, deiiciet. Seriò itaqu
prius ars hæc addiſcenda principi, aut ſeſe indignum repute

qui in tanto dignitatis gradu ſedeat. Quod præceptũ alicubi à Plutarcho literis conſignatum memini ad hunc fermè ſenſum: Qui equos domãt, iis primùm adblandiũtur, ac molliſſimè tractant, vt aſſueſcant freno: ſic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc reſpicit grauiter dictũ à Scipione Africano maiore, quo regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupiente exprobrauit, non eſſe tempus, cum rex ipſe perpeſſus eſſet lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobæi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, ſerm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, neque feroces & famelicos valere iubet, ſed ambos ex æquo nutrit, magis verò caſtigat alterũ & cogit ſimilem fieri meliori; ſic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: ſed de alimento quidem minus ei proſpiciet, inſtituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obſtiterit. Plutarch. initio De inſtitutione liberorum: Qui equi à primis bene domiti annis, ſuis non obſequuntur ſeſſoribus? Qui autem indomiti perſtant, nònne ceruice duriſſimi, & animis feroces euaſerunt? Idem. De diſcrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene diſcere, præterquam equitare: quod his aſſentetur præceptor in exercitatione literarũ, ſemper ea probans quæ puer admiſerit, cedens ac ſubmittens ſeſe plus quàm par eſt. Certiſſimum enim eſt, ſæpè ab equo ſeſſorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca ſtudioſis penè omnibus ad manum eſſe ſcio: itaque hîc conſiſto. Nec verò hîc tranſilire poſſum, equum rectè cum populo, non quouis ſed ferocienti, & qui niſi difficulter freno pareat, ſeſſorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominem deſignari ferocem quidem & animo inuicto, ſed qui tamen obſequatur rationi. Eſt enim equus, animal ferox & ſuperbũ, ſed quod hominis leges ſubeat, & quas non egrediatur, vbi paulùm aſſueuerit: vt quod ait Horatius,

Scipionis cordata vox.

Carneadis apophthegma.

Non equitem dorſo, aut frenum depellat ab ore.

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen iidem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipſum & obſeruatur in Carthaginis hiſtoria: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertum, & hinc

gentem fore bello egregiam præmonſtratum eſt: cuius oſtenti ea ſignificatio fuit, facilem victu per ſecula gentem. Addam & hoc, apud Onirocritas & ſomniorum coniectores, caput equi, aſini, canis, ſi in ſomnis apparuerit, ſeruitutem ſignificari. De quibus iam ſatis. Nunc ad hiſtoriam redeo, quam me non ſtatim eſſe nactum fateor, ſed penè aliud agens tandem reperiſſe. Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, ſed ſcribendorum me ſatietas aliqua tandem caperet, quippè qui ad ſtudia grauiora feſtinarem, mihíque permulta nondum ſatisfacerent, quòd omninò, ſicuti mihi propoſueram initio, conſilium auctoris detexiſſe non videret, maximéque trium vel quatuor Emblematôn, & huius ipſius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & ſtudia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctiſſimo ROBERTO VVIDIO, Tornodorenſi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per ſepténium hac in Academia Pariſienſi diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mentem, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originem videri hauſtam ex Diod. Siculi lib. 16. ad annum Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerunt Thebę vxor eiúſque fratres Lycophron & Tiſiphon: qua ex re ſibi gratiam popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapſi, ſæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Theſſalia nobiliſſimi in eos coniurarint. Quòd verò id per ſe non poſſent, Philippum Macedonium in ſui auxilium aduocarunt: qui profectus in Theſſaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo reſtituit.

Locus à Diodoro Siculo.

Theſſalis ora.) Regio Theſſalica, id eſt, ipſa Theſſalia.

Obtrudere palpum.

obtrudere palpum.) Prouerb. Plautinum, pro eo quod eſt, arte dolóque fallere, ſiue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Tranſlatio ab equiſonibus, qui refractariis equis vel manuum plauſu, vel linguæ palpo blandiri ſolent. Leg. Chiliad.

dominos toties cur Theſſalis ora mutet.) Flauius Vopiſcus in Saturnino de Gallis neſcio quid tale ſcripſit: Saturninus, ait ille, oriundus fuit Gallis, gente omnium inquietiſſima, & auida ſemper vel faciendi principis, vel imperii.

obtrudère palpum.) Grauiſſimam offenſam tulit Veſpaſianus quod Neroni cantanti aut diſcederet, aut obdormiſceret, vt eſt apud Sueton. in Veſpaſiano.

Regia quem morem Principis.) Occurrit exemplum Conſtantini Manaſſis, de Imperatore Michaële ab aſſentatoribus miſerè perdito: In fabulis eſt (inquit ille) venatorē illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: ſic certè cùm Michaëlem ſtipaſſent aſſentatores quidam improbi, effeminati, omninóque malè feriati, in quod exitium miſerum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt! Curtius lib. 8. Non deerat talia concupiſcenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit. Paterculus 2. hiſtoriæ Rom. De nepote Auguſti Caio: Nec defuit conuerſatio hominum vitia eius aſſentatione alentium; etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio. *Principes ab aſſentatoribus perditi.*

Tacitus lib. 1. Hiſtoriarum, in oratione Galbæ Piſonem Licinianum adoptantis: irrumpet adulatio blanditiæ peſſimum veri affectus venenum. Suadere principi quod oportet multi laboris. Hæc ille. Marcell. verò Amm. paſſim de aſſentatoribus Conſtantii Imperatoris, Iuliani virtuti laudíque detrahentibus, ſed maximè ad finem lib. 16. ita ſcribit: His tot ac talibus proſpero peractis euentu, in palatio Conſtantii quidam Iulianum culpantes, vt princeps ille delectaretur, Victorium ſiue Victorinum ideo nominabant, quod verecunde referens quoties imperaret, ſuperatos indicabat ſæpe Germanos. Intérque exaggerationem inanium laudum, oſtentationémque apertè ludentium, inflabant ex vſu imperatorem ſuopte ingenio nimium, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, felicibus auſpiciis eius aſſignantes. Quocirca magniloquentia elatus adulatorum, tunc & deinde edictis propoſitis, arroganter ſatis multa mentiebatur, ſe ſolum, cum geſtis non affuiſſet & dimicaſſe & viciſſe, & ſupplices reges gentium erexiſſe aliquoties ſcribens: etſi, verbi gratia, eo agente tunc in Italia dux quidam egiſſet fortiter contra Perſas, &c. *Adulatio in aulis principum.* *Adulatores Conſtantii.*

Sonipes.) equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus. *Sonipes.*

Hippocomon.) ab equis ornandis ſeu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis inſtruēdis fucato colore, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores libr. Codic. *Hippocomon.*

Nec ſæuire tamen domino fas.) Clementia principem maximè decet, nihílque debet eſſe ab eo tam alienū, quàm nimia cenſuræ ſeueritas: quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum *Clementia principis.*

aliquando ſæuire, id efficere debent, non quidem perſonæ ſed vitii odio.

Lupata.

Lupata.) frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales ſunt. Ouid.1.Amorum:

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian.2. de raptu Proſerpinæ:

Terruit orbis equos preßis parere lupatis.

& Panegyrico de Probini & Olybrii conſulatu:

----iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidiſque docet ſeruire lupatis.

Appendix.

Plutarchus ſcribit difficile eſſe conſilium dare regibus: non enim regium putant ad rationis præſcriptum viuere, qui regiam maieſtatem velint in effrenata licentia: alieno ſeſe arbitrio permittere, ſeruile arbitrantur. quare ſuis morib. viuunt, ſeu veriùs pro ſua libidine faciunt omnia. Si verò ſint paulò moderatiores, ne ii quidem interpellatorē æquo ferunt animo: adeò Regibus inſita eſt quaſi perpetuum, ac vernaculum malum, ignorantia. Si bene atque ex officio adminiſtrent, id totum ſibi acceptum referri volunt: extraneos conſultores ſocietatem laudis admittere dedignantur. Vnde illud, Magno conſtare regum amicis bona conſilia. Eodem ferè ſenſu, niſi me fallit animus, ſugillat Galliarum populos Lampridius in
" Alexandro Seuero, quò loci ait, Verùm Gallicanæ gentes, vt
" ſe habent duræ ac retrogradæ, & ſæpe imperatoribus graues.
" Idem dici par eſt de Belgis: quod peruicax, & ſuperbum ho-
" minum genus, & vix vnquam ſuis principibus morigerum.
" hæc vetus ſcriptor de Belgis, fortaſſe verè pro ſuo tempore:
" ſed nunc noſtro æuo excuſandi, ni fallor, qui nimis imperio-
" ſos ac truculentos Hiſpanos ferre non potuerunt.

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR in pondus palma, & conſurgit in arcum,
Quo magis & premitur, hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis "
Qui conſtantis erit, præmia digna feret. "

HVius Emblematis primarius typus mihi videtur, niſi coniectura fallor, petitus è Quintio auctore Græco, qui editum quendam locum & admodum aſperum, difficilémque aſcenſu tradit, cuius in ſummitate palma conſurgat, illicque virtus inſideat, nimirum ex montis aſperitate varios &

Emblematis prototypus.

difficiles labores: ex palma vero temporis diuturnitatem intelligens. Nullus enim eſt qui virtutē aliquam poſſit aſſequi, niſi multis laboribus, diuque perpeſſus. At temporis diuturnitas nullo ſigno figurari melius poteſt, quam id quod anni & menſis habetur ſymbolum. Huc facit illud Quintiliani: Deſinit in aduerſa niti, qui peruenit ad ſummum, ſcandenti circa ima, labor eſt. Occaſione palmæ arboris, quæ pondere preſſa non flectitur, ſed attollitur, & cuius ſuauiſſimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate ſecundis menſis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpeſſionem fit adhortatio, ex qua nempè ſimus vtilitatem aliquā non minimam capturi.

Phornuti locus.

Locus ſeſe mihi offert Phornuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterum ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inueniſſe. Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenella ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructúſque refert ſuaues admodum, vt non abs re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, apponam: ϛεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὡς μὲν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα· ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσανάβατον καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ. Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famæ laudem maximam aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit.

Studioſi deterrentur laborum difficultatibus.

Id velim ſymbolum bene natis adoleſcentibus proponi, qui aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimóque ſenſu deguſtarent, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quātumuis acerbas deuorarent.

Palmæ natura.

Sanè rebus in agendis propoſita ſemper debet eſſe cōſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſuis firmiſſimum condimentum. Ad id explicandum, palmam proponit: cui ſi pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & oneres, vt oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, non deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. Idcircò in certaminibus fuiſſe victoriæ ſignum quamplurimi prodidere. hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. cap. 42. Conſtantiæ exempla Val. Maxim. habet lib. 3. c. 8.

odoratas glandes.) odoriferos dactylos.

bellaria dulcia.] πέμματα vel τραγήματα: ſuntque omnia **Bellaria** ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. Gellius lib. 13. cap. 11. Locus eſt elegans apud Ioann. Salisberienſem (auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortaſſe haberemus, ſi meliore ſæculo floruiſſet) in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant bellaria, ait, omne genus menſæ ſecundæ, quoniam ibi ſolent apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita ſunt, quæ mellita non ſunt. Quod fortè eò referri poteſt, quòd vtenti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit, quam quæ irritatio gulæ inuenit. hæc illæ. Addam & locum Arnobii aduerſ. gentes lib. 7. nam & his verbis bellaria ſignificat Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur, Dii cæliteſ, vt fieri mos eſt poſt cœnarum ditium & locupletum ſaginas, fruſtilla hæc paruula pro ſuauibus mateolis ſumunt, non quibus famem ſedent, ſed vt palatis admoueant otium, ſeque ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta dicat.

Menſas inter. ἀναστροφή, pro; inter menſas.

reptans.] nitens & conſcendens, μεταφορά.

mentis qui conſtantis erit, &c.] γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis ſententiam. Eam illuſtremus licet exemplo nobili, vt Emblema per ſe quidem lepidum, acceſſione quadam fiat illuſtrius. Admirabilis Q. Fabii Maximi conſtantia omni laudatione ſuperior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numeraſſet, fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus, ſic neque patriæ communi parenti putabat eſſe aliqua occaſione ſuccenſendum. Cùm ſibi dictatori magiſtrum equitum Minutium iure imperii ſenatus æquauit, quanquam queri poſſet, ſiluit tamen. Multis iniuriis, contumeliis, probris laceſſitus, in eodem animi habitu permanſit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de ſe temerè à ſuis ſpargebantur, quòd cum Annibale iuueniliter exſultante non confereret manus, aut contempſit, aut eluſit, adeò vt ſe inuictum aduerſus iram, ſpem metúmque præſtiterit. Dignus ergo non vna palma Fabius; qui niſi ſe imprimis ſuóſque fortitudine, inuictóque robore animi viciſſet, Annibalem potentiſſimum hoſtem vix etiam pugnando retudiſſet.

Patientiæ, conſtantiæque præmium.

Bellè poſtremò ad hunc locum conuenit hoc Senecæ 2. de ira: *Mille ſunt in quibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit, oſtenditque nihil eſſe difficile, cuius ſibi ipſa mens patientiam indixe-*

„ *rit.* Et deinde: *Nos non aduocabimus patientiam, quos tant*
„ *pramium expectat?*

Appendix.

Palmæ ſymbolum poteſt tribui eccleſiæ victrici, quæ adu ſus tot tyrannos, paganicæ ſectæ, & Iudaïcæ ſuperſtitio æmulos tandem aliquando triumpharit. Sic Hilarius de T nitate lib. 4. *Habet hoc proprium Eccleſia, dum exercetur, floret: d opprimitur, creſcit: dum contemnitur, proficit: dum ceditur, vin dum arguitur, intelligitur.*

Corollarium Fed. Morelli.

Libanius in Encomio Palmæ & Pomi. Ὁ φοίνιξ προῆλ Ἀπόλλωνος, καὶ γεγενημένος τοῦ καλλίστου θεοῦ, καλλίστοις χώρ ἐπίσταται φύεσθαι. καὶ ὕψου πρόεισι, καὶ γῆς αἴρεται τὰ μάλιστα· παρ᾽ αὐτὸν, ὡς εἰπεῖν ἱέναι παραδίδωσι τὸν οὐρανόν. τόν γε τοῦ βίου χρό παραπλήσιον ἔχει οὐκουν ἐστιν οὐδεὶς, ὃς θᾶττον οἶδεν ἀναιρούμε φοίνικα. ἀλλ᾽ οἶδε μόνον τῶν φυομένων μακροβιώτερον, μόνος κατ᾽ αὐτὴν προϊὼν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διασώζει τὴν βλάστην, hoc ex verſione noſtra: *Palma ab Apolline proceſſit: & à pulcherri Deo profecta, pulcherrimis quoque in locis naſci conſueuit: eadem altum ſe erigit, & humo ſe extollit cum maximè: atque ad ipſum, ita dicam, cælum pergere contendit. Vigoris etiam ac vitæ tempus eiu modi habet: adeo vt nemo ſit qui cito peremptam palmam nouer duntaxat quiſque ſolam è ſtirpibus quæ oriuntur è terra, longioris a eſſe agnoſcit. Porro cum ſola palma pergat rectà in capite, ſurculu conſeruat; &c.* Hæc à me primum Græce & Latine editam clar te eſſe nolui, quæ ſi lubet conferes cum iis quæ de hac arbor ſcribuntur à Theophraſto l. 1. hiſt. Pl. c. 23. & à Philone Iud. de V. Moſis.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythicique miſerrimus accola Ponti,*
Vſtus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretioſa tamen ſtragula ſemper habet.
Nam murinæ illum perſtringunt vndique pelles:
Lumina ſola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, ſic ventos temnit & imbres,
Tutus apudque viros, tutus apudque Deos.

CORnel. Tacit. extremo de moribus Germanorũ. Fennos ita deſcribit. Fennis mira feritas, fœda paupertas, non arma, non equi, non penates, victui herba, veſtitui pelles, cu-

bile humus. Sola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſſibus aſpe rant, idémque venatus viros pariter ac fœminas alit. Paſſin enim comitantur, partémque prædæ petunt. Nec aliud in fantibus ferarum imbriúmque ſuffugium, quam vt in aliqu ramorum nexu contegantur. Huc redeunt iuuenes, hoc ſe men receptaculum. Id beatius arbitrantur, quam ingemer agris, illaborare domibus, ſuas, alienáſque fortunas ſpe metú que verſare. ſecuri aduerſus homines, ſecuri aduerſus deos Hæc Tacit. Quibus ex verbis facilè colligo ab Alciato ſum ptum Emblematis exemplar. Eadem pene deſcriptio exta accolarum ad Nilum apud Ammian. Marcell. lib. 14. non lon ge à principio. Emblema hoc à Iuſtino hiſtorico petitum eſ ſe, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum deſcriptionẽ, quai retulit ille lib. 2. euoluerit. Sic enim: Scythis inter ſe fines nul

Typus Emblematis.

Locus è Iuſtino Hiſtorico.

„ li: neque enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectum „ aut ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus. & per in „ cultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberóſque ſecum i „ plauſtris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemiſque cauſ „ tectis, pro domibus vtuntur. Iuſtitia gentis ingeniis culta, no „ legibus. Nullum ſcelus apud eos furto grauius: quippè ſin „ tecto munimentóque pecora & armenta habentibus, qui „ ſaluum eſſet, ſi furari liceret? Aurum & argentum perindè a „ pernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle ve „ cuntur. Lanæ iis vſus ac veſtium ignotus: *& quanquam conti* „ *nuis frigoribus vrantur, pellibus tamen ferinis aut murinis veſtiun* „ *tur.* Hæc continentia illis morum quoque iuſtitiam dedit, n „ hil alienum concupiſcentibus. Quippè diuitiarum cupido il „ eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reliquis mortalibus ſimilis mo „ deratio & abſtinentia alieni foret. Profectò non bellorũ tan „ tum per omnia ſæcula terris omnibus continuaretur: nequ „ plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum con „ ditio raperet. Prorſus vt admirabile videatur hoc illis natur „ dare, quod Græci longa ſapientum doctrina, præceptíſqu „ Philoſophorum conſequi nequeunt, cultóſque mores incu „ tæ barbariæ collatione ſuperari: tantò plus in illis proficit v „ tiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc qu dem Iuſtinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus eſ aſcribere malui, quàm mutilum & truncatum Hinc enim A ciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dix cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmat Biantis, ſententiam complectitur & quaſi animam ingenioſ

Biantis apophthegma.

picturæ quam ſubiecit oculis. Ea verò ſignificatur, animum hominis pendere non debere ex his quæ caduca ſunt & fortuita, vt potè quæ ſollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant, ſed ea tantùm debere eſſe ſatis, quæ facilis & benigna natura ſit elargita, vel quæ ab animo proficiſcuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiamſi ab omnibus pene miſerrima cenſeatur) eſſe tutam & ſecuram. Quam ad rem deſcribit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores eſſe opes & facultates quæ nobis inſunt, quàm quæ petũtur aliunde. Genus hoc hominum ſic deſcribi ab hiſtoricis recentioribus animaduerto, ne vel minimum ſtudioſi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt. Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex inſulis Oceani Germanici profecti, poſt Gotthos Longobardi, nouiſſimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egreſſi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: miſera adhuc regio, vtpote quæ ſit ſub cælo frigidiſſimo, Duci Moſcouiæ tributaria: non tamen aurum argentúmue, quibus omninò carent, ſed pretioſas animalium pelles ſabellorũ ſciſmorúmque pendunt homines. Non arant, non ſerunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piſcibus veſcuntur: aquam potant, ſub tuguriis ex virgultis contextis inter denſas ſyluas humiles habitant: vnde fit, vt homines ſylueſtribus feris cõmorantes, veſtimentis ſe non laneis neque lineis induant, ſed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrſóve detractis. Nullius ipſis aut auri aut argenti vſus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinísque corpora communibant. Facilè huc poſſem aggerere nobilem eiuſdem gentis deſcriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè, ſed ſtudioſos admonuiſſe ſat eſt.

Animus ab externis minimè pendẽs.

Paupertas vbique tuta.

Deſcriptio Hunnorum.

accola.) incola, qui aduentitius terram colat.

Vſtus perpetuo gelu.) Vrere etiam frigoris eſt. Virg. 1. Georg. *Vrere.*

——— *Boreæ penetrabile frigus adurit.*

& Lucanus:

Vrebant montana niues. ———

Sic Ouidius 3. Triſtium, eleg. 2.

Plurima me pelago terraque pericula paſſum
Vſtus ab aſsiduo frigore pontus habet.

eodem lib. eleg. 4. ——— *aſtricto terra peruſta gelu.*

ſed & Faſtor. 1.

Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues.

quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro Moleſtiam exh bere accipi metaphoricôs, & quidem nõ rarò, palàm eſt. Co nel. Tacitus lib. 13. Ambuſti multorum artus vi frigoris. & F ſtus & Pompeius lib. 14. ait, primùm nomen inde accepi frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Vrere, verbum. Locus Pompeii Feſti, vbi pruinam deriuat à perurendo, qu virgulta & fruges perurat, ſuppeditauit etiam mihi, curæ ve bum, quod à cor vrendo deflectunt: & illud Ennianum, C ramve leuaſſo, quæ nunc te coquit. Amm. Marcell. initio fe lib. 17. accipit vt hîc noſter: Et quoniam aëris vrente ſæuiti cum diſcriminibus vltimis laborabatur. At μεταφορικῶς ſæp reperias, vt apud poëtam alióſque non rarò: qualia ſunt hæ

Vritur infœlix Dido, totáque vagatur
Vrbe furens. Et vrit atrox Iuno.

» Sueton. in Tiberio: vrebant inſuper anxiam mentem var
» vndique conuicia. Seneca epiſt. 3. quidam obuiis narrant,
» in quaſlibet aures quicquid illos vrit exonerant. Marcel
» lib. 20. perfugæ vrebant Iuliani virtutes quas per ora gentiu
diuerſarum fama celebrior effundebat. Idem ad finem eiu dem libri: ſuper his vrebat eius anxiam mentem quod velu patefacta ianua diuitis domus, irritus propoſiti reuerteretu loquitur de Conſtantio ab expeditione Perſica incaſſum re uertente lib. 22. vbi de Iuliano bellum in Perſas meditant vrebatur bellandi gemino deſiderio.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vſum panis atque vini no habet. Sic Marcellinus: In ſuo vita viſu ſunt aſperi, vt nequ igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbaru agreſtium, & ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.

Bacchus Lyeus. *Lyæi.*] Bacchi, id eſt, vini; ἀπὸ τοῦ λύειν ſic dicti, quòd hom num membra & animos diſſoluat, vti norunt omnes.

Stragula. *ſtragula.*] veſtimenta pallia pro lectorum opertoriis aliàs. *murina pelles.*] è murium pellibus. Ammian. Marcell. ſic: In dumentis operiuntur linteis, vel ex pellibus ſylueſtrium mu rium conſarcinatis. Nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia fo renſis: ſed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta non an tè deponitur aut mutatur, quàm diuturna carie in pannulo defluxit defruſtata. Hæc ille. Seneca in epiſtolis meminit pel licularum vulpium & murium, quæ ad arcendum frigus com paratæ eſſent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam pu

[...]nt, ſed nondum ſcio an rectè.

Sic furem haud metuit, &c.] Sic ſanè nemo poteſt non beatiſ[ſ]imus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quíque in ſe vno po[ſ]it omnia: cui autem ſpes omnis & ratio & cogitatio pendet [e]x fortuna, huic nihil poteſt eſſe certi, nihílque quod explo[r]atum habeat permanſurum ſibi ne vnum quidem diem, ait [M]. Tullius. Huc pertinent quæ Seneca diſputat. epiſt. 14. quo [l]oci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circunſpiciendum [n]obis eſt quomodo à vulgo tuti eſſe poſſimus. Primùm nihil [i]nde concupiſcamus: rixa eſt inter competitores. Deinde ni[h]il habeamus quod cum magno emolumento inſidiantis eri[p]i poſſit; quàm minimum ſit in tuo corpore ſpoliorum. Ne[m]o ad humanum ſanguinem propter ipſum venit, aut admo[d]um pauci: plures computant quàm oderint. Nudum latro [t]ranſmittit: etiam in obſeſſa via pauperi pax eſt. Ad philoſo[p]hiam ergo confugiendum: Hæ literæ non dico apud bonos, [ſ]ed apud mediocriter malos, inſularum loco ſunt, &c.

Appendix.

[A]diicio ex fragmentis Petronii Arbitri:

Conſonuere tubæ, iugulo ſtat diuite ferrum
Barbara contemptu.

[S]ic lege, contemptu, pro contemptui, non vt in vulgatis, con[t]emni. Idem in carmine, cuius initium,

Orbem iam totum victor Romanus habebat:

[L]egitur eiuſdem argumenti γνώμη.

Arma placent miſeris, detritaque commoda luxu
Vulneribus reparantur: inops audacia tuta eſt.

Salluſt. Quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno. Quis autem nudo veſtimenta detraxerit? Non abludit Iuuenalis, quanquam non ſine ſale ſatyrico,

---- *iures licet & Samothracum,*
Et Diuorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dij, ignoſcentibus ipſis.

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vitæ eſt,*
Mutuat ſtátque illis intemerata fides:
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtántque cadúntque duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat; & ſecum regia fata trahit.

Plebis concordia principi neceſſaria.

PRincipum ſummorum ſtatus non aliunde ſtabilimentum capit quàm à populi conſenſu, concordia, & beneuolentia. Itaque prudenter & prouidè faciũt qui ſtabile ac firmum in ſubditos imperium tutari volunt, cùm motuum omnium & ſeditionum cauſas præcidũt, malũntque à ſuis amari quàm timeri. Eam populi concordiam & conſenſum, regia poteſtati

poteſtatis conſeruatricem, hîc proponit συμβολικῶς, adhibita cornicum quæ ſceptrum ſuſtinent, imagine. Ex quo meminiſſe debent imperium ſuum pendere à populari conſenſu. Quòd ne ſit moleſtum exemplis hinc inde conquiſitis confirmare, tãtummodò repetam quæ auctor ipſemet in l. 15. Comment. De verbor. ſignific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iuſſione, ſed populi conſenſu reges aſſumpti ſunt: quod & poſt Romani imperii occaſum ſeruatum fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Auguſtus electus eſt, & à Pontifice Leone ſacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in ſeptem Germaniæ Primates tranſlatum eſt. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno non eſſet idoneus, Pipinum, πασκελτικῷ conſilio ſubſtituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degeneraſſet, rurſus Odonem, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad ſummum faſtigium euexerunt. Is Hugo eſt, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi ſunt qui etiam Francorum rebus moderantur. Et quod de maximis hiſce Regibus, nimirùm Romano & Franco dictum eſt, idem & in inferioribus obſeruatum fuiſſe, qui hiſtoricos legerit deprehendet, vt meritò cenſeam diuina lege eum iuſtum Principem eſſe, qui ex populi conſenſu regnet; quòd & Ariſtoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum eſſe. Vnde cùm magna regna non ex ſubitorum conſenſu, ſed per violentiam primò conſtituta ſint, meritò D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia eſſe dixit, adducto etiam piratæ cuiuſdam exemplo, qui comprehenſus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua cauſa mare haberet infeſtum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infeſtum? ſed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna claſſe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obſeruamus quàm fluxa, & precaria ſit Principum potentia, quamquam ſublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim niſi ſubditorum aſſenſu, & quaſi populari ſuffragio inferant, nempe quorum niſi moderatum ſit imperium, quàm citiſſimè corruit. Ælianus refert Thryſum, inſignem tyrannum, ſuos adeò torſiſſe, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neque publicè inuicem colloqui aut miſcere ſermones auderet. Quod cùm ſubditis moleſtiſſimum & odioſiſſimum eſſet, qui nutu oculorum, manuúmque geſtu animi ſenſa cogebantur expri-

Locus ex Alciato.

Hugo Capetus.

Magna regna magna latrocinia.

Hiſtoria Thryſi tyranni, ex Alciato.

mere, id etiam voluit eſſe prohibitum, vt moleſtiæ dolore
adiiceret intolerabilem. Itaque quiſpiam ex iis locum publ
cum petiit, qui multis lacrymis effuſis, alios etiam ad fletu
prouocauit. Id cùm reſciſſet tyrannus, in forum ſtatim veni
quò etiam id ſi poſſet, populo eriperet, flendi nempe libert
tem: ciues commoti arma regiis ſatellitibus extorſerunt,
ſuum tyrannum de medio ſuſtulerunt. Eandem fortunæ mu
tationem ſenſit Amaſis Ægyptiorum Rex. Cùm enim plerc
que ex ſuis extremo ſupplicio affeciſſet, alios fortunis ſpolia
ſet, & in omnes inſolentior atque ſuperbior exiſteret, imp
rium eius aliquantò toleratum eſt, donec Actiſanes, Æthiop
Rex, in eum irrupiſſet: tum enim odia occulta erupere, cùn
que multi ab eo deſciuiſſent, regno tandem pulſus eſt, teſt
Diodoro lib. 2. Cæterùm Cornices haberi pro concordię ſyn
bolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenal
Satyra prima:

Amaſidis fatum. *Cornix quid.*

Vt colitur pax, atque Fides, victoria, virtus,
Quæque ſalutato crepitat Concordia nido.

quem Satyrici locum ſcio à pleriſque non de cornicę (quo
pro concordiæ nota hîc ſtatuimus) ſed de ciconia intellig
Solent enim ad id Ouidianum iſtud adducere:

Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.

ſed cornicis imago videtur in Fauſtinæ Auguſtæ nummis cu
inſcriptione CONCORDIA. Sceptrum autem virgam regia
Hieroglyphicum regni eſſe, ex literis ſacris tradit idem Pie
rius lib 41.

Mutua ſtatque illis. Priores editiones habent,

Inque vicem nunquam contaminata fides.

Quam autem ſequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quo
dam locos poſtea indicabimus.

quod ſcilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Ho
ratianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma ceſſantes ad arma
Concitet, imperium[illegible]*ue frangat.*

hîc columnæ nomine ſceptrū Principis, ipſumque adeò ſt
tum regium, populi, omniúmque Reipubl. ordinum conco
dia fundatum ſignificat: quæ niſi ſeruetur concordia, omn
peſſum eunt. Proinde Nazarius panegyriſtes: concordia
fundamentum ac radicem otii, bonorum ciuium ſemin

rium, quietis publicæ ſegetem & almam pacis altricem appellat.

diſcordia praeceps aduolat.] Diſcordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua poſtea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. I. **Diſcordia Dea.**

regia fata.) Regis aut Principis mortem.

Appendix.

Elegans locus Nazarii panegyrico ad Conſtantiam: Perpendit ſecum excellens prudentia tua, eique ſemper pietas tua applicata omnes concordiæ commoditates: illam eſſe fūdamentū, ac radicem otii, bonorum ciuium ſeminarium, quietis publicæ ſegetem, & almam pacis altricem. Videtur iſte panegyriſtes nō obſcurè alludere ad nomen βασιλέως, quòd inditum, quia rex ſit βάσις λαῦ. de quo ita luſimus pueri,

Cur docti βασιλῆα olim dixere Pelaſgi?
Nempe βάσις λαῦ Rex bonus haud dubie eſt.

ſtantque, caduntque.) multiplex verbi ſtare, ſignificatus ex Nonio: ſtare, i. conſiſtere, erigi, prominere, fidem habere, valere, conſtare, fixum eſſe. Sic, cadere, apud eundem, ruere, occidere, euenire in panegyrico Maximiano & Conſtantino AA. dicto: Dii immortales probare voluerunt tibi innixam ſtetiſſe Rempub. cùm ſine te ſtare non poſſet.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

In bellum ciuile duces cum Roma pararet,
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc ſpecies: id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Origo huius Emblematis. ME docuit Alciatus ipſemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam ſu-pſerit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib. 2. & 18. qui-bus oſtenditur, dextras concordiæ ſigna vltrò citróque de-nari ab exercitibus ſolitas. Tacitus in lib. 2. Annalium, vbi de *Dextra ſymbolum fidei.* morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morie-

ontingentes,hic geſtus eſt datæ fidei Germanico, qua polli-
ebantur familiares, eius ſe mortem vlturos. Idem paulò antè:
b rege Parthorum Artabano legati venere, miſerat amici-
am ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hic fœdus renoua-
um inter principes Germanicum & Artabanum ſignificatur.
Occurrit exemplum Valerii Max. ex lib. 6. cap. 4. de Caio Po-
ilio, qui legatus ad Antiochum miſſus, íſque cùm prompto
nimo & amiciſſimo vultu dextram Popilio porrexiſſet, in-
icem ei ſuam porrigere noluit, ſed tabellas ſenatuſconſul-
um continentes tradidit, cui cùm poſt aliquam breuem mo-
am ſatisfeciſſet, Popilius manum eius tanquam ſocii appre-
endit. Cæſar. 2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ
acis ſignum fuiſſe Gallicum memorat, vbi de Bellouacis,
em 7. Gergouiorum mulieribus, quæ pectore nudo promi-
entes, è muro paſſis manibus Romanos obteſtabantur. Si-
num item fuiſſe deditionis eodem lib. traditur, vbi de He-
uis, qui manus tendere, deditionem ſignificare, & proiectis
rmis mortem deprecari dicuntur. Ferè tranſilieram quæ Iu-
in. de Dario moribundo retulit 11. lib. Is enim rex porrecta
anu exſpirauit, qaam vnicum pignus fidei regiæ dexteram
ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Æneas
irgilian. 1. Æneid.

-----cur dextræ iungere dextram
Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Æneid.
Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

icero etiam pro Deiotaro: per dextram ipſam quam hoſpes
oſpiti porrexiſti. Fuit enim & hoſpitii ſymbolum apud Sy-
os & Perſas. Hinc & Romani Principum bene de Republ.
eritorum ſtatuas pedeſtres & equeſtres ita effinxerunt, vt
extra porrecta, fidem in Rempubl. oſtenderent. Itaq. in ipſo
elli, ſeu tumultus ciuilis claſſico, ne amici cum inimicis abſ-
ue diſcrimine premerentur, interpoſitum eſt eiuſmodi fidei
cramentum. Hoc de ſymbolo Pierius lib. 35.

Cum iis quæ adduxi è Cornelio Tacito locis, velim addi æc ex eodem lib. 2. hiſtor. Centurionem Siſenem, dextras, oncordiæ inſignia, Syriaci exercitus nomine ad Prætorianos erétem, variis artibus aggreſſus eſt. Dextras hîc pro quodam ſitato fidei ſymbolo depicto in auro, argentove, aut alio uouis metallo accipi non repugno. quo ſenſu hic locus alius aciti ſumitur libro hiſtoriarum primo, vbi de initio princi-atus Vitellii: miſerat (ait) ciuitas Lingonum vetere inſtituto *Dextræ iuncta pro concordia.*

dona legionibus, dextras hoſpitii inſigne. In permultis veteribus numis duæ manus iniunctæ oſtenduntur additis inſcriptionibus, *Fides exercituum*: nonnunquam etiam *Fides Romanorum*. Fortaſſe huc pertinet illud Pythagoræ. Ne cuiuis dextram porrexeris, ne ſcilicet quempiam temerè in interiorem noſtri amicitiam admittamus. Et verò poëta nullius antiquitatis ignarus, ex dextra fidéque, ait nimirum fœdus & concordiam per dextram ſignificari. Viderat hoc longè ante Xenophon lib. 5. De inſtitutione Cyri: καὶ Ὑρκανίοις οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω. Scholiaſtes Ariſtophanis hunc morem attigit, ἔθος ἐπὶ πίστει καὶ συνθήκαις βεβαίαις τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλους. Mos ille ſolemnis olim fuit apud Parthos, vt qui dextris complexis, tanquam diis præſentibus & arbitris, pacta ſancirent. Idem Medi obſeruarunt & Perſæ qui dextræ fideíque pignore confirmabant, ſi quid ratum eſſe vellent. Id vno verbo Græci eleganter dicunt δεξιοῦσθαι.

Bellum ciuile. *Viribus & caderet, &c.)* Significat bellum ciuile, ídque videtur ex Horatii Epod. 16. Oda imitatus:

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Itaque conſultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpenſis, ait, Romanos nunquam niſi armis ſuis vinci poſſe: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus ſubigi.

Roma terra Martia. *Martia terra.)* Roma, vel quòd fuerit ſtudiis aſperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, ſic appellata. Ouid. 3. Triſt. eleg. 7.

Dumque ſuis victrix ſeptem de montibus orbem
Proſpiciet domitum Martia Roma legar.

Martial. 5. lib. epigr.

Pulcrior, & maior quo ſub duce Martia Roma.

alio quodam loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit:

Crede mihi, nimiùm Martia turba ſapit.

Sic Symmachus lib. 1. epiſtolar. Ab exortu pene vrbis Martiæ &c.

Concordia inſuperabilis.

EMBLEMA XL.

ERGEMINOS *inter fuerat concordia fratres,*
Tanta ſimul pietas mutua, & vnus amor:
uicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Oncordia, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantáſque vires habet, vt vix ferè vinci aut domari queat, etiamſi *Vis concordiæ.* ræ ſe ferat neſcio quid puſillum aut debile, nempe vbi ſingu- orum habetur ratio. Vt enim lapides quidam inſulæ Cycla- icæ (teſte Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in undũ: ita Reſpublicæ diſcordiis peſſum eunt, & quàm ocyſſi- nè collabuntur concordi verò pace ligatæ manent & perdu- ãt. Quod apertè docuit Scilurus ille Scytha cùm moribũdus

Sciluri factum. ex telorum faſciculo colligato, & poſtea ſoluto inuictam cõ-
cordiam filiis commendauit. Eam ob rem etiam finxerunt ve-
teres, Geryonem fuiſſe tricorporem aut tricipitem, quòd vnà
cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantáque fide
Geryon cur triceps & tricorpor. æuum traduxit, vt ii vno nomine Geryones dicerentur: adeó-
que vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquam
tres eſſent, communis iactabat opinio. quod ſanè idem omni-
nò videtur Iuſtino ſub finem lib. 44. Nec enim moror, quòd
alii id referant ad tres inſulas Hiſpaniæ, duas nempè Baleari-
des, & Ebuſin, quibus imperauit Geryon: ſed neque quod
Palæphatus ad Trinacriam, id eſt, tricipitiam ciuitatem in Eu-
xino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad noſtrum in-
ſtitutum pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule
vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe diſiunctos. ex
quo perſpicuum fit, quàm firmus & inuictus ſit vnanimis ille
animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus. Vni-
uerſi quippe concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius
ſunt roboris. Sic enim, vt Philoſophi loquuntur, vnita virtus
valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pierium lib. Hieroglyph.
32. c. De tricipitio. Tales fuiſſe Moliones, aut Molionides ob-
ſeruo, ſiquidem D. Gregorius Nazianzenus, vt hoc obiter
adiiciam pro concordi fratrum amore, verbum Molionides
vſurpauit, non ſine aliqua prouerbii facie: *οἱ Μολιονίδαι τ
ὁμηρικῆς δέλτου τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώρισεν*: Mo-
lionidæ Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum
ſocietas coniunxit. Plutarch. *περὶ φιλαδελφίας, θαυμάζουσι
οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γε-
γονέναι δοκοῦντας*: Non aliter quam Molionidas illos ad-
mirantur, quos coalito corpore concretos fuiſſe exiſtimarunt.
Hi vaſta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares, oppreſſi
ſunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus. Interpres Ho-
meri ad Iliad. λ. quaternas manus totidémque oculos illi tri-
bui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus.

Tergeminos.] Lucretius lib. 5.

Quidve tripectora, tergemini quoque Geryonæ vis.

Virgil. 8. Æneid.

-----Maximus vltor
Tergemini nece Geryonis ſpoliiſque ſuperbus
Alcides aderat.

Geryon vnde dictus. *Vno nomine Geryonis.*] Geryon, vocabulũ priſcũ Hebr. à ger
deriuatũ, quod eſt aduena, vt interpretatur Hieronymus. N

filius Priſci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens claſſe in Hiſpaniam, Geryone, id eſt, aduenæ nomen habuit. Non poſſum hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtrium ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe, qui multa crura, pluréſque manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque conſilio regni ſui fines moderaretur: hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Ennapius Sardianus auctor Græcus, in vita Sophiſtarum: Lucianus in Toxari, extremo penè: Arrianus de Alexandri geſtis lib. 2. quo loco ſententiam retulit Hecatei Abderitæ de Hercule & Geryone.

Appendix.

Quintilian. declam 331. De vnanimi fratrum amore: membra herclè inter ſe citiùs pugnauerint, & ſi qua in nobis natura geminauit, diuerſos cœperint effectus. nam quid aliud eſt fraternitas, quàm diuiſus ſpiritus, & quæ ad tuendos nos conceſſa ſunt, multiplicata eò quidem feliciùs, quòd diuerſis etiam conſiſtentibus locis eſſe idem, ac plura ſimul obire poſſimus. Horat. lib. 1. epiſt.

-----noti, tenerique columbi,
Fraternis animis quicquid negat alter, & alter.

Idem eod. lib. ad Iulium Florum:

-----vbicumque locorum
Viuitis, indigni fraternum rumpere fœdus.

Vide Plutarch. περὶ φιλαδελφίας.

Vnum nihil, duos plurimum poſſe.

EMBLEMA XLI.

LAERTÆ genitum, genitum quoque Tydeos vnà,
Hac cera expreßit Zenalis apta manus.
Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope:
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt.
Solum mens hominem, dextrá ve deſtituit.

Fons Emblematis.

EMblematis huius typum obſerua apud Homerum Iliad. *κ* quo loco vnà cum Agamemnone & Menelao Neſtor conſultat de mittendis exploratoribus in Troianorũ caſtra. Hanc in ſe prouinciam recipit Diomedes, animi magni vir, ſi

men ei ſocius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hæc erba:

Νέστορ, ἐμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
τρώων· ἀλλ' εἴ τις μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται·
σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
ὅπως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
ἀλλά τέ οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id eſt,
Neſtor, me mouet cor, generoſuſque animus,
Fortium hoſtium ſubire caſtra, quæ propè ſunt,
Troianorum: ſed ſi ſit aliquis vir qui me ſequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile ſit: ſolus vero quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & conſilium imbecillius.

lutarchi diſputatio, qua ciuilem hominem informat, huc fa-it, cùm ita dicit: *αὖ δ' ἦ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὑτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσκαλεῖσθαι τὸν φίλον, ὡς ὁ Διομήδης.*

εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidē illa atque illuſtris, ſed ardua & difficilis, laborum & operis ſocium tibi amicum ſſumito, vt Diomedes: Quòd ſi mihi alterũ adiungi iubetis, nquit, quî tandem poſſim obliuiſci diui Vlyſſis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vſurpauit, & oreuibus verbis explicuit: Nónne Vlyſſes, ait ille, cum Dio-mede deliguntur, veluti cōſilium & auxiliũ, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificũ per-ici bellè poteſt in his potiſſimùm quæ bellica negotia reſpi-iunt, niſi maturo conſilio cōiungantur corporis vires, id eſt, niſi iuuenum robuſtiorum viuacitas, ſenum & eorum qui va-eant experientia, ductu regatur. Non enim ſolùm viribus, ut velocitatibus, aut celeritate corporũ res magnæ gerũtur, ſed conſilio, ratione, ſententia. Proinde Sophocles:

Conſilium & vires.

γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί·
βουλαὶ τὰ δ' ἐξέπραξαν, οὐ χερῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: ſed eas res conſilia effecerunt, non manuũ robur. Proponitur

Vlyßis & Diomedis effigies iunctæ, quid.

autem, ἄγαλμα, in quo ſint expreſſæ & mutuò coniunctæ effigies Vlyſſis & Diomedis, quorum alter prudentia & cõſilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit vtriuſque induſtria & laudata ſtrenuitas in bello Troiano, notum eſt ex Homero & hiſtoricis. Huc Prouerbiũ εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ: Vnus vir, vir nullus, quo intelligitur quantum conferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob cauſam apud Ægyptios Mercurii gemini ſimulachrũ ſic effictum conſpiciebatur, vt alterum ſenili eſſet vultu venerandum: alterũ florente iuuenta: vt ſignificarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo.

Mercurius geminus.

Ariſtoteles 8. Moral. Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perſpicuè declarat Salluſtius initio Catilinarii belli: Diu magnũ inter mortales certamen fuit, vi'ne corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priuſquàm incipias, 1. conſulito, & vbi conſulueris, maturè facto eſt opus, ita vtrumque per ſe indigẽs, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarchi diſputationem pulcherrimam. An ſeni gerenda Reſpubl. ſit. Sed occurrit mihi Heſiodi iſtud:

πλείων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id eſt,
Plus augere poteſt multorum induſtria vires.

idemque Homericum ex Iliad. μ.

---πλεόνων δέ τοι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc ſciens prætercam ex Phœniſſis?

----εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel illud ex Hieraclidis,

μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit. Dionyſius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: vir & impiger & conſultus. De Mithridate ſic Paterculus: Conſiliis dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodoſii, *Dux conſi io, miles exemplo.* Sed placet admodũ quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione; quorum amicitia non minus quàm conſilium de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebant eum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem; nempe Lælium illius collegam geſtorum: Scipionem præclara quædam gerere, ſed Lælii conſiliis. Tradit Iul. Capitolin. Antoninũ pium,

nec in bellicis, nec in ciuilibus negotiis aliquid ſtatuiſſe, quã ſumpto cum viris grauibus conſilio: dicebant enim æquius eſſe vt tot & talium virorum conſilium ſequeretur ipſe, quàm vt tot præclari homines ab vnius conſilio penderent. De conſilio deque viribus ad res maximas vnà gerendas coniunctis, adduxit nonnulla: ſed addo iſthæc ex declamatione Quintiliani 317. *Inter præcipuas vires eſt, imperatorem non pugnare aliquando.* Sic extrahitur hoſtis: ſic impetus ſubitos aduerſæ partis mora frangit: ſic interclusos commeatibus, in deditionem venire, ſame cogimus. Itaque herclè legimus militem robuſtum, legimus iuuenem: Imperatorem facimus ſenem. In illis enim vis corporum, & manus ſola ſpectatur: in his conſilium, & ratio, quæ bona procedentis ætatis, in locum virium ſubeunt. Ipſum præterea nomen Imperatoris ſatis ſignificat, non exigere manum ipſius. Imperator enim debet præcipere.

Imperatoris & militis munera.

Laërtæ genitum) id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichii inſularum, vir multiſcius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt.

Vlyſſes.

genitum quoque Tydeos.) Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem.

Diomedes.

Zenalis.) Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdã egregii pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium.

Zenalis.

Solum mens hominem, &c.) Conſilium viribus deſtitutum parum cõducit: contrà verò corporis robur cõſilii expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Paræneſi ad Demonic. ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπισκότησεν.

Appendix.

Vicem duorum ſuſtinere difficile eſſe dixit Iuriſc. in l. ſi plures §. nam difficile, D. de pact. *Difficile eſt, ait, vnum duorum vicem ſuſtineat.* In hanc ſententiam pulchrè Ariſtot. 2. Politic. Tamẽ Auſonius in Tumulis hoc elogio donat Antilochum:

Conſilijs belloque bonus, quæ copula rara eſt.

& nos ea de re aliàs pluribus. Quo ex nomine celebratur Traianus apud Plinium panegyrico, ciuitas Athenienſis à Pericle, idemque Pericles à Thucydide.

Firmiſſima conuelli non poſſe.

EMBLEMA XLII.

OCEANVS quamuis fluctus pater excitet omnes:
Danubiúmque omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.
Sic ſacræ quercus firmis radicibus adſtant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hæ-rent radicibus, quæque vel longo temporis decurſu, ve inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererunt immortalem. Id autem fermè totum mutuatus eſt ex Epigrammate quodam Crinagori εἰς Ῥώμην.

Οὐδ' ἢν Ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμύραν ἐγείρῃ,
οὐδ' ἢν Γερμανίη Ῥῆνον ἅπαντα πίῃ·
Ῥώμης οὐδ' ὅσον βλάψει σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ,
δεξιὰ σημαίνειν Καίσαρι θαρσαλέη.
Οὕτω καὶ ἱεραὶ Ζηνὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
ἑστᾶσιν· φύλλων δ' αὖα χέουσ' ἄνεμοι,

Oceanus mouet licet omnes vndique fluctus,
Et potet Rhenum Teutona terra ſuum:
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæſar
Præerit, atque ſalus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam ſic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Id conuertitur ingenioſè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymannus trecentis millibus armatorũ, Vngaria majori ex parte occupata? Auſtriam, ipſámque Germaniam toto conatu inuadere ſtatuiſſet, de Vienna, clariſſima Auſtriæ vrbe, obſidenda cogitauit, quod immenſo apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus eſt. cuius atrociſſimas minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent eſſe metuendũ, vrbe vndique obſeſſa, tanta fortitudine reſtiterunt, vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fuſtibus adagi poſſent. Sic Turca per menſem integrum continuis oppugnationibus Viennam fruſtra tentauit, poſtridie Id. Octob. re infecta inglorius diſceſſit, & fugienti ſimilis in Thraciam rediit, multis millibus ex ſuis amiſſis. Obſeruaui nõ rarò apud auctores literatos, vitæ huius noſtræ perturbationes, tumultus, clades, marinis fluctibus comparari, vt apud Græcos & Latinos ſæpe, in ſacris verò ſæpiſſime. Sic poëta, *Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.* idem Nubem belli dixit alio quodam loco. Si quis autem cauſſam requirat, cur aqua pro ærumnis vehementioribus accipiatur, prompta ratio eſt, quia pericula, caſúſque reliqui corpus ſoleant ex vna parte aliqua labefactare: ſed aqua vniuerſo ſtatim circumfuſa corpori, ipſum obruit, eique ſeſe tuendi conſilium omne adimit.

Germanorum Principum victoria de Turcis.

Mare pro tumultu.

Oceanus quamuis, &c) Citatur ex Lucilio:

--- pater optimu' diuum,
Vt Neptunu' pater.

Patrem Neptunum, vt hic Oceanum patrem, qui aquam ſignificet, à qua cuncta oriuntur, dici palam eſt. quæ doctrina

fuit Thaletis. Homerus: ὠκεανός θ' ὅσπερ γένεσις πάντεσ-
σι τέτυκται. Idem, ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν:
mater Tethys, inquam, id eſt mare dicitur: vt Platoni prim
illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστο
μὲν ὕδωρ, cecinit Simile Virgilianum hoc,

Oceanumque patrem rerum.

Cicero Academ. 1. Princeps Thales vnus ex ſeptem, cui ſe
reliquos conſenſiſſe ferunt, ex aqua dicit conſtare omni
Quò pertinent etiam Homerica iſthæc à multis decantata
quibus Oceani patris vbertas longè latéque patens oſtēditu

ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα πάντα νάουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Oceanuſque pater totum qui amplectitur orbem.

Oceanus pater quid allegoricos.

Quid ſi per Oceanū patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Tur
cicum Imperatorem ſua celeritate, ſuóque (vt ita loquar) ho
minum, vel potius mancipiorum examine & inaudita mult
tudine, toti Europæ, orbique Chriſtiano, vt magnum & im
menſum mare, cæteris fluuiis bellum indicentem, dudúmqu
minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritat
Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi lo
quitur de diluuio in terras miſſo: ---illum

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes.----

Intelligit itaque noſter hic auctor innumerabiles Turcaru
copias in alto mari nauigantes, Danubiúmque Germani
fluuium nobiliſſimum numeroſo ſuo exercitu exhauriente
Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numeroſiſſ
mum facerent, flumina exhauſiſſe finxerunt.

Sic ſacræ quercus, &c.) Comparatio appoſitiſſima. Licet ven
tis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant arida
ipſa tamen immota ſedet arbor: ſic imperium firmis hær
fundamentis auguſtum & ſtabile, tametſi plerique hinc auc
centur, aut pereant in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Vi
giliana collatio:

---veluti annoſam valido cùm robore quercum
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter ſe certant, &c.

Quercus quid.

Aduerte interea quercus nomine ſignificari in Hieroglyp
fortitudinem, diuturnitatem, imperium firmum & princ
patum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

firmi

firmis radicibus adſtant.) Huc fortè non omninò malè illud referam Senecæ è lib De prouidentia: In id quoque, ait, ſolidiſſimum eſt quod exercuit. Non eſt arbor ſolida, nec fortis, *c. 4. ad finẽ.* niſi in quam frequens ventus concurſat. Ipſa enim vexatione conſtringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epiſtola 265. Libanii Rhetoris (quem librum Græcè ſi haberem, eò libentiùs vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidem commouerũt. Neque enim vetuſta, & iam firmis radicibus arbor ad terram *furenti.* flecti, vento etiam maximè furenti facilè poteſt.

Appendix.

Eadem quæ hoc emblemate comparatio allegorica legitur apud Lucanum lib. 2.

Pronior in Magnum populus, pugnatque minaci
Cum terrore fides, vt cum mare poßidet Auſter,
Flatibus horriſonis, hunc æquora tota ſequuntur,
Si rurſum tellus pulſu laxata tridentis
Æolis, tumidis immittat fluctibus Eurum,
Quamuis icta nouo ventum tenuere priorem
Æquora, nubiferoſque polus conceſſerit Euro,
Vendicat vnda Notum.----

Sicca folia.) Homines foliis ſimiles, iique Homero dicti μινυνθάδιοι, citò perituri, ſicuti Iliad. 6. iidem cum foliis onferuntur, quorum alia ventus humi ſternit, alia vireſcunt empore verno. Apud Plutarch. Euripides,

ὁ δ᾽ ὄλβος, οὐ δὲ βέβαιος, ἀλλ᾽ ἐφήμερος,
κ᾽ ἡμέρα μία τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν,
τὰ δ᾽ ἦρ᾽ ἄνω----Sophocles Aiace, ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα, σκία μόνον. Nempe & in ſacris libris homo dicitur vmbra, uluis, ventus, cinis, ad inconſtantiam & breuitatem vitæ eſignandam,

Eſt bene cum nequeat dicere, dicit, erit.) De fortuna in melius nutata, 11. Æneid. Virgil.

Multa dies, variuſque labor mortalibus ægris
Rettulit in melius multos, alterna reuiſens
Luſit, & in ſolio rurſum fortuna locauit.

ed ad rem propius, ex hiſtoriis eccleſiaſticis meminimus, thanaſium, virũ ſanctũ, à paganis ſugillatum, quaſi magicis rtibus deditum: illum ergo excipientes ludibrio, audita coricula, poſcebant quod omen illud eſſet, reſpondit: auis dicit, ras, cras, pronunciat enim vobis triſte de Iuliano infortuium. Quod verum conſtitit, nam paucis poſt diebus relatum ſt de cæde Iuliani nuncium.

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS agitur Reſpublica noſtra procellis.
Et ſpes venturæ ſola ſalutis adeſt:
Non ſecus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt: ſalſis iámque fatiſcit aquis.
Quod ſi Helenæ adueniant lucentia ſidera fratres:
Amiſſos animos ſpes bona reſtituit.

Tempus Nicei colloquii.

SI quid noſtræ coniecturæ dandum, ſuſpicamur id ab Al-ciato ſcriptum fuiſſe, quo tēpore ad Niceum colloquiu[m] magna omniū ſpe & votis expectabantur Reipubl. Chriſtia-næ Principes potentiſſimi, Carolus V. Imperator, & Franci-cus I. Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam ſpem v[...]

niebant fœdus aliquod firmum & ſtabile, pacémque inter eos compoſitum tandem aliquando & ſancitum iri: vt eo traſacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum denique falſarum opinionum in religione Chriſtiana tam longè latéque graſſantium omnis occaſio tolleretur, aut certè magna parte lues iſta ſanaretur. Comparat ergo Chriſtianam Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, ſic vt parum abſit, quin inſanis & furentibus [illegible]uis obruatur, omniúmque ſpes penitùs cadat, niſi tam craſſæ caligini & tempeſtati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiſerit, quò bonorum virorũ totiúſque populi conſternati animi recreētur. Sunt verò qui hîc per Caſtorem & Pollucem intelligi velint ſummum Pontificẽ & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimantibus, bellorũ ceſſatio, turbationúmque optata fuit quies. M. Tullius Epiſt. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempubl. deſignauit. Conſcende inquit, nobiſcum, & quidem ad puppim Vna nauis eſt iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Idem in Piſonem non ſine gratia vſus eſt eadem allegoria: Non tam fui timidus vt qui maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernaſſem, ſaluámque in portu collocaſſem, frontis tuæ nubeculam pertimeſcerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pro Sextio eandem tranſlationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauiganti hoc accidiſſet, vt multi ex multis locis prædones claſſibus eam nauẽ ſe oppreſſuros minitarentur, niſi me vnum ſibi dedidiſſent, &c. Cùm verò in hanc Reipubl. nauem ereptis ſenatui gubernaculis, fluitãtem in alto tempeſtatibus ſeditionum ac diſcordiarum, armatæ tot claſſes, niſi ego vnus deditus eſſem, incurſuræ viderentur, depugnarem potiùs cum ſummo, non dicam exitio, ſed periculo certè veſtro, quàm non id vnus pro omnibus ſuſciperẽ. Horat. 1. Carmin. eodem ſenſu & ſchemate:

Comparatio Repub. cum naui ventis agitata.

Caſtor & Pollux quid allegoricè.

O nauis, referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44 & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui cõparant, ſuccurrunt duo alii è Panegyricis Maximiano dictis. Prioris eſt Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenaſti, & gubernacula fluitantia recepiſti, omnibus ſpes ſalutis illuxit, poſuere venti, fugere nubes, fluctus reſederunt: & ſicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuerſatur obſcuritas, aut reſiduus

„ vndarum pulſus immurmurat, neceſſe eſt tamen ante tuo
„ nutus diluceſcat & ſileat. Alter verò eſt Mamertini: Neque,
„ inquit, cùm Reipubl. nauem ſecundus à puppi flatus imple-
„ ret ſalutarem manum gubernaculis addidiſti, &c. alia enim
„ longiora ſunt, quàm vt huc transferri commodè poſſint. De
„ naui quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hic com-
„ memorare nihil attinet.

De eo regum conuentu quem attigi ſupra, exſtat Epigramma Iani Laſcaris, quod ſeſe mihi alia atque alia lectitanti vltro obtulit.

Num Martis caſtra, an Veneris tentoria fulgent
Argento atque auro? aſt ære micant proceres,
Et Marti grata & Veneri, Venus aurea: ferrum
Mars amat: in precio eſt tempore quodque ſuo.
Littora ad Oceani ſummi cum coniuge, vterque
Conueniunt Reges, Regia tecta vides.
Conueniant alacres ad publica commoda: Turca
Europæ excedent finibus atque Aſiæ.
Eximii Heroum, Ledæa vt ſydera nautæ,
Vos ſeruatores terra fretumque colit.

circum.) Circùm hîc aduerbii naturam induit.

fatiſcit.) deficit, & pænè obruitur vi tẽpeſtatis & fluctuum. Virgil. 1. Æneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimiſque fatiſcunt.

Caſtor & Pollux.

Quod ſi Helenæ aduenient, &c.) περὶ φέγγεος eſt Geminorum qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filii. Hi vbi adoleuiſſent, mare piratis liberarunt, eaq. de cauſa propitii nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alte apparear, tempeſtatem portendere: ſi ambo, ſerenitatem. De his ſic Plinius: Vidi nocturnis militum vigiliis inhærere p
„ lis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium
„ aliiſque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtun
„ vt volucres ſedem ex ſede mutantes: graues cùm ſolitariæ ve
„ nere, mergentéſque nauigia: & ſi in carinæ ima deciderin
„ exurentes: geminæ autẽ ſalutares, & proſperi curſus prænu
„ ciæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appe
„ latámque Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Caſtori id n
„ men aſſignant, eóſque in mari Deos inuocant. Hominu
„ quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfu
„ gent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdi
„ De ſtellis, quæ Dioſcuri appellantur, Plutarch. 2. Decret

im philoſophicorum, cap. 18. Ouid ſub finem 5. Faſtorum.
Diodor. Sicul. ſub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap.
. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alii quam multi. Sed obiter me-
nini legere me apud Feſtum ſtellam ſignificare lætum ac
roſperum, idque ex Ateio Capitone, auctoritatem ſecuto
etuilii auguris. Lucem etiam ſeu lumen, id eſt φῶς pro ſpe
ccipi ſollemne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quæ-
am videbatur oblata, &c. Euripid. item, *φῶς ἥκει ἐμοῖς κα-
κοῖς, lux venit meis malis.* Nam & Varro de lingua Latina 2. te-
atur lumen pro fauſto omine veteribus fuiſſe. Ex quo illud
Virgilii:

----ſubitoque fragore
Intonuit læuum, & de cælo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

In ſimulachrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.
Cur viridis tibi palla? quod omnia me duce vernent,
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi volitantibus vndique noxis,
Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.
Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſsimus oſcen:

Eſt bene cum nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, præcépſque Cupido.
Qui præeunt? Vigilum ſomnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta aſtat? ſcelerum Rhamnuſia vindex,
Scilicet vt ſperes nil, niſi quod liceat.

ELegans eſt Spei deſcriptio per dialogiſmum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientiſſimis ſymbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & ſemper meliora expectã- *Spei effecta.* tem ad mortem vſque comitatur. Ea tamen ſi importuna ſit & immoderata, vltricem Rhamnuſiam ſecum aduocat: quæ vota plus æquo ambitioſa faciat irrita. Alia ſigillatim enarrabo, ſi priùs huc adſcripſero doctiſſimi viri B. Dardanii epigramma in Spem, vt ſi fieri poſſit, cum Alciati Emblemate conferam. Eſt autem eiuſmodi:

Tu quæ ſuſtentas tereti veſtigia ligno,
Eſ ne Dea? an noſtro ſanguine creta? Dea.
Vnde ſata? è cæca rerum caligine. & ecqua
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo ſemper te præit ore? Timor.
Suſpicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta ſuprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet cauſa ſerenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum paſcit opinio mentem
Cæca meam, irrepſit curua ſenecta mihi.
Quid titubas pedibus: rerum & ſpes lubrica: ſæpè
Quod puto complecti: labitur è manibus.

Obiter adnoto Spem Deam à Romanis cultam ædes habuiſſe *Spes Dea.* in foro Olitorio. Gyraldus ait, eam ſe vidiſſe pictã in Adriani " Imperatoris aureo numiſmate. Femina ſtans, inquit, iuſtitiæ " laciniam ſiniſtra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum " elata pateram proferebat, in qua repoſitum erat veluti cibo- " rium, id eſt, vas in floris ſimilitudine, cum hac inſcriptione " SPES P.R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & ſedentem ſupra dolium cum cornice: quidam etiam cum Nemeſi, &c. hæc ille vide Syntag. 1.

ſuſpectans ſidera vultu.) Hîc aduertendum alicuius expectationis ſignum, quod notauit regius Pſaltes, 120. Pſalmo, *Spectare ſidera quid.*

ἤ ἐγὼ τοὺς ὀφθαλμοὺς, μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. & 12 πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ

Peniculus. *peniculis reddita imago.*) id eſt, penicillo depicta & expreſſa. Peniculus vel penicillus, ſiue peniculum, pictorum eſt inſtrumentum, ex caudarum extremitatibus cõfectum. Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam.

Elpidius. *Elpidii fecere manus.*) Nomen eſt è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc eſt, à Spe, quam depinxit, nomen habet.

ſpes bona præſtat opem.) Alludit ad prouerb. Spes ſeruat afflictos, &, Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuiſſe bonæ Spei. Cui conuenit & verſiculus è Comœdia quapiam

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Spes viridi veſte induta. *Cur viridis tibi palla?*) Palla veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis color eorum eſt proprius, qui ſpe lactantur aliqua: dicet enim poſtea,

Nos ſperare docet viridis ſpes: dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retro cadit.

Fracta tela mortis. *Quid manibus mortis tela, &c.*). Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet. vt enim habet adagium, *Ægroto dum anima eſt, ſpes eſt.* & Theocritus:

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον,
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει. hoc eſt,
Fidere, Batte, decet, melius cras forſan habebis;
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno iniectus in caueam, in qua more feræ alebatur, ad cruciatum ignominiámque amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie, cùm à quibuſdam admoneretur, vt inedia ſibi dolorum finem aliquem quæreret, dixit, At cuncta homini, quoad viuit ſperanda ſunt. Repete pulcherrimã Spei deſcriptionem apud Ouidium 1. De Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adiiciam Fornerii mei, præclari certè hominis diſtichon

quod ille mihi vtraque lingua, eadémque ſententia ſuggeſſit:

ἐλπὶς γηροτρόφος μόνη τρέφει δ' ἤτορ,
ἧς ἀπαιδιῶσ θανεῖν ἢ ζῆν, ἢ βιοῦν.

Intus alit pectus noſtrum ſpes viuida: qua ſi
Deſtituar, durum eſt viuere, malo mori.

Quid manibus mortis tela refracta geris.] Ammian. Marcell. lib. 31. quo loci de bello planè cruento & miſero aduerſus Germanos agit: & cum omnia cæſorum corporibus opplerentur, iacebant inter eos quidam ſemianimes ſpem vitæ inaniter vſurpando. Ita planè Tibullus: *Spes etiam in moribundis.*

Iam mala finiſſem letho, ſed credula vitam
Spes fouet, & melius cras fore ſemper ait.

Apollodorus Comicus huc reſpexit, cum ait non oportere animum abiicere eum qui aliquid aduerſi ceciderit, ſed ſemper exſpectandum eſſe melius.

οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράσσοντα δεῖ
ἄνδρες τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

præcido ſepultis.] Præcidere hîc amputare vel denegare ſignificat: & dicimus, ſpem alicuius rei præcidere, id eſt, auferre, ſiue præcludere, vt apud Cicron. 2. Verr. *Præcidere.*

Cur in dolio, &c.] Ignauiæ hæc nota eſſe poteſt. Nam ferè dum ſperamus; deſidemus: ſed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Heſiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inſcribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuiſſet, innumerabilia calamitatum genera tum primùm homines inuaſerunt, vna tantum ſpe in dolii labris remanente, id eſt, in ipſius ore pyxidis conſiſtente. Sic enim Heſiodus: *Locus ex Heſiodo.*

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν
ἔνδον ἔμιμνε, πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. hoc eſt, ——*tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exiliere per Orbem
Curarum infeſtæ effigies: Spes ſola remanſit
Intus, & è labris vrna ſub parte reſedit.

Origenes aduerſus Celſum lib. 4 hanc ridet fabulam. Ridiculùm, inquit, eſt quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent " homines abſque malis, & graui dolore, & morbis moleſtiori- " bus quæ Parcæ mortalibus dederant: ſed femina manibus " magnum dolii operculum auferens, diffudit hominibus, & "

curas atroces partita eſt. ſola autem ibi Spes in tutiſſimis domibus intus relicta eſt ſub dolii labris, nec extra euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram ad humanum corpus referunt, femineo nomine expreſſum, quod carnis imbecillitas minimo exſolui poteſt.

Pandora.

Aſcræi vt docuit, &c.] Heſiodus ab Aſcra Bœotiæ vico. Virgil. 6. Ecloga:

-----hos tibi dant calamos, en accipe, Muſa,
Aſcræo quos antè ſeni. ———

Quæ tibi adeſt volucris? cornix.] Quòd vocem edat Cras, Cras cornix Spei adiungitur.

Oſcen.

Oſcen.] Oſcen auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auſpicium faceret, ait Varro.

Locus ex Suetonio.

Eſt bene cum nequeat, &c.] Videtur hoc imitatus, & quidem mutuatus ex Suetonii Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidiſſe illud ἔςαι πάντα καλῶς. quod oſtentum ſic eſt aliquis interpretatus, ait ipſe Suetonius.

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Bonus Euentus.

Qui comites? bonus Euentus, &c.] Duo hi Spei comites vana quædam phantaſmata ingerunt, ne plus tædii adferat expectatio, quàm ferre queant miſeri mortales. Boni Euentus ſimulachrum dexterâ pateram, ſiniſtrâ ſpicam ac papauer tenens, ſculptum Romæ fuiſſe ſcribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36. cap. 5. Boni Euentus, & Bonæ fortunæ ſimulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald. Syntagm. 1.

Boni Euentus imago.

Bonus euentus.) Legi de veteri numiſmate Imperatoris Titi vbi quoddam ſimulachrum fuit BRONI EVENTVS AVGVSTI, dextra paterã, ſiniſtra papauera tenens, vt apud Plin. Et in Seueri numo eadẽ boni euẽtus ſpectatur effigies, figura ſtolata, ſtante dextra pateram cum frugibus, ſiniſtra ſpicam & papauer tenente.

Spes vigilum ſomnia.

Vigilum ſomnia vana vocat.) Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶ). quò videtur alluſiſſe Maro in Bucolic.

---an qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Non enim eſt qui verbis poſſit facilè conſequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid ſperant. Atque his inanibus ſimulachris perinde afficiuntur, ac ſemet oblectant, vt ſi iam tenerent quæ ſibi pollicentur.

Vigilum ſomnia vana.) pindarus Olymp. 12.

---- αἵ γε μὲν ἀνδρῶν
πόλλ᾽ ἄνω. τὰ δ᾽ αὖ κάτω
ψεύδη μεταμώνια τέμνοι-
σαι, κυλίνδοντ᾽ ἐλπίδες. id eſt.

pes enim mortalium, multa ſurſum, deinde verò deorſum ana mendacia ſecantes volutant.

ſcelerum Rhamnuſia vindex, &c.) Quælibet enim ſperare, non ſt cuiuſlibet. Itaque præcipuè illud animo fixum hæreat. Ne uid nimis. Fortunæ, vt naturæ noſcenda eſt menſura ſuæ, nec erò ſapiunt qui altiùs ſpirant, pluſque animi gerunt, quàm irium habeant.

Appendix. F. M.

Inde illud B. Pauli 11. ad Tit. *Φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν.*
Iartial. *Crede mihi ſapere eſt, non nimium & ſapere.*

In dies meliora.

Emblema XLV.

Rostra nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,
  Hæcque cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur ſemper nec retrò reſpicit vnquam,
  Gramine cùm pando proruit ore vorax.
Cura veris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
  Cedat; & vt melius ſit, quod & vlterius.

Naturæ porci.

RVſticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis po cinum caput pro ſtrenis obtulit. Hinc ſibi Emblema argumentum nactus Alciatus, ex natura ſuis (qui dum ſiliqu ore reflexo colligit, ſemper vlterius progrediens, nunqua retrò aſpicit) nempè vt nihil procraſtinando meliora ſequa mur, neque temporis aliquam particulam ſinamus efflu

re, quod non pertineat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autem ad extremum (vt ne in minutulis etiam otioſum deprehendas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudii Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu morum? Sic enim ille: ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι ληγούσης διάλειμμα προκοπῆς, οὐδὲ στηρισμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſerè & nonnunquam improbè deſipiunt, qui ſuis ita malè rebus proſpiciunt, vt quo magis ætate prouehuntur, peiores euadunt, ſicuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, proficiſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetores, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorem in dies facit, quaſi ſeipſum vincit: qui in deterius abit, vinci ſe ignauè permittit: quod Plato I. De legib. ait eſſe turpiſſimum: ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον.

Symbolum Caroli V. Imp.

In variis Caſſiodori formulis multa ſunt quibus hic locus commodè poteſt exornari. Alacriter, ait, incũbendum eſt inchoatis, cũ iá exſpectatur aliquid quo nos profeciſſe gaudeamus. Spes enim efficiendi laboris tædium adimit: magnúmque illicium ac incitamentum, ſi nobis perſuademus id perfectum iri quod percupimus. Idem 8. lib. Natura ipſa boni adhibita perſeuerantia præliatur: quia minus eſt ſi quæ laude digna iudicantur incipiamus, quam quod conſultò eſt incœptum perſequamur.

Incepta conſtanter perficienda.

Roſtra noua.) Roſtrum non modò de auibus, ſed & de aliis animantibus dicitur.

cliens.) litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur iudicio.

Appendix.

Sententiam hanc, In dies meliora, videtur attigiſſe Tullius de legib. Ego animi pendere ſoleo, ait, cùm quid orſus traducor aliò: neque tam facilè interrupta contexo, quàm abſoluo inſtituta. Non abludit Corn. Tacitus initio libri de Oratorib. Huius libri editionem maturaui, vt dimiſſa priore cura, huic nouæ cogitationi toto pectore incumbam. Hæc ille. Pertinet hoc præceptum ad ſedulos & diligentes, qui ſemper in melius proficiunt, non procraſtinantur, non differunt, neque moras nectunt, & diutiùs conſultando ſibi mera omnia fingunt: deſident interea, ſpéque vana ſeſe lactant, vt

ille apud Martialem qui ſe nunc cauſſidicum, nunc ſe Rheto ra fingeret, aut ſperaret neſcio quid, nunquam tamen ſe pro ueheret: inani certè ac ſupina cogitatione, imò væcordi planè delira. Nam, quod Seneca epiſt. 3. Inter cætera mala ho habet proprium ſtultitia, ſemper incipit viuere. Ad id traduc poteſt quod Senec. diſputat. de Benefic. lib. 2. c. 16. quò loc ait, vitam ſemper inchoare, moleſtum: Idem ad fin. epiſt. 69 & pulcrè paulò antè epiſt. 63. Non inconcinnè illud Horatii.

-----viuenti rectè qui prorogat horam
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis-----

Certè ne pluribus, puto generali ſententia emblematis, intel ligi τ̃ εὐημερίαν hoc eſt felicem diei ſucceſſum, qua voce Ci cero vſus ad Atticum 9. Contrarium eſt adagium Mandrabul in morem res ſuccedit: cui conuenit illud Maronis 1. Georg.

-----Omnia fatis in peius ruere.

Xenia dixit, habe.) de voce xeniorum, dicitur in ſequentib melius. Hîc intellige ſtrenas, amicorum donaria, quæ Kalen Ianuarii vltrò, citròque exhiberi ſolita. Ex L. Pomponio: pi ctoribus aſſide, ſi qua ventura eſt alia ſtrena ſtrenuè. Quo lo co aduertimus ſtrenam à ſtrenuitate dici, vt apud Nonium Iam quidem Kalendas anni auſpices antiquitas ſacrauit, qui bus & ſtrenæ donarentur. Qui mos à Tutio rege poſter tranſmiſſus, cùm verbenas felicis arboris ex luco ſtrenas no anni auſpices primùm accepiſſet, vt videre eſt apud Symma chum. quod argumentum iam inde fuit viris ſtrenuis eas de beri, & ob virtutem elargiendas. Ex eo colligimus occaſion munuſculi à ruſtico cliente dati, artificem ingenioſum Alcia tum, egregiam ſententiam captaſſe, & rationem arripuiſſ philoſophandi.

Corollarivm Fed. Morelli.

Kalendarum ἔκφρασιν, ſeu deſcriptionem elegantiſſimam Attico ſermone ſcriptam olim à Libanio Sophiſta Antioch & pridem Latinam nobis factam pag. 178. editionis noſtr bilinguis. In ea ſolemnitatem earum, percelebrem, & mun rum genera graphicè & feſtiuè expreſſa reperiès.

Illicitum non ſperandum.

EMBLEMA XLVI.

PES *ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,*
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

REctè & verè Pindarus Nem. 8.
κενᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:
in.e ſpei embellis eventus. quò ſpectat Horatianum illud ex 4.
armin.

Terret ambuſtus Phaethon auaras
Spes, &c.

leminimus in ſuperiori Spem cum Nemeſi vnà expreſſam *Spes cum*
iiſſe; ex quo intelligi liceret, nihil niſi quod fas & iuſtum ſit, *Nemeſi.*
uódque fieri facilè poſſit, expectandum, ſibique fingendum

eſſe. Nam valde eſt inſolens & temerarium ambire quæ ne
queas aſſequi, aut ſi aſſequaris, non tamen tueri aut ſeruar
Cæſar Borgia. poſſis. Occurrit exemplum Cæſaris Borgiæ Valentinorun
Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiuſdem conditionis
Imperii maieſtatem ſibi pollicitus, militaribus aliquot vexil
lis appingi curarat illud vulgo Italico, *O Ceſare, O nullo*, id eſt
Aut Cæſar, aut nullus: qui tandem morte miſera interceptu
vaticinii locum inuenit: ſed non quem ſpe magnifica ſibi pro
poſuerat. Itaque de eo ſic luſit Sannazarius:

Aut nihil, aut Cæſar vult dici Burgia: quidni,
Cum ſimul & Cæſar poßit, & eſſe nihil?

Idémque in eundem:

Omnia vincebas, ſperabas omnia Cæſar:
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Obiter aduertendum diſtichon Alciati videri è quopiam
Græco expreſſum, ſed ad imitationem effectum:

Ἐλπίδα καὶ νέμεσιν δοιοὺς παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod ſic eleganter reddidit Politianus:

Spem ſimul & Nemeſim poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Scripſit & in eandem ſententiam lepidè ac doctè Marullu
qui quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, hi
apponam:

Quænam hæc tam ſemper tam læta eſt? optima rerum
Spes bona. quæ lateri iuncta? potens Nemeſis.
Dux magis, an comes eſt? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? ſperes ne niſi quod liceat.

Pud

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, *domini ſi inceſtet in ædibus vxor,*
Deſpondétque animum, præque dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ eſt cauſſa: ſit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

AElianus lib. 3. c. 43. de animalib. ait, Porphyrionem muliebris pudicitiæ obſeruatorem eſſe, matríſque familiâs adulterium ſuſpendio ſuo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnoſoph. lib. 9. cap. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonũ & Adæum ſcripſit, retulítque Leonicus in Var. hiſt. lib. 3. cap. 17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ ſunt ſub viri imperio, diligenter obſeruare, eúmque habere ſenſum vt ab adulterii actu præſens abhorreat. id enim ſi facinus perceperit, domino indicat non alio modo quàm ſibi vitam ſuffocatione, vel vt alii

Porphyrionis auis natura mira.

volunt ſuſpendio adimendo, quam eſſe certiſſimam commiſſi adulterii notam aiunt. Huius rei cauſſa eſt in abditis naturæ arcanis: tantúmque licet hinc colligere, quàm turpe, quámque flagitioſum ſit adulterium, cuius actu vel clanculario auicula ſe ſponte vita priuet Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi auis poteſt pro certæ & illibatæ pudicitiæ ſymbolo. Huius etiam naturæ miraculi mentio eſt apud alios autores. Firmicus Maternus (quem ego aliàs citaui, auctorem certè pium & doctum) ſcribit, à leone caſtiſſimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Ariſtotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia oſtenditur. Non eſt alienum quod Nouella 12. Iuſtinian. ſcribit, eos qui ſe polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta deteſtantur. πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτά γε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποστρέφεται ζώων.

Inceſtus. *inceſtet.*] polluat ſe adulterio. Inceſtus, vel inceſtum, eſt flagitium in affines admiſſum. Non. Marcel. ſed & pro quacunque libidinoſa pollutione Seruius accepit. Iuriſconſulti inceſtum ſumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio in propinquos admiſſo, l. vlt. de ritu nupt.

Deſpondere animum. *Deſpondetque animum.*] animum deſpondere, apud Ciceronem nuſquam legi Budæus opinatur: vſum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat. apponit Plautin. id è Menæch. *Pater eius poſtquam perdidit, puerum animum deſpondit.*

Cauſſa occulta. *Abdita in arcanis.)* Cauſſam occultam philoſophi appellāt: vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur ſuccinum paleam trahit? id in naturæ arcanis eſſe dicunt.

COROLLARIVM FED. MORELLI PR. R.

De Porphyrione, Georgius Piſ. in Karm. κοσμουργίας. à verſ. 998. ad 1103. etiam δίγαμον, vt μαχλάδας καὶ πόρνης θέαν Odiſſe memorat fol. 37. & 37. edit. & verſ. noſtræ. Itemque Euſtath. in 111. Odyſſ. luculenter.

Abdita in arcanis natura cauſa, dicitur in iis quæ ἀναπολόγητα Græci vocant. de quibus fuſe agit B. Auguſt lib. 22. de Ciu. D. c. cap. 4. & 5. *iſtis* (inquit) *& ſimilibus. Dei miris operibus infirma mortalium ratiocinatio vincitur.*

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS tumulum lacrymis ego perluo Virtus,
Heu miſera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco
Vincerer: & cauſſa ſtet potiore dolus.

EXplicatur id agalma ab Euſtathio ad Iliados Homericæ β. citatúrque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti, conditionem ſuam deploranti, mutatum fuiſſe à Mnaſalca Sicyonio, & in Voluptatem conuerſum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctiſſimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrammatôn Græcorum ſumptum. eſt enim tetraſtichon Aſclepiadis, **Fons Emblematis.**

Ἀδ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
Αἴαντος τύμβῳ κειρομένα πλοκάμους,

θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, οὕνεκ' Ἀχαιοῖς

Δολόφρων ἀπάτα κρεῖσσον ἐμοῦ κέκριται. id eſt,

Dilacerata comas, viſu miſerabilis eheu

Conſideo ad cineres hic Telamoniadæ,

Icta dolore graui mihi quod fraus callida quondam

Iudicibus Graiis ante locata fuit.

Virtutem lugere quid. Proſopopœia eſt Virtutis ad Aiacis tumulum inſidentis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniuſtè lata ſit à Græcis iudicibus ſententia de armis Achillis Vlyſſi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quoſdam viros bonos plerumque iniquorum iudicum decretis angi, & iniuſtè de ſuo iure deturbari; nullis tamen condolentibus aut opem vel conſilium præſtãtibus. Eiuſdem omnino argumenti ſequitur eodem 3. lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuiſſe in littore Rhetæo, vt etiam Q. Calaber: ſed fuiſſe prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib. 5. cap. 30. & Sozomen. hiſtor. tripart. cap. 18 lib. 2.

dilacerata comas.] Signum doloris grauiſſimi. Sic Ouid de Tibulli morte: *Venit inornatas dilacerata comas.* Æſchyli ſcholiaſtes ἐν Πέρσαις: συνήθες γὰρ τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat. imitatus eſt Ouidian. hoc 4. de Ponto, 13. *Venit ad albentes illabefacta comas.*

Agamemnõ. *iudice Graco.*] id eſt, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auſon. in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non malè referri potuiſſet. Vide num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is poſtremò locus mihi videtur altiore quadam conſideratione indigere. nam cùm dicit, *hoc reſtabat adhuc; vt iudice Græco Vincerer*, rem exaggerat ipſa Virtus lachrymarum plena, à iudicis perſona. Eſt enim indigniſſimum, virtutem à Græcis ipſis, à quibus id omniũ minimè fuit exſpectandum, eiectam, oppreſſam ac deſertam fuiſſe. ſunt enim Græci ſapientiæ nomine commendati, quo etiam cæteris aliis nationibus prælu-ceant. Atqui ſi id à Barbaris profectum eſſet, ferendum quidem aut ridendum denique fuerat. E multis quæ occurrunt locis ad id illuſtrandum, apponam vnum aut alterum ex M. Tullio quibus clarorum virorum benéque de repub. meritorum caſus miſeros & indignam fortunam cõqueritur. Sic pro
„ Sextio: Hæc audiuimus de clariſſimorum virorum conſilii
„ & factis: hæc accepimus, hæc legimus. neque eos in laude
„ poſitos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad

ſeditionem, aut qui largitione cæcarunt mentes imperitorũ, "
aut qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hos ſemper noſtri homines, & audaces, & malos, & pernicioſos ciues putauerunt: at verò qui horum impetus & conatus repreſſerunt, qui auctoritate, qui fide, qui conſtantia, qui magnitudine animi conſiliis audacium reſtiterunt: ii graues, ii principes, ii duces, ii auctores, huius dignitatis atque imperii ſemper habiti ſunt. At ne quis ex noſtro, aut aliquorum præterea caſu hanc vitæ viam pertimeſcat, vnus in hac ciuitate, quem quidem ego poſſum dicere, præclarè vir de Rep. meritus, L. Opimius, indigniſſimè cõcidit, cuius monimentum celeberrimũ in foro, ſepulchrum deſertum in littore Dyrrhachino relictum eſt, &c. Idem 1. de Oratore, vbi agit de Rutilii cauſa, qui C. Marii Proconſul à publicanorum iniuriis Aſiam defenderat, inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia tũc erant, in exilium pulſus eſt damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm eſſet ille vir exemplum, vt ſcitis, innocentiæ, cúmque illo nemo neque integrior eſſet in ciuitate neque ſanctior, non modò ſupplex iudicibus eſſe noluit, ſed ne ornatiùs quidem aut liberiùs cauſam dici ſuam, quam ſimplex ratio veritatis ferebat. Et pòſt: Nunc talis vir amiſſus eſt, dum cauſa ita dicitur, vt ſi in illa commentitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit, neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo eſt queſtus: nemo Rempub. implorauit; nemo ſupplicauit. Cæterùm neſcio an conferre huc poſſim opportunè adag. quo dicitur bonos viros eſſe lachrymabiles: faciles enim ſunt ad miſericordiam viri boni piíque: vt de Heraclito palàm eſt. ſic Æneas Virgil. fatur lachrymans. Dido contra, duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non ſi trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim prætermiſſum quod notatur à ſcholiaſtis quibuſdam, Aiacem (de quo hîc) nominatum ab αἴ, αἴ, heu, heu, nota dolentis, ſeu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari eſt.

Appendix.

Ex ea certè perpulchra theſi poſſumus & alias quaſdam à re non alienas ſubiicere id primum ex D. Hieronymo, ad Iulianum: *Difficile eſt preſſam in malis innocentiam non dolere, & in*

hoc ipſo, fide non periclitari, quia videat ſe iniuſte ſuſtinere quod patiatur. *Sed hoc grauius, quod putetur indignum,* iniurias proficiſci, vnde naſci iura debeant, vt in L. meminerint, C vnde vi. Illud adiiciendum putamus, ne quid ad illuſtrãdam materiam prætervolet. Geſtum lamentantis expreſſit Lucan. lib. 2. in Martia matrona,

-----poſtquam condidit vnà
Supremos cineres, miſerando concita vultu,
Effuſas laniata comas, concuſſáque pectus,
Verberibus crebris, cineréſque ingeſta ſepulchri,
Non aliter placitura viro.

Cum hac ſtatua Virtutis eiulantis confero illud Horatii ad Auguſtum, 1. epiſt. lib. 2.

Romulus & Liber pater, & cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta, Deorum in templa recepti:
Plorauere ſuis non reſpondere fauorem
Optatum meritis.

Placet illud Petronii Satyric.

Pellitur à populo victus Cato, triſtior ille
Qui vicit, faſcéſque pudet rapuiſſe Catoni:
Namque hoc dedecus eſt populi, morumque ruina:
Non homo pulſus erat, ſed in vno victa poteſtas,
Romanumque decus, quare iam perdita Roma,
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice præda.

COROLLARIVM FED. MORELLI.

Aiax, Gr. Αἴας dictus ἀπὸ τοῦ ἀετοῦ, ab Aquila præpetealite, quæ apparuit poſtquam Hercules precatus Iouem eſſet v Telamonem hoſpitem ſuum orbum liberis augeret: Pindar perhibente in Iſthmionis. Od. 6. Str. 2. & 3. *Καί νιν ὄρνιχος φανέντος Κέκλετ᾽ ἐπώνυμον εὐρυβίαν Αἴαντα.*

Virgilianus etiam verſus in Ecl. III.

Dic quibus in terris inſcripti nomina Regum
Naſcuntur flores.

innuit, ὑπαινίττων, Αἰ primas vocales Aiacis, Αἴαντος expre ſas arcana vi quadam naturæ fuiſſe in Oebalio flore, qui cruc re Aiacis reſperſus è candido purpureus factus eſt. Ouid. 1 Metam.

Littera communis mediis pueroque viroque
Inſcripta eſt foliis, hæc nominis, illa querelæ.

In fraudulentos.

EMBLEMA XLIX.

PARVA *lacerta atris ſtellatus corpora guttis*
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ, prauique doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita Zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quiſquis,
Si quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

PLinius lib. 29. cap. 4. tradit è ſtellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus eſt vino, eorum qui biberint, faciem lẽtigine obducit. Ob hoc in *Stellio.*

Crimen ſtellionatus.

vnguento necant eum, inſidiantes pellicum formæ. Alciatus lib. 1. Parergôn, cap. 46. Crimen ſtellionatus nomen ſumpſit à ſtellione lacerta ſtellata: quòd animal malè apud veteres audiit, ſiue quia inuidum (cùm enim eodem, quo anguis modo pellem exuat, eam confeſtim deuorat: tanquam vtilem eſſe pro comitialis morbi remedio norit, idcircóque hominibus præripiat, vt Plinius lib. 8. cap. 31. atteſtatur) ſiue quòd ex eo malum medicamentum fiat, quo mulieres decipiuntur. Nam cùm mortuus eſt in vino, faciem eorum qui biberint lentigine obducit: ob hoc in vnguento eum necant, ſi quæ mulieres pellicum formæ inſidiantur, qua ex cauſa veriſimile eſt primò proditum id iudicium: an quia in id animal verſus ſit, vt canit Ouid. Metamorph. 5. ----*duri puer oris, & audax?*
vnde & impudentiæ eſt ſymbolum, Græcéque dicitur ἀσκάλαβος, quia ſit ἀσκελὲς τῆς ἀφῆς, contactu aſper & durus. Hæc Alciat. noſter. Sanè idem Plinius lib. 30 cap. 10. nullum eſſe animal dicit, ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini: indéque ſtellionum nomen in maledictum tranſlatum ferunt. Plerique volunt ſtelliones eoſdem eſſe ac tarantulas, quos Græci ἀλαβῶτας nominant. Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis ſtellionatus, de eo hæc pauca obiter.

Stellionatus crimen.

Stellionatus iis obiicitur qui aliquid dolo fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, ſtellionatus obiicitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alii obligatam diſſimulata obligatione per calliditatem diſtraxerit: ſed & in eo qui merces ſuppoſuerit, vel corruperit, quíque impoſturam fecerit, pœna ſtellionatus nulla eſt à legibus conſtituta, quia nec legitimum crimen eſt.

Nota malignitatis.

Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus, in pleríſque animantibus certas quaſdam notas eſſe malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum eſſe ab iis qui notis quibuſdam inſignes ſunt. Dicitúrque non rarò eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte: quíque gibbo ſit deformatus aut ſtruma, aut aliquo generis eiuſdem vitio, cæteris infeſtiorem eſſe, & magis verſipellem: ſi quid tamen vulgari hominum opinioni dandum: Vitioſum corpus vitioſæ naturæ imaginem eſſe. Quod Homerus in ſuo Therſite confirmauit, qui vt deformior erat, ita etiam turpior, loquacior, & ſeditioſior deſcribitur.

Sic Cicero pro Roſcio Comœdo cauillatur Fannium Chæream ex habitu corporis: *Nonne ipſum caput, & ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? nonne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum (ſi quam coniecturam affert homini tacita corporis figura) ex fraude, fallaciis, mendaciis conſtare totus videtur? qui idcirco capite & ſuperciliis ſemper eſt raſis, ne pilum vllum viri boni habere dicatur.* Luſit eodem penè ſchemate Martialis in Zoilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luſcus:
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

ſtellatus corpora guttis Stellio.) Virg 4. Georg.

---ſæpe ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

Ouid. 5. Metamorph.

----latebráſque petit, aptúmque colori
Nomen habet variis ſtellatus corpora guttis.

Huc referam non inuitus doctiſſimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduerſione, ex Epithalamio Franciſci Valeſii: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ inſidiantur auaris,
Quas forma plus eſſe dolent, medicata propinant
Pocula, guttata lentigine Stellio qua tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor, & maculis liueſcant ora ſubortis.

& caua buſta colit.) Ouid. 3. Amor. 8. eleg.

Mors tamen à templis in caua buſta trahet.

prauique doli.) doli mali, quem Seruius definit machinationem quandam alterius decipiendi cauſſa, cùm aliud ſimulatur; aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendum alterum adhibitam, cenſétque ſine dolo malo aliud agi poſſe, aliud ſimulari. **Dolus malus.**

Zelotypis) ζῆλος, æmulatio ſeu inuidentia: τύπος, forma, Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animum dedit viros quoquo modo tollendi de medio, vt hoc etiam adiiciam præter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus ſuſpicionem. Sic Antonium Verum Lucilla: Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, aliique **Zelotypus.**

à ſuis feminis interempti. Denique cùm omnia perueſtigaris, collige tecum, quòd *vindicta nemo magis gaudet quam femina.* Ouid. 2. artis.

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammamque ruit, poſitoque decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta Dei.

Lentigo. *lentigine*) Lentigo, macula ſubrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis ſimilitudinem.

Pellex. *pellice.*) Pellex, quaſi παλλὰξ ἢ παλλακίς, ait Gell. lib 4. cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat. Paulus in l. 44. de verb. ſignif. Digeſtis, ex Maſurii Sabini ſententia, pellicem pro ea ſumit quæ citra matrimonium cum aliquo conſueſcat, domique retineatur: additque vulgò ſic accipi, quæ cum eo ſe miſceat cui ſit vxor. Cæterum an admittere auſim diſtinctionem Iuriſconſulti in dicta lege, inter pellicem, amicam, concubinam nondum ſatis liquet. Sed præſtat audire Demoſthenem oratione aduerſus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς diſtinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν. Ami-
„ cas habemus voluptatis cauſa: pellices ſeu concubinas famu-
„ litii & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autem
„ ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidámque rei familiaris cuſtodiam habeamus.

Appendix.

In fraudulentos multa δεινῶς congeri poſſint, vt illud Tullianum pro Comœdo Roſcio: Æquè perfidioſum ac nefarium eſt fidem frangere, quæ vitam continet, & pupillum fraudare, qui in tutelam peruenit: & ſocium fallere, qui in negotio ſe coniunxit. Plin. Secundus: fides improborum leuis: & tam infida quàm ipſi. In anthologia Græcorum hoc circumfertur:

Οὐκ οὕτως βλάπτει μισεῖν ὁ λέγων ἀναφανδὸν
ὥσπερ ὁ τὴν καθαρὰν ψευδόμενος φιλίαν.
τὸν μὲν γὰρ μισοῦντα προειδότες ἐκτρεπόμεσθα,
τὸν δὲ λέγοντα φιλεῖν, οὐ προφυλαττόμεθα.

ἐχθρὸν ἐγὼ κεῖνον κρίνω βαρὺν, ὅς ποτε λάθρῃ
τὸν ἀπὸ τῆς φιλίας πίστιν ἔχων ἀδικεῖ.

ſcilicet amicum ſimulatum declinare non poſſumus: eum qui apertè nobiſcum exercet inimicitias vitare non ita ægrè poſſumus. Et quid homine ſubdolo & duplici poteſt eſſe pernicioſius? Seneca Tragic. Hippolyto in fallaces, & ſimulatores,

Vbi vultus ille, & ficta maieſtas viri,
Atque habitus horrens, priſca, & antiqua appetens,
Morumque ſenium triſte, & aſpectu graue?
O vita fallax, abditos ſenſus geris,
Animiſque pulcram turbidis faciem induis,
Pudor impudentem celat, audacem quies:
Pietas nefandum vera, fallaces probant,
Simulantque molles dura.---

Potes huc adiicere exempli cauſſa, quod Marcellin. Ammian. lib. 15. initio, & de Mercurio, perfidiſſimo aſſentatore, ibidem.

Dolus in ſuos.

EMBLEMA L.

ALTILIS allectator anas, & cærula pennis,
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitque gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

Proditorum fraudes.

HAc ſimilitudine (cuius facilè ſubintelligitur apodoſis) proditorum animũ fraudulentũ apertè arguit: qui cùm animo eſſe amico ac beneuolo ſeſe profiteantur, vt incautis &

improuidis faciliùs imponant, eò ſanè nocentiores, quò verſutiores, habendi ſunt. Sic enim plerúmque inſontes & minimè malos homines in ignota diſcrimina, vel ad extremum vſque vitæ periculum adducant, ſed potiſſimùm cùm vel vitæ conſuetudine, & familiaritate, aut etiam obſequii aliqua ſpecie fucata eos tenent irretitos, nodiſque tam tenacibus illigatos, vt ſeſe hinc nequeant extricare. quo de genere ſunt veſpertiliones quidam, & ſceleratiſſimi ſycophantæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici non poteſt) qui viros inculpatæ vitæ, ſimplices planè, & ab omni fuco alienos, in diſcrimen & præcipitium trahunt; nullúmque non mouēt lapidem, vt, quod eſt in prouerbio, in laqueos inducant: quam ad rem cuniculis quibuſdam vtuntur, cùm impingunt nomen deteſtandi ſortilegii, vel etiam hæreſeos, aut ſectæ alicuius, vt ſecuriùs magiſque impunè ouiculam, id eſt hominem ſimplicem, ab omni crimine tam ſcelesto, támque abominando alieniſſimū, mactent, vel certè quocunque tandem modo extermiinent; ſic vt inſons ille miſellus hac aſperſus labe (tametſi toto vitæ tempore virtuti pietatique nomen dederit) humanæ ſocietatis pernicies, & peſtis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat, credula, ita ob inconſtantiam maximam, quæ illi familiaris eſt, ad virtutes ipſas inuertendum prompta & parata ſit, vt, quod ait Flaccus, *ſincerum auide cupiat vas incruſtare.* Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis auerſandum, ſic & præter cæteros alios in quos leges ſolent animaduertere, digniſſimum qui in exteras terras ablegētur, aut certè vt calumniatores merita pœna afficiantur. Quod enim vnicè docuit optima illa omnium magiſtra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra ſuum ſanguinem inſidiantur, & in animas ſuas fraudē moliuntur, vt loquitur Solomon. Id totum tamen torqueri melius fortaſſe poteſt in patriæ proditores, quales fuere *οἱ φιλιππίζοντες* apud Græcos, apud Olynthios Laſthenes. Talis fuit Metius ille Suffetius dux Albanorum, pugnæ deſertor in bello Romanorum aduerſus Albanos, qui ſuæ proditionis pænas dedit, ab equis diſcerptus, vt lib. I. Liuius memorat.

Altilis allectator anas.) Anatem à natandi aſſiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi *Anas.*

morem eſſe aucupibus exoculatam columbam in reti colligare, quæ ſtrepitu cæteras columbas ad ſe pelliciat. ea dicitur παλεύτρια à παλεύειν, quod eſt decipere, ſeducere, in laqueum allicere. Sed audiamus ipſum Alciatum, qui ea de re ſic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nomen veteratori impoſtoríque ſeruo conueniens. vnde & παλευτρίας, quaſi allectatrices aues, Ariſtoteli lib. De hiſt. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eóſque ad cóngeneres capiendos adiuuent. quod & in coturnicibus fieri conſueuit, itémque anátibus, de quibus (eſt enim aucupii genus valde iucundum) nos quandoque carmine ſic luſimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennis, &c. Hæc Alciatus.

ire redire.) ire, pro abire, vt alludat ad verba Iuſtiniani in §. Ceruorum quoque, de rer. diuiſione, in Inſtitut. in ſyluam ire & redire ſolent. & paulo pòſt: In iis animalib. quæ ex conſuetudine abire & redire ſolent. Martialis 12. lib. epigramm.

Atque inter menſas ire, redire ſuas.

Garrire. *garrit.*) Garrire, quaſi ineptè ſtrepere, Nonius. & proprium eſſe auium quidam putant.

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo inſculptas de marmore veſpas*
Eſſe ferunt, linguæ certa ſigilla malæ.

VEſpæ tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulantiam effrenẽ arguunt: hæ enim raucæ ſunt & mordaces, ſed nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare poſſis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Sub Archilochi nomine, intelligitur ſcriptor quiuis, inſolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios inſectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionẽ poſſis deprehẽdere: ſed hoc tantum notus, quòd audaciã in obtrectãdo maluerit oſtentare, támq; praue innoteſcere, quã ſtare gratis, & cum ſilentio, vt loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedæmonius,

Maledicentiæ notæ.

Scriptor maledicus.

vel Parius, vt alii volunt, qui Lycamben ſocerum tam atrocibus & virulentis carminibus inſectatus eſt, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc prouerb. Archilochia edicta pro contumelioſis & mordacibus &, Archilochi patria, pro maledicis: &, Archilochum terere, pro eo quod eſt, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3. Epigramm. Græcorum lib.

Σῆμα τόδ' Ἀρχιλόχου παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν
  μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ.
αἱμάξας ἑλικῶνα τὸν ἥμερον. οἶδε Λυκάμβης
  μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
  κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους.

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
  Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Muſarum Helicona, Lycambes
  Luget natarum turpia lora trium.
Hoſpes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
  Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille:

---ἐμὲ δὲ χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγοριάν·
εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πολ-
λ' ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id eſt,

„ Me autem oportet effugere morſum imbellem & impoten-
„ tem, maledicentiam nempe. Vide enim iam olim multa in
„ egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis ob-
„ trectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthenes dicebat Diogenem veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autem acutiſſimum. Dion oratione 8 & Stobæus Sermon. 11.

Veſpæ obtrectatores.

certa ſigilla.) quæ ſunt ſymbola certæque notæ hominis intemperanter lingua abutentis, vt qui maledicentiſſimus fuerit.

Appendix.

Lubet attexere cenotaphium Laurentii Vallæ, mordaci effectum ſtilo, vt mordax ille fuit in ſcriptis penè omnibus à ſe editis,

Veni.

Venit ad infernas poſtquam Laurentius ædes?
Si quæris quid agat: nunc quoque mordet humum.

Mordacius fuit Aretini virulenti ac peſtiferi ſcriptoris Italiæ epicedium, lingua Ethruſca primò conſcriptum, hoc fere ſenſu: Iacere Aretini mortiferum virus ſummis Monarchis, & Pontificibus oblocutum: De Deo nihil, quia non noſſet Deum. Et videmus, ferréque ac pati cogimur moriones quoſdam ineptulos in hac noſtra vniuerſi ſchola, qui nihil aliud penſi habere videantur, quàm vt ſtylo cõfodiant quoſcumque vel rei literariæ principes, ſéque ex ea obtrectandi licentia palmarium quærere. Infelix hominum genus qui grunitu porcos, latratu canes, ruditu aſellos malunt æmulari, ſuámque pruriginem, ac ſcabiem prodere, quàm intra fores Muſarum τοὺς ἀφθόνους ſe continere.

At quis laboret notus eſſe tam praue,
Qui ſtare gratis cum ſilentio poßit?

ait ille.

Corollarivm Fed. Morelli.

Idem argum. Fabulæ Ariſtophanis, cuius ὑπόθεσις eſt, Σφῆκες, hoc eſt Veſpæ, quo nomine traducuntur rabulæ & cauſi dici, iurgia & conuitia iactantes, & maledictis certantes. Ad quos pertinet illud Homeri, Iliad. xx.

ὁπποῖόν κ' εἴπησθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις.
Si quis traducas, ita traduceris ab illis.

Illud item Pindari. Olympionic. I. Epod. II.

ἀκέρδεια λέλογχε θαμινὰ κακαγόρως. hoc ita verti,
Noua ſemper maledicos damna manent.

In receptatores ſicariorum.

EMBLEMA LII.

LATRONVM; *furumque manus tibi ſcæua per vrbem*
It comes, & diris cincta cohors gladijs:
Atque ita te mentis generoſum prodige, cenſes,
Quòd tua complures alliciat olla malos.
En nouus Actæon, qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

Increpatores.) Hoc epigraphe mihi ſtatim reuocauit in me tem quod de receptoribus, ſeu receptatoribus iura edixerun in quos nēpe voluerunt acerrimè animaduerti, l.3.§. cogno cit, D.de off.præf.vigil. quia ſine his diu malefici a latere no

poſſint.l.1.de recept. Sic Vlpian. in l. Congruit, de off. præſ. vult à præſide animaduerti in ſacrilegos, latrones, plagiarios, fures, prout eorum quiſque deliquerit: receptoréſque eorum coërcere, ſine quibus latro diutius latere non poteſt. Cui ſimile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eſſe trãsfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura ſimile ſit, facere ſcelus & probare.

Stobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν: Quemadmodũ Actæon à canibus, quos alebat, diſcerptus eſt: ita paraſiti & aſſentatores eos à quibus enutriuntur, miſerè perdunt. *Fons Emblematis à Stobæo.* Sunt vero nonnulli Actæones qui ſibi videntur nobiliores, ſi quoſuis ſicarios, nulliúſque frugis homines & ganeones inertes, domi & menſæ ſuſcipiant; haud ſano mentis oculo præuidentes ſe vnà cum patrimonii comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt eo, vt putant, generoſo ſatellitio ſtipati: & tamen non aduertunt, quanti conſtat, quámque noxia ſit ea familiaritas. Anulus in picta poëſi ſic:

Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Næ, miſer eſt dominus, paraſitos quiſquis edaces
Paſcit adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,
Seruus & ex domino corniger efficitur.

Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum venatores referunt, qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: *Venatores Actæones.* etenim à canibus, quos aluêre, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniantur. Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterent, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet egenis & pauperie preſſis conferri: ea tamen culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandam iuſtam Dei præpotẽtis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eóque grauius illi peccant, quòd rebus neceſſariis animum nõ applicẽt, vt agriculturæ, vt Reip. vt aliis honeſtis actionibus: ſed omnẽ tẽporis vſuram collocãt in venatu: quo fit, vt in vrgentẽ minúſq. ſibi notã penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re poteſt, eos non à canibus modò, ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc

figmẽto nihil aliud docuiſſe quàm homines cauere maxim
debere, ne quid agant quod diis inuiſum ſit, aut quod eos i
iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuiſſe intẽtiſſimos
& manibus victum quæſiuiſſe: non ſeruis aut exteris ſua ne
gotia, ſed ſibi tantùm commiſiſſe: ideóque qui laborioſi eſ
ſent, opibus & facultatibus præ cæteris abundaſſe: contrà qu
ſeſe otio dedebant, voluptates conſectabantur, venationi &
aleæ dabãt operam, in extremam rerum penuriam decidiſſe
& opibus exhauſtos eſſe, quemadmodum & ipſi Actæon
contigit. Sed id ſpeciatim in prodigos adoleſcentes non al
re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryge
ſerò ſapiunt, & tum fortè, ſed fruſtrà reſipiſcunt, cùm nihi
eſt amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm ſecun
dis fortunæ ventis opes ſuppetunt, quibus impudentes &
ignauos ganeones (qui nullum aliud ſibi penſum relictu
habent, quàm vt lautas culinas aſſectentur, alienáque quadr
viuant) paſcant & enutriant. At exhauſtis patrimoniis, qui
illis ſupereſt niſi vt aliena cõpilent, tandémque in malam cru
cem adigantur, ab iis relicti, longúmque valere iuſſi, à quibu
in conditionem tam miſeram, támque abiectam coacti ſunt
Non piget huc traducere, quæ Dion Chryſoſt. orat. 10. D
ſeruis, appoſitè ſcribit, ſe non putare damna à malis canibu
plures accepiſſe, quàm à malis hominibus. Etenim à canibu
pernicioſis vnum Actæonem aiunt (inquit ille) perditum,
his quidem in rabiem cùm acti eſſent: à pernicioſis verò ho
minibus dici non poſſe, quot perierint & plebeii & rege
quot etiam ciuitates: hi quidem à ſeruis, illi autem à militi
bus & eorum ſequacibus: alii ab amicis quibuſdam, nomin
tenus amicis: alii à filiis & fratribus, vxoribúſque damna c
piunt innumera. Retulimus ſuprà ex Conſtantino Manaſ
memorabile Michaëlis Imperatoris exemplum, quem cu
Acteone diſcerpto à canibus comparat: ſiquidem inconſult
illi Principi, quòd ab aſſentatoribus obſeſſus eſſet, miſe
omninò ceſſit. Quod narratur de Actæone in ceruum tran
formato, ſunt qui fabulam putant, plerique hiſtoriã malun
auctore maximè Plinio, qui Actæonem & Cippum corn
tos editos memorat. Quin & Maximus Tyrius à veris can
bus, Actæonem laceratum fuiſſe dicit apud Corinthios, hu
iuſque facinoris auctores Bacchiades appellat. At qu
apud Homerum legitur, Dianam per montium errantem i
ga telis delectari, capreas & ceruos fugaces venando per

Veterum induſtria.

Otioſi venatores.

Locus Dionis Chryſoſt.

De Actæone varia.

qui, ſunt qui referant ad fabulam Actæonis : alii veterum ſecuti Philoſophiam ſagittas eas quæ ceruum aſſequuntur, ſolares radios indicare volunt ἱερογλυφικῶς, quorum nempe radiorum repercuſſu, cornua ipſa pro conditione loci, vbi luna eſt, & apparent & obſcurantur. Sed in hoc carmine Alciati illuſtrando, placet mythologia quam acceptam ferũt Anaximeni, nimirum quod Actæon, periculis quæ multa venando pertulerat tandem expenſis, ætate iam affecta timidior factus, in ceruum dicatur mutatus, cúmque canes nihilo ſecius aleret, ſuum omne periculum abſumpſit, hincque à canibus laceratum. Sed de his plus ſatis. Maluit Alciatus, & quidem ingenioſè torquere in eos qui latrones furéſque recipiunt: aut etiam (vt verbis vtar Marcellini de deprauatis Romani populi moribus agentis lib. 14.) qui familiariũ agmina, tanquam prædatorios globos poſt terga trahunt, ne Sannione quidem domi relicto, vt ait Comicus.

Scæua.) proprium quoddam nomen, aut fictitium non temerè ſuſpicetur aliquis. plerique, ſæua, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. ſed malim ſcæuam accipi, vt Symmachus, pro improbo, ſiniſtræ famæ homine, rerum imperito. Quæ ſub obtentu tuo à quibuſdam ſcæuis deſignata dicuntur, ait ille. Et Græci, eum qui ſit ingenio tardo σκαιὸν appellant: οὐδὲ σκαιὸν, οὐδ' ἀπλήσμονα, dicit Ariſtophan. 1. neque ſcæuam, neque conſilii inopem.

manus.) multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp. & ſæpè aliàs.

prodige.) Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & viſcerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationúmque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam ſunt omninò relicturi. *Prodigi.*

allicit olla malos.) Ea eſt ollæ amicitia, vt habet Prouerbium ad quod reſpexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem menſa parauit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & ſumina, & oſtrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon, &c.) Tangit Actæonis fabulam, quam fuſè narrat Ouid. 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notiſſimam.

Appendix.

Cic. lib. 4. in Verrem: Tua Meſſana, tuorum adiutrix ſce-

lerum, libidinum teſtis, prædarum ac furtorum receptrix, aliquantò poſt, fuiſſe Meſſanam omnium iſtius furtorum, ac prædarum receptricem negare non potuerunt. Idem lib. 5. in eundem: Nam, vt antè docui, hanc ſibi iſte vrbem delegerat, quam haberet adiutricem ſcelerum, furtorum receptatricem, flagitiorum omnium ſociam.

Latronum furumque manus.) eruditus vir Alciatus verba hæc non accipit vt ſynonyma, vel promiſcuè, quia quod Horat. ait 1. Sermonum, furta latrociniis eſt magnis parua comparare. At vox latronum apud veteres vſurpata pro ſtipatoribus, & cuſtodiæ corporis protectoribus. Senec. 1. de clementia, cap. 12. Ita ſumit Capitolinus, Marcellin. Spartian & Herodian. lib 5. *σωματοφύλακες* dicti, ſeu lateris cuſtodes, *δορυφόροι*, ſpiculatores Tacito lib. 17. 18. Senecæ 3. de Benefic. cap. 25. & lib. 1. de ira. Sueton. Claudio, cap. 35. In Galba, cap. 18. Tacit. 1. & 13 Annal. refert Germanos cuſtodes imperatori Romano, & principi feminæ adfuiſſe. Sic olim latrones pro ſtipatoribus, à ſtipe nuncupati, quam mercedis nomine accipiebant corporis cuſtodes, qui cum ferro circũdabant Regum corpora. Latrones ergo, *ἀπὸ τοῦ λάτρου*, à mercede, Varro lib. 6. Latinæ linguæ.

Corollarium Fed. Morelli.

Nonnus Panopolit. lib. v. Dionyſiacῶn. Actæonem poſt obitum ita patrem vt canibus ſuis parceret inducit,

Ἀλλὰ πάτερ πυμάτην πόρε μοι χάριν· ἀφραδέας δὲ
Πένθος ἔχων φιλότεκνον, ἐμοὺς μὴ κτεῖνε φονῆας
Παιδοφόνους ὤκτειρον ἀμεμφέας· ἡμετέρης γὰρ
Θηρείης ἀέκοντες ἀπεπλάγχθησαν ὀπωπῆς·

quos ita Romanis modulis expreſſimus.

Extremum pater hunc quæſo impertire fauorem:
Ne luctum ob nati innocuos occide canes: quin
Parce meis potius cæſoribus: error adegit
Inuitos, hac deceptos facieque ferina.
Quis catulus ceruo vnquam parcat?

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

S E M P E R *hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram*
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitque colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hiánſque cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur principis atros?
Albi & pudici neſcius.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici. huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν, ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ *Emblema è Plutarcho petitum.*

λευκοῦ συναφομοιοῦται· καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνάτων παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον.

Adulator vt Chamæleon.

Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: ſiquidem vt ille colorum omnium ſimilitudinem exprimit præterquàm albi: ſic aſſentator, cùm ſe ſimilem præ-
” ſtare non poſſit in his quæ digna ſunt ſtudio, turpia quæque
” imitatur quantum poteſt. Vt enim nonnulli pictores imperi-
” ti, quia nequeant aſſequi quæ pulchra ſunt & difficilia, in næ-
” uis quibuſdam ac verrucis aut rugis depingendis toti ſunt, &
” quælibet repræſentant, præter ea quæ pulchra ſunt, quæque ingenioſi artificii laudem mereãtur: Sic & aſſentator, vt principi viro, cui aſſidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, ſupercilium, acerbitatem in ſeruos, diffidentiam in domeſticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod ſponte, naturæque propenſione ad deteriora affectus eſt, videtur eo modo ſibi longè abeſſe à vitio reprehenſionis, ſi turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientiſſimum, meritò perſtrinxerunt auctores grauiſſimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio eſſet verſatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuiſſe dictus eſt. Sed mirum eſt ſanè quod narrant de Arabum quibuſdam populis, apud quos inualuit conſuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinem imitetur Principis, illóque membro faſciis lanáque conuoluto, ſic in medium vulgus hominum prodit. Quod idem de ſcurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiuſdam oppidi Argiuorum, vnus Philippo fuiſſet erutus oculus, poſtridie ſcurra faſcia ſimilem oculum circumligatus proceſſiſſe fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum eſſet, in eius conſpectum venire non erat ſolitus, niſi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaque eſt aſſentatorum mens, hoc vnum ſtudium, vt imitentur omnia, omnibus aſſenſum præbeant, præterquàm iis quæ ſunt à natura ſua longiſſimè remota, nimirùm quæ à niueo ſimplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quaſi rubori omninò ſit aliena. Nam quod Antiſthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudentiam, ſanúmque iudicium ſuis amatoribus imprecantur: ſic aſſentatores iis quibus cum agunt. Vide Pierium in Chamæleonte. lib. 27. Hieroglyph.

Alcibiades.

Arabum aſſentatio.

Scurra Philippi Macedonis.

Quæ de Chamæleonte adducta ſunt à nobis ex Plinio, non probātur omnibus, & iis quidem eruditis. Linguam enim hoc animal, inquiunt, ſeſquipalmum longam habet, quam porrò in inſecta, quibus maximè veſcitur, exerit ac vibrat, eiúſque mucore ſcarabeos, locuſtas, formicas, muſcas ad ſe adducit. Fatentur tamen ad multos menſes famem tolerare. *Chamæleontem non ſolo veſci aëre.*

Semper hiat, &c.] De Chamæleonte ſic Plin. cap. 33. libro 8. Ipſe celſus, inquit, hianti ſemper ore, ſolus animalium nec cibo nec potu aliter, nec alio quàm aëris alimento: & coloris natura mutabilior: mutat námque eum ſubinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, reddítque ſemper quemcumque proximè attingit, præter rubrum, candidúmque. Caſſiodorus Variar. formularum lib. 5. epiſt. 34. naturam Chamæleontis ad fruſtratorem debitorem non minùs ingenioſè traducit. Fugere neſcius, ſed ſuæ ſponſionis ignarus: obliuioſus cùm relinquitur: trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat conſtituta: nec in vna dicti ſui qualitate contentus, diuerſis imaginibus immutatur. Meritò Chamæleonti beſtiæ conferendus, quæ paruorum ſerpentum formæ conſimilis, aureo tantùm capite, & reliquis membris ſubalbentis praſini colore diſtinguitur. Hæc quoties hominum aſpectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores ſuos variè commutat, vt modò veneta, modò blattea, modò praſina, modò poſſit cyanea reperiri. Prouerb. Chamæleonte mutabilior. *Chamæleon*

Reciprocat.] repetit, retroflectitur, vel recipit. procare, petere eſt; vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiendo dici, ait Varro, quia eò redeat vnde profectum eſt. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè eſt auram reſorbere, ſubindéque retrahere: ſic enim Liuius reciprocare pro reſpirare vſurpauit. *Procare procax.*

Veſcitur aura.] Alluſio ad prouerb. Vento viuere. Populari aura veſci, eſt populi nugis aſſentiri, vulgi mores inſequi.

Albi & pudici neſcius.) Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem ſignat, vt dicemus poſteà. *Color albus & rubeus.*

Appendix.

Aſſentatorum mores eleganti & acuto mucrone percuſſit ſatyra 3. Iuuenalis:

Natio comœda eſt, rides? maiore cachinno
Concutitur, flet, ſi lacrymas aſpexit amici.
Nec dolet igniculum brumæ ſi tempore paſtus,

Accipit endromidem: ſi dixerit, æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior qui ſemper in omnè
Nocte, diéque poteſt alienum ſumere vultum,
A facie iactare manus, laudare paratur,
Si benè ructauit, ſi rectùm minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo,

Bene Iſocrat. ad Demonicum, μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ ἐξαπατῶντας, ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσι. Ammian. Marcellin. lib. 15. Quàm ſit aſſentatio infeſta principi, nondum apud Noricum, exuto penitus Gallo, Apodemius aſſentatur, turbarúmque incentor, raptos eius calceos vehens, equorum permutatione veloci, Mediolanum aduenit, ingreſſus regiam, Conſtantii ante pedes proiecit, velut ſpolia regis occiſi Parthorum, & perlato nuntio repentino docente rem inſperatam & arduam, hi qui ſummam aulam tenebant, omni placendi ſtudio in adulationem ex more collato, virtutem, felicitatémque Imperatoris in cœlum extollebant: cuius nutu duo exautorati principes eſſent, in modum militum gregariorum. Quo ille ſtudio blanditiarum exquiſito ſublatus, immunémque ſe deinde fore ab omni mortalitatis incommodo fidenter exiſtimans, confeſtim à iuſtitia declinauit, ita intemperanter, vt æternitatem eam aliquoties aſſereret, & ipſe dictando, ſcribendóque propria manu, orbis ſe totius dominum appellaret. Q. Curtius lib. 6. de Alexandro: *Non deerat talia concupiſcenti adulatio pernicioſa: perpetuum malum regum, quorum opes ſæpius aſſentatio quàm hoſtis euertit.*

Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIII.

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eh eu*
Neſcia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea ſuos ſæuiſſima natos
Perdidit; & ſperas parcat vt illa tuis?

CVm Epigrapha huius Emblematis conuenit illud Senecæ de beneficiis 4. cap. 17. Quomodo malè filiæ conſulit, qui illam contumelioſo & ſæpe repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habebitur, qui negotiorum geſtorum damnato patrimonii ſui curam mandauerit: quomodo dementiſſime teſtabitur qui tutorem filio reliquerit pupillorum ſpoliatorem: ſic peſſimè beneficia dare dicetur quicum-

que ingratos elegit in quos peritura conferat. Hoc ex Græco Archiæ:

Typus Emblematis.

Αἰὰν ὅλην νήσοις τε διϊπταμένη χελιδών,
Μηδείης γραπτῇ πηκτίδι νοσσοτροφεῖς,
ἔπη δ᾽ ὀρταλίχων πίστιν σέο τὴν δὲ φυλάξειν
Κολχίδα, μηδ᾽ ἰδίων φεισαμένην τοκέων;

Sic Marullus expoſuit 3. Epigrammatôn:

Quid vaga tot terras vrbeſque emenſa volucris,
Colchidos in ſæuo nidificas gremio?
Pignoribuſque tuis credis malè ſana fidelem,
Ipſa ſuos partus quæ laniauit atrox?
Ni fœtus exoſa tuos Pandione nata
Phaſiaca quærit perdere ſæuitia.

Breuiùs reddidit Politianus, nimirum tribus hendecaſyllabis:

Medeæ ſtatua eſt miſella hirundo,
Sub qua nidificas; tuoſne credas
Huic natos, rogo, quæ ſuos necauit?

Sed breuiſſimè Borbonius noſter, vno diſticho,

Medeæ ſtatua eſt: natos cui credis, hirundo?
Fer alio: viden, hæc mactet vt ipſa ſuos?

Fides non habenda ei qui fidem violarit.

Apoſtrophe eſt ad hirundinem, ad ſtatuam Medeæ nidificantem: ex quo datur intelligi, cauendum eſſe ab eo qui ſemel impoſuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui ſemel vel quoquo modo læſerint: aut iis nullo pacto aſſentiendum, qui cum ſua dilapidarint, vix aliorum curam commodè gerent. Nemini enim res aliena quàm ſua debet eſſe charior aut commēdatior. Quomodo enim fieri poteſt. κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εὖ χρῆσθαι ἐν ἀλλοτρίοις; Id explicat Socrates apud Xenophontem lib. 3. ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγελ. Qua ratione Timarchum impudicitiæ & prodigalitatis accuſauit Æſchines, non tam vt hominem probro afficeret, quàm ne deinceps ad populum concionaretur. Qui enim rem familiarem adeò malè adminiſtraſſet, indignus videbatur cui publica crederentur. Præclarè Tiberii factum memoratur à Corn. Tacito: qui vt honeſtam innocentium paupertatem leuauit: ita prodigos, & ob flagitia egentes Vibidium Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Sullam, Vitellium mouit ſenatu, aut ſponte cedere paſſus eſt. Gorgia oratore publicè aliquando dicente, vt concordiam ſuaderet, Melanthius non ſuſtinuit, aiebat enim de pace, cum minimè aliis verba

facere debere, qui ſibi, vxori & ancillæ concordiam perſuadere non potuiſſet. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidem habendam dicebat, neque credendum iuuenum exercitum; qui ſuam ipſius patriam miſerè prodiſſet. Id dicebat Ephoris, qui Imperatorem quendam lubricæ hominem fidei in hoſtes mittebant.

Colchidos.) Medea Colchis nominata, quòd Colchorum regis filia fuerit, quæ Iaſoni vt nuberet, aurei velleris obtinendi corripiendíque viam ei commonſtrauit, ſed priùs dracone ſopito. Tandem ab Iaſone repudiata, quos ex eo libros ſuſceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamor. Ouid. & Apollonium in Argonaut. *Medea.*

Appendix.

Egregiè Iſocrat. ad Dæmonicum: *ὅταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρότερον πῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ διῴκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων.* Cùm quid det eipſo conſilium ab aliquo es capturus, aduerte priùs quomodo in ſuo ipſe ſe negotio geſſerit: nam qui perperam ſuas res adminiſtrauerit, vix eſt vt quicquam rectè conſultet in alienis. Idem ad Nicoclem, ſub finem: *δῆλον ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν.* Certum eſt. quòd qui ſibi nihil vtile proſpiciat, neque alium prudentiorem efficiet.

Corollarium F. Morelli.

De Medea ſæuitia, Libanius in Ethopæia. 1. Quid dixerit Medea liberos ſuos occiſura, pag. editionis noſtræ 138.

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS *rapitur, fruſtra quoque tendit habenas*
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facile huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temere proprio ducitur arbitrio.

Cui non credendum.

SIgnificatur nihil ei committendum eſſe, qui in proprios affectus nullum ſibi ſumit imperium, ſed temerè huc atq; illuc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæque habenæ retinent. Similitudinem hanc mutuatus eſt ex Platone, qui animum noſtrum cum auriga, corpus verò & eiuſdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum eſt, ſenſus corporum quaſi equos eſſe ſine ratione currentes: animam verò in aurigæ

modum frena currentium retinere. Maximè enim eſt efficiẽdum, vt appetitus rationi obediant, eámque neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiã aut ignauiam deſerant, ſíntque tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis eſt in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorũ auriga Ratione: quò M. Tullius alluſiſſe viſus eſt 2. De Republ. vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quem locum obſeruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrii ſermone 55. tractus eſt. Neque verò grauabor locum integrum ſublegere: τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἐχοῦσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἐχοῦσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν. ἡ δὲ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δὲ εἰσὶν ἀτεχνῶς παντοδαποὶ, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ, θυμώδης καὶ ἰτηπικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ, νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός, οὕτως ἅρμα ἐσασιασμένον ταράττει τὸν ἡνίοχον. κᾆτα κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥώμην ἄξων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας, καὶ λαγνείας καὶ ἄλλας οὔτε εἰλικρινεῖς ἡδονὰς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς. Quæ Latinè ita ſonant: Verùm hic vnus inuẽtus eſt modus ipſo Deo, quo humana conditio minorem ſe eſſe diuina fateretur, propterea ſcilicet quòd animũ terreſtri corpori, tanquã aurigam impoſuit currui, cuius & habenarum ſuſtinendarũ & incitandi vim eſſet habiturus. Hic enim aurigæ, ſimul aurigãdi artẽ, viréſque tradidit: ſimul etiã liberũ abutendæ artis arbitrium dedit. qui poſtquã inſcẽderit currũ, & habenas acceperit, ſiquidem felix beatúſq; animus ſit, memoriámq; habeat ſe iuſſu Dei ſublatũ eſſe in currũ, validéque aurigationẽ regere debere, nimirùm habenas moderatur, regítque currum, & equorum temeritatẽ contundit. At equi diuerſum appetũt curſum, temeréque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulantiam, ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò

Typus Emblematis.

,, tarditatem, mollitiem, ſeruitutem, fatuitatem, atque humili-
,, tatem ſectatur: cuiuſmodi ſeditionibus diſtractus currus, au-
,, rigam conturbat: & ſi vicerit eum præpotentis equi vis, fertur
,, currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum pe-
,, tulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, im-
,, puritates, atque alias nefarias, minimèque ſinceras volupta-
tes: interdum verò dominante iracundia, in multas variáſque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De diſciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, ſtimulos carnis, refrenet impe-

Cypriani locus.

,, tum corporis. Accepit hanc enim poteſtatem, vt illi ad impe-
,, rium eius membra ſeruirent. Et quaſi legitimus ac perfectus
,, auriga vltra conceſſas corporis metas extollentes ſe carnis im-
,, petus, cæleſtium præceptorum habenis reflectat, ne vltra ter-
,, minos ſuos currus iſte corporis raptus in periculum ſuum ſe-
,, cum & ipſum rapiat aurigam, &c.

In præceps rapitur fruſtra, &c.) Alludit ad illud Virgilianum,

——*fruſtra retinacula tendens,*
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad prouerb. De curru delapſus. Citatus ex Platone locus eſt in Phædro, qui explicatur commodiſſimè à Plutarcho, Quæſtionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuſcul. Exiſſe è poteſtate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exiſſe è poteſtate dicuntur, ideò dicuntur, quia non ſunt in poteſtate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum eſt. hinc compotes & impotes, qui animum habent, vel non habent in ſua poteſtate.

effreni quem vehit oris) Manifeſta alluſio ad parœmiam, Os infrene, id eſt, ἀχαλινοῦ στόματος ἵππος.

Appendix.

Spectant huc Tulliana è 2. ſchola Tuſcul. diſputatione. Re-
,, liquum eſt vt tute tibi imperes: quanquam hoc neſcio quo-
,, modo dicatur, quaſi duo ſimus, vt alter imperet, alter pareat:
,, non inſcitè tamen dicitur. eſt enim animus in partes diſtribu-
,, tus duas. quarum altera rationis eſt particeps, altera expers.
,, Cùm ergo præcipitur, vt nobiſmetipſis imperemus, hoc præ-
,, cipitur vt ratio coërceat temeritatem. Seneca item ad hunc
,, modum: Quid prodeſt equum regere, & curſum eius freno
,, temperare, & affectibus efferatiſſimis abſtrahi? fortaſſe id
,, non malè conuertas ad iuueniles impetus, conſilii ac iudicii
expertes,

expertes, quibus nihil credendum facilè, quod ſit ea ætas lubrica certè, & præceps, & quæ niſi maturè refrenetur triſtem exitum ſenſura ſit. Argutè Dion Chryſoſtomus: χάλεπον ἡ νεότης, καὶ ἀόριστον, καὶ σφοδροτέρου δεῖται χαλινοῦ. Et Ariſtot. Moralibus ad Nicomachum. χαλεπὸν καταμανθάνειν τὰ τῶν νέων, ἄστοχος γὰρ ἡ ἡλικία, καὶ πολλὰς ἔχουσα μεταβολὰς, ἄλλοτ' ἐπὶ ἄλλο φερομένη. Elegans eſt deſcriptio adoleſcentis apud Horatium epiſt. ad Piſones:

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris,
Sublimis, cupiduſque & amata relinquere pernix.

Quid pluribus opus? Tria ſibi videri difficilia dixit ſapiens Hebræus, vim auiculæ in aëre medio volitantis: viam colubri in media planitie oberrantis: viam nauis in æquore medio: ſed omnium difficillimum, viam adoleſcentis in ipſe ætatis feruore luxuriantis. Sed me reprimo, ne metas excedam lectionis compoſitæ ac moderatæ.

Corollarium Fed. Morelli Pr. R.

Ratio quæ nulla gubernat.] Gratius in Car. Cynegetico, hunc *inconſultum* vocat, cuius

Vitâ fuit error in omni. Statimque ſubiungit,

Poſt alia propiore via, meliuſque profecti
Te ſociam Ratio, rebus ſumpſere gerendis.

Homerus iuuenum indolem hoc verſu pulcrè expreſſit

Ὁπλοτέρων ἀνδρῶν ἀεὶ φρένες ἠερέθονται.

hoc ita reddidit Lucretius II.

------ætas improuida ludificatur

Auſonius Edyl. χν.

------iuuenum temeraria pubes.

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

ASPICIS aurigam currus Phaëthonta paterni
  Igniuomos auſum flectere Solis equos:
Maxima qui poſtquàm terris incendia ſparſit,
  Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera Reges
  Euecti ambitio quos iuuenilis agit:
Poſt magnam humani generis cladémque ſuámque,
  Cunctorum pœnas denique dant ſcelerum.

Stulti Principes.

PHaëthontis caſus hîc traducitur in Principes quoſdam Ducéſque iuueniliter exultantes, qui magno ſuo ſuorúmque malo cuncta ſurſum & deorſum vertunt: cúmque quo

volunt, omne ſibi licere putent, non mirum eſt, ſi intolerabilem malorum lernam ſecum aduehant. Nihil enim aliud afferre poteſt tam cæca præcépſque temeritas, quàm certiſſimum populi diſcrimen, & interdum exitium. Quòd ſi illi quandoque reſipiſcant (quod ferè non fit, niſi accepto damno, eóque grauiſſimo) id ſanè contingit, poſtquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturam, vt ſpei nihil reliqui habeat; ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperii ac potentiæ, pro ſua libidine miſerrimè abutantur, & quaſi prodigant in publica rei ſummam perniciem. Vitio datur Agamemnoni, quòd ambitioſus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantóſque homines ad necem poſtularit, ſuóſque ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æſtus.

Non eſt ambiguum, quin ſecurius æuum traduxiſſent, & gloriam credo meliorem fuiſſent conſecuti nobiliſſimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, ſi ſuis contenti finibus, maluiſſent regna propria tutari & adminiſtrare, quàm armorum alea plus quàm par eſſet, alienis inhiare. Itidem & innumerabiles alii, quorum efferatior ambitio, regnandique cupiditas, & ſuum & populi interitum accerſiuit. Quid enim, vt cæteros taceam, aliud fecit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ ſuborhatus muneribus, quàm vt graſſatorum princeps orbem circuncurſaret, ſibi ſuiſque labores & moleſtias innumerabiles crearet, nullúmque quietis & otii finem proponeret? Huius inſatiabilem victoriarum ſitim nullus vel proſperrimus ſucceſſus vnquam reſtinguere potuit: nullus honos, quanquam magnus, eius ambitionem ſedauit. Itaque non contentus ampliſſimo imperio Perſico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in Indos, vltrà etiam progreſſurus ſi per copias ſuas licuiſſet, aut niſi morte violenta repreſſus eſſet. Quid de Pompeio? quanta virtute & experientia viro? quàm magni à ſuis habito? nec enim vna cauſa fuit cur à Romanis, aliíſque gentibus maximo in honore eſſet. Eum tamen miſerè occæcauit tandémque perdidit inſana ambitio, nec ſe modò, ſed & patriam & Remp. quam defendere ſe iactabat, oppreſſit & funeſtè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti neminem

ſuſtinebat, dum Spartacum perdomuit: dum Lucullo eripit victorias Ponticas & Armeniacas: dum Metello honorem de piratis ſuffuratur, vnúſque omnibus excellere, omniúmque obſcurare gloriam cogitat, alienauit à ſe optimorũ quorumcunque animos. Ergo dum potentiam ſuam putat egregiè fultam C. Cæſaris affinitate, quem ſibi adiunxerat ad ſuas vires affirmandas, ab eodem fuit oppreſſus.

Et hos quidem ſuæ ciuitatis Phaëthontas rectè dicimus, quales nimium multos ſuperior patrum & noſtra vidit ætas. Conſtantinus Manaſſes, Annal. de Michaële Imperatore hũc in modum ferè ſcribit: (quia enim Græca non ſuppetunt, Latina huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatem peruenit, iámque ſolus amplitudinem negotiorum imperii procurare cœpit, reapſe, verum illud probauit eſſe quod eſt in fabulis. Quippe mox vt alter quidã iuuenis Phaëton, curru conſcenſo, totum Romanorum imperium perdidit, & ipſe de auito patrióque regno veluti quodam curru, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens, ſed etiam deorſum lædens. Quippè luxuriæ humidæque vitæ ſe dedidit, velut alter Nero, immodeſtus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in colluſores exhauriens, qui erant ſcurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo ſtatim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & ſuauium opſoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis ſcilicet olim erat ille Sardanapalus rex Niniuitarum, &c. Quod dum meditor, vltrò ſeſe offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratiſſimum; qui propter virtutem bellicam, & ditionem ampliſſimam, inter Principes fortunatiſſimos haberi potuiſſet, ſi vim ingenii qua pollebat, & magnitudinem animi qua ſe terribilem & formidabilem oſtenderat, ad ſua potius aſſeruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertiſſet: nec ſanè tam infelicem mortem obiiſſet. De quibus tamen aliàs fortaſſe commodiùs. Huc refero Adagium, Aut Regem, aut fatuum naſci: &, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alii aliò transferunt, nimirùm ad inſignem quandam conflagrationem, vt Plato in Tinæo, cui Lucretius lib. 5. ſubſcribit. Ficinus & aliquot alii tradunt fuiſſe Cometam vaſtum natura ſolarem; qui tandẽ diſſolutus, intolerabiles æſtus concitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere hu

Michael Imperator.

Carolus dux Burgundiorum.

potes exemplum Flaminii Conſulis, cuius temeritas inſigne detrimētum ſuæ Reip. attulit. Valer. Max. 1. cap. 6. Phaëtontis caſum ad principes improuidos, ambitioſos, ſuíque officii minimè memores torſit Dio Chryſoſt. orat. 1. de Reg. [Horat. *F.M.*

Terret ambuſtus Phaeton auaras ſpes.

Igniuomos equos.] Quatuor equi Solis naturam illius igneam indicant: Phlegon, à φλέγω, quod eſt inflammo: Pyrois, quaſi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρός: Eous, ab ἠῶς, aurora: Æthon, quaſi ardens: Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint vnde eſt illud, *Equi Solis.*

Hæc iubet, hæc ſplendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à ſtudioſis legi diligenter quæ de iis Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis eſt ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui inſidet, tributa eſt, propter varietatem & inconſtantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam, eiúſque inconſtantiam depinxit. Exſtat exemplum longe pulcherrimum apud Amm. hiſtoriarum lib. 26. de Cilice quodam Procopio, qui vana quadam motus ambitione deſciuit ab imperatore Valentiniano: Imo verò imperiū mercatus, imperatórque appellatus leui paucorum ſuſurro illectorum precio, deinde tumultuariis ſucclamationibus plebis multos ad ſuam factionem concitauit, plurimas ſtrages edidit. Sed tandem victus poſt fœdam ſuorum defectionem, captúſque imperatori offertur reticens atque defixus ſtatímque abſciſſa ceruice diſcordiarum ciuilium giſcentes turbines ſepeliuit, ad veteris Perpennæ exemplum, qui poſt Sertorium inter epulas obtruncatum dominatione pauliſper potitus, è fruteris ſub quibus latebat extractus, oblatúſque Pompeio, eius iuſſu eſt interfectus. *Miſerrimus Procopij Cilicis caſus.*

Poſt magnam humani generis.] Seneca epiſt. 95. Multi inueniūtur qui ignem inferant vrbibus, qui inexpugnabilia ſeculis, & per aliquot ætates tuta proſternant, qui æquum arcibus aggerem attollant, & muros in miram altitudinem adductos arietibus ac machinis quaſſent. Multi ſunt qui ante ſe agant agmina, & tergis hoſtium graues inſtent, & ad mare magnum perfuſi cæde gentium veniant. Sed hi quoque vt vincerent hoſtem, cupiditate victi ſunt Nemo illis venientibus reſiſtit, ſed nec ipſi ambitioni crudelitatíque reſtiterant. Tunc cura alios agere viſi ſunt, agebantur. Agebat infœlicem Alexandrum furor aliena deuaſtandi, & ad ignota mittebat. Nec Cneo qui- *Miſera principum quorundam ambitioſorum fortuna.* *Alexander.*

Pompeius. dem Pompeio extrema inire bella, aut domeſtica virtus, aut
» ratio ſuadebat: ſed inſanus amor falſæ magnitudinis, modo
» in Hiſpaniam & arma Sertoriana, modo ad colligendos pi-
» ratas ac maria pacanda vadebat. Hæ prætexebantur cauſæ ad
Cæſar. continuandam potentiam. Quid C. Cæſarem in ſua fata pari-
» ter ac publica immiſit? gloria & ambitio, & nullus ſupra cæ-
Marius. teros eminendi modus. Quidni C. Marium ſemel conſulem
» (vnum enim conſulatum accepit, cæteros rapuit) cum Teuto-
» nicos Cimbróſque concideret, cum Iugurtham per Africæ
» deſerta ſequeretur, tot pericula putas appetiſſe virtutis inſtin-
» ctu? Marius exercitum, Marium ducebat ambitio. Ideóque
» cum multis fuerunt mali, peſtiferam illam vim, qua pleriſque
» nocuerunt, ipſi quoque ſenſerunt. Et hæc quidem Seneca. Cæ-
Cum Phaethonte principes ambitioſi comparentur. terum nolim hoc loco prætermitti, Phaëthontem hic ſcitè ab Alciato comparari cum ambitioſis & improuidis principibus, vt tacitè alluderet, meo quidem iudicio, ad Tiberii de Caligula dictum: quod enim ſagaciſſimus ſenex Tiberius naturam adoleſcẽtis Caii Caligulæ ſæuam atque probroſam non poterat inhibere, aliquoties prædicabat exitio ſuo, omniúmque, Caiũ viuere: & ſe natricem (ſerpentis id genus eſt) populo Romano, Phaëtontem orbi terrarum educare.

Appendix.

Placet huc affigere cuiuſdam anonymi carmen non illepidum in Phaëthontem,

Auſus in æternos iuuenis conſcendere currus,
Ignéaque audaci ſumere lora manu,
Oblitus paritérque ſui, metæque paternæ
Quos mundo ſparſit ignibus ipſe perit.

Et illud breuius eodem ſpectat:

Lucifero puer inuectus temerarius axe
Concidit & ſecum perdidit orbis opes.

Hæc dicta meminimus in fatuos & ſocordes principes, qui cum nimia animorum impotentia terræ, cœlóque minari non dubitent, ſemetipſos in præcipitium non rarò coniiciunt. Et de Gallicis motibus quod ſequitur non ſemel à ſtudioſis recitari audiuimus,

Si Phaëthonte vno bona pars ambuſta cadente
Orbis, & inſolitis terra peruſta rogis,
Nil mirum infelix ſi iam cadat impete vaſto
Gallia, quæ fatuos tot Phaëthontas habet?

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

O R A *gerit clypeus rabioſi picta leonis,*
Et ſcriptum in ſummo margine carmen habet.
Hic hominum eſt terror, cuius poſſeſſor Atrida:
Talia magnanimus ſigna Agamemno tulit.

QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas ſignis plerumque notiſque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis ſymbolis apertè oſtendant. Quid enim ſignificant in eiuſmodi ſtemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferocem deprædationem, internecionem, formidinem, & cætera generis eiuſdem, quæ perpetuò ſanguinarios Duces comitantur? At vt carmen no- *Signa ferocitatis.*

ſtrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo eſſet depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem ſcutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inſcriptione etiam adiecta:

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.

hoc eſt, *Terror hic eſt hominum, quique hunc gerit eſt, Agamemnon.*

Leo, terroris ſymbolum.

Leo quidem pro ſigno roboris & vigilantiæ apud Ægyptios habebatur: ſic & ad terrificum hominem, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, aſſumebatur. teſtis eſt Pierius in Leone. Plutarchus Ariſtide: Hanc iuſti appellationem, inquit, regum & potentum nullus eſt proſecutus: ἀλλὰ πολιορκῆται καὶ κεραυνοὶ καὶ νικήτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: ſed potius dicti ſunt vrbium vaſtatores, fulmina, & domitores: alii etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi, & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

Appendix.

Appoſitè ad id argumenti Lactant. lib 1. Diuinat. Inſtitut. „ cap. 18. Romani non ſapientiores Græcis, regiam virtutem pu- „ tauerunt, ait, exercitus ducere, aliena vaſtare, vrbes delere, „ opida exſcindere, liberos populos aut trucidare, aut ſubiicere „ ſeruituti, videlicet quò plures homines afflixerint, ſpoliaue- „ rint, occiderint, eò ſe nobiliores & clariores putant: & inanis „ ſpecie capti gloriæ, ſceleribus ſuis nomen virtutis imponunt. Hæc Lactant. Neſcio quis apud Tullium loquitur imperator glorioſius,

Si fas cadendo cæleſtes ſcandere ſedes,
Vni mi cœli ianua aperta patet.

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

Dvm dormit, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam cæteráque arma tenet,
Alciden Pygmea manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

Epigrapha hæc reſpicit ad illud Heſiodi ex primo ἔργων.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν·
Νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Inſipientis ait eſſe cum potentioribus velle congredi : qui enim ita ſe gerit, longè abeſt à victoria, & adhæc damna pati-

tur atrocia. Pindarus Nem. 10. χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμι-λεῖν κρεισσόνων. id eſt. Difficilis pugna eſt fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus: καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἡ βασιλῆος ἐστι καὶ ὑπερμήκης. Apologus hic admonet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum ſuſcipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non ſuppetant. Rectè Pindar. Pyth. Π. χρὴ καθ' αὐτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον: *oportet quiſque ſui modulum ſpectet.* Sic Propertius:

Turpe eſt quod nequeas capiti committere pondus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

» Et Cicero 1. Officior. Suum quiſque noſcat ingenium, acrémque ſe & vitiorum, & bonorum ſuorum iudicem præbeat, ne ſcenici plus quàm nos videantur habere prudentiæ, néue hiſtrio videat in ſcena, quod non videat ſapiens in vita. Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos poteſt, qui licet tenuis fortunæ ſint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi ſint præter infamiam & detrimentum. Alluſio eſt ad prouerb. *Cùm ſis nanus, cede.* Quod intellexiſſe videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quo loci magnũ Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali ſchemate, eóque eruto è Græco apologo quopiam: Fruſtrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi, Thiodamas agreſtis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe ſuſurronum & blateronum aulicorum conuiciis, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος καὶ μεγαλόψυχος ruſtici hominis contumelioſa inſectatione aut Pygmæorum inſultibus exterritus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epiſtola quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philoſtratum Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noſter Commentar. De quinque pedum præſcriptione. Hæc cùm ſcripſiſſem, commodè ſeſe hiſtoria Pygmæorum obtulit, quam retulit Philoſtratus in ſuis Imaginibus, vnde perſpicuè video Emblema hoc petitum eſſe.

[Margin: Τετάρτῃ.]

[Margin: Fons Emblematis.]

Sub picea.) Piceam, quintam cedri ſpeciem eſſe docet Plinius cap. 10 lib. 16.

Alciden.) Herculem, vel ab Alcæo Amphitryonis & Perſei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictũ volunt.

Pygmæa manus.) Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philoſtrato οἱ πήχεις παιδία, q. d. cubitales pueri, Euſtathius & D. Auguſtin. De ciuit. Dei 16 cap. 8. Nanos aiũt pygmæos appellatos à πυγών, vel πῆχυς, quod cubitum ſignificat. vel πυγὸς, breuis: itaque πυγμαῖος quaſi πηχυαῖος. Hi homunciones extremas Ægypti partes inhabitant, agricolationi dediit, ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliiſque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Exiſtimat tamen Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hæc ἀπροσδιονύσως. *Pygmæi.*

proſternere letho) dare neci, ſuffocare, tollere de medio.

vires non bene docta ſuas.) Phraſis Græca, pro: non bene dimenſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis ſuarum virium.

Et ſæui implicitum, &c.) partim eorum contriuit vt pulices, partim recluſit in ſinu. Leonina autem pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemeæa leonem truculentiſſimum, de quo poſtea.

Appendix.

Pygmæa manus.) non facilè verbis hæreo, niſi quantum ad antiquitatis notitiam faciant liberaliorem, & ne multa, video verbum, manus, non raro accipi pro hominum multitudine: vt apud Tull. 2. Verrina: Comites illi tui delecti, manus erant tuæ: præfecti, ſcribæ, medici, accenſi, aruſpices, præcones, manus erãt tuæ; vt quiſque te maximè cognatione, affinitate, neceſſitudine aliena attingebat, ita maximè manus tua putabatur, cohors tota illa tua, quæ plus mali Siciliæ dedit, quàm ſi centum cohortes fugitiuorum fuiſſent; tua manus ſine controuerſia fuit. Idem lib. 4. in eundem Non hoſtium aduentu, neque repentino prædonum impetu, ſed ex domo atque cohorte Prætoria manum fugitiuorum inſtructam, armatámque veniſſe. Item ead. oratione: vt cùm penes te Prætorium imperium, ac nomen eſſet, ad illam paruam manum extinguendam, ducem te, principémque præberent. Noſter hîc de receptatorib. ſicariorum antè,

Latronum, furumque manus, &c.

Impoſſibile.

EMBLEMA LIX.

Abluis Æthiopem quid fruſtra? ah deſine: noctis
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet:

Typus Emblematis.

εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
οὐ δύναται δνοφερὸν νύκτα καθηλιάσαι.

quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:

Abluis Æthiopem fruſtrà, quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.

Id ex apologo quodam Æſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς προῆλθον τὴν ἀρχήν, naturas manere vt ſuum habuere principium. Pindar. Olymp. 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεως ἣν ἔχει τις ἀεί: *Tegere difficile eſt*

Mores, vel animum mutare, difficile.

quam quis naturam habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: Hoc nunc non contendo, quòd fortaſſe cùm in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitũ moribus, id ſubitò euellere. Quò referendum Diogenis apophtegma; qui cùm improbũ quendam & proteruum caſtigaret, rogatus quid faceret: Æthiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nulláque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & ſimulata, vt gloriam inanem, non vitæ meritis, ſed corruptis hominum ſuffragiis emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tanquam floſculi celeriter decidunt: cùm ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint ſuam. Verè Flaccus:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitã quandam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorundam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu.---

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in pleriſque cacoethes, multáque prohibeant ætas, metus, & magiſtri: eum tamen habitum delere, nedum tollere, ferè non eſt qui poſſit. Aſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poeſi:

Indocile ingenium ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniquæ mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat. ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equuſque
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Et nunquam ex ſtolido cordatus fiet ab arte.

Τὸ τολμᾶν ἀδύνατον, ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ: Conari quod fieri non poteſt non pertinet ad ſapientem: Helenæ verba ſunt ad Menelaüm apud Euripidem: Nulla ſapientiâ (inquit Seneca epiſtola vndecima) naturalia corporis aut animi ponuntur vitia:

Vitia naturalia vix facile tolli.

quidquid inſixum & ingenitum eſt, leuiter arte non vincitur. Quædam nec diſciplina, nec vſus vnquam excutit, ſed natura vim ſuam exercet, & illos vitii ſui etiam robuſtiſſimos admonet. Hæc vt dixi, nulla ſapientia abigit, alioqui haberet rerum naturam ſub imperio ſui, ſi omnia eraderet vitia. Quæcunque attribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cum multum ſe, diuque animus compoſuerit, hærebunt. Nihil horum vitari poteſt non magis quam accerſiri.

Aethiops non albeſcit.

Abluis Æthiopem.) Huc pertinent prouerb. Æthiopem dealbare: & Æthiops non albeſcit. quò refert & illud Nazianzen. πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' Αἰθίοψ τὸ μέλαν: hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Aethiops. Si quid de Aethiopibus pluribus requiras, conſule Plin. lib. 5. cap. 8. & cap 30. lib. 6.

Appendix.

Durum eſt adſueta relinquere, ait ille: Hieronym. ad Heliodorum, de laude vitæ ſolitariæ: *Corpus aſſuetum tunicis, loricæ onus non fert: caput opertum linteo, galeam recuſat: mollem otio manum durus exaſperat campus.* Nicephorus lib. 12. cap. 32. hiſtor. eccleſiaſt. de Martiano epiſcopo Nouatiano, qui cùm Iudæum initiaſſet, qui tamen ritus adſuetos non poſſet abiicere, dicebat Martianus, perinde fuiſſe ac ſi ſpinis manus impoſuiſſet, non autem Sabbatio. Conferri poteſt Iuuenalis illud è ſatyra 13.

Mobilis & varia eſt certe natura malorum,
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia, quid fas,
Quidue nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fingi & mutari neſcia: nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte pudorem?

Vlpian. Iuriſc. hanc theſin ad ſpeciem facti ſingularis aptauit, „ l. præcipiunt. D. de ædil. edict. Mancipia, quæ rudia ſunt, „ præſumuntur eſſe ſimpliciora, & ad miniſteria multò aptiora: „ trita verò & veteratoria difficile eſt reformare.

Cuculi.

EMBLEMA LX.

RVRICOLAS *agreſte genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita cauſſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipſemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5 his verbis: Cuculum vocãt, qui matrimonii ſui incurioſus ſit, quique vxorem ſuam mœchis permittat. " Cucubitare verbum confinxerunt, quaſi cuculitare. Ego "

Cuculus quis vere.

Cuculos peculiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligentes, ſocordes, tardíque eſſent, quòd non prius putatas vites haberent, quam cuculus canere cœpiſſet. Horatius:

---Magna compellans voce cucullum.

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypſilon per u eo more quos nos Latini facimus, pronunciaſſe. Recentiores Grammatici Cuculos dici hos homines putant à natura auis, quæ in alienum nidum, maximè Hypolaidis, quã ipſi Curucam vocant, oua ſua transfert. Sed hac ratione non cuculi, ſed curucæ dici debuiſſent; cùm non ipſi in alienũ, ſed alii in ſuum nidum congerant: vnde & adulterium dictum, quaſi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaque Cuculi nomen abuſiuè in eos eſſe traductum, quorũ impudicæ ſunt vxores: cùm ii contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, ſpectato nimirum auis ingenio, quæ ſua in nidis alienis oua ponere ſoleat. Idem reperies Adagio Eraſmico, Cuculi. Vide Plin.18. c.26. & Pierium lib.25. Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi, alio accipi ſenſu, vt pro inepto homine, rerúmque imperito, vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur, ſicuti Meleager Glauconis filius inſulſus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.) vnde & pro verni temporis ſymbolo ponitur Cuculus. Sic Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

quo tempore vites, &c.) Illud eſt quod Plinius ait, probro ſolere obiici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet vitem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Prænestinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpè viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.

Cum loco Horatiano & Pliniano, coniungo illud Auſonii conſentaneum, in Moſella, *---Inde viator*
Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens,
Probra canunt ſeris cultoribus.

Veſper-

Veſpertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE ſuum volucri ex Mineide nomen
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

CHærephon Athenienſis Socratis diſcipulus, tam pertinaciter libris incubuiſſe fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatis, maximum pallorem maciémque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet, Veſpertilio ſit vocitatus. Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τῇ φύσει, nihil natura differs à Chærephonte. Philoſtratus in præfat. vit. Sophiſtarum, duos fuiſſe eius nominis

Chærephon Noctua dictus.

tradit, quorum alter Buxeus eſt cognominatus (vt πυξίνες Græci nominant, qui ſunt lurida cute, & texturæ rarioris) quod admodum pallidus eſſet. ille enim lucubratione nimia ſanguine laborabat: iſque eſt, qui cognomē habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentiſſiméque momordit, qui etiam Gorgiæ ſtudium taxare auſus eſt. At quantum coniicere eſt, id non torquetur in pallorem qui ex ſtudiis contrahitur, ſed in labes quaſdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, aſſiduiſque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio ſunt habendi, ſed potius qui veſpertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vocem, tum vultū humanum exuiſſe in eo, quòd in luce hominum verſari refugiunt. Ex quorundam qui non exſtant commentariis Aelian. refert in 9. Variæ hiſt. Philetam quendam Coüm fuiſſe adeò macilentum, vt occaſione etiam leuiſſima ſubuerti poſſet: qui ne à ventis tolleretur, ferreis ſoleis vtebatur. Id tamen figmento ſimilius eſſe quis non videt ad iocandum? (Legeſis Epigram. facetiſſima εἰς λεπτούς. lib. 1. Antho. Græc. Epigr.

Mineides. *Volucri ex Mineide.*) id eſt, veſpertilione. Mineides Thebanæ ſorores cùm Liberi patris ſacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiſo, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono perterritæ, telis inſtrumentiſque ſuis in vites ac hederam repente commutatis, omníque loco feris completo, noctu fugientes, in veſpertiliones transformatæ ſunt. Ouid. 4. Metamor. Hinc volucrem Mineidem pro veſpertilione dixit Alciatus.

Fuſca viro facies.) Eius quidem rei cauſſam referre non temerè poſſumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrantes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE quæ tantùm volitat, quæ lumine luſca eſt,
Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet;
Ad res diuerſas trahitur: mala nomina primum
Signat, quæ latitant, iudiciúmque timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſáque ſola vident.
Tandem & verſutos, cùm clam ſectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.

QVanquam veſpertilionis nomẽ ad multa traduci poſſit, ſpeciatim tamen triplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò veſpertiliones i, appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi ſe continẽt, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tantum prodeunt, ne à creditoribus offendãtur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quoſdam rigidos Philoſophiæ ſatellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ ſunt abſtruſa prorſus atque abdita, ſcrutãtur, ac rerum cæleſtium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tangi manu, neque percipi ſenſibus poſſunt; & tamen ſic de his diſputare audent, vt quæ aſſeruerunt probata certáque videri velint. At profectò longè ſecus habendum nobis eſt. Illi enim dum contradicendi ſtudio inſaniunt, dum etiam quæ falſa proferunt arctè & accuratè defendunt, aliorúmque argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, non tãtùm illis elapſa veritas eſt, quam ſe quærere ſimulant, ſed & ipſi eam, ſi quam tandem reperire magno ſtudio potuerunt, vel imminuũt, vel etiam labefactant. Socrates cùm eſſet omnium Philoſophorum, Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat ſe duntaxat hoc vnum ſcire, quòd nihil ſciret. Videbat enim oculatiſſimus ille veritatis indagator, Philoſophiam illam humanam nihil in ſe habere certi, nihil veri; nec (vt plurique cenſent) doctrinam ipſam diſſimulauit, vt alios refelleret, ſed quadam

Mala nomina.

Philoſophi cæci.

ex parte veritatem nouit: humanam enim ſapientiam nullam eſſe faſſus eſt, adeóque quam Philoſophi ſcientiam profitebantur, quæ tum maximè verſabatur in ſiderum inſpectione, contempſit, deriſit, abiecit. Tertiò & poſtremò nomen hoc traducitur in callidos & verſipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis ſunt, nec illius, cum vtroque tamẽ colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt ſuas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proſcindere: cúmque aliud temporis exiget occaſio, eandem probabunt, præque altera efferent. Genus hominum certè vt verſatile & infidum, ſic deteſtandum maximè & exſecrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem, neque mentem habent ſibi conſtantẽ? Non dubium eſt, quin alios, cum quibus verſantur, fallant, cùm ſeſe ipſi priùs fefellerint. Si enim veritatis eſſent aliqua tandem parte ſtudioſi, darent operam profectò, vt ſocietatem cum melioribus & ſapientibus inirent, iiſque adhærerent, contrarios verò fugerent, & feriò, non perfunctoriè aut oſcitanter, & quaſi aliud agentes parti alteri aduerſarentur. Sed quid lucri, aut præmii denique? nimirum quòd mendaces atque impoſtores quibus non credatur, etiamſi vera dixerint: ſed & illud adiicitur, quòd vtrique parti ſuſpecti & odioſi apud omnes turpiſſima infamiæ labe aſperguntur, Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibúſque neutra pars ex animo fauere poſſit. quo fit, vt qui factionis vtriuſque ſibi contrariæ conuictores & ſocii volent haberi, nón rarò ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubiæ fidei homo, ruptor Albani, Romaníque fœderis: cuius alio loco memini: vt fuerunt in bello Italico Senenſes: in quo cùm ſe medios gererent in neutram partium inclinatos, ſedato tandem bello à diuiſis militibus confoſſi ſunt. vnde feſtiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senenſibus idem accidiſſe, quod iis ſolet, qui mediam domus partẽ incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autem & ſtrepitu vexentur ab iis qui ſupernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone ſancitum eſt, vt qui in ciuili diſcordia & populi diſceſſione duas in partes, non vni aut alteri ſe adiunxiſſet, ſed ſolitarius, neutérque à communi malo ciuitatis ſeceſſiſſet, is domo, patria, fortuníſque omnibus priuaretur, & exul extorriſque eſſet: quod non inflammandæ aut augendæ diſcordiæ, ſed cõpeſcendæ potius, aut etiam

Verſipelles.

Solonis lex.

extinguendæ gratia decretum eſt. Idem Phauorinus Philoſophus inter fratres & amicos diſſidentes faciendum eſſe cenſebat, vt qui eſſent in medio, partis vtriuſque beneuoli, ſi in concordia amittenda parum auctoritatis quaſi amici ambigui habuiſſent, tum alter in alteram partem diſcederet, vt hac via concordiam vtriuſque inſtaurarent. Eo conſilio Cicero actionib. in Catilinam, ad finem 1. Catilin. vult in fronte, nedum in animo inſcriptum eſſe quibuſcumque ciuibus, vt omnes apertè fateantur quid bello tam nefario & periculoſo de Repub. ſentiant. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, Heſychium dixiſſe, veſpertilionem impurum hominem, quique in ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repræſentare, vt ſunt *Marrani*
qui omnibus etiam diſſimillimis ſectis aſſentiũt, quibus non *Hiſpanenſes.*
iniuria ἀπὸ τοῦ μαρραίνεσθαι inditum nomen eſt. Pierius lib. 2. Sed perlege ipſius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Veſpere quæ tantum volitat, &c.) Veſpertilio, volucre biforme animal, à veſpere nomen trahens, quòd veſperi volitet: de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi teſtraſtichon hoc naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, diſcurrit, & inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues:
Lacte ſuos nutrit pullos: & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedéſque duo.

Aduerte illud (*Veſpere quæ tantum volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempe qui infames ſunt, & iudicium formidant.

quæ lumine luſca eſt.) Membrum hoc refertur ad caligantes Philoſophos.

Quæ cum alas.) Hæc pars ad poſteriores reſpicit, nempe verſutos & infidos, qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Agathone profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus ſum.

Caligant oculis.) caliginem inducunt, obſcurant.

Appendix.

Inde & philoſophos.) Confer huc Plutarc. de placitis philoſophorum, M. Tullium de natura deorum 2. Ariſtophan. ἐν Νεφέλαις, Lucianum paſſim, Iuſtinum martyrem aduerſus Ariſtotelis dogmata, & alios ſanè multos, qui ſapientum ve-

terum cœcitatem ſtylo confoderunt. Videſis Gratianum, c. hinc etiam, 49. diſt. 1.

[*Tandem & verſutos.*) hoc eſt, ἀλλοπροσάλλους, qui tanquam beſtiæ generis communis vel epicæni oberrant, deſolutoria leuitate infames, infidi, veteratores, Vertumno, Proteo aut Empuſa mutabiliores; quos neque vt prehendas, neque vt mittas, ſcias. Similes ſunt noctuæ oculis, aiebat Bias, qui ſapientiæ inani dant operam; illius enim oculi noctu quidem vim ſuam habent, ſole orto caligant: eodem modo eorum mens ad res vanas perſpiciendas acutiſſima eſt, ad veri autem luminis obtuſa, hoc eſt, ἐοίκασι τοῖς ὄμμασι τῆς γλαυκὸς οἱ περὶ τὴν ματαίαν σοφίαν ἠσχολημένοι, καὶ γὰρ ἐκείνης αἱ ὄψεις νυκτὸς μὲν ἐρρῶνται, ἡλίου δὲ λάμψαντος ἀμαυροῦνται· καὶ τούτοις θεωρίοι, πρὸς δὲ τὴν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς κατανόησιν ἐξαμαυροῦνται. Facit huc Varronis illud Eudæmonibus: *Poſtremo nemo ægrotus quiſquam ſomniat: nec tam infandum quod non aliquis ſomniet philoſophus.*

COROLLARIVM FED. MORELLI. PR. R.

Νυκτερὶς generale nomen eſt πετεινοῦ νυκτερινοῦ. Heſychio etiam νυκτίβιος exponitur, ὁ ἐν νυκτὶ ὡς ἡμέρᾳ διάγων τοιαῦτα δὲ τὰ θηρία καὶ τὰ πλείω τῶν πτηνῶν, *qui per noctem degit vt per diem, cuius modi feræ ſunt & volucres pleraque.* Idem Νυκτίδας explicuit γένος τι τῶν ταῖς λοιμικαῖς νόσοις ἐπιδιωκόντων, *Genus quoddam peſtilentes morbos inſequuntur.* Videſis an hi ſint Libitinarii, quo vernaculè *Corui* nuncupantur. Pſalmo 101. ὡς νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ. B. Auguſt. in eius Pſal. enarratione. Nycticorax (inquit) *auis eſt amans noctem. Parietinæ dicuntur quas vulgo dicimus ruinas, vbi parietes ſtant ſine tecto, ſine habitantib. ibi habitat* Nycticorax.

Ira.

EMBLEMA LXIIII.

ALCÆAM veteres caudam dixere leonis,
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cum ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

ID è Scholiaſte Apollonii Rhodii ad lib. 4. ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρὰ, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεται. Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinẽ excitatur. Impotentem & indomitum furorem ſignificantes Ægyptii, leonem catulos cauda flagellantẽ pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæſos, quoniam eorum oſſa inter ſe colliſa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib. leonis irati ſigna colligens, ait: Leonum animi

Leo caudæ catulos. verberans qui.

index cauda, ſicut & equorum aures. Immota ergo placidus, clemens blandientique ſimilis, quod rarum eſt: crebrior enim iracundia eius In principio terra verberatur, incremẽto terga, ceu quodam incitamento, flagellantur, &c. ex quibus colligere eſt facile, quantus ſit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum eſſe, omnéſque occaſiones deuitandas, quòd ea perturbatio ſic hominem extra ſe deiiciat, vt in belluam ferociſſimam quaſi transformet. M. Tullius 1. De officiis: Licet ora ipſa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine aliqua, aut metu commoti ſunt, aut voluptate nimia geſtiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, ſtatúſque mutantur. Quid tandem? Aelianus 5. hiſtor. animal. cap. 39 idem quod Plinius: déque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. cap. 14. eiuſdem animal. hiſt. Sic ad finem ſui clypei Heſiodus:

Ira cohibenda.

δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
ἐμμενέως δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id eſt, *Sæuum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,*
Quique alacriter admodum vnguibus ſæuis pelle
Diſſecta, quam citiſſimè lenem animum abſtulit:
Alacriter adhæc furibundum cor explet.

Sed huc propiùs accedit Lucani pulchra deſcriptio è lib. 1. quo loco Cæſarem cum leone furibundo comparat:

Æſtiferæ Libyes viſo leo cominus hoſte,
Subſedit dubius, totam dum colligit iram
Mox vbi ſe ſæuæ ſtimulauit verbere caudæ,
Erexitque iubas, vaſto & graue murmur hiatu
Infremuit, dum torta leuis ſi lancea Mauri
Hæreat, aut latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit,

Exemplo eſt Alexander Macedo, totius penè Orientis victor, qui ſubita quadam ira correptus, Clytũ nutricis ſuæ filium (à quo fuerat ad Granicum amnem ſeruatus) interfecit: quémque prouinciæ præfecerat, conuiuio admouerat, multiſque honoribus, vt amiciſſimum, beneq; de ſe meritũ donauerat, impetu neſcio quo inflãmatus ferro traiecit. At paulò pòſt cũ ad ſe rediiſſet, ereptũ telũ ex Clyti vulnere in ſeipſum, doloris impatientia vertebat, niſi ſuorum manibus fuiſſet prohibitus. Itaque ſummè nobis elaborandum eſt in ira domanda,

Ira percicus Alexander amicum interfecit.

vel ſaltem ſic compeſcenda & continenda, ne nos mali aliquid importet: hanc enim qui vicerit, hoſtem ſe viciſſe omnium maximum & pernicioſiſſimum dicere non iniuriâ poteſt. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibinda, & Val.Max.9.cap.3.Idem 8.c.1.& 7.

Alcæam veteres caudam, &c.] Teſtis eſt Pierius Hieroglyph. lib.1. Leonis caudam ab eruditiſſimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius inritamento ad fortitudinem excitetur, vt dixi iam. *Alcea.*

Qua ſtimulante iras concipit.] De leonis iracundo animo terſi ſunt hi de leonis ita Lucretii verſus:

——Calidi plus eſt illis quibus acria corda
Iracundáque mens facile efferueſcit in ira,
Quo genere in primis vis eſt violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerumque gementes
Nec capere iratum fluctus in pectore poſſunt.

Horatius quo loco verba facit de excandeſcētia, peritè dixit, Promethea inſani leonis vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.

Lutea cùm ſurgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor eſt in nobis calidus ſiccus. Duplex primùm ſtatuitur, naturalis vna, quæ ſimplici nomine bilis appellatur, éſtque vtilis ad alendum corpus: Alia verò eſt quæ recedit à naturæ mediocritate, additóque nomine vitium deſignante ſolet appellari, éſtque in multiplici differentia: alia, enim rubra, alia glaſtea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquoſa, fuſca, &c. puto hîc intelligi glaſteam, quæ ἰσατώδης glaſtum colore cæſio refert. eam medici faciunt acerrimam, calidiſſimam, mordaciſſimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat. in ventriculo & circa ipſum gignitur à calore vehementiſſimo. Præter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè diſputat Fernellius De functionibus & humoribus lib. 2.cap. 3.& 9.

crudeſcit.] crudus fit, commouetur, excitatur.

atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro ſui conditione commutare ſolet.

furias excitat indomitas.] Philemon Comicus.

μαινόμεθα πάντες ὁπόσοι ὀργιζόμεθα.
τὸ γὰρ κατέχειν ἐστὶ τῆς ὀργῆς πόνος.

Et Tuſculanarum 4. Cicero. An quicquā eſt ſimilius inſaniæ quàm ira? quàm bene Ennius iram initium dixit inſaniæ? & furiarū tædas ardentes dixit in Paradoxis aduerſus Clodium.

Appendix.

Verbum Græcum θυμός, animum vehementem ſonat, de quo hic, à θύομαι, cum impetu feror. At nihil aliud inſania eſt, quam ira, vel audacia nimia, aut ſine ratione pericula ſuſcipere: ὀργὴ leuius quiddam eſt, & cupiditas vlciſcendi, παρὰ τοῦ ὀρέγειν, appetere, concupiſcere. at μῆνις, grauius quid & vehementius, vbi cupiditatem factum comitatur, ita vt à μένειν,
„ dici videatur. Sed ad rem. Lactant. de ira Dei, cap. 5. Cum in
„ animum cuiuſdam incidit velut ſæua tempeſtas, tantos exci-
„ tat fluctus, vt ſtatum mentis immutet, ardeſcant oculi, os tre-
„ mat, lingua titubet, dentes concrepent, alterius vultum ma-
„ culet, nunc ſuffuſus rubor, nunc pallor albeſcens, &c. huc per-
„ tinet hoc Tullii 3 Tuſcul. His perturbationibus, quas in vita
„ hominum ſtultitia quaſi quaſdam immittit furias, atque inci-
„ tat, omnibus viribus atque ope repugnandum eſt, ſi volumus
„ hoc quod datum eſt vitæ tranquillæ, placidéque traducere.
„ Salluſt. Iugurtha: Cupido & ira peſſimi conſultores. Quæ-
„ dam leguntur apud Hebræum parœmiaſtem, prouerb. 22.
„ Noli amicus eſſe iracundo, neque ſtude furioſo, ne diſcas mo-
„ res eius, & capias animæ tuæ ſcandalum. Idem cap. 21. Graue
„ eſt ſaxum & oneroſum, ſed ira ſtulti grauior. Et Eccleſiaſtici.
„ 28. Certamen feſtinantium lites incendit, ſi ſufflaueris, quaſi
„ ignis ardebit; & ſi expueris, extinguetur.

In eum qui ſibi ipſi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

CAPRA *lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,*
Quod male paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet:
Improbitas nullo flectitur obſequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco tranſtulit, quod eſt eiuſmodi:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη,
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται. id eſt,
Capra lupum lacto mammis inuita, ſed illud
Paſtoris cogit mens male cauta mei.

Nutritus per me, tandem fera ſæuiet in me,
Vertere naturam gratia nulla poteſt.

Videtur cõfictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiuſdem eſt argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eóſque potiſſimùm qui perniciem iis adferunt, de quibus bene meriti ſunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel creare terra poteſt: tantúmque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia, ingratitudinis ſolo nomine contineri dicantur. Quid verò execrabilius eſſe poteſt, quàm iis vitam adimere, aut etiam quodam afficere incommodo, qui nobis viuendi cauſſas ſuggeſſere, dederúntque operam, vt quod ſumus, eſſemus? C. Toranius, ingratiſſimus filius, Trium-virûm partes ſecutus, proſcripti patris ſui prætorii & ornati viri latebras, ætatem, notáſque corporis quibus agnoſci poſſet, centurionibus edidit, qui eum perſecuti ſunt. Senex tamen pater de filii vita magis, quàm de ſua ſolicitus petiit an incolumis filius eſſet, & an imperatoribus ſatisfaceret. At ipſe eſt qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuóque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidem mors, ſed auctore cædis miſerior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proſcriptus ad clientem ſuum confugiſſet, ſceleratus filius militibus occidendum patrem, ſe præſente obiecit, bis parricida, vt qui conſilio priùs, deinde ſpectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Miſſos facio alios quoſdam, qui nobis interdum occurrunt in hiſtoriarum monumentis, ne nimiùm hîc hæream. tantùm adiicio quod ſcribunt auctores grauiſſimi, ingratitudinem ſceleris atrociſſimi loco eſſe poſitam, adeò vt tanto crimini non ſit vlla pœna legibus conſtituta: quod, ſicuti ſapienter arbitrantur, maius ſit quàm vt ab hominibus vindicari poſſit, ideóque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere eſt apud Xenophontem, in Perſarum moribus & conſtitutis legibus hoc eſſe poſitum, vt maximè ingratitudinis notam inſectentur. Quem enim cognouerint poſſe gratiam referre, nec refert, in hunc ſeueriſſime animaduertunt: quippe qui arbitrentur eos qui ſunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potiſſimùm impudẽtia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Sanè vt hoc quaſi per tranſennam adiiciam, pulcherrimas ingenii ſui penè diuini dotes multum obſcurauit Ariſtoteles, ἡμίονος dictus ab Athenæo, quòd

Ingratitudo ſummum vitium.
Parricid.

animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato: quanquam tamen alicubi diſſimulet in ſuis diſputationibus: ex quibus oculati homines facilè coniiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens deferre accepta. Pulcherrimum legere eſt Socratis monitum ad filium Lamproclē, matri Xanthippæ contumelioſum, in 2. ἀπομνημον Xenophontis. & quædam Æliani De varia hiſtoria exempla, lib. 3. c. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi ſunt, & iniuſtè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

iubet.] permittit, ſinit: Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.) Idem ſonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refer Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere. &, Aries nutricationis mercedem perſoluit. Sed mihi multa legenti occurrit oportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας, ὥς τυ φάγωντι. ale & fætus lupi, ale canes, vt te abſumant. ſic autem Scholiaſtes, ἐκτρέψειεν αὐτῆς καὶ λύκον ἐκγόνοις καὶ κύνας ἐπὶ τῇ λίμνῃ τῇ αὐτοῦ, ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀχαριστίᾳ. ἔστι δὲ τοῦτο Σωκράτους, κακὸς ποιῶν δὲ θρέψαι κύνας.

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS *noſtro quòd carmine diceris Otus,*
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho,
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu noctua plumas,
Saltantémque auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus, otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Otho ab Othide.

HOc dictum eſt in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par eſt, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & geſticulatrice, captúque facili, quam Ariſtoteles noctuæ ſimilem, & circa aures alarum quandam ſimilitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὦτοι dicuntur, qui in re qualibet facilè deci-

ὦτοι qui.

piuntur, ac illi maximè, qui verbis ſeſe protelari facillimè ſinunt, cuilibet ſine delectu & prudentia dextram, quod aiunt, iniicientes, vt ex Euſtathio Homeri ſcholiaſte didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id eſt κενοδόξοις, quidam eruditi homines adnotarunt. Vide prou. Aues quæris.

Aurita eſt, ſimiles, &c.) Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor eſt, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi, quidam Latinè Aſionem vocant: imitatrix aliàs auis & paraſita, & quodam genere ſaltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnoſoph. 9. cap. 14. *Otis auis.*

mancipat.) manu capit propriam efficit, & vſu capit. Horat. 2. Epiſtol. *Mancipare.*

Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus.

Hoc tibi conueniens.) quaſi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cum ingenioſis ad vanitatem compoſito, ad aucupandam gloriolam pronus: ego verò te Otum ab Atide aue dixerim, quòd vti ea geſticulabunda ad ſuas laudes aſſultans facilè capitur; ſic tu ineptus & glorioſulus conueniens tuis nomen moribus inditum habes.

Appendix.

Nonius: Sanniones dicuntur qui ſunt in dictis fatui. & in moribus, & in ſcenis, qui μῶροι, dicti Græcis. Cicero 2. de Oratore: Qui tam ridiculum, quàm Sannio eſt? quid ore, vultu, imitandis motibus, voce denique, ac corpore ridetur ipſo?

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

C V M lupus eſuriens mandit ceruarius eſcam,
Præque fame captum deuorat hinnuleum,
Reſpiciat ſi fortè altò, vel lumina vertat,
Præſentem oblitus, quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta eſt obliuio) prædam.
Qui ſua neglexit, ſtultè aliena petit.

Lupus ceruarius.

CArminis huius ſententia ſimilis huic quæ ex Menandro citatur: ἀφεὶς τὰ φανερὰ, μὴ δίωκε τ' ἀφανῆ. *Claris relictis, ne ſequaris quæ latent.* Ea eſt Lupi ceruarii natura, vt quamuis poſt longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere ceperit, vbi quid caſu reſpexerit, obliuiſcatur, & copiæ præſentis immemor,

mor, aliud quærat, teſtib. Plin. lib. 8. c. 22. & Solino Polyhiſt. c. 18. Idem contingit ambitioſis & auaris, qui ſpe honoris amplioris, aut commodi, in quo ſit vberior quæſtus, neglecta præſenti ſorte venãtur aliam. Fit tamen ſæpenumero, vt vtraque fruſtrentur. Hinc Sophocles in Thyeſte:

-----τῶν ἀμηχάνων δ᾽ ἔρως,
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν,

Quæ his ſenariis Fed. Morel. reddidit, *Cupido eorum quæ obtinerẽ non queunt, Multos aberrare à bono certo impulit.* Id exemplis quãplurimis confirmari poſſet: ſed vnum duntaxat ex Iuſtino ſubiiciam. *Pyrrhus Epirota.* Pyrrhus in ampliſſimo imperii faſtigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Aſiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quiſquam, Pyrrhum, quà tuliſſet impetum, ſuſtinere valuit. Sed vt ad regna deuincenda inuictus habebatur, ita victis acquiſitiſque celeriter carebat; tantò meliùs ſtudebat acquirere imperia quàm retinere: quam ob cauſſam collatus eſt ab Antigono, luſori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat. Plutarch. teſte. Fruendum eſt itaque rebus præſentibus, & rectè agendo ſperanda meliora. Eſt enim animi valde puſilli & anguſti, inopiam metuere plus quàm par eſt: ideóque iis quæ adſunt, non frui; & alienis anxiùs inhiare, magnæ ſtoliditatis argumẽtum. Ferè enim fit, vt iuxta Prouerb. Duos inſequens lepores, neutrum capiat: cuíque illud conueniat:

δυοῖν ἐπιθυμήσας, οὐδετέρου ἔτυχες.
Ambo expetendo neutrum es aſſequi potis.

Pulcher locus apud Procopium 2. De bello Gothico: refert *Procopij locus.* enim Belliſarium initio belli ſcripſiſſe ad Theudebertũ Frãcorum Regem (qui cum eo manus conſeruit) ſatius eſſe ſecurè ſua vt quiſque poſſideat tenere, quàm dum aliena nimium appetit, de ſuis rebus periclitari. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epiſt. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: « Vidiſti aliquando canem à domino fruſta panis aut carnis aperto « ore captantem? quicquid excepit, protinus integrum deuo- « rat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem nobis euenit: quic- « quid expectantibus fortuna proiicit, id ſine vlla voluptate di- « mittimus, ſtatim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc ſa- « pienti non euenit. plenus eſt etiam, ſi quid euenit, ſecurè excipit. Huc Adag. *Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris?* Multæ ſunt affines huic ſententiæ: vt apud Heſiodum:

Νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Salluſtius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allobrogum, pertractis ad ſocietatem nefarii belli de euentu tamen anxiè dubitantibus: in incerto habuere, quidnam conſilii caperent. In altera parte erat æs alienum, ſtudiū belli, magna merces in ſpe victoriæ: in altera maiores opes, tuta conſilia, pro incerta ſpe, certa præmia. Sed & Pſeudolus ſeruus apud Plautum ſic ſecum loquitur:

Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit
In labore, atque in dolore, vt mors obrepat interim.

Qui ſua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, ſi apponam lepidum & facile T. Mori tetraſtichon huic Emblemati conuenientiſſimum:

Os canis implet anas: alium capturus hiabat:
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miſer interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & merito perdis, auare, tuam.

Appendix.

Iuſtinian. l. nemo, C. de aſſeſſorib. *Feſtinans ad duo diuerſa neutrum bene peragit: ne cùm in vtrumque feſtinet neutrum perſiciat.* Et ſatyric. Iuuenalis,

Pectora noſtra duas non admittentia curas.

Ridetur adoleſcens luxu perditus apud Perſium, ſatyr. 3. his verbis,

———duplici in diuerſum ſcinderis hamo:
Vdum & molle lutum eſt.

Et gloſſographi Accurſii aiunt, eum qui hora vna eadémque duos ſectatur lepores quandóque vtroque carere.

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

E N *ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,*
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duriciem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

FIgmentum hoc Niobes ob inſolentem iactantiam in ſaxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarundam mulierum ſuperbiam, & immodicam arrogantiam, qua occæcatæ ne ipſis quidem Superis ſubeſſe ſe putant: quo fit, vt ſuæ mortalitatis immemores, in deteſtandam ἀναίσθησιν incidant. Hoc ergo verborũ inuolucro mouentur, ne ſeſe altiùs efferant, & plus quàm oportet, apud alios intumeſcãt, aut etiam plus ſibi tribuant, quàm par eſt. Præterea de numine *Niobes fabula.*

bene ſentiendum eſſe, tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculoſius, neque ſceleſtiùs quàm in numinis contemptu. Pindar. Olymp. θ. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Diis conuiciari, inquit, odioſa ſapientia eſt; & intempeſtiuè gloriari, idem eſt atque inſanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Exſtat in tumulum Niobes elegiaca proſopopœia, certè elegans, his omninò verbis.

Eſte procul læti, cernant mea funera triſtes,
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi, bis pignora ſeptem:
Me miſeram! Diuum ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lacrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor eſt: ſic mihi vita, dolor.
Diſcite, mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſthabuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos ſuit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram inſignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filii, piè & reuerenter de Diis ſentire diſcat.

εἰ δ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
εἰς τοῦ δ' ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.
τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον οἶμαί γ' αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id eſt,

" Si quis ſit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei)
" mortem reſpiciens, ſecum animo reputet eſſe Deos. At verò
" temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe
" omnium pulcherrimam, & ſapientiſſimam hominibus, qui
" huic ſeſe implicant.

En ſtatuæ ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenariis his, ex 3. Epigramm.

ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν,
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος. id eſt,

Hoc in ſepulchro mortuus non conditur,
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens:
Sed eſt cadauer & ſepulchrum idem ſibi.

Illud ſimile tit. εἰς ἡρωΐδας lib. 4.

ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον ἐκ δ᾽ ἂν λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id variè accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in præfractæ ceruicis hominem, ſtupidum, eúmque qui ſit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucilio poëta Græco, de quodam ſaltatore, qui ſe mouere nõ poſſet, ὀρχηστὴς Νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον. *Orcheſtes ſpirans archetypum Niobes.*

Se conferre Deis, &c.) Niobe cùm liberorum numero eſſet elata, Latonam contempſit, ipſique ſe præferre non erubuit, quòd ea non niſi duorum Apollinis & Dianæ mater eſſet. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipsámque Nioben ſibi conuicíantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ex Palæphati lib. 1. & Pauſan. in Arcadic. exquire. *Niobe.*

Vitium muliebre ſuperbia.) ſic Salluſt. in Iugurthino dicit [Ioſephus xv. ἀρχαι. de Mariamme γυναικεῖον τι] ſuperbiam commune nobilitatis malum.

arguit oris Duritiem, ac ſenſus, &c.) Lapis in Hieroglyphic. hominem ſenſus expertem ſignificat: vt pro ſtupido & alie natæ mentis homine vſurpari certum eſt: vnde illud Comici: *Quid ſtas lapis?* & primos illos homines rudes & impolitos nulláque diſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud: *Ea eſt ἀναισθησία & ſenſuum vacuitas.*

-----quo tempore primùm
Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem.
Vnde homines nati, durum genus.-----

Theocritus in Eidyliis Milonem ruſticum impolitum planéque rudem appellat fragmen duræ rupis, id eſt, πέτρας ἀπόκομμα ἀτεράμνω. Lactantius lib. 1. ca. 20. loquẽs de termino, qui in Capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos potiſſimum lapides, ac ſtipites eſſe? Ouid. 5. Met.

-----ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,
Attonitæque diu ſimilis fuit.

Idem 13. Metam. *----duroque ſimillima ſaxi*
Torpet.----- Et in Ariadnæ epiſtola:
-----in ſaxo frigida ſedi,
Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

quo ſenſu dixerat ante Ouidium Catullus de nuptiis Pelei, Ariadnen ſaxea effigie fuiſſe, vt vim doloris exprimere non

poſſet, neque in vllam vocem erumpere, cùm vidit ſe à Theſeo in litore Naxi inſulæ relictam. Tibul. lib. 2. Eleg. 4.

O ego, ne poßim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis!
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ora maris.

Ouidius de Ponto:

Felicem Nioben, quamuis crudelia paſſam,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis.

Idem ibid. El. 2.

Fine carent lachrymæ, niſi cum ſtupor obſtitit illis:
Et ſimilis morti pectora torpor habet. Et deinde:
Ille ego ſum fruſtrà qui lapis eſſe velim.

Sic impoſſibilitate ipſa mutata in lapidē Pſyche, quãuis præſenti corpore, ſenſibus tamen aberrat. Apul. 6. De Aſin. aur. quod autem modò dicebã lapidem pro ſtupido vſurpari hieroglyphicè, id oſtēto planũ eſt quod animum perculit Superbi Tarquinii, cùm à colũna lignea repente lapſus anguis omnes in fugam vertiſſet, omninò hoc viſo cõſternatis. Nam portendebat is ſerpens nouum & inexpectatum principē de columna lignea, hoc eſt ſtupore, quē diu ſimularat, proditurum.

Appendix.

Salluſt. Iugurtha: Quæ in magnis ſuperbia, in infimis iram rectiùs nuncupari ὀργὴ, quaſi ὀρέξη, ab ὀρέγεσθαι, hinc ὄργιλος, iracundũ, qui Gallico idiotiſmo, *orgueilleux*. Sed rurſum alia occurrunt Salluſtiana: Quæ apud alios iracundia dicitur, ea in imperio ſuperbia, atque crudelitas appellatur.

Senſus, qualis ineſt lapidi] Lapidem vſurpari, pro ſtupido, aut ſenſus vacuo palã eſt. Sic Martial lib. 3. in quandã Matriuiam:

An poſſim vetulam, quæris Matriuia, poſſum
Et vetulam, ſed tu mortua, non vetula es.
Poſſum Hecubam, poſſum Nioben, Matriuia, ſed ſi
Nondum erit illa canis: nondum erit iſta lapis.

Sed quod ad argumentum facile emblematis facit, non poſſum prætermittere illud Valerii Max. de neglecta religione: *Deorum ſpreti monitus excandeſcunt, & humana conſilia caſtigantur, vbi ſe cœleſtibus præferunt.*

COROLLARIVM FED. MORELLI.

Ethopœiam geminam de Niobe, Quid dicere potuerit amiſſis liberis, habes apud Libanium pag. editionis & verſionis noſtræ 143. & 145.

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

PVBE tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra
Monſtrorum catulis Scylla biformis erat.
Monſtra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla eſt, nullus cui ſit in ore pudor.

SCyllam Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe, quòd eundem deperiret, ſic affecit, vt fontem, in quo Nympha ſe lauare conſueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit cuius rei neſcia Scylla fontem de more ingreſſa, inferiores corporis ſui partes in caninos rictus vidit eſſe commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare ſe præcipitem dedit, & in ſaxum mutata, Poëtis argumentũ fabulæ præbuit. *Scylla in monſtrum marinum mutata.*

Locus Iuſtini de Scylla. Homerus Odyſſ. μ. Ouid. 14. Metamorph. Iuſtinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charibdi materiam Poëtis ſuggeſtam ait, ob fretum quod in Sicilia citato ſæuóque impetu fertur, in quo vndarum inter ſe concurrentium tanta pugna ſit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imum deſidere, aliàs quaſi victrices in ſublime ferri videas: nunc hîc fremitū feruentis æſtus, nunc illic gemitus in voragine deſidentis audias. Accedit perpetuum Ætnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monſtri credita ſimulacra dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant vndas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palæphatus tradit. *Salluſtij locus.* Salluſtius ſaxum putat eſſe in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrem formam repræſentet, in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris huiuſmodi ſuccinctam eſſe. Alciatus id appoſitè tranſtulit ad impudentiam, quæ tribus potiſſimùm vitiis rabidiſſimis comes eſſe ſoleat, auaritiæ, ſiue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quæ ſub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. *Emblematis typus.* Quid enim non audeat impudens, qui nihil non ſibi permittit, turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam ſignificari omnis generis impudentiam, quæ non ab re canum cingatur rictibus, audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto ſuum Emblema duxiſſe: *σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κυσὶν οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσαι, προτομαῖς, ἁρπαγῇ, τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμέναις.*

Pube tenus mulier, &c.) Duobus in locis Virgilium imitatus eſt: ſic enim.

-----pulchro pectore virgo
Pube tenus.----- & alio loco,
Quid loquar aut Scyllam Niſi, aut quam fama ſecuta eſt,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris? &c.

Duæ Scyllæ. Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas, quas plerunque Poëtæ confundunt, vt 6. Faſt. Ouid. Lege Nannii Miſcellan. lib. 6 & Iacob Bononieſem, Annotationib. quas pauculas ſcripſit in Virgil. & eundem Virgil. in opuſc. cui Ciris nomen.

Monſtrorum catulis.) canibus monſtroſis. Virgil. dixit:
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis. Et Ouid. 4. Triſt.
Eſſe canes vtero ſub virginis.------

Cicero De haruſpic. reſponſis: Quam Scyllam tam eminen-

tibus canibus,támque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt,&c.

Appendix.

Canes accipi pro rapacibus,& exploratorib. hominum rapacium Cicero non ſine ſatyrico morſu nos docuit,vt lib. 1.in Verr. Debere aiebat ſuam rationem ducere : multa ſibi opus eſſe , multa canibus ſuis , quos circa ſe haberet. Et lib. 3. in eundem : Quid iſta cohors . quorum hominum eſt ? Voluſii aruſpicis,& Cornelii medici,& horum canum,quos tribunal meum vides lambere ? Eadem oratione: Qui cũ agros maximos ac feraciſſimos per ſeipſum,hoc eſt, per Aproniam,Verrem alterum depopularetur , ad minores ciuitates habeat alios,quos tanquam canes immitteret, nequam homines , & improbos,quibus aut pecuniam, aut frumentum publicè dari cogebat.

raptus.) hîc raptus,pro rapina, politico more;vt cogitatus, pro cogitatione: vt auſus pro audacia. In iure alioqui raptus dicitur contrectatio fraudulenta perſonarum , propriè, vt in Cod. de raptorib.virgin.& in Decretal.5.de raptorib.Rapina verò fieri intelligitur in rebus mobilibus per vim ablatis, vt in tit. Vi bonor.rapt. Sed hoc quidquid eſt emblematis rectè torſeris in fori latratores,rabulas , quibus quid impudentius, quid rapacius,quid denique fraudulentius?

Raptus, & rapinæ differ.

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

QVOD nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenii eſt marcor, cladéſque Φιλαυτία, doctos
Quæ poſſum plures dátque, deditque viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilque ſuas præter tradere phantaſias.

Vaticinium Tireſiæ de Narciſſo.

TIreſias vates tam diu victurum Narciſſum prædixit, quã-diu à ſui conſpectu abſtineret. At ille ignarus infortunii quod iamiam ſibi impendebat, viſam in fonte ſui vultus imaginem ſic deperiit, vt ſui amore captus miſerè contabuerit, & in florem ſui nominis cõmutatus dicatur à poëtis, qui Narce dicitur, & ſtuporem ſonat, quòd Narciſſi odor caput grauet.

Plin.lib.21.capitib.5.11. & 29. Notantur hoc figmento, qui à *Narce herba.* veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam doctrinæ formam conſectantur: támque ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, quicquid tamen præcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorũ vita & ratione: eóque deuentum eſt, vt fidem illam canam, *Noui docto-* & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihil du- *res reprehenſi.* cant: tãta eſt cæcutiẽtia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt νεόσοφοι quidam impudentiſſimi, qui nouorum dogmatum perſuaſione populum incautum ineſcant, verborúmque phaleris ſic protelant & peruertunt, vt miſerrimi homines errore perciti, quaſi guſtata loto, libenter à Chriſtianæ Reipubl. cõmunione, ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictæ frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptíſque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorẽ, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam, quàm quæ à ſe ſuíſque tradatur, affirment Sic plurimorum damno & pernicie deteſtandam φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. *Imperiti* Poteſt & hoc torqueri commodè in imperitos, & ἀμούσοις *φίλαυτοι.* rerum ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vmquam quicquam iniuſtius: nihil enim rectum putant, niſi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, ſuáque plus quàm par eſt, admirando, ingenioli flos abſque vllo fructu facillimè marceſcat. vnde meritò *Locus Alciati.* illud repetam quod Alciatus in quadam Oratione dixit: Nullam eſſe pernicioſiorẽ ſtudiorum calamitatẽ, quàm ſui ipſius confidentiã & admirationem, quem morbũ Græci φιλαυτίαν appellãt. Eſt enim ea lues adulatione deterior, eóq. hominem inducit, vt ſe exiſtimet optimè ſcire quæ non intelligit, redditque eum negligentem, ſuperbum, otioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum non tam oratione quàm frequenti auditu & conſuetudine, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim eſt veræ ſapientiæ capitalior hoſtis quàm qui meliorum præceptorum dogmata pro nihilo ducit. Diuinus Plato, quem tanquam raræ alicuius & veræ ſapientiæ terreſtre oraculum meritò docti omnes ſuſpiciunt *Præclarus* ac venerantur, lib. 5. De legib. auream planè ſententiam pari *Platonis lo-* verborum pondere ſcriptis mandauit: πάντων δὲ μέγιστον κακὸν *cus.* ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος

φύσει τέ ἐστι καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δ' ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Quæ ſingula ſi diligenter expendamus, ſuppetet nobis accommodatum certè & præſens amuletum ad arcendum, aut minuendum hunc animi errorem, hominibus reuera gratum, ſed tamen exitialem. In primis enim φιλαυτίαν non ab re appellat maximum malum, innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præſentius, quòd licet eo plerique morbo correpti ſint, non tamen vnquam de remedio quærendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem ſani poſſint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnoſior ægritudo eſt, quàm quæ ſui ſenſum adimit, ita vt ἀναισθησίαν » quandam inducat: quo fit, vt omni animi contentione & induſtria in eo malo periculoſiſſimo propulſando eſt enitendum, & eò maior cura conferenda, quò morbus hic (in quo ſit fons, & certè principium aliorum omniũ, quæ in animum cadere poſſunt, vitiorum) grauiores affert noxas & deprauationes, cladémque ingenii præſentiorem. Nulla enim ratione fieri poteſt, vt qui hac perculſus peſte oberret, ſanum vel in aliis, vel in ſeipſo iudicium retineat, cùm ſe non norit: quandoquidem ſit in oculis mentis, vt ita dixerim infuſa caligo tam denſa, támque ſpinoſa, vt vel apertis corporis oculis nihil videat. Itaque qui ſui capitur amore, non verè ſeſe amare poteſt, ſed falſam quandam de ſe opinionẽ, vt vmbram aliquam, quaſi qui in tenebris palpat, oſcitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) ſeipſum à ſeipſo falli πάντων χαλεπώτατον, imò verò adiiciã δεινότατον καὶ ἀθλιώτατον. Cùm enim impoſtor ipſe præſtò ſemper habeatur, nec minimùm quidem abſcedat, quo pacto non eſſet grauiſſimum malum, in primíſque deplorandũ? Cæcitas hæc omnium maximè intolerabilis, cùm inſcitiam noſtram ſapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio aſſecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, ſi ea tantùm placerent, quæ ingenii ſpecimina quædam præ ſe ferunt, aut alia generis eiuſdem: in quibus ſi tantùm fallimur, nec fallimus, aut ſi ſic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurẽ patientem agnito errore præbeamus, nemo eſt quin veniale putet. Quotus quiſque eſt, qui placido ferat animo, quòd ipſi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amica*, vt ait Flaccus.

φιλαυτία morbus maximus.

Cæcitas animi maxima.

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum Polypus agnæ.

Quo fit, vt vero verius dictum ſit à Theocrito (vt id ad noſtrum ſermonem conuertamus) ---ἔρωτι

πολλάκις ὦ πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum id in cauſſa eſt, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis eſſe belli, feſtiui, ſaperdæ, cùm ſimus σαπροί. Ex Ariſtonymo citatur illud ὅτι ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτον, τὸ ἀνοήτους ὄντας, τοὺς πολλοὺς, οἴεσθαι φρονίμους εἶναι: Id in primis eſt in vita humana noxium, quòd permulti cùm ſe ſapere putẽt, tamen deſipiant. Quamobrẽ nihil deterius aut periculoſius, quàm nimium ſibi fidere? Certè (vt de me ipſe aliquid) ſum ſatis mihi conſcius, quàm debili & penè nullo ingenio ſim: ſi quid tamen ſit, nunquam vllatenus me profeciſſe liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, túmque meo non minimo ſumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur, oculis expertus ſum, quàm non ſit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere. Nam ſæpenumerò contingit, vt nos plerique præſentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti: ſicque de nobis bene mereri putant, cùm ſæpius vt de coloribus cæci, ſic ii de noſtro captu & in litteris, aut etiam honeſtis actionibus profectu ſentiant. Interea tamen eorum in ſententiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos ſinimus. Craſſam me herclè & ſupinam credulitatem. Agnouit lubens Socrates de ſe Phyſiognomi iudicium, talémque à natura fore ſe palàm faſſus eſt, niſi ſe Philoſophiæ excolendum tradidiſſet. A qua quidem modeſtia longè ſemper abſumus, qui ementitos quoſdam ſapientiæ colores, & imaginaria virtutum ornamẽta nobis ineſſe demiramur; & vt vera credimus abſolutáque, quaſi quibus ad perfectionem addi nihil poſſit, ideóque moleſtè ferimus, ſi qui, dum noſtri mentionem faciunt, non ſatis honorificè loquantur, eáque tribuant quæ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratiſſimus ſanari admodum ægrè poteſt, niſi tamen aliquando meliore quodam impulſi genio, potius ſpectemus quid nobis deſit quàm quid adſit. Si quid enim adeſt, cauendum eſt in primis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par ſit, æſtimatum vileſcat apud alios: ſi quid deeſt, quod ſciamus ornamento nobis eſſe poſſe & vſui, efficiendum eſt, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri poſſit. Sed in

Aſſentationis malum.

Socratis modeſtia.

primis meminiſſe debemus, ſubindéque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, ſed quantum aliis ſimus inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim φιλαυτίας vitium tam nobis familiare ac domeſticum, ſed tamen in primis exitioſum, præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & deſidiam fouet, ſolet etiam vnà ſecum aduehere & alere turpiſſimam ignorationem, quam meritò Sophocles δυσμέλαστον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, cùm malignos habere vicinos, qui ſui laudator fuerit. Idcircò numquam probata eſt illa plus æquo pruriẽs φιλαυτίας opinio in

Aſtydamas hiſtrio. Aſtydamante hiſtrione, quòd ſuàs ipſe laudes inſcribi vellet ſtatuæ quàm meruerat. Non enim populus hominis votũ inſolens ſibi ferendũ eſſe putauit, quanquam de ſua patria bene meriti. At quod penè mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor eſt, Nymphas à Narciſſo, ſpretas veriſſimè dixiſſe: πολλοὶ σέ τε μισοῦσιν αὖ σαυτὸν φιλῆς.

Sophiſtarum nomen. Quid tam malè audiit Sophiſtarum nomen, niſi ob effrenatam illam, & cæcam ſui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil ſe neſcire iactabant impudentius) eóſque contrariis armis oppugnaret, nempè honeſta diſſimulatione potius, quàm pari verborum ſtrepitu atque contentione, dicebat hoc vnum ſe ſcire, quòd rerum omnium eſſet inſcius. Id verò non aiebat, vt falſa de ſe loqueretur, apud eos præſertim, quorum familiari conſuetudine vtebatur, ſed vt aſſereret ea lubens omnia ſe neſcire, quæ tàm impudenti fronte ſibi arrogabant triuiales illi ματαιολογοὶ, qui ſic liberales diſciplinas ipſámq. Philoſophiã oſtentando reuera proſtituerent & profanarẽt: aut potius vt ſignificaret ad verã ſolidámq ſapientiã neminẽ ac-

Arrogantes. cedere vnquam poſſe, niſi primũ ſe norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam ſtolido & lubrico, qui cùm nondũ primoribus labiis litteras deguſtarint, falſam tamen ſibi ſcientiæ perſuaſionẽ induãt. Ex quibus alii ſe αὐτοδιδάκτους, alii πανσόφους καὶ πανεπιστήμονας efferre non verentur: alii alios quoſcumque conuellunt & impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingenioſiores, nõ perpendũt, ὅτι μωμήσασθαι ῥᾶον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι. ſibi nempè ignoſcunt, vt Næuius ille Horatianus, qui ſeipſum ignorans carpebat alios, ſéque venia dignum cenſebat. Quamobrem audiit ad extremum, ſtultum & improbum hunc amorem eſſe, dignúmque notari. At quanto in errore verſantur, qui ſibi primas nullo tu-

bore tribuunt? Agatocles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret ſe ſolum & primum eſſe Dialecticorum, audiuit: Si ſolus es, qui primus? ſi primus, qui ſolus potes eſſe? Nõ eſt quòd repetã literatoris illius Rhemnii intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà ſecum natas, & tandem perituras diſciplinas. Nec eſt quòd memorem duorum in Philoſophia principum notam ſatis & peruulgatam φιλαυτίαν, Ariſtotelis nempè & Ciceronis, quorum hic tam ſuæ ipſemet induſtriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in procemiis laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò ſuis in eodem Philoſophico curriculo certatoribus parum fauerit, ſed quòd contradicendi ſtudio doctorem, etiam Platonem vexarit, ſui nominis celebritatem non parùm obſcurauit. Illi ipſi Philoſophi libris quos De contemnenda gloria ſcribunt, nomen etiam ſuum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum ſtudium, & exercendam doctorum hominum induſtriam: honos enim alit artes, nullúſque ſui laboris præmio & contentionis honeſtæ laude fruſtrandus eſt. At quis ſanæ mentis eum dixerit, qui ſibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo, Thraſylaum, quendã tanta inſania fuiſſe percitum vt quotquot naues in Pyræum appellerent ſuas eſſe credere: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliiſque ſuam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuerſus, hominem medico committeret. is vbi reſipuiſſet, affirmauit ſe numquam vixiſſe feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur: quippe qui in tanta voluptate nihil moleſtiæ ſenſiſſet. Perinde ſe habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento ſint, anxiè ſtudent, tum vel maximè quòd honorem alienum ſibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis ſucco & mera ærugine conſpergant. Olim diſcipulis mos erat, vt Proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. Quem morem ſecutus Plato 2. ad Dionyſium Epiſtola fatetur, quicquid ſcripſerit, non ſua ſed Socratis eſſe. Qui leges primùm tulerunt ad cicurandos mores, aut continendos hominum animos, earum inuentionem nõ ſibi, ſed alicui numini tribuerũt: tum vt diuinitatis nomine, quaſi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis, tum vt inſererent rudiorum animis leges, vt pulcherrimum Deorum inuentum, ſic & vtiliſſimum, à nemine eſſe violandas, ſed pectore colendas, tutandas, amandas. Sic &

Agatocles Peripateticus arrogans.

Rhemnius Palæmon.

Ariſtocles & Cicero φίλαυτοι.

Philoſophi φίλαυτοι.

Thraſylaus inſanus.

Platonis modeſtia.

Legum latores primi.

priores illi cùm referrent omnium artium & diſciplinarum inuentionem ad primam illam cauſſam, id eſt, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro natam eſſe commenti ſunt. Quorſum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima ſit modeſtia, quãque turpis valdéque pernicioſa *φιλαυτία*. Concludam itaque cum Platone, dicámque eum qui magnus eſt futurus, maximè decere, neque ſe, neque ſua ſic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius. *διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν, τὸν δ᾽ αὐτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον*: Idcircò eſt operæ pretium, vt quiſque nimium ſui amorem fugiat, meliores inſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his ſatis: cætera videamus.

Quod nimium tua forma tibi, &c.) Huic ſimile penè eſt Epigramma pictæ Poëſeos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam aſcribam:

Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugit (O iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum
Stultus vbi, cum ſe non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſil. Ficin. Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

tua forma tibi Narciſſe placebat.) Plutarc. Sympoſiac. 5. quæſtione 7. refert idem accidiſſe cuidam quem Eutelidam nominat, qui cùm ſe in vndis adſpectaret, amore ſui captus, penè periit dum ita deperiret.

Marcor. *marcor.*) putredo, caries. Metaphora, pro eo quod eſt deprauatio.

cladéſque.) mors & exitium, alia metaphora.

φιλαυτία.) cæcus amor ſui, attollens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat. 1 Carmin.

Peſſum. *peſſum plures datque deditque.*) pro, peſſundat & peſſundedit, Tmeſis peſſum, deorſum, quaſi ſub pedes proiectum. Apul. 5. Niſi eam peſſum de tantis opibus deiecero. Plaut. peſſum abire. Lucret. 6.

Multaque præterea ceciderunt mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare peſſum
Subſedere ſuis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo.) docendi ratione; id enim vi verbi intelligitur. *phantaſias.*) opiniones. Rerum tamen viſiones & imagines φαντασίας appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt *viſa* Cic. 1. Acad. *Phantaſiæ.*

Appendix.

Repeto illud è Platonis Cratylo: τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι ὑφ' αὑτοῦ πάντων χαλεπώτατον, ὅταν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν: *à ſeipſo decipi aliquem, res eſt omnium peſſima. nam quando ſui ipſius impoſtor, ne vel minimum à ſe diſcedit, ſed ſibi ſemper adeſt, quis non dicat hoc eſſe moleſtum? Verecundè hoc ita poeta princeps,*

---non ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

& M. Tullius, *Niſi me communis decipiat* φιλαυτία. Luſit in quemdam ſui nimio plus confidentem Strobilum, vir catus, & ſui natura minimè dicax, his omnino ſpiculis:

In ſpeculo, & vitreis ſeſe dum ſpectat in vndis
Cherilus, & nimio flagrat amore ſui,
E doctore vago bacchatur vappa, ſuoſque
Collegas nihili cæcus, inerſque facit.
Ringit, & ipſe ſuos patitur pro crimine manes,
Sic neque ſe inſanum cogitat eſſe miſer.

Succurrebat pridem exemplum Theſſali apud Plin. hiſtoriæ mundi lib. 29. vbi ſic ſcribit: Eadem ætas, Neronis principatu ad Theſſalum tranſiliuit, delentem cuncta maiorum placita, & rabie quadam in omnes æui ſui medicos perorantem. Hic tanta arrogantia fuit, vt Iatronicem ſe inſcripſerit, quaſi medicorum victorem.

Fed. Morelli Corollarivm.

Hic φίλαυτος, quem tranſuerſum agit: *Cæcus amor ſui,* Flacco permittente, *---ſine riuali ſeque & ſua ſolus amabit.* Ariſtot. ix. Moral. ad Nicomach. ἐπιτιμῶσι τοῖς ἑαυτοὺς μάλιστα ἀγαπῶσι· καὶ ὡς ἐν αἰσχρῷ φιλαύτους ἀποκαλοῦσι. Tandem exploſa φιλαυτία vitioſa: optimum illius genus eſſe probat, qua virtute præditus meliorem ſui partem amat, qua ſapit & intelligit: vt ſibi & aliis profit, τὸν ἀγαθὸν δεῖ φίλαυτον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς ὀνήσεται τὰ καλὰ πράττων καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελήσει.

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

QVID matutinos Progne mihi garrula ſomnos
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitùs eruere.

Character huius Emblematis.

IMitatus eſt Anacreontis Odam εἰς χελιδόνα, quæ ſic habe

τί σοι θέλεις ποιήσω,
τί σοι λάλη χελιδών,
τὰ ταρσά σου τὰ κοῦφα
θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου
τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς
ἐκεῖνος, ἐκθερίξω,

τί μὲν καλῶν ὀνείρων
ὑπορθρίαισι φωναῖς
ἀφήρπασας Βάθυλλον.

Quam ſic Latiis numeris donauit H. Stephanus.

Quibus loquax, quibuſnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrumne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam ſecémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Feciſſe fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas ſtrepens ad aures,
E ſomnijs beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiuſdem argumenti eſt lib. I. Epigr. Græcor. Ἀργενταρίου hexaſtichō gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd cum importuno ſuo cantu excitatum, ſuauiſſimo ſomno priuarit, ideóque malum illi imprecantur. Hîc autē hirundinem obiurgat ſomnos matutinos auertentem, ſuóque importuno cantu dormientes excitantem, idque maximè in eos torquet, qui odioſa garrulitate rationis inopiam præ ſe ferre ſatis arguunt, vt Progne abſciſſa lingua in hirundinē garritu nimio inſignem commutata, eos ſignificet, qui ſapientiæ parum, loquentiæ multū habent. Et ſanè vſu venire ſolet, vt loquaciores ferè ſint quibus eſt rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenii viribus anteſtant: cùm apud graues & ſapientes quoſque viros ſilentium commendatiſſimum, verborúmque parſimonia grata ſit. Extat apud Ariſtophanē de Cleophonte quodam garrulo dicterium: *Garruli odioſa importunitas.*

ἐφ᾽ οὗ δὴ χείλεσιν ἀμφιλάλοις δεινὸν ἐπιβρέμεται θρῃκία χελιδών.

Ex cuius labris hirundo Thracia inſtrepit. Quò ſpectat præceptum Pythagoricum, Hirundinem ſub eodem tecto ne habeas. quo ſignificatur, abſtinendum eſſe à conſuetudine garruli & ſuſurronis: & illud Nicoſtrati.

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγχοντ᾽ ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ. hoc eſt,
Loqui ſi indeſinenter multaque, & velociter,
Prudentiam indicaret: vtique hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

Lege Plutarch. 8. Sympoſiac. problem. 7.

Hirundo quid.

Progne garrula.) Adnota hoc loco hirundine garrulitatem ſignari. Pierius Hieroglyph. 22. Videtur autem primũ hunc verſum ex Martiale mutuatus lib. 14.

Si matutinos facile eſt tibi rumpere ſomnos.

Lucanus in tertio:

Dum non ſecuros liceat mihi rumpere ſomnos.

Luſcinia.

& obſtrepero Daulias ore canis?) Daulia, daulis, vel etiam daulias, pro luſcinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit ſuo ditione Regis Thraciæ) in auem ſui nominis transformata dicatur à Poëtis: Ouidius 6. Metamorph. & Prou. Daulia cornix. Videtur autem hîc noſter Alciatus Prognen cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abſcidit (cùm ei vim intuliſſet) non autẽ Prognæ vxori. Hac de re vide quid diſceptent Cœlius Rhodigin. lib. 29. cap. 26 (non defuerunt enim qui Prognen in luſcinia commutatam fuiſſe aſſeruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius. 6. Miſcellan. annotation. in Virg. Non enim video quàm ſit neceſſe quæſtionem hanc inter Grammaticos controuerſam dirimere. vt neque vacat conferre quæ legimus apud Thucididem lib. 2. τῆς συγγραφῆς, Pauſaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. ad alia enim progredimur.

Vpupa.

Dignus Epops Tereus, &c.) id eſt, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam reſcindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam criſtam in capite retinet & quaſi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, πȣ̃, πȣ̃, id eſt, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap. 29. Alii in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45.

putare.) ſcindere. metaph. à vitibus.

Appendix.

Solinus: In Senienſi regione, non longè à Flauiopoli colonia, Byziæ opidum, quondam arx Terei regis, hinc inuiſum hirundinibus, & deinceps alitibus illis inacceſſum.

COROLLARIVM FED. MORELLI.

Hirundinem peruigilem ſeu vigilarem vocat Auſonius, Phaleuciis Ephemeridis.

Iam ſtrepit nidis vigilax hirundo.

Vt Heſiodo λακέρυζα κορώνη dicitur, *cornix garrula.*

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQVALIDA *vipereas manducans femina carnes,*
Cuique dolent oculi, quæque ſuum cor edit.
Quam macies & pallor habent, ſpinoſaque geſtat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2. Pyth. ſic: ---στάθμας
δέ τινος ἑλκόμενος
περισσᾶς, ἐνέπαξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανᾶται τυχεῖν.

Qui lance libraue alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus moleſtum ſuo antè animo, quàm quæ ſecum corde molitur, aſſequatur. Id eſt: qui ob facultates cuiuſdã, opúmque abundan-

tiã animo diſcruciatur, ſeipſum angit miſerè, ſibíque ante inſligit vulnus, quàm nocere poſſit ei cui inuidet. Nullum vitium inuidia penè vetuſtius eſt, aut homini damnoſius & efferatius: quandoquidem ſi cum quibuſlibet aliis conferatur, inſpiciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia ſunt, quæ non aucupentur aut ſentiant aliquam voluptatẽ. Inuidus perpetuò mœret ac triſtatur, eóque grauiùs afficitur, quo maiori tenetur inuidia, qui non ſecus atque ædes, in quibus ipſe ſit, conflagret. Miſerrima ſanè conditio, ſed quæ tanquam felicitatis pediſſequa, ſucceſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua inuidorum triſtiſſima & infeliciſſima vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus paſcantur quæ ſibi horribilẽ perniciem adferant, quique ſine cõſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & inſectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius aut miſerius, cùm vt aliis noxã damnúmque inferat, ſibi prius, & quidem ſæpenumerò grauiùs nocet? Ergo in cæteris iniquiſſima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tãquam veneno proprio afficit, perdit, abſumit, eúmque vlciſcitur primum, à quo concepta & educata fuerit. quod habet illud

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ,
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Squalida.) ſordida & inculta. Squallor etiam triſtitiæ nota.

Inuidia vt Vipera.

Vipereas manducans carnes.) Inuidia ſimile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidii in deſctiptione Inuidiæ, 2. Metamorph.

-----videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum, &c.

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt: viperas carnes edit inuidia, quòd alienis malis gaudeat, iiſque paſcatur: (id vitium Græcis appellatur *ἐπιχαιρεκακία*) vel id dicitur vt eius pernicies oſtendatur. quæ enim venenata venenis alũtur animalia, exitialius venenum habent.

Cuique dolent oculi, &c.) Hinc illud Maronis:

Teſtatur gemitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitque dentes,

Sudat frigidus intuens quod odit.

quæque ſuum cor edit.) Alluſio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id eſt, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuſcul. ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum neſcio quo: — *Cor non edendum.*

Ipſe ſuum cor edens, hominum veſtigia vitans.

Similes Maronis verſus hi:

Veſanos tacite mouet furores,
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis. Tityique, vultur intus
Qui ſemper lacerat, comeſtque mentem.

Quò ſpectat dictum Matreæ Alexandrini, qui ænigmate luſitando aiebat ſe belluã alere quæ ſe ipſam abſumeret: θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίοι. quo ſignificabat quorundam inuidiam, qui improbè & ignauè dolerent ob proſperos ſuorum laborum ſucceſſus. Retulit Euſtath. 1. Odyſſ. & Athenæus. Seneca lib. de paupertate: Interdum non licet eſſe palam miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes Græci dicunt δακνέσθαι, vel τὴν καρδίαν δακνέσθαι, cùm grauem & moleſtam animi ſolicitudinem ſignificant. Et δακέθυμος ἄτη, noxa animum mordens, vt Homerus Iliad. vltimo,

--- τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων.
σὴν ἔδεαι κραδίην: quouſque lamentans & mærens cor tuum exedes?

Quam macies & pallor habent, &c.) Sic Ouid. — *Pallor inuidi.*

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nunquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno, &c.

& Virgilius:

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat oſſa.

ſpinoſaque geſtat tela manu.) Hoc referendum eſt ad aculeatam inuidiorum maledicentiam. Siquidem. — *Inuidi maledicentia.*

Effundit mala lingua virus atrum,

& perpetuò carpit quod aſſequi numquam poteſt. Ad id reſpexit Ouid cùm ait: — *Inuidi rebus à Iuliano geſtis impenſe detrahebant apud Conſtantium.*

Indoluit, baculumque capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant.

Ad finem huius placet addi exemplum inſigne inuidæ maledicentiæ, ex Ammia. lib. 17. quo loco narrat quantum apud

Conſtantium Auguſtum detraxerint aſſentatores rebus præclarè à Iuliano geſtis. Omnes qui plus poterant in palatio adulandi profeſſores rectè conſulta, proſpereque facta vertebant in riſum, talia ſine modo ſtrepentes inſulsè, in odium venit cum victoriis ſuis capella, non homo: vt hirſutum Iulianum carpentes, eúmque talpam loquacem nominantes, & purpuratã ſimiam, & litterionem Græcum: & his congruentia plurima, atque vernacula principi reſonantes, audire hæc taliáque geſtienti, virtutes eius obruere verbis impudentibus conabantur, vt ſegnem inceſſentes, & tumidum & vmbratilem; geſtáque ſecus verbis comptioribus exornantem: quod non tunc primitus accidit námque vt ſolet ampliſſima gloria obiecta eſſe ſemper inuidiæ, legimus in veteres quoque magnificos duces vitia crimináque (etiamſi inueniri non poterant) finxiſſe malignitatem ſpectatiſſimis actibus eorũ offenſam: vt Cimonem Miltiadis filium inſimulatum inceſti; qui prope Eurymedonta Pamphylium flumen Perſarum populum deleuit innumerum, coegitque gentem inſolentia regis elatam, obſecrare ſuppliciter pacem: Æmilianum itidem Scipionem, vt ſomniculoſum, æmulorum incuſari maleuolentia, cuius impenetrabili vigilantia obſtinatæ in perniciẽ Romæ, duæ ſunt potentiſſimæ vrbes exciſæ. Necnon etiam in Pompeium obtrectatores iniqui multa ſcrutantes, cum nihil vnde vituperari deberet, inueniretur, duo hæc obſeruarunt ludibrioſa & irrita, quod genuino quodam more caput digito vno ſcalpebat: quodque aliquandiu tegendi vlceris cauſa deformis, faſciola candida eius colligabat: quorum alterum factitare vt diſſolutum, alterum vt nouarum rerum cupidum aſſerebant, nihil intereſſe oblatrantes argumento ſubfrigido, quam partem corporis redimeret regiæ maieſtatis inſigni, in eum virũ, quo nec fortior, nec cautior quiſquam patriæ fuit, vt documenta præclara teſtantur.

Appendix.

In veneficos. Plinianum illud rectè concinit, lib. 24. Sed quis inuenit illa venena ſcilicet, præter hominem? Dein ſequitur: Quid? non & homines quidam ad venena naſcuntur? atra hominum, ſeu ſerpentium lingua vibrat; tabeſque animi contracta adurit culpantium omnia: ac dirarum alituũ modo tenebris quoque & ipſarum noctium quieti inuidentium gemitu, quæ ſola vox eorum eſt, vt in auſpicatarũ animantium vice obuii quoque vetant agere, & prodeſſe vitæ: nec vllum abominari ſpiritus præmium nouere, quaſi odiſſe omnia.

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

ERVCA *capripes redimitus tempora Faunus*
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert.
Eſt eruca ſalax, indéxque libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas ſemper amare ſolent.

LIbidinis ſymbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite geſtet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpotè quæ virtutis ſit calidiſſimæ. Plin. libro 19 cap. 8. Satyrus autem, ſiue hircus, luxuriam putidam & olentem deſignat. Sunt enim Satyri ad Venerem propenſiſſimi: vnde id nominis dictum putant à σαϑῃ, quod virile membrum eſt. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipſo fœtere & olentem eſſe, vt *Symbola libidinis.* *Satyri libidinoſi.*

quemque ab illicitæ Veneris titillationibus ſubducat.

redimitus tempora.] caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa:

——Gratia redimita mitella.

Ouid. 3. amorum, eleg. 6.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

In 10. Æneid. vbi de Æmonide Phœbi ſacerdote:

Infula cui ſacra redimibat tempora vitta.

Eruca. *Eſt eruca ſalax.*] frequens enim eius eſus Venerem ſtimulat. Ideò antidotum contra amorem præſcripturus Ouid ab erucæ vſu cauendum ſuadet 2. De remedio Martialis etiam:

-----Venerem reuocans eruca morantem.

& appendicibus Virgilianis:

-----libidinoſis incitatus erucis.

ibidémque,

-----ſalaces nocte tollat erucas.

vt & Æmilius Macer in eleganti opuſculo De viribus herbarum:

Non modice manſam, Venerem ſtimulare, vel hauſtam
Confirmant medici pariter pluresque poetæ.

loquitur de eruca. Illud tritum vulgò:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

Et ex Ouidio etiam illud:

————ex horto quæ venit herba ſalax.

indexque libidinis hircus] Teſte Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Index libidinis hircus.] Hinc puto torquendum Ariſtotelis verbum τραγίζειν, quod nonnulli vertunt, hirquitalire, id eſt in morem hircorum ſalacium clunes mouere, & laſciuire, quamquam ab hircino odore fæculento alii trahant. Non poſſum tranſilire quod retulit Pauſanias de ſimulachro Veneris hirco inſidentis ad ſignificandam nimirum coitus inſanam petulantiam. Item Atticis, narrat hiſtoriam de Satyris, eorúmque libidine valde prodigioſam, quam ſe ait accepiſſe ab Euphemo Care. Is cum nauigaret in Italiam vi ventorum pulſus ad extimum mare, quod nauigari non ſoleat, perlatus eſt. Inſulæ ibi multæ ſunt ac deſertæ, quarum incolæ ſunt agreſtes homines. Eæ inſulæ nominantur Satyricæ, in quibus homines rubicundi, qui caudas in medio dorſo habeant, equinis non multo minores. Qui ſtatim vbi ſenſerunt nouos veniſſe hoſpites, ad nauigium, quaſi facto impetu, accurrerunt, nullámque vocem ediderunt, ſed mulieribus vna ad-

Hiſtoria prodigioſa de Satyris.

uectis manus iniecerunt, Nautæ metu perculſi, barbaram mulierem in inſulam proiecerunt, eam Satyri non ſolum qua parte naturæ conſuetudo permittat; ſed & toto corpore libidinoſe violarunt.

Et Satyri Nymphas.] Vide Ælianum libro 3. De Var. hiſt. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, ἐφήμεροι καὶ σάτυροι καὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinoſis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idem in Pericle: οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος: Satyri Baccho ſacri erectos habent mutones, diuinæ ſymbolum poteſtatis.

Luxurioſorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

RVPIBVS aëreis ſummique crepidine ſaxi
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

Fons Emblematis. HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptum. Dicebat enim eos, qui profusè & temerè bona decoquerent opeſque in rebus Venereis, conuiuiis magnificis & id genus aliis arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Illud eſt quod vulgus noſtras crebrò

vſurpat. E diuite malo malæ opes, & opibus bonis eos indignos eſſe penitus, qui iis vtantur malè. Fit enim ſæpe, vt ampliſſimæ poſſeſſiones, quæ in pios vſus conuerti debuerant, in ſumptus inutiles, aut etiam pernicioſos & deteſtãdos prodigantur, nulla habita iuſti aut æqui ratione. Sententiam illam argutam Diogenis retulit in Paraphraſi Menodoti orationis ἐπὶ τὰς τέχνας, Galenus, his planè verbis : καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης, ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολοιοὺς ἐσθίειν· τούτων τε τὰ χρήματα μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν κολάκων. id eſt, Præclarè itaque Demoſthenes & Diogenes. ſiquidem ille diuites imperitos, nullóque literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat : hic autem eoſdem ficubus comparabat, quæ naſcuntur in locis præruptis, & ad quæ difficilis acceſſus eſt. earum enim arborum fructu non homines, ſed coruos & graculos veſci : horum autem hominum bona & reditus non ab honeſtis hominibus, ſed à quibuſdam facetis & aſſentantibus abſumi.

Rupibus aereis.] id eſt, editiſſimis, altiſſimis, eadem metonymia qua ſuperiùs *aereo nido* dixit.

ſummique crepidine ſaxi.) Videtur hoc hemiſtichium ex 10. Æneid. imitatus :

Forte ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi.

Editioris autem loci cuiuſque extremitas crepido appellatur, éſtque ora terræ, quam alluit aqua. ἀκρόκαρπος arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans. *Crepido.*

Ficus acerba.) Caprificum intellige.

improba cornix.) id eſt, inauſpicata, quam Virg. ſiniſtram vocat in Eclogis: & improbam 1. Georgicon, vt & improbus anſer ob garrulitatem. Cornicem autem priſci inter prodigioſas aues reponebant. Itaque his nominibus improbæ vitæ homines intelligit, à quibus nulla poteſt neque gratia, neque commoditas peti. *Cornix inauſpicata.*

paraſiti.) ſcurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciunt. De his in ſequentibus commodiùs.

ſcorta.) meretrices.

iuſtos.) viros bonos. In ſacris, iuſti dicuntur non tãtùm qui iuſtitiam, ſed & qui virtutes alias omnes colunt: eáque iuſtitia eſt, quæ in ſe virtutem amplectitur omnem. & Plato Dialo- *Iuſti qui.*

go, qui ἐρασταὶ, vel περὶ φιλοσοφίας inſcribitur, virtutes morales vno iuſtitiæ nomine complecti videtur.

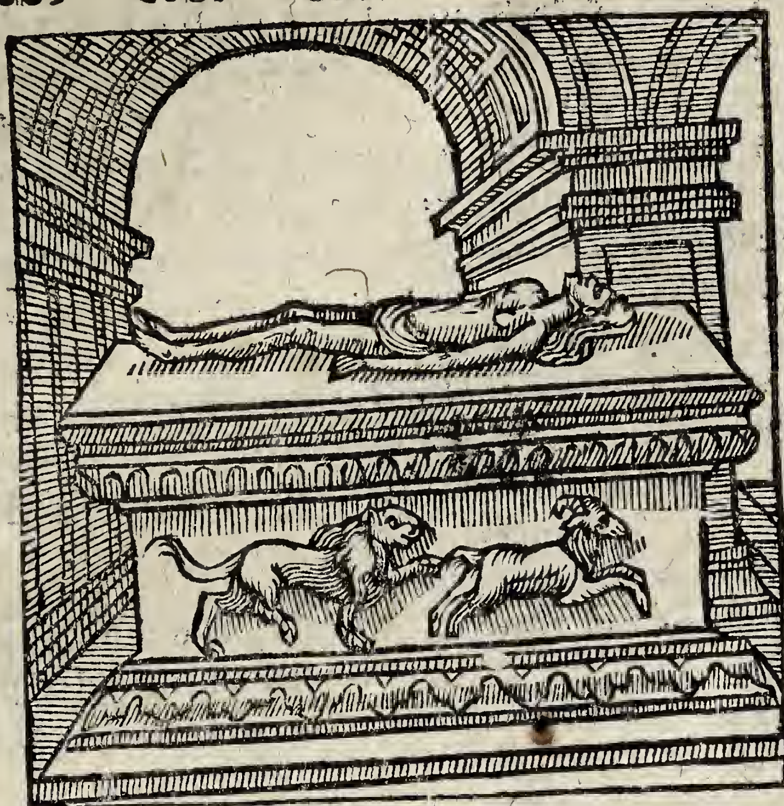
Appendix.

Verba Plutarchi confero ex apophthegmatis philoſophorum: τοὺς ἀσώτους, ἔφη, παραπλησίους εἶναι συκαῖς ἐν κρημνῷ πεφυκίαις, ὧν τοῦ καρποῦ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἀπολαύει, κόρακες δὲ καὶ γῦπες ἐσθίουσι.

» *iuſtos*] Tull. 1. offic. Iuſtitiæ ineſt ſplendor virtutis maximus, » ex qua boni viri nominantur, cuius primum munus eſt, ne cui » noceat; deinde vt communibus pro communibus vtatur; pri» uatis, vt ſuis. Idem in 2. Iuſtitia, ex qua boni viri appellantur » mirifica quædam res multitudini videtur. Referre poſſis quæ » diſputat περὶ νόμου Dion ſophiſta, & Ariſtot. 5. de morib. ad » Nicomach.

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

QVIS tumulus? cuia vrna? Ephyrææ eſt Laidos. ah! non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma. illam iam carpſerat ætas,
Iam ſpeculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid ſcalptus ſibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprehenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes:
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans.

LAïdem tota Græcia celebrauit ob inſignẽ venuſtatem, ad cuius ædes frequens fuit concurſus, vt præter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pauſan. teſte 2. Corinthiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatẽ exegerat, celebre *Lais formoſiſsima.*

viſebatur ſecundum Bellerophontis ſeptum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templum, cui pro inſigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impoſita fuiſſe perhibetur: quo ſimulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum ſtolidúmque animal, amatorem veſanum intellige, illum quidem à leæna partibus poſterioribus ſcalptum retentúmque: quo rapina meretricia imperiúmque in amaſios libidine prurientes, & quaſi vinculo turpi colligatos exprimitur. Cæterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterũ ſententiis conſtat, & maximè ſacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Ægyptum ductus eſt. Plautus Truculento:

Leæna meretricem ſignificat.

Bonis eſſe oportet dentibus lenam probam,
Arridere quiſquis veniat, blandè alloqui, malè corde
Conſultare, bene loqui, lingua: meretricẽ eſſe ſimilem ſentis Cõdecet,
&c. Huic conuenit ſenarius veteris cuiuſdam Græci poëtæ:

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par eſt leænæ & feminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 10. in quibus Laïdis monumenti huiuſce meminit, & Gyrald. Syntagmate 12. hiſt. Deorum. De Laide plura apud Athenæum cap. 20. lib. 13.

Ephyrææ.

Ephyrææ eſt Laidos.) Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ nunc eſt Corinthus. Propertius lib. 2.

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen.

Mors nemini vitatur.

Ah! non Erubuit tantum perdere Parca decus.) Nimirùm mors nemini parcit. Virgilius in appendicibus:

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

& Horat. lib. 3 Odar. *Mors & fugacem perſequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus timidoque tergo.

Senectute forma defloreſcit.

Parca.) Atropos, id eſt, mors ipſa rerum vltima linea.

ætas.) nempe ſenilis, qua veniente color & venuſtas flacceſcit. Ouid. 3. Triſt. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis,*
Rugáque in antiqua fronte ſenilis erit.
Inijciétque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Iam

Iam ſpeculum Veneri, &c.) Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus ceſſant, dicuntur vulgo arma poſuiſſe: & qui alicui omninò arti renunciaſſent, Deo illi qui arti præerat, inſtrumenta eius artis ſuſpendebant. Horat. 3. Carm. 26 *Veneri ſpeculum dicari.*

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non ſine gloria:
Nunc arma, defunctúmque bello
Barbiton hic paries habebit.

Idem 1. epiſtola ad Mæcenatem: ----*Veianius, armis*
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro.

vt alicubi Virgil. ----*hic victor ceſtus, artémque repono.*

loquitur de Entello. Sic ſcorta, cùm ad ſeniles annos perueniunt, Veneri ſpeculum dicant. Auſonius:

Lais anus Veneri ſpeculum dico: dignum habeat ſe
Æterna æternum forma miniſterium.
At mihi nullus in hoc vſus, quia cernere talem
Qualis ſum, nolo: qualis eram, nequeo.

Ægrè ferunt enim rugas contractas, amiſſámque formæ gloriam, quam diu in ſpeculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Triſt.

Cumque aliquis dicet, fuit hæc formoſa, dolebis,
Et ſpeculum mendax eſſe querére tuum.

Idem ferè auctor, De medicamine faciei:

Tempus erit quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſſa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te ſpeculo videris alterum:
Quæ mens eſt hodie, cur puero non eadem fuit?

De ſpeculo multa paſſim leguntur. Amor, vt ait Euripides,

φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα.
(*Flauos capillos adamat, & ſpeculum nitens.*)

Apud eundem, Electra damnat formæ lenocinium, vſu quæſitum ſpeculi, in matre Clytæmneſtra, abſente marito Agamemnone:

ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.
Flauos comæ nexus reuincis molliter.

quæ flauos orbes crinium ad ſpeculum ſtudioſe cōponebas. Sed & Ouidius tenerorum doctor amorum, eleg. 14. lib. 1. ad amicam.

Quid male compoſitos quereris periſſe capillos?
Quid ſpeculum mæſta ponis inepta manu?

Vir gregis eſt aries.) Virum gregis appellat arietem, vt primo *Vir gregis.*

Transformat. Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.

Virgilius etiam de Capro:

Vir gregis ipſe caper.-----

& in Georgicis.

Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.

Vide Macrob lib. 6. cap. 6. Hanc loquendi formam vſurparunt auctores certè graues, vt miſſum faciam Ciceronem, qui oratione in Piſonem, admiſſarium pro homine immoderatæ libidinis dixit. Papinianus enim de admiſſario tauro,

-----ſtabuliquemaritus.

» Et Saluianus in 7. de pcouidentia: Si verè vt emiſſarii equi,
» non ad paucas tãtum, ſed penè ad omnes vernulas ſuas, id eſt,
» ad greges proprios irruebant, & in morem earum pecudum,
» qui mariti gregum appellantur, feruidæ libidinis debaccha-
» tione graſſantes, in quamcumque eos fœminam primam ar-
» dens impudicitiæ furor traxerat, irruebant.

Appendix.

Suidas tradit Corinthum Veneri operatam, Cotyn, Deam turpitudinis & præpoſteræ libidinis præſidem coluiſſe, quæ eadem Cotyto dicebatur: in cuius tutela obſcœni infamium amorum ſectatores erant. Eam enim nominat Suidas ἔφορον τῶν αἰσχρῶν Solinus Polyhiſtor. cap. 11. de Sicilia: Hîc Lais illa, quæ eligere patriam maluit, quàm fateri. Hoc dicit, quod cùm nata Craſti foret, quæ vrbs Siciliæ eſt, Corinthi agere, Corinthiáque dici maluit. De ea ſcriptum carmen anonymi cuiuſdam, eruditi ſanè hominis:

Lais anus ſpeculo ſe contemplata nitenti,
Vt ſolitum vidit deperiiſſe decus,
Labraque nunc pallere olim inuidioſa corallis,
Et verſa in canas aurea fila niues,
Et qui certabant ebori rubigine dentes,
Squallere, & ruga tempora laxa rudi,
Luminaque illuſtri tantum non æmula Phœbo,
Nunc ſub mucoſo clauſa latere ſpecu:
Et tamen idem animus ſtimulos ſub pectore eodem,
Et noto ſenſit feruida corda Deo,
Sic ſecum facie nimium viuacior, Omens,
Cur dudum nec anus eſt, tuque puella manes?

Id non malè quadrat in noſtrum hoc Alciati carmen, ſed accepi pridem à viris Italici ſoli, id ſcriptum fuiſſe in quandam

meretricem Venetam, quæ ætatis lapſo, ſeu decuſſo flore, quoties ſe in ſpeculo conſpiceret, fronte iam rugis obſita, miſerè contabeſcebat, & nihilo ſegnius ardore tentiginis premebatur.

clune tenetur amans.] Horat. 1. ſatyra lib. 1. Sermon.

Quod pulchræ clunes, breue quod caput, ardua ceruix,
Hoc illi rectè, ne corporis optima lynceis
Contemplere oculis.

Locus iſte omnis ſanè lubricus ac Venereus, quo feſtiuus ſcriptor mulieres equis vænalibus comparat. Sed ad rem, clunes, & earum inſpectio, ſedes ac incitamentum libidinis, quarum intuitu mulieres *ἀνδρομανεῖς* homines otioſos adigunt ad inſaniam. Sed quis non videt quàm fœdum ac contemptum clune capi, & voluptati turpi ſuccumbere? quàm belluinum ſi homo rationis particeps nihil putet inter ſe & qudrupedem intereſſe?

Corollarivm Fed. Morelli.

¶ Huic Laïdis tumulo non inconcinnè inſererentur quę apud Libanium dicit meretrix cum reſipuiſſet in Ethopœia, *Τίνας ἂν εἴποι λόγους πόρνη σωφρονίζουσα.* pag. edit. & verſionis noſtræ 170. hoc exordio, *Ἐῤῥέτω μοι γένος τῶν προαγωγῶν*, *Valeat mihi genus lenonum.* In medio legendum, *νόμον ἐν τῷ Λιβάνῳ θήσω, legem in Libano conſtituam*, de Libano monte in quo delubrum & ſignum fuit Veneris. In clauſula profitetur ſe euerſuram *τῶν ἑτέρων* vel potius *ἑταιρῶν πικρὸν ἐργαστήριον*, Meretricum acerbam officinam.

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

V I L L O S Æ *indutus piſcator tegmina capræ,*
Addidit vt capiti cornua bina ſuo:
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore ſargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.
Capra refert ſcortum: ſimilis fit ſargus amanti,
Qui miſer obſceno captus amore perit.

Sargus quid. HOc de ſargo piſce, qui ſit à laruato piſcatore deceptus, manifeſtè in eos torquetur, qui cæco turpíque amore capti decidunt in obſcenam perſonatarum meretricum naſſam, mentis errore neſcio quo rati pulchrum id eſſe quod pulchrum apparet. ſed tandem eos multum diúque pœniter

cum ad ſeſe redeunt: nõ enim poſſunt effugere cùm maximè volunt. Quod diſcrimen vt vitari poſſit, adhibenda eſt cautio diligens. Vt enim noſtrates dictitant, Prius noſſe opus eſt quàm amare. eo quod qui primò viſam ſtatim exardet, leuitatis non minimum præ ſe fert argumentum. Iudicio ſiquidem eſt opus & maturo conſilio. Proinde bellè Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiuſmodi ignes, ſic honeſtos probat: ait enim. *Quomodo à turpi amore cauẽdum ſit.*

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet:
Gaudeat, & vento nauiget ille ſuo.

Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morſu peſtilenti maximè noceat: gramina enim peruestigat, quæ auidiſſimè depaſcitur: ſic meretrix adoleſcentiæ potiſſimùm cupida eſt, nimirùm ætas ea eſt, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quòd Thallum adoleſcentem, qui in Atticã mel & caricas empturus aduenerat, abligurißet. Huc ſpectat dictum Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Eſca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo piſces. Vide Plinium ſub finem cap. 59. libri 10. Sed tibi factum ſatis iri puto, ſi conſulas Ælianum de animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc conferre non piguit. φιλοῦσι πῶς τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς, ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠιόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἱ δὲ ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι; καίτοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοὶ τὴν ἄλλως· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν. καὶ ὑφ᾽ ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ᾽ αὐτὰς σπεύδουσιν. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δὲ ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβάλλων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ. εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ᾽ ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβρεχθέντα. ἑλκόμενοι δὲ οἱ σαργοὶ ὡς ὑπό τινος ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγός, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ σκληρῷ. Quorum verborum hæc eſt ſententia: Capras ſagi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ ſecundum littus paſcuntur, ſtatim præ lætitia geſtiunt, & quantum maximè poſſunt, adnatant: & quanquam ſalire non poſſunt, tamen

Capra meretricem ſignificat.

Voluptas malorum eſca.

Locus Æliani, eſt typus huius Emblem.

„ ſalire nituntur, ſed fruſtra tamen. Caprarum odorem perci-
„ piunt etiamſi in fluctibus verſentur; quæ cauſſa eſt vt accede-
„ re ad capras in primis affectet. At cùm in ſuo amore ſint adeò
„ infelici nati ſidere, earum cauſſa capiuntur quas tam deper-
„ eunt. Piſcator enim caprina indutus pelle cum cornibus, inſi-
„ dias ſtruit, ſole relicto à tergo: atque farinam iure caprino
„ madefactam in eam deiicit partem maris in qua ſargi ſunt:
„ quo illicio odoris capti ſargi accurrunt, farinam deguſtant, &
„ maximè odore capiuntur eius pellis caprinæ quam ſentiunt.
Ex his itaque piſcator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumenti copioſiùs illuſtrandum repetenda eſt pulcherrima Socratis diſputatio cum Ariſtippo 2 Commentatiorum Xenophontis, & colloquium eiuſdem Socratis cum Theodora, lib. 3. Conſtat autem hîc alludi ad Platonicum hoc, ἡ ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: *voluptas malorum eſca* de quo ſupra.

Scopus Emblem.

Villoſæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus eſt ex Moreto Virgiliano:

------& cinctus villoſæ tegmina capræ.

Simus grex.

In laqueos ſimi quem gregis] Sargus capræ amore correptus, & ementita capræ forma deluſus illaqueatur. Simum gregem pro capris dixit. eodem epitheto vſus eſt Poëta 10. ecloga:

Dum tenera attondent ſimæ virgulta capellæ.

Citantur & hi verſiculi Næuii Ægiſtho:

Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus.
Ludens ad cantum claßium luſtrat.

Laqueo amorem ſignificari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo ſenſu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

Ouid. appoſitiſſimè:

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator,
Se ſolum thalamos ſperet habere tuos.

obſceno captus amore perit.] Imitatus & mutatus eſt Ouid. illud Faſtor. 2.

-----cæco captus amore furit.

vbi de Tarquinio amore Lucretiæ capto.

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE *ſatæ Circes tam magna potentia fertur,*
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equum domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

HOmerus Odyſſeas κ ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotóq; pharmaco venefico ſtatim in porcos eſſe trãsformatos. Quo figmẽto adumbratur meretricis & libidinis fœdæ typus. Ea enim ſuis præſtigiis humanas illas cogita-

Vlyßis ſocij à Circe in belluas trãsformati.

tiones & naturales motiones (quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes excitat impotenter, & mutat in deterius, ex quo fit vt homo naturæ diuinæ particeps, in belluam degeneret. Per Vlyſſem, qui nullo veneficio à priſtina forma dimoueri poteſt, mentem animæ ducem intelligimus. Quod ſic ad veterum mythologorum ſenſum expreſſit vir induſtria & ingenio nulli penè ſecundus Eraſmus: Quid innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, niſi eos qui nequaquam ratione ducuntur, id quod hominis eſt proprium, ſed totos ſeſe dediderunt turpibus affectibus, iam præter hominis vocabulum nihil hominis habere, ſed ad pecudum degeneraſſe naturam, puta libidine in vrſos, ſomnolentia ignauiáque in ſues, ferocia in leones, atque ita de conſimilibus? Quid Vlyſſes, qui ſolus poculo epoto, virgáque monſtrifica percúſſus, non eſt mutatus, niſi firmum illum & conſtantem ſapientis habitum qui nec frangi terroribus, nec vllis affectuum illiciis ab honeſto poteſt abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo eſſe inſpiciendam, quòd Circe meretrix, quos ſibi amore turpi deuinxit, effeciſſe tandem prædatores, viarum obſeſſores, ſicarios, parricidas, nempe quibus nihil ſurpereſſet ad vitam miſeram ſuſtinendam: quæ vitia cùm potiùs ferarum ſint quàm hominum, rem totam lepido & commodo ſchemate Homerus, & alii nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui ſententiæ ſubſcribit Palladas lib. 1. Græcor. epigr. his verbis:

Socij Vlyſſis qui.

Vlyſſes quid.

Circe meretrix.

τὴν Κίρκην οὔ φημι, καθὼς εἴρηκεν Ὅμηρος,
ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἢε λύκους,
τοὺς αὐτῇ προσιόντας· ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος
τοὺς δελεασθέντας ϖτωχοτάτους ἐποίει.
τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα δίκην ζώων ἀλογίστων·
ἔμφρων δ' ὢν ὁ δυσσεὺς τὴν νεότητα φυγὼν.
οὐχ Ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δώρημα λογισμὸν
εἶχε, γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον. id eſt,

Non vt Homerus ait triſti medicamine lectos
Hoſpitio Circe reddidit ipſa ſues:
Pauperior ſed quiſquis erat diſceſſit ab illa:
Nam meretrix quondam pernicioſa fuit.
Exutoſque ſua prorſus ratione maritos
Fornice continuit, non ſecus atque feras.

Et tamen hanc pulchre deluſam ſprevit Vlyſſes,
Inſigni rerum conditione valens.
Mercurioque datam nec fas eſt credere Moly,
Ille ſed ingenio reppulit vſque dolum.

Quinetiam nemo non videt eodem recidere Horatii carmina 1. Epiſtolar.

Sirenum voces & Circæ pocula noſti:
Quæ ſi cum ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non niſi coactus accedebat, parciſſimè cibum capere ſolitum, iocóque vſurpare multis eiuſmodi oppoſitis cibis, Circen homines transformaſſe in ſues: ipſum autem Vlyſſem mutari non potuiſſe conſilii Mercurii memorē, & abſtinentia ipſummet ſua ſemper vtentem. At hæc παρέργως. Non parū illuſtrabit hoc Emblema, Plutarchi dialogus, quo Grillū diſputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. ſic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον. οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι, καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδὲ ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δ' Ὀδυσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν, id eſt, Vt piſces quibuſdam medicamentis celeriter capiuntur, ſed eſui tamen fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptatéque in ſuam poteſtatem redigunt, ſtupidos eos, amentes & deprauatos vitæ ſocios deinceps habent. Ii enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat; neque ad vllam rem iis vſa eſt, cùm in canes & aſinos degeneraſſent: Vlyſſem autem prudentem virum, prudentérque ſecum verſantem, omninò dilexit.

Præclarus Plutarchi locus.

Exemplum prius eorū qui à Circe in belluas conuerſi ſunt, aperui hactenus. Alterum eſt Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Aeneid. 7. Virgil. & Ouid. 14 Metamorph. Rex fuit Latii, & ab vxore Circe in auem ſui nominis conuerſus. Id fingi creditur, quoniam primus hac aue in auſpiciis vſus eſt, quódque augur fuerit: quod à Seruio eſt annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconſtantiam qui ex turpi amore

Picus in auem mutatus.

Scylla. contrahitur. Tertium exemplum fuit appoſitum in Scylla, de qua iam ſuperiùs à nobis dictum ſatis. Hic tamen ſpeciatim fabula conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt ſupernè faciem virgineam oſtentat, ita infernè rabidi canes cõſpiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui ad exitium miſeriámque certiſſimam præcipites agant quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò ſpectant, vel quiſque virtutis & honeſti ſtudioſus impudicarum mulierum dolos præſtigiáſque omnes declinet; intelligátque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non ſatis dignam eſſe hominis præſtantia, eámque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere.

Sole ſata Circes,) Ouid. initio 14. Metamorph. ſic:

Circe filia Solis. *Sole ſata Circes, variarum plena ferarum.* Teſtis Hyginus Filiam Solis habitam propter herbarum ſcientiam, quæ radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile eſt. Fabulæ huius meminere Diodor. lib. 4 Plin. variis locis. D. Auguſtin. 18. de ciuitate, cap. 17.

Teſtis equum domitor Picus.) Sic Virgil.

-----ancile gerebat
Picus equum domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percuſſum virga, verſumque venenis
Fecit auem Circe, ſparſitque coloribus alas.

Et rationem animi.) Ideò mythologi Venerem Ἀφροδίτην, quaſi ἀφροσύνην, id eſt ſtultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs alluſit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitriis, hebetat caligine ſenſus
Membraque Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quaſi per tranſennam) alluſit ad hanc poëticam fabulam: Eſt adhuc, id quod vos omnes admirari video, non Verres, ſed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantiùs ad hominum exiſtimationẽ? æquiùs ad leuandam mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæſtoris libidinem coërcendam? ſummè hæc omnia mihi videntur laudanda. ſed repentè veſtigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus eſt Verres: redit ad ſe, atque ad mores ſuos &c.

Et rationem animi perdere quiſquis amat.) Simile eſt iſtud Menandri:

ἀλλ᾽ ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ.
παρὰ πίνι τὸ ἀνόητον οὗτος ὄψεται.
Carere amantes mente, ſi quis non putat,
Quos eſſe potius mentis expertes putet?

Appendix.

Lubet attexere lepidum ac mordax epigramma Bellaii in quendam:

Certauere diu, cùm te genuere parentes,
Téne aſinum mallent, an generare ſuem,
Clitellæ namque huic, lamena placebat at illi,
Nec paribus ſtudium par erat ingeniis.
Fecit te varium amborum ſententia monſtrum,
Nam caput eſt aſini, cætera membra ſuis.

Videtur hic eleganti ſanè penicillo expreſſiſſe hominem planè ſtolidum, ac gulosum, qui non plus integræ mentis habet quàm aſellus, væcors animal, & tamen gulæ ac libidini addictior, ad naturam ſuillam accedit. Quales nimis multos ſtrobilos & ganeones, è bonis alioqui & honeſtis ortos familiis agnoſcimus, & quos neque natales ingenui, neque ipſa educatio flectere potuerit. Et quid cum iis agas lurconibus, comedonibus, ventribus, qui inter inguen & caput nullum diſcrimen faciunt, & tantùm ſubare & obligurire ſciunt?

Fed. Morelli Corollarium.

Minime male, *δυνηθεῖ*, quanuis *δυσγενεῖ*, ſibi non cauentia meretricum illecebris, iamque irretito appoſitè quis dixerit quod apud Sophoclem in Electra de Oreſtis caſu memoratur,

----αἰωλόλυξε τὸν νεανίαν
Οἷα ἔργα δράσας, οἷα λαγχάνει κακά.

Amuletum Veneris.

EMBLEMA LXXVII.

INGVINA dente fero ſuffoſſum Cypris Adonin
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Lactucæ vis.

ATHenæus Dipnoſoph. 2. cap. 32. rationem affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultaſſe(quod alii tamen de Phaone Lesbio tradidere, vt retulit in hiſtoria Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm, qui lactucis aſſiduè veſcuntur, hebetiores fiant, καὶ ἀνεραστικοί, & ad libidinem minus idonei: lactucã enim frigidam eſſe, iam in ſuperioribus docui ex Plinio. Venus itaque

ſingitur emortui Adonidis genitalia lactucis recondere, vt moneamur libidinem turpémque voluptatem ciborum moderatorum vſu ſopiendam & reprimendam eſſe. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. Ouidius inter alia, quæ de remedio amoris ſcripſit, vt à quibuſdam cibis abſtinendum eſſe monet, ſic quoſdam eſſe tutò adhibendos ſuadet, his quidem verbis:

Victus ratio quid conferat.

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quoſue ſequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris, *noxius omnis erit.*
Nec minus erucas captum eſt vitare ſalaces,
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat:
Vtilius ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Phocylides teſtatur,

οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ,
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

Inguina dente fero, &c.) Fabulam Adonidis ab apro interempti Ouid. ſub finem 10. Metamorph. deſcripſit, nec tamẽ huius myſterii meminit. Hanc attigit & Auguſt. de ciuit. 6. c. 7. totúmque illud ad Phyſicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21.

Adonis.

Cypris.) Venus, ab inſula Cypro ei ſacra, libidini deditiſſima. Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum, poſt Iuſtinum Martyrem, Euſeb. Lactant. & alios ſexcentos retulit.

Cypria Venus.

genitali aruo) Hîc aruum genitale pro virilibus & pudendis poſuit, quòd ſint generationis inſtrumenta, vt Virgil. 3. Georg.

Aruum genitale.

Hæc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus
Sit genitali aruo, & ſulcos oblinet inertes,

Loquendi eandem formulam non eſt aſpernatus Auguſt. lib. 18. cap. 23. de ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta ſeruirent: ita genitale aruum vas in hoc opus creatum ſeminaret, vt nunc terrã manus, &c. ſic aruum genitale, κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

lactuca reſiſtit.) Conſule Plinium. Dion Caſſius lib. XII. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythago-

rici ipſam eunuchum appellant. Martial. 13. palumbes torquatos reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant, hebetantque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet eſſe ſalax.

Appendix.

Epigraphe, ſeu index emblematis huius eſt, AMVLETVM VENERIS. Amuleta, remedia ſunt, quibus arceri & auerti creduntur mala omnia, ſed maximè veneficia: ab amolliendo nominata, de quibus Plin. aliquid 23. cap. 1. & lib. 25. cap. 9. item 28 cap. 4. & 30 cap. 10. & 15. & lib. 37. cap. 3. & 9 Dicũtur & ἀποτρόπαια. quæ appenſa, alligatáque incitamẽta magica, venenorum propulſant inſidias, aut certè inefficaces reddũt, in quo differunt à periammatis & periaptis, quia hæc ſpecialius quid ſignificent, & quod ſuum effectum præbeant, vt hominibus inſtar miraculi ſint. Illa verò ſignificatum habent generalem, ſuámque vim ex ratione medica videntur mutuare. Apud medicos amuleta ſunt in differentia multiplici, ἀποτρόπαια, ἀλεξητήρια, ἀλεξιφάρμακα. Hæc beſtiarum venenatarum medentur morſibus, teſte Galeno, eóque differre ἀπὸ τῶν ἀλεξιφαρμάκων quidam putant: quod tamen non probatur Galeno. Eruditi homines hoc differre putant, quod τὸ ἀλεξιφάρμακον intrò ſumatur, ἀλεξητήριον foris imponatur, nec modò veneni cauſſa, ſed & faſcinationis depellendæ, quæ appendi ſoleat collo: ἀλεξητήριον ſimpliciter Hippocrati eſt medicamentum ſeu remedium: nam ἀλέξασθαι eſt βοηθεῖν. Alexipharmacum dicitur medicamentum, quod deleteriis pharmacis medetur, non extrinſecus impoſitũ corpori, vt quod ἀλεξητήριον dicitur, ſed intrò ſumptum. Sunt tamen qui hæc accipiant indifferenter, ἀλέξειν enim eſt à veneni noxa vindicare, ſicuti & Latinis amuleta, ab amoliendo: ἀποτρόπαια ſunt amuleta quæ appenſa, illigatáque venenorum & incantamentorum arcent inſidias, aut reddunt inefficaces.

FED. MORELLI ἀποσφράγισμα.

Gloſſar. vet. Philoxeni, Amoletum, pro amuleto exponit φυλακτήριον, quaſi tutamen ſeu præſidium. Ibidem ἀποτροπιασμὸς deteſtátio, & expiatio, explicatur. quod huic Emblemati non eſt abſonum.

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

NE dirus te vincat amor, neu femina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præſto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Talem amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pagaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

ARtificiale eſt in Venereos motus, & præſtigiarum amoris laqueos amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores eſto, Pindarus Ode 4. Pythiorum, auctor eſt, Motacil-

Motacilla Iaſoni à Venere tradita.

Iam à Venere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam, vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes eſſe perutilem: eam namque accipiunt trocho, & rota quadã alligant, quam in orbem voluunt præſtigiatores, & noxia verba immurmurant. Alii, quòd exempta viſcerum interanea orbiculo appẽdunt. vnde prouerbio apud Græcos vulgato, Iyngem hi dicũtur habere, qui veluti quibuſdã præſtigiis homines ad amorem pertrahunt. Noſter Alciatus ex Homero & ſcholiaſtis quibuſdam extulit quod hîc octoſticho tradit: nimirùm ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furioſius præſtigium) adhibendam eſſe motacillam humano ſtomacho, quæ diſponatur inter binos circulos ſeſe quaſi interſecantes. Sanè numquam mihi perſuaſero virum doctiſſimum, & rerum multarum cognitione inſignem, id aliis communicaſſe vt rem veram & ſeriam, & vt crederet tantam eſſe amatorii philtri vim, vt mentis humanæ libertatem ſic cogere, aut torquere, vel flectere eo tandem modo poſſet. Sed tamen profectò non auſim diffiteri, pleraque eſſe remedia ex bonis auctoribus petenda, quibus effrenata & indomita penè amoris huiuſce petulantia cohiberi, aut etiam ſopiri queat. At verò quis tam excors erit aut ſtupidus, qui furorem illum Cupidineum inſigni hoc præſtigio coërceri poſſe dixerit, & faſcino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alii, quibus amatoria Ouidiana quandóque placuerint impenſius: tamen ipſemet extulit & verius, & quidem ſalubrius:

Iynx.

Præſtigium amoris præſtigio non pellitur.

Ardet & aſſuetas Circe tendebat ad arces,
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibuſque fidem.

Idem loco alio verè & disertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Æmonias ſiquis decurrit ad artes,
Datque quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtaque cum magnis Marſa venena ſonis.
Phaſias Aeſonidem, Circe tenuiſſet Vlyſſem,
Si modo ſeruari carmine poſſet amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Sit

Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis eſto:
Quod tibi non facies, ſoláne forma dabit?

Sed miſeri homines amore perculſi graui, cùm re amata ſtatim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuere, res in primis noxias & exitiales. Conſtat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligulam in furorem verſos ſumptis hiſce philtris, quemadmodum & Lucullum, alióſque nonnullos. Cæterùm nullum perinde remedium eſt efficax ad turpes hoſce motus ſedandos, quàm ſtudio & labori cuipiam honeſto ſeſe prorſus dedere: ſic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perſpicuum ſit, amorem hunc non niſi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli poteſt, niſi accedat labor aliquis & anxietas, quæ ſua moleſtia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius: *Remedium efficax in amorem.*

Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Quid ſi amuletũ certius, & profectò ſalubrius huc appoſuero, nempè vt iuxta D. Pauli conſilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iſte erit diuinus & cæleſtis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage deliteſcentẽ, ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum ſatis erit ad turpia omnia libidinum motuúmque genera frangenda.

Bacchica auis præſto tibi motacilla.) Auicula eſt plumis diſcoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro ſe circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocat, ſeu σείσουραν, aut κίλλουρον, vt apud Heſychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *hallequeue*, à caudæ motu, ſeu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd ſemper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis cõtendat Baptiſta Pius, Annotationib. poſter. cap. 3. Motacillam, & Iyngem pro vna & eadẽ accipi nõ debere, idque cõtra Seruii & Gazæ opinionẽ. Certè ἴυγξ, Iynx, ea quæ eſt Gallicè *turcot*, auis paulò maior fringilla coloris varii: cui collũ circumagitur, lingua ſerpẽtibus ſimilis, prælonga (quæ exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibuſdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis ſit, repete ex Ariſtot l. 2. De hiſtor. animal. c. 12. & Plin. 11 Lege prouerb. Iynge trahor. Ad hæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationẽ auctores nõ reddũt. *Motacilla quæ auis.* *Motacilla cur auis Bacchica.*

Heſychius quidem Bacchum ἰυγγίω cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vſus. Fortaſſe Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad ſe iyngis inſtar alliciat: ac ſi dicamus, illecebroſum. vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur μαινὰς, non quòd Bacchi ſit auis, ſed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.) Pindari eſt iſtud: nam τετράκνάμονα eam, de qua hic agitur, auem nominat, id eſt quadriradiam.

amuletum.) remedium aduerſus veneficia, maláque medicamenta ab amolliẽdo: ἀποτρόπαιον ab ἀποτρέπειν amolliri, depellere, quod verbum frequens eſt Plinio.

Pagoſo. *Pagaſæus Iaſon.*) Falluntur qui legunt *Pegaſæus*. Iaſon autem dictus eſt Pagaſæus à Pagaſa Theſſaliæ vrbe, iuxta quam Argò nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagaſæam puppem nominat. Idem 8.

----auctor teli Pagaſæus Iaſon.

& Faſtorum 1.

Paſſus idem Tydeus, & idem Pagaſæus Iaſon.

Lucan. 2.

Vt Pagaſæa ratis peteret cùm Phaſidos vndas.

Phaſiacis dolis.) incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phaſias, à Phaſi Colchorum fluuio. Ouidius De arte:

-----maritum
Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.

Appendix.

Diu me torſit, quòd fateor ingenuè, carminis huius ſententia, ſed poſt diutinum meditationis tædium, coniectanei mei facio copiam ſtudioſis, vt exſpectem, eorum iudiciũ quorum acutior ἀγχίνοια. Quamquam libidinis ſit adeò furens ac feruidus impetus, vt vix ſubmoueri animo poſſit, quem ſemel occuparit, ſopiri tamen impoſito aliquo labore vel ludicro poteſt, qui quadam opinione hominem teneat obuinctum ac defeſſum, vt quaſi clauus trudatur clauo, & mollicies, vnde naſcitur malè feriatus amor, retundatur, aut etiam quodammodo corrigatur. Amor certè res leuis, & qui non niſi leuitate nititur at ſiſtitur aliquãdo rei leuiculæ interuentu. Et quid ſi rei ſeriæ animus intẽditur, & honeſtis ſeſe laboribus dedat?

Næ, Venus otia amat: finem qui quærit amori
(Cedit amor rebus) res age, tutus eris.

Nullus tamen qui ſapiat, exiſtimet amorem ſedari efficaciter per carmina, vel ſuſurros magicos, ſed nonnumquam commentis quibuſdam, ac ludicris artibus motus animi efferati, aut impotentis compeſcitur. Occurrit exemplum, fortaſſe ab hoc argumento non alienum, apud Corn. Tacitum lib. 16. vbi de Pœno quodam, Baſſo, qui Neroni Domitio flagitiis impuris ac cædibus ciuium occupato, ſpeciem theſauri obiecit, quem dicebat in fundo quodam defoſſum. Vanum quidem certè commentum, ſed interea dum theſaurus ille imaginarius magno conatu erueretur, aut erui putaretur, tamdiu Nero ſpe animum lactans, remiſit ſeſe, & à ſceleribus vacauit.

Apud Plutarchum, Alcibiades cùm populi rumores de ſe ſparſos inhibere non poſſet, caudam ſuæ caniculæ immenſi pretii truncauit, eáque per vrbem Athenienſem fugiens, popularis multitudo cauſſam exquirebat cur id factum eſſet. Rogatus à familiaribus Alcibiades quem ad finem id populo ſpectaculum præbuiſſet; vt tandem deſinat, inquit, de me deteriora comminiſci.

Fed. Morelli Corollarium.

Alciatus legit apud Pindarum Pythionic. IV. ſtr. 9. *ποικίλαν ἴυγγα τετράκναμον*, & motacillam quadriradiam vertit, quod verticilla quatuor quaſi *κνήμας* habeat, duas videlicet alas, & ſic radiis quatuor rotæ affigi commode poſſit, vel quia digitos pedis quatuor habet, duos antrorſum, duos retrorſum, ex Ariſtot. loco laudato & l. 4. de part. anim. c. 12. Germana tamen lectio Scholiaſtæ Gr. & pleriſque eruditis videtur. *τετρακνάμον'* Ουλ. in dandi caſu pro *ἐν τετρακναμονιο ἀλύτῳ ζεῦξασα κύκλῳ. torquillam in quattuor radios habente indiſſolubili alligatam rota*. Syneſius Cyren. in lib. *περὶ ἐνυπνίων*.

Laſciuia.

EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS & mollitiem mus creditur albus
Arguere, at ratio non ſat aperta mihi eſt.
An quòd es natura ſalax & multa libido eſt?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris ſuaui eſt vnguine muſcus Arabs.

Ornatus matronarum nimius.
Mus albus.

PErſtringit mollitiem & laſciuiem nobilium quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatum oſtentent raras pelliculas animalculorum, nempe muris aranei, æluri zibellini (felis libidinoſiſſimi) & præterea vtãtur ſuffitu muſci A-

rabici. Sanè de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque ſcriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis:

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali ſalaces, libidinoſi, obſceni, à ſpelunca quam Græci ὀπὴν, id eſt foramen, cauernam, vt D. Auguſtin. tradit quæſt. in Exod. lib. 2. Sic enim obſcenitatis partes per cauernam interdum argui docet Auſonius in epigrammatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtramque cauernam.

Legi Meſſalinam portentoſæ libidinis mulierem ab Epicrate dictam eſſe Myconiam, quaſi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam ſalaciſſimam per æluri feminæ ſimulacrum figurari dixerunt, propter animalis ingenium: cogunt enim mares ad coïtum feminæ, ipſæque puniunt, niſi pareant. Cæterum muſcum Arabicum circumferunt, nõ modò matronæ principes, ſed & aliæ gradu longè inferiores: tantáque in iis eſt & cultuum, & ſuffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quæ inde capi poſſit, quòd in his aſſiduè verſentur, quibus nempè perſpectum non eſt quod Satyricus ait, voluptates ex vſu rariore commendari. Cur autem mulieres ſuffitu & ſuauiſſimis odoribus vtantur, hãc eſſe cauſſam aiunt, quòd totæ ſint venereæ. Itaque Poetæ Græci Venerem nuſquam loco egredientem fingunt, niſi odore aliquo exquiſitiſſimo relicto ad ſuam præſentiam declarandam: adiiciunt præterea ſuffitus omnes eſſe ſalaces. Muliebres ornatus ridet Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: item Ælian. 1. De varia hiſtoria. *Muſcus Arabicus.*

mollitiem mus creditur albus arguere.) Lege prouerb. Eraſm. Mus albus: in laſciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.) matronas, nomen ſpecialius pro communi, συνεκδοχικῶς.

Sarmaticum murem, &c.) Zibellus à quibuſdam mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: dicitur & Aelurus. de quo lege cap. 10. lib. 12. Aelian. De animalium hiſtor. Sed non à mure muſcum dici, at potius ab vmbilico capreoli cenſent eruditi homines. *Zibellus.*

muſcus Arabs.) Dicam obiter, Romanos olim in obſidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpiſſe, vt eſt apud Liuium lib. 5. ſed hæ pelles rudiores erant, vt ſeculum vnde fuit, quas nulli alii vſurparent in vrbe. Conſtat tamen pellium vſum, poſtea in veſtitum irrepſiſſe: quod Seneca teſtatur in epiſto-

lis, quo loco mentionem facit pellicularum vulpium, muriúmque, quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametſi Zibellini maiores ſint, quàm quibus murium nomen conueniat.

Appendix.

Non pauca reperiuntur apud auctores primæ notæ ſpicula in nimium mulierum cultum, Ouid. in arte:

Femina caniciem germanis inficit herbis,
Et melior vero quæritur arte color.
Femina procedit denſiſſima crinibus emptis,
Proque ſuis alios efficit ære ſuos.
Quid de veſte loquar? non iam ſegmenta requiro,
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Iuuenal. 6. ſatyra.

Nil non permittet mulier ſibi, turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extenſis magnos promiſit elenchos:
Intolerabilius nihil eſt quàm femina diues.

Martial. de quadam Philæni, lib. 9.

Tinctis murice veſtibus quod omni
Et nocte vtitur, & die Philænis,
Non eſt ambitioſa, nec ſuperba,
Delectatur odore, non colore.

Plutarc. apophthegm. philoſophorum: Cuidam vnguentis delibuto dixit Zeno, mulierum olet. id eſt, τίς ἐστι γυναικὸς ὄζων. D. Hieronym. ad Demetriadem, de ſeruanda virginita-
» te: Polire faciem purpuriſſo, & ceruſa ora depingere, orna-
» re crinem, & alienis capillis turritum verticem ſtruere, vt ta-
» ceam de murium pretiis, candore margaritarum rubri maris
» profunda teſtantium, ſmaragdorum virore, ceramiorũ flam-
» mis, iacynthorum pelago, ad quæ ardent, & inſaniunt ſtudia
» matronarum.

Idem Hieronym. epiſtola ad Gaudentium, De educatio-
» ne infantulæ, ſic, φιλόκοσμον, genus femineum eſt, multáſque
» etiam inſignis pudicitiæ quamuis nulli virorum, tamen ſibi ſcimus libenter ornari. Sed quid feminas ornatuũ ſtudio inceſſimus, cum videre eſt quoſdam virili ſaltem forma mulierum nitores æmulari? de quibus aculeatè ſic idem Hieronym.
» ad Rusticum monachum: Videas nonnullos accinctos veſti-
» bus, pulla tunica à mulieribus non poſſe diſſidere, ſub eodem

manere tecto : ſimul eodem iure ancillas habere iuuenes in monaſterio, & præter vocabulum nuptiarum, omnia eſſe matrimonii. Martialis acutum ſcomma in quemdam lib. 12.

Hunc qui femineis noctéſque, diéſque cathedris,
Incedit tota notus in Vrbe nimis,
Crine nitens, niger vnguento, pellucidus oſtro,
Ore tener, latus pectore, crure glaber.

Fed. Morelli Corollarium.

Gregorii Nazianz. Carmen Satyricum κατὰ τῶν καλλωπιζομένων, quod Latinis elegis operoſis pridem expreſſimus & edidimus, ad huius Emblematis ὑπόθεσιν & δήλωσιν ſpectat : nempe aduerſus fucantes ſe mulierculas & nimio mundo immundas.

Deſidia.

EMBLEMA LXXX.

DESIDET in modio Eſſæus, ſpeculatur & aſtra,
Subtus & accenſam contegit igne facem.
Segnities ſpecie recti velata cucullo,
Non ſe, non alios vtilitate iuuat.

Emblematis exemplar. EX vno Pythagorico ſymbolo emblemata duo finxit Alciatus, nã deſidere in medio, & in chœnice figere ſedem, idem ſonat, ſed varie tamen accommodatur. Iam vero quædam, licet paucula, ſunt hic adiicienda, non indigna cognitu. Docemur eo ſymbolo non debere nos in vitæ noſtræ ſportulis ita ſpem collocare, vt ſede in eis ſtatuta, totum ætatis tempus ocioſe traducamus, ſed aliquam ineamus rationem

vt noſtra induſtria victum comparemus, neque ſemper ab aliorum ope pendeamus, vt iam ſupra ſatis. In diuinis autem literis modius hieroglyphicum eſt doctrinæ Iudaïcæ, veritatis lumen ſub eo recondetes, ſicuti explicat Hilarius in Math. Et hæc equidem hactenus. Quamquam autem id non incommodè torqueri poſſet in eos, qui concreditam ſibi eruditionis & ingenii dotem aliquam excellentem miſerè negligunt, ídque non referunt ad vſum, cuius potiſſimùm gratia norunt ſibi eſſe demandatum & commiſſum à ſummo & præpotenti bonorum omnium auctore Deo; tamen, niſi me fallit animus, videtur hoc reuera tortum eſſe in deſides quoſdam cœnobitas, qui θεωρίας imaginem aliquam profeſſi, ignauiæ ſitu ætatem terunt: literas aſpernantur, aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeant ingenio & non parua naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges conſumere natum, & ex tertio illo hominū genere quod aſſignat Heſiodus, meritò dixerim. cùm nec ſibi nec aliis commodum aliquod referant. Quod ipſum tamen velim æquis auribus accipi: non enim is ſum qui auſim aut etiam velim carpere inſtituta illa vetera, primùm quidem à ſapientiſſimis inducta patribus, noſtræ pietatis Chriſtianæ anteſignanis & vindicibus, quorum tanta eſt apud nos auctoritas, vt inuerecundum eſſet, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod ſentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiam quibus ſimplex miniméque fucatus eſt animus, nullo modo reprehenditur monachorum inſtitutum & regula, ſed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia notatur: quippe qui eo nomine peſſimè de ſe déque aliis merentur. Iactent ii quantumuis ſui ordinis ſuarúmque legum antiquam dignitatem & ſanctimoniam: niſi enim ſe ſimiles iis præſtiterint qui laboribus, vigiliis, ſtudiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Chriſtianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeantur eo, quod fuit honorificum apud priſcos, monachi nomine, quod illi ſua vecordia & inertia, ne quid dicam grauius, in contemptum adducunt. Vtinam verò vt continuò ſolent inſoleſcere ob veterum illorum patrum admirabilem toti poſteritati religionem, ita eorundem vitæ inſtitutum æmularentur: non enim miſero & infelici otio ſe ita dederent, vt δὶς διὰ πασῶν abeſſent ab iis quos ad piæ vitæ religioſæque inſtitutionem

Quorundam cœnobitarum deſidia.

ſe imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laborioſius excogitari, quid ſanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius olim eccleſia ſeminarium clarorum virorum habuit, quam quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò, Deus optime! quàm abſumus à prima illa canáque ſanctimonia, cùm qui ſeuerioribus inſtitutis ſeſe obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam ſolitudinem meditandíque de rebus diuinis opportunitatem, quam deſidioſam vitam ſibi proponant? At id quidem certè pluribus exaggerare videtur eſſe non modò ſuperuacaneum, ſed & intempeſtiuum; quandoquidem notius ſit, quàm vt confirmare habeam. conſiſto itaque, ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris eſſet infiniti, & penè ἀδύνατον: admonere, intempeſtiuum & quidem importunum: reprehendere, prorſus odioſum, & perinde non omnibus gratum. Hac enim tempeſtate ſic omnia ſunt exulcerata, ſic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere *ſuppoſitos cineri doloſo*: & quicquid in eiuſmodi quorundam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomicam citiſſimè deprehendas, adeò ſub omni lapide dormit ſcorpius. Quamobrem ſatius eſſe duco malum bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametſi paucos, & colendos & exoſculandos eſſe puto, à malorum fece ſemper abſtrahendos & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari *pro vitio virtus crimina ſæpè ferat.*

Deſidere. **Deſidet,**] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram ignauis conſentaneam: *Quid ſedes Verres? Quid ſpectas?* Idem in Piſonem: *An poteſt vlla excuſatio eſſe, non dico male ſentienti, ſed ſedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu Conſuli?* Eodem ſenſu Heſiod. ait, ſpem non bonam, virum indigentem tenere, ſedentem in taberna, cui victus ſufficiens non ſit:

ἐλπὶς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demoſthen 2. Olynth. Athenienſibus ſuccenſet, eóſque ſedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ᾽ οἶμαι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Deſidere in modio pro ignaui ſigno ſuperiùs poſuit, in ſimulacrum Spei:

Cur in doliolo tegmina pigra ſedes?

itémque aſtra ſpeculari:

Quæ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Eſſeus.] Eſſæi, Iudæi fuerunt ab aliis vitæ ſeueritate, ieiuniis & inſtitutis quibuſdam differentes. De iis Philo Iudæus, Euſebius De præpar. euangel. & Philaſtrius in catalogo hæreſ. *Eſſæi qui.*

accenſam contegit igne facem.] Viſus eſt mihi hic locus inter alios permultos dignus eſſe qui maiore cura ſtudióque à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperanter abuti ſtudio, aut etiam pleriſque otioſus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima diſputans ex Democrito, ignitum quiddam eſſe ait ex naturis concretis mente perceptis, globoſas ideas, quæ habeant igneam facultatem, ídque corpus eſſe. Succurrit id Lactantii è 2. cap. 3. Quòd ſi anima ignis eſt, in cælum debet eniti, ſicut ignis, ne extinguatur, hoc eſt ad immortalitatem quæ in cælo eſt. Virgil. in 6. *Facem accenſam tegere quid, & quid per ignem intelligitur.*

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus.

Heſiodus, & eius interpretes, ab ea opinione non recedunt, cùm aiunt Prometheum ignem cæleſtem clepſiſſe, quem ſimulacro à ſe confecto appoſuit, vt animatum fieret. ea enim mens eſt, quæ molem agitat, *& toto ſe corpore miſcet.* Quòd ſi quis fortè quærat, cur Heſiodus & ipſe Maro dicant Iouem ab hominibus ignem remouiſſe, facilis eſt reſponſio. Vis enim & ſolertia humani animi difficilis eſt inuentu, quòd hebetiore ingenio ſimus: adeò nihil tam excellens & præclarum ſine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœnobitæ otioſi ac lãguidi facem accenſam ſub pallio, nullis artibus, aut ſtudiis honeſtis animum applicantes, nulla ſua induſtria ad diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum conuerti poſſit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardẽti facula iam dicta ſunt, adiicerem: lubens quæ Plutarch. diſputat Commentario, An rectè dictum, λάθε βιώσας: eo etiam qui eſt de cupiditate diuitiarũ. ſed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obſcuris vſos rationibus, potiſſimùm in rebus ſacris, lucernam corpori animam continenti ſimilem dixiſſe: Lux enim eſt, inquit, qui intus eſt animus, &c. Quòd ſi qui monachi, vt ſunt ex iis quidam boni viri, ſed non ſatis eruditi, dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo moleſtus,

quippe qui fauſta omnia illis precari non deſino, euoluant quæſo diligenter magni ac ſancti viri Chryſoſtomi Chriſtianam ſententiam, ad illum ſacri Euangelii locum, *Luceat lux veſtra, &c.* Hunc enim Chryſoſtomum iudicem honorarium ſi admiſerint: nihil dico amplius, cauſſa dicta eſt.

Subtus accenſam facem contegit.] Petitum id è Socratis apophthegmate: οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veſte nec turpe aliquod delictum tempore occultare poſſibile eſt, quò refero adagium, Sub tunica & ſinu, de iis quæ occultè fiunt, non palàm & in propatulo: & Manum habere ſub pallio, pro eo quod eſt, languere otio.

Non ſe, non alios iuuat.) Proindeex tertio illo genere hominum, quod Heſiodus aſſignat, Cicero 2. Offic. *Quamobrem contemnuntur ij qui nec ſibi nec aliis proſunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt.* Lege prouerb. *Nec ſibi nec aliis vtilis.*

COROLLARIVM FED. MORELLI PR. R.

Heſiodios verſus de ingeniorum differentia ſcite apud Liuium M. Minucius in concionis ad milites exordio. Dec. III. l. II. *Sæpe ego audiui, milites, eum primum eſſe virum* (Heſ. πανάριστον) *qui ipſe conſulat quid in rem ſit: ſecundum eum qui bene monenti obediat.* [Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται] *Qui nec ipſe conſulere, nec alij parere ſit, eum extremi ingenij eſſe.* ὁ δ' αὖ ἀχρήιος ἀνήρ.

Deſidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS iners, abeat: nam in Chœnice figere ſedem
Nos prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duróque manus aſſueſce labori:
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

ADhortatio eſt ad laborem, ſumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebatur chœnici non eſſe inſidendum: cuius explanationẽ malumus ab ipſo Alciato repetere (cum ſit obuius locus) quàm ab aliis quibuſque tametſi doctiſſimis, emendicare, vt ſumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum eſt, inquit, apud Athenienſes fuiſſe menſuram tritici, quantum quiſque vno die comederet: ea erat & maior libra, vocabatúrque chœnix, vel μέτρον,

Chœnici non inſidendum, quid.

,, vt interpres Ariſtophanis ait: pendebat autem earum drach-
,, mas c l. hoc eſt, ſeptem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pol-
,, lux, & Nicandri interpres ſcribit: noſtra autem menſura ſeſ-
,, quilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra ſeu
,, libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon oſtēdit eo carmine:
,, *Attica non minor eſt: ter quinque hanc denique drachmis,*
,, *Et ter vicenis tradunt expierier vnam.*
,, Igitur iubet conſtitutio duas libellas, id eſt chœnicem victua-
,, lis ſubſtantiæ cuſtoditis præſtari: quod etiam olim fieri ſoli-
,, tum oſtendit Pythagoræ ſymbolum, *Super chœnicem non eſſe ſe-*
,, *dendum*: id eſt, non debere quenquam præſenti cibo eſſe con-
,, tentum, ſed potius aduerſus legem Euangelicam de craſtino
,, ſolicitari. Sic & Corinthii χοινικομέτραι dicti, quod pluribus
,, ſeruis abundarent, quibus demenſum, ſeu, vt in Euangelio
,, Lucæ dicitur, σιτομέτριον quotidie præſtandum erat. Id ſingu-
,, lis menſibus erat apud Romanos quaterni modii, vt ſcribit in
,, Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, nō oportere per inertiam & otium, cibum alienum ſectari, ſed ſua quemque induſtria debere ſibi facultates comparare, quibus vitæ mundiciei conſulatur. Proinde meritò Reſpub. omnis liberaliter inſtituta ſegnes & laborum oſores pellit & exterminat. Inſtitutum celebre laudatur Athenienſium (profectum illud quidem ab Indis & Ægyptiis) quo inertia & otium iudicio publico damnabantur. Nam ſingulis annis ſtatóque tempore ciues in iudicio ſiſtebant, expoſituri, quo quæſtu, quáque arte viuerent. Et Corinth. Periander hunc morem inſtituit, vt ſi quem ſplēdidiùs obſonari animaduerterent, exquirerent vndénā ſumptus ille ſuppeteret. ſi eſſet vnde illud vitæ genus tueri poſſet, ſinebant vti: ſi facultatem modus non eſſet, iudebant hominem moderatiùs viuere: ni dicto eſſet audiens, mulcta damnabatur: at ſi nihil omninò haberet, nihilominus ita ſplendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furem eſſe, aut prædatorem, aut calumniatorem neceſſe eſſet. Ea fuere veterum inſtituta: hi mores: ſic enim cenſebant ignauum & nullius frugis hominem indignum eſſe qui vitæ commodis frueretur. Præclara ſe mihi offert oratio Tiberii in ſenatu, qua reſpondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Auguſtus antè ſuccurrerat, vt ſuum ordinē ſeruaret: ſed poſtea cùm ſe, ſuóſque liberos, quos multos habebat, ſuſtentare non poſſet, Tiberium Cæſarem rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui

Præclarus Taciti locus.

ſic Tiberius. Si quantum pauperum eſt, venire huc, & liberis ««
ſuis petere pecunias cœperint, ſinguli nunquam exſatiabuntur, ««
Reſpub. deficiet: deinde, quod ſi ambitione exhauſerimus, ««
per ſcelera ſupplendum erit, Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus ««
pecuniam, ſed nō compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur. ««
langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ««
ex ſe metus: aut ſpes, aut ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt: ſibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, qui otiosè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum quiſpiam, vnde victum ſibi comparet, niſi rationem poſſit explicare, qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plectitur, aut ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maléque feriati præmium, κοιμώμενος γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος. ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſperam illius callem nunquam fuerit ingreſſus. Siquidē ὁ φεύγων μύλω, ἄλφιτα φεύγει. vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Samij dogmata ſancta.] Pythagoræ ſymbola oraculorum inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis locis: quæ ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominantur Anaximāder Mileſius iunior, & Polyhiſtor. Alexander, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius, non perpetua diſputatione, ſed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philipp. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt. *Pythagoræ ſymbola.*

Duroque manus aſſueſce labori.] verbum hoc, aſſueſce, frequentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vſurpari me, nō longè antè, monuit Fornerius I.C. doctiſſimus vel aliud agēs: cui ego, vt in cæteris aſſentior facilè, malim ergo dicere:

——duroque manus compone labori.

craſtina vt hora.] id eſt, dies craſtinus: Synecdoche.

Corollarium F. Morelli.

Heſiod. 1. ἔργων. Οὔ τοι ἔργον ὄνειδος ἀεργίη δέ γ' ὄνειδος.

Non opus eſt probrum, ſed ſegnis inertia probrum eſt.

Baſilius M. in hom. χολὴ ἄνευ θεοῦ, μήτηρ πονηρίας.

Otium ſine Deo parens improbitatis eſt.

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA *velut limax ſpreto Remora impete venti,*
Remorumque, ratem ſiſtere ſola poteſt?
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Inconſtantes.

QVi ſunt ingenio lubrico & inconſtanti, mentem ſuam ab honeſto quodam inſtituto vitæ dimoueri facillimè ſinunt. Sic enim cæptis cum aliqua laude rebus, magno ſuo damno renunciant, vel controuerſiæ, aut litis mouendæ tricis, & quaſi tendiculis auocati, vel quibuſdam illecebris amaſiæ alicuius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis armorum permutatione, ſentiunt tandē ſuo magno malo quàm peri-

periculoſum ſit, & quidem alienum à recta mente, Philoſophiæ ſeptis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiam flagitioſæ ſe adiiciant. Id enim refert nauis, quæ remora piſciculo minutiſſimo ſiſtatur. Mirum ſanè & planè incredibile, niſi fidem auctores magni nominis facerent. Remora, impedimentum & obiectam tardationem ſignificari apud veteres aſſerit Pierius Hieroglyph. 30. Commodiſſimum habes exemplum ad id illuſtrandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commentar. hi enim adoleſcentes magnis naturæ & ingenii conformati dotibus, ad res ſummas nati leuiculis occaſionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, ſibi ſuæque Reipub. exitium crearunt. De Echeneide. Plutarch. 2. Sympoſiac. quæſtione 7. & 2. Problematôn, quæſt. 3. non enim commodè poſſumus citra tædium omnia huc conferre. *Remora quid.*

Parua velut limax, Remora, &c.] Teſtis eſt Plin. lib. 9. c. 25. Sic Baſilius: ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδά τινα ὑπελθὼν γενναίαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι, τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων. id eſt, Echinus vbi præſentit ventorum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arripit, in eóque quaſi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obſeruant, prænoſcunt ventorum & fluctuum agitationem. Caſſiodor. meminit epiſt. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. ſatis conſtare ait hærentem remoram naues retardare. Et Rondelitius contendit experimento vidiſſe triremem, in qua Cardinalis Turonenſis Romam vehebatur, à curſu inhibitam, éamque deprehenſam prębuiſſe conuiuium. Echeneis ab ἔχω, & nominè ναῦς, quod naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet. *Locus Baſilij Magn. hom. 7. in Hexa.* *Echineis.*

impete.] pro impetu. Statius 7. Theb.

-----aurigamque impete vvaſto.

Vide Gellium cap. 7. lib. 19. eo de nomine.

ad ſidera vectos.] ἀλληγορία ſummmu iam honorem nactos.

in medio tramite.] pro in media inſtituti via, & re infecta.

Fed. Morelli animadversio.

Remorã Græci non tantũ ἐχενίδα vocant ſed & ναυκράτην, vt noſter Georgius Piſid. Coſmurgiæ verſu 983. & ſeq. vbi de medela ſceleri ipſius. Ver. 994. porro ab Echenei de multis paraſangis diſtat ab Echino, de quo idem Piſides ver. 1133.

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI ardeolam ſtellarem effingere ſerui
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ceuet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANtequam veniam ad explicationem huius carminis, lubet paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitem præter caſam, quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod præcipiunt Rhetores, faciliùs me recipiam. Quia enim id omninò tortum eſt in ardeliones, eóſque qui multis, va-

riiſque ſtudiis eodem tempore animum applicant, quæramus an prouidi ſint qui ſic ſe gerunt. Primùm quidem videmus eſſe natura comparatum, vt nemo ſit repertus hactenus ingenio adeò felici, naturæque bonitate præſtans, vt pluribus artibus addictus, multum promoueat. Rei enim vnius ſtudium, facultas vna & negocium alioqui ſerium, totum hominem requirit: quódque de cibis medici ſolent præſcribere, itidem in ingeniis prudentes homines diligenter eſſe cauẽdum præcipiunt: adeò nullus eſt ita valenti ſtomacho, quin ſibi permultum noceat, ſi multiplici & confuſa, immoderatáque ciborum copia ventriculum ſaburrare malit, & corpus onuſtum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & neceſſariis epulis valetudini conſulere. Sic qui pluribus & variis ſtudiis vno eodémque tèmpore ingenium onerat, ſeipſum quidẽ ad tempus videtur reficere varietate rerum: ſed interea tamẽ non modo nihil inde lucri capit, ſed memoriam obtundit, aciémque ingenii debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Portium obiecerit, quem ſummum hominem fuiſſe memorant hiſtoriæ, nempe is ſummus Imperator, ſummus Orator, ſummúſque Iuriſconſultus à quibuſdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibuſdam aliis vel Græcis, vel Romanis, qui ſuperiore aut inferiore ſeculo floruerunt, longè aliud ſentiendum erit. fuit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, ſi illius in Iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Craſſum, Marcúmve Antonium, neque Hortenſium, aut Ciceronem ſuperauit. Iam verò in diſciplina belli non eſt cum C. Cæſare comparandus, aut aliis certè multis, quos Reſp. Romana olim laudatiſſimos aluit. Idem iudicium de cæteris. nam & Plato relictis artibus leuiorioribus, ſe totum philoſophiæ conſecrauit: & Demoſthenes cùm ſe gloriæ daret, relicta philoſophia, in qua non parum profecerat, eloquentiam eſt amplexatus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuiſſe, vt vnam diſciplinam ſibi ornandam & excolendam proponerent, ad eámque vnam ſuum omne ſtudium reuocarent. Ita qui excellere aliis & anteſtare, aut aliqua in laude eſſe volet, procul abeſſe debebit ab illo πολυμαθίας immoderato ſtudio, quæ ἀμαθίαν ſæpenumero inducit. Statuo itaque cum Seneca: Certis ingeniis immorari «
& innutriri oportere: nuſquam eſſe qui vbique eſt. In pere «
grinatione agentibus hoc euenire, vt multa hoſpitia habeant, «

„ nullas amicitias: idem accidat eſt neceſſe iis qui nullius inge-
„ nio familiariter ſe applicant, ſed omnia curſum & properan-
„ ter tranſmittunt. Nihil æquè ſanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non conualeſcit planta quæ ſæpius transfertur, &c. Sed iam ſatis luſimus. Veniamus ad argumentum Emblematis. Suſceptũ eſt in ardeliones, vanóſque oſtentatores, quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius: quandoquidem ſe omnia tenere, & ad vnguẽ noſſe profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiuſmodi Thraſones inuehere, quòd omnia ſibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt ſi cum aliis (quod fit ſæpiuſculè) rixantur,

Ardelionum ſtudia taxantur.

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulſari.

Excurſus in ardeliones.

Quam enim ex omnibus artem aut diſciplinam adduxeris in medium, cuius ſe imperitos non negent? Quid tam reconditum & obſcurum in rerum arcanis eſſe poteſt, quod illi ſua induſtria, miráque ingenii ſolertia non ſint exactè complexi? Tanta eſt horum hominum tam malè feriatorum impudentia, támque inſolens proteruia, vt cùm oculos, quod aiunt, cornicum auſi ſint configere, nemini debeat eſſe mirum, ſi de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium ſententias & iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par eſt, iniquiùs. Tum enim videas eos ſuam opinionem elato ſupercilio tueri accuratiùs, ſic vt periculum ſit, ſi coneris eos de cauſſa deiicere, ne ſua efferata licentia in te impotẽtius ſæuiant quàm velles, acriùs inuehant, ſuáque Stentorea & vocaliſſimæ loquentia te tuáſque rationes inuidioſè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem reſpondendi libertatem eximant. Si verò ſit quæſtio de literis quæ ad humanitatem pertinent, quas vel primoribus tantùm labris deguſtarint, aut tibi tacendum, aut ſi penitus auſcultare nolis, colloquendum eſt rariùs, eóque pacto vt non vſpiam te quicquam refellere poſſe videare. Si quid de Iuriſprudentia fortè dicendum ſit, tum bellè ſuo more excurrent. Nunquàm, inquient, veteres exactè diſciplinam legum ſunt interpretati, aut Farragines ſunt gloſſematum intolerabiles, aut inter ſe mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiuſmodi. Si de arte medica ſermo eſt, Numquam tam concinnè, támque opportunè (ſi modò fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. Si de aſtrorum

ſcientia, quid? Hoc lippis & tonſoribus eſſe notiſſimum contendent, nempè vt diligenti hac & bene prouida cautione propriam inſcitiam tegant. At ſi ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum ſit, aperient ſtatim, quid iuris habeant in iis excutiendis: ſolertes ſe eſſe fingent, ſudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè ſatagent, nihil agẽt tamen. Nec eſt quod Philoſophiam commemorem. Illi enim nihil neſciunt, qui tam ſerio per omnem diſciplinarum circulum peruolitarunt, vt ſuo iudicio vel ipſe Plato cæcutiat, Ariſtoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripathetici omnes miſerabiliter errent. Adeò ſunt in omni diſciplinarum genere exercitatiſſimi, vt contra Socratis inſtitutum & mentem, hoc tantùm ſciant, quòd omnia ſciant: quin potius hoc tantum neſciant, quòd omnia ignorent. At ſi tam multa ſciant, mirum eſt maximè, quòd ſe neſciant. Si enim vel quadam ex parte ſcirent quid illud ſit γνῶθι σαυτὸν, iampridem perſpexiſſent ſapientiæ aditum cuiuis obuium & patentem eſſe non poſſe, niſi cùm aliquid ſe ignorare norit; aut ſi quid ſciat, non oportere eo faſtu intumeſcere, vt nullum alium ſcire meliùs poſſe & abſolutiùs audeat exiſtimare. Sed miſſos faciamus eiuſmodi πολυπράγμονας, veniamúſque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & ſpecialiùs id conferre videar in Sophiſtas quoſdam iactabundos, nihílque non tentantes: quod quidem tamen in genere video intelligi de iis poſſe, qui ſuam operam & ſtudium collocant in variis & multiplicibus vno eodémque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi poſſunt illi ſatis audacter & anxiè, perficere verò conſtanter minimè poſſunt. In vetere quadam fabula inductus erat ſeruus quidam fatuus, & nihil non ſatagens, qui aſteriæ vel ardeolæ ſtellatæ figuram repræſentaret, vt mores & conatus ardelionum exprimeret. Hi quotquot ſunt, ſatis mouent ſeſe: nihil tamen promouent, nihílque agunt, ſed tantùm ſatagunt, idque admodum adulterini & degeneris falconis qui ſit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem deſcribit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis eſt apud Terent. in Eunuch. Thraſo, vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer adagium, Callipides. *Emblematis fons.*

Ardeolam ſtellarem.) Plin. lib. 10 cap. 60 tria facit Ardeolarum genera, quæ ſunt Leucon, ab albedine: Aſterias, ab aſtrorum fulgore per ſimilitudinem dicta; & Pelos, quia non ita *Ardeæ.*

in altum volat, πέλας enim propè ſonat.

Fabula priſca.] Locum hunc, ſeu Emblematis fontem, malim repetere ex loco Ariſtotelis, qui eſt lib. 6 cap. 18. De hiſtoria animal. vbi meminit huius priſcæ ſeu veteris fabulæ. Ea auis & Pauſaniæ ὄκνος, id eſt pigra & ignaua nominatur.

Ceuere. *ceuet*] alas agitet, & volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere, verbum obſcenum. Perſius Satyra 1.

——an, Romule, ceues?

Iuuenalis 2.

An te ceuentem, Sexte, verebor? & 9.

Computat & ceuet, donatur calculus.

Fides ſit penes hiſtoricos] Eiuſmodi eſt illud Salluſtii è Iugurthino: *Cæterum fides eius rei penes auctores erit.*

Fed. Morelli Coronis.

Heroica vetus parœmia ad hoc Embl. referri poteſt.

Πουλυμαθημοσύνη, ἧς οὐ κενεώτερον οὐδέν.

Doctrina varia, multa artéque inanius eſt nil.

Ariſtot. Politic. 1. πολιτικὸν improbat gladio Delphico ſimilem, cuius duplex vſus erat, πανιχρῶς.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIIII.

HEV miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare;
Qui, quaſi non habeas, non frueris quod habes.

EST auari hominis *εἰκὼν*, ſumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibuſdam tantùm mutatis. Ille enim ita in Satyrico: *Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.*

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1.

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur, congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tanquam parcere ſacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum ſi dempſeris vſum,
Quamuis largus opum ſemper egenus ero.
Imo etiam pœna eſt partis incumbere rebus:
Quas cum poßideas eſt violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appoſitis abſtinet ore cibis.

Auari conditio. Sic enim auari hac in vita ſuos iam manes patiuntur, quibus quid mali optes niſi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit epulis ante ora poſitis excruciari fame, & inedia tabeſcere, ſignificat eos quos magis magíſque acquirendi deſiderium cogit, præſentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egeſtatis mala in vbertate patiuntur, neſcientes parta reſpicere dum egent habendis χρημάτων δ' ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζεται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονες γὰρ ὀρέξεις μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι, aiebat Bion, id eſt, Cupiditas habendarum opum, niſi aliqua ſatietate cohibeatur, extrema pauperie longè deterior eſt: maiores enim cupiditates egeſtatem quoque maiorem arceſſunt. Proinde ſi quem diuitem efficere voles, (dicebat Epicurus) μὴ χρήματα προστίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, non eſt quòd opes augeas, ſed tollas cupiditatem. Diſſentiunt inter ſe Poëtæ de cauſſa pœnarũ Tantali. Alii enim ad inferos relegatum eſſe volunt, eiúſque capiti ſaxum impendere, cuius caſum ſemper extimeſcat: eáque pœna cruciari, quòd Deorũ liberalitate ſit vſus intẽperantiùs, cùm eorum cõuiuiis intereſſet: vel quòd linguã habuerit incontinentem: vel quòd Pelopem filiũ membratim diſſectum coctúmque cœtui Deorum comedendum appoſuerit, vnde in inferis perpetua fame ſitiq; torquetur, vel etiã in mediis epulis & aquis famelicus & ſiti enectus cogatur lãgueſcere. Referã huc Maximi Tyrii Platonici verba ex oratione 25. Quid, obſecro, cõtinua hominũ cupiditate egẽtius? Vbi enim ſemel animus ſuprà quã neceſſarius exigit vſus, voluptatibus indulſerit, priorem continuò faſtidit, nouarũ cupiditate detinetur. Et hoc eſt quod Tantali ſignificat ænigma, continuam videlicet voluptuarii ſitim, vt cùm oblectationũ interdũ latices affluãt

Max. Tyrii locus.

recedant interdum, propterea cupiditatũ refluxus excitetur, “
quibus tamẽ cupiditatibus infeſtiſſimus dolor, metus ac perturbatio permixta ſint. Nam quidnam homines timere peius ſolent, quàm ne præſens voluptas elabatur? Græca ſi quis malit, hæc ſunt: τί γὰρ ἂν εἴη πονηρότερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διηνεκῶς, ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν προτέρων ἔχει, καὶ ἑτέρων ἐρᾷ, καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτο ἦν ἄρα, δίψα διηνεκὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαί, καὶ φόβοι· φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophon apud Achillem Statium ſcriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait, vehementior? An quia ſimul atque apparuit, euaneſcit, nec amanti ſui perfruendi poteſtatem facit? ſed Tantali poculo ſimilis videtur? Sæpè enim etiam inter bibendum auolat, amánſque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam hauſtum eſt, priùs eripitur, quàm qui bibit, exaturetur, &c. Ad eundem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait eorum qui in aliquo ſacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium ſedeam, ſitímque explere non poſſim? Næ ego Tantali menſæ haud diſſimilem torum ſortita ſum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tantali talenta, Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epiſt. ad Iulium Florum, & Ciceron vltimum paradoxum.

Achilles Statius.

miſer) Tantalus, quaſi ταλάντατος, id eſt, infeliciſſimus, Plato in Cratylo. Apul. lib. de Deo Socratis: ſolus Tantali vice in ſuis diuitiis inops, egens, pauper, non quidem fluentum vllum fugitiuum captat, & fallacis vndæ ſitim, &c.

Tantalus vnde dictus.

Qui quaſi.) Vulgatiſſimum illud, Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet. Marſupiorum miniſtrum. i. δοῦλον τῶν βαλαντίων, auarum hominem vocat Eunapius Sardianus: talis deſcribitur in Aulularia Plauti Euclio, miſerrimus ſenex, amittendi metu ſeſe perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolomæus Philadelphus, qui domi ſuæ non occultaret opes inutiles, vt formicæ ſolent, quæ aurum penitus egeſtum in antris aſſeruare memorantur, vt So-

linus & alii quidam tradunt. Huc Horatian. *Magnas inter opes inops.* 3. Carm, 16. huc prouerb. Iunii, Alaudæ 4.37.

Appendix.

Diximus hac in vita ſuos pati manes qui affectibus obſecundant cupiditatum. Ita Lucretius lib. 3.

Atque ea nimirum quæcunque Acheronte profundo
Prodita ſunt eſſe, in vita ſunt omnia nobis:
Nec miſer impendens magnum timet aere ſaxum
Tantalus, vt fama eſt, caſſa formidine torpens:
Sed magis in vita, Diuum metus vrget inanis
Mortales, caſumque timent, quem cuique ferat ſors:
Nec Tityum volucres ineunt Acheronte iacentem,
Sed Tityus nobis hic eſt, in amore iacentem
Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor,
Aut alia quauis ſcindunt torpedine curæ.

Hæc iſte ad Epicuri ſenſum, ſicuti & Tullius 1. ſchola Tuſcul. ſub perſona cuiuſdam Epicurei. Nam & ſunt qui huc putent pertinere deſcriptionem inferorum apud Platonem, & Virgilium lib. 6. Aeneid.

Fed. Morelli Corollarium.

De Tantalo eiúſque ſaxo Hom. in νεκυίᾳ Odyſſéæ, Pindarus Olympionicarum Od. 1. Epo. 2. καταπέψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυνάσθη. κόρῳ δ' ἕλεν ἄταν ὑπέροπλον τάν οἱ Πατὴρ ὑπερκρέμασε, καρτερὸν αὐτῷ λίθον. Idem in Pythyonic. Od. 3. Ant. 3. de Aeſculapio. κέρδει καὶ σοφία δέδεται. Tertull.
„ adu. gent. c. 14. Eſt ille de Lyricis (Pindarum dico) qui Aeſ-
„ culapium canit auaritiæ merito, qua medicinam nocenter
„ exercebat, fulmine vindicatum.

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS populos inter ditiſsimus omnes,
Arua ſenex nullus quo magis ampla tenet:
Defraudans geniumque ſuum, menſáſque paratas,
Nil præter betas duráque rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc, inopem quem copia reddit?
Anne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Séque rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus libello περὶ εὐθυμίας, meminit negotiatoris cuiuſdam Chii, qui omnium maximè auarus, tametſi

multum vini, primæque bonitatis venderet, ipſe tamen ſibi acidum, vappámque conquirebat. Et fortaſſe is fuit, à quo cùm profugiſſet ſeruus, rogatus quamobrẽ ſe ab heri dominio fugitiuus extuliſſet: Quia, inquit, cùm præſto bona ſint, mala tamen quærere ſolet, quippe qui vinũ generoſum vendat, tantúmque ſubacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur aſino, qui tergo geſtet epulas opiparas obſoniáque delicatiſſima, & tamen carduis victitet. Plerique enim ſunt adeò excordes, támque ſui parũ memores, vt ſolo pane mucido, vappa, & larido ſubrancido ſe expleant, quamquam opimis poſſeſſionibus abundent. In quo ſanè vt genium inſigniter defraudant, ſic & partis ad vſum humanum conceſſis miſerabiliter abutũtur. Verba huc apponam Plutarchi: ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτὸν, οὐδέν τι τοῦ Χίου βελτίων γινόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος· οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἰδίων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν. Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ peſſimum è carne ſanguinem eliciunt: ſic tu quæque peſſima in teipſum cõfers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generoſi copiam venderet aliis, ſibi vappam & acidum vinum ſeruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugiſſet: Quia, inquit, cùm ei bona adſint, malum tamen conquirit. Ei longè multi ſimiles ſuauia poculenta tranſmittunt, & ad moleſta prauáque quaſi accurrunt. Idem περὶ φιλοπλουτίας: οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. Nihil capiens inde commodi, veluti balneatoris aſinus, qui ligna & ſarmenta defert, ſemper fumo plenus ac fauillis numquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundiciei. Simile eſt illud ex ſecundo Anth. l. Epigrammatωn:

Auari aſino comparati.

Locus Plutarchi.

πολλὰς μυριάδας ψηφίζει Ἀρτεμίδωρος,
καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων.
πολλάκις αἱ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι,
πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

hoc eſt,

Viuens vt muli, dum ſumptus praecauet omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.
Aurum ſepe gerunt ingentia pondera dorſo
Multi, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

Ex M. Tullio citari hoc memini: ferebat hanc quoque iniquitatem Septius, & imbri frumenta in area corrumpi patiebatur.

Talis Opimius ad Horatium 2. Satyrarum 3.

Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappámque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus, &c.

Defraudans geniumque ſuum.) Defraudare genium, eſt naturæ denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, & animo obſequi. Plaut. in Aulul. *Defraudare genium.*

Perditiſsimus ego ſum omnium in terra,
Nam quid mihi opus vita eſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulo? egomet me fraudaui,
Animumque meum, geniumque meum, &c.

Et Terentius Phormione:

---Suum defraudans genium.

betas duraque rapa.) Synecdoche, pro quibuſlibet abiectis eduliis: in quo notanda ſordities auarorum.

inopem quem copia reddit.) Antitheta. Ouidium imitatur 3. Metamorph.

Quod cupio, mecum eſt, inopem me copia fecit.

Séque rubo, aut, &c) Alludit ad illud: Aſinus ſtramina mauult quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati *κερδοδάγοι*, & cumini ſectores ab Ariſtotele, *κυμινοπρίσται*, 4. Moral. Nicomach.

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

V A N A *Palatinos, quos educat aula, clientes*
Dicitur auratis nectere compedibus.

Aureæ compedes aulicorum.

A Lluſio eſt ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Ariſtippum (Philoſophum aulicum) aureis teneri compedibus, ne poſſet exire; quòd ſplendidiore Principum vita captus, Philoſophicam vitam mentiretur. In quo ſenſu etiam Seneca dixit, ſtultum eſſe compedes ſuas, quamquam aureas, adamare. Id tamen quàm ſtudioſè faciant aulici, nemo eſt quin videat. Nō enim animaduertūt quantū voluptatis & oblectamenti ſuppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίῃ, nec

aliis Gnathonum more, aut paraſitorum neſcio cuius rei gratia, manum deoſculari, ridenti arridere, & fœdè palpando quamlibet perſonam induere. In quibus factitandis quid (obſecro) fidei aut bonæ mentis, quæ honeſti ratio eſſe poteſt, cum ſimulationis & perfidiæ ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbique circumferant? Ea de re copioſiùs Lucianus, eo ſcilicet Commentario quod ſcripſit De iis qui conducti mercede in diuitum familiis viuunt. Apud Plutarch. Theophraſtus exprobrat Ariſtoteli, quod relicta Academia mallet in Philippi aula verſari, quod & antè fuerat à Diogene reprehenſum, Ariſtotelem cœnare quando Philippo, Diogenem cùm Diogeni placeret. Quantùm autem pertinet ad noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M. Catonis lepidam ſentētiam. Dicebat enim fures priuatorum furtorum in neruo & compedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos. Retulit Gellius lib. 11. cap. 18. huc, Aureæ compedes: & Leo chordula vinctus, prouerbia Chiliad.

Appendix.

Elegans aulicorum deſcriptio apud Senecam tragicum Hercule Oeteo:

Pauci reges, non regna colunt,
Plures fulgor conuocat aula:
Cupit hic Regi proximus eſſe,
Clarusque latas ire per vrbes:
Vrit miſerum gloria pectus.

Lucan. 8. de bello ciuili:

-----exeat aula
Qui volet eſſe pius: virtus & ſumma poteſtas
Non coeunt---

Sanè, vt id paucis, ſi qui ſint qui vitam paraſiticam viuant, totam illam quidem ad alienum comparatam arbitrium, ſint reuera aulici moriones, & ſtrobili, qui vento, fumóque ebrii mera ſibi ſomnia fingunt, nihil non ſperant, nihil non promittunt, ſeruitute voluntaria, eáque grauiore preſſi, quod etiam cùm poſſint aſſerere ſeſe, effugia nulla quærunt. Nos ea de re, quo tempore curis vacui ruſticaremur, carmen ſcripſimus, ſi non planè bonum, æqui, vt ſpero, conſulent ſtudioſi:

Aulicus inſipiens, & ſumus ebrius aula
Se ſpe, aut pollicitis credit ad aſtra vehi.
Et dum captat iners, & ſe fore poſſe beatum,
Vt qui ſperet edax, certa futura putat.
Compedibus ſtrictè & manicis adſtringitur excors,
Et patitur vana credulitate capi.
Ore, oculis, vultu mentitur, ſæpe retentus,
Pluſquàm ſeruili conditione miſer.
Nam quæ ſeruitus eſt turpior, imo pudenda,
Quàm turpe & fœdum ſponte ſubire iugum?

Fed. Morelli Corollarivm.

Herodotus in Thalia l. III. ſcribit Darium R. Democedi Crotoniatæ Medico à quo tali ſeu aſtragali luxati cruciatu liberatus fuerat, largitus eſt duo compedum aurearum paria, χρυσέων πεδέων δύο ζεύγεα, tum iocoſe Democedes munificum Principem interrogauit, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε: *Namquid ſe duplici malo remunerandum conſtituiſſet, quod ope ſua ſoſpes euaſiſſet.* Auſonius in ludo VII. Sap. Solonem ita loquentem de Cyro fingit,

---Crœſum in amicis habet,
Vinctumque pedicis aureis ſecum iubet,
Reliquum quod eſſet vitæ, totum degere.

In for-

In ſordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

QVÆ roſtro, clyſtere velut ſibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
Tranſiit opprobrÿ in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadéſque ſuum.

ID dicitur in putidos & ſorditie quadam inſignes, vt qui turpia, & quæ alioqui ſilentii fidem requirunt, eructantes aperiunt, & quæ natura prouida voluit eſſe tecta, detegunt euulgántque: ſicque interdum loquuntur, vt quod vulgò dici ſolet, podicem ex ore faciant. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id eſt, ſordidos & ineptulos: indignos, inquam, qui in hominum albo numerentur, perſpecto auis ingenio. Hæc enim roſtri aduuncitate ſe per eam purgat partem, id eſt, *Homines impuri & ſordidi.*

aluum qua reddi ciborum onera maximè eſt ſalubre: itaque clyſteris vſum primùm dicitur oſtendiſſe. Plinius lib. 8. cap. 27. & Ariſtot. 9. De animæ. Herodot. l. 2. Quamobrem Ouidius & Callimachus ſuos æmulos & obtrectatores hoc nomine notatos eſſe voluerunt, vt mox ſubiiciam: Κλύζω idem eſt quod abluo: vnde clyſter nomen habet.

Callimachus.

quo Publius hoſtem Naſo, &c.) Callimachus, poëta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) diſcipulus Hermocratis Iaſo Grammatici, Apollonium Rhodium, qui ſe ingratum diſcipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit eumque per contemptum Ibim nominauit, quaſi auem Aegyptiã & Alexandrinam, ſiue quòd Alexandrinus eſſet, Rhodius diceretur, ſiue quòd ſpurciſſimus & impudentiſſimus. Sic etiam Ouidius Callimachum imitatus, aduerſarium quendam ſuum Ibim appellauit quòd virum Romanum mentiretur: vel quòd exulantis Ouidii vxorem turpi amore tactus ſollicitarit: multáque ad Auguſtum deferret, quo diutiùs in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emiſit poëmation in Ibim Naſo, in quo nõ expreſſit maledici nomen, ſiue quod inultus maledicat, & prouocatus regerat in eum conuicia, ſiue quòd aliquem nominatim carpere & ita verbis proſcindere lege prohibitũ eſſet Ouidius eodem opuſculo in Ibim:

Ouid. in Ibim.

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo téque tuóſque modo.

De Ibide, lege quæ ſcribit Plutarchus, de ſolert. anim.

Strabo 17. lib. ἡμερώτατον δ᾽ ἡ ἶβις πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος, διττὴ δ᾽ τὴν χροίαν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δ᾽ ὅλη μέλαινα, μεστὴ δ᾽ αὐτῶν ἅπασα τετρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Suidas meminit huius poëmatis, Ἶβις, inquit, ἐστὶ ποίημα ἐπιτηδευόμενον εἰς ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἴς τινα Ἶβιν γενόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμάχου· ἦν δ᾽ οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά. At Apollonius non tam doctori ſuo, quàm patriæ ingratus, meritò nomen id ſortitus eſt, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum ſpurciſſimæ volucris, qua refertiſſima patria fuit, quam tum auerſabatur, ferre coactus eſſet.

FED. MORELLI *Appendix.*

Habes apud Georg. Piſidam in Coſmurgia ἔκφρασιν Ibidis venuſtiſſimam, & κλυσμοῦ purgatorii medici ab hac aue indicati, quando χυλὸν ἅλμης ἐμβαλοῦσα τοῖς ἔσω, *Salſum profundens viſceri ſuccum intimo, Sic arida fluxis onera trudit foras,* &c. pag. edit. n. 40. 41.

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS quiſquis captat, ſi limpida verrat
Flumina, ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit, ludétque operam: multum excitet ergo
Si cretæ, & vitreas palmulda turbet aquas:
Diues erit: Sic ÿs res publica turbida lucro eſt,
Qui pace, arctati legibus, eſuriunt.

ID videtur ſumptum ex apologo quodam Aeſopico, de piſcatore aquam verberante, vt fugientes incautè piſces in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, ſtatim huic piſcator: At niſi (ait) moueatur vnda, fame mihi erit pereundum. Quod ſanè apertè deſignat,

ὅτι καὶ τῶν πόλεων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στάσιν περιάγωσιν: eos nempe qui Rerumpub. clauum tenent, tum vel maximè quæſtum facere, cùm patria, ſua opera, laborat ſeditione. Proinde vulgato adagio ii dicuntur anguillas captare, qui priuati quæſtus gratia tumultus concitant, cum videant in publico Reipubl. ſtatu nihil ſe poſſe corradere. Itaque non mirum, ſi ſeditiones enatas eſſe gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in ſuum vertant commodum. Prouerbii vſum ex Ariſtophanis verbis in Equitib. colligere erit facile:

Anguillas qui dicantur captare.

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Feciſti, vt is qui captat anguillas, facit;
Quieta cùm ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt: tu quoque vbi turbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Hancartem (heu nimium) callent quidam Principes δημοβόροι, qui tyrannico cõſilio in ciuitatibus diſſidia ſerunt, quò licentius mulctent miſeram plebeculam. Notiſſimũ eſt quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes; nihil eſſe vtilius & opportunius, quàm in aqua turbida piſcari. Sic viuitur: ea eſt morum deprauatio atque hominum peruerſitas, vt qui ipſi ſæpenumerò legum ſacra tractant, aut certè quibus vt cuſtodibus aſſeruanda & tutanda concreduntur, ipſimet legum ſolutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquãdo Marius apertè liberèque faſſus eſt. Bello enim cõtra Cimbros geſto, cùm mille Camertes ciuitate donaſſet, idque quibuſdam reprehenderetur, vt à legibus patriis alienum: ſtatim ait ſe inter armorum ſtrepitus legum præſcriptũ & quaſi vocem audire minimè poſſe. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierii Hieroglyph. lib 29.

Principum quorundam rapina.

Caſſus erit, ludétque operam.) id eſt, ſpe excidet, fruſtra ſe laboraſſe ſentiet Prouerbiales metaphoræ.

palmula.) remi extrema pars, ſic dicta eò quòd protenſa eſt in modum palmæ. Virgil. 5. Æneid.

Littus ara, & læuas ſtringat ſine palmula cautes.

Vitreas aquas.) Per ſimilitudinem vitreæ dicũtur aquæ, cùm ſint quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Syluarũ: --- *vitreaſq. natatu*

Aqua vitrea.

Plaudit aquas.----

ſit ijs res publica, &c.) Similitudo erat, cuius hîc eſt ἀπόδοσις.

pace.) pacis tempore.

arctati legibus.) Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati ſontes retinentur. Lex, teſte Cicerone, vinculum eſt ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis, &c. Nec ſanè aliunde magis florent Reſpublicæ, quàm cùm legum viget auctoritas: quæ poſitæ ſunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutáque ſit inter improbos innocentia, tradit Iſidorus, auctor nõ omninò malus. Hoc addo corollarii vice, in gratiam legis candidatorum.

Lex cur primum lata.

Legis virtus eſt imperare, vetare, permittere, punire, ait Modeſtinus. Seneca 95. epiſt. appellat leges, minis mixta præcepta. conſtituuntur itaque leges pœna: Infirma enim lex eſt quæ neruos non habet aduerſus facinoroſos, inquit Demoſt. οὐδὲν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non ſponte admittũtur flagitia, ſed culpa aliqua atque ignorantia; vt lex Aquilia culpam in damno dato vel leuiſſimam, l. 31. Si putator l. 44. l. Aquil. D. Sed ad rem: leges conſtringunt improbos, alióſque in officio continent, Repub. quieta nullóque tentata tumultu. Sic M. Tull. pro Sextio: Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem, legum, ſi poſſet, laqueis conſtringeret. Rebus enim perturbatis ſcelerati homines ſibi pollicentur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæſar dictitabat iis quos grauior criminum, vel inopiæ luxuriæúe vis vrgeret, bello ciuili opus eſſe.

Cum ſuperioribus iſthæc adiungo: arctatos legibus pro iis qui legum nexibus, & quaſi iugo continentur. Nã & iugum, legum ſymbolum fuiſſe interpretes quidam rerum ſacrarum docent. Rectè apud Vergilium in primo Aeneidos:

Iugum pro legum ſymbolo.

-----Legéſque viris & mœnia ponet.

Qui enim legibus parent, ſimilitudine quadam colla ſubdere iugo videntur: vt ſubire iugum inferiores, qui potentiorum parent imperiis.

Appendix.

Eſt quoddam hominum genus, quod non niſi malo publico ſaginatur: & cui rebus tranquillis male eſt. hi nihil magis affectant quàm vt res mortaliũ ſurſum deorſum miſceantur

tur M. Tull. pro Amerino: Is mihi propriè & ſolus honos videtur, quem ſis neque maiorum commendatione, neque per alterius calamitatem aſſecutus. Lucanus lib. 1. belli ciuilis:

Hinc vſura vorax, auidumque in fœnore tempus,
Et concuſſa fides, & multis vtile bellum.

Eo de genere præfecti fiſco, ærarii quæſtores, depeculatores, & qui annonam vexant, æruſcatores dardanarii, hirudines numquam ſaturæ, qui ſpiritum ac ſanguinem populi auido ore ſitiunt: nedum fortunas expilant, & quibus licet eſſe beatis, quia eorum fraudibus quidam viri principes vti nũquam ferè deſinant. Querimur, eiulamur, lamentamur: ſed quis Calais vel Zethes harpyias famelicas abigit? quis magiſtratus intercedit? quis gratioſus noxas volitantes auerruncat? Imò ſi quis ſeſe fortè offerat, ſuſpectas habemus querentum lacrymas, vota inceſſimus ſpoliatorum. Quin nec mala noſtra, nec etiam remedia pati poſſumus: prædari, depeculari, aliena diripere putamus eſſe licitum, quia ſolemne eſt fieri, & ad id vitæ genus per omnes prouincias comparatæ ſunt hominum myriades, quibus nihil aliud penſi, quàm vt ſuos compilent populares miſeros nonnumquam & egentes, & quibus præter animam miſeram nihil reliqui, verùm:

Hæc fierent, ſi virtutis vena vlla paternæ
Viueret in nobis? vnde iſtud dedecus?

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

Delphini inſidens vada cærula ſulcat Arion,
Hocque aures mulcet, frenat & ora ſono.
Quàm ſit auari hominis, non tam mens dira ferarum eſt:
Quique viris rapimur, piſcibus eripimur.

ID extulit è Græco Bianoris hexaſticho, quod eſt 1. Epigram. ſic autem habet: **Fons Emblematis.**

Φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι Τυρσηνίδος * ἐγγύθι δίνης
Φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπὲρ βύθιον,
αὐτίκα μὲν κιθάρῃ λιγυηχέϊ δέξατο δελφὶν
σώθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχετ' ἐλισσόμενος,

*ἀγχόθι. δ.

μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἦκεν ἐς Κορίνθιον· ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddimus:

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vaſtum pelagi forte dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio grata dulciſonaque chelys:
Seſſoréque Iſthmum deuexit adusque Corinthi:
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

Arionis citharœdi à Delphino ſeruati hiſtoria.

Hiſtoriam, ſeu (ſi mauis) fabulam copioſè tractauit Herodotus lib. 1. & poſt eum Gellius cap. vltimo lib. 16. retulit & Ouidius 2. Faſtor. ea eſt de Arione citharœdo, qui arte ſua pecuniis partis, cùm patriã repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum cauſſa cõſilium ceperunt de eo interficiendo, quod vbi animaduertiſſet, impetrata ab eis venia, fidibus cecinit: tum ſtatim è prora ſeſe in profundum deiecit: quem ſubitò à delphino exceptum, & dorſo Corinthum vſque vectum aiunt. Alluſit ad hanc hiſtoriam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de ſomnio naufragii:

Sed tibi ſubſidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat ante ratem.

Auaritia quanta pernicies.

Enalum etiam adoleſcentem in mari à Delphinis ſeruatum, eodem penè quo Ariona modo, retulit in Sympoſio ſeptem ſapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo: qui cùm fortè in mare decidiſſet, excipientibus Delphinis, ab imóque retrahentibus, euaſit. Ait idem Plutarch. ad finem diſputationis, qua inquirit, An ſit aliquid in brutis rationis. Id autem flectitur in crudelem & inſatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum conſpirare audent, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modo queant. Hincque admonemur, mitiores eſſe feras in hominem quàm ipſe homo in hominẽ ſit. Quid verò ſceleſtius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò ſui facit immemorem, ſed etiam ſibi & aliis exitialẽ? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακόν. Euripides veriſſimè,

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
φίλοις τ' ἄμικτος ἐστὶ καὶ πάσῃ πόλει.

& Bion Sophiſta optime τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης

κακίας ἐστὶ) cenſuit. Cur autem ſummum malum à quibuſdam dicatur auaritia, in promptu ratio eſt, quòd ea vix vnquam ſola ſit, quippè cùm perpetuas habeat ſibi comites rapinam, periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parricidium, quod exemplis longè multis perſpicuum eſſe poteſt: ſed vnum ad rem præſentem ſatis erit quod ex Ariſtotele protulit Ariſtonymus: Socios octo latrones de ſpoliis inter ſe concertaſſe, ex quibus quatuor ſunt interfecti: deinde quatuor alios rurſum eo nomine dimicaſſe: vnde factum vt duo tantùm fuerint ſuperſtites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euaſit. Sed quid reliqui tandem futurum, ſi etiam dextra in ſiniſtram armetur? Hæc ille. Cicero pro Quintio; Nullum eſt officium tam ſanctum atque ſolemne, quod non auaritia comminuere atque violare ſoleat. Et quidem ſtatim omnis iuſtitia negligitur, & aliena per iniuriam occupantur, cùm *pectus auaritia, miſeraque cupidine feruet*, ait Horatius.

Auaritia ſummum malum.

vada cærula.) mare cæruleum. vadũ quid ſit, omnes norũt.

ſulcat.) μεταφορὰ ab aratoribus, pro eo quod eſt, ſecat, proſcindit, tranſgreditur.

frenat & ora ſono.) Ab equis tranſlatio in verbo, frenat, pro eo quod eſt, retinet, ſiſtit, regit.

viris rapimur, piſcibus eripimur.) Id paulò antè carmen Græcum expreſſit:

ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους

Eſt & eiuſdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius concluſio eadem cum Alciati verſu vltimo,

κτεινόμεθ' ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Triſt. eleg. 4.

Cumque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Non abſimile huic Cornel. Tacitus 3. hiſtoriar. dixit Valenti, mare tutius, quàm littora, aut vrbes.

Appendix.

Perplacet illud Iuuenalis, de auaritia:

Inde feræ ſcelerum cauſſæ, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quàm ſæua cupido

Indomiti cenſus : nam diues qui fieri vult,
Et cito vult fieri: ſed quæ cuſtodia legum ?

Id flecti verè poteſt ad exempla miſeræ proſcriptionis, non certè Syllanæ, vel triumuiralis, ſed Gallicanæ iam toties vſurpatæ, non in citharœdos (quibus facilè careremus) ſed in homines vitæ inculpatæ ſobrios, non rebelles, non reprobos, quietos, quibus minimè belligeris, imò ab omni dimicandi alienis inſania, & in eadem quaſi vecti naue publico & nefario tumultu, inſontes perierunt, aut extorres facti patria carere coacti ſunt. Et quis non vidit viros bonos, certéque laudatos penè omnes extorres factos diu exulaſſe, aut in exteris regionibus mortuos, nec alio nomine à ſuis pulſos, quàm quod inſigniter improbi non eſſent, aut factionem nullam alerent: Et quidem certò ſcimus idem contigiſſe quibuſdam noſtris vrbibus atque Mileſiorum ciuitati, apud quos nemini eſſe bono licebat. Sed reſiſto iam, vt ſuccurrat illud Tibulli eleg. 3. lib. 3.

Præda feras acies auxit diſcordibus armis,
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiorque venit.
Præda vago iuſſit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubijs roſtra dedit ratibus.

Gula.

EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE *gruis tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus geſtat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſî, & talis Æpicî,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

HAc icone depinguntur lurcones, guloſi, helluones, quibus ttibuit gruis collum, vt ſibi dari poſtulabat Philoxenus: vel (etiam ſi mauis) ventrem maximè prominentem. Expreſſit autem ventris hæc gulæque mancipia, duarum auium maximè furacium, & gulæ deditarum, imagine. Larus enim edaciſſimus eſt, qui quòd totam eſcam ore deuoret, locum fecit prouerbio, Larus hians. Auicula eſt è mari victum quæritans aut lacubus, quæ Gauia Latinis dicitur. Hinc Matron quidam parôdus, Chærephõtem paraſitum compa-

Guloſorum imago.

Larus.

Onocrotalus. rauit famelico laro, eo quòd voraciſſim. eſſet helluo. Πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autē olorū ſimilitudinē habet: nec omninò differre viderentur onocrotali & olores, niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus. Huc enim inexplebile animal cōgerit, mira vt ſit rapacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita, in veram aluum ruminantis modo refert. Plinius cap. 47. lib. 10. Et hæc belliſſima guloſorum inſignia. Martialis vndecimo lib. ----*& quàm*

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

Melanthius. Melāthii Poëtæ tragici ὀψοφάγου inſignis, votū fuiſſe traditur, vt collum olorinū optaret, quo diutius dapū ſenſu frueretur: vt etiam eius quem ſuperius attigi, qui ſibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id eſt, guttur tres longum cubitos, cuius eſt mentio apud Gellium 19. cap. 2.

Curculio. *Curculione gruis*) gruis collo. Videtur ex proprio feciſſe appellatiuū: eſt enim curculio vermis edaciſſimus, quaſi gurgulio ſic dictus, & frumenti ſortitus vocabulū; quo nomine ſunt etiā notati plerique paraſiti. vt ex 2. Miſcellan. Nannii diſces.

tumida vir pingitur aluo.) id eſt φύσκων, quaſi dicas ventroſum: quo epitheto notatus eſt Ptolemæus Euergetes, propter abdominis ſtudium. Vt Alcæus Pittacū Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appellauit, teſte Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, ſicuti & à Galeno oratione ἐπὶ τὰς τέχνας.

γνάθου τε δοῦλος νηδύος θ' ἡσσημένος: abdominis miniſter, & ſeruus gulæ. Huic conuenit Perſianum hoc Satyr. 1.

Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.

Id hominum genus vocātur προγάστορες Græcè, nempe queis pingui abdomine venter prominet.

Apicius. *Talis forma fuit Dionyſi, &c.*) Deos hoſce inter guloſos inſignes memorat Athenæus lib. 1. cap. 3. Dipnoſoph. Apicius quidem omnium helluonū maximus gurges, librum edidit. De gulæ irritamentis: non enim ſatis habuit Principum congiaria & Capitolii vectigal deuoraſſe. Hunc ſibi manus intuliſſe quidam referunt, cùm ſubductis rationibus ex ſextertio millies quod in culinam congeſſerat, centies tantum ſupereſſe ſibi cognouiſſet. Lege Plin. 9. cap. 17.

Inſigniter guloſi. *Et gula quos celebres, &c.*) vt, præter ſuperius nominatos, Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Æſopus, Clodius Albinus, Aſtydamas, Abron, & quamplurimi alii, quorum luxus ex veterū monumentis hincinde colliges.

Ocni effigies, de ijs qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeat.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER *haud ceſſat funem contexere ſparto,*
Humidáque artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrenuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inque ſuum.

ID ex Pauſaniæ Phocicis tractum, enumeratis enim aliquot ſtatuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, poſt has virum quendam ſedere ait, inſcriptionémque indicare eum eſſe Ocnum, qui texat è iunco reſtim vel fune, ſed aſtan- *Character Emblematis.*

tem aſellam totum quod ille laborioſè texuerit arrodentem.

Ocnus. Gnauum & induſtrium hominem fuiſſe Ocnum aiunt, qui vxorem ſumptuoſam & prodigam habuerit, quæ profundere conſueuerat quicquid ille opere faciundo per ſummum laborem quæritaſſet: ídque per ambages voluiſſe Polygnotum deſignare. Compertum eſt etiam Ionum vulgò prouerbium eſſe quoties hominem ſignificant ad laborem quidem vehementer propenſum, ſed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. *Ocni funiculum torquere.* Ita fermè Pauſanias. Huius effigiei Plutarchus meminit libello περὶ ἀθυμίας. & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarum:

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Æternúmque tuam paſcat aſella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miſcellan. Politiani.

Impiger.] diligens, induſtrius. Virgil. 1. Æneid.

——ille impiger hauſit
Spumantem pateram.

& Ouid. 1. Metamorph.

----patrios adit impiger ortus.

Nomen Ocni. Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, ſignificat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς: & ipſa ῥαθυμία dicitur ὄκνος καὶ ὀκνηρία; ſed & ὀκνεῖν idem eſt quod pigreſcere. Hæc tamẽ dictio ad ſenſum potius attinet: ignauus enim eſt, nihilque agit, tametſi laboret, qui ſuam operam, adeóque ipſas ſuas opes malè collocat, eáſque in vſus minimè neceſſarios erogat.

ſparto.) geniſta. ſic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus eſt herbæ apud Hiſpanos frequentiſſimæ.

Humidaque artifici.) περὶ φρένας reſtis.

Femina iners animal.) Laborat totis diebus homuncio, ſperatque diteſcere; ſed quicquid labore tam improbo partum enaſcitur, ad ornatũ quendam ſuum transfert prodiga & inſolens mulier. *Mulier prodiga* vnde vero verius à Iuuenale ſcriptum Satyr. 6.

Prodiga non ſentit pereuntem femina cenſum,
At velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti ſua gaudia conſtent.

quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Menander ſic: γυνὴ τὸ σύνολόν ἐστι δαπανηρὸν φύσει: mulier natura eſt omninò ſumptuoſa:

Idem: γυνὴ πολυτελής ἐστ' ὀχληρὸν, οὐδ' ἐᾷ
ζῆν τὸν λαβόντ' ὡς βούλεται.

Res eſt permoleſta ſumptuoſa fœmina, quæ non ſinit maritũ arbitrio ſuo viuere. Huc ſpectat Heſiodi comparatio fucorum cum muliere, in Theogonia, quam lubens tranſilio vt ad alia veniam.

mundum.) Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conſeruanda. Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum inſignia ſunt; his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellarunt maiores noſtri. Nonius ex Lucilio: *Mundus muliebris.*

Legauit quidam vxori mundum, omne penumque.

Vlpianus noſter ait mundo muliebri contineri ſpecula, vnguenta, vaſa vnguentaria, & ſi qua dici ſimilia poſſunt, diſtinguitque muliebria ornamenta à mundo muliebri, ac ſi mulier poſſit eſſe munda, nec tamen ornata: vt ſolet iis contingere quæ ſe mundarint lotæ in balneo, neque ſe ornarint: & contra, eſt aliqua ornata, nec tamẽ mundata. Sed hoc nimium ſubtiliter à Iuriſconſulto: nam apud oratores, poëtas, alióſque terſos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, ſed etiam quibus ornatior. Val. Max lib. 9 cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia quæ lata fuerat olim bello Punico ſecundo ad coërcendam mulierum luxuriam: ſed eas tamen ait excuſari mentis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione: quamobrem omne ſtudium ad curioſiorem ſui cultum illis permitti.

prodigit.] conſumit, diſſipat: verbum aptiſſimum ad prodigalitatem notandam.

In paraſitos.

EMBLEMA XCII.

QVOS tibi donamus fluuiales accipe cancros,
Munera conueniunt moribus iſta tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximáque aluus adeſt:
Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Perniceſque pedes, ſpiculaque apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, menſæque ſedilibus erras.
Inque alios mordax ſcommata falſa iacis.

NOn eſt mihi dubium quin, cum auctor hic ſuum carmen cuderet, vel memoriæ adiutus theſauro egregiam Taciti deſcriptionem ſibi tanquam archetypum fingeret, ſic enim ille:

ille lib.25. Annal. vbi de Neronis laſciuiis ampliſſimè. Vatinius inter fœdiſſima eius olæ oſtenta fuit, ſutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorto, facetiis ſcurrilibus: primo in contumelias aſſumptus, deinde optimi cuiuſque criminatione eouſque valuit, vt gratia, pecunia, vi nocendi etiam malis præmineret. Apparet hoc ſuſceptum eſſe in mordacem quendam καὶ ἀχαλίνου στόματος ſcurram, cui ſymbolicè cancros fluuiales dono dat, paraſiticis moribus apprimè reſpondentes. Decorum itaque ſeruat in eo, quod rationem habeat perſonæ cui hæc tribuat: intereáque graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæſtum & ventrem omnia conferat ſua ſtudia, vt aliis, & plerumque etiam præſentibus obloquatur, in quos eiaculetur moleſta & acria quædam dicteria. Id autem genus hominum, ſi quando iocandi fines tranſiliant, ita vt è ſalibus hilari fronte acceptis, & datis ad ſcommata mordacia ſe conferant, iam tum faſtidio eſſe non ab re incipiunt: nec enim ſapiunt qui iis omnia licere volunt; cùm nihil magis lubricum ſit & importunum conuicio, quod quaſi melle litum animos ingreditur. Paraſitum Luciani & Iuuenal. 3. & 4. Satyr. perlege. *Scurræ deſcriptio.* *Licentia nimia paraſiti.*

oculi vigiles.] aperti: quod refert paraſitorum vigilantiam in obſeruandis aliorum menſis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγοι in Chiliad.

& forfice plurimus ordo, &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent cancri fluuiales ad modum forficis. Forfex ſutorum eſt inſtrumentum, quo pannum aptant, & in fruſta commoda diſſecant. Chelæ autem ſunt cancrorũ brachia, à Græco χηλὴ, quod etiam ſignificat vngulam. Huc pertinet Pliniana deſcriptio cancrorum, quæ eſt lib. 9. cap. 31. *Forfex.*

ſtat pingui abdomine venter.] Abdomẽ, pinguedo eſt ſpinæ adhærens, in qua ſunt renes: tamẽ à pube ad præcordia ſurſum verſus abdomẽ peruenire Cornelius Celſus tradit lib. 4. Iuuẽ. *Abdomen.*

-----venter adeſt abdomine tardus.

Auſonius Eidillio 9. cui Moſella nomen: *-----prodiga nutat*
Aluus, opimatoque fluens abdomine venter.

certè paraſitus dicitur Euſtathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inſeruiat.

Cum vagus.] Horat. 1. Epiſt. bellè ſcurram ita deſcripſit:

Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus, non qui ciuem dignoſceret hoſte:
Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus: *Scurræ deſcriptio.*

Pernicies & tempeſtas, barathrumque macelli.

menſæque ſedilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολοιχὸς, quòd menſas illingat, & nidorem è cibis ſurgentem rabido ore carpat. Hinc θυρέπαξ, aut θυρέρπαξ, quòd foribus alienis inſidietur, nempe qui ſueuerit aliena viuere quadra. Prou. Sartaginum pernicies.

ſcommata ſalſa.] Epitheti metaphora. De ſcommatum generibus Macrobius Saturnal. 7. cap. 5.

Appendix.

Bellè apud Plautum Captiueis, initio ferè Actus 1. ſic paraſitus de ſe, ſuæque notæ hominibus:

Quaſi mures ſemper edimus alienum cibum,
Vbi res prolatæ ſunt, cùm rus homines eunt,
Simul prolatæ res ſunt noſtris dentibus
Quaſi cùm caletur, in occulto latent,
Suo ſibi ſucco viuunt, res ſi non cadit:
Ita paraſiti rebus prolatis latent.
In occulto miſeri victitant ſucco ſuo.

Martialis in Philomuſum ſcurram: lib. 7.

Quod te diripiunt potentiores,
Per conuiuia, porticus, theatra,
Et tecum quoties ita incidiſti,
Geſtari iuuat, & iuuat lauari.
Nolito nimium tibi placere,
Delectas, Philomuſe, non amaris.

Mordet ibi hominē fatuum, & vrbanum, in conuiuiis alienis oberrantem. Idem Martialis lib. 9. in quendam Cantharum:

Cœnes, Cathare, cum foris libenter,
Clamas, & maledicis, & minaris,
Deponas animos truces monemus:
Liber non potes & guloſus eſſe.

Horat. 2. epiſt. 1. notam impreſſit,

Quantus ſit Dorſenius edacibus in paraſitis.

Nam & Philum mordet feſtiuè Martialis, eo quod nunquam domi cenaret. Sed ad rem D. Hieronymus ad Domnionem: *Contra quemlibet paßim in triuiis ſtrepere & congerere maledicta, non crimina ſcurrarum eſt & paraſitorum.*

ſtat pingui abdomine venter.] Adomē ὑπογάστριον, pars humani corporis, quæ à coxis, & pube ſurſum verſus ad præcordia peruenit: ab exteriori parte, euidenti cute, ab interiori leui membrana incluſa, quæ omento iungitur. περιτοναῖος dicitur, Celſus lib. 4. cap. 1.

Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere.

EMBLEMA XCIII.

IN *modicis nihil eſt quod quis lucretur: & vnum*
Arbuſtum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui ſpes nulla lucri eſt: vnoque reſidunt
Arbuſto geminæ non bene ficedulæ.

D*Vobus ganeonibus.*) Ganeo, cui vitæ modus eſt culina, vti Varro deſcribit, quanquam à M. Tullio ſumatur etiam pro ſcortatore qui proſtibula & meretriculas aſſectatur.

E rebus minimis parum lucri.

Non eſt multum lucri exſpectandum ex rebus minimis, in quibus quanquam multum laboris & operæ collocetur, tamen fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum adminiſtratione vtilitas multo conſurgit vberior, quamobrem vulgo variis efferuntur modis adagia vt in tenui ſtatu conſorti non eſſe locum dicamus: qualia ſunt iſta, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbuſtum duos erithacos: Vno ramo non bene ſedent duæ ficedulæ: & quod noſtrates iocando efferunt, Noſtra ianua non ſuſtinet duos mendicos. Falluntur itaque qui è rebus minutulis ampliſſimũ expectant quæſtum, præſertim ſi ſit eodem ſtudio conſors, vbi plerumque res abſque inuidia tranſigi, niſi ægrè, poſſit.

& vnum arbuſtum.] Prouerb. & Chiliad. Arbuſtum vnum non alit duos erithacos. Cedrenus *πολυκοιρανίαν* deteſtans, hanc ſimilitudinem vſurpauit: *δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα διοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν.* Vt vnum arbuſtum duos erithacos non alit: ſic vnum regnum feliciter à duobus principibus adminiſtrari non poteſt.

Erithacus.

Erithacus auis eſt quædam ſolitaria: vt eodem in ſaltu nõ temerè niſi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à ſyluarum deſertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20. & 29.

In tenui ſpes, &c.] Diſtichon eiuſdem argumenti cum ſuperiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis ſpes. Vide Chiliad.

Vnoque reſidunt arbuſto.] Prouerbium aliud idem cum ſuperioribus.

Ficedula.

Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius veſcatur. Martial. lib. 13.

Cum me ficus alat, cum paſcar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

FED. MORELLI *Appendix.*

Ex inuidia & diſcordia hæ qureimoniæ inter opiſces *ὁμοτέχνοις*, vnde Heſiodium iſtud. *Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων.* *Et figulus figulo, & fabro faber, inuidit omnis.* Alioqui. *Nulla fuit res Parua vnquam æquanimis, adde nec vnanimis.* Vt Auſonius M. ait in Herediolo. Ariſtot. In Polit. Et 8. Ethic. ad Nic.

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATOR QVE *penus menſæque arroſor herilis*
Oſtrea mus ſummis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falſa oſſa momordit:
Aſt ea clauſerunt tacta repente domum.
Deprenſum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obſcurum qui dederat tumulum.

ID videtur propriè in eos eſſe tortum, qui lautioris victus ergô, ſe in domos opulentas ſeruiliter ingerunt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum conſequantur. vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præproperã ſibi arceſſunt, quíque, vt vulgo dicitur Gallico, ſuum *Guloſi in ſpontaneam lapſi ſeruitutem.*

in dentibus tumulum conficiunt. Hi ſunt ἀκρατεῖς ſeu impotentes, qui obiectam cupiditatem ſectantur. qui à delicatioribus bolis nunquam ſibi temperant, qui etiam totos dies in crapula, noctéſque in compotando exigunt. hi ſic deſcribuntur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui ſex menſes vitam ducunt, Orco ſpondent ſeptimum.

Porrò gulam in ſeruitutem pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatii, quanquam fortè alio recidat:

——— qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum qui paruo neſciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere:

παμφάγος, ἑρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
πώγωνος διεροῖο νόθην ὠδάξατο σάρκα,
αὐτίκα δ' ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
ἀγρεύθη δ' ὁ δύστηνος: ὃ δ' ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
ληφθεὶς, αὐτοφόρον * τύμβον ἐπεσπάσατο.

* πότμον

Penus. *Regnatorque penus.*) Penus eſt omne eſculentum aut poculentum, ſed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo aſſeruantur eſculenta quæuis, accipitur. quo de nomine controuerſiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4.

Oſtrea hiulca.) hiantia, vel oſtreas hiantes. De Oſtreis Plin. l. 32. c. 6.

ſalſa oſſa.) id eſt, teſtam oſtreæ, quam oſſa putabat eſſe.

domum) pro cochlea, vel teſta, qua pro domo vtitur, ídque metonymicôs & catachreſticôs.

Deprehenſum furem) In iure eſt ἐπ' αὐτοφώρῳ.

retro tenuerunt carcere furem.) ἀλληγορία à furibus, qui deprehenſi coniiciuntur in carcerem.

tumulum.) μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à conſequenti, quòd perierit ſorex in oſtreæ teſta.

FED. MORELLI *Appendix.*

Hoc ſymbolum eſt humani generis ἑαυτολεθροφόρου. Si quidem *Audax omnia perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.* Vt canit Flaccus ex iſtis Homeri. 1. Odyſſ.

Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

Baſil. M. hom. 11. in Hexam, pag. 22. edit. noſtræ. & Gregor. Nyſſ. in 1 v. Cant. initio.

In garrulum & guloſum.

EMBLEMA XCV.

VOCE *boat torua, prælargo eſt gutture, roſtrum*
Inſtar habet naſi, multiforiſque tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventrique gulæque
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

SVſpicor id tractum ex Clementis Alexandrini 1. Pædagogi cap. 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τῷ ἰχθύϊ τῷ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animum in aluo defodit, piſci qui aſellus dicitur, maximè ſimilis. Hunc ex piſcium genere ſolũ habere cor in vẽtre, ἐν τῇ γαστρὶ, Athenæus ex Ariſtotele tradit. quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐκτραπελόγαστρος propter monſtrificam ventris

Onocrotalus quid referat. naturam. Cæterùm Onocrotalus, qui & Truo dicitur, gutturis eſt ampliſſimi, & vocis clamoſiſſimæ (ita vt ruditum aſini dices) & naſum habere inſtar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt verbo Ariſtotelis vtar, ſuo incondito clamore, importunáque garrulitate cælo mare conturbare apud quoſdam videntur, cùm tamen importuna ſua loquacitate *dent ſine mente ſonum*: quippe qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud noſtrates dicterio vulgato notantur) omnia ſunt lingua & podex. Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctíque faſtidiunt.

boat.] tranſlatio à bobus.

Inſtar habet naſi) Feſtus ad hunc modum: Truo, auis Onocrotalus, Cæcilius irridens magnitudinem naſi. Prô dii immortales vnde prorepſit truo!

Rabula. *Rabulam*) Rabula, à radendis auribus vel à rabie, vel à raui id eſt, raucitate. Hominem ſignificat, qui cauſſam quam defendit, à iudice contendit extorquere, vt ſunt patroni illi triuiales & plebeii cauſſidici: inter quos qui clamoſiſſimus eſt, putatur alios iudicio & doctrina antiſtare. Cicero De oratore: *Non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, ſed doctiſſimum & perfectiſſimum quærimus.* Raua vox, *rauca*, inquit Feſtus, parúmque liquida, proximè canum latratum ſonans: vnde & cauſidicus pugnaciter loquens, rabula. Noſtri *Rabula quis & vnde.* vernacula lingua nunquam niſi contumeliosè *chicanos* appellant rabulas, forte à verbo Græco κιχάνειν, corripere, offendere, inuentum aliquod comparare ad decipiendum. Malim tamen à voce σικανοὶ, Siculorum enim gens querula, & controuerſa natura.

Addictum ventrique gulæque.) Is vnico verbo γλωσσογάστης, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux. lib. 2.

Appendix.

Adiicio ex Nonio, rabulam pro cauſſarum patrono accipi, quamquam is propriè ſit qui nimia verboſitate, & quaſi rabie quadam vtitur in patrocinando, omnéſque radit atque percellit. Ammianus appellat litium conſarcinatorem, Cato vitilitigatorem, Salluſtius caninæ facundiæ exercitum, Iuriſconſ. litium concinnatorem; l. 9. D. de off. proconſ. Apuleio eſt hirundo forenſis, γλωσσογάστωρ Ariſtophani, κόπις

Euripidi: aliis vt Comicis *δικολέκτης, φιλόδικος, φιλαίτιος*, ærúſcator ſycophanta; & Demoſthen. *περίτριμμα τῆς ἀγορᾶς*. Iulio Pollucio *δικόρραφος*, ſic enim ille genus hoc hominum deſcribit: *δικόρραφος, δικογράφος, λέγων ἐπὶ χρήμασι, μηδὲν ῥῆμα προῖκα εἰπὼν, μισθοῦ φθεγγόμενος, πρὸς χάριν λέγων, πρὸς ἡδονὴν δημηγορῶν*. i. Calumniator, litium concептor, litium conſutor, pecuniæ cauſſa loquens, nullum verbum gratis proferens, pro mercede verba faciens, ad gratiam dicens, ad voluptatem conciones habens. Et de his Plautus Perſa: *Etiamſi nihil eſt litium, lites ſerunt*. D. Hieronymus ait eos lyncibus & leonibus crudeliores, qui ore rabido deuorẽt. Seneca in ludo Claudii, eos appellat *venale genus*. & Apuleius lib. 10. capita viliſſima dicit, forenſia pecora, & togatos vultures. Quin & caſtus ſcriptor, Columella, præfatione librorũ de re ruſtica: Olim ait, ſine rabulis beatas fuiſſe vrbes: “
ſed maximo quodam malo, contra maiorum morem repertum ac conceſſum in ipſo foro latrocinium. Plinius Secund. “
lib. 2. epiſt. 3. Nos qui in foro veris litib. ac iurgiis quotidie terimur, multùm malitiæ, quaquã nolentes addiſcimus. Symmachus de Iuliano familiari ſuo lib. 1. epiſt. 37. Scis in illo forenſi puluere quam rara ſit copia, cognitio fandi oris, & boni pectoris, dum aut modeſtum ingenium verecundia trahat, aut ſucceſſu eloquens inſoleſcat. Laërtius Anacharſide, *ἀγορὰν ἔφη εἶναι ὡρισμένον τόπον εἰς τὸ ἀλλήλους ἀπατᾶν*. forum aiebat deſtinatum locum ad inuicem fallendum. Egregiè Conſtantinus magnus, qui litium circuitus amputauit, in Cod. de formul. & impetr. ſublat. cuius legis videtur meminiſſe Nazarius panegyrico: Nónne leges ait in gerendis virtutibus, & vitiis fugiendis conſtitutæ, veterum caliginoſæ ambages reſciſſæ, cupiendæ ſimplicitatis laqueos præciderunt?

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

MORIS *vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus*
Super adiici cognamina.
Faciles apertóſque explicans tantum locos,
Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iterátque nimis
Mæander, vt Pariſius.
Obſcurus & confuſus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.
Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,

Dictus truo eſt ſcholiaſticis.
Contrà eſt vocatus, tenuis eſſet Ælbius
Quod voce, veſpertilio.
At vltimas mutilans Collobotes ſyllabas,
Hirundo Craſſus dicitur.
Qui ſurdus aliis ſolus ipſe vult loqui,
Vt ſturnus in prouerbio eſt.
Hic blæſus, ille raucus, iſte garriens:
Hic ſibilat, ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tuſſit hæſitans.
Ac conſpuit alius, vt pſecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa ſurgunt nomina.

SIc eſt natura vel potiùs conſuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obſeruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibuſdam ſuperioris ſæculi Iuriſconſultis, vel etiam, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui ſuo tempore minus aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde ſinguli ſingula in ſcholis cognomina ſunt ſortiti, quibus notaretur ingenii vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleandis. Vel hoc generalius accipi poteſt. Homines enim imperiti, vt etiam argutuli quidam auditores, qui naſum rhinocerotis habent, faciliùs quod ſtultè dixeris reprehendere, quàm quod ſapiẽter tacueris, probare poſſunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus eſt atque munus, vt ipſemet aſſeuerat diſputatione 1. De natura Deorum, ſuſcipere atque profiteri ſeſe omnibus ſilentibus vnum maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendum. Adeſt enim ferè nemo quin acutiùs atque acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid eſt in quo offenditur, id etiam illa quæ laudanda ſunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur. Nec quicquam eſt tam inſigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ ſtabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.

Mæander.) Mæander flexuoſus & ſinuoſus fluuius, quod nominis ſæpè pro obliquitate ſumitur. Huc prouerb. Labyrinthus.

Qui vel columnas voce rumpat.) huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.) De hac aui in ſuperioribus.

Colobotes.) mancus & decurtatus. κολοϐόω, communio & trunco.

ſturnus.) De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Pſecas.) ſtillicidium, vel gutta, aut ſtilla. Pſecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus, quòd identidẽ exſpueret. quod & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Magna hominum in vitiis notandis proteruitas.

Quam multa rebus, &c. At iſthæc licentia, & deprauata conſuetudo reprimenda erat. Siquidem conuicia quæ torqueri ſolent, ob ea quæ ſunt in corpore vel in fortunis hominum vitioſa, proficiſcuntur ab animis parum ſanis. Proinde Vlyſſes apud Homerum Therſitæ non claudicationem, gibbum aut caluitiem exprobrat, ſed omninò garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia inſectatur in Agamemnone, ſed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quaſi frenum imponi rectæ rationis poteſt.

Natura.

EMBLEMA XCVII.

PANA colunt gentes, (naturam hoc dicere rerum eſt)
Semicaprumque hominem, ſemivirumque Deum.
Eſt vir pube tenus, quod nobis inſita virtus
Corde oriens, celſa verticis arce ſedet.
Hinc caper eſt quia nos natura in ſæcla propagat
concubitu, vt volucres, ſquamea, bruta, feras.
Quod commune aliis animantibus, eſt caper index
Luxuriæ, Veneris ſignáque aperta gerit.
Cordi alij ſophian: alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

PAn pingebatur, vt multarum diuerſarúmque naturarum particeps. Id enim nominis Pan, totum vel vniuerſum ſonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipſe ſub hoc habitu quo cernitur, ſolem ſe eſſe prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colunt appellãtes τὸν τῆς ὕλης κύϱιον, non ſyluarum dominum, ſed vniuerſæ ſubſtantiæ materialis dominatorem ſignificare volentes. cuius materiæ vis, vniuerſorum corporum ſeu illa diuina, ſiue terrena ſint, componit eſſentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem tranſtulit. Homo enim conſtat animo diuino, cæleſti, immortali, Angelis & Deo ſimili, corpore verò mortali ex quatuor elementis compoſito: hac quidẽ parte belluinam naturam proximè referenti. In animo duæ partes ſunt: illa quæ intelligit, meminit, ſapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quæ pars ſuperior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines ſumus, qua Deo ſimiles, qua cæteris animalibus excellentiores, longè ſuperiores. Altera eſt ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & beſtiæ quàm homini ſimilior: in qua ſunt motus illi qui Græcis πάϑη dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirum à belluis nihil differimus. Homo itaque medium eſt quiddam inter diuinas intelligẽtias, & bruta animantia, eámque ob cauſſam finxerunt veteres Pana eſſe Deum, qui ſuperiore parte hominem, inferiore verò caprũ referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quaſi propoſito agalmate ſignificaretur: homo enim pro ſuperiore ſui parte rationem habet diuinam, & cæleſtem: inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm ſunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint: diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem qua cum Angelis participat: humanam, qua cum belluis: diabolicam autem, qua quippiam ſceleſtè & deprauatè cogitat & molitur: quod planum etiam facit Auguſt. ſub finem c. 3. lib. 14. De ciuitate.

Pan, Deus.

Pan, homo.

Hominum naturæ triplex.

Pana colunt gentes) Conſule Lactant. & D. Auguſt. eod. opere De ciuit. libro 18 cap. 17. Phornutum De natura Deorum, & poſt eum Gyraldum De hiſtoria Deorum Syntag. 15. Nonnihil & tibi ſuppeditauerit Euſeb. 5 præpar. Euangelicæ. Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum ruſticum ad naturæ ſimilitudinem factum eſſe ſcribit. Cuius boni Grammatici ſententiam integram aſcriberem, ſi omnino noſtro huic argumento reſponderet.

Eſt vir pube tenus.) Alii legunt, vir tenus vmbilico eſt, quam voles ſequitor lectionem.

quod nobis inſita virtus.) Cicero 1. Tuſc. Platonem in Timæo ſecutus, & Ariſtotelem in 2. De animo, principatum animi ait eſſe in capite, ſicut in arce ſumma: ira verò & cupiditas locis diſcluſæ: illa enim in pectore, hæc ſubter præcordia ſedem habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis, in cerebro poſuit ſpiritus animales, id eſt, imaginationem, memoriam, ſenſum, motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo exiſtit nutritio & generatio, quæ tria ſunt non partes, ſed facultates & vires de vnico animo exiſtentes, qui vt ſeipſum moueat ratiocinando, iraſcendo & concupiſcendo, vtitur cerebro, corde & hepate, quæ tria ſunt inſtrumenta ſede & loco diſtincta. Quòd itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celſa verticis arce ſedentem, animum, ſiue eam animi facultatem quæ rationis eſt intelligi, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat. vel fortaſſe ad veterum quorundam ſententiam, qui animi principatum in corde ſtatuebant, vt Empedocles: alii in cerebro, vt Plato & Democritus. Plutarch. De placitis 4. c. 5. *Animus an in cerebro, an in corde.*

celſa verticis arce ſedet.) περὶ φρενὸς & ἀλληγορία à ſummo & præſtanti Principe in arce ſumma, vt loco tutiori, ſedente.

Hinc caper eſt, &c.) in ſuperioribus dictum eſt, hircum libidinis eſſe ſymbolum. & concubitu fit generatio. Vide Macrob. cap. 8. Saturn. 1. lib.

vt volucres, ſquamea bruta, feras.) Animalium eſt diuiſio: ſunt enim aut aerea, vt volucres, aues; aquatilia, vt piſces: terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principium 1. Metamorph. Ouidianæ. *Animalium genera.*

Cordi alij ſophiam.) id eſt, rationem & mentem. cuius ſedem in capite bona Philoſophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, eſſe voluere. Lege Opificium Dei Lactantii.

Inferiora modus nec ratio.) Inferiora belluina planè ſunt, vt ira & appetitus, quæ tamen ſuperiori animi parti, id eſt ipſi menti ſubiici debent. niſi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putamus intereſſe?

Appendix.

Non erit alienum paucis digredi, vt huius pegmatis, & plurium aliorum fiat notio explicatior. Nemo

eſt ex litteratis qui neſciat quæ & quot portenta olim Aegyptus tulerit, quæ ſui cauſſa próque ſuo arbitratu deos finxerit. Sic enim Saturnum colunt, qui ſororem ſuam Cybelem in vxorem duxit, ex qua ſuſcepit Oſirin & Iſidem, quos alii Ianum & Dianam nominãt, & liberos ex iis genitos Typhoea, Apollinem, Venerem: ſed maior aucta inſania hominũ, cùm quidem animalia pro diis habere cœpiſſent, nempe boues, quibus carere non poſſent ad vſus agrorum colendorum: & oues, à quibus viderent materiam præberi veſtium, itémque lac & caſeum ad nutricationem: imò & canes vt hominum cuſtodes, & venationum ſocios. Quare & apud eos Anubis, canino capite fictus: Ibíſque auis, pro dea habita, quia locuſtas & ſerpentes Aegypto infeſtas abſumeret. At verò Hircus ea ratione Deus putabatur, vt Priapus apud Græcos, & Romanos, quia per membrum genitale continua ſpecies animalium propagaretur. Inde Pana Deum, cornutóſque ſatyros, perpetua tentigine ad res Veneris idoneos. Hãc deorum ſimulatorum multiplicitatem meritò vellicarunt Arnobius, Lactantius, Iuſtinus martyr, idémque philoſophus Athenagoras, Tatianus, D. Auguſtinus, D. Ambroſius, Firmicus Maternus, & alii veræ pietatis aſſertores ac vindices. Mythologi ad rationes phyſicas Deorum naturam retulerunt. M. Tullius 2. de natura Deor. ad multiplices Dei effectus multò prudentiùs pro ſuo captu reuocauit: nam & naturæ nomen ſæpè pro deo aut mente diuina vſurpauit. Imò veteres penè omnes immerſi tenebris inſcitiæ, nihil aliud eſſe Deum cenſuerunt, quàm prodeſſe hominibus, & variis ſanè modis vitam beare communem. At quia in rebus naturæ, nihil præſtantius, aut perfectius, quàm Dei ipſius opificium, id eſt homo animal prouidum, memor, ſagax, plenum rationis & conſilii, præclara quadam ratione conditum, in deſcribenda corporis humani fabrica & compoſitione admirabili, ſuam ſolertiam nobis probare conati ſunt. Cuius rei ſpecimen ingenioſum nobis hoc lepido carmine profert Alciatus, qui hominẽ, certè μικρόκοσμον, vel quaſi totius vniuerſi epitomen exhibet. Sed nos, non vt certemus cum nobili & erudito artifice Alciato (diſputo enim congreſſus Achilli) ſed animi cauſſa carmen iam olim de Pane Deo effudimus:

Pana Deum facie humana pedibuſque ferinis
Semiuirumque Deum, ſemiferumque virum,
Effinxere olim plaſtæ, doctique poetæ:

Ars obſcura quidem, non malè grata fuit.
Si bene conſpicias, totum ſonat, eſtque homo totum:
Námque animò refert & ratione Deum.
Eſt membris compactus homo vel ſenſibus ipſis,
Eſt animal parte hac inferiore ferum:
Inſtar habet plantæ qua parte augeſcit, vt orbis
Paruulus à priſcis, inde vocatus auis.

Diſquirere hic de vocis etymo, τοῦ ἀνθρώπου, in quo ingenioſa Grammaticorum, & philologorum coniectanea pridem celebrantur: ſed id aliorum eſto penſum. Non pedem refero, niſi priùs moneam ſtudioſum legiſſe me non ita pridem homiliam D. Gregorii, hunc locum ſacri Euangelii explicantis: *Prædicate Euangelium omni creaturæ:* qua eruditè præclarus & eruditus ille pater verbum illud, *omni creaturæ*, ad ſolum hominem, ſeu hominum ſpeciem, ingenioſè confert. Eſt enim homo creatura omnis, hoc eſt particeps eſſentiæ rerum omnium à Deo conditarum: imò homo eſt Dei opificium planè ſingulare ac diuinum, quo res naturæ vniuerſæ quaſi ſub compendio habeantur. *Mar. 16.*

FED. MORELLI CORONIS.

Lucretius aureo hoc hexametro μικροκόσμου vim naturámque comprehendit,

Altera pars homines terræ ſumus, altera cæli.

hanc Ariſtoteles τὸ θεῖον appellat. alii τὸ κρεῖττον, Ouid. meliorem partem, in Epilogo Metamor. *Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis Aſtra ferax, illam quæ nihil niſi corporis huius Ius habet.* Plato σῶμα ὡς σῆμα. vt ſepulchrum animi. Phocylides, Σῶμα γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν καὶ πάντες ἐς αὐτὴν Λυόμενοι κόνις ἐσμὲν. ἀὴρ δ' ἀνὰ πνεῦμα δέδεκται. Iuuen.

------mors ſola fatetur,
Quantula ſint hominum corpuſcula.

Baſilius Imp. in προτρεπτικῷ ad Leonem fil. σῶμα χῶμα tanquam glebam eſſe vult. Georg. Piſides κοσμουργίας verſu 658. τὴν καθ' ἡμᾶς σαρκικὴν λύραν: *Carneam noſtram Lyram* corpus humanum nuncupat.

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

VT ſphæræ Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic variis, caſibus illa præeſt.
Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm fortuna mala eſt, ſæpè requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

Liberales, quàm illiberales artes ſequi ſatius.

SOlebant veteres Fortunam ipſam ita effingere, vt mulier eſſet quæ pilæ inſiſteret. At Mercurium ſtudioſorum numen cùm deſignabant, baſim quadratã ſeu vndique quatuor angulis nitentem teſſeram efficiebant: hoc enim modo firmum ſtudiorum & artium liberalium fundamentũ ſtatúmque effingebant, vt quæ nullo fortunæ impetu poſſunt con-

cuti. Sic Bias ille Prienæus omnia ſecum ſe portare prædicabat. ſic Ariſtippus Cyrenæus ciuibus ſuis mandauit, vt eas ſibi pararent opes, quæ naui fracta ſimul cum poſſeſſore poſſent enatare. Igitur hi mihi ſapientes videntur, qui periculoſis artibus relictis togæ ſtudia ſequuntur. Hæc ipſemet Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propoſitis admonet bonas diſciplinas opera diligēti amplectendas eſſe, quibus nimirùm fortuitos caſus non temerè vel ſuſtinere, vel etiam retundere poſſimus. Quò ſpectat, illud vice Prouerbii celebratum, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη:

Portus miſeriæ vnus Ars eluet mortalibus.

ſua enim cuique ars pro viatico eſt. Video carminis huius materiam ſumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij ſymbola diuerſiſſima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario De exilio. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione πρὸς τὰς τέχνας huc congeſſimus in gratiam Philologorum: τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοὶ γράφοντες καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν. καὶ τοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικήν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον. ὥσπερ οὖν ἐν νηὶ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ· ἔμπληκτός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἀνοῦς εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτοις βεβαίως, ἀλλ' ὅσον πάλιν οὕτως ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης. ἔνθα συναπόλλυνται μὲν ἀλλήλοις ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ. μόνη δ' ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτὴν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα. τὸν δ' Ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην δὲ τέχνης ἁπάσης θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίου τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἱ

Emblematis fons.

γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίκτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος· ἀλλ' αὐθις ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδρατότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ' ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους ποτ', οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἑπομένους τε καὶ διαπαντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ. id eſt, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatẽ, non ſatis habuerunt eam pingẽdo fingendóque ſpecie muliebri repræſentare (quod tamen erat magnũ amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerũt: adhæc eam priuarunt oculis: iiſque omnibus fortunæ inſtabilitatem deſignarũt. At verò quemadmodũ, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abeſt quin periclitetur, improbè certè ille prauéque omninò fecerit, ſi cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm lõgè plura naufragia, eáque grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſeipſum fortunæ cæcæ Deæ, commiſerit: ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam. ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habenda ratio, prætermittat; locupletet autem indignos: neque hoc quidem conſtanti aliquo modo. nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, numquam in eodem manentem loco, eo quo baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis. quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia; interdum etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereáque ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamẽ ea tamquam ſurda nihil auxilii eis præſtet. Et quidem fortunæ facta eiuſmodi ſunt. Nũc verò contemplare, quæſo, Mercurium ſermonis dominum, omníſque diſciplinæ opificem, quem contrario prorſus modo exornarunt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habens non arceſſitam, neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidẽ forma, virtus animi eluceſcit: hilaritatem oculis præ ſe fert, acutè intuetur: eius autẽ

Fortunæ imago.

Mercurius qualiter effectus.

ſedes cubus eſt, omnium figurarum maximè ſtabilis permul- “
tùmque à caſu aliena. Hac etiam figura Deũ hunc interdum “
ornant vt poſſis intueri eos à quibus colitur, hilari eſſe vultu, “
ſicuti & dux ipſe Deus: cui numquam ſuccenſeant, vt ſunt qui “
fortunam accuſant, cùm ſe relictos à tergo cõtemtóſque ſen- “
tiunt. Qui enim eum conſequuntur, per omne vitæ tempus “
eius prouidẽtia ſingulari perfruuntur. Spheræ ſeu rotulæ fortuna inſidet ad eius inſtabilitatem ſignificandam. Et quidem quæ primum Vortuna dicebatur, à vortendo digammi mox mutatione in F. literam affinem, fortuna vocitata eſt: cuius nimirum præcipua vis ſumma imis commiſcere, rerúmque inducere mutationem. *Globo cur fortuna inſidet.*

Vt ſphæra fortuna) Fortunam rotundo lapidi inſidentem pinxerunt veteres, quò eius inſtabilitatẽ deſignarent: vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. inſtit. Lactant & Auguſtin. in ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potiſſimùm. Hîc porrò ſphæram pro quacumque re volubili & rotunda vſurpauit. *Fortuna cur inſideat orbe.*

cubo ſic inſidet Hermes.) Galenus in Oratione quã proximè citaui, ad artes (ſi modò eius eſt) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem quàm fortunæ effictum eſſe à veteribus tum pictoribus, tum ſtatuariis. Iuuenis enim eſt forma conſpicua, non tamen fucatus, ſed natiua quadam ſpecie in baſi quadrata, quæ firmitatis & ſtabilitatis nota eſt, &c. Idẽ ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Hermes.) Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Feſtus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis dictum. Hîc autem apud Feſtum (obiter admoneo) firma oratio eſt pactum ſeu ſtipulatio, firmiſſimum iuris vinculum, vt didiciſſe me memini ex Gulielmo Fornerio Anteceſſore Aurelianenſi doctiſſimo. *Mercurij imago.*

Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta.) Idem illud; τύχη τέχνην ἔυρηκεν, ὀ τέχνη τύχην.

Diſce bonas artes, &c.) Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Diſce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

Appendix.

Meminimus ex Tullio pro Archia, naturam ſine doctrina commendari, qui & ipſe ait ſe malle naturam ſine doctrina,

quàm ſine natura doctrinã. Sed bonus ille artifex cauſſæ ſuæ ſeruit. Tamen certius eſt quod arte perficitur, quàm quod natura. Sic non idem iudicium artis & fortunæ: nam fortuna inconſtans, ars certa. Fortunam ſectantur & caſum ingenia temeraria, artem, doctrinámque non niſi cordati ac prouidi homines. Itaque videri feliciores ac tutiore in ſtatu qui à liberalibus artibus præſidium quærunt, quàm qui à mechanicis & ſordidis: ſed maximè quæ corporis laboribus exercentur, & à caſu pendent, nec niſi quibuſdam momentis temporum ſolantur hominem. Eo de genere coqui, fiſtulices, aulædi, mimi, ioculatores, milites, balatrones, lixæ, tonſores, & alii ſexcenti, qui ad xenodochia etiam non ſponte commeant, aut ſtipem quæritando vitam miſeram fallunt. Sic Fab. Quintilian. lib. 10. cap. 2. *In magnis auctoribus incidunt aliqua vitioſa, & à doctis inter ipſos etiam mutuo reprehenſa. atque vtinam tam bona imitantes dicerent meliùs, quàm mala peius dicunt.* Hæc ille.

Meander.) Meander eſt genus picturæ, à ſimili opere labyrinthorum ortum, clauiculis illigatum, Nonius.

Pſecas.) fuit & pſecas, ancilla, quæ matronarum capilltrum fuco perplueret.

Fed. Morelli Corollarium.

Ariſtoteles VI. Ethicor. ad Nicom ſcribit Fortunam & Artem circa eadem quodammodo verſari, idque firmat auctoritate Agathonis Comici. Τρόπον τινὰ περὶ τὰ αὐτά ἐστιν ἡ τύχη καὶ ἡ τέχνη· καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησί,

Τέχνη τύχην ἔστερξε καὶ τύχη τέχνην:

Fortunam amauit Ars, & Artem Fors quoque.

Adiuuentam.

EMBLEMA XCIX.

NATVS uterque Iouis, tener atque imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu diluc morbos,
Vt lento accedat curua ſenecta pede.

DVo ſunt, quæ vt corpus bene cõſtitutum, ſanum, & incolume cõſeruant, ſic & animũ ipſum curis expediunt, nimirũm certa victus ratio, vinumque moderatè ſumptum: vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis labefactant & corrumpunt, ipſámque ſenectu- *Duo ad valetudinem conducentia.*

Apollo & Bacchus iuncti, quid.

tem accelerant. Hic igitur videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principē, qui ſalubri diæta præcipiat quid ſit in victu ſequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino ſollicitudines adimat. Marſil. Ficinus lib. De vita cælitùs „ comparanda, duos hoſce deos ſic copulat: Fratres certè ſunt „ indiuiduique comites, Phœbus atque Bacchus: ille nobis duo „ potiſſimùm adfert, lumē videlicet atque lyram: hic item præ„ cipuè duo, vinum odorémque vini ad ſpiritum recreandum, „ quorum vſu quotidiano ſpiritus ipſe tandem Phœbæus eua„ dit & liber. Philoſophorum eſt etiam ea ſententia, ſed tria tamen eſſe ad vitam longam, adeóque valetudinem tutandam neceſſaria conſtituunt. Prima eſt frugalitas, temperantia, ſobrietas (quam modo διαιταν appellabamus) eam enim eſſe matrem ſanitatis aſſeuerant artis medicæ profeſſores: eam virtutum omnium domicilium prædicāt philoſophi omnes: victus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secundò labor & exercitatio corporis moderata, ocium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius,

Cernis vt ignauum corrumpant otia corpus,
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Vtendū exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantúmque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honeſta & oblectatio: cor enim in quo eſt calor vitalis, facilè moleſtiis atteritur, vt contrà exhilaratur lætitia viréſque ſumit. Qua ratione Ariſt. 4. de morib. ad Nicomach. riſum & iocum ait ad vitam degendam eſſe neceſſarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate poſuit. & riſui lætitiæque operam dabat. Legimus & ſapientiſſimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id eſt riſui ſtatuam erexiſſe, eóque Lacedæmonios ad riſum & lætitiam inuitaſſe, Plutarch. in Lycurgo.

Tenet atque imberbis vterque.) Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna eſt Phœbo Bacchoque iuuentus,
Nam decet intonſus crinis vtrumque Deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum hiſtoriæ.

Quem Latona tulit.) Apollo Iouis filius ex Latona in Delo inſula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vſum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.) vt illud Homeri Iliad. α.

χαίρετε κήρυκες, Διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.
verborum hæc formula ſolemnis fuit in Hymnorũ epilogis.

quem tulit & Semele.) Bacchus ex Semele Iouis filius, vt ſuperiùs explicatum eſt in ſtatuam Bacchi.

Numine veſtro.) veſtro beneficio.

Tu vino curas.) Horatius.

Curas edaces diſſipat Eubius.

& Tibullus 1. Eleg.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, triſtitia diſſoluenda dedit.

dilue.) tolle, aufer. μεταφορά.

Vt lento accedat, &c.) ἀλληγορία periphraſtica.

Appendix.

Natus vterque Iouis.) Poëtæ quos impensè laudant, à Diis genitos dicunt. Nempe & principes viros, ac illuſtres pro Diis habuit paganica ſecta, quæ quicquid admiraretur, aut magnum prædicaret, Deum dicebat. Multus eſt in ea materia Lactantius eloquens vir, ſanéque Chriſtianus, acutior Arnobius, pergrauis Auguſtinus libris priorib. De ciuit. Dei, exactus Iuſtinus martyr, aliique plures, de quibus quia iam in ſuperioribus, ad alia propero. Ex Florido, poëta vetere hi celebrantur numeri Octonarii.

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer,
Ambo ſunt flammis creati, proſatique ex ignibus,
Ambo de comis calorem, & ambo radios conferunt,
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE *hiemem frigilla renunciat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare cucullus:
Autumno eſt tantùm cernere ficedulas.

Temporum viciſsitudo. HOc referẽdum videtur ad quaſcunque temporum & annorum viciſſitudines, vel ad ea quæ ſuo non alio tempore ſolent eſſe tempeſtiua, quorúmque magna vis eſt, ſi ſuo tempori vſum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quaſi cyclicam μεταβολὴν varii varia luſerunt, quæ huc non piget aſcribere, eáque potiſſimùm, quæ

maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & ſeptimam quarti Ouid. ad Piſonem.

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates, æſtatum terga laceßit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meßibus æſtas:
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas.
Poma per autumnum, frigoribuſque niues,

Claudian. de ſene Veronenſi, qui nunquam pedem limine ſui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Conſule computat æuum,
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles idémque reducit:
Metiturque ſuo ruſticus orbe diem.

Bartol. Anulus in Poëſi picta, ad hominum magnique mundi perpetuum & æternum curſum ingenioſè traduxit:

Ver, æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer æui.
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Æterno vt ſimilis, mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Temporum anni quatuor alia eſſe apud alios ſymbola nemo neſcit, vt veris, ciſta florum, quia vere cuncta floreſcunt; ciſta verò ſpicis referta æſtatem refert, vt eſt apud Euſebium. Et copiæ cornu vuis & pomis plenum autumni eſt index: ſicuti menſa apud ignem parata hyemem ſignificat. Huc prouerb. Ver hyemem ſequitur; & varios locos Hieroglyph. Pierii. Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium: Nullius rei finis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atque ſequuntur. Diem nox premit: dies in noctem, æſtas in autumnum deſinit: autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur: omnia tranſeunt vt reuertantur. *Quatuor temporum ſymbola.*

frigilla.] auis à frigore dicta, vt quibuſdam placet: de qua Ariſtot. lib. 8. cap. 3. De hiſt. animal. *Frigilla.*

vere nouo garrula hirundo redit] Ouid. Faſtor. 2.

—— an veris prænuntia venit hirundo? *Hirundo.*

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος ἱμερόφωνος ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luſcinia. Notum eſt adagium. Vna hirundo non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph. Huic ſimile adag. Audi Chelidonem, eo quòd hæc auis prænunciet veris aduentum. Hirundines plures à mari conuolantes verni temporis iudicium eſſe docent auctores Sed Ciconiam etiam reperio veris eſſe notam. Ea enim adueniente hyeme migrat in regiones calidiores, vere nos inuiſit. Sed & nonnulli addidere in æſtatis pictura, quia conſtat eſſe ex erraticis æſtatis. Adhæc Miluius eiuſdem temporis verni ponitur indicium, quia verno primum tempore apparere incipit, certúmque ſit eius nuncium. Ei aui nomen ἰκτῖνω ab aduentu, quod magno ruſticorum & pauperum deſiderio expectatus accedat.

aduenisſe hyemem.) Apud Heſiodum Cornix habetur pro hyemis Hieroglyphico. μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Cuculus.) de quo in ſuperioribus.

Indicat æſtatem cuculus.) Tribuitur hoc etiam Hirundini à Philemone Comico:

ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γυναῖ, λαλεῖ. hirundo æſtatem nunciat, ô mulieres. ſed Ariſtophanis interpres Equitibus hoc citat, νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή: Noua hirundo veris eſt initium.

ficedulas.) de ficedulis etiam alibi.

Scyphus Neſtoris.

EMBLEMA CI.

NESTOREVM *geminis cratera hunc accipe fundis,*
Quid grauis argenti maſſa profundit opus?
Clauiculi ex auro, ſtant circum quatuor anſæ:
Vnam quamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor.
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit?
Eſt cælum, ſcyphus ipſe: colorque argenteus illi,
Aurea ſunt cæli ſidera clauiculi.
Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorque fera eſt.

Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

Neſtoris crater. HOmerus in Neſtore, ſene eloquentiſſimo & conſultiſſimo, typum ſapientiæ repræſentat: cuius patera geminis fundis argentea, clauiculis aureis, quatuor anſis, & ſub harum quaque ſedens columba, cælum & pulcherrimum aſtrorum ornatum ſignificabat. Nam crater, cui ſit color argenteus, clauiculis aureis, cælum refert puriſſimum, & ſtellas aurei coloris: columbæ ſunt Pleiades: duo vmbilici vtraque vrſa. Hoc igitur ſchemate aſtronomiam tacitè commendabat, quam quidem ſolus ſapiens & apprimè exercitatus, ingenio poteſt aſſequi, vt ſolus Neſtor ſuum poculum manu ferre poterat. De huius artis excellentia plura repetere licet ex Plinio variis locis, ſed potiſſimùm cap. 37. lib. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Neſtorem, quamquam ſenex admodum eſſet, poculum ſuſtuliſſe, cùm cæteri iuniores vix à menſa tollerent. Sic habet Homeri locus:

Ili. λ. v. 635. ἄλλ@ μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης,
πλεῖον ἐόν· Νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc eſt.
Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſa
Poculum; at ipſe ſenex Neſtor facilè extulit illud.

De hoc Neſtoreo poculo pluribus Athenæus Dipnoſophiſt. 10. cap. 12. ſed maximè 3. libri 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Neſtoreo Cornelius Vitellius Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.) Circumlocutio, qua nimirùm Neſtoris ſcyphum commendat à materia.

fulua columba.) Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem ſimpliciter referat. Sex columbæ ſunt apud Atheneum, non quatuor dumtaxat, *Quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent, vt Naſo cecinit* in Faſtis Martialis huc alluſit in 8.

Hi duo longæuo cenſentur Neſtore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Eſt cælum.) Tribus diſtichis ſequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiades. *Pleiadas eſſe*) Columbæ repræſentant Pleiadas, numero tamen non obſeruato. Nam Pleiades ſeptem ſunt ſtellæ iuxta Tauri ſignum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quo veris tempore oriantur. Lege Ouidium Faſtor 4.

Vrſa duplex. *magna minorque fera eſt.*) Vrſam maiorem ſiue Elicen, & mi-

Minorem ſiue Cynoſuram intelligit, quæ Græcis Arcti dicuntur, ſúntque Septentrionali polo velut axe quodã nixæ, & arctico circulo clauſæ, ſícque diſpoſitæ, vt reſupinata vtraque caput alterius contegat: eius autem caput quæ ſuperior eſt, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Faſtorum 4.

magna minorque fera.) Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Triſt.

Magna minorque feræ-----

longo vſu.) Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certiſſimam. potiſſimúmque ad diſciplinã aſtronomicam longa obſeruatione opus habet.

Bella gerunt fortes.) Collatio eſt diſſimilium: qui corpore ſunt firmo & valenti, committunt prœlia atque inter ſe dimicant: ſapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cæleſtium cognitionem. Ars eſt longi vſus & obſeruationis, quæque plus poteſt in rebus arduis, quàm robuſti corporis vires.

FED. MORELLI *Appendix.*

Proponitur hic Νέστορὶς κύλιξ ex XI. Ilia. Hom. de eius artificio quoſdam veterum Criticorum libros integros edidiſſe conſtat. Apud Athenæi Dipnoſoph. lib. 12. tractantur quæſtiones aliquot ſuper Homericis verſ. in huius Neſtoris poculi deſcriptione: cuiuſmodi iſtud eſt de clauis aureis, quibus canit poëta fuiſſe hunc ſcyphum argẽteum πεπαρμένον, quod ſic explicatur, & legitur ex emẽdatione eruditorum vir. οἱ μὲν οὖν λέγουσιν ἔξωθεν δεῖν ἐμπείρεσθαι τοὺς χρυσοῦς ἥλους τῷ ἀργυρῷ ἐκπώματι κατὰ τρόπον τῆς ἐμπαιστικῆς τέχνης. Fabrilis vtique artis verbũ eſt ἐμπαίειν, quod declarat clauis bulliſve adactis & infixis ſceptrum aut vas aliquod ornare. Porro opus ita elaboratum ἔμπαιστον indigitabant. de cuiuſmodi operib. videſis quæ eruditè notata ſunt à C. V. Iſa. Caſaubono ad lib. II. Suetonii. & l. XI. animadu. in Athen. ca. XII.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

C A V C A S I A *æternum pendens in rupe Prometheus*
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.
Et nollet feciſſe hominem, figuloſque peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant ſcire, deumque vices.

Promethei fatum.

HVius Emblematis inſcriptio ſumpta eſt ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod adagii vice ponitur à doctis. Notiſſima eſt Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxiſſet, Mineruæ opera ignem cæleſtem ſurripuiſſet, vt luteam ſtatuam animaret: ægrè tulit Iupiter, eúmque

que Mercurii miniſterio ligari iuſſit ad Caucaſum montem Scythiæ aſperum & inhabitabilem: aquilámque exhibuit, vel, vt aliis placet, vulturem, qui perpetuò cor exederet, exeſúmque renouaretur. Martial. lib. 1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſsiduam nimio pectore pauit auem &c.

Macrob. lib. 1. in Somnium Scipionis, huius fabulæ myſterium exponit. Per vulturem, ſiue aquilam, iecur immortale rodentem, nihil aliud intelligunt priſci illi Theologi, inquit, quàm tormenta malæ conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis, & ipſa vitalia indefeſſa admiſſi ſceleris admonitione laniantis, ſempérque curas, ſi fortè requieſcere tentarint, excitantis, tanquam fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis: lege hac, qua *ſe iudice nemo nocens abſoluitur*, nec de ſe ſuam poteſt vitare ſententiam. Plato Dialogo De regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus eſſe tradit. Idem in Protagora, ſapientiam à Prometheo ſurreptam ait, hominibúſque communicatam. cuius hæc ferè verba ſunt: Communem Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingreſſus, furatus eſt Vulcani artem igneam, aliámque Mineruæ, qua viuendi facultas obuenit. Prometheum vatem fuiſſe ex etymo nominis oſtenditur: quid ſit enim προμήθεια, & quid προμηθεύεσθαι, notum eſt. Is Iouem monuiſſe fertur ne cum Themide cōgrederetur. Scholiaſtes Apollonii Rhodii id figmentum retulit ad hiſtoriæ fidem. Ait enim ex Agreta neſcio quo ſcriptore rerum Scythicarum, Promethei cor ideò abſumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta, quòd ſuam regionem fluuius (cui nomen Aquila) frequenti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibuſdam foſſis fluuium auertiſſet, ex eo factum, vt diceretur aquilam abegiſſe, ac Prometheum liberaſſe. Alii ſecus tradunt, Prometheum nempe cum præſtare non poſſet incolis Scythicis quibus præerat, ea quæ neceſſaria eſſent, ob inundationem fluuii Aquilæ, in vincula coniectum, neque ſolutum inde, donec Hercules fluuium in mare deduxiſſet. Quædā ſunt apud Aphrodiſæum in problematis perdocta ſanè & ad mythologiam pertinentia. Cicero in Tuſcul. Prometheum ait virum quendam perſpicacem fuiſſe, & in rebus arcanis apprimè verſatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratum, quòd veritas in profundo demerſa videatur. Iecur autem

Quid per Prometheum Caucaſo alligatum.

ab aquila exeſum ſignificat ſollicitudines & curarum ardores, quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cum ſe conantur expedire, in alias moleſtiores recidunt. Fulgentius in Mythologico, non ab aquila Promethei cor, ſed à vulture corrodi tradit: idque perbellè interpretatus eſt: cui videtur aſſentiri Petronius Arbiter his hendecaſyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimaſque fibras,
Non eſt quem tepidi vocant poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hîc autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuinæ philoſophiæ myſteria neſcio qua mente ſubtiliùs conãtur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Chriſtianæ oracula complecti, vel etiam ipſa arcana diuina (quæ ſcrutari periculoſiſſimum eſt, vt quid planè ἀδύνατον) diſcutere, déque iis humano ſenſu aliquid ſtatuere ſe poſſe putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen ſolis diurnũ. Proinde Sapiens Prouerb. 25. Qui ſcrutatur maieſtatem, opprimetur à gloria. quò etiam ſpectat illud Euripidis: φρονεῖν δὲ θνητὸν οὐ χρὴ μέγα. i. Mortalem non decet altũ ſapere.

Præclarus Arnobij locus in futurorum coniectores.

Scitu digna ſunt illa Arnobii lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt ſciri, neſcire nos confitemur, neque ea conquirere aut inueſtigare curamus, quæ comprehendi liquidiſſimum eſt non poſſe, quamuis mille per corda ſuſpicio ſe porrigat atque intendat humana. Et ideò Chriſtus cùm mortalium ſciret cæcam eſſe naturam, neque vllam poſſe comprehendere veritatum, poſitarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid ſibi eſſe ſuaſiſſet: & prorſus ſuſpicionibus hæſitare: litigioſas ſerere atque intendere quæſtiones: omnia iſta nos linquere & poſthabere præcepit, neque in res eas quæ ſint à noſtra procul cognitione dimotæ, infructuoſas immittere cogitationes. Et deinceps: Quid eſt, inquit, vobis veſtigare, conquirere, quiſnam hominem fecerit? animarum origo quæ ſit? quis malorum excogitauerit cauſſas? orbe ſit ſol amplior an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, an propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque ſcire compendiũ, neque ignorare detrimẽtum eſt? Remittite hæc Deo, atque ipſum ſcire concedite, quid, quare, aut vnde ſit. Veſtris non eſt rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res. hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutii Felicis, Romani olim cauſſidici, qui

In Octauio ita ſcribit: Quo magis mirum eſt, nonnullos tædio inueſtigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temere ſuccumbere, quàm in explorando pertinaci diligentia perſeuerare. Itaque indignandum omnibus, & indoleſcendum eſt, audire quoſdam, & hos ſtudiorum rudes, literarum profanos expertes artium etiam ſordidarum, certum aliquid de ſumma rerum ac maieſtate decernere, de qua tot omnibus ſeculis ſectarum plurimarum vſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat, nec immeritò: cùm tantum abſit ab exploratione diuina humana mediocritas, vt neque quæ ſupra nos cælo ſuſpenſa ſublata ſunt, neque quæ infra terram profunda demerſa ſunt, aut ſcire ſit datum, aut ſcitari permiſſum aut ſcrutari religioſum: beati ſatis, ſatiſque prudentes iure videamur, ſi ſecundum illud vetus Sapientis oraculum, noſmetipſos familiarius nouerimus. Idem etiam Minutius paulò pòſt hac de re ita doctè & prudenter: Proinde, ait, ſi quid ſapientiæ vobis aut verecundiæ eſt, deſinite cæli plagas & mundi fata, & ſecreta rimari: ſatis eſt pro pedibus aſpicere: maximè indoctis, impolitis, rudibus, agreſtibus: quibus non eſt datum intelligere ciuilia, multò magis denegatum eſt diſſerere diuina. Quamquam ſi philoſophandi libido eſt, Socratem ſapientiæ principem, quiſquis veſtrûm tantus eſt, ſi potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cæleſtibus rogabatur, nota reſponſio eſt, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. quod oraculum idem ipſe præſenſit, iccircò vniuerſis eſſe propoſitum: non quòd omnia comperiſſet, ſed quòd nihil ſe ſcire didiciſſet. Ita confeſſio imperitiæ ſumma prudentia eſt. Hoc fonte defluxit Arceſilæ, & multò pòſt Carneadis & Academicorum plurimorum in ſummis quæſtionibus tuta dubitatio: quo genere philoſophari, & cautè indocti poſſunt, & docti glorioſè. Quid? Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & ſectanda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quæreretur, primò deliberationi diem petiit: poſtridie biduum prorogauit, mox alterum tãtum admonitus adiunxit, poſtremò cùm cauſſas tantæ moræ tyrannus inquireret, reſpondit ille, Quòd ſibi quãto inquiſitio tardior pergeret, tanto veritas fieret obſcurior. Mea quoq; opinione quæ ſunt dubia, vt ſunt relinquenda ſunt: nec tot ac tãtis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partem ferenda ſententia eſt, ne aut anilis inducatur ſuperſtitio, aut omnis religio deſtruatur. Sic

Minutij Felicis locus.

Simonidis cordatum reſponſum.

Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Aſtrologi iudiciarii vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alii viderint: vel in quoſdam Philoſophos, qui quæ abſtruſa prorſus atque abdita Deus eſſe voluit, ſcrutati ſunt, ac naturam rerum cæleſtium inueſtigarunt, quæ à nobis longè remotæ neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque comprehendi ſenſibus poſſunt: & tamen de illarum omnium ratione ſic diſputarunt, vt ea quæ aſſeruerunt, probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc de Prometheo, pertractat Heſiod. in Operibus: quam ad rei veritatem explicat in proœmio lib. vltimi naturalis Hiſt. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodiſ. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in ſexto, Lactant. lib. 2. cap. 11. Huc referenda diſputatio nobis Socratica ex Xenoph. 1. Comment. initio ferè, & quę Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Inſtitut. colligit.

ſacri præpetis vngue.] ſacri præpetis, id eſt, auis diuinæ: qua in ſignificatione vſurpatur à Virgil. 3. Æneidos:

Et volucrum linguas, & præpetis omina pennæ.

Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Sunt qui velint præpetes dici eas, quæ ſe ante auſpicantem ferunt: nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Faſt. 6.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cæli affectant.] Iophon Bacchis, vt refert in Eclogis Stobæus:

ἐπίσταμαι καὶ τάδ', οὖσα περ γυνή,
ὡς μᾶλλον ὅστις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν
ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἧσσον εἴσεται.

hoc eſt, vt vertit V. C. Fed. Morellus,

Hoc ego ſcio, imbellis licet ſim fœmina,
Vt quanto magis quis res Deum cognóſcere
Deſiderat, tanto minus eas nouerit.

In Aſtrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, *per ſuperos qui raptus & aëra, donec*
In mare præcipitem cera liquata daret:
Nunc te cera eadem ferueńſque reſuſcitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

ID videtur confinxiſſe ex Græco Iuliani: — Emblematis typus.

Ἴκαρε κηρὸς μέν σε διώλεσε, νῦν δέ σε κηρῷ
ἤγαγεν εἰς μορφὴν αὖθις ὁ χαλκοτύπος.
ἀλλ' ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ' ἠέρα, μή το λέξετεν,
ἠερόθεν πίπτων, Ἰκάριον τελέσῃς. id eſt:

Cera tibi vitam prius abſtulit Icare, ſed nunc
Te cera finxit denuo docta manus.

Immotas liquidam ſeruato per aera pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulã prolixè ſatis perſecutus eſt Ouidius octauo Metamorph. & ſecundo De arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totámque narrationem, ſi vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Aſtrologos quoſdam falſarios & impoſtores, qui ſupra humanum captum conantur aliquid, quæque longiſſimè abſunt ab ingenio humano, vi mentis, & artis fallacis ope ſe conſequi poſſe putant. quò fit vt detecta impoſtura in ludibrium & miſeram inopiam decidant. Rectè ſanè Iſocrates dixit in orat. κατὰ τῶν σοφιστ. τὰ μέλλοντα προγινώσκειν οὐχ ἡμετέρας φύσεως ἐστί. Diogenes cùm mente agitaret Philoſophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum ſocietate functiones, dicebat homine nullũ aliud ſibi videri ſapientius aut abſolutius. Cùm verò contemplaretur aſtrorum inſpectores, diuinatores & coniectores, clarè pronunciabat nihil eſſe quod ſibi videretur homine ſtultius & ſtolidius. Attamen quotus quiſque eſt, qui non hodie plus propè fidei hariolis iſtis & coniectoribus, quàm ſacris oraculis habet? quis non ex ſua hora ſuorum euentorum ſeriem trahi putat, & rectè facta ac vitia ſideribus potiùs & ſtellarum curſibus, vt vocant quàm ſibi aſcribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir ſapiens facillimè declinarit, ipsáque popularis multitudo portenta hæc reſpuere occeperit, ſi tandem fucum agnouerit ſibi factum Hanc coniectorum doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus.
" nam aut aduerſa fore dicunt (ait ille) aut proſpera: ſi proſpe-
" ra dicant, & fallant, miſer homo fruſtra timendo fiet: ſi vera
" reſpondeant, eáque proſpera non ſint, iam inde aliquis miſer
" ex animo erit, antequàm è fato fiat. ſi felicia promittant,
" eáque ſint euentura, tum planè duo erunt incommoda: nam
" & exſpectatio ſpei ſuſpenſum fatigabit, & futurũ gaudii fru-
" ctum ſpes iam defloraucrit. Eleganter Accius poëta ſe nihil credere auguribus dicit, *qui aures verbis diuitant alienas, ſuas vt auro locupletent domos*, nullóque pacto huiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus eſſe vtendum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa teſtabor, me non ſortilegos, neque eos qui quæſtus cauſa hariolentur, ne pſychomantia quidẽ agnoſcere.

Non habeo denique nauci Marcum augurem,
Non vicanos haruſpices, non de circo aſtrologos,

Aſtrologorum vanitas.

Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomnium.
Non enim ſunt ij aut ſcientia, aut arte diuini,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudentéſque arioli:
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam:
Quibus diuitias pollicentur, ab iis drachmam ipſi petunt.
De his diuitiis ſibi deducant drachmam, reddant cætera.

Atque hæc quidem ex Ennio. Aſtrologos & fatidicos eiuſmodi qui ſe deo plenos ſimulant, vti Paulus 5. ſententiarum loquitur, ſed maximè qui alienam mortem prænunciant, non ſecus quàm parricidas exſecrata eſt antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt eſt apud Xiphilinum, cùm diem prædixiſſet aſtrologis, quo excederēt Italia, hi contrà, noctu præſcripſerunt ei diem quo ei moriendum eſſet & intra illum diem mortuus eſt, Dione teſte, fortè non fato, ſed propter vaticinium. Ergo cùm ſæpe aliàs, imperantibus Auguſto, Tiberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuiſſet, ne vllo modo de cuiuſquam morte prædicerent (quòd id ſemper habitum ſit exempli peſſimi: & mortis metus ſæpe ipſa morte deterior, aut etiam nonnumquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cæſare Aſcletario aſtrologus viuus comburi iuſſus, & Largius Proclus capite damnatus eſt, quia publicè prædixiſſent quo die imperator ſupremum vitæ diem clauſurus eſſet. Præclarus ſeſe mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Aſtrologos: quem videtur vſurpaſſe hic noſter: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui factitiis pennis cælo tenuiore ſe committens, in mare præceps datus eſt, Aſtrologos aiunt deſignari, qui pennis temerariæ profeſſionis in cælum ſe ſua tollentes, cùm de ſuis cæleſtibus dogmatibus, quibus ſublimari videntur, quid ſunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorū. Occurrit etiam diuinatoris cuiuſdam Angli ſomnium. Is ex aſtris prædixerat Henricum ſeptimum Anglorū Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor ſtatim ad ipſum delatus eſt. Iubet itaque hominem ad ſe vocari: à quo ſciſcitatus fertur, an ex aſtris certum aliquid poſſet præcognoſci; Innuit. Sed túne inquit Rex, eius artis peritus es? ſic eſſe reſpondit, tum Rex, An certò coniectas me hoc ipſo anno moriturum? ſic eſſe ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his feſtis natalitiis (inſtabat enim natalis Domini

Locus ex Pico Mirandula in aſtrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego, ait, cum meis familiarib. & domeſticis lautè me victurũ ſpero. At certè, ait Rex, artis tuæ ſum peritior quã ſis ipſe: nam ſcio te futurum in carcere. ſimúlque hominẽ in vincula coniici iubet. Illic vbi iam ſatis diuinandi calor refrixiſſet, cùm riſu dimiſſus eſt. Eiuſmodi hominũ fatuitatem acerrimè perſtringunt Baſilius oratione 6. εἰς τὴν ἑξαήμερον. Euſeb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex profeſſo in nugones eiuſmodi edito. Ad finem penè 4. Comment. Xenophon id ſub perſona Socratis eleganter & copioſè diſputat: quò ſpectant Lactantiana ex c. 3. lib. 3. Icarium lapſum Dio Chryſoſtom orat. 4 de regno ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de ſe concitant opiniones tranſtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè iſtuc eſt ſapere, dum alieno damno ſapimus. Publius Mimis:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.

Appendix.

Quadrat hoc Horatii, 1. Carm.

Quid ſit futurum cras fuge quærere, &
Quem ſors dierum cumque dabit lucro
Appone----

Sed quod ſequitur, ſpecialius, apud eundem.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus,
Ridétque ſi mortalis vltrà, Fas trepidat ----

Meminit Eunapius Sardianus lib de philoſophorũ & ſophiſtarum vitis in Priſco: Quos, ait, glorioſos ob dogmatum inſolentiam animaduertat, & pennas extendere maiores, fragilioréſque quàm Icari fuerint, eos ſenſim ex alto deducebat, non ad mare, ſed ad humum, & humanitatis modulum. Epigramma mihi ſuppetit cuiuſdam, ſed anonymi, eruditum ſanè, & nimis veridicum, quin vereor ne in noſtros quoſdam principes quadrarit Ita ſe habet carmen:

Cum coniectorem princeps, audaculus, amens
Conſulit, & quæ ſint fata futura rogat,
Sceptra manent, inquit, te regia, & ecce parente
Maior eris: Clario verius ore loquor.
Credulitate iſta fallaci captus, ad arma
Currit, in exitium cæcus at ille ſuum.
Et cum vate ſuo cecidit, ſed diſpare caſu,
Alter vti Phaëthon, Icarus iſte fuit.

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

DVM turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: Vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Aeſopi de aucupe & vipera. Hic accepto viſco & arundinibus exiit aucupatum. Viſo turdo in alta ſedentem arbore compoſitis arundinibus ſurſum ſpectabat eum comprehenſurus. Verùm ignarus in viperã dormientẽ incidit. à qua morſus, iámque præ dolore vitã agens,

dixit, Ah, alium capturus, ab alio miſerè capior. Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonii de Alcimene aucupe, qui cùm arcu & funda peteret aues, in altum ſpeculatus, ictus à dipſade interiit. Totum autem carmen eſt proſopopœia.

Prototypus Emblematis.

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα καὶ ἁρπάκτειραν ἐρύκων
 σπέρματος ὑψιπετῆ Βιςονίαν γέρανον,
ῥινοῦ χερμαςῆρος εὔςροφα κῶλα τιταίνων
 Ἀλκιμένης πλανῶν εἶργον ἄπωθε νέφος
καί μέ τις οὐτήτειρα περὶ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
 σαρκὶ τὸν ἐκ γενύων πικρὸν ἐνεῖσα χόλον
ἠελίου χήρωσεν, ἴδ' ὡς τὰ καθ' αἰθέρα λεύσσων,
 τοὐν ποσὶν οὐκ ἐδάην κῦμα κυλινδόμενον.

Hoc ſic vtcumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactis ſementibus ante, rapacem
 Arcebam altiuolam, Biſtoniamque gruem,
Extenſis manibus, bubulæque id verbere fundæ
 Alcimenes abigens ipſe procul volucres:
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
 Lethiferoque nigrum viras ab ore vomit.
Méque dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto,
 Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur, in ſcrobem decidit: quod ridens ancilla *δίκαια παθεῖν ἔςι, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει.* Id alii tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit, cuius hæc verba:

ἄςροις περισκοπῶν τις ἀςεροσκόπος
πίπτει λεληθὼς πρὸς φρέαρ· τυχὼν δέ τις
ὁ δοιπόρος, ςενόντι, ταῦτ' ἔφη λέγων,
νοῦν θεὶς ἄνω, βέλτιςε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Aſtrologorum reprehenſio.

Taxantur Aſtrologi, qui cùm circa inſpectionem rerum cœleſtium ita ſunt occupati, vt aliquid inde præſagire ſe poſſe putent, non præuideant in terris ſibi periculum impendere: cúmque præſentia ferè ignorent, futurorum ſcientiam habere ſe gloriantur. Atqui, quod Pindar. habet Olymp. 12. *τῶν μελλόντων γὰρ τετύφλωνται φραδαί*, id eſt, *obſcura ſunt admodum & cæca futurorum conſilia.* In eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum:

Saturnus procul eſt iamque olim cæcus, vt aiunt,
 Nec prope diſcernens à puero lapidem.
Luna verecundis formoſa incedit ocellis,

Nec niſi virgineum virgo videre poteſt.
Iuppiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Herſen Mercurius recolit.
Hinc factum, Aſtrologe, eſt, tua cùm capit uxor amantes,
Sidera ſignificent vt nihil inde tibi.

turdos.) Turdus inter primas à ſaporis bonitate inſignis. Martial. lib. 13.

Inter aues turdus, ſi quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10. cap. 42. & 51. Turdus.

Figit arundo) Pro ſagitta hic arundo ſumitur, ob vſum enim quem ſagittis conficiendis præbent arundines, hæ pro illis accipi palam eſt.

alaudas.) galeritas, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

gruem.) De gruibus in ſuperioribus ſatis. Adnotanda ſynecdoche, qua poſuit ſpeciales quaſdam aues pro aliis quibuſuis.

dipſada.) Dipſas, aſpidis genus, cuius morſu ſitis inducitur: & Græcè δίψα, ſitis eſt. Huius meminit Plin. lib. 23. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhiſtor. cap. 30. Lege Lucian. præfatione De dipſadibus, & Pierium Hieroglyph. 16. Dipſas ſerpens.

Securus fati.) id eſt, ignarus & inſcius infortunii, quod ſibi mortem attulit. Sic Lactant. lib. 2. cap. 3. in philoſophos: Dum aliorũ præcipitium vident, non proſpexerunt quid ante ſuos pedes eſſet. M. Tullius in 2. De Diuinat. ridens haruſpicinam:

Democritus non inſcitè nugatur, vt phyſicus.

quo genere nihil arrogantius: citatque illud ex vet. poëta:

Quod eſt ante pedes, nemo ſpectat: cæli ſcrutantur plagas.

Appendix.

Extento qui ſidera reſpicit arcu.) Fortè alluſit ad verbum Græcum ἀστοχίας: is enim eſt ἄστοχος, qui eſt, οὐρανόσκοπος: quamquam me non fugiat id nomen tribui piſci cuidam, qui ſic à corporis habitu nuncupatur.

Fed. Morelli Coronis.

Emblema eodem quo hoc Trimetrum Græcum refertur,

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

Odi Sophiſtam qui ſibi ipſe non ſapit.

quia nequidquam ſapit. Paulus ad Rom. 12. μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν. quod pulcre Martialis ita expreſſit,

Crede mihi ſapere eſt, non nimium ſapere.

Potentiſſimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

ASPICE vt inuictus vires auriga leonis,
Expreſſus gemma puſio vincat Amor?
Vtque manu hac ſcuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtque eſt in pueri plurimus ore decor?
Dira lues procul eſto: feram qui vincere talem
Eſt potis, à nobis temperet ánne manu?

ID extulit ex Græco Argentarii, quod aſcribam:
Αὐγάζω τὸν ἄζυκτον ἐπὶ σφραγῖδος Ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἁνιοχεῦντα βίαν,
Ὃς τᾷ μὲν μάστιγα κατ' αὐχένος, ᾇ δὲ χαλινοὺς
εὐθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτέθηλε χάρις.

Fons Emblematis.

Φρίσσω τὴν βροτολοιγόν· ὁ γὰρ καὶ θῆρα δαμάζων
ἄγριον, οὐδ' ὀλίγων φείσεται ἀμερίων. id eſt,
Quid video in hac gemma? Amor eſt, auriga leoni
Inſidet, & frenis ora ſuperba regit.
Vna manus flagro cædit, moderatur habenas
Altera: nulla magis ſigna placere queunt:
Sed metuo immitem puerum: mortalibus ægris
Quid faciet, qui ſic corda ferina domat?

Huc reſpexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit & ſibi nonnihil reformidantem, ne propter ſcelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur, cui puer Cupido, θάῤῥει μῆτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς. οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι: Confide mater: leonibus enim ipſis iam familiaris ſum factus, & ſæpenumerò conſcendi eorum terga, & apprehendi iubas: equitis more inſidens illos agito: illi verò interim mihi caudis ablandiuntur, ac manum inſertam ori receptant, lambúntque: deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidem ſchemate ſatis oſtenditur, quanta ſit amoris vis, qui de fortiſſimis etiam & ferociſſimis triumphum agat. Leonum nomine ſignificantur viri graues, & alioqui ſanctimonia probitatéque aliqua inſignes. Leones autem amore furere notat Plinius 8. hiſtoriæ mundi, cap. 16. & Ariſtotel. hiſtor. animalium lib. 6. Sed non poſſum conniuentibus oculis tranſilire quod ſcribit Plutarch. in Amatorio: ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα· τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυὲς, καὶ θεῖον ἀγαθὸν, οὐκ ἐθαύμαζον, ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ πολὺ ἐν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον. id eſt, Non ſum ductus admiratione à quibuſdam veſtrum in virorum conclaue, ab aliis in gynæceum trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta ſit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iiſdem augeatur & prædicetur. Sed hæc videri non ſatis operta poſſunt, niſi exemplis illuſtrentur. Ælian. 12. Var. hiſt. narrat de Dioxippo Olympiis victore, cùm pugilum more Athenas eques introiret magno populi concurſu, & alii rerum aliarum quæ in eo eſſent apparatu & pulchritudine caperentur, ipſe medio

Luciani locus.

Leones qui.

triumpho coniectis oculis in mulierem quandam formoſiſſimam ab eius aſpectu non potuit abduci: quin etiam vultum ſæpe mutabat, vt facilè appareret eum telis Cupidineis ſaucium, iam non ſui fuiſſe compotem. quamobrem Diogenes Synopenſis ad populum: En, inquit, pugilem veſtrum magnum, vt à puella configitur! quaſi dixiſſet, turpe eſſe qui viros viciſſet, à muliercula ſuperari. At iocularis iſte reprehenſor ignorare ſe fingebat quanta ſit amoris vis, quámque efficax pulchritudo formáque decens corporis, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit: Carneades, regnum quod nullis ſatellitibus egeat: Plato, naturæ priuilegium. Plutarch. in Hyperide retulit exẽplum perquam venuſtum & memorabile de Phryne, pulcherrima femina, quæ impietatis accuſata, defenſa eſt ab Hyperide, oratore certe nobili, qui quòd videret eã iam damnationi proximam commiſeratione vſus, vt quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & diſciſſa veſte, nuda pectora iudicibus oſtendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem eam dimittendam cenſuerunt; ex quo & oratoris aſtrum, & iudicum inexpectatam miſericordiam, ipſiúſque rea venuſtatem (id eſt τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος, vt loquitur in Phœniſſis Euripides) ſpectanda proponebantur. Ariſtotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epiſtola commendatiorem, id eſt formam corporis habere maiorem perſuadendi vim, quàm quæuis oratio, vel epiſtola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra eſſent, tam impensè amarentur: dixit eam eſſe cæci hominis percontationem. Mirari enim poſſit aliquis fuiſſe cæcum, qui nunquam antea quicquam vidiſſet, & Iuuenal. 4. ſatyr.

Qui nunquam viſæ flagraret amore puellæ,

de quo Iuuenalis. quid plura? etiam in cæcorum animis ſubtilis & peruicax regnat amor. ſed nos hæc miſſa facimus, de Hercule ſcribitur ab Ouidio:

Quem non mille feræ, quem non Sthelenetus hoſtis,
Non potuit Iuno vincere, vicit Amor.

Proclus omne pulchrum, dicit honeſtum eſſe idémque amabile, eo quòd naturæ diuinæ aliquam imaginem habeat, ex quo τὸ καλὸν, à καλεῖν quidam deducãt, quod eſt vocare: quia ad ſe vocet & alliciat hominum animos: quàm etiam ob rem credibile eſt à veteribus, reges eos in primis creatos, qui pulchritudine aliis antecellerẽt. Sic enim Homerus ſuos heroas

& dignitate vultus ipſáque pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit: quamuis enim Nireum nominet, ex iis qui ad Ilium veniſſent formoſiſſimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Virgilius de ſuo Aenea:

----ipſe ante alios pulcherrimus omnes
Infert ſe ſocium Æneas, atque agmina iungit.

De Lauſa verò, déque Turno ſic:

Filius huic iuxta Lauſus, quo pulchrior alter
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

His conſentanea maximè ſunt quæ diſputantur ab Iſocrate in Helenæ laudatione: vbi ſic pulchritudinem commendat, vt eam eſſe rem diuinam ſtatuat: ea enim ferè contẽnuntur in quibus nulla pulchritudo: cõtrà quæ pulchra ſunt ſuſpiciuntur ab omnibus. Imò virtutem non alia de cauſa cenſet in precio haberi ſummíſque honoribus affici, quàm quòd pulcherrima quædam res ſit. denique alia omnia bona inuidiæ ſunt expoſita: nullus tamen eſt qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignóſque honore putant: cúmque omnia fortitudo ſua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen ſuperatur. ἀρετῆ ἀπὸ τοῦ ἐρᾶν.

puſio.) paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuſcul. in lib. Platonis, qui inſcribitur Menon, Puſionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quoſdam inanes metus tecum ſemper puſio cum maiore ſorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6. *Puſio.*

---puſio dormit, Puſio qui noctu non litigat.

ſcuticam.) paruum flagellum è loris factum, à Græco σκῦτος, quod eſt corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3. *Scutica.*

Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *---rubet ille flagellis,*
Hic ſcutica.-----

Scutica quid ſit, forte non omnibus notum σκῦτος pellis eſt, vnde ſcutica, quia fiat è corio ſine pelle. Hinc ſcuta, quia pellibus operta. Sed habeo penes me libellum membrana deſcriptum in quo præter alia quædam, commentarius eſt nunquam quod ſciam editus in Satyras Perſii. Scuticam ergo ſic definit, Innominatus ille: Scutica erat quædam corrigia, habens in ſummitate nodos quoſdam in modum fabæ: de qua Terent, Hæc faba cudetur in me. Hæc ille. Huc ego prouerbium refero: Vnica ſcutica impellit omnes. Chil. 2. Cent. 10. Prouerb. 65. *Scutica.*

plarimus ore decor.) Sic eum effinxit Lucian. in amore fugitiuo.

Dira lues.) Epiphonema.

feram qui vincere talem.) à maiori ad minus.

Appendix.

Confero huc Propertianum iſtud,

Eripitur nobis iampridem chara puella, &c.

quo loco de viribus amoris in generoſos animos, exemplis hinc inde ductis, nimirum raptæ Helenæ, Centaurorum impetus in Pyrithoum: Romuli qui Sabinas rapere docuit: Achillis de ſibi erepta Hippodamia Briſeide: ſic enim Poëta elegans:

Inferior multo cùm ſim vel Marte, vel armis,
Mirum ſi de me iure triumphat amor.
Magni ſæpe duces, magni cecidere tyranni,
Et Thebæ ſteterunt, aliáque Troia fuit.

Dira lues.) Dirum, Dei ira natum, Vearius ait. at lues, à Græco λύειν, à ſoluendo, ſeu diſſoluendo, deducitur, quod nihil adeò ſoluat hominum vel generoſorum mentes, quàm fœdi & ignaui amoris conſuetudo.

FED. MORELLVS PR. R.

Mauult τὸ *dirum* referre ad τὸ δεινόν· quod graue & formidabile eſt ἀπὸ τοῦ δέους.

F. MORELLI COROLLARIVM

Muſæ apud Muſicium Epigrammatographum I. Anth. minitanti Veneri, niſi ipſæ numen ſuum venerarentur, ſe aduerſus eas Ἔρον, Cupidinem ſuum armaturam, reſpondent.

Ἡμῖν δ' οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον.
Non volitat nobis ille Cupido puer.

Potentia

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS Amor viden' ut ridet, placidumque tuetur?
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet ut terræ iura det atque mari.

ID tranſtulit è Græco Epigram. Palladæ, Anth. 4. — Emblematis fons.
Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος·
τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλατταν ἔχει. id eſt,
Nudus amor blandis iccirco arridet ocellis:
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.

Nec temerè manibus florem, delphinaque tractat:
Illa etenim terris; hoc valet ipſe mari.

Legi alicubi Philoſtratum Cupidini roſam conferre. Nam ſicut illa recens mollis eſt, ita Cupido, cui aurei non aliter ac roſæ capilli tribuuntur: hic quoque ſpinas pro iaculis geſtat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data ſunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum amaſius maris quietum ſtatum & tranquillitatem oſtendit, irámque & commotionē fluctuum ibi emollitam ſignat, vt docet Pierius in Delphino ſuo Hieroglyph. 27. Id videtur expreſſiſſe apertiùs in Hippolyto Euripides:

ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ὠκυτάτῳ πτερῷ,
ποτᾶται δ' ἐπὶ γαῖαν, εὐήχητόν
θ' ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc eſt,

Amor omnia domat. Ille pennis ornatus variis vndique volitans alis velociſſimis: volat namque ſuper terram, ſupérque ſonorum & ſalſum mare. Quod ſignificat omnia ſubiici imperio Amoris, qui nudus eſt, propterea quòd hic affectus debet eſſe ſimplex & apertus: ridet quòd oblectationem præ ſe ferat: blandè aſpicit, vt perſuadeat: nullis armis inſtructus eſt, vt cùm eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæum 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio. Apud eundem Euripidem Hippolyto, nutrix Phædram heram alloquitur, eique amorem ſuadet, in quo ſi quid ſit vitii, culpam omnem in Venerem confert,

Φοιτᾷ δ' ἀν' αἰθέρ', ἔστι δ' ἐν θαλασσίῳ
κλύδωνι Κύπρις· πάντα δ' ἐκ ταύτης ἔφυ.
Vadit per æthera: eſt & in fluctu æquoris
Cytherea: Cuncta vero ab ipſa nata ſunt.

Nec faculas.) Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos conficiat.

Cupidinis Fax.

Cornua.) arcum, qui cornutus apparet, cùm potiſſimum tenſus eſt.

Roſa Veneri dicata. *Altera ſed manuum flores gerit.*) τὸ ἄνθος, καὶ τὸ ῥόδον promiſcuè poni apud poëtas ſolemne eſt. Sed non eſt hic prætermittendum lepidum Auſonii Edyllion (quod iamdiu tribui Virgilio cœptum, inter eius appendices etiam nunc legitur) de Roſa:

Vidi Pæſtano gaudere roſaria cultu,
Ex oriente nouo roſcida Lucifero. deinde,
Ros vnus, color vnus, & vnum mane duorum:

Sideris & floris nam domina vna Venus.
Forſan & vnus odor: ſed celſior ille per auras
Diſflatur; ſpirat proximus iſte magis,
Communis Paphiæ dea ſideris, & dea floris
Præcipit vnius muricis eſſe habitum.

Certè philoſophi quidam odorem roſæ & colorem à Veneris ſtella proficiſci exiſtimarunt. Quare poëta Venerem ſemper ore loqui roſeo dicit.

Scilicet vt terræ.) Notiſſimum eſt illud ex Eclog. 10. Virgil.
Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipſe?

Idem alibi:
Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Item,
Omne adeo genus in terris hominumque ferarumque, &c.

Scilicet vt terræ iura det atque mari.) Lucretius initio primi libri:
Alma Venus, hominum, Diuumque æterna voluptas.

Idem eodem:
Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
-----tibi ſuauis dædala tellus
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidius:
Tu ſuperos, ipſumque Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipſumque regit qui numina terræ,
Tartara quid ceſſant?

Et Propertius:
Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pauſanias in Corinthiacis apud Sicyonios exſtare nobilem Veneris ſtatuam ex ebore, quæ capite geſtet cæli orbes: altera manu teneat papauerum capita: altera verò malum: quo ſignificaretur quanta Veneris in animantia omnia, inque ipſos deos, vis eſſet.

Appendix.

Virgil. 4. ecloga:
-----tibi lilia plenis
Ecce ferunt Nymphæ calathis, tibi candida Nais
Pallentes violas, & ſumma papauera carpens,
Narciſſum & florem iungit bene olentis anethi.

Politianus eleg. de violis:

Formoſæ, o violæ, Veneris munuſcula noſtræ,
Dulce quibus tanti pignus amoris ineſt.

Hortos tutelæ Veneris aſſignat Plautus, Plinius refert lib. 19. cap. 4. Et quid verear, fretus eruditorum venia, carmen affigere, quod eiuſdem pene argumenti cum Alciati emblemate, ocioſè fudimus? Id ſic habet.

Symbola adulantum cernis, Roſa, Piſcis amorum,
Non ſanè vnius ſymbola certa mali.
Nam roſa verna ſuis non eſt ſine ſentibus, idem
Piſcis habet ſpinas intus & ipſe ſuas.
Pulchra roſa eſt, verum illa breui fit marcida: piſcis
Eſt ferus, eſſe aliqua nec cicur arte poteſt.

Præterieram neſcio quo caſu Ouidii illud, epiſtola Phædræ,

Quicquid Amor iuſsit, non eſt contemnere tutum:
Regnat, & in dominos ius habet ille Deos.

FED. MORELLI CORONIS.

Flos quem dextra tenet nudus Amor non terram ſolum deſignare, ſed & cœlum ipſum videtur: ſiquidem à Columella lib. x. *terreſtria ſidera flores* ſcitè vocantur. itáque ἄνθος à Græcis dicitur flos ἀπὸ τοῦ ἄνω θέειν quod ſurſum tendat: vt tendit in ardua virtus, & ignis cœlum petit: ideoque à Gregorio Naz. conferuntur ἄνθεσι πῦρ καὶ ἀρετή. Quod Commentator hic in Epigram. ſui clauſula aſſerit, Piſcem ferum eſſe nec vlla arte cicurari poſſe, firmatur à Baſilio M. Homil. VII. in hexaem. pag. 88. 6. edit. noſtræ his verbis ἴδιος κλῆρος τῶν ἰχθύων, ἰδία φύσις, δίαιτα κεχωρισμένη, ἴδιος τρόπος ἡ ζωή· διὰ τοῦτο οὐδὲ τιθασσεύεται τὸ τῶν νηκτῶν καταδέχεται), οὐδὲ ὅλως ὑπομένει χειρὸς ἀνθρωπίνης ἐπιβολήν, in quem locum videſis Notas noſtras quæ III. Tomo Baſil. continentur, pag. 89. ex Plutarcho, Plin. Athen. Mart. & aliis autorib. de manſuefactis & cicuratis piſcib.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

*Æ*LIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne,*
Dum demonſtrat vti eſt fortior ignis Amor.

EX lib. 4. Epigrammat. Græcorum ſumpſit illud:

ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κεραυνὸν,
δεικνὺς ὡς κρεῖσσον πῦρ πυρός ἐστιν ἔρως.

Tanta vis eſt amoris, vt ipſo fulmine concitatior ſit, & violentior: quippe qui nec ipſi Ioui cedat, quem multoties arcu petiiſſe Poëtæ referunt: quo ſignificatur amore ſtrenuo nihil vehementius eſſe neque inſuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud eſt diſtichon per proſopopœiam: *Amor fulmine ſuperior.*

Perfringunt, penetrant, vrunt mea ſpicula fulmen:
Scilicet hinc nomen eſt mihi πανδαμάτωρ.

Quidam exſtant Euripidis verſus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentiſſimum facit: hi ſunt:

ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὤν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν. F. Morello interpr.

Qui non Amorem cenſet ingentem Deum,
Numinibus atque auguſtiorem cæteris,
Amor omnium domitor. *Ineptus eſt, magni vel ignarus boni*
Negat eſſe maximum Deum mortalib.

Menander,

Δέσποιν᾽, ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον,
οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ κρατῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεύς, ἀλλ᾽ ἐκείνῳ πάντ᾽ ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

dicit nihil amore potentius, vt neque ipſe Iupiter qui in cœlo diis aliis imperet ab amore coactus ei obſequatur. In Troadibus Euripidis Helena factum ſuum excuſans, apud Menelaum maritum, confert omnem culpam in Venerem à qua coacta ſit, his verbis:

Τὴν θεὸν κόλαζε, καὶ Διὸς κρείσσων γενοῦ,
ὃς τῶν μὲν ἄλλων δαιμόνων ἔχει κράτος,
κείνης δὲ δοῦλός ἐστι. Id eſt:

Obiurga Deam: & fias Ioue potentior, qui aliis quidem diis imperat, huius autem (Veneris nempe) ſeruus eſt. Ouidius:

Regnat, & in ſuperos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clemẽtis 6. ςρωμάτ᾽ ex Anacreonte. ἔρωτα τὸν ἁβρὸν μέλπομαι, βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν· ὃ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης, ὃ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει: Amorem celebro
" delicatum florentibus plenum coronis: quippe qui & in
" Deos imperium obtineat, atque homines domet. Huc Auge-
" riani octoſtichon, ſanè lepidum:

Lepidum epigramma Augeriani.

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat,
Inter ſe ſuperi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrſo, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cum viſus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accenſa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrſo Bromius, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Sed mirum fuit Ouidii ingenium in eo affectu exprimendo, eiuſque vi amplificanda: ſic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibuſque Iouem & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret ipſe ſuo.
Clauſit amica fores: ego cum Ioue fulmen omiſi,
Excidit ingenio Iuppiter ipſe meo.
Iuppiter ignoſcas: nil me tua tela iuuabunt:
Clauſa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in ſecundo eiuſdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amaſia, quæ ſe alteri manciparat, quámque ideò verberibus cædere conſtituerat:

Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modo ſæuus eram, ſupplex vltroque rogaui,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Ioui.

Lilius Gyrald hiſt. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, fuiſſe in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor neſciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuiſſe Principem forma in ea ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine fractum traduci ad id quod dici ſolet, Amore plus quàm vi effici. quod in quadam Epiſt. expreſſit D. Hieronymus: *Ingenia quidem* (inquit) *liberaliter educata facilius verecundia quàm metus ſuperat.*

Aligerum fulmen. (Epitheti metaphora. fulmen cum telo Amoris comparat: ſed & fulmen telum vocatur Græcis, vt apud Sophoclem: ἐγκατάσκηψον βέλος πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum, βέλος ἐνέσκηψε θεός. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem: ideóque pictores fulmini tribuunt alas, quod à Ioue immitti crederetur. Virg. 1 Æneid. *Plus amore quàm vi effici.*

Atque his aligerum dictis affatur Amorem.) vt Græcis ἔρως πτερόεις. *Fulmen aligerum. & aliger amor.*

Ignis Amor.) Meritò amor ignis dicitur Itaque Virgil. paſſim Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeo genus in terris hominumque ferarumque,
In furias ignémque ruunt.

Idem Aeneid. 4. ----*& cæco carpitur igni.*

In Eclog. porrò,

At mihi ſeſe offert vltro meus ignis Amyntas.

Ouid. epiſtola Paridis Helenæ:

---- *quis enim celauerit ignem,*
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Scripſit & perelegans ſanè tetraſtichon Ioan. Secũdus in Cu-

pidinem camino inſculptum, eadem fermè cauſſa:

Flammiuomo Veneris quiſquis fuit ille camino
Qui ſculpſit puerum, credite, doctus erat.
Scilicet æternæ penes hunc cuſtodia flammæ:
Per quem ſopitus non queat eſſe focus.

Fortior ignis Amor.) Teſte Xenophonte, qui ait amorem ipſo igni torrentiorem, & feruidiorem. nam ignis tangentem ſolùm vrit, & vicina depaſcitur amoris ignis etiam in procul intuentes, & longo terrarum tractu diſſitos ardentes ſuos radios vibrat.

Appendix.

Spectat illud ex epiſt. Phedræ,

Venit amor grauiùs quo ſerius vrimur intus,
Vrimur, & cæcum pectora vulnus habent. deinde
At bene ſucceſſit diro quod adurimur igne. & poſt,
---me tacitum conſcius vrit amor.

Sed hæc de verbo, vrit quod ad amoris affectum traduci ſolemne eſt. Nos argumenti ſententiã poſſumus non inconcinnè traducere ad fœdera illa quæ percuti ſolent inter principes viros & familias nobiles inter ſe diſſidentes: ſed tandem quæ pactis conuentis, connubiorum illecebra, datáque fide coëunt, ac deponunt hoſtiles animos. In eo vis amoris eluceſcit, vt quæ Martis impetum omnem contundat optati aduentu Cupidinis. Argumentum lepidi huius diſtichi audiui aliquando trahi ad illud Eſdræ, quo loco veritatem rege, vino, femina potentiorem arguit: de quo id legimus ἄδηλον,

Rex, mulier, vinum, præ cunctis fortiter vrgent,
Sed inter omnes Veritas victrix manet.

Item ad eum modum,

Magna meri vis eſt, fortis rex, femina fortis:
Fortia quæ cum ſint, Verum tamen omnia vincit.

Sed vt ad carceres redeam, non me fugit illud Ouid. 5. Metamorphoſ. *---videt hunc Erycina vagantem,*
(Ditem intelligit.)
Monte ſuo reſidens, natumque amplexa volucrem:
Arma, manuſque mea, mea (nate) potentia, dixit,
Illa quibus ſuperas omnes, cape tela, Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire ſagittas:
Cui triplicis ceſſit fortuna nouiſſima regni,
Tu ſuperos, ipſumque Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipſumque regis qui numina terræ,
Tartara quid ceſſant?

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS *ſtudijs, dicundo & iure peritus,*
Et maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Thracius vmquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

EX Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtoriæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum doctũ quidem hominem, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quoſdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi *Origo Emblematis.*

excæcati, videre non poſſunt quantum vitæ ſuæ & famæ detrahant. Pudet ſanè referre doctos homines quamplurimos, ſui nominis ſuæque dignitatis oblitos, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, bonique mores inſeruntur) cultum natiuum turpiſſima Veneris labe infamarunt. Tales fuerunt apud Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti proximè Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiam: Naſo, qui Corinnam verſuum mira luxuria celebrarunt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiã nunc durat, quodque crebrò accidat, pleriſq; etiam viris bonis videtur eſſe ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore retulit. Suſceptis enim liberis, & vxore ſeneſcente ſeptuagenarius ſenex, puellæ impotenti amore correptus eſt vſque ad inſaniam; ita vt plerique Philoſophum ſenem atque podagricum ad tibiæ modos ſaltantem miſerabili pudore conſpexerint: vnde illi maturatum vitæ exitum conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærenti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodem modo vxori & ſapientiæ ſtudio dare operam. Quò referam illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapientem amore non capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canus ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti non ſunt: nec ſapiens quidem eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Græco Pauli Silentiarii:

Qui inter doctos amori operam dederunt.

Auguſtinus Nyphus philoſophus.

Ὁ πρὶν ἀμαλδάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἤδιων ἐν ἥβῃ
  οἰστροφόρου Παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος.
γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνέμβατος. ὁ πρὶν ἐρώτων
  αὐχένα σοὶ κλίνω Κύπρι μεγαλόπολις.
δέξο με καγχαλόωσα, σοφὸν ὅτι Παλλάδα νικᾷς
  νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ᾽ Ἑσπερίδων.

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo

logi. Epigramma ita Latinè redditum eſt.

Acer eram, vt primis inuicta mente ſub annis
Oeſtriferæ ſpreui dulcia iura Deæ:
Miſsilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus ſub iuga vado Venus.
Suſcipe ouans, tetrica victa tibi Pallade ceſsit
Quàm prius Heſperidum munere maior honos.

Vide num huc referre poſſis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me ſicut antea iuuat
Scribere verſiculos Amore percalſum graui, &c.

Alio ſenſu ab Ouidio dictum memini elegia tertii Amorum, qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Amorem etiam ſuis deſtitutum armis deſcripſit initio eiuſdem operis amatorii his verbis:

Quis tibi ſaue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates non tua turba ſumus.
Quid ſi præcipiat flaua Venus arma Mineruæ?
Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Quia de turpis amoris quibuſdam effectis nonnihil attigi, iiſque maxime quibus eruditi plerique, & qui ſapientiam profitentur argui nonnunquam ſolent, neſcio an huc rectè audeam coniicere τῆς Ἀφροδίτης, id eſt, Veneris ἔτυμον, quam παρὰ τὸ ἀφραίνειν à deſipiendo non inepte quidam deflectũt. Quod confirmat Euripides quo loco ait, τὸ μωρὰ πάντα τῆς Ἀφροδίτης βροτοῖς: Hominum eſſe ſtultitias, quæcumque Veneris cauſa fiant. Et Cythere am, Veneris nomen Grammatici deflectunt παρὰ κεύθειν τ ἔρωτα, τουτέστι κρύπτειν αἰσχρὰν μίξιν: quia, vt inquit Cicero 1. de officiis, qui ad voluptatem corporis paulò ſunt propenſiores, quamuis ea capiantur, occultant & diſſimulant tamen appetitũ propter verecundiam. *Ἀφροδίτη. Venus vnde dicta.*

Immerſus ſtudiis.] Ab aquis tranſlatio.

libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus Græcè γραμματεὺς dicitur. *Libellio.*

quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpem amorem ſignificat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris ſorori ſtuprum intulit, Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apoſtrophe gratiam addit, cáque ta-

citè ſignificat quàm ſint ad libidinem propenſi qui ab ea in primis eſſe deberent alieniſſimi.

Cypri.) Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro inſula, luxui deditiſſima. Iuſtin. lib. 18. D. Auguſtin. Ciuit. D. lib. 4. 10. aliique plures.

Ida eſt.) Ida mons editiſſimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Appendix.

Ad hunc locum placet adgregare lenes ac ſuaues Tibulli numeros, eleg. 1.

Interea dum fata ſinunt, iungamus amores:
Iam veniet tenebris nox adoperta caput.
Iam ſubrepet iners ætas, nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.

Deinde eleg. 2.

Vidi ego qui iuuenis miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias tenera componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, ſeruire puellæ,
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta:
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Memineram mimi cuiuſdam veteris, *Anus cum ſaltat, morti de-*
„ *licias facit.* Nihil enim ridiculum magis, & maiore dignum
„ cachinno, quàm ſit ſenex amaſius, & litteratus nugis ac laſciuiis obnoxius.

A'ντέρως, id eſt amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

*D*IC *vbi ſunt incurui arcus? vbi tela Cupido?*
Mollia queis iuuenum figere corda ſoles.
Fax vbi triſtis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari eſt, hoſpes, cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum ſuccendo mentibus ignes
Diſciplinæ, animos aſtráque ad alta traho.
Quattuor éque ipſa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ eſt, tempora prima tegit,

HOc decaſtichon tranſlatum reperio ex Græco Mariani Scholaſtici, εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον, quod ſic eſt 4. Epigrammat.

Ποῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
 πηγνύμενοι, μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες;
ποῦ πτερά; ποῦ λαμπὰς πολυώδυνος; ἐς τί δὲ τρισσὰ
 στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις;
οὐκ ἀπὸ πανδήμου, ξένε, Κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης
 εἰμὶ καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης·
ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
 εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω. ὧν ἀφ' ἑκάστης
 τούσδε φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι.

Duo Cupidines & totidem Veneres.

Effingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄστοχον, ſine arcu & ſine telis, erudito ſanè figmento dialogiſtico, quo quidem virtutis omnis diſtributionem aſſignat. Sed primùm aduertendum eſt ex Platone in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & ſine matre, cælo nata, quam cæleſtem Venerem vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris & communis appellata. Eadem ratio eſt Cupidinis vtriuſque. Horum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter verò affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat.

ἀντέρως.

Prior ille ἀντέρως eſt, quaſi dicas, priori contrarius: qui hominem attollit ad ſuperiora & cæleſtia contēplanda, omnémque virtutem & honeſtatem præſtat. Hic itaque tres coronas

Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.

manibus contrectat, vnámque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa corona caput ambiens (partem quidē Platoni in Timæo omnium corporis partium diuiniſſimam, & certè principem) prudentiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudenter meditari, contemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet, Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ potiſſimum in actione poſitæ ſunt, manus enim actionis ſunt organa. Quod perſpicuum eſt

Locus Ciceronis.

ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perſpicit, in-
„ quit, quid in re quaque veriſſimum ſit, quique acutiſſimè
„ & celerrime poteſt videre & explicare rationem, is pruden-
„ tiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi ſolet. Quocirca huic
„ quaſi materia quam tractet, & in qua verſetur, ſubiecta eſt
„ veritas: reliquis autem tribus virtutibus neceſſitates propoſi-
„ tæ ſunt ad eas res parandas tuendáſque, quibus actio vitæ

continetur: quo ſanè loco differentem facit virtutem Prudẽtiã à reliquis tribus, ea enim poſita eſt in veri inueſtigatione & cõtẽplatione, reliquæ ſunt actionis. De vtroque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione. 2. c. 7. & orat. 7. cap. 8. in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέ[illegible] Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corp[illegible]us abſtrahentem: qua in ſignificatione hîc vſurpatur. Alii duplicem Amorem ideò effictũ eſſe narrant, quòd nullius frugis aut cõmodi poſſit eſſe amor, niſi mutuus ſit: qua de re Porphyrius Philoſophus hũc adfert Apologum. Cùm, inquit, Cupido infans parum coaleſceret, Venus Themin Deam conſuluit: quæ Veneri reſpondit, Anterota neceſſarium eſſe qui rependat vices, vt ſeſe mutuò iuuent. cui Venus aſſentiẽs, Anterota, quaſi Contra cupidinem dicas, genuit: quo vixdum nato, Cupido cœpit adoleſcere, & procerior euadere. Sed hæc fortaſſe παρέργως. Scio quidẽ apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amores eſſe iuxta Ægyptiorum ſententiam, & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id eſt, vulgarem, & cæleſtem amorem: ſed quia deflectit aliquantum ab ea quam retuli ſententia Mariani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello quem De philoſophia ſcripſit (vbi Platonem auctorem appellat) vnum diuiunm cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptiſſimæ voluptatis: tertium ex vtroque permixtũ, mediocris ingenii & cupidinis modicæ. Animas autem fuſciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propoſitum eſt, vt eorum vſura potiantur, atque eiuſmodi voluptate & delectatione ardorem ſuum mulceãt. Illas verò facetas & vrbanas eſſe animas bonorum deamare, & factum velle vti qui potiantur plurimum bonis artibus, & meliores præſtantioréſque reddantur. Medias ex vtroque conſtare: nec delectationibus corporis prorſus carere, & lepidis animarum ingeniis capi poſſe. Vt igitur amorem teterrimum, inhumaniſſimum, atque turpem facit, non ex rerum natura, ſed ægritudine corporis, morbóque natum: ſic illum diuinum, deorum munere, beneficióque conceſſum, aſpirante cæleſti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam ſpeciem amoris, quam mediam dicit, diuini atque terreni proximitate collectum, nexúque & conſortio parili copulatum: vtque rationi propinquus eſt diuinus ille, ita & terrenum turpitudini iunctum eſſe voluptatis. Hactenus Apul.

Duplex amor quid aliis ſignificet.

Fax amoris. *Fax vbi triſtis*] triſtis, à conſequenti: Fax autem Cupidini tribuitur; quod indicarunt Ægyptii ſacerdotes, qui per ignẽ amorem exprimi voluerunt.

Ouid. 2. Amorum, eleg. 9.

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Iſidorus non poſtremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnumquam amor cupiditate impatientiùs exurat, nonnũquam verò præ ſatietate auolet. Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem. Notum eſt illud Virgil.

cæco carpitur igni &, *eſt mollis flamma medullas.*

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus paulò antè.

Venus vulgaris. *vulgari cum Cypride.*) Vulgaris illa Venus circa turpes amores verſatur: honeſta verò ad virtutem & honeſtatem amplexandam inflammat, & ad rerum cæleſtium contemplationem animos pertrahit. Quod dum meditor, non poſſum mihi temperare quin hoc adiiciam.

Apuleius apologia 1. pro ſe ipſo, dicit item ex Platone geminam eſſe Venerem, quarum altera vulgaris, quæ ſit percita populari amore, non modò humanis animis, ſed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare: Alteram verò cælicam Venerem, quæ prædita ſit optimati amore: ſolis hominibus, & eorum paucis curare: nullis ad turpitudinem ſtimulis, vel illecebris ſectatores ſuos percellentem: eius enim amorem non amœnum & laſciuum: ſed contrà incorruptum & ſeriũ pulchritudine honeſtatis, & virtutis amatoribus ſuis conciliare: & ſi quando decora corpora commendet, à contumelia eorum procul abſterrere. Neque enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quod admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quam prius veram & ſinceram inter deos vidêre. Quapropter, vt ſemper, eleganter Afranius hoc ſcriptum reliquit:

Amabit ſapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fuſius Lucian. in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quo ſcripſere ſingulares commentarios quidam recentium, vt Cælius Chalcagninus, Auguſtin. Nyphus. cap. 19. 60. 98. de amore, alii plures.

Sed puris hominum.) Effecta pudici amoris: vbi notabis diligenti præparatione opus eſſe priuſquàm aditum habere poſſis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum ſpeculationem.

Animos

animos aſtraque.] Hic raptus quomodo fiat, ſuperiùs docuimus ad Emblema, cuius inſcriptio eſt, *In Deo lætandum*.

Appendix.

Bene Tull. 4. Tuſcul. Virtus eſt animi affectio conſtans, « conuenienſque, & laudabiles efficiens eos in quibus eſt, & « ipſa per ſe ſua ſponte, ſeparata etiam vtilitate, laudabilis. ex « ea proficiſcuntur honeſtæ voluptates, ſententiæ, actiones, « omniſque recta ratio dici poteſt. Huius igitur virtutis con- « traria eſt vitioſitas, ex qua perturbationes, quæ ſunt turbidi animorum, concitatique motus, auerſi à ratione, & inimiciſſimi mentis, vitæque tranquillæ. Amoris huius honeſti exemplum habes apud Plinium, auctorem caſtiſſimum lib. 3. epiſt. 3. vbi de Iulio Genitore, rhetore. Et neſcio an agnoſcere auſim differentiam inter Cupidinem & Amorem, de qua Nonius. Nam Cupidinem ait eſſe inconſideratæ neceſſitatis: Amorem iudicii. Videtur id innuere Phocylides, Σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δὲ Κύπριδος αἶσχος ὀφέλλει. Virtutis amor honeſtus, at Veneris dedecus adfert. Veneris οὐρανίου, i. cæleſtis & inculpatæ, ab omnique corporis ſeiunctæ deſiderio, templum Athenis fuiſſe ſcribit Pauſanias. primos hominum Aſſyrios eam coluiſſe: Deinde Paphios, poſt Aſcalonitas, Phœniſſes, inde Cytheræos, vltimos Athenienſes, Ægeo rege ſacra illius conſtituente. Veneris πανδήμου, id eſt vulgaris ſeu publicæ fanum Athenis exſtruxit Solon ex pecuniis quas lupæ in proſtibulo merentes contulerant, Athenæus lib. 13. Plato Conuiuio. quod nos obiter. Sed ad vim argumenti facit illud Valerii Max. lib. 3. cap. 3. Eſt & illa vehemens & conſtans animi militia, litteris poliens, venerabilium doctrinarum antiſtes philoſophia, quæ vbi pectore recepta eſt hominum, inhoneſto atque inutili affectu diſpulſo, totos in ſolido virtutis munimento confirmat, potentiores metu ac dolore faciens. Ad id ſpectat hoc Flacci,

Quo te cœleſtis ſapientia duceret, ires, ſi
Frigida curarum momenta relinquere poſſes.

Adiungo non inuenuſtum Baptiſtæ Cynthii epigramma, de Solone & Venere:

Palladis afflatu patriæ dum conderet olim
Iura Solon, illi candida Cypris ait,

Quid ſequeris demens, plena hæc monimenta laborum?
Cur placidum numen non colis ipſe meum?
Fortè piget coluiſſe Cyprin: Tritonia nobis
Eſt longè inferior iudice vel Paride.
Hinc ſenior, Phrygio ſi mens non læua fuiſſet,
Non eſſet flammis Troia cremata tuis.
Tu vero ne quæſo, iterum me iudice certes,
Num tibi non cedent aurea poma Venus.
Me iuuat iſte labor, vera hic parit otia ſudor;
Otia ſed flammas quæ facis, ipſa ferunt.

Ἀντέρως. Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

EMBLEMA CX.

ALIGERVM, aligeróque inimicum pinxit Amori
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ aliis fecit patiatur: at hic puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lachrymat.
Ter ſpuit inque ſinus imos: res mira! crematur
Igne ignis, furias odit Amoris amor.

TRiumphus eſt Amoris pudici, qui de Cupidine Venereo ſpolia ampla referat. Nemeſis igitur vltionis Dea ſuperbientē Veneris filium voluit ab alio aduerſario Cupidine, ſeu oppoſito amore vinciri & conſtringi: quo ſignificatur, *Amor quomodo ab Amore ſuperetur.*

turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem poſſe ab honeſto quodam affectu & labore non modò imminui, ſed & ſopiri. Manifeſta eſt itaq; alluſio ad prouerbium, Clauum clauo pellere: quò pertinet illud Hierony. ad Ruſticum Monachum: Philoſophi ſæculi ſolent amorem veterem amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tuſc. Loci deni-que, inquit, mutatione, tanquam ægroti non conualeſcentes, ſæpe curãdus eſt. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tanquam clauum clauo eiiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adoleſcens temporibus belli Punici ſecundi, cùm captus flamen eſſet à Licinio Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitioſa eum reuocaret ad curam ſacrorum & ceremoniarum conuerſo animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tantum poſtea modeſtiæ & ſanctitatis ſpecimen euaſit, vt ait Val. Max. lib. 9. cap. De mutatione morum. Tralatum eſt hoc carmen Epigrammate Græco incerti, quod ſic habet:

Archetypus Emblematis.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα τὸν αἴτιον ἔπλασ' ἔρωτι
  Ἁ Νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
ὥς κε πάθῃ τά κ' ἔρεξεν· ὁ δ' ὁ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
  δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν. ὦ μέγα θαῦμα,
  φλέξει τὶς πυρὶ πῦρ; ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. id eſt.

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
* Tela Cupidineis oppoſuit Nemeſis:*
Vt quæ commiſit: ferret, qui fortis & audax
* Antè, modo expertus ſpicula amara gemit:*
Térque ſinum ſpuit in medium. proh mira! quis ignem
* Igne vret? flammas ſenſit Amoris amor.*

Non eſt alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid ſi præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
* Ventilet accenſas flaua Minerua faces?*

Et eleg. 8. lib. 3. qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamque pharetram,
* Et fractos arcus, & ſine luce facem.*

Pauſanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum fuiſſe, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: quo volebant intelligi honeſtum amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Subſtrahit.

* Alterius vires ſubtrahit alter amor.*

Ἀντέρωτα certè, id eſt ἀντίθεον, oppoſuerunt veteres ἔρωτι, vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Naſonem in Apolline perſequente, & Daphne fugiente: cuius verſus hic

Déque ſagittifera prompſit duo tela pharetra, &c.

Vt quæ alius fecit, patiatur.] Ariſtoteles v. de Morib. ad Nic. & iv. Ethic. ad Eud. ſcribit Pythagoreis, τὸ ἀντιπεπονθὸς legem talionis eſſe ἁπλῶς δίκαιον, Rhadamanthys ius hoc Heſiodio verſu expreſſum,

Hæc à Fed. Morello excocta, emendata & illuſtrata ſunt de lege talionis.

Εἴκε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη γ' ἰθεῖα γένοιτο.

Si quod quiſque aliis fecit: patiatur, erit ius.

In clauſula oraculi Pythii ad Lacedæmonios apud Pauſaniam in Meſſeniacis,

Ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷς προὔπηρξεν.

Artibus eſt quibus aggreſſus, capietur ab iiſdem.

Pindari quoque Scholiaſtes in 1. Pythion. laudat hunc Heroicum in eundem ſenſum,

Οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξοι, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει.

Qualia quis patrat, talis manet exitus illum.

Lactantius lib. 1. c. 16. Diuin. inſtitut. de Ioue loquens: *An tandem, ait, illi venit in mentem, ab alio expectes alteri quod feceris?* & timet ne quis ſibi faciat quod ipſe Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere auctorem tam bonum?) De conſolat. 2. Quid autem, inquit, quod in alium quiſquam poſſit facere, quod ſuſtinere ab alio poſſit? Buſiridem accepimus necare hoſpites ſolitum, ab hoſpite Hercule fuiſſe mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: ſed mox ipſe vinctorum catenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentiam putas, qui quod ipſe in alio poteſt, ne id in ſe alter valeat efficere non poſſit? hæc ille Seneca longè ante vſurparat idem verbum, ſed alio tamen ſenſu, epiſt. 39. Quorum voluptatum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc vnum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamen orationis filo: Vt ſementem feceris ita & metes Iuſtitia enim videtur poſtulare vt qui fecerit aliis iniuriam, ab aliis itidem accipiat iniuriam. Hæc enim lex eſt talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo, de Turno qui Pallantem Euandri filium interfecerat:

Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis:

Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cum ſpolia iſta, diemque
Oderit. etenim cùm Æneas Turnum proſtrauiſſet, illíque parcere decreuiſſet, viſo Pallantis balteo, quo ſe Turnus cinxerat,

———*furiis accenſus & irâ*
Terribilis: Tune hinc ſpoliis indute meorum
Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam ſcelerato ex ſanguine poſcit.

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Mezentius, quam in ipſum intulerat.

----- *non me quicunque es inulto*
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Proſpectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus ſcribit Adonibezecum, viuum captum, extremiſque pedum ac manuũ partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedum manuúmque partibus truncati mea ſub menſa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me geſſi, ita mihi diuinitùs eſt repenſum. Ælius Lamprid. in Alexandro Seuero, Vettonium Turinum, ait, fumi venditorem accuſari Alexander iuſſit: probatíſque per teſtes omnibus, & quibus præſentibus quid accepiſſet, & quibus audientibus quid promiſiſſet, in foro tranſitorio ad ſtipitem illum ligari præcepit: & fumo appoſito, quem ex ſtipulis atque humidis lignis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicẽte: Fumo punitur qui vendidit fumum. Trebellius Pollio in Gallienis: Cum quidam gemmas vitreas pro veris vendidiſſet eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, ſurripi quaſi ad Leonem venditorem iuſſit. Deinde cauea caponem emittit: mirantibúſque cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt. Deinde negotiatorẽ dimiſit Lampridius in vita Seueri: Clamabátque ſæpius quod à quibuſdam ſiue Iudæis, ſiue Chriſtianis audierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum quod narrant Socrates hiſt. Eccleſ. libro 6. cap. 5. & Sozomen lib. 8. cap. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Eccleſiam confugerant, vindictam ſumere vellet, ſtudioſe in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quiſquam ad Eccleſias confugeret;

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

quin etiam vt inde abſtraherētur qui ad eas iam confugiſſent, cōfeſtim pœna ſubſecuta eſt. Propoſita autem hac lege, haud diu poſtea Eutropius ipſe, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intuliſſet, primus eam legem tranſgreditur, & ex palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit. Verùm Imperator Eutropium abſtrahi iuſſit, pœnáſque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorſus è publicis commentariis expuncta eſt: hæc illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Caſſiodorus lib. 9. Variar. epiſt. 2. *Pœna iſta peccati eſt, vt vnuſquiſque in ſe recipere poſſit, quod in alterum proteruus exercuit.* Et huc quidem videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, *Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit*, eodem iure vtatur.

Terſpuit inque ſinus.] Irati & abominantis eſt geſtus. Tibullus Elegiar. 2. de ſene amatore loquens: *Spuere in ſinum.*

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta:
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conſpuiturque ſinus veram deprehendere meſſem
Si libet.

& apud Theocritum puella ruſticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in ſuum ſinum deſpuit: ait enim.

τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

odit Amoris amor.] eadem polyptoſis apud Ouid. 3. Amor. eleg 10.

Cauſa fuit multis noſter amoris amor.

Appendix.

Fortaſſe huc non malè quadrat iſtud anonymi cuiuſdam:

Dum ſedet, & vano defeſſus membra labore,
Pan, & ſe tortum cæco amore pudet:
Cœpit agens vna calamos inflare ſonoros
Canibus, & ſic quo tædia fallat, habet:
Sic opus ad Muſas animum reflectere dulces:
Taleque amuletum turpis amoris erit.

Teſtis Plato, qui audito primùm Socrate, poëticam abiecit, totúmq; ſe ſtudio philoſophiæ dedidit: teſte Polemone adoleſcente profligato, luxu & ganea perdito, qui cùm fortè in ſcholam Xenocratis veniſſet, & philoſophū exquiſitè diſputantē aduerſus luxum & tetram voluptatem, ſtatim ſe recepit ad frugem meliorem, & ſic excolendum ſe dedit præceptis ſapientiæ, vt inter noti nominis philoſophos numeretur. de

eo Laërtius. Horatius 2. ſermon. Val. Maxim. lib. 6. cap. 1. Id reuocat in mentem Socratis de ſe iudicium, qui cùm à phyſiognomo quodam Zopyro, ex inſpectatione vultus arguèretur, vt bardus & mulieroſus: Verè, ait, nam talis eram natura, niſi me philoſophiæ dediſſem excolendum. Sed in primis valde nos afficit Hieronymi pia vox in ea, quæ eſt ad Ruſticum epiſtola: Gratias ago Deo meo, ait, quod de amaro ſemine litterarum dulces fructus capio. Significat beatus ille ſe ex profanis litteris meliores ſuccos expreſſiſſe, & quicquid in iis ſpurcum aut amarulentum foret, feciſſe melius meditatione diuini verbi, & veridicæ pietatis.

Vt quæ aliis facit, patiatur.] ſententia communis à multis vſurpata: eam iam ante conati ſumus illuſtrare. ſed hæc tamen obuia refundimus in ſtudioſorum gratiam: mores quos quis in ſe adprobauit, in alio reprobare non poteſt l. 1. C. de inoffic. teſtam. & quod gloſſographus, *Patere legem quam ipſe tuleris*: ad l. 1. D. quod quiſque iur. in al. ſtat. Citant Accurſiani monoſtichon ſi non planè bonum, ſaltem probatum vulgò, *Frangenti fidem fides frangatur eidem*: ad l. cùm proponas, C. de pact. c. peruenit, 2. de iureiur. aud. c. infidelis, 8. q. 2. Sed & illud: Iuſtum eſt vt qui alium decipere voluit, ſuam ſentiat iacturam. Authent. de emphyteut. contract. § ſi quis. Et, qui mortem miſcet, mortem pati debet, l. 1. §. propterea. D. ad l. Corn. de ſicar.

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE procul licta, paulum ſeceſſerat infans
Lydius: hunc diræ ſed rapuiſtis apes:
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cùm nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis, ah, dulci ſtimulos pro munere mellis,
Pro dolor, heu ſine te gratia nulla datur.

APparet id eſſe tractum ex Antipatri, atque etiam Bianoris Epigrammatis eiuſdem pœnè argumenti, lib. I. Anthologiæ, titulo εἰς θάνατον ϗ εἰς θανόντας. Sed Antipatri primum eiuſmodi eſt. *Origo Embl.*

τὸ βρέφος ἑρμώνακτα διεχρήσασθε μέλισσαι,
(φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν, κηρία μαιόμενον.
πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων δειγμένον ὠλέσατ', αἲ αἴ,
κέντροις· οἱ δ' ὀφίων φωλεὰ μεμφόμεθα.
πείθεο Λυσιδίκη καὶ ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
αἰνεῖν· καὶ κείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò ſic:

Κῦρον ἀποπλανίην ἐπιμάζιον ἑρμώνακτα,
φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως εἵλετε θυγατέρες.
ἠγνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
ἐλθὼν, αἳ δ' ἐχέων ἦτε χερειότεραι.
αὐτῇ δ' οἱ θοίνης ἐστάξατε φοίνια κέντρα,
ὦ πικραὶ, γλυκεροῦ ἀντίπαλοι χάριτος!

Nos vtcumque ita ſumus interpretati:

Reptantem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nouiſsime magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri,
Improbæ apes, melli cum ſit amarities.

Alterum ſic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum,
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

Amoris mel & fel. Hoc autem ſub figmento, amoris naturam intelligere licet, qui, vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fecundiſſimus: nam guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque aggerit. Quid enim voluptate blãdius? ſed eadem quid triſtius? Cauendum eſt itaque, dum oblectamenta magno labore Conquirimus, ne ſub dulci melle venena lateant. Exemplum præſto eſt in apibus, quæ mel dulciſſimum conficiunt: eædem aculeum habent præſentaneum, ſi quis ſeſe propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρος Amor dicitur. quod ſignificat Euripid. in Hippolyto his verbis:

Amor γλυκύπικρος.

τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾶν;
ἥδιστον ὦ παῖ ταυτὸν, ἀλγεινὸν θ' ἅμα. I. interpr. F. M.

P H. *Quid eſt quod homines prædicant amare ſe?*
N V T. *Suauiſsimum, nata, atque idem eſt acerrimum.*

Verba ſunt Phædræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum amores credit. Huc reſpexit Catull. ad Mallium:

Multa ſatis luſi, non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Cæterùm Epigramma eſt Meleagri lib. 7. Græcorũ Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipſa amoris dulcẽ & amarum ſtimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari poſſe ad id quod Plutarchus ſcribit (ſi tamen verè dicendum id eſſe Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui ſtupro ſeſe commacularint: quòd id animal ſit munditiei & elegantiæ perſtudioſum, quippe quæ facilè odorentur, nec immunditiam libidinoſorum ſuſtineant. citatúrque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchiſen verba. *Ab apibus citius pungi nefanda pollutos libidine.*

paulum ſeceſſerat.) Hic figmento indulgetur. Nam Poëtæ omnes ſemper Cupidinem Veneri adeſſe faciunt. Rationem adfert Seruius: *Quia*, inquit, *Venerea voluptas ſine amore non poteſt exerceri*. Horat. 1. Carminum: *Cur Cupido Veneri adiungatur.*

Liberum & Muſas Venerémque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Sympoſ. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præparat. Euangel. Euſebii, & Gyrald. Syntagm. 13.

infans Lydius.) Periphraſis Cupidinis. Lydi populi ſunt in regione minoris Aſiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & inſtitores fuerunt. Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itémque Athenæum Dipnoſoph. cap. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus oſtium clauſit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis ductum. *Lydi mollitie inſignes.*

diræ ſed rapuiſtis apes] Enallage perſonæ, per apoſtrophen. expreſſit vim verbi εἵλετε, id eſt, ſuſtuliſtis de medio.

Proh! dolor, heu ſine te.) Alludit ad illud 7. Metamorph.

----nulla eſt ſincera voluptas,
Sollicitumque aliquid lætis interuenit ----

Plautus in Amphit. *Eſt in ætate hominum ita Diis placitum, voluptati vt mæror comes conſequatur.* & Horat. Odar. 2.

----nil eſt ab omni parte beatum.

Huc prouerbia, Dulce & amarum &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, *Fecem bibat qui vinum bibit* itemque illud, In apes irruere. Cæterum in eo tandem velim ſtudio-

ſum admonitum: pro eo quod in Græco eſt, ὦ πικραὶ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Pro dolor, heu, ſine te gratia nulla datur*: nimiùm obſcurè id quidem, vt omnes vnà mecum ſentiunt. Ego verò fateor his verbis (*ſic ſic gratia mellis abit*) me non aſſecutum eſſe Græcæ concluſionis leporem, ſenſus is eſt; O apes, quæ non minus amaræ eſtis quàm mel ipſum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, ſignificat virium æqualium contrarietatem, aut æqualitatem virium quæ ſunt inter ſe aduerſæ: quaſi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, ſummúmque bonum ſummo compenſari malo.

Appendix.

In formoſam puellam γλυκύπικρον id aliquando torſimus:

Virgo tenella, decens, quæ forma allectat amantes,
Adpetitur vernans ceu roſa odora nimis.
Necdum lecta placet, ſed ſpinis obſita duris
Ingratam gratis miſcet amaritiem.
Grata, decens forma placet, & bene compta puella,
Aſt iratum æſtus, iurgia nulla placent.
His certè vitiis ſi quæ vacat vxor in omnes,
Diuarum illa choris adnumeranda venit.

FED. MORELLI CORONIS.

Bianoris clauſulam ſic verterem libentius & dilucidius:

Vos pro delicijs ſtimulos fixiſtis acerbos,
Væ ſæuis grati vindicibus laticis!

Ferè ſimile ex Theocrito.

EMBLEMA CXII.

ALVEOLIS dum mella legit, percuſsit Amorem
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit
In digitis, tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Venerique dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſsit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc ferè idem cum ſuperiori, niſi quòd concinniùs & lepidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loquentem audire non pigeat:

Eidyllion Theocriti.

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σιμβλων συλεύμενον· ἄκρα δὲ χειρῶν
δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὁ δ' ἄλγεε, καὶ χέρ' ἐφύσησε
καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
δεῖξεν τὰν ὀδύναν, καὶ μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
θηρίον ἐντὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
χ' ἁ μάτηρ γελάσασα. τί δ' οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις,
χ' ὁ τυτθὸς μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Anacreontis Oda.

Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic habet:

Ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι
κοιμωμένην μέλιτταν
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη.
τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς
τᾶς χειρὸς, ἀλόλυξε.
δραμὼν δὲ καὶ πεπαθεὶς
πρὸς τὴν καλὴν Κυθήρην,
ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,
ὄλωλα, κ' ἀποθνήσκω.
ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς
πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι
μέλιτταν οἱ γεωργοί.
ἁ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον
πονεῖ τὸ τᾶς πελίττας,
πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν
ἔρως ὅσοις σὺ βάλλεις;

hoc eſt,

Inter roſas Cupido
Apiculam iacentem
Non vidit, eſtque punctus:
Manumque ſauciatus
Mox eiulare cœpit.
Et curſitans volanſque
Ad candidam Cytheren,
Heu occidi, occidi, inquit,
Vitamque mater efflo.
En me minuta ſerpens
Pennata vulnerauit:
Apem vocant coloni.
Tunc illa: Apis ſi acumen
Tantum facit dolorem,
Quantum putas dolorem,
Quos tu feris Cupido?

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quamplurimis conuerſum eſt.

Terram pedibus quatere.

quatit humum.) Doloris ſignũ, pedibus terram percutere. eſt & indignantis & grauiter ferentis. Homerus de Iro: Odyſſ.

-----σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας
λακτίζων ποσὶ γαῖαν.

Horatius etiam multis in locis, pro ſigno lætitiæ poſuit. Hanc tamen calcitrationem non eſſe indignantis, ſed moribundi, putat amicus meus Io. Frater Lauallenſis. Nam Irus ab Vlyſſe grauiſſimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulſat pedibus, vt 10. Æneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans.

Ouid. 1. artis:

Lydius æquatam ter pede pulſat humum.

ridens Venus.) Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομειδῆ, id eſt, riſus amicam. Horat. 1. Carminum: *Venus amica riſus.*

Siue tu mauis Erycina ridens.

Tria genera riſus ponuntur à Clemente Alexandrino: μειδίαμα, riſus decorus: κιχλισμὸς, meretricius: καγχασμὸς, procax & notas referens libidinis.

qui das tot noxia vulnera.) Huc ſpectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνας
μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique deus eſt; & quidem leænæ mammam ſuxit, Inque ſaltibus ipſum mater enutriit. Sed propius eſt quod citatur ex Næuio:

Ædepol Cupido, cùm puſillus ſis, nimis multum vales.

Ceterum Athæneus lib. 13. cap. 4. Dipnoſoph. enumerat bella propter mulieres excitata: qui liber quia eſt in manibus facile mihi tempero à longiore commemoratione.

FED. MORELLI *Appendix.*

Quod Venus Anacreontica & Theocritea non ſine felle mellito Cupidini exprobrat, in ipſammet Catullus retorquet hoc aculeato verſic. *Spinoſas Erycina ſerens in pectore curas.*

Vis hanc ob cauſam oculos pictura paſcere inani? conuerte eos ſi lubet ad nebulam pictam in pariete, & fucatam tabulam quam Treueri in triclinio Æoli memorat ſe vidiſſe Auſonius. Ibi Cupidinem cruci affigebant Heroinæ amatrices, quæ ſibi ignoſcentes plectebãt deum. hanc imaginem ſpecie & argumento miratus poëta Conſ. hoc lepido lemmatæ Eclogam VI. elegantiſſ. condidit *Cupido cruci affixus.*

In cuius Idylli προσφωνήσει fatetur ſe mirandi ſtuporem tranſtuliſſe ad ineptiam poëtandi. quod ſi quis φιλόχριστος ad pium ſtudium transferre volet, audiat beatiſſ Martyrem ἰσαπόστολον Ignatium in aurea epiſtola de ſalutis noſtræ autore exclamantem, O ἔρως μου ἐσταύρωται. *Amor meus cruci eſt affixus.*

In ſtatuam amoris.

EMBLEMA CXIII.

QVIS ſit Amor, plures cecinere Poetæ,
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quod veſte caret, quod corpore paruus:
Tela aláſque ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habituſque Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſsidet orbis opes.
Aut qui quæſo niues Boreamque euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaque prata gelu?

Si puei

Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcrei carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic obdurans pectora quæ iam
Transadijt, numquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas curue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, ſempérque virum mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus, vitamque gerit, quid tænia cæco
Vtilis eſt? ideò num minus ille videt?
Quiſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, ac cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſatque in pectore flammas,
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi:
Verus quid ſit amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

FIgmentum de Amore vt ſibi repugnans & ἀδυνατον particulatim reprehendit, verámque Amoris definitionem ad extremum ſe tradere docet: ſub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorũ vita miſerrima: quæ ſigillatim omnia explicabimus, ſi prius Marulli elegantem deſcriptionem ſubiecerimus: *Deſcriptiõ Amoris ex Marullo.*

Quis puer hic? Veneris. plena quæ cauſſa pharetra eſt?
Non bene prouiſus certa quod arma mouet.
Cur ſine veſte Deus? ſimplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quod facit ipſe ſenes.
Quis pennas humeris dedit? inconſtantia. quare
Nulla Deo frons eſt? ſigna inimica fugit.
Quæ ſors eripuit lucem? immoderata libido.

Cur macies? vigilis cura, dolorque facit.
Quis cæcum præit? ebrietas, ſopor, otio, luxus.
Qui comites? rixa, bella, odia, opprobrium.
Qui cælo dignati? homines. quæ cauſſa coëgit?
Mitior auctore eſt credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inſcia! quo ius
Fáſque, ſcelus miſeri ſi ſcelere abluimus?

Augeriani epigramma de Amore. Addā & Augeriani poëtæ certè nō illepidi eadē de re carmē.

Angelus inuicta qui cuſpide ſemper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui noſtra petunt delubra. Rubentis
Cur ſtant in dextera ſpicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoſcumque ſagittis
Saucio, ſiue volans ignibus vro meis.
Ventoſas humeris cur fixit Iuppiter alas?
Eſt quouis leuior flamine quiſquis amat.
Cur tecum facula? quia viuida corda fretumque
Et iuga montoſa, & ſcrupea ſaxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator.
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
Paſceris ambroſia, ſeu nectare? paſcor amœnis
Blanditiis, riſu, ſedulitate, iocis.
Cur tibi, pulchra parens? quia denſos forma colores
Ingenerat, formæ munere naſcor ego,
Cur maris è fluctu prognata eſt mater? amator
Vt mota in ſalſis fluctuat vnda vadis.
Dic, tua num vilis domus? an cultiſſima? nulla
Tecta colo: hiberno ſub Ioue dego miſer.
Dic vbi ſtas, dum laſſa tuo ſunt membra volatu:
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiā iſtam Cupidinis diuinitatem doctè veréque perſtrinxerunt, vt Archias poëta:

οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκόλαστοι,
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἔσθ', ὁ ἔρως πρόφασις.

F. M. *Non homines Amor vrit, ſed laſciua virum vis.*
Prætexunt dulci hoc nomine nequitiam.

quaſi diceret ſine vllo verborum circuitu: non amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille puſio, lædit homines, ſed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine.] propter diuerſa vel adiuncta vel effecta, quæ ſtudioſè in Syntagmatib. Hiſtoriæ Deorū explanat Gyraldus.

Conuenit hoc, quod.] abſurdum, vt fabulam refutes.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, eſt impudentia eum nudum pingere, cùm Dii nulla premantur egeſtate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuo vigilantem amãtium pertinaciam arguit: vel manifeſtam eorum inſaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Cur te cum nullo corpus velamine monſtrat?
Stultitia inſani manifeſta pateſcit amantis.

Eccur nudus agat.] Nudus pingitur amor, quia hic affectus tegi & diſſimulari non poteſt: Ouid. in Epiſtolis, *Cur nudus amor.*

Sed malè diſſimulo: quis enim celauerit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Et, *Quà licet & poſſum, luctor celare furorem:*
Sed tamen apparet diſſimulatus amor.

Quo ſenſu dixit Antiphanes Comicus duo eſſe quæ tegi occultaríue non poſſint, amorem nempe & vinolentiam: quod ſi quis temerè neget, ſtatim arguitur mendacij. Et ea imprimis cauſa factum puto, vt obiter dicam, quia Bacchus in ſtatuis omnibus pingatur nudus, ſicuti ſupra docuimus.

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus eſt πανδαμάτωρ, vt ſuperiùs annotauimus.

Aut qui quæſo niues.] Nil eſt quod timeant amantes, dum rebus amatis potiri ſe poſſe ſperant. ſic Plautus ſub amatoris perſona:

Nullum periculum detrectant amatores.

Neque vllà mihi obſtabit amnis, neque mons, neque adeo mare:
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem:
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, ſolem, ſitim:
Non concedã, neque conquieſcam vſquam, neque noctu neque diu,
Prius profecto quàm aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Tribull. item Eleg. 1.

Quiſquis amore tenetur, eat tutuſque ſacérque
Quà libet: inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis:
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Propert. lib. 3 eleg. 15.

Non tamen eſt quiſquam ſacros qui lædat amantes,
Scironis media ſic licet ire via.
Quiſquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeo, vt noceat, barbarus eſſe volet.
Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras,
Ipſe amor accenſas percutit ante faces:

Sæua canum rabies morſus auertit hiantes,
Huic generi quouis tempore tuta via eſt.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire ſi iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non ſi per ignes, & per infeſta agmina,
Cuncter paratis enſibus pectus dare.

puerum me vocas.) Puer eſt ob amatorum varietatem & inconſtantiam, qualis ineſt puero.

Puer Amor cur?

Ouidius 1. Amorum, eleg. 10.

Et puer eſt, & nudus amor, ſine ſordibus annos,
Et nullas veſtes, vt ſit apertus habet.

Moſchus de fugitiuo amore: ἔϛι δ' ὁ παῖς περίσαμος.

qui Neſtora vincit.) ſenem quemque ſapientiſſimum. Heſiodus & Orpheus Poetæ Græci vetuſtiſſimi, mortalium & immortaliũ mentes amore capi & domari tradũt. Ficinus in Platon. Conuiuium. Sed id nõ eſt ſatis, niſi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cum Neſtore ſit antiquior, Heſiodo teſte, qui in Theogonia canit Chaos, Tellurẽ, Tartara, Amorem Deorum primos extitiſſe. Verba hæc Heſiodi ſunt:

ἤτοι μὲν πρώτιϛα, χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύϛερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιϛος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Neſtora vincit, ſic interpretor, qui Neſtora vincit ætate, qui ſit Neſtore annoſior: denique qui ſenior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam ſuprà.

Aſcræi ſenis.) Heſiodi, ab Aſcræo Bœotiæ pago in Helicone monte.

Error & inconſtantia Amoris.

Inconſtans puer.) Ad id reſpexit Ouid. De Arte:

Errat, & in nulla ſede moratur amor.

Hic obdurans pectora) Idem fermè in Hippolyto Seneca:

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Sero recuſat ferre quod ſubijt iugum.

Theophraſtus: ἔρως δ' ἐϛὶν ἀλογίϛου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor eſt irrationalis cuiuſdam cupidinis exceſſus, qui velocem habet acceſſum, tardum autem diſceſſum. Id non

poſſum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui ſe egregium doctorem præſtitit naturæ amoris explicandæ: ſic enim eleg. 10. lib. Amor. 3.

Luctantur: pectuſque leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: ſed puto vincet amor.
Odero, ſi potero: ſi non, inuitus amabo:
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec ſine te, nec tecum viuere poſſum,
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantum,
Me quoque vel velis, ánne coactus amem?
Lintea dum potius, ventiſque ferentibus vrar:
Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:

----hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.

& eleg. 18.

---tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, tandem diſcede, puellæ:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi, lachrymis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitque ſuos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oſcula mille dedit.
Vincor: & ingenium ſumptis reuocatur ab armis,
Réſque domi geſtas, & mea bella cano.

Eundem affectum expreſſit Catullus in Lesbiam:

Odi & amo: quare id faciam fortaſſe requiris:
Neſcio, ſed fieri ſentio & excrucior.

quod idem apud Marullum reperio, ſed Muſa fuſiore:

Odi te, mihi crede, quantacumque es:
Odi confiteor, Camilla, ſed quam
Et odi, & magis in dies magiſque
Velim odiſſe: ſequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitque,
Sic quem ſæuitia fugas proterua,
Tam raræ reuocas decore formæ.

At pharetras, &c.) Xenophon idcircò Cupidines ſagittarios fingi ait, quòd formoſi & formoſæ etiam è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipſis tanquam ſagittis eminus in rem amatam emiſſis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο κα- *Cur pharetratus Amor.*

λοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius:

Et merito hamatis manus eſt armata ſagittis:

Et pharetra ex humero Gnoſsia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens ſagittas.

Cote cruenta.

Moſchus in amore fugitiuo:

καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ

τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κ' ἀμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris auream pharetram: intus autem multæ cruentæ ſagittæ, quibus me ſauciat. Theocritus in eidyl. ἔρως δραπέτης, ait Amori pharetram tribui plenam telis, quia vulneret hominum animos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricôs exponit: ait enim pharetra ſignificari cor, telis cogitationes; arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu ſimilitudinem: adeóque ipſa verba & orationẽ, quibus omnibus dominatur amor. Huc facit illud Pindari ex Olymp. 2.

----πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ-

νος ὠκέα βέλη

ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας

φωνᾶντα συνετοῖσιν, ἐς

δὲ τὸ πᾶν, ἑρμηνέων

χατίζει id eſt, Multæ mihi ſunt ſub cubito celeres ſagittæ intra pharetram ſonantes prudentibus: at apud vulgus indigent interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi ſenſa, quibus ſe fatetur ornatum & excultum: & oratione diſerta ad victorum laudes celebrandas. Sed de his ſatis.

Iecur ſedes libidinis.

flectere corda iecur.) Philoſophi libidinis vim & ſedem præcipuam in iecore putant contineri, quod Lactantius in Opificio Dei tradidit. Sic etiam Mathematum profeſſores cenſent à Venere iecur ipſum regi: qua ratione ſedem amoris poetæ iecur agnoſcunt, Cupidinémque iecur ſagittis appetentem, vlcerantémque ſuis queruntur carminibus.

Cur alatus Amor.

Alas curuè tenet.] Cicero De nat. Deor. pennatum Cupidinem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα: idque propter frequentiſſimas in eo viciſſitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiſeus problem. 87. rationem reddit, propter inſtabilitatem nempe.

Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,

Nonne putas miras hunc habuiſſe manus?

Hic primùm vidit, ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraque non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. De arte:

Magna paro quas poßit amor remanere per artes
Dicere, tam vaſto peruagus orbe puer.
Et leuis eſt & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.

Secundo amorum 9. eleg. ſic:

Tu leuis es multoque tuis ventoſior alis:
Gaudiaque ambigua daſque negaſque fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet, cuius ſenarios propter elegantiam huc conferre non piget:

τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον,
ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
ἔστιν γὰρ οὔτε κοῦφος οὔτε ῥᾴδιος
ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
βαρὺς δὲ κομιδῇ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά,
τοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φήσειέ τις. id eſt,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines ſolùm ſciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec eſt enim leuis, nec eſt is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauiſque valdè. qui fit alæ vt ſint ei?
Nugæ meræ ſunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] iecur, amoris ſedes. Horat. 1. Epiſtolarum:

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérue.

Serpit humi.] Repugnantia ſunt, quibus ſuperuacaneam Amoris εἰκόνα docet.

Si cæcus.] Amoris cæcitas impeditam hominis rationem oſtendit: nec enim modò τυφλὸς, ſed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocritus Eidyll. 10. τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ **Cæcus Amor cur.**

ἀφρόνυπς ἔρως: hoc eſt, cæcus non ſolùm Plutus, verum etiam delirus Amor. Propert. Elegiarum 2.

Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:
Scilicet inſano nemo in amore videt.

Ouidius epiſtolis:

- - - quid deceat non videt vllus amans.

tænia.) vittarum extremitas, & pro tota vitta ſumitur aliquoties: hîc pro panniculo quo velantur oculi Cupidinis accipe.

tænia cæco vtitur eſt) Verrius Flaccus ſcribit, tænias eſſe laneũ honorati capitis ornamentum. Ennianum citatur illud:

Volans de cœlo cum corona & tæniis.

ſagittiferum qui lumine.) Abſurdum aliud per collationem diſſimilium.

Igneus eſt) ab effectis, vt iam dictum eſt. Flamma ſine Vulcano Iun. Cent. 7. prouerb. 87. De amore igneo, aut potiùs amoris igni, è multis quæ mihi ad alia properanti occurrunt, pauca ſeligam. Antipater Sidonius:

μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δοκεῖ, τηλέμβροτε, πείσειν,
μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἀπνεές.
χρυσοῖ ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος· ἐσβέσθη δὲ
οὐδέ ποτε ἐν πολλῷ πικτόμενον πελάγει.

circumferuntur hæc incerti cuiuſdam:

αὐτὸ τὸ πῦρ καίουσιν διζήμενος ἔτος ὀνύκτωρ
τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.
δεῦρ' ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἅψον σέλας, ἔνδοθι γάρ μου
καιόμενον πολλὴν ἐξανίησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap 9. ex Aedituo:

Quid faculam præfers phileros, quæ nil opus nobis?
Ibimus, hic lucet pectore flamma ſatis, & cæt.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore corripiuntur, Paulus Silentiarius ita: - - - - ἀντιτύπου γὰρ
ἀνθὺς ἀποθρώσκει κοῦφος ἔρως κραδίης.
οἶστρος ὅλιος ἤσεσαν ἔχει φύσιν· ἢν πισοῦ
ἄκρον ἕλη, φλογίου δύεται ἐντὸς ὅλος.
ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι γυιοβόρον γὰρ
πῦρ ὑποριπίζει θυμὸν ἐφελκομένη.

Naiades quæ. *tumidis Naiadum.*] Naiades aquarum Deæ, per quas hîc caſtas & pudicas puellas matronáſque poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri:

δεινὸς ἔρως, δεινός. τί δὲ τὸ πλέον, ἢν πάλιν εἴπω,
καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως:

Ἦ γὰρ ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ, καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
 ἥδεται, ἢν δ' εἴπω λοίδορα, καὶ τρέφεται.
Θαῦμα δέ μοι, πῶς ἄρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
 κύματος, ἐξ ὑγροῦ Κύπρι σὺ, πῦρ τέτοκας. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus quid tum, ſi talia mœrens
 Conquerar? atque iterum talia: ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipſis
 Gaudet, & inſultat iurgia, ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
 Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes:

Ouidianum hoc conuenit 3. Amor. eleg. 5.

Flumina deberent omnes in amore iuuare:
 Flumina ſenſerunt ipſa, quid eſſet amor.

At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandémque veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat; cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie, quæ repræſentant ſimilitudine quadam ſexus vtriuſque γεννητικὰ μόρια: Punicum quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt ἡδονὴν γλυκύπικρον: Nigra planities cæcitatem & caliginem quibus implicantur qui turpiter amant. Cæterùm vir doctus quiſpiam ait hic glande ſignificari partem obſcenam genitalium, quam Cornel. Celſus, Ariſt. & Galenus Balanon appellant, quod glandem ſignificat, eſtque virilis penis prior pars, quæ Latinis eſt mentula. Certè clypei nomen, latentem & arcanum habet ſignificatum. Clypeum quidem à κλύειν dici volunt quod cluere, id eſt, morem gerere ſignificat: vel eo quod clepat, & celet totum corpus, vt notat Soſipater Chariſius: vel γλύπτειν, eo quod imago & facies cuiuſque redderetur: quas tamen originationes aliqui trahunt ad obſcœnum ſenſum. de quo hîc aliquid apertè dicere me pudor vetat. Vide Godeſcal. ad Veget. 129.

Iucundus labor eſt, laſciua per otia.) Labor opponitur ocio: duoque hæc ſimul eodémque tempore, & eodem modo poſſunt in eodem hærere ſubiecto, vt loquuntur philoſophi. Vnde ſunt illa de amore vulgo etiam nota, ex ocio amorem naſci, ipſumque ocioſum eſſe: ſed amatores ipſos laborioſam & ærumnarum plenam vitam trahere, Vnde illa Ouidiana: Ocia ſi tollas. & : Tam Venus ocia amat, quia facilè ſolet

Amor ex ocio & idem laborem creare dicitur.

amor irrepere in male feriatos & deſides animos, quique ferè nulli honeſto labori dant operam. & vbi ſunt amoris correpti vinctique laqueis, tum demum ſentiunt ſeſe laborioſam vitam agere. Ex quo hæc eiuſdem poëtæ:

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.

Item,

Amor odit inertes. &,

Militiæ ſpecies amor eſt, diſcedite ſegnes.

Cæterum quod primo commentario monui, glandem accipi pro mentula, obſcœno nempe ſignificato, confirmo Arcadum epitheton, qui βαλανοφάγοι dicti, ob luxus nimios, & obſcœnam Venerem legibus vetitam, & id quidē ſymbolum glandis in nigra clypei planicie mihi ſuggerit eiuſdē ſenſus Hieroglyphicum. Veteres pingebant Venerē myrto coronatam. Myrtus pudendi muliebris ſignificatum habet. Iulius Pollux onomaſtico, caruncalam eſſe dicit intra muliebre pudendum laſciuo quodam motu nonnunquam ſubſultantem. Hinc iocus apud Ariſtophanem, vbi chorus ſenū ait, enſem poſthac ſe in myrti ramo geſtaturum, Qua de re fabula hæc à Græcis circumfertur. Faunus Hecatem filiam ſolicitauit ad ſtuprum: quem cum auerſaretur petulantem, ille virga myrtea fertur eam primum verberaſſe, deinde vini tormentum adhibuiſſe, mox in anguem conuerſum ſpiris totam implicuiſſe, atque ita pudicitiam virginis rapuiſſe, quæ fabula virga myrtea, nequitiæ eſt imaginatio, vinum mentis hilaritas: at angues multiplices modi voluptatis repræſentant. Innuit hæc poëta:

------Quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles, & myrtea circum
Silua tegit.-----

Appendix.

Inconſtans puer hic, obdurans pectora.) Hoc de ſe faſſus eſt Horatius 1. lib. Carm. 4.

Intermiſſa Venus diu
Rurſum bella moues, parce precor, precor:
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ: deſine mollium
Mater ſæua Cupidinum
Circa luſtra decem flectere mollibus
Iamdudum imperiis, &c.

Ad idem videtur reſpexiſſe 1. epiſt. ad Mecenatem, id.]

Non eadem eſt ætas, non mens------

Solus ſeneſcentem mature ſanus equum.

Sobrie ille quidem poſt emenſum pelagus mollium voluptatum: ſed ſunt tamen plerique ſenes penè capulares, quorum in medullis regnat amor viuidus, turpis tamen, & riſu, quàm miſericordia dignior: at eum ludum, ſeu laſciuiam, ſeu morbum facilius eſt reprehendere, quàm ſiſtere, aut lenire, & bonorum virorum aliquando hic morbus eſt.

Inconſtans puer.) Ex ſenariis veterum, Amor extorqueri non poteſt, elabi poteſt, ſed inconſtantiam amoris bellè Plautus expreſſit Trinummo:

Nihil ſic celere eſt, nec volat vt amor,
Atque is mores hominum moros & moroſos efficit:
Minus placet magis quod ſuadetur, quod diſſuadetur, placet.
Cum inopia eſt, cupias. quando eius copia eſt, tantum non velis.
Ille qui expellit, is compellit: ille qui non ſuadet, vetat.
Inſanum eſt & malum in hoſpitium diuorti Cupidinis.

Si cæcus.) Cæcum, non ſolùm oculis captum, ſed & inſidioſum, & occultè malum, vel latens & tacitum quid veteres dicendum exiſtimauerunt. Virgil. in 6.

------*cæca regens filo veſtigia.*

Siſenna 4. hiſtoriar. *Subito mare ſubhorreſcere, cæcoſque fluctus in ſe prouoluere leuiter occæpit.* Idem alio loco. Cœcum veteres pro improuido dixerunt. Varro 4. de vita populi Romani: neque id cæci Conſules feciſſent.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

I A M D V D V M *miſſa patria, oblituſque tuorum,*
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor;
Romam habitas, nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Æterna tantum te capit vrbis honos.
Sic Ithacum præmiſſa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

Typus & fons Emblematis.

MInimè mihi dubium eſt, Alciatum id Emblema cùm ſcriberet habuiſſe in manibus Ammianum Marcellinum, & tum ad eum reſpexiſſe locum qui eſt lib. 14. quem integrum apponam, & deinde ſententiam emblematis explanabo. Verba Ammiani ſunt hæc: „ Illud autem non dubitatur,

quòd cùm eſſet aliquando virtutum omnium domicilium "
Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici "
baccarum ſuauitate lotophagi, humanitatis multiformibus "
officiis retentabant. Et hæc quidem ille. In eos qui patriam "
obliuione delent, in alio quodam ſolo retēti, & fortuna quadam benigniore lactati, torquet Alciatus. Notiſſima eſt illa Teucri vox apud Ciceronem Tuſcu. 5. *Patria eſt vbicumque eſt bene*, tum enim vel maximè patriam ipſúmque natale ſolum tradere ſolemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem proponit. Sed certè hoc potiſſimùm in eos torquetur, qui cùm ad amplū aliquem dignitatis gradum peruenerint, ſui ſuorúmque immemores facti, *tumidas attollitur vertice criſtas*, vt iis nihil intolerabilius eſſe poſſit, neque aſperius: quippe qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitent: ex quo perſpicuum fit, quàm deſipiant quámque vecordes ſint, cùm non intelligant leuiſſimo caſu ſe poſſe deturbari: quámque temerarii & inſtabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorē audiamus licet: Si quam "
virtutis præſtantiam, aut ingenii, aut fortunæ ſplendorem ſu- "
mus conſecuti, eam noſtris impertire eſt opus, & cum proxi- "
mis communicemus: vt ſi parentibus nati ſumus humili & "
obſcuro loco, ſi propinquos habeamus imbecilliores, vel ani- "
mo vel fortuna, eorum augeamus opes, eíſque honori ſimus "
& dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam "
ſtirpis & generis in famulatu fuerint, cùm cogniti ſunt, & aut "
Deorum aut Regum filii inuenti, retinent tamen charitatem "
in paſtores, quos patres per multos annos eſſe duxerunt.
Apud Euripidem Iphigenia, verba Menelai Agamemnoni mores mutatos obiicientis & imperium & honorem ei delatum:

Patria eſt vbicumque bene eſt.

Sui & ſuorum obliti.

ἄνδρα οὐ χρεὼν
τὸν ἀγαθὸν, πράσσοντα μεγάλα
τοὺς τρόπους μεθιστάναι,
ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς,
ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν.

Virum bonum nō decet, auctum rebus proſperis mores commutare: ſed ſtabilem eſſe tunc amicis, cùm iuuare maxime poteſt, fœlix exiſtens.

Quos tibi.) Duo hîc amicorum genera notat: vnum eorum qui ſanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel ſtudiis quibuſdam paribus, vel commercio aliquo,

Duo amicorum genera.

aut vſu vitæque conſuetudine amicitia nobiſcum iuncti ſunt

Romæ vrbs per excellentiam.

Romam habitas.] Poteſt hoc intelligi ſynecdochicôs, pro quauis vrbe celebri.

Æterna vrbis.] Vrbs κατ᾽ ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenæ ἄστυ, & Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent. quod vidit Magius Miſcellan. lib. 4. cap. 6. Alluſit autem ad priſcorum Romanorum opinionem, qui Romam & Romanum imperium ſemper duraturum credebant. Hinc illud eſt Iouis apud Virg. Veneri perpetuum imperium pollicens:

Æterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono:
Imperium ſine fine dedi. Et Auſonius:
Ignota æternæ ne ſint tibi tempora Romæ.

Idémque:
Vrbis ab æterna deductam rege Quirino.

Romana vrbis elogia.

Sed præter hæc placet etiam quæ ſequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Epiſcopi, firmari deſiderio nitebatur ardenti. Idem lib. 19. Et vrbis templorum, forúmque Pacis, & Pompeii theatrum & Odæum, & ſtadium, aliáque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem aduentantis inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Idem Ammian. lib. 16 Romam ingreſſus, imperii virtutúmque omnium larem. & lib 7. Si ablatum vno templo miraculum Romæ ſacraret, id eſt in templo mundi totius, &c. Nec diſſimile eſt quod ait Caſſiodorus lib. 1. Variar. epiſt. 32. Roma mater omnium dignitatum. & epiſt. 39. Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latiſſimum templum, &c. præclara hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim tot populorum diſcordes feráſque linguas, Latini ſermonis commercio ad colloquia contraxit, ait Plinius. mittò quæ notat Alciat de verb. ſignificatione ad l. 87.

Itachum præmiſſa manus.] 1. Vlyſſis ſocii miſſi ad explorandam Lotophagorum patriã. Manus, pro multitudine ſeu numero hominum poni, alio loco monuimus.

E dulcedine loti.] Polybius, hiſtoriæ ſcriptor ἀξιόπιστος ait in 12. Loton arborem aſperam, pumilam, ſpinoſam, frondibus viridantem rhamno ſimilibus, cuius fructus initio candidis myrtidibus non ſit diſſimilis, mox increſcens palmeo colore magnitudine rotundæ oliuæ, nucleo perpuſillo, è quo delicatus exprimitur latex, quo ſitis leuatur, ſine admixtu aquæ ſed vltra diem decimum non durabilis. Theophraſt. 4. lib. D

plantis, ſcribit loton parem habere cum pyro magnitudinem eiúſque pomum fabæ ſimile; quod dum matureſcit variat colores vuæ inſtar: quo ex fructu memorant integrum quendam olim exercitum in Africa, commeatus inopia laborantem fuiſſe ad dies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Homerus Odyſſ. 9. ait, Vlyſſis ſocios dulci quadam guſtata loto, reliqua neglexiſſe ac præſenti voluptate delinitos noluiſſe ad nauim redire, niſi verberibus adactos. Ponticus Heraclides ait, ab Homero voluptatem deſignari per Lotophagorum regionem, quę voluptas poſita eſſet in ea re perfruenda quæ dulciſſima putaretur. ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν Ὀδυσσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach. in epiſtolis alluſit: *Vt mihi*, ait. *quaſi apud ſcopulos hæſiſſe videaris.* Aul. Gell. flexit in eos qui nimium immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum guſtare. De Lotophagis Strabo lib. 17. Plin. lib. 13. c. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuoſos, & libidine prurientes, qui guſtato ſemel dulci, blandóque turpium voluptatum veneno ab eo non ferè abſtineant. Lucianus De mercede conductis. Meminit & Dio Chryſoſt. Orat. 5. — *Locus Lotophagis, quis.*

Porrò Epithethon id vrbis æternæ, mirum quàm ſæpe vſurpatur in Hiſtoriis Marcellini. nam præter locos à me in ſupe-rioribus adductos commentariis, placet & alios quoſdã ſub-egere. Sic enim idem Ammian. lib. 21. In locum Tertulli « Maximum vrbi præfecit æternæ. Et 25. Iiſdem diebus legatos « ad ſe miſſos vrbe æterna. Item 25. Tyberis interſecans vrbem « eternam. At 26. Apronianus regens vrbem æternam. Initio « 28. ſæuius per vrbem æternam vrebat cuncta Bellona. Eo- « dem: Per hæc & alia quæ decolorabant ſpeciem vrbis æter- « næ. deinde poſt: Funera deplorauit vrbs æterna. Quod elo- « gium certe magnificum ne cui videatur omnino ridiculum, huc confero numum veterem, in quo Romæ ſimulachrum ſt in ſede cum ancili, & inſcriptione, ROMÆ ÆTERNI-TAS. Et quidem ipſum Romæ nomen, nationes nonnullæ « x patriæ linguæ ſignificatione æternitatem interpretantur. « lutarch. libro de fortuna Romanorum, fortunam ait, Tybe- traiecto, alis poſitis, exutis talaribus, abiecta inſtabili pila, a Romã ingreſſam: quod indicium eſſet, eam ibi conſtanter ermanſuram, neque impoſterũ aliò non abuolaturã. Teneo amen memoria quid de ea vrbis æternitate iam olim ſenſe- — *Vrbs æterna Roma.*

rit Octauius Auguſtus, qui vt Plutarc. retulit. Apophthegmatis, cum obſeruaret Piſonem ita magnificè ædes excitantem vt propter materiã quam adhibebat, videretur cum æternitate paciſci, aut ædificium nunquam interiturum cogitare, ſi dixit: Piſonem ita ædificare quaſi Roma foret æterna. Non repetam miſeram Romæ deflagrationem ſub Genſerico barbaro principe, quámque fœdè attritum fuerit id imperium ſub Athalarico & Odracie, id enim commodiùs ex Paulo diacono & Oroſio mutuandum eſt.

Syrene

Sirenes.

EMBLEMA CXV.

ABSQVE alis volucres, & cruribus abſque puellas,
Roſtro abſque & piſces, qui tamen ore canant,
Quis putat eſſe vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri ſed potuiſſe docent.
Illicium eſt mulier quæ in piſcem deſinit atrum:
Plurima quod ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucoſiáque viri.
Has Muſæ explumant, has atque illudit Vlyſſes:
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

Sirena quæ.

ELegans eſt Sirenum mythologia. hæ fuerunt Acheloï flu-minis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum. Parthe-nope, Ligia, & Leucoſia. Virginea facie ſunt, & in piſcem de-ſinunt: alii volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incole-rent, nautas prætereuntes cautus & vocis amœnitate pellicie-bant, pellectos ſopiebant, ſopitos demergebant, poſteá qu[e] vorabant. Vlyſſes cùm illac ſibi prætereundum eſſet,

Illeuit cera ſociorum callidus aures,
Atque ſuas vinclis præbuit ipſe manus.
Tranſiluit ſcopulos & inhoſpita littora claſsis:
Illæ præcipites deſiluêre freto.
Sic blandas vociſque notas, & carmina vicit:
Sic tandem exitio monſtra canora dedit.

Martialis huc alluſit lib. 3. ad Caſſianum.

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandaſque mortes, gaudiumque crudele,
Quas nemo quondam deſerebat auditas,
Fallax Vlyſſes dicitur reliquiſſe.

Quid per Sirenes intelligendum.

Homerus Odyſſ. μ id pertractat. Meminit & Plato in Phædro, Virgil. Æneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Pleriſque dicuntur Σειρῆνες, ſed altiore ſenſu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐναρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυνάμεις, Animæ concordes & muſicæ facultates, vt Suidas: & in ſua Repub. Plato, cùm de ſphærarum cæleſtium volubilitate tractat, ſingulas Sirenas dicit ſingulis orbibus inſidere, & motu ſphærarum cantum numinibus exhiberi: nàm Siren, dea canens Græco intellectu valet. Macrob. 2. Comment. in ſomn. Scipionis. Sirenes aues fabuloſas eſſe putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui ſanè aduerſantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari ſe vidiſſe affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia tranſeuntes deducerent ad egeſtatem, his fictæ ſunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus ait in in Epiſtolà quadam: *Et nos ad patriam feſtinantes, mortiferos Sirenum cantus ſurda debemus aure trãſire.* quò ſpectat illud Socraticum, apud Xenophontem: δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν ἀποδιδόντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: voluptates oportet præterire, tanquam Sirenes, cum qui virtutem vt patriam intueri percupit. Cæterùm in Vlyſſe typum ſapientiæ obſeruamus, qui & ſuos auocat à turpi voluptatum commercio, & ipſe ſibi eandem legem imponit. Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat. ſic enim: Mihi quidem Homerus

Vlyſſes, ſapientiæ imago.

huiuſmodi quiddam vidiſſe videtur in iis quæ de Sirenū can-
ibus finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut no-
iitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos ſolitæ, qui
ɔræteruehebantur: ſed quia multa ſcire profitebantur, vt ho-
nines ad earum ſaxa diſcendi cupiditate adhæreſcerent. Mi-
um ſanè cur hîc Cicero per Sirenum cantus nil ab Homero
ignificari dicat, quam diſcendi ſtudium, & ſciendi volup-
atem: cùm Vlyſſes, ne Sirenum cantibus caperetur, ligari ſe
oluerit: quod non feciſſet, niſi inſignem quandam calami-
atem & turpitudinem ab eis ſibi ſuiſque importatum iri co-
gnouiſſet. Horatius Epiſt. 2. de voluptate intellexit:

Sirenum voces & Circæ pocula noſti, &c.

Me non fugit ab aliis variè trahi hanc Sirenum fabulam:
t cùm Pauſanias in Atticis ait Sophoclem dictū fuiſſe nouā
irenem. Siren etiam nominatus Bacchilides. εἰώθασι καὶ νῦν
σι ποιημάτων, καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Syneſius
piſtola quadam ad Herculianum: ἐγὼ μὲν οὐδ' εἰ ἄλλο τι τὰς
σειρῆνας ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τοὺς μελι-
χρῷ τῆς φωνῆς ἀπώλλυον προσαγόμεναι τὸν πλησιάσαντα, ἤκου-
σα δέ του τῶν σοφῶν καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον. Σειρῆνας γὰρ
αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονὰς, αἳ τοὺς εἴξαντας
καὶ κατακηληθέντας αὐτῶν τῇ προσηνείᾳ, μετὰ μικρὸν ἀπολ-
λύουσι. τί οὖν ἀποδέουσιν εἶναι Σειρῆνες αἱ τῶν σῶν ἐπιστολῶν ἡδο-
ναί. Ego ſanè non aliam ob cauſam exiſtimo Sirenas malè à
oëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adductos perde-
ent. Audiui à quodam ex ſapiētibus, qui allegoricè fabulam
xplicaret, Sirenas obſcurè ſignificare voluptates ſenſū oble-
tantes, quæ eos perdant qui ipſarum cantui & blanditiis au-
ēm præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarum epi-
tolarum voluptates ſint Sirenes, &c. Horat. 2. Serm. alio tor-
t, nempè ad deſidiam:

——vitanda eſt improba Siren Deſidia.

De Sirenum fabula poſt Platonē quid ſentiat Plutarchus, re-
ete ex Sympoſ. 9. quæſtione 14. Aliò torſit & Xenophon 2.
πομνημ. Lege Lucianū Commentario de ſaltatione: & pro-
erb. Cerā auribus obdis. Syrenas ſemiuolucres appellat Ly-
ophron in Caſſandra, alii ſemiferas vertunt. quo loco Iſacius
neminit victoriæ Muſarū, quæ ſe alis Sirenarum coronarūt.
utat tamen fuiſſe portentoſas, earúmq; fabulā trahit ad alle-
oriam, dicit enim nomine Sirenum τὰς ἡδονὰς intelligi, & *Syrenes quid.*
orta eas fuiſſe, quæ lepore ſuo nauigantes retinerent, tradit
dem ex Plutarcho iuniore.

Abſque aliis volucres.] Eadem deſcriptio, qualis fuit in ſuperiori Emblemate de homine anguipede, ídque ænigmaticôs.

Eò pertinent Ouidiana hæc 5. Metam.

---- vobis Acheloides vnda

Pluma pedéſque auium, cum virginis ora geratis?

Mulier illicium. *Illicium eſt mulier.*] ab illiciendo, quòd blanditiis illiciat.

quæ in piſcem.] Abſurdum eſt. quò alludit ad illud Horat.

----vt turpiter atrum

Deſinat in piſcem mulier formoſa supernè.

Piſcis quid allegoricè. Per piſcem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide Lucianum De Syria Dea, vbi mulierem supernè in caudam piſcis deſinentem viſam fuiſſe ait.

Tres ad voluptatem illecebræ. *Plurima quod ſecum*] Quamplurimas certè calamitates ex libidine proficiſci nemo neſcit: tamen eius tres ſunt præcipuæ illecebræ. ſiquidem aut viſu, aut cantu, aut cōmercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus.

Viſus, amoris initium. *Aſpectu.*] viſu naſcitur amor. Hinc illud Propertii vulgatiſſimum:

Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.

Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeonic. facit:

ὥρα πότνια κάρυξ Ἀφροδίτας.

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.

Theocritus. ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.

quod Maro Ecloga 8. ſic eſt æmulatus:

Vt vidi, vt perij, ſic me malus abſtulit error.

Ouidius item in Epiſtolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire quis eſſes:

Illa fuit mentis, prima ruina meæ,

Et vidi & perij, nec notis ignibus arſi.

Idem 3 Amorum, eleg. 10. (alloquitur amaſiam)

Perque tuos oculos, magni mihi numinis inſtar;

Perque tuos oculos qui rapuere meos.

„ Apuleius lib. 10. Cauſſa omnis & origo præſentis doloris,
„ eſt medela ipſa, & ſalus vnica, mihi tute ipſe es. Ipſi enim
„ oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia, meis m-
„ dullis acerrimum cōmouent incendiū. Plato amoris vulne-

Amoris vulnera ex oculis. radios eſſe quoſdam ait tenuiſſimos, qui ex intimo cordis e-pirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus & calidiſſimus ſedē habet, viáque ſibi per oculos patefacta, ſubinde per amantis oc-

s illapſi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dialog. ἐρω-
ς. ἔρως πρῶτον ἔξει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἤδη, κἂν θεάσωνται,
ἐθεῖ προσάγων ἐράσασθαι. qua ratione Philoſtratus δαδού-
οις amoris oculos fecit: ὦ καλοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι
εθ' ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε. Itaque probatur ſententia
lotini, ἔρωτα deducentis, ἀπὸ τῆς ὁράσεως, lib. 3. De amore. Ex
uo illud Propertii:

Cynthia prima ſuis me incautum cepit ocellis,
Contactum nullis antè cupidinibus.
Aſſiduè creſcit ſpectando cura puellæ,
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.

eneca De remediis fortuitorum: Non intelligis patrem in-
ocentiæ eſſe cæcitatem. Hinc oculi adulterium monſtrant,
inc inceſtum: hinc domum quam concupiſcat, hinc vrbem
& mala omnia. Certè oculi ſunt irritamenta vitiorum, ducéſ-
que ſcelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ
τῷ κάλλους: formoſos intueri iucundiſſimum: tangere autem
& tractare ſine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet,
qui ignem tangunt, vruntur dumtaxat: formoſi verò, quam-
quam procul diſtent, incendunt tamen. Eſt enim viſus, inci-
andi amoris occaſio. Græca ita ſonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν
ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον
δ' ὡς φησὶν ὁ Ξενοφῶν τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον.
οἱ δὲ καλοὶ, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ
τοῦ πάθους ἐστί. Huc pertinent illa Hecubæ ad Menelaum ver-
ba ex Euripidis Troadibus, quo loco ei ſuadet Helenam de
medio tollat:

ὁρῶν δὲ τήνδε, φεῦγε, μή σ' ἕλῃ πόθῳ
αἱρεῖ γὰρ ὄμματ' ἀνδρῶν, ἐξαιρεῖ πόλεις,
πίμπρησι δ' οἴκους. ὧδ' ἔχει κηλήματα.

Cernere hanc fuge, ne trahat ſui deſiderio: capit enim viro-
rum oculos, ciuitates delet, accendit ædes: ſic enim habet
mulcimenta.

verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad pelli- *Verba inflammant ad amorem.*
ciendos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque.
candore.] eloquentia compta ornatáque, qua vel pertinaciſ-
ſimi, vel etiam maximè refractarii molliri, & in aliam penè
formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine
vſurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falſo traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Niſi candorem referre mauis ad illam Sirenem flexanimã, quam noſtri gratiam, animũmque purum ac ſimplicem & verè amabilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiuſdam Theſſalæ lepos, cuius amore ita exarſiſſe Philippum Macedonẽ aiunt, vt plerique ſuſpicarentur eum amatorio quodam philtro cò adactum. Quàm ob rem Olympias, Philippi vxor, tantũ operæ poſuit, vt tandem Theſſalam illam prehenderit: quam cùm diligenter intuita eſſet, eius formã certè bonã, verba omnia naturam ingenuam ſpirantia, præclarã educationem admirata: faceſſant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio faſcino capitur Philippus.

Trium Sirenum nomina vnde impoſita. *Parthenope.*] Trium Sirenum nomina non temerè impoſita ſunt, παρθένος virginem ſonat: Ligia non à ligando, vt putant nonnulli, neque ab illiciendo, ſed à Græco λιγυώ, quod canorũ ſonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad ſermonis & colloquii refertur illicium: Leucoſia, à λευκὸν, album, ab albedine, quæ in ſui admirationẽ rapit, mentiſque oculos quaſi faſcino aliquo decipit. Eâ enim ſignificatur verborum ornatus.

A Muſis Sirenas explumari quid. *Has Muſa explumant.*] Per Muſas intellige literatos, qui cũ voluptatibus corporis nihil habent commercii: præcipuum autem libidinis antidotum eſt literarum ſtudium. Huc placet adiicere fabulam Græcorum ſcholiaſtarum poëticam ſatis vulgatam. Suaſit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus ſuauitate plus æquo tumeſcentibus, vt Muſas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentur. Muſæ conditionẽ, vbi aliquantum concertaſſent, non recuſantes, facili negotio de iis victoriam retulerunt. Nec verò mirum cuiquam videri debet ſi tam facilè vicerint. Quis enim ſuauem & natiuum Muſarum modulum cum eo blando quidem, ſed fallaci & captioſo Sirenum cantu compâret? Muſæ igitur plumas Sirenibus auulſerunt, quibus ſibi coronas confecerunt, in victoriæ ſignum, Mythologi Sirenum vocabulo, ſophiſticen: Muſarum nomine, ſolidam & expreſſam ſapientiam volunt intelligi: plumæ, ſcripta ſunt ridicula eorum qui adumbrata, non vera ſapientia ſeſe oſtentant: de quibus docti ſapienteſque viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentũ Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, ſtatim initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ ſentẽtia, aut eorũ certè qui eius vitam ſcriptis tradiderunt, eſſe Muſas Sirenibus præferendas.

has atque illudit) Antidotum eſt alterum in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 10. Metamorph.

Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Peregrinatio conferre ad amorem declinandum.

Id verò ſuadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantum quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebro reſpice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas,
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægre:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facile eſuriens poſita retinebere menſa,
Et multam ſaliens incitat vnda ſitim.

Scilicet eſt doctis.) Epimythion eſt: quò referendum videtur lepidiſſimum Platonis tetraſtichon, vt habet Laërtius:

Amore non capi Muſas quid.

Ἁ Κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν Ἀφροδίταν
τιμᾶτ', ἢ τὸν Ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
χαὶ μοῦσαι ποτὶ Κύπριν, Ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
ἡμῖν δ' οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον. id eſt.

Hæc Venus ad Muſas: Venerem exhorreſcite Nymphæ,
In vos armatus aut Amor inſiliet.
Cui contrà Muſæ, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum. quod eò ſpectat, vt ſignificetur, doctos, & laborioſa ſtudiorum mole preſſos, ſtulto amore non corripi: quod accidere ſolet iis qui otio ſeſe turpi dedunt, laborémque honeſtum refugiunt. id Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote „ Iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, at- „ que hæc ſtudia, de quibus diſputo, non facile in eodem ho- „ mine eſſe poſſe. Fieri enim non poteſt, vt animus libidini de- „ ditus, amore, deſiderio, cupiditate, ſæpè nimia copia, inopia „ etiam nonnumquam impeditus, hoc quicquid eſt quod nos „ facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogi- „ tando, poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam pu- „ tatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ, tanta voluptate di- „ cendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci „ ſint ſempérque fuerint, qui in hoc labore verſentur? Omit- „ tendæ ſunt omnes voluptates, reliquenda ſtudia delecta- „ tionis, ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè „

omnium familiarium deſerendus: quæ res in hoc genere homines à labore ſtudióque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant aut doctrina puerilis.

Scilicet eſt doctis.] Carmen Theocriti eſt ex Eidyllio 9.

Οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μῶσαι φίλαι. οὓς γὰρ ὁρῶσαι
γαθεῦσιν, τώς δ' οὔτι ποτῷ δαλήσατο Κίρκα. id eſt,

Neque ver ſubitum lenius eſt, neque apibus
Flores (tā dulces) quā mihi muſæ charæ [ſunt] quos enim aſpiciēdo
Exhilarant, eos ſua potione non poterit faſcinare Circe.

Appendix.

Neſcio quo caſu præterieram Sirenum deſcriptionem, toties mihi lectam apud Claudianum:

Dulce malum pelago Siren, volucréſque puellæ
Scyllæos inter fremitus, auidamque Charybdim.
Muſica ſacra fretis habitabant dulcia monſtra.
Blanda pericla maris, terror quoque gratus in vndis,
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Impleſſentque ſinus venti de puppe furentes,
Figebat vox vna ratem, nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiumque iuuabat,
Nec dolor vllus erat, mortem dabat ipſa voluptas.

Nec mirum, quod obiter dicam, figmentum hoc Sirenum adeò poëtis placuiſſe, in quo ipſorum ſtylus non tam laſciuiit, quàm acumen enituit ingenioſæ ſedulitatis, qua hominū mores reuocare conati ſunt à voluptatū aut ineptiarū illecebris, quæ paſſim obuerſantur in hoc vitæ Oceano. Quin & ſapiunt qui monentur eo cōmento frigida curarum momenta, nugas, laſciuias, ſcurriles ineptias effugere, quin & vitare ſtudiorum omnem fœditatem, in quibus occupantur quidam ſcripturientes vanitatum: qui ſuos amores, ſuas laſciuias, ſuas inſanias cum apparatu nobis oſtentant, quas ſi magni æſtiment, id ex priuilegio furentium poëtarum faciunt, ex quibus nemo eſt quin ſe optimum putet, ait Tullius Sed id mihi bilem mouet, quod plerique viri docti ab iis nugis non abhorreant, quin iſtis aliquando poſtponunt ſeria ludis. Nos non quidem à poëtica vnquam abhorruimus, ſed lenocinia carminum deteſtamus, furta & proditiones amatorias, ſtupra, adulteria, & quicquid omnino mores inficit, tanquam peſtem vitamus. Iſtud eſt melle litum virus,

——dum carmina lumbum
Intrant, & tremulo ſcalpuntur vbi intima verſu.

Et quid aliud iſta blanda Siren nobis obiicit, quàm perniciem pudoris ac verecundiæ, cùm fictor verſuum nihil aliud penſi habeat, quàm vt cogitet inſidias, atque aſpera bella pudori? Quare vnus ex eccleſiæ ſanctis patribus, conſultor bonus ait, Bonum eſſe homini mulierem non audire: melius " non videre: optimum non tangere: auditu illa mouet: viſu " accendit: tactu adurit, & corporis, animíque vires depaſcitur. "

Quis putet eſſe vllos!] vt Chimæras, vt Hippocentauros, & alia eius generis portenta fabuloſa: vel vt tragelaphũ, quod Ariſtoteles finxit in Analyticis, aut denique, vt illud informe monſtrum, quod Horatius exhibet initio epiſtolæ ad Piſones,

Et miranda canunt, ſed non credenda Poëtæ.

Certè Lucretius lib. 5. aliquot rationibus arguit Hippocentauros non eſſe, quales à poëtis deſcribuntur. Et Xenophon 4. de inſtitutione Cyri, ait Chryſanthum dubitare an ſint Hippocentauri: addit enim hoc verbum, εἰ ἐγένοντο. Valdè ſtomachatur Galenus in Pindarum, quia fingere non dubitauerit ex hominibus & equis Magneſiis natos Hippocẽtauros. Et M. Tullius 2. de natura deorum, Quis, inquit, Hip- "
pocentaurum, aut Chimæram credat eſſe? Quod & idem con- "
fidentius negat 1. Tuſcul. Eiuſmodi tamen populos fuiſſe in Pelio Theſſaliæ monte à Nymphis educatos tradit Diodorus Siculus lib. 5. facilè à ſcriptoribus ſuis perſuaſus, id eſt, poëtis, qui rerum omnium memoriam figmentis compleuerant. Alioqui conſtat primos Theſſalos equitandi artem vſurpaſſe: quos cùm rudes homines, quales ea tempora ferebant, eminus in montibus equis ſedere primùm eſſent intuiti, putarunt quaſi animalia noua, & supernè homines, infernè verò equos: quem vulgi errorem poëtæ amplexati, adeóque pictores noua hæc monſtra repræſentauerunt. Bene quidem Palæphatus lib. 1. ἀπίθανων, ex Hippocentauri etymo veritatem elicit. Nulli enim alii fuere Hippocentauri, quàm equorum ſubactores, vel ſtimulatores, ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ κεντέω. Nihilo tamen minus ſcribit Plinius lib. 7. cap. 3. ſe vidiſſe Hippocentaurum in melle conditum: & Ægypto allatum, oblatúmque Claudio Cæſari, eodẽ die expiraſſe. Scimus adhæc multa de ſatyris & ſyluanis iactata: &

quod D. Antonius vidit in ſolitudine. forma ſatyri mōſtrum teſte B. Hieronymo, id plerique putant fuiſſe dæmonem incubum, aut ſuccubum. Et ſatyros fuiſſe in ſubſolanis Indiæ montibus ſcribit Plinius, quin & eiuſmodi animal fuiſſe aliquando ad Cornel. Syllam deductum Plutarchus auctor eſt. Sed de his plus ſatis.

Aſpectu, verbis.) Apud Gratianum impudicus oculus eſt impudici cordis indicium, C. nec ſolo, 32. q. 5. Sed huc lubentius integram D. Auguſtini ſententiam ex lib. de fide Chriſtiana
„ confero: Nec ſolo, inquit, affectu & tactu, ſed aſpectu quo-
„ que appetitur, & appetit concupiſcentia feminarum. Nec
„ dicite vos habere animas pudicas, ſi habeatis oculos impu-
„ dicos: impudici cordis eſt nuncius oculus impudicus. Nam &
„ tacente lingua, conſpectu mutuo corda ſe macerant impu-
„ dica, & ſecundum concupiſcentiam carnis ardore alternatiuo
delectantur, etiam intuitus ab inualida voluntate corporis fugit ipſa caſtitas. Eodem ſenſu, ſed breuius, Hieronymus epiſt. ad Furiam, vbi de ſeruanda viduitate: *Speculum mentis eſt facies, & taciti oculi fatentur cordis arcana.*

Senex puellam amans.

Emblema CXVI.

DVM Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtque cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

Bis pueri ſenes.

VVlgò apud noſtrates iactatur, vitia quædam eſſe, quæ Deo & Naturæ repugnant, hominibúſque valdè diſplicent: nimirum adoleſcentis ignauiam, inopis ſuperbiam, & ſenis iam capularis libidinẽ intempeſtiuã. tum enim vel maximè *δὶς παῖδες οἱ γέροντες*, cùm vitiis pluſquam iuuenilibus

Senes procul à voluptatibus corporis.

intempeſtiuè delectantur. Quantò enim quis ætate prouectior eſt, tantò à voluptatum corporis titillationibus remotior eſſe debet. Cicero in Catone maiore: At non eſt voluptatum tanta quaſi titillatio in ſenſibus, credo, ſed ne deſideratio quidem. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta
„ ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dii meliora, in-
„ quit: libenter verò iſtinc tamquam à domino agreſti & fu-
„ rioſo profugi: cupidis enim rerum talium odioſum eſt & mo-
„ leſtum fortaſſe carere: ſatiatis verò & expletis iucundius eſt
„ carere quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας. & Valer. Max. lib 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum inſtitutum Philodemi poetæ iam ſenectute caſſi, qui fatetur ſe quondam amori dediſſe operam, ſicuti & alios, luſiſſéque cùm per tempus liceret: ſed tandem canicie admonitum, grauioribus curis & ſtudiis incubuiſſe. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adeſt pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus eſſet, luſimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum intempeſtiuos ſenum quorũdam amores, & affectum libidinis huic ætati planè repugnantem aduertimus, facile eſt colligere, veriſſimum eſſe quod ait Plaut. Mercatore:

Senum amor vehemens.

-- -labant iuuenes, itidem rapiuntur ſenes.
Illi ſe amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi vero ſi amare ea ætate occeperint, multo inſaniunt acrius.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charæue puellæ
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Locus eſt elegans apud Plutarch. lib. Contra Coloten, vbi do-
„ cet ſenibus Venerem exercendam non eſſe. Minimè fefelle-
„ rit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Eteſias ventos,
„ vbi peruenerint ad ſuum incrementũ, expirare: quod in cauſ-
„ ſa eſt vt inquirat, vtrum ſapiẽs ætate decrepita, qui res Vene-
„ reas nequeat exercere, contactu formoſarum, & contrectatio-
„ ne adhuc gaudeat: longè aliter ſentiens, quàm Sophocles,

qui libenter iſtinc, vt à domino agreſti & furioſo, ſe profugiſſe dicebat. Sed cùm pleráſque voluptatum iſtarum ſenectute exareſcere videant, cúmque

Cytherea canos ſit peroſa milites,

multo potiùs debebant homines voluptuarii, animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putreſcunt, & incorrupta durant. Et ibidem: Obſoleto intempeſtiuo, turpi remedio fatentur ſe vti, cùm recordatione priſtinarum voluptatum ſeipſi recreant: & quia non ſuppetunt recentes, quibus vti queant, veteribus illis, id eſt mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne, vt in frigido cinere, mouent aduerſante natura, ventilántque paulisper fouendo: quippe qui in animo nullam habeant domeſticam voluptatem, dignam libero, conditam hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in deſcriptione Senectutis oſtendit, quàm ſit aliena Venus à ſenibus. Cæterùm quantum ex hiſtoriis deprehendi poteſt, Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theorida meretricẽ deperiit. Idem ſenex admodum, Archippen adamauit ſcortum nobile, cuius prior amaſius, Smicrines nomine, à quodam rogatus quid ageret Archippe: reſpondit, Velut noctua tumulo inſidet. Athenæus Dipnoſoph. lib 13. cap. 12.

Sophocles amator ſenex.

quamuis affecta ætate.) id eſt, quamquam iam ſenex eſſet. Ouidius rectè:

Noctua tumulo.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

Huc pertinet illud Menandri,

γέρων ἐραστὴς, ἐσχάτη κακὴ τύχη.

Senex amator ſummum eſt fortunæ malum,

inſana iuuentus] aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur: aut id referas ad pæderaſtiam, qua notatus eſt Sophocles: Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhodius in hiſtoricis Commentariis meminit.

Ob zelum.] zelotypiam.

ſuper vtque cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

Appendix.

Allicit & precio.] Alluſio eſt ad meretricis nomen, quod ductum à merendo nemo neſcit. differt ergo à proſtibulo: eſt enim meretricis verbum paulò honeſtius, apud veteres, vt eſt

concubina, ſeu ἑταῖρα, Græcè. Nos non fugit apud Romanos, quibus & feminæ vſuariæ permiſſæ, concubinarum vſum fuiſſe, quod liquet ex tit. Digeſtor. de concubinis, & multis antiquitatum monimentis: ſed inſtituto diuinæ legis meretricum turpis omnis vſus. Id adiungo, quod ad emblema facit apud Nonium verbum, adoleſcentiari, pro luxuriari, ex Varrone: *Tum quidem vt faciat, cenſeo, quoniam tu quoque adhuc adoleſcentiaris.* Finitimum illud Horatii:

- ---ne potum largius æquo

Rideat, & pulſet laſciua decentius ætas.) Ait M. Tullius in
„ Cæliana, oratorio more, non ad mentem ſapientum iuueni-
„ bus quaſdam voluptates permittendas. Et Plin. ſecundus adoleſcentes putat non dedecere perturbata quædam & nonnunquam confuſa. In ſene turpem omnem luxuriam, & laſciuias, quod & Cato maior dixit apud eum quem citaui proximè
„ Tullium. Ætatum omnium ſua tempeſtiuitas, ſuíque mores.
„ adeò nihil ſtultius aut contemptius, quàm ſenem capularem
„ & ſilicernium de amoribus cogitare.

FED. MORELLI CORONIS.

Senarium vetus Græc. prouerbiale à Plutarcho laudatur, quod integre ita legendum,

Γαμεῖ γέρων αὑτῷ τε καὶ τοῖς γείτοσι.

Ducit ſenex ſibi & propinquis coniugem.

Nicetas Choniates, initio hiſt. Andronici Comneni, increpat eum Imperat. Quòd Annam Alexii Imp. (quem regno vitáque ſpoliarat) ſponſam Regis Franc. filiam connubio ſibi iunxiſſet, nihil verecundatus effœtus & vietus ſenex *κρονίων ὀπόζων* ſobrini vxorem adoleſcentulam roſeam & nondum annos XI. natam per nefas amplecti, *ὁ δραγκαλιζόμενος ὁ πέπων τὴν ὀμφακίζουσαν*, &c pag. 138. edit. Baſ.

In colores.

EMBLEMA CXVII.

INDEX mœſtitiæ eſt pullus color: utimur omnes
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At ſinceri animi, & mentis ſtola candida puræ:
Hinc ſindon ſacris linea grata viris.
Nos ſperare docet viridis. Spes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Eſt cupidis flauus color, eſt & amantibus aptus,
Et ſcortis, & queis ſpes ſua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus,
Indicet & pueros erubuiſſe pudor.

Cæruleus nautas, & qui cœleſtia vates
Attoniti nimia religione petunt.
Villia ſunt giluis, naturáque vellera burrhis:
Qualia lignipedes ſtragula habere ſolent.
Quem curæ ingentes cruciant vel Zelus amoris,
Creditur hic fulua non male veſte tegi.
Quiſquis ſorte ſua contentus, Ianthina geſtet:
Fortunæ æquanimus tædia quique ferat.
Vt varia eſt natura coloribus in gignendis,
Sic aliis aliud: ſed ſua cuique placent.

Coloribus exprimuntur affectus animi.

COlores & eorum differentiæ non minimùm ſolent animos noſtros afficere, ob eámque rem docti & indocti παθήματα ea quæ ſunt in animis, paſſim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot ſignificationes eſſe poſſunt, quot ſunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedunt, vel naturam rerum expreſſiùs declarant, eò pulchriores exiſtunt: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi ſignificandam. At viror, ſpei nota, vt dictum eſt in ſuperioribus: auaris, amantibus, & id genus aliis, qui ſpem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, qui circa cruorem verſantur, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, ſymbolum eſſe poterit: vt cæruleus nautarum: giluus & burrus, vilium, & eorum qui ſunt tenuis fortunæ. Meticuloſis denique & zelotypis, quod animo ſint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui ſua ſorte contenti viuunt, de quibus in ſequentibus ſingulatim. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn.

Colorum ſignificationes.

Nigroris ſymbolum.

Index mæſtitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parentalibus vtebantur, quod ex hiſtoria Theſei proditum nobis eſt. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigróque velo per imprudentiam vteretur, pater Aegeus hoc ſigno tamquam lugubri & funeſto conſternatus, quippe qui filium extinctum eſſe crederet ſe in mare præcipitem dedit. Quem colorem mœſtitiæ & doloris notam fuiſſe ſignificat Ouidius exul, ſuæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu cultúque ſemouens:

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco:
Non eſt conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.

tumulis cum damus inferias.) cùm mortuos ſepulchro mandamus. Inferiæ ſacrificia fuere, quæ Diis inferis ſolui dicebantur. &, Inferias facere, eſt mortuorum animas ſacrificiis placare, vel iuſta defunctis perſoluere. Virgil. in 9. *Inferiæ.*

Abſenti ferat inferias, decorétque ſepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucumque reuiſit.

Catullus:

Multas per gentes multa & per æquora vectus,
Aduenio miſeras frater ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias.

Tradit Seruius morem fuiſſe in ſepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod poſtquam crudele nimium viſum eſt, placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, quià buſtis buſtuarii dicti ſunt. Eorum ſi fortè copia non fuiſſet, laniantes feminæ genas ſuas, effundebant ſanguinem. De hoc inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8. Contrà tamen, quod prætermiſſum nolim, Plutarch. libro Quæſtionum Romanarum, quærit quam ob cauſſam mulieres in luctu veſtibus albis vterentur: quod factum ab iis putat exemplo magorum, qui aduerſus tenebras ipſumque Plutonem lucida & illuſtri veſte ſeſe obtegunt: vtque defuncti cadauera albo amictu tegitur, ſic putant æquum eſſe amicos ac familiares veſtiri. At in luctu vilia maximè conuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta ſunt & ſuffuſa, luxum arguunt, & ſuperfluarum rerum apparatum. Cùm itaque ſolum album ſincerum ſit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabile, optimè putant iis conuenire qui ſepulturæ committuntur. Proinde & Socrates ſcribit, Argis veſtes albas in vſu eſſe dum lugent, quæ eadem ſint aqua elutæ. Sedenim tamen obſoleuiſſe morem idem Plutarch. ſcribit: nimirum deprauata conſuetudine, viros albas veſtes in luctu vſurpaſſe; quod ferè colligimus ex iis quæ Paulus Iulius ait, in tit. De ſepulchris & lugendis: *Qui luget, abſtinere debet à conuiuiis, ornamentis, &*

Gladiatorum prima inſtitutio.

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vſæ.

alba veſte. Conſtat enim ex Varrone, de vita patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrum colorem ſolemnen
» habuiſſe: Amiculo nigello (inquit ille) capillo demiſſo ſeque-
» retur luctum. alio loco funere ipſo pullis pallis amictæ. Idem fuiſſe vſus traditur apud Græcos vltimo Iliados Homericæ, vbi Thetys futuram filii Achillis necem deflens velo nigro tecta Iouem adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytemneſtram monet, ne comam laniet ſuam ob mortem: ſuíſque vt renunciet ſororibus ne veſtibus nigris corpus eam ob rem contegant.

Alboris ſignificationes.

At ſinceri animi.] Albedo, puritatis, fidei, caſtimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiuſdem virtutum nota: ideóque religioni accommoda Cic. 2. De legib. *Color albus præcipuè decorus Deo eſt, cum in cæteris, tum maxime in textili.* Plutarchus lib. De Iſide & Oſiride, quærit cauſſam cur Sacerdotes linteis tantùm veſtibus vterentur. Id quidem factum ait, quod immortalibus Diis omnia pura, mundáque conueniunt. Non enim fas eſt (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaque cùm linum maximè purum fiat, ſitque ad eluendum expeditiſſimum, ſacrificiis, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire cenſuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & alii nonnulli: Reperio & veſtem candidam, ſignum fuiſſe lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco ſcribit poſt Cannenſem cladem, qua maior virorum Romanorum pars abſorpta fuit, decretum fuiſſe ne matronæ vltra trigeſimum diem luctus extenderent, vt ab iis ſacra Cereris peragerentur. Hæ itaque abſterſis lacrymis, depoſitiſque doloris inſignibus, candidam veſtem induerunt. Nec prætermittendus Romanorum mos in honorum petitionibus: qui enim magiſtratus ambibant, toga candida induti ſeſe commendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatémque ex colore omnium puriſſimo & ſimpliciſſimo ſignificantes, ſéque pecunia minimè vſos, qua populum corrumperent: ideò candidati à candore veſtis nominati, vel ſimplicitate, puritatéque animi potiùs.

Sindon. Veſtis alba, vel amictus è lino Ægyptiaco.

Viror ſpei nota.

Nos ſperare.] Spei color eſt viridis, quòd omnia ſpe duce vernent. Vt enim cùm vireſcunt ſegetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea ſpes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid.

Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo.

& Plautus: *Ego ſcio qui ſperauerint, ſpem decepiſſe multos.*

Eſt cupidis flauus.] Auaris, amantibus, & iis qui meretricias artes ſectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, rufo & viridi concretus eſt, qualis eſt color mellis, auri & ariſtarum. Auaris quidem, qui ſpem pretio non emunt, cùm ſint coloris flaui, ob inſatiabilem habendi cupiditatem: Amantibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum propter conceptam in animo ſpem, vireant: Scortis denique, & turpium voluptatum ſectatoribus, qui præſentis opinione boni ducuntur.

Flauus, color quorum ſit.

At ruber armatos.] Rubor militum eſt; ardorem enim bellicum cædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in caſtris Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protētam, vt aliis purpuram, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſo miles ad pugnam ſe accingerent. Scribunt Val. Maxim. & Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum ſuorum in bello cruorem diſſimularent & occultarent, Phœniceis in prælio tunicis vſos: aut ne ipſis terrorem incuteret, ſed ne hoſtibus fiduciæ aliquid afferret.

Ruboris nota.

Indicet & pueros.] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætexta Romanos pueros admonebat, verecundiam in dictis factiſque ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſibi magis placere adoleſcentes qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit: hic enim virtutis eſt color. Claudian. 1. de raptu Proſerpinæ: Vbi iuuenculam viro iam maturam deſcribit ab adiuncto pudore:

Purpureus color, ſymbolum verecundiæ.

---nineos infecit purpura vultus
Per liquidas ſuccenſa genas.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Æneid. *Cæruleus color maris eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum.* Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhiſtor Plutarch. 1. de philoſophorum decretis, cap. 6. Sed vt eſt varia hominum mens, aliúſque aliorum ſenſus in colorum vſurpandis ſymbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè conſtituiſſe, nulli cæruleo colore veſtitum geſtare permitteretur, quòd tyranni ſatellites & corporis eius ſtipatores eo colore ſubligaculis fuiſſent vti ſoliti.

Vilia ſunt giluis.] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhum ſiue rufum, giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13.

Byrrhus, giluus.

Quem curæ.) meticuloſis, zelotypis, & iis qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi ruſo permixtus poteſt eſſe peculiaris.

Lignipedes qui.

lignipedes.) Hi ſunt reſtigeri quidam Monachi, qui ex inſtituto ſeueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Violaceus color.

Quiſquis ſorte.) Violaceus ad eos pertinet qui ſua contenti ſorte viuunt, vel etiã fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & roſæ ſignificare poſſunt. *ἴα καὶ ἄνθη.*

Vt varia eſt natura.) Verba ſunt ipſius Alciati ex 2. Parerg.
» cap. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expreſſim oſten-
» dere vix quiſquam poſſit, tam enim hac in re varia natura
» eſt, vt quod in aliis pleriſque accidit, rerum multitudo voca-
» bula ſuperes.

ſed ſua cuique placent.) Homerus, *ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά.*
» Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & ſic res habet, te tua
» delectant, me mea. Virgil.

Trahit ſua quemque voluptas.

De coloribus iterum quædam, ſed obiter, vt in mentem veniunt, placet addere, quo emblematis ratio fiat illuſtrior. Plato itaque in Timæo dicit colorem, ſplendorem eſſe quendam defluentem ſigillatim de corporibus, & talibus quibuſdam partibus, quæ ſunt aptæ ad oculorum ſenſum. Colorum autem ſunt penè innumerabiles differentiæ, ſed de notioribus, iiſque maximè quas Alciatus hic attingit, agimus: primúmque de colore pullo, luctibus & funeribus accommodato, eum obſeruamus eſſe terræ colorem, quæ magna ſui parte pulla eſt; quódque mortuis iniiciatur, inſtituto maiorum, qui iuſta perſoluunt mortuis, induuntur pullis palliis, terræ nimirum colore: indéque nominantur pleriſque atrati, pullati. Nam pullum ſæpenumero cum atro confunditur. Sic enim mors atra dicitur, eò quod cadauer extincto calore vitali, & exhauſtis ſpiritibus atrum relinquitur. At differt ater à nigro, quoniam omnis ater niger eſt: at non omnis niger ater eſt; ater enim aliquid horroris habet, eſtque viſu triſtis & iniucundus, proindéque lugentibus peculiaris: at niger non item: eſt enim nonnunquam lepidus & venuſtus.

Color pullus.

Cur pullæ veſtes in funeribus.

Mors atra, cur.

Ater à nigro differt.

Albus.

Color albus puriſſimus, quocirca pro ſincero capitur, cum

transfertur ad animum. Cum eo confundunt candidum: inde candor animi pro ſimplicitate puritatéque non rarò accipitur. Itaque apud omnes ferè nationes mos inoleuit, vt ad Dei cultum indumentis albis vt plurimum vtantur. Quo refero illud è Satyra 2. Perſii. *Candidus.*

-----Negato Iuppiter hæc illi quamuis te ablata rogarit.

Et Flamen Ioui ſacra faciens albatus erat, alboque pileo vtebatur. Magi etiam Perſæ putabant Deum non delectari niſi in albis veſtibus. Fuit & Veſtalium ſuffibulum veſtimentum album, prætextum, quadrãgulum, oblongum. Itemque ſerui accepta libertate albis veſtibus vſi memorantur, vti liquet ex Septimio Florente. Denique fuit iſte color modeſtiæ ſignum, vt purpura ambitionis, ſublimiſque animi & elati. Hinc illud Alexandri de Antipatro, quem quidam ob modeſtiam commendabat. Foris albo pallio vtitur, inquit Rex, intus autem totus purpureus. notabat ſimulatam hominis ambitioſi & ſumma petentis, parſimoniam. Color viridis, herbarum color eſt, & auis pſittaci, & lapilli, quem ſmaragdum nominant. Huic colori ſimilis eſt Praſinus, qui nomen Praſinæ factioni dedit. Appellatur hic color etiam cæruleus, vt à Græcis glaucus, vnde Pallas γλαυκῶπις, à veteribus Latinis cæſia, quaſi cælia, à colore cœli, ait Nigidius. Flauum, alii Venetum, vulgo blauum appellitant, colorem illum quidem à factione Circenſi nobilitatum. Quidam eundem eſſe ac cæruleum volunt, quem Græci κύανιον, nonnulli lazurion, ſed inter hos magnum diſcrimen. Flauiæ familiæ nomen dedit flaua cæſaries. Lucanus 10. belli Pharſalici. *Flamen Iouis albatus.* *Veſtales albata.* *Serui manumiſſi.* *Album & purpuream quid.* *Viridis.* *Praſina factio.* *Flauus.* *Factio Veneta.* *Flauia familia.*

-----Tam flauos gerit altera crines
Vt nullus Cæſar Rheni ſe dicat in armis,
Tam rutilas vidiſſe comas.

Loquitur de Cleopatræ pediſſequis. Sic Iuuenal. 13. Satyra.

Cærula qui ſtupuit Germani lumina, flauam
Cæſariem, & madido torquentem cornua Cirro.

Legi alicubi flauam Achillis comam, caloris & iracundiæ fuiſſe argumentum: quoniam ii ferè ſint ξανθόχολοι, id eſt, flaua bile laborantes, & ad iram propenſiores qui crines flauos habent: ſed tamen flauum fuiſſe Menelaum memorant, virum quidem mitem proindéque mollem bellatorem. *Achilles flaua coma, & Menelaus.*

Rubens ex animantium ſanguine, & quo lana inficitur, crocus, vnde occineæ veſtes, id eſt, purpureæ. Veſtis autem rubicunda erat pugnæ acieíue committendæ apud Romanos *Rubens.*

ſymbolum, vt Plutarch. teſtatur multis locis.

Ceruleus. De cœruleo nihil amplius, quam à cœlo denominari. noſtri colorem celeſtem dicunt, non quod cœlum particeps ſit coloris alicuius, ſed quia ita nobis appareat. Proinde ſacerdotes Aegyptii Deum veſte indutum cærulea, quia præcipua eius in cœlo ſedes, effingebant. *Iſis & Typhon cærulei.* Non referam quæ notantur à Plutarcho de colore Iſidis & Typhonis cæruleo; hæc enim ἀφροσδιόνυσα. hunc colorem cæruleum ἁλυργὸν à colore maris, ἀπὸ τῆς ἁλὸς, dici volunt. vt enim cælum cæruleum, ſic mare cæruleum dicunt poëtæ.

Cymatilis. Cærulei coloris veſtis nominatur etiam cymatilis, quia nomen ab vndis trahit. Ouidius,

Hic vndas imitatur, habet quoque nomen ab vndis.

κῦμα enim fluctum ſonat. apud Plautum veſtis cymatilis eſt vndulata, nos camelotum vocamus.

Canus color iſque natiuus. Candido colori proximus eſt quem canum nominant: qui color eſt albi nigrique particeps, Græcis λευκόφαιος, qualis eſt capillorum & barbæ in ſenibus, vnde canities appellata eſt. Is natiuus color eſt, vt qui non inficitur, ſed ex ipſa ouis lana ita capitur. Quia verò cineri penè ſimilis eſt cinericius, inde veſtes cinericiæ, quales Franciſcanorum ſodalium. *Cinericius.* huic colori proximus eſt rufus quem penè refert giluus, ſeu heluus, ſic nominatus, à vini genere quod colorem habet inter rufum albúmque: *Rufus.* ruſſum barbari appellant, aut ruſſeum: alii ſaginatum, quaſi ſanguinatum, qui ſit cruentato ſimilis. *Impluuiatus.* Eſt ille qui dicitur impluuiatus pullo ſimilis: ſic nominatus, quaſi fumato ſtillicidio implutus. Sunt qui volunt ſuaſum eſſe, à ſtillicidio factum fumoſo in albo panno, & is color eſt peculiaris monachis. quos Minimos appellitant, Pariſini Bonos homines. Eo fortaſſe ſenſu homines ſeculi aurei deſignati, ob morum vitæque ſimplicitatem, quam ipſi profitentur: veſtis enim natiui coloris miniméque infecti, vitæ innocentis, & ab omni alienæ luxu index eſt. Tum autem primum cœpit hominum exundare luxuries, cum natiuas lanas cœperunt ad cultum tingere. *Fuluus.* Fuluus, eſt color cœli & ſtellarum: qua ratione ſidera fulua dixit Tibullus. Sed hic exiſtimo intelligi maximè rauum colorem, qui obtuſus eſt quodammodo atque obſcuratus. Gellius cap. 26. lib. 2. ex Frontone docet fuluum videri de ruſo atque viridi mixtum, & in aliis plus habere rufi: vide apud eundem reliqua. *Ianthinus.* Ianthinus qui & violaceus, ex quo

Hyanthinus, è purpura factus & viola, vt nomen indicat. hinc veſtis Ianthina. Martial. in 2. Coccina famoſæ donas & Ianthina mœchæ. ſignificat veſtimenti genus infecti purpura violacea. Quo de colore perdoctè Bayſius cap. 3. de re veſtiaria.

Vt varia eſt natura coloribus in gignendis, vt ſunt colores in infinita penè varietate, ſic eorum nomina varia diuerſáque, ſicuti ab herbis ſeu floribus, hiacynthinus, violaceus, roſeus, papaueratus, malachinus: a plantis phœniceus, buxeus, praſinus, à virentis porri folio: à locis, Tyrius, Puniceus, Indicus: ab animantibus, vt ceruinus, muſtellinus, olorinus, coracinus: ab aqua, aquilus, neque albus, neque niger, ait Feſtus. Cæterum quia nihil abſque luce poſſumus intueri, variéque ipſa mutetur lux, non eſt mirum ſi cum luce varient ipſi colores. Ea de re nonnulla Cælius Rhodig. antiq. lect. 17. lib. cap. 7.

Appendix.

Index mæſtitia eſt pullus color.) Hieronym. ad Iulianum: Lugubrē veſtem mutaueris: & dedicatio oſſium martyris candida tibi veſtimenta reddent, vt non ſentires dolores orbitatis tuæ, quàm ciuitas vniuerſa ſentiret. hæc ille. Quo ex loco facile eſt intelligere morem etiam fuiſſe apud veteres ſumendæ pullæ veſtis temporibus orbitatis, & ſepulcralium: at cùm feſti dies martyrum celebrarentur, in gaudii ſignum ſumpſiſſe veſtes candidas & hilares. Ad id noſtrum de coloribus emblema pertinere video Tertulliani id de ſpectaculis, vbi de coloribus paganicis: meritò & coloribus idololatriam veſtierunt, & ab initio Deo Soli fecerunt albas & ruſſeas: albas hyemi ob niues candidas: ruſſeas æſtati, ad Solis ruborem voti erant, ſed poſteà tam voluptate quàm ſuperſtitione prouecta, ruſſeum alii Marti, alii album Zephyris conſecrarunt: praſinum verò terræ matri, vel verno venetium colorem mari vel autumno. Cùm autem omnis ſpecies idololatriæ damnata ſit à Deo, vtque etiam illa damnatur quæ elementis mundialibus profanatur.

Hinc ſyndon ſacris linea grata viris.] Poëta lib. 12. Aeneid. teſtis eſt locuples,

--- puráque in veſte ſacerdos
Setigeræ in frontem ſuis, intonſamque videntem Attulit.

Seruius in ſchedis, pura interpretatur, non polluta: & pura veſtis eſt, ait, qua feſtis vti diebus conſueuerant ſacrificaturi, vt neque fauſta ſit, neque fulgurita, neque maculam habeat. Eſt autem purpurea & linea: purpura enim maris vicem præbet: linum verò fluminis, quia cum vere primùm in Oriente flumen inundaſſet, linum natum ait Plinius. Et Feſtus Pompeius, Pura veſtimenta ſacerdotes ad ſacrificium habebant, id eſt, non obſita, non fulgurita, non fauſta, non maculam habentia. Neminem fugit quod olim magiſtratum petituri, toga candida vtebantur, ex quo dicti candidati. Fragmēta quædam nobis Tulliana ſuperſunt orationis, *in toga candida*. Liuius album veſtimentum dicit. Vopiſcus in Floriano: Senatores omnes ea lætitia elatos, vt domibus ſuis omnes albas hoſtias cæderent, imagines frequenter aperirent, albati ſederent, quia antiquitatem ſibi redditam crederent. Acerrimè Vatinius inceſſitur à Tullio, quod toga pulla accubuiſſet, contra decorum feſti conuiuii. Illud ex te, ait, ſcire capio, quo conſilio, aut qua mente feceris, vt in epulo. Q. Arii, familiaris mei, cum toga pulla accumberes? quem vnquam videras? quem audiueras? quo exemplo, quo more feceris? Dices, ſupplicationes te illas non probaſſe optimè; nullus faciebat ſupplicationes. Vidéſne me nihil de anni illius caſu, nihil de eo quod tibi cum ſummis viris commune eſſe videatur, ſed de tuis propriis ſceleribus ex te quærere? nulla ſupplicatio fuerat: cedo, quis vnquam cenat atratus? ita enim illud epulum eſt funebre, vt manus ſit funeris, epulæ quidem ipſæ dignitatis. Sed ornatur epulum populi Romani feſtum diem argento, veſte niuea, omni apparatu, ornatúque viſendo, quis vnquam in luctu domeſtico, quis in funere familiari cernit cum toga pulla? cui de balneis exempti præter te toga pulla vnquam data eſt? cum tot hominum millia accumberent? cùm ipſe epuli dominus Q. Arius albatus eſſet: tu in templum Caſtoris te cum C. Fidulo atrato, ceteríſque tuis furiis funeſtum intuliſti. Quis tum non ingemuit? quis non doluit Reipub. caſum? quis ſermo alius in illo epulo fuit, niſi hanc tantam, & tam grauem ciuitatem ſubiectam eſſe non modò furori, verùm etiam irriſioni tuæ? Hunc tu morem ignorabas? nunquam epulum videras? numquā puer aut adoleſcens inter coquos fueras? Fauſti adoleſcentis nobiliſſimi ex epulo magnificentiſſimo famem illam veterem tuam non expule-

ras? quàm acerbè atratum videras, dominum cum toga pulla, & eius amicos ante conuiuium? quæ te tanta tenuit amentia, vt tu, niſi id feciſſes, quod fas non fuit, niſi violaſſes templum Caſtoris, nomen epuli, oculos ciuium morem veterem, eius qui te inuitarat auctoritatem parum putares teſtificatum eſſe, ſupplicationes te illas non putare? Hucuſque orator morem patrium violatum queſtus in Vatinio, non fruſtrà quidem, cùm qui ſapiat non abhorreat à more patrio. Memini ad hæc Aurelium Victorem in Marco Antonino Philoſopho, dicere, Nuncio accepto de more principis, confuſam luctu publico Vrbem: ſenatores in curia veſte tetra amictos lacrymas effudiſſe.

tumulo cum damus inferias.) Ouid. epiſt. Iaſonis,

Inferias vmbræ fratris habete mei.

Claudian. 4. Honorii conſulatu:

Has dedit inferias tumulis, iuuenumque duorum
Purpureos merito placauit, ſanguine manes.

Idem de laudibus Stiliconis;

Inferiis gens tota datur.

ſtola candida.) Nomine ſtolæ, quamcunque veſtem oblongam intelligo: aliàs ſtola erat muliebris & demiſſa ad talos vſque.

Hinc ſyndon ſacris linea grata viris.) Ouid. 15. Metamorph.

——cognouit numina caſtus
Errantes vitta crines albate ſacerdos

Idem 5. eiuſdem operis,

Cererisque ſacerdos
Amphycus, albenti velatus tempora vittæ.

quoties irrita verorum non ſunt præſagia vatum.

Irrita verorum non ſunt præſagia vatum.

eod. lib. eleg. 7.

Spem iuuat amplecti, quæ non iuuat, irrita ſemper.

& 4. eiuſd. operis, 7.

——fides non irrita.

In 2. Faſtor. *——venit irritus illuc Romulus,* hoc eſt, re infecta. Idem in 3. eiuſdem,

Si mea nota fides, irrita nulla putes.

& de Narciſſo, eod. lib.

Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti.

Curtius lib. 4.

Tam diſcedere irritum, quàm morari pudebat.

Eſt cupidis fluuus.] Meretrices tamen toga pulla à matron adulterii conuictis, quæ albatæ erant, diſtinctæ.

At ruber armatos] Plutarchus auctor eſt, Demadem orato res olim dixiſſe. Athenienſes de bello numquam decreuiſſ niſi pullis veſtibus indutos: eo verbo ſignificabat eos bellan di cupidiores, nec niſi de clade ſuorum admonitos, pacer cogitare.

pueros erubuiſſe pudor.] ad hunc modum Virgil. in 12. de Lati ni vxore, belli dubii euentum reformidante:

Accepit vocem lacrymis Lauinia matris,
Flagrantes perfuſa genas, qui pluribus ignem
Subiecit rubor, & calefacta per ora------
Iidem ſanguineo.
Si quis ebur, vel miſta rubent vbi lilia-----
Alba roſa, tales virgo dabat ore colores.

Attoniti nimia relligione.] Lucretius lib. 2.

-----multoque in rebus acerbis
Acrius aduertunt animos ad relligionem,
Quo magis in dubiis homines ſpectare periclis
Scilicet aduerſiſque in rebus noſcere qui ſint,
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur fortuna, manet res.

At puto hîc alludi ad vocabulum δέος, timor vnde putar Dei Latinum nomen trahi, ex quo illud Petronii;

Primus in orbe Deos fecit timor.

qualia lignipedes ſtragula.] ſtragulum ἡ ϛρωμνὴ, apud nos *cou uerture de lit. ou, lodier, houſſe.* & rectè quidem hîc ſtragula, nan quidam horridiore cultu fraterculi, vt Capucini, nō tam pal lia, quàm formam quandam ſtragulorum induunt, non v Franciſcani noſtrates, qui initiò cultu ſeueriore, at nunc tan dem cœperunt nitidiores eſſe.

ſed ſua cuique placent.) Elegans illud Eueni Parii.

πολλοῖς ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει,
καὶ πρὸς μὲν τούτους ἀρκεῖ λόγος εἷς ὁ παλαιός,
σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστὶν, ἐμοὶ δὲ τάδε.

Significat multis eſſe ſolemne reprehendere, rectè autem i non facere. quin aduerſus illos poſſe verbum vetus retorque ri, hæc tibi videntur talia; mihi verò contra. Plinius Secun ſcitè admodum epiſt. 20. lib. 1 Adieceram quod me docu vſus magiſter egregius, Frequenter ego iudicaui, frequent

n conſilio fui : aliud alios mouet, ac plerúmque paruæ res
maximas trahunt: varia ſunt hominum iudicia, variæ volun-
tates. Inde qui eandem cauſſam ſimul cupiuerint, ſæpe diuer-
ſum, interdum idem, ſed & diuerſis animi moribus ſentiunt.
Video huc trahi ore populi celebratum adagium. Quot ca-
pita, tot ſenſus, cuius etiam meminere noſtri Iuris ſcholiaſtæ,
l. 4. Dig. ad S.C. Trebellian. Alia enim aliis nationibus hone-
ſta, quæ aliis turpia, & ſic varii quot in orbe colores, tot etiam
notiones animi fluxæ vt vagæ peruolitant. Conferrem huc
exempli gratia ſectarum varias ſpecies, nedum colores va-
rios: hominum ac regionum faciem diſſimilem, ſed id fortaſ-
ſe bilem moueret quibuſdam delicatulis, qui domeſticis vi-
tiis, vt naturalibus moribus delectantur, & veluti Balbinum
polypus agnæ, quod ille dixit. Malim ad colores ludorum
Circenſium, circa quos imprudens antiquitas inſaniit: vel ad
colores varios cœnobitarum, qui patrum inſtituto non ad
alium finem inducti videntur, quàm vt familiarum diſtinctio
fieret, confuſio vitaretur. Nihil hîc de coloris caſtrorum, aut
militantium, qui neceſſariò varii ſunt, vt hæc varietas ſingu-
las copias in officio contineat.

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBV *simplicitis, geminis caduceus alis*
Inter Amalthea cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandique peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Symbolum Alciati. HOc ipſiſſimum fuiſſe Alciati ſymbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem ſcripſit lingua ſua vernacula, De notis armorum & amoris. Quod ſchema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè poſſunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà ſecum reputant Id enim ſtudium, eáque facultas effecit, vt magnos honores & honeſtas opes ad vitæ præſidium ſibi compararit.

Idem Iouius me docet eodem dialogo, ſymbolum hoc, VIRTVTI FORTVNA COMES, fuiſſe vſurpatum antè ab Iaſone Maïno nobili Iuriſconſulto: quo, ſua ſe virtute ac ſtudio, lautam fortunam eſſe conſecutum oſtendebat. Sed id Emblema placet ad quoſcumque doctos & ſapientes homines transferre. His ſymbolis, virga nempe Mercuriali caduceo, duobus inter ſe connexis ſerpentibus, & duplici copiæ cornu, ſignificatur, homines ſapientia & eloquentia præditos, rerum omnium copiam facilè conſequi. Quò ſpectat Ariſtotelicum illud, Diuitem ſi velit eſſe poſſe, qui ſapientia fuerit excultus. quod quidem ſymbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus diſciplinæ, eloquentiæ, ſapientiæ, ſed & felicitatis notam habet, teſte Pierio lib. 15. De ſacris Ægyptiorum literis. Cornu verò Amaltheæ, rerum omnium abundantia eſt. Hinc apud Stobæum Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus conſtitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, ſtudia legéſque fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, ſanctimonia, reuerentia. Ab hac ſententia non multum abſceſſit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. ἔστι γὰρ σύμβολον, ἂν μήτις ᾖ μάλθων, ἀλλ' ἐργάτης, πάνθ' ἕξειν τ' ἀγαθά κατὰ μὲν τὴν ἀμάλθειαν, τοῦ μὴ μάλθωνος ταπτομένου. κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὴν ἐργάτιν συνσημαίνεσθαι. βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι ἐστι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἐστιν ὧν χρείαν ἔχομεν διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ, τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. id eſt, Amaltheæ cornu ſic interpretabatur: eum quidem ſignificare qui minimè ſit diſſolutus, ſed operi intentus, genus omne boni conſecuturum. Per cornu verò bouis, quod animal eſt laborioſiſſimum, virum operarium intelligi. Vuas autem & ſimilia in cornu haberi, quia ex agricultura cõſequimur quæcumque neceſſaria ſunt. Itaque ipſum geſtantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. Hanc Socratis ſententiam de cornu Amaltheæ obiter volo ita reſtitui: τὸ γὰρ τῆς ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν. Amaltheæ cornu explicans eò referri volebat, vt eſſet ſymbolum, quo deſignaretur is qui minime diſſolutus eſſet, ſed intentus operi, genus omne boni conſecuturum. vocabulum enim Amaltheæ. loco μὴ μάλθωνος, hoc eſt, non diſſolui, poni. per cornu verò, bouis &c. In Collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur:

Caduceus.

Amaltheæ cornu.

Quid per Amaltheæ cornu ex Stobæo.

Bos animal ad laborem natum.

τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριον ἐστι τοῦτ᾽, ὃ ἂν ἔχῃς, λέγε
πρὸς τοῦθ᾽ ἃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
φίλοι, βοηθοὶ, μάρτυρες, συνοικίαι.
Putaſne Amalthea cornu huiuſmodi eſſe,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum eſt, quod ſi habueris, petas
Ab ipſo quicquid voles: omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, teſtes, domuum multitudo.

Amaltheæ iſtud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio. Chryſoſtom. Orat. 1. De fortuna.

Caduceus Mercurij. *caduceus.)* Virga Mercurii, qua dicitur vſus ad lites & iurgi[a] tollenda, ad ſomnum inducendum, ad euocandas ex infer[is] animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyſſ. ε.

εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ δ᾽ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ᾽ αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus autem, à quo caduceatores legati, eſt κηρύκειο[ν] Græcis, cuius verbi meminit Marcianus, l. 8. de rerum diuiſ. D[.] Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaque leuem coerces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, has animas ille euocat orco
Pallentes alias ſub triſtia tartara mittit.
Dat ſomnos, adimitque, & lumina morte reſignat.

Iulian. Imperator epiſtola quadam ad Iamblicum, Mercuri[i] virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, οἷον Ἑρμοῦ ῥάβδο[ν] κινεῖς, καὶ διεγείρεις καθεύδοντας, quaſi virga Mercurii moue[s] atque dormientes expergefacis. Idem poſt: πρέπει δ᾽ ἐμοὶ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα τὴν ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλει[ν]
» μιμεῖσθαι. Æquum eſt te, qui ſis Mercurii eloquentiæ præſidi[s]
» diſcipulus, aut ſi mauis, alumnus, virgã non ſomni prouocãd[i]
» gratia tractare, ſed illum imitari ad mouendum & excitandũ.

Serpentes caduceo implicati. Hanc Mercurialem virgam κηρύκειον Græcis appellari di[xi], qua legati, fecialéſque vſi, proindéque caduceatores nominati, vt notat Vlpianus interpres Demoſthenis, ad orationem contra Timocratem: quo loci ſtatuit duplices Cerycas

qui ius idem haberẽt cũ fecialibus, eandémque penè poteſta-
ẽ, vt belli denunciãdi, pacis ineundæ: quos εἰρηνοδίκας, pacis
ſequeſtros Dionyſ. Halicarn. interpretatur. De Serpentibus
autem Caduceo implicatis, hæc eſt Mythographorum narra-
tio. Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter ſe Draco-
nes acerrimè concertantes offendit, quos interpoſito baculo
ſtatim pacauit: qua de cauſa ne poſteri miraculum ignora-
rent, Ægyptii virgam duobus interpoſitam draconibus Mer-
curio conſecrarunt, & Caduceum nominarunt. Baculus hic
eloquentiæ typus eſt: dracones ſapientiæ gerunt ſymbolum.
Alii ad pacem referunt, quam plerumque legati ſiue caducea-
tores componunt. Huc reſpexit Iſidorus: Mercurius, inquit,
virgam tenet quæ ſerpentes diuidit: nam bellantes & diffi-
dentes interpretum oratione ſedantur. Iamblicus in Epiſto-
la ad Deuxippum: Reuera Deus quiſpiam fuit, qui homini-
bus Dialecticam oſtendit, & è cælo demiſit: vel, vt quidam
dicunt, eloquens Mercurius qui in manibus Dialecticæ ſym-
bolum geſtat, ſerpentes ſcilicet ſe inuicem reſpicientes.

Baculus quid.

Serpentes, dialecticæ ſymbolum.

Amalthea cornua.) Amathea capræ nomen fuit cuius lacte
Iupiter eſt enutritus, Adraſtes & Idæ Nympharum miniſterio
& opera. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat
ampliſſimum, in obiecta fregiſſet arbore, Nympha id ſuſtu-
lit diuerſis pomis ac herbis onuſtum, & ad os ipſius Iouis de-
tulit: cuius beneficii memoriam grandior factus, cornu ſer-
uatum Nymphæ cuius erat capra, dono dedit ea virtute im-
butum, vt quicquid appeterẽt, ex eo cornu protinus exiliret.
Alii hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuiſſe Acheloo
ſeſe in varias figuras commutanti Ouid. 9. Metamorph. & Fa-
ſtorum 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. cap. 21. Mythologi refe-
runt ad regionem antea ſterilem & infecundam, quam labo-
re & induſtria Hercules feraciſſimam reddiderit. Nos faculta-
tem & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quæ vir-
tutem & liberalem omnem eruditionem conſequi iure de-
beat: quod ſignificat huius Emblematis inſcriptio, cuius Ci-
cero meminit in Catone Maiore his verbis: *Te Cyre beatum
ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt.* quæ petita vi-
dentur ex Oeconomico Xenophontis. Quò etiam refer Ada-
gium, *Virtute duce, comite fortuna*, ex Ciceronis Epiſtolis fami-
liaribus.

Amalthea historia.

Acheloi cornu.

Pollentes mente.) exprimit Græcam locutionem νοῦν ἔχοντας,
id eſt φρονίμους.

fandique peritos.) Ariſtot.1.artis dicendi appellat eos εἰπεῖν δυναμένους.

copia multa beet.) Beare, eſt prodeſſe, inquit Vlpian. lib.49 D.De verb.ſign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc eſt, beatos faciunt.

Appendix.

Virtuti fortuna comes.) Gnome pulchra, non ſemper vera, vt res humanæ fluunt. ad eam facit locus Plinianus ex panegyrico ad Traianum: *Poſſum ire per omnes appellationes tuas, quas olim virtus dedit: quas proximè fortuna conceßit, quas adhæc indulgentia diuina meditatur. hæc ille.* Sed nomen virtutis non hîc accipitur pro eo habitu quem rectæ rationi conſentaneum philoſophi dicunt, ſed ſpeciatim ſonat τὴν ἀνδρεῖαν, quæ Italica dialecto dicitur, *il valore*, Gallicè, *la valeur, proüeſſe, grandeur de courage.* Alioqui virtutis nomine, præclaræ quæque dotes animi continentur. Vnde noſtris appellatur *homme de valeur & merite*: pietate grauem & meritis poëta dicit. & hinc ἀνδρία καὶ μεγαλοψυχία, *la vaillance, la ſuffiſanse*: fortè huc referas Horatianum iſtud è 3. Carmin.2.

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ,
Incontaminatis fulget honoribus.

& deinde,

Virtus recludens immeritis mori,
Cœlum negata tentat iter via.

Et illud Plauti Amphitruone:

Virtute ambire oportet, non fauitoribus:
Sat ille habet fauitorum qui virtutem habet.

Item Senecæ de ira, cap.7. lib.2. Non eſt fortior nequitia virtute. Et Virgil.

Tum pudor incenditque viros & viuida virtus.

At fortunæ vocabulum aliquando pro incerto rerum euentu, nonnumquam etiam pro felici ſucceſſu & affluentia opum accipi nemo neſcit. ad primum illud ſignificatum refero varios de fortunæ varietate queſtus, vt ille Horatii,

Fortuna ſæuo læta negotio,
Ludum inſolentem ludere pertinax
Tranſmutat incertos honores
Nunc mihi, nunc aliis benigna.

Et Plautinum illud Pſeudolo:

profecto

----profecto hocce erit
Centum dictum hominum conſilia ſola hæc deuicit dea
Fortuna: atque hoc verum eſt, perinde vt quiſque fortuna vtitur,
Ita præcellit, atque eum ſapere omnes dicimus
Benè vbi quod conſilium diſcimus accidiſſe, hominem catum
Eum eſſe declaramus: ſtultum autem eum cui venit malè.

Illud tritum Terentii:

O fortuna, O fors fortuna.

Ouid. vlt. Triſtium, eleg. 15.

Rara quidem eſt virtus, quam non fortuna gubernet,
Quæ maneat ſtabili cùm fugit illa gradu.

Secũdo modo fortunæ verbum ſumitur pro felici opum ſucceſſu, vnde dicti viri fortunati, ὄλβιοι εὐδαίμονες, quare & nos fortunas numero plurali dicimus opes, vt apud Horatium,

Quo mihi fortunas, ſi non conceditur vti?

Virgil, 1. ecloga:

Fortunate ſenex, ergo tua rura manebunt.

& alia eius generis multa, illud ad rem propiùs Alciatus caduceum & Amaltheæ cornu ſibi proprium ſymbolum fecit, quod in ipſius vita memini. Adiicio ex Nonio, caduceum fuiſſe pacis ſignum, ex Varrone, de vita populi Romani lib. 2. inquit, vbi verbenarius ferebat verbenam, id erat caduceum, ſignum pacis, nam Mercurii virgam poſſumus appellare. Ita Martialis in 7.

Cyllenes, cœlique decus, facunde miniſter,
Aurea cui torto virga dracone viret.

Pollentes ſic mente viros.] ſignificat eos qui præditi τῷ λόγῳ ἐνδιαθέτῳ καὶ προφορικῷ, nam multi quidem docti, ait elingues, & quorum domi doctrina ſilet, foras prodire neſcia. Sed alii verboſi ac locutuleii, qui nullum garriendi modum faciant, & quibus nihil aut parum mentis. At quibus vtrumque datum, felices, Sic laudatur apud Flaccum Iulius Florus epiſt, lib. 1.

----non tibi paruum
Ingenium, non incultum, neque turpiter hirtum,
Seu linguam cauſis acuis, ſeu ciuica iura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen
Prima feres ederæ victricis præmia.

Apud Tullium commendatur neſcio quis, cui promptum, paratúmque ingenium, & qui præclaras animi notiones pari linguæ volubilitate ſciret exprimere. Sic apud Plinium 1.

epiſt. 22. Ariſto, iuris peritiſſimus impensè ornatur.

Nec ab re Socrates exſecrabatur ſophiſtas, qui primi ſapientiam ab eloquentia ſeiunxiſſent res natura indiuiſas, qua de re Tullius præfat. 2. lib. de inuentione.

Memini ab Homero tribui Vlyſſi ciuilem prudentiam, τὴν σύνεσιν πολιτικὴν, & promptam eloquendi facultatem, τὴν ἑρμηνευτικὴν, his omnino verbis,

οἳ δ' ἔνι μὲν μορφὴ ἐπέων, ἐν δὲ φρένες ἐσθλοί,
Mente vales, iuncta eſt facundis gratia dictis.

F. MORELLI COROLLARIVM.

Dio Chryſoſtomus Orat. de Lege pag. 647. edit. noſtræ, ſcribit κηρύκειον eſſe τοῦ νόμου σύμβολον Mercurii Caduceum, ſignum legis eſſe: quæ κήρυκα, fecialem, παρὰ τῶν ἐχθίστων πεμπόμενον ab hoſtibus miſſum, ſaluum & incolumen ſeruat παντὸς θώρακος καὶ πάσης ἀσπίδος αὐτῷ δοὺς ὅπλον τὸ κηρύκειον. quauis lorica & quouis clypeo fortius armaturæ genus, præconi præbens, Caduceum videlicet. Quo magis mirum eſt quod narrat Pauſanias in Boeoticis Herculem cuius ſignum ſub Dio ſtabat (non procul à fano Ἀγοραίου Διὸς Iouis Forenſis) Ῥινοκολούστην, cognominatum fuiſſe, quaſi narium amputatorem, quòd fecialibus ab Orchomeniis delegatis pro tributo nares ignominioſè amputaſſet.

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

CÆSAREO poſtquàm ſuperatus milite, vidit
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam;
Iamiam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus; & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cæſare à Bruto Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam aſſererent, res tamen non ceſſit vt ſperabant. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus: Non

Mors Marci Bruti. certè pedibus, inquit, eſt fugiendum, ſed manibus: tandémque arrepto gladio prorſus deſperans ſeipſum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum verſus hos pronunciaſſe, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: *Fons Emblematis.* ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως, ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχῃ. hoc eſt, *O miſera virtus, quàm tu res eras nugatoria: equidem vt rem ſeriam te exercebant, at tu fortunæ inſeruiebas.* vel ſic. *O miſera virtus, ergo nomen inane eras: ego vero te vt rem ſolidam exercui, quamuis interim fortunæ ſeruires.* Significabat tunc quidem temporis plus momẽti & virium fortunæ quàm virtuti fuiſſe, viróſque bonos improborum machinis fractos: quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait; *Quis neget eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium*? Alciatus Parergon lib. 2. cap. 7. retulit hanc Bruti ſententiam, vſurpauítque in Epitaphio à ſe conſcripto de Pyrrhi Anglabermæi Aurelianenſis Academiæ Iureconſulti morte, his omnino verbis.

Quis non malignas mortis accuſat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos coruis ſinens?
En Pyrrhus ille tot animi illuſtris bonis,
Latoque clauo, eſt ante præceptus diem:
Fruſtra putauit eſſe te Virtus Deam,
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus.

Deſperantis opinio quæ. At reuera hæc fuit Bruti, id eſt hominis pagani, nec veri Philoſophi, imò verò deſperantis opinio, qui quantum in eo errarit, colligere eſt faciliſſimũ ex ſcriptis Platonicorum & aliorum, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè *Virtutis vis.* non multum ei poteſt obeſſe fortuna, qui ſibi firmius in virtute quàm in fortuna præſidium collocauit. *Vide Senecã epi. 75. lib. 10. ibi. Quicumque beatus eſſe conſtitu.t, &c.* Virtus enim omnia quæ in hominem cadere poſſunt, ſubtus ſe habet, eáque deſpiciens caſus contemnit humanos, culpáque omni carens præter ſeipſam nihil cenſet ad ſe pertinere: vt rectè docet Cicero Tuſcul. 5. & Lactant lib. 3. De falſa ſapientia c. 28. Neque verò cenſendus eſt fortis, & magno præditus animo, qui *Fortis non eſt qui ſe necat* vt aliquod damnum, aut alioqui aſperam vitæ calamitatem effugiat. vitæ ſibi vſuram adimit: quòd in Cleomene Plutarchus exaggerat. Cùm enim poſt miſerã acceptam cladem in *Cleomenis verba grauiſſima.* bello contra Antigonũ, Cleomenes rebus omnibus deſperatis admoneretur à Therycione, vt ſe interficeret: Generoſum

verò putas eſſe, inquit, magníque animi facinus, ſibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptum magis eſſe poteſt; Id verò ignaui hominis & inconſulti maximum argumentum eſt. Quis enim eum qui ſimile quidpiam in ſe receperit, non à ſua ipſius ignauia victum eſſe confitebitur? Minimè eſt oppetenda mors, vt honeſtas actiones detrectemus, imò diligenter prouidendũ, vt ipſa mors in ſe generoſi quidpiam & honeſti habeat: quia cùm probro non minimo coniunctum ſit, aut viuere, aut mori ſui cauſſa velle. Quod ſi aliquando cogitandum eſſe videatur (quod numquam tamen permiſſum fuit inſtituto Chriſtiano) id fortaſſe permittitur, cùm nulla ſpes ſuperſit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, ſed veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile eſt contemnere vitam:
Fortius ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum facili redimit qui ſanguine famam:
Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

Idem ſic lepidè perſtrinxit Fannium:

Hoſtés cum fugeret, ſe Fannius ipſe peremit:
Dic mihi, non furor eſt, ne moriare, mori?

Rectè Ariſtot. 3. de Morib. ad Nicomach. τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Cæſar. 7. de bello Gallico: *Animi eſt iſta mollities, inquit, non virtus, inopiam paulisper ferre non poſſe: qui ſe morti vltro offerant facilius reperiuntur, quàm qui dolorem patienter ferant.* Idem penè Curtius lib. 5. de Alexandri geſtis: *Fortium virorum magis eſt mortem contemnere, quàm odiſſe vitam. Sæpe tædio laboris ad vilitatem ſui compelluntur ignaui.* At in primis audienda vox Herodiani 6. χρὴ δ' ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα: Viros generoſos atque ſapientes decet optima quidem optare, ſed ferre quæcunque incidant. Laudata non temerè ſapientibus & conſultis hominibus M. Tullii ſententia, qui cùm videret fractas omninò & extra ſpem poſitas eſſe Pompeianorum copias, cum Cæſare & Craſſo ſentire maluit, quàm iis quos vincere ſe minimè poſſe ſperabat, obſiſtere, aut etiam verbis moleſtus eſſe. Nam neque pugnandum ſibi arbitrabatur eſſe tutum aut facile contra tantas opes, neque per-

Ciceronis diſsimulatio, poſt ciuile bellum Pompeianum laudatur.

manendum in eadem ſententia, conuerſis rebus, ac bonorum
» voluntatibus immutatis, ſed tẽporibus aſſentiendum. Num-
» quam enim, vt ait ille, præſtantibus in gubernanda Repub.
» viris laudata eſt in vna ſententia perpetua permanſio: ſed vt
» in nauigando tempeſtati obſequi, artis eſt, etiam ſi portum
» tenere nequeas: cùm verò id poſſis, mutata velificatione aſ-
» ſequi, ſtultum eſt eum tenere cum periculo curſum quem cœ-
» peris, potius quàm eo commutato, quò velis tandem perue-
» nire: ſic in adminiſtranda Republ. prudentibus viris propo-
» ſitum debet eſſe OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem ſem-
per dicere, ſed idem ſemper ſpectare. Quæ laus Catonis fuit,
qui cùm eſſet eo ingenio iiſque moribus, vt ſeipſum mutare,
& (vt Salluſtii verbo vtar, naturam verſare minimè poſſet; non
modò ſuæ Reipub. nihil profuit, ſed etiam valde obfuit. Eum
» quidem hominem cordatum & fortem & temperãtem facilè
» patior fuiſſe, at non tam prouidum neq. tam circumſpectum
» video in iis, quibus erat in primis ea ætate eóque tempore
» prouidendum. Vtque ſolis curſus non recto per cælum meatu
» fertur, ſed obliquo, leni, atque moderato: tamen orbis vni-
» uerſi machinam æquabili temperie calefacit: Ita Principes &
» magiſtratus ſeſe populi nonnumquam ſtudiis, vt ita dicam,
» obliquis accommodare debent, vt melius ſit iis conſultum,
» quos regi par eſt non ſummo iure, ſed æquitatis vario, eóque
» mutabili præſcripto. In quo Cicero, quamquam in cæteris vi-
tæ partibus oculatus, infeliciter lapſus eſt ea quam in M. An-
tonium inſtituit miſera contentione. Nam quamquam non
inuitus fatear illius cauſſæ, quam pro libertate ſuſcipiebat,
optimam conditionem fuiſſe, non poſſum tamen quin vnà
cum Poëta dicam,

Catonis pertinax animus improbatur.

Infelix contentio M. Tullij in Antonium.

Heu nihil inuitis fas quemquam fidere Diuis!

Putabat enim ſe Antonium tam facilè, & eo iure, poſſe de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catilinam, Verrem & alios facinoroſos. Non videbat, inquam, ſe verſari in Romulidûm fæce, & cùm alia vita eſſet, aliam eſſe diætam debere: vt non mirum videri debeat, ſi ei fato iniquiſſimo pereundum fuerit. Sed iam ſatis ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem ſpontaneam diſputat Seneca De beneficiis 2. ca. 20. & vndecimo Epiſtolarum ad Lucilium, 83. Epiſt. At D. Auguſtin. Catonis factum tribuit ignauiæ potius, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quinetiam infelix virtus, & noxia*

felix. quo ſenſu dicitur à Septim. Florente lib. aduerſus Valentinianos, deſultrix virtus, id eſt inſtabilis & motoria: tantùm quòd deſultricem & defectricem illam virtutẽ non vult. Ita Seneca in Hercule Oeteo:

Sine hoſte vincor, quodque me torquet magis
(O miſera virtus) ſummus Alcidæ dies.

Huc pertinent Menandri quidam ſenarii:

παύσασθε νοῦν ἔχοντες. οὐδὲν γὰρ πλέον
ἀνθρώπινός ἐστιν νοῦς, ἀλλ' ὁ τῆς τύχης, &c.
----- ἡ πρόνοια δ' ἡ θνητή, καπνός,
καὶ φλήναφος πείθητέ, κ' οὐ μέμψεσθέ με
ἅπανθ' ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
τύχη ἐστίν, ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.

Deſinite montem habere: nam nil amplius
Humana mens eſt, tota fortunæ manet.
Mortalis autem fumus eſt prudentia
Nugæque, non vos pœnitebit, credite
Quæcunque ſentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cum det, nos quidem inſcripti ſumus.

ſolis prouida verbis.] In hoc ſequebatur quorũdam dogma, qui aſſerebant, Virtutem nihil aliud eſſe quàm verba & voces cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De ſuperſtitione, vbi hoc quod antè aſcripſi ferè, citat ex Poëta quopiam: ὦ τλῆμον ἀρετή, λόγος ἄρ' ἦσθα· ἐγὼ δ' ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν. Idem ſcriptum tãdem reperio (quid enim prætermittam quod ſeſe vltro offert?) in Epitoma hiſtoriæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circumfertur: "Quanto eſt, inquit, efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum eſt quod moriẽs efflauit, Non in re ſed in verbo tantùm eſſe virtutem?" hæc lib. 4. cap. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarent virtutem, nihil aliud eſſe quàm verba, Horatius videtur alluſiſſe in Epiſtolis, cùm ait,

---- -virtutem verba putas, vt
Lucum ligna.

Appendix.

In eos qui ſibi ipſis violentas manus afferunt, longè plura peti poſſunt ex refertiſſimo tum ſapientum, tum Hiſtoriæ ſcriptorum penu: ſed prætermiſſis aliis ferè omnibus, ſuccur-

Locus Hegeſippi lib. 3. c. 17.

Ioſephi nobilis adhortatio ad Iudæos ne ſibi ipſis manus inferant.

rit nobilis apud Hegeſippum diſputatio, quo loco Iudæi obſidione preſſi à Tito Veſpaſiano, extra omnem ſpem coniecti mucrones iamiam in ſe parant, alióſque ad ſimile adhortantur facinus. A qua ſententia eos conatur reuocare Ioſephus multis iíſque validis rationibus. Quis enim, ait, animam ſuam nolit ex ipſo mortis corpore, ſi liceat, exſolui? At ſoluere non licet, niſi ei qui ligauerit. Iuncta eſt anima corpori naturæ quodam quaſi vinculo. Quis naturæ auctor niſi præpotens Deus? Ecquis hoc animæ & corporis contubernium à Deo informatum intercidere aut diſſociare audeat? Si quis ſeruus manibus ſuis impoſita vincula, ita volente & iubente domino, non exſpectato eius arbitrio detraxerit, is damnabitur, vt qui dominum iniuria certè graui affecerit. Nos vero Dei poſſeſſio ſumus, ipsíque ſeruitium debemus: itaque vt ſerui exſpectemus imperia; vt vincti, nos in vinculis contineamus; vt fideles, depoſitum fide omni & religione aſſeueremus. Non eſt recuſandum vitæ iſtius munus quod à Deo nobis eſt permiſſum ac conceſſum, nec refugiendum iſtud profectò cœleſte ac diuinum naturæ donum: ſpecies eſt contumeliæ, ſi quis aſpernetur ac reiiciat quod ab homine, vel offertur, vel dono datur: quanta cura ſeruare debemus, quod à Deo gratis accipimus? Eius enim munere ac dono viuimus & ſpiramus: ipſius ergo debet eſſe vt ſimus, quandiu volet. ſi quidē vtrumque ad ingratum hominē pertinet, & citius vita cedere quàm volet, & diutius velle vitam producere, quàm volet qui vitæ auctor eſt. Optarunt permulti viri pii ex hoc corpore quaſi è quodam carcere & vinculis excedere? nullus tamen ex iis vnquam fuit qui ſibi necem inferret. Quod ſi quid eſt in morte lucri, furti eſt inſtar præcipere quod exſpectatur.

Si viuere bonum eſt, ſacrilegium eſt vitam amittere antequam repoſcatur. Si glorioſum eſt in bello, multo glorioſius eſt pro patria mortem oppetere. Malo hoſtium latrocinio perire, quam meo. latrocinium meum eſt ſi mihi manus intulero violentas, ſi hoſtes beneficium erit, vtque hāc mihi necem facilius perſuadeatis miniſtras veſtras manus pollicemini. Sed neque meo ipſius, neque veſtro ſcelere perire volo. Nonnulli ex vobis aſſerunt ſuaue eſſe pro libertate viuere. Timidus eſt & qui mori detrectat cū oportet, & qui mori cupit, cum non oporteat. Nā quis neſcit eſſe muliebre ne moriare mori velle? Cōſtat enim aliquādo vſuueniſſē vt perculſæ metu mulieres,

cum ſibi aliquod imminere periculum præſentiſcerent, ſeſe de edito loco dediſſe præcipites. Reuera qui ſunt animi anguſti & puſilli quidquid tumendum putant, horrent, ipſúmque mortis metum perferre non poſſunt. At vir fortis qui nõ metuit ea quæ inſtant, quæque futura ſunt cogitat, non trepidat, quid cauſæ eſt cur damnatur qui ſeipſum interfecerit? quia nihil eſt adeò alienum à naturæ legibus.

Nullum eſt ex animalibus brutis quod non conſentiat inter ſeſe mutua quodam cõcordia. Naturæ lex omnibus inſita, vitam tutari, à ſui abhorrere interitu. Informẽ leti laqueum, homines inuenerũt, feræ, quanquam immites, neſciũt. Quod ſi quis dicat ferarum morſus pro armis eſſe, dentéſque vt gladios & ſicas videri: quis inquam, aliquando vidit belluam vel adeò ferocem, quæ membrũ ſibi ſecuerit, ſeque vel muneribus priuarit? Nobis quid amicius vita, quid tam inimicum quàm mors? denique qui vitam alterius ope conſilióue tutatus erit defenſor eſt: qui vitam alteri tollere conatur, inſidiator eſt. Si ergo necem tam miſeram támque ab omni non dicàm humanitate, ſed vniuerſi natura alienam cenſemus execrabilem, quid cauſæ eſt cur ipſi nobis inferre volumus? iure inſectaremur eum gubernatorem, qui commiſſam ſibi nauem ſaxis illideret, vel eam quoquo modo ad naufragium faciendum perforaret: nos à Deo nobis commiſſam noſtri corporis gubernationem ferro exſcindemus, & voluntario naufragio addicemus? Sed obiicitur mihi cita mors cum peruenero in hoſtium manus? hoc ſi ita eſt futurum, quid faciam lucri, ſi quod ab hoſte metuo, hoc mihi ipſe inferam? fieri enim poteſt vt deſæuiat hoſtilis ita, id nõ aliter ſe habeat ac ſi quis gubernator metu tempeſtatis, quam præuiderit, nauem fluctibus obruendam curet. An verò quòd ſupplicia grauiora ſit exacturus hoſtis, ideò putatis anteuertendum: an quia fortis & intrepidi animi cenſetis argumentum, mortem ſibi cõſciſcere? ſed ita ſe gerere imbecillitatis potius habendum eſt ſuffugium, non trophæum virtutis. Sit igitur apud nos conſtitutum, id neque eſſe fortitudinis, nec habere aliquod momentum vtilitatis. Quid enim adiungam violati depoſiti religionem? Deus theſaurum dedit optimum, incluſum illud quidem in hoc fictili vaſe, idque cuſtodiendum dedit, pro arbitrio, tempeſtiue repetiturus. Nunquid in vtroque crimen vel abiiçere depoſitum non repoſcenti qui dederit, vel negare repoſcenti? Pœna infamiæ eſt ſi quis homini depoſitum non red-

diderit: quanto magis violare Dei depoſitum? anima in corpore depoſitum eſt, quã vt inutilem nobis remittimus, atque domo pellimus, corpúſque ipſum ſui gratia ſpoliamus atque in terram reſoluimus. Cur hinc exeundi præceptum non exſpectamus? Miles non diſcedit à caſtris, niſi accepta teſſera; ſerui imperio domini retinentur: ſin aliter fecerint, alter deſertor, alter fugitiuus eſt. Qui ſeruus herum fugerit pœnæ eſt obnoxius, quanquam improbum fugerit. nos cùm omnium optimum fugimus, poſſumus non aſtringi impietatis flagitio? hæc ille longè præclarè & eruditè, vt nihil apud Platonem vel ſapientes alios eruditius.

Appendix.

Fortunæ virtutem ſuperans. Mirum quantum pagani veteres fortunæ, tanquam numini tribuerint. Ex multis nos pauciora. Sic Ouid.

Rara quidem eſt virtus quam non fortuna gubernet,
Quæ maneat, ſtabili cùm fugit illa pede.

& Horatius:

Fortuna ſæuo læta negotio
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores
Nunc mihi, nunc alijs benigna.

Plautus pſeudolo:

--- profectò hocce erit
Centum doctum hominum conſilia ſola hæc deuicit dea
Fortunæ, atque hoc verum eſt, perinde vt quiſque fortuna vtitur,
Ita præcellit, atque ſapere eum omnes dictitant:
Bene vbi quid conſultum dicimus accidiſſe
Bene: hominem autem eſſe declaramus: ſtultum autẽ cui venit malè.

Sed & Salluſt. in Catilina: fortuna in omni re dominatur: ait Denique Q. Curtius lib 8. Quis neget eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Fortuna rebus famam, pretiúmque conſtituit, & militiæ probrum plerumque venit in gloriam.

Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam.] Verſiculum hunc placet ita immutari,

Ciuili vndantem ſanguine fractus humum.

Nam vox, Pharſaliam, non bene quadrat ad hunc numerum, vt cuius antepenultimam ſemper productam reperias apud Lucanum & ceteros. M. Bruti opinionem fuiſſe merum ac pernicioſum Romanorũ veterum deliriũ intelligimus, quo

plures viri etiam graues laborarunt, quod ex Seneca, Plinio Secundo, Plutarcho meminimus. Val. Maxim. c. de amore coniugali, Tuos caſtiſſimos ignes, Portia, M. Catonis filia, cuncta ſecula debita admiratione proſequētur: quæ cū apud Philippos victum & interemptum virum tuum cognoſceres, quia ferrum non dabatur, ardentes ore carbones haurire non dubitaſti, muliebri ſpiritu virilem patris exitum imitata, ſed neſcio an hoc fortius, quod ille vſitato, tu nouo genere mortis abſumpta es. Sic Martialis,

Coniugis audiſſet fatum dum Portia Bruti,
Et ſubſtracta ſibi quæreret arma dolor,
Nondum ſcitis, ait, mortem non poſſe negari?
Credideram ſatis hos vos docuiſſe patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas,
I, nunc & ferrum, turba moleſta, nega.

Coniunge exemplum de Aria, Pæti Tharſeæ vxore apud Plin. Secund. 3. epiſt. 16. de qua & Martialis,

Caſta ſuo gladium cum traderet Aria Pæto,
Quem de viſceribus traxerat ipſa ſuis, &c.

Et vereor ne quis hîc me putet nimis diligētem, quare ad alia propero. Redeo ad inſtitutum M. Bruti vetus inſania de ſe ipſis tam prauè ac nequiter iudicantium nuſquam plus haberi debuit, quàm ſapientum iudicium. Ex multis profero vnum inculpatum. Solon cùm Athenas Piſiſtratus occupaſſet, videretque conatum omnem ſuum fruſtrà eſſe, pro libertate arma, & ſcutum ante fores curiæ ponens, ô patria, inquit, tibi & dictis & factis opitulatus ſum: atque ita domum abiit, in poſterū quieturus: mihi meritò videtur graue illud Velleii Paterculi lib. 1. vbi de Cæſare: ineluctabilis fortunæ vis, cuius fortunam mutare conſtituit, conſilia corrumpit. Itémque: Quippe ita res habet, vt plerúmque qui fortunam mutaturus eſt Deus, conſilia corrumpat, efficiátque quod eſt miſerrimum, vt quod accidit, etiam meritò accidiſſe videatur. Hæc Paterculus. Idem iudicium M. Tullii in Ligariana defenſione: Mihi quidem, ait, ſi proprium & verum nomen noſtri mali quæritur, fatalis quædam calamitas incidiſſe videtur, & improuidas hominū mentes occupaſſe, vt nemo mirari debeat humana conſilia diuina neceſſitate eſſe ſuperata. Loquitur de victis Pompeianis, victore Cæſare: hoc adiungo, ad ſententiam carminis perpoliendam. Alterum lædere ius prohibet, ſic neque ſeipſum permittitur. Ita D. Auguſtin. Innocentia

vera eſt, quæ nec ſibi, nec alteri nocet, quoniam qui diligit iniquitatem odit animã ſuam: & nemo non priùs in ſe, quàm in alterum peccat. Bene D. Paulus ad Epheſ. 6. Carnem ſuam nemo vnquam odio habuit. Referre poſſis huc quod Seneca conſolatione ad Polybium. cap. 3.

Ab eo viri ſapientes abhorruerunt, adeóque Romani iuris auctores. Scilicet alteri non parceret qui ſibi ipſi nõ pepercit, l. 3. §. ſic autem, in fi. D. de bon. eor. qui ante ſenten. Sic enim Martian. Qui ſibi non pepercit, multò minus alii parceret. l. omne delictum, §. qui vulnerauit, D. de re milit. l. cùm autem, §. cùm excipitur, D. de ædilit. edict. malus ſeruus creditus eſt qui aliquid faciat quò magis ſe rebus humanis extrahat, puta ſi laqueum torſit, ſi medicamentum pro veneno bibit, præcipitemve ſe ex alto miſit, aliudve quid fecit, quo facto ſperarit mortem præuenturum, tanquam nihil non in alium auſurus qui hæc aduerſus ſe auſus eſſet. Video ego mortis ſpontaneæ conſilium probari apud Plinium Secundum, lib. 1 epiſt. 2. huc videntur attinere hi mimi veteres.

Heu quàm eſt timendus qui mori tutum putat!
Crimen relinquit vitæ qui mortem appetit.
Mori eſt neceſſe, ſed non quoties volueris.

Locus apud Gratianum elegans 23. q. 5. ex ſcriptis Auguſtini in Ionam: non eſt noſtrum, ait mortem arripere, ſed illam ab aliis libenter accipere: vnde & in perſecutionibus mihi non licet propria perire manu, abſque eo vbi caſtitas percellatur, ſed percutienti colla ſubmittere. Idem Auguſtin. contra Petilianum: non veneramur nomine martyrum eos qui collum ligauerunt. Verùm vt ad metam properemus, ſapiunt qui fortunæ vices ferre conſtanti poſſint animo, non qui rebus deſperatis conſilia quærunt animam euocandi, & vitæ nobis vſuram permiſſam anteuertendi.

Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam.] Vellem ita verſiculum leui aliqua mutatione corrigi,

Ciuili vndantem ſanguine fractus humum.

niſi quis ita malit, Olympiodor.

Ciuilis plenam ſanguinis Æmathiam.

nempe quod nomen Pharſalia, producit antepenultimam, vt apud Lucanum maximè. ſic enim lib. 1. de bello ciuili.

Hac mercede, duros Pharſalia campos Impleat, & lib. 6.
Qui iuga deuexus Pharſalia porrigit Æmus, Item in 7.
Spectari è toto potuit Pharſalia mundo. & paſſim ſequentib.

Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

ADoleſcentis eſt ingenioſi proſopopœia, quæ multis aliis communis eſt: quibus ſi quid ſuppeteret ad ſtudiorum progreſſum, non ſanè ita hærerent in puluere, ſed abſolutam aliquam perfectámque diſciplinarum cognitionem obtinerent. At quia ſumma laborant inopia, non poſſunt vltrà prouehi: neque enim parentes habent, aut cognatos, aut alios etiam beneficos ſtudiorum liberalium nutricios, qui ſumptus

neceſſarios ſuggerant. Notiſſimum illud Iuuenalis:

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Idémque: *---cantare ſub antro*
Pierio thyrſumvé poteſt contingere ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte diéque
Corpus eget: ſatur eſt cum dicit Horatius ohe.

Excurſus in miſeram adoleſcentum feliciſsimi ingenij conditionem.

Sed ne tranſiliam tam oſcitanter eam vulgatam & ſolemnem ſtudioſorum penè innumerabilium querelam, qui miſeram ſuam fortunam vitæque genus incuſant: quot quæſo iã olim & hoc noſtro tempore adoleſcentum myriades eſſe conſtat, in quibus ea ſit ingenii dexteritas, vt ad liberalem omnem diſciplinam non imbuti, ſed ficti à natura eſſe videantur? At in puluere cœnóque miſero hærere coguntur, & cùm meliores fruges non poſſint, ſiliquas aſſectantur, imò verò cùm grauibus & moleſtis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenii mentíſque penè diuinæ pennas expeditas & alacres habeãt, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem, vel certè Mæcenatẽ beneficum nanciſci poſſunt, qui nodum, qui ſaxum illud egeſtatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ impedimentum tollat. Quis laborioſum & induſtrium Cleanthem in hiſtoriis laude dignum non cenſeat, qui noctis magnam partem in aqua haurienda impendebat, quò ſibi victum compararet: interdiu vero Chryſippi doctrinæ operam daret? Nam ne longiùs abeam, nullus noſtrum eſt cui compertũ non ſit vbiuis gentiũ permultos eſſe ſtudio addictos adoleſcentes, qui incredibili amore flagrent eas capeſſandi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen arctiore nimíſque violenta paupertatis remora ſic interdum prohibentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quæ ad hoc iter conficiendum neceſſariæ ſunt ad artes quaſdam ſordidas, tamquam in piſtrinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide compelluntur: vel ſi quid ſpei reliquum ſit, non tamen poſſunt emergere, niſi deuorẽt infinitas in ſtudio perſequendo moleſtias. Nam aut pædagogiæ onera ſuſtinẽt (qua conditione, ſi cũ aliis conferatur, nulla alia miſerior) aut deterius aliquod ſubire munus & viliores, quaſdã partes imò verò labores indignos literatis hominibus perferre a[c] pati coguntur. Quæ ingenia certe acuta per ſe & viuida, ſe[d] inopiæ tamen nimis moleſtiis ſopita nimium ac languida [ſi] quis liberalia nimo iacẽtia excitaret, nõ dubium eſt quin lon-

Pædagogi miſeris.

gè plures haberemus in rebus Theologicis exercitatos, gra-
ues profectò & eruditos Iuris vtriuſque conſultos, fidos &
perſpicaces Medicos, Doctores longè plures in omni litera-
rũ genere, Mathematicos, Phyſicos, Logicos, Oratores, Poë-
tas, Grammaticos, ad Reipub. non minimũ & ornamentũ, &
adiumentum. Quod cùm ita queror, neſcio profectò an di-
cere auſim quæ mihi nũc in mentem veniunt: nẽpè huic ino-
piæ diligenter, magnáque liberalitate fuiſſe iam olim occur-
ſum à noſtris maioribus ſapientibus certè ac piis hominibus,
qui tot ſcholas hac in noſtra Pariſienſi Academia(vt de cæte- *Multæ in Pa-*
ris taceã) à fundamentis excitarunt, legibus & inſtitutis infor *riſienſi Aca-*
marunt, reditibus etiam ac cẽſibus annuis locupletarunt: quas *demia ſcholæ.*
opes rebus primùm iis quæ ad Religionem pertinent, & pau-
peribus alendis, iiſque quibus nimis eſſe arcta ſupellex, aſſi-
gnari voluerũt. Quæ pia certè & Chriſtianis hominibꝰ digna
beneficẽtia, inſtitutióque liberalis, mirũ quàm hodie immu-
tata ſit. Hunc enim adoleſcentum ſtudioſorum & pauperum
cenſum neſcio qui ſcholarchæ malis artibus interdum occu-
pant: ex quo fit, vt quæ iuſtè conferri debebant in vſus publi-
cos miſerè ab iiſdem & iniquè rapiuntur: nec iã inopes ii ad-
mittantur, quos ſolos participes eſſe par erat huius munifi-
centiæ, ſed ignaui quidam ventres impunè ſanctos illos redi-
tus depeculentur. Sed de his aliâs fortaſſe commodiùs. Lapis
paupertatis eſt ſymbolum, propter grauitatem & difficulta-
tem ponderis. Citatur à multis hic ſenarius:

ὐδὲν πενίας βαρύτερόν ἐστι φορτίον:

Nullum penuria eſt onus moleſtius.) Dextræ etiam lapis adhæ-
rens, referri non incommodè poteſt ad impedimentum ſcri-
bendi. Nam præ inopia nihil eloqui poteſt, vel ſcriptis man-
dare adoleſcens, fortunæ bonis omninò deſtitutus. Et certè
talis futurus erat Virgilius, taliſque Horatius, niſi liberalita-
tem Mæcenatis fuiſſent experti. Per alas ſiue pennas, vigo-
rem ingenii & acumen intellige.

Appendix.

Ait hic noſter paupertatem ſummis obeſſe ingeniis: quo
verbo puto intelligi egeſtatem, duris in rebus vrgentem, vt
poëta loquitur. Pauper enim dictus à paruo vel pauco ære. at
egens, cui nulla gens vel qui nullius familiæ, quaſi exgens, vt
apud Grammaticos veteres, ait Seneca, epiſt. 17. non eſt quod

Paupertas nos à Philoſophia reuocet, ſed ne egeſtas quidem. Idem epiſt. 59. Quanta nobis verborum paupertas, imò egeſtas ſit, nũquam magis quàm hodie intellexi. Plin. Secundus lib. 4. epiſt. 18. exprimere tentaui latinè epigrammata tua, in deterius tamen accidit hoc, primùm imbecillitate ingenii mei, deinde inopia, ac potius, vt Lucretius ait, hac egeſtate patrii ſermonis. M. Tullius 2. in Antonium: modo egens, repente diues. Sed de verborum differentia ſatis, ad rem veniamus. Iure canonum rectè conſtitutum, vt omnis ſordes ab Eccleſia remoueretur, ſed in primis exactio pretii pro docendi facultate, quamquam id iam olim ex aliqua conſuetudine, vel vtentium more receptum eſſet, id enim ſapere ſimoniam canoniſtæ aſſeuerant, vt Abbas c. 1. ext. de magiſtr. Non minus conſultò prouiſum conſilio primùm Laterano, deinde pancelticis comitiis Aurelianenſib. vt præceptori Grammatico, & Doctori Theologo præbendæ fructus adſignarentur, vt iuuentus in litteris humanioribus informaretur, & Chriſtianus populus fidei ſanctæ rationem addiſceret. Me non fugit quod quãquam pauper, non egens tamen, αὐταρκὴς alioqui facilius aliquantò ad Philoſophiam perueniat. At contigit Platoni & Ariſtoteli, in magna rerum copia beatis, vt Philoſophiæ cultum aſſumerent: ſed hæc verborum philoſophia, non morum fuit. Diogenes ſanè, treſſis homo, ac diobolaris, pallio tenus philoſophus, nec tam propoſito animi, quã neceſſitate. Ariſtippus, ſcurra nitidus, benéque pexus in aula regia. Cleanthis iuuenis induſtria, & laudabile ſtudium meritò laudari debet, cuius ἡ πενία τὴν σοφίαν ἔλαχε. Quid multis? Laudat paupertatem Seneca ſplendidè & magnificè, ipſe tamen in ſumma rerum affluentia diues: quibus non reſignauit, niſi cum morti proximus eo ſibi nomine inuideri ſenſiſſet. Nec enim abiecit, vt qui facto naufragio ad pallium ſeſe contulerunt.

In Occaſionem.

EMBLEMA CXXI. διαλογιστικῶς.

LYSIPPI hoc opus eſt, Sicyon cui patria. tu quis?
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis ſtas? vſque rotor. talaria plantis
Cur retines? paſſim me leuis aura rapit.
In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua eſt poſterior capitis?
Me ſemel alipedem ſi quis permittat abire,
Ne poſſim apprenſo poſtmodò crine capi.

Tali opifex nos arte, tui cauſſa edidit, hoſpes:
Vtque omnes moneam, pergula aperta tenet.

Fons Emblematis.

ID ſumptum è Græco Poſidippi Epigrammate, quod ſic ha-bet:

τίς πόθεν ὁ πλάστης, Σικυώνιος· οὔνομα δὴ τίς,
Λύσιππος. σὺ δὲ, τίς, καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας, ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς, ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν, ἀνδράσι δεῖγμα
ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν, ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ Δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει.
τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν,
οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Eraſmus eoſdem verſus paraphraſticôs reddidit, id eſt, mu[lt]ò paulò fuſiore, in Prouerb. Noſce tempus. Auſonius in Epigrammatis eodem fermè argumento deſcripſit Occaſionem, ſed huic comitem fecit metanœam, id eſt pœnitentiam. qua de re Politianus cap. 49. Miſcellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. Admonemur hac icone occaſionem, cùm ſeſe offerat, ſtatim eſſe arripiendam: eius enim tanta eſt opportunitas, vt plerumque ex voluptate triſtitiam, ex damno lucrum, ex honeſto inhoneſtum efficiat: & contrà: breuitérque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuum habet momentum, vt non ab re veteres eam donaſſe diuinitate videantur. Occaſionem Cicero definit libris De inuentione, partem temporis, in ſe habentem alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem. Eam qui oblatam arripiunt, quíque cùm maximè tempus poſtulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi ſapere dicuntur. Quædam enim ſunt eius generis, vt quanquam honeſta per ſe & vtilia videri poſſunt, niſi tamen tempeſtiuè fiant, planè vileſcunt. M. Cicero 3. Antoniana Cæſaris Octauii virtutem verbis auget, quòd oportuno tempore periclitantem Remp. iuuerit. Sic enim: C. *Cæſar adoleſcens, incredibili ac diuini quadam mente atque virtute, cum maximè furor arderet Antonij, cumque eius à Brundiſio crudelis & peſtifer reditus timeretur, nec poſtulantibus, nec cogitantibus, nec opinantibus quidem nobis (qui*

Vis occaſionis.

beri poſſe non videbatur) firmiſſimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorem, quod præter omnium ſpem breui tempore bellum contra piratas ſuſceptum confecerit. Prò dii immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus, tam breui tempore lucem Reip. afferre potuit, &c. Et Æneas Virgilianus Didonem laudat quòd ſola miſeris Troianis opem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

O ſola infandos Troiæ miſerata labores,
Quæ nos relliquias Danaum, terræque, mariſque
Omnibus exhauſtos iam caſibus, omnium egenos
Vrbe, domo ſocias-----

Lyſippi hoc opus.] Lyſippus ſtatuarius ex Sicyone vrbe Peloponeſi, multis variiſque ſuæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut ſculperetur, præterquàm ab Apelle & Lyſippo. Horat. Epiſt. 2. Lyſippus.

Edicto vetuit, ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia.-----

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cunctis domans.) Deſcriptio eſt Occaſionis, per articulum, punctum & momentum intellige breuiſſimum. Prouerb. Temporis punctum.

Voluit hic exprimere Græcum epitheton, πανδαμάτωρ ὁ καιρός. rebus enim permultis cauſam & initium dat Occaſio, eadem potentem è paupere facit, ait Menander,

πολλῶν ὁ καιρὸς γίγνεται παραίτιος,
Eſt cauſa multorum apud homines Occaſio. &
καιροῦ τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα.
Occaſionem nactus inops multum poteſt.

Imo & ſtrenuos facit qui non erant.

Cur pinnis ſtas?) Hoc ſignificatur, volaticam eſſe & fluxam occaſionem, idcircòque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur. Occaſio volatica.

nouacula.) culter raſorius: quo etiam acutiſſimum momentum temporis exprimitur. Nouacula Occaſionis.

In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula.) Fuit & fortunæ ſimulachrum pilæ inſiſtens nouacula, cum nauali clauo, & copiæ cornu. Nouacula ſignificat fœlicitatis amputationem: pila eius volubilitatem: clauus, vitæ noſtræ curſum ſub eius Fortuna pilæ inſiſtens cum nouacula.

Calua Occaſio à tergo.

ditione cornucopiæ, bonorum largitionem.

Acutum omni acie hoc ſignum, &c.] Mutationem repente aſ-ferre occaſionem Menandri docet monoſtichon,

τάχισθ' ὁ καιρὸς μεταφέρει τὰ πράγματα.

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Fronte capillata, ſed poſt Occaſio calua eſt.

Nam poſt neglectam occaſionem, ea frui non amplius licet. Καιρὸς recaluaſter occipitio à coma libero, capillis in ſupercilia diffluentibus olim pingebatur, talémque prius finxit Sicyonius ille plaſtes Lyſippus. Demoſthenes Epiſtolis de Concordia, eandem ſententiam Athenienſibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἐλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυναμένων κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Reſpexit huc Pindar. Pythion. 9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν: id eſt, Occaſio ſimiliter totius negotii perfectionem in ſe habet. Athenagoras pro Chriſtianis, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀέρα τὸν Δία λέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Cicero 5. Philippica: *Minimis momentis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni caſu Reip. tum in bello.* Et in 6. Dies affert & hora magnas clades, Horat. primo Epiſt. ad Bullatium:

Tu quamcumque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata ſume manu nec dulcia differ in annum.

Ouid. 1. De remedio:

Sed propera. nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis item:

Non bene diſtuleris videas quod poſſe negari.

Prouerb. Premenda occaſio: & Capere crines.

alipedem.] celerem & velocem, quaſi alas pedibus habētem. Auſonius, de ætatib. animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex] Admonet ſpectatorem imago, docétque cuius rei gratia, & propter quam cauſſam locata ſit in loco vndique patenti, ſcilicet, vt omnes & quoſcumque obuios ſui negotii, admoneat & doceat.

pergula.] Plin. 35. de Apelle: perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus. Lactant. 1. c. 22. ex Lucilio,

Pergula pictorum veri nihil, omnia ficta.

Appendix.

Me ſemel alipedem.] Intellige de motu præcipiti occaſionis, alioqui, quod in iure dicitur, *Mora modici temporis non nocet*, l. ſi debitori, 21. D. de iudic. vel quod Ouidius,

Faſt. 5. *Differ, habet paruæ commoda magna moræ.*

Sunt tamen res quædam in quibus rapienda potius conſilia ſunt, quàm quærenda, quod dixit veterum vnus. Exempla in tumultu, naufragio, incendio, in quibus mora omnis vel minima, periculoſa. Comatam in fronte occaſionem dicit hîc, ita vt facies eius nuſquam appareat, quare Græcis etiam ἀφορμὴ dicta, & quis vmquam occaſionem vidit, niſi ferè eodem momento abeuntem? Hinc verbum occare, & nomen occa: quamquam occaſio deflectitur ex ob, & caſus Veterum exempla non deficiunt. Gyges, occaſione data vſurpauit regnum Candaulis, & regem interfecit qui vxorem nudam exhibuiſſet. Occaſionem ſtuprandæ Lucretiæ arripuit Sextus Tarquinius, quia cùm Romanis principibus Ardeam obſidentibus audiſſet à Collatino marito ſuam vxorem pudicam impenſe laudari. Ad Capreæ paludem diſcerptus Romulus arrepta occaſione. Et occaſione Lucretiæ violatæ pulſi Tarquinii, & mutata Reip. forma. Plebis ſeceſſio in ſacrum montem extorſit à patribus tribunos, & ſic ſeſe vindicauit à contemptu patritiorum. Decem-viri ſublati occaſione corruptæ Virginiæ, De exſcindenda Carthagine Cato conſilium cedit; occaſione ficuum quas patribus oſtendit. Cæſar Gallis ſubegit occaſione factionum inter Heduos & Sequanos. Occaſione mortis Cæſaris ſenatus auctoritatem ſuam amiſit, & populus quaſi furens ad libertatem proclamauit. Rixæ implacabiles inter Octauium & Antonium, occaſione vxoris Antonii, quæ ſoror Octauii, Quin & occaſio dedit exitio Heliogabalum, Baſſianum, Caligulam, Domitianum, Maximianum, Gallienum. Et ſexcenta occurrunt alia, quæ non niſi in maiore otio poſſim cumulare. Cicero pro Murena: *Dies intermiſſus vnus, aut nox interpoſita ſæpe turbat omnia: & parua nonnunquam commutat aura rumoris.* Plinius lib. 1. epiſt. 8. pleraque quæ

ſunt agendæ rei neceſſaria, eadem perfecta, nec vtilitatem pa-
rem, nec gratiam retinent. Idem epiſt. 9. ſequ. ad finem: Tu
ſtrepitum iſtum, inanéſque labores, vbi primùm fuerit occa-
ſio, relinque, téque ſtudiis aſſere. Pulcrè Tull. ad Brutum:
deſiderabam nonnullis in rebus prudentiam & celeritatem:
qua ſi eſſemus vſi, iampridem rem recuperaſſemus: non enim
ignoras quanta ſint momenta in Repub. temporum, & quid
interſit idem illud vtrum antè, an poſt decernatur, ſuſcipia-
tur, agatur. Omnia quæ ſeuerè decreta ſunt hoc tumultu, ſi
aut quo die dixi ſententiam, perfecta eſſent, & non ex die in
diem dilata: aut quo ex tempore ſuſcepta ſunt, vt agerentur
non tardata, & procraſtinata, bellum nullum haberemus. Fa-
cit huc Val. Max. lib. 7. cap. 2. De Scipione Africano, qui di-
ctitabat, cum hoſte non aliter eſſe confligendum, quàm aut ſi
occaſio veniſſet aut neceſſitas incidiſſet: nam & proſperè ge-
rendæ rei facultatem omittere maximam dementiam eſſe.

F. Morelli Corollarium.

Occaſio Græca dictio eſt, vt docuimus & ſcripſimus alibi,
ὁ καιρός. artic. adiuncto nomini, & mutatione literæ caninæ
in ſibilum more Rom.

In ſubitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

E F F V S O *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inſtat cornua? Faunus ait.

EX Polieni auctoris Græci Stratagematôn lib. primo tractum id Emblema video: ſententiam ita reddere ſum conatus: Pan Bacchi dux fuit: Is Pan primus aciem inuenit, quam phalangem nominauit. Dextrũ etiam & ſiniſtrũ cornu inſtituit: quæ cauſſa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hoſtes intercepit. Cùm enim aliquando qui miſſi fuerant exploratum, retuliſſent hoſtes in altera ſyluæ concauæ parte caſtra metari: Pan eo accepto nũcio ſuis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent, quibus ita conclamantibus, locis cauernoſis ſonus exceptus multò quidem maior exauditus eſt. quare perculſi metu hoſtes,

Origo certiſſima Emblematis.

Pã dux Bacchi, & eius inuentum.

" ſtatim ſe in pedes coniecerunt. Quo ſtratagemate cùm Pan
" fuerit vſus, Echo Pani amica eſſe fingitur: ideóque vani no-
" cturnique terrores Panici dicuntur, hæc ferè Polyænus. Alii
verò ad hunc modum explicant, ſed non ita ſcitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana paſtorum Deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere vſque adeò impotentes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vſu venire ſolet in exercitu, cùm nulla mouente cauſſa equi atque homines perturbantur. Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & ſine ratione factis: ita enim nonnumquam greges atque armēta pauere videntur, cùm ſonitus aliquis vel ſtrepitus ſurgit in ſyluis, aut è ſpeluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus eſt in M. Antonii vita: quo loco tractat expeditionē Parthicam. magnus enim metus inceſſit Antonii milites, ob aurea quædam vaſa Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic error Gallos inuaſit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi acceſſerant. Terrores quippè, inquit, nulla certa cauſſa exiſtētes à Pane oriri produntur. Silius lib. 13. Punicorum ſcribit hoc terrore Panico Annibalem fuiſſe perculſum, cùm ad vrbis mœnia acceſſiſſet, eam expu-

Panici tumultus ac terrores.

" gnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectum eſ-
" ſet paſſa, temporibus Perſei Macedonum Regis: vulgò ru-
" mor increbuit, hoc quaſi oſtento regis mortem ſignificari.
" Quæ res effecit, vt Macedones conſternarentur, ipſique Romani animos ſumerēt. Itaque ἀληθές ἐστὶ τὸ θρυλλούμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id ſignificat Cicero pro Cæcinna: *Exercitus*, inquit, *maximi ſæpè pulſi fugatique ſunt terrore ipſo, impetuque hoſtium, ſine cuiuſquam non modo morte, ſed etiam vulnere.* Huc refert prouerb. *Panicus caſus*: &, *Inanis metus*: &, *Multa belli inania*: Diodor. lib. 1. ea de re nonnihil. Quid ſi quis referat ad eum pauorem; *qui omnem ſapientiæ vim ex animo expectorat*, vt ait ille? vel ad conſternationem terrorémque, cui viri etiam fortiſſimi non poſſunt eſſe aliquando pares, non videbitur abhorrere fortaſſe à mente Alciati. Rectè ſiquidem Pindarus:

-----φόβος ἀνδροδάμας
ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν·
Timor virorum domitor fortitudinem animis ademit.

Effuſo agmine.) diſperſo exercitu & perturbato.

Faunus.) Pan, cuius cornua credebantur terrorē immittere.

Appendix.

Opinio ſanè præceps ac volatica, & quæ Ariſtoteli non temere comparatur cum ſtatuis Dædali volitantibus, ea perinde ſe habet vt fama,

——malum quo non aliud velocius vllum,
Mobilitate viget, viréſque acquirit eundo:
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturque ſolo, & caput inter nubila condit.

Et quid tandem? opinio ſæpe terrorem inducit, híncque conſternationem, quæ ſapientiam omnem ex animo expectorat. Nos non deficit exemplum domeſticum proximi tumultus infanda ſuſcepti occaſione: nam qui in maxima trepidatione præfuerunt, omnia terroribus miſcuerunt, dum ſuppetebant cataphracti centum, iactabant mille: ſi trecenti vel quadringenti pedites, aiebant eſſe decem, aut duodecim millia: exterorum copias, auxiliares non niſi multitudine innumerabiles habere ſe dicebant: imo tanquam caſtra Xerxis, aut Turcis principis magno apparatu nobis obiiciebant, ſed quid illis inflabant cornua? vanitas, impoſtura, perfidia, furor, rabies, & mentita iniquitas ſibi. Vt hæc miſſa faciam, ſuccurrit illud apud Ouid. Penelopes ad Vlyſſem.

Quando ego non timui grauiora pericula veris:

& deinceps.

In te fingebam violentos Troas ituros,
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIIII.

INGENTES *Galatûm ſemermi milite turmas,*
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primum hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſociis, Occideramus, ait,
Bellua ſeruaſſet ni nos fœdiſſima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

Antiochi ſtratagema in Galatas. HIſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quada[m] quæ inſcribitur, Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ig[no]raret Antiochus, cui cognomẽ Soter erat, & corporis viri[bus]

& audacia inſtructos eſſe Galatas, illorúmque multitudinem innumerabilem videret, ſpem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis exiſtentibus. Itaque iam de fœdere ineundo pacíſque conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generoſi, & inſtruendæ aciei peritus iuſſit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultiſſimè tenere, ne ex acie apparentes hoſtibus fierent conſpicui: vbi verò manus eſſent conſerẽdæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterẽt, Elephãti in Galatas fecerunt impetum; ipsíque equi ferociam Elephantorum nòn ſuſtinentes, ſeſſores dorſo excuſſerunt. Ad extremum itaque Antiocho ceſſit victoria: ideóque Macedones regem victorẽ coronabant, lætúmque Pæana canebant. Ille tamen effuſis lacrymis dixiſſe fertur: αἰσχυνώμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἑνδέκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐπέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; ἐπί τε τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι. hoc eſt, Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus ſalus in hiſce vndecim ſtetit belluis, adeò vt niſi ſpectaculi nouitas hoſtiũ animos terruiſſet, quid tandem in eos potuiſſemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephantẽ iuſſit ſculpere. Hoc exemplo belli duces potiſſimùm notantur, qui ſæpiſſimè honeſto vtile anteponunt. Antigonus rogatus, quo modo eſſent hoſtes aggrediendi, dixit: aut dolo, aut vi, aut apertè, aut inſidiis. Sed improbiùs Lyſander, qui exprobranti cuidã artes & dolos quibus in prælijs vteretur: Si, inquit, leonina pellis ſufficere non poſſit, induenda certè vulpina eſt. Innuebat quidem ad artes confugiendum eſſe, ſi quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduerſatur ſententia, Damnum inquiẽtis præferendum eſſe turpi lucro: ſiquidẽ illud ſemel dolemus, hoc ſemper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium,

Imperatores ipſique principes ſæpe honeſto vtile preferunt.

Lyſandri aſtus.

——*dolus an virtus, qui, in hoſte requirat?*

quod noſtris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes eſſe debebat, magno noſtro malo plus quàm ſatis eſt, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Imperator Ethnicus & barbarus faſſus eſt ſe ſuperaſſe hoſtes non vi, ſed dolo, vnde & trophæũ iuſſit erigi: plerique verò Chriſtiani duces (quod grauatè dico) ſæpenumero dolis & inſidiis hoſtẽ circũueniunt, idq; virtuti bellicæ aſcribũt: nec eſt quod apud eos de vincẽdi via

Excurſus in fœderum & fidei violatores principes.

diſputetur, quę libet Martis alea vel aperta vel inſidioſa com
mittitur: ſicque,

Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtum.

Rex Sapor ſcribens ad Conſtantinum, apud Ammian. Mar
cellin. lib. 17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideóque Arme
niam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo cõpo
ſita fraude præreptam. Illud apud nos numquã acceptũ fui
quod aſſeritis vos exultantes nullo diſcrimine virtutis ac do
li, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Iſocra
tes in Panathenaico iniuſta bella ita exagitat: θαυμάζω δ' εἰ
τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γενομένας
μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥτ
τας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγά
λαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀν
δρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαι
ρουμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τῶ
ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρα
τεύμασιν ὁμοίους ὄντας· ταῦτα μὲν γὰρ ἐστὶν ἔργα πονηρῶν ἀν
θρώπων· τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖ
» βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειεν. i. Miror autem
» qui ſunt qui prælia & victorias præter ius & æquum partas
» non turpiores, & pluribus plenas eſſe probris exiſtiment, qu
» clades ſine ignauia acceptas: præſertim cùm ſciant magno
» exercitus, quamuis ſceleratos, ſæpè ſuperiores eſſe viris ho
» neſtis, qui pro patria pugnare non dubitãt: quos laudari mul
» tò ſit æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mor
» tem oppetere non recuſant, conductitiis militibus ſimile
» nam hæc facta ſunt hominum improborum. Quòd verò bo
» ni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui ſtudent iniuriis in
» ferendis, præliantur, id Deorum incuriæ fortaſſis eſt tribuen
dum. Cæterum cum hoc Antiochi ſtratagemate, coniung
hiſtoriam certè nobilem de Megarenſib. qui afflicti ab Anti
patro ad exitium vſque, illéque vteretur elephãtis, excogita
runt porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos i
elephantorum gregem immiſſos. quo facto elephanti ſtati
in fugam coniecti, victoriam Megarenſibus reliquerunt. E
quidem nullum animal eſt æque inuiſum elephanto atqu
porcus, adeo vt eius præſentiam nullo perferre modo poſſi
atque cum primum audit grunitum, fugam elephas arripia
Cæterùm veteres in bellis multum fuiſſe vſos elephãtis facil
eſt videre apud auctores rerum antiquarum. Amm. Marce

Stratagema Megarenſium.

De elephantis ex Ammiano.

[i]n.lib.19. Lux nobis aduenit mœſtiſſima, Perſarum manipu-
[l]os formidatos oſtentans, adiectis elephantorum agminibus,
[q]uorum ſtridore, immanitatéque corporum nihil humanæ
[m]entes terribilius cernunt. Item eo lib. vbi de pompis fune-
[b]ribus filii regis Chionitarum Grumbatis, in obſidione Ami-
[d]æ vrbis baliſta perfoſſi: Occidentali portæ, inquit, oppoſiti
[ſ]unt Segeſtani, acerrimi omnium bellatores, cum quibus ela-
[t]a in arduum ſpeciei elephantorum agmina, rugoſis horren-
[d]a corporibus, leniter incedebant armatis onuſta, vltra om-
[n]em diritatem tetri ſpectaculi formidanda, idem lib. 25. vbi
[d]e Iuliani in Parthos expeditione: Poſt hos elephantorum
[f]ulgentium formidandam ſpeciem & truculentos hiatus vix
[m]entes auidæ perferebant: ad quorum ſtridorem, odorém-
[q]uem & inſuetum aſpectum magis equi terrebantur: quibus
[i]nſidentes magiſtri, manubriatos cultros dexteris manibus il-
[l]igatos geſtabant, acceptæ apud Niſibin memores cladis, & ſi
[f]erociens animal vires exſuperaſſet regentis, ne reuerſum per
[ſ]uos, vt tunc acciderat, colliſam ſterneret plebem, vertebram
[q]uæ caput à ceruice diſterminat, ictu maximo terebrabant.

Galatum.] Galatæ ſiue Gallogræci, populi minoris Aſiæ, *Galatæ, qui.*
[P]hrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad.
[.]. & Iuſtin. lib. 25.

ſemermi milite. ſemiarmatis militibus.

fuderat.] diſiecerat. Liuius lib. 2. Exercituum fundit, fuſum
[p]erſequitur.

Lucarum boum.] Elephantorum, qui primùm ab Italis viſi *Elephanti*
[ſ]unt in Lucanis, vt ſentit Plin. lib. 8. cap. 6. & Solinus poly- *Luca boues.*
[h]iſt. cap. 28. itémque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lin-
[g]ua Latina: Luca bos, elephas: cur ita dicta ſit duobus mo-
[d]is inuenio ſcriptum: nam in Caii Ælii commentario erat, à
[L]ibycis Lucas, & in Virginii comment. ab Lucanis Lucas, ab
[e]o quod noſtri maximam quadrupedem, quam ipſi haberēt,
[v]ocarent bouem: & cum in Lucanis Pyrrhi bello, primùm
[v]idiſſent apud hoſtes elephantos, identidē quadrupedes cor-
[n]utas (nam quos dentes multi dicunt, ſunt cornu) Lucam
[b]ouem appellaſſe. Si à Libya dictæ ſunt Lucæ, Pantheræ &
[L]eones non Africanæ beſtiæ dicerentur, ſed Lucæ: ſi ab Luca-
[n]is dictæ, vrſi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego
[p]otius Lucas ab luce: quòd longè relucebant propter inau-
[r]atos regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres.
[V]ide Prou. Prius locuſta Lucam bouem pariet.

Proboſcis ſeu promuſcis.

proboſcis.] ἀπὸ τοῦ προβόσκειν, quod eſt antè paſcere. Pars e ſiue corporis porrectio naribus inhærẽs, qua vtitur Elephan tus tamquam manu. Plin. cap. 7. lib. 8.

Trophæum vnde.

trophæa.] Trophæum ἀπὸ τοῦ τρέπειν, à conuertendo: quò qui hoſtes in fugam conuerterat, trophæum merebatur: quo in loco publico conſpicuum erat, vt victoriæ ſignum. hinc il lud eſt Virgilii vndecimo Æneid.

Mezentii ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes ſanguine criſtas.

Barrus & barrire.

Bellua fœdiſſima barrus. Barrus, Elephas eſt, qui barrire dici tur: inde barritus, talis vox. Apul. Florid. 3. *Vt eſt Taurorum grauis mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorum triſtis bar ritus*, &c. ſed & pro clamore militari vſurpatur. Veget. lib. „ cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet at „ tolli, quàm acies vtraque ſe iunxerit. Corn. Tacitus: Sun „ Germanis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barri „ tum vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunan „ ipſo cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hîc fortaſſ legi *fidiſſima* quàm *fœdiſſima*: ſed in hoc ſcrupo tantillo im

Barritus cla-mor quis.

morari nolim. Amm. ſic lib. 16. Cornuti & Bracati vſu prælic rum diuturno firmati excipiunt eos, iam geſturiẽtes barritui „ ære vel maximum: qui clamor ipſo feruore certaminum à te „ nui ſuſurro exoriens paulatimque adoleſcens, ritu extollitu „ fluctuum cautibus illiſorum, idem lib. 26. de Procopio agen „ imperiũ fœdè ac miſerè mercato: pro terrifico fremitu quen „ barbari dicunt barritum, nuncupatum. Imperatorem ſtipa „ túmque de more conſentientes in vnum, reduxerunt ad ca „ ſtra. lib. ver. 31. ſic: & Romani quidem voce vndique marti concinnentes, à minore ſolita ad maiorem protolli, quan gentilitate appellant barritum, vires validas erigebant.

Vt ſuperaſſe iuuat.] Alluſio ad illud, *Lucrum pudori præſtat*: & Plauti in Trinummo,

Pol pudere, quàm pigere præſtat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Caſſiodorum lib. 1. Variar. ad Mar „ cellum Aduocatum fiſci: Non quoties, ait, ſuperes, ſed quem „ admodum vincas, inquirimus. Non quæras de poteſtate no „ ſtra, ſed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à part „ fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur, &c. Non minus rect „ Claudian. Honorium admonens, vt non quod liceat, ſed i quod deceat in vita priuata & publica ſpectet:

Non tibi quid liceat, ſed quid feciſſe decebit Occurrat.

Iuriſconſulti tradunt non modò quod liceat, ſed & quod
oneſtum ſit, videndum eſſe, l. ſemper, De ritu nupt. & l. 197.
e verb. ſign.

Appendix.

Quis paruis Magnum me ſuper impoſuit? Illud 3. Carmi Horatij
ccurrit.

——*deſine Magna modis tenuare paruis.*

e Tull. dicebat Cn. Pompeii gloriam non regionis vnius,
d orbis vniuerſi finibus eſſe terminandam. Et Alexander
acedo Iliada Homeri non ad tibiam, ſed tubam videri
n celebrandam. Et neſcio an poſſim huc adgregare illud
paminondæ elogium, de quo Iuſtin. *Vnus vir pluris fuit,
àm vniuerſa ciuitas.* Non abludit Salluſtianum hoc in Cati-
na initio, quo loco ait videri ſibi difficile *Hiſtoriam ſcribere,
uia dicta factis æquanda ſunt.*

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

AEREAM propter creuiſſe cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriaſſe coma:
Cùm ramo complexa, ipſúmque egreſſa cacumen,
Se præſtare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimirum breuis eſt hæc gloria: nam te
Protinus adueniet quæ malè perdet hyems.

Vnde Emblema petitum.

SCribit Guicciardinus Italus ſcriptor, id Alciati carmen af- fixum fuiſſe ianuæ cuiuſdam hominis Angli, qui factu- inſolentior ob proſperos rerum ſucceſſus, permultis inuiſun- ſe præbebat. Idem eſt apologus apud Petrum Crinitum, De honeſta diſciplina lib. 2, cap. 14. Sata eſt olim, inquit, cucur- bit-

ſita iuxta pinum arborem editiſſimam: cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cœli temperamento creuiſſet, laſciuire cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iámque in pinum ſerpebat, & ſuas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia poma & vireſcentia oſtentans. Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit, vt pinum auſa ſit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam ſupero, vtque foliis & virore præſto? Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata eſt cucurbitæ inſolẽtis audaciam; ſed reſpondit: Ego verò hîc multos calores & hyemes, variáſque temporis calamitates pertuli, adhuc tamen integra conſiſto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ cùm & frõdes concident, & viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandam felicitatem gloriantur, quíque plus habent oſtentationis & pompæ, quàm facultatum aut virium. Itaque nõ mirum videri debet, ſi dum ſe aliis præferunt, magníque videri volunt, ſeſe naſutis hominibus ridendos propinent, & tanquam ſicci quidam floſculi citiſſimè exareſcant ac decidant. Certè apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vt potè quæ cùm ventricoſam admodũ ſpeciem præ ſe ferat, multúmque identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt, vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo ſeſe habent Thraſones illi, fortunæ ſuæ momentaneæ iactatores, vel qui ſecundis ventis plus æquo turgeſcunt, neque aduertunt ſeueriſſimam illam Nemeſim, quæ de ſuperbis & faſtuoſis vindictam ſumit. Id apertis verbis Pauſaniæ, Simonides ab eodem conuiuio lautiſſimè exceptus ſignificauit. Rogatus enim vt quidpiam ex arcanis Philoſophiæ adferret in medium, vidénſque Pauſaniam rebus ſuis nimium fidere dixit: Memineris te in tanto rerum ſucceſſu hominem eſſe. At quæ eſſet verbi huius vis, quódque pondus, parum vidit Pauſanias. Itaque cùm ipſe iam in ſummo vitæ diſcrimine conſtitutus, mortem ſibi impendere intelligeret, exclamaſſe fertur: Quàm inani perſuaſione deceptus eram, qui Cœi hoſpitis ſaluberrimum conſilium ad me pertinere non putabam: vnde nunc miſerè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimia ſe efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt ſummo mane cubiculum ingreſſus pronunciaret, ἄνθρωπος εἶ φίλιππε. cuius rei faciendæ occaſionem fortaſſe dederat Archidamus Ageſilai filius; qui cùm à Philippo poſt partam victo-

In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pauſanias inſolens.

Philippus Macedo ex inſolenti moderatus.

riam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepiſſet, huic reſpondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe, haudquaquã reperies illam factam maiorem, quàm erat ante victoriam. Aliud, ſed vitæ priuatæ apponam exemplum in Mæna liberto Pompeii, quem inſectatur Horatius Epod. 4 Odo. Hunc populus indignabundus Romanos ludos è primis quatuordecim ordinibus ſpectantem, nuper ſeruum, nec modò ſæpe vinctum, ſed & verberatum, Ibericis funibus, duríſque compedibus peruſta latera cruráque habentem; quod etiam grauius eſt, magni alicuius delicti cauſa ſeruilibus affectum flagris: modò repentéque liberum, opulentum, ſuperbum, delicatum, præfectum claſſi aduerſus piratas. Carmen Horatianum quia ſit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen ad hunc locum multa obſeruari facilè poſſunt: primùm eos longè arrogantiores eſſe, qui nuper diuites euaſerunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus, quod notat Ariſtot. ſecundo de arte dicendi. Deinde ſæpenumero fieri, vt diuitiæ mentem perſtringant, vt hominem inſolentem reddant. quamobrem noſter Flaccus, *Stultitiam patiuntur opes*. & Publii mimus: *Fortuna quem nimium fouet, ſtultum facit*, vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam inſipiente fortunato intolerabilius: adeò verum eſt quod multorum eſt in ore, fortunam non ſolùm ipſam eſſe cæcam, ſed etiam eos quos amplexa ſit, cæcos efficere. Salluſt. *Res ſecundæ animum etiam ſapientum fatigant*. Virgil. 10. Æneid.

Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis.

Adhæc non poſſe non indignari viros bonos & cordatos alioqui, cùm vident abiectos, viles, improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri, potentiam conſequi, qua tamen indigni ſunt. Iuuenalis ſatyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat,
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt Satyram non ſcribere.

ſequitur]

Quid referam quanta ſiccum iecur ardeat ira, &c.

Sed in ſumma, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatum veniat: quod ſubinde debemus meminiſſe ne opprimamur incauti, nam fallacia ſunt & caduca quæcunque à fortuna pēdent, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magiſtratus, potentiæ: affluunt ſubitò, repentè dilabuntur, nullo in loco ſtabili fixa radice conſiſtunt: ſed incerto flatu hucatque illuc acta quos extulerunt in ſublime, decurſu improuiſo deſtitutos miſerrimè deiiciunt. Seiani fatum terribile imprimis & miſerum facilè occurrit, ſed quia iam alio loco adductum memini, facilè tranſilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narciſſo quodam liberto Claudii Cæſaris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrectarent, nec duci militiæ Plantio, laudato viro, parére vellent; Narciſſus ab Imperatore miſſus ſuggeſtum conſcendit, verbáque facturus pro concione ad milites, prohibitus eſt omnium acclamationibus, vſurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia: quia in Saturnalibus ſerui herili cultu induti epulari conſueuerant. Hoc autem dicterium nonnumquam in eos torquebatur qui ſuæ conditionis immemores, inſoleſcebant. Non eſt igitur prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus. timenda eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait. Cæterum ad hanc epigraphen, id adiungo, *Fortuna varietas.*

τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,
οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
ἢ περιέτρεψεν ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος.
ἐπὰν ἀπ' ἄκρου τις τοῦ καλῶς πράττειν δράμῃ.

quod ait Apollodorus Comicus. Sic vero Latinè:

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculoque non carent prælustria:
Nec vlla celſa tuta ſunt mortalibus,
Quæ euertere vel inuidia, vel tempus ſolet,
Fœlicitatis culmen vbi quis attigit.

Eodem ſpectant verba Hecubæ ad Vlyſſem ex Euripide.

οὐ χρὴ τοὺς εὐτυχοῦντας, εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί,
κἀγὼ γὰρ ἦν ποτὲ, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ' ἔτι,
τὸν πάντα δ' ὄλβον, ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο.

Non decet fœlices exiſtimare ſe fœlices ſemper fore. Eg
enim eram quondam, nunc non ſum amplius: cunctas ſ
opes dies vnica mihi abſtulit Citatur illud Menandri,

ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι:

quàm facilè cadunt qui ſecunda fortuna vtuntur.

Aeriam.] editiſſimam, altiſſimam: vt Virgil. in 1. Eclogâ:

Nec gemere aeria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. ——— *notaui*

Ipſe locum aeriæ quo congeſſere palumbes.

Aeriam propter.] i. prope aëriam pinum. Terent. Adelphi
Hîc, propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: *Hic vir clariſ-
ſimus qui propter te ſedet. L. Gellius, &c.* Ouid. 8. Metam.

Propter humum volitat, ponitque in ſepibus oua.

Appendix.

Ad id accedunt mimi quidam veteres, vt illud: *Cito ignomi-
nia fit ſuperbi gloria.* & hoc, Citò improborum læta in perni-
ciem cadunt. Salluſtius, Laſciuiam atque ſuperbiam alunt re
ſecundæ, & Seneca: Proſpera animos efferunt. Q. Curtiu
lib 2. fragilitatis humanæ nimia in rebus proſperis obliui
eſt. Et appoſitè Iuuenal. ſatyr. 2.

---iam nunc ad culmina rerum,
Iniuſtos creuiſſe reor; tolluntur in altum,
Vt lapſu grauiore ruant.-----

FED. MORELLI CORONIS.

Liuius lib. 35. *Quo diutius trahebatur bellum, variabant ſecun-
dæ aduerſæque res non fortunam magis quam animos hominum.*

Paulus Æmyl. Cos. apud eundem Liuium lib. 1 v. hæc Græ-
co ſermone Perſeo captiuo dixit, *Vtcumque hæc, ſiue errore huma-
no, ſeu caſu, ſeu neceſſitate inciderunt, bonum animum habe, multo-
rum regum, populorum caſibus cognita P. R. Clementiæ, non mod
ſpem tibi, ſed prope certam fiduciam ſalutis præbet*, Latin
deinde ſuis: *Exemplum inſigne cernitis* (inquit) *mutationi
rerum humanarum: vobis hoc præcipue dico, iuuenes, ideo in ſecundi
rebus nihil in quenquam ſuperbe ac violenter conſulere decet, nec præ-
ſenti credere fortunæ, cùm quid veſper ferat, incertum ſit. Is demum
vir eſt, cuius animum nec proſpera flatu ſuo efferet, nec aduerſa re-
ſtringit.*

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

DVM *ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,*
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit Vultur ſpectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

HOc petitum conſtat è Gabriæ apologis. ſic enim eſt tetraſtichon Senariis iambicis: *Fons Emblematis.*

λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρῳ.
γῦπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα·
φίλους δ' ὁρῶντες ἠστόχουν τῶν ἐλπίδων.

Quos ſic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectans lite motæ vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis totæ ſpes prædæ excidit.

Principum Chriſtianorum rixis auctum eſt Turcicum imperium.

Suſceptum tamen id videtur ſpeciatim in Principes Chriſtianos, qui cùm inter ſe non longè antè decertarent. Solimanus Turca, quaſi ſpectatorem agens, ſuam non parum ditionem auxit & in Germaniam irrupit, magna & ingenti totius Reipub. Chriſtianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc hexaſticho perſecutus eſt:

Mutua diſcordes faciebant prœlia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Niſus,
Vnguibus, & roſtro dilaniauit aues.
Sic modo dum faciunt diſcordes prœlia reges,
Turcicus Europæ diripit hoſtis opes.

Ciuili bello nihil exitioſius.

Ex quo facile intelligimus, quantum mali afferat inteſtinum diſſidium non modò ciuitatibus ſed & imperiis tum labefactandis tum etiam euertendis Nihil enim ciuili bello periculoſius eſſe poteſt, nimirùm quòd hoſti externo non paruas addat vires. Hic ego non incommodè referam ex Iuſtini 8. hiſtoriar. nobilem de Philippo Macedone, qui ſe vulturem
» præſtitit in diſſidio duorum Thraciæ regum Sic enim Iuſti-
» nus: Fortè euenit Philippum fratres duo reges Thraciæ. non
» contemplatione iuſtitiæ, ſed inuicem metuentes, ne alterius
» viribus accederet, diſceptationum ſuarum iudicem eligerent.
» Sed Philippus more ingenii ſui ad iudicium veluti ad bellum
» inopinantibus fratribus, inſtructo exercitu, ſuperuenit, regno
» vtrumque nõ iudicis more, ſed fraude latronis ac ſcelere ſpoliauit. Incidi aliquando in eam quam de iis belli temporibus Elegiam Chriſtianam ſcripſit Franc. Franchinus, homo Italus, eamque adiicere non putaui alienum, neque ingratum ſtudioſis Sic ergo:

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Iamque animis, & iam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam ſanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hoſtis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm ſemel vt pugnent hi duo Marte pari.

Sperat enim noſtris confractis viribus, omnem
Europam paruo poſſe labore premi.
Ne, Reges, ne tanta animis diſcordibus iræ,
Ne gerite hoſtili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque ſuis.
Roma rogat, Pauluſque rogat, datque arma, dat aurum
Paulus, & ad tantæ præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui proſpicis omnia cælo,
Quique vides, maneat quam a ruina tuos,
Conſule militibus ſacris & conſule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo ſunt hi lumina pacis:
Hi duo ſunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E caſtris amboſque iube diſcedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Séque putet neuter victum, ſed iactet vterque
Victorem populus ſe rediiſſe ſuis.

dente timendus aper.] Sic Martial. lib. 13.
Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum.
Et Ouid. in Epiſt.
-----obliquo dente timendus aper.
Idem loco alio:
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.
Martialis:
Fulmineo ſpumantis apri ſum dente petita.
Conſtat apros cùm ira feruent, dentibus vrere, in iiſque aliquid igneum contineri, vt teſtatur Xenophō in Cynegetico.
prandia captat.] Captare prandia, eſt hîc, ni fallor, prædam, expectare: quod explicat ſequēti diſticho. niſi tamē captare, altiorē quendam ſenſum habeat, vt apud Iureconſultos: apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibuſdam aucupatur lucrū. Sic hereditatem captare dixit Vlpianus, pro eo quod dicimus, artificiosè niti ſtructíſque technis, vt eam præter defuncti voluntatē corradamus, lib. 1. D. ſi quis aliquem teſt. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus eſt quo flagrant iniuſte quidam homines, ex morte alterius lucrum ſibi pollicentes, vitæque inſidias alii parantes, l. de fideicommiſſo, Cod. de tranſact. Martialis hoc verbum ita

vſurpauit vt propriè, ita lepidè :

Capto tuam, pudet heu, ſed capto Maxime, cœnam:
Tu captas alias : iam ſumus ergo pares.

Idem alio loco :

Dum me captares, mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Ruſe, nihil.

Appendix.

Non malè quadrat hoc loco belli etymon, quod à belluis deductum volunt: ſiquidem belluarum, non hominum eſt inter ſe confligere, hoſtilique odio diſſidere. Grauis eſt & cordata Theodahadi epiſtola ad Francorum regem, lib. 3. Caſſiodori Variarum, Ambo eſtis, inquit, ſummarum gentium reges: ambo ætate florentes. non leuiter veſtra regna, quàm ſatis ſi data partibus libertate confligitis, virtus veſtra patriæ non fiat inopina calamitas: quia grandis inuidia eſt regum, in cauſſis leuibus grauis ruina populorum. Ammiani Marcellin. lib. 14. Sarraceni, inquit, miluorum vitæ ſimiles, qui ſi prædam deſpexerint, celſius volatu rapiunt celeri, aut ſi impetrarint, nihil morantur: Cicero. 13. Philipp. Quod ſpectaculum adhuc ipſa fortuna vitauit, ne videret vnius corporis duas acies, laniſta Cicerone dimicantes. Val. Max. lib. 7. cap. 6. Caio Mario & Caio Carbone Coſſ. bello ciuili cum L. Sylla diſſidentibus, quo tempore non Reipub. victoria quærebatur, ſed præmium victoriæ res erat publica.

Bonis auſpiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS res cœpta malis, bene cedere neſcit,
Felici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiendis: *Optima principia quid præſtent.*
ἔργου δὲ παντὸς ἢν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἔσθ' οὕτως ἔχειν.
Quicunque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certo ſperabis exitum.
οὐ γὰρ οἴονται, ait Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μηδὲ τῆς ἀρχῆς

εὐςοχήσαντι: Minimè enim fieri poteſt, vt finem ritè conſequatur, qui de principio non rectè primum coniecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt ineſſe bonis fauſtiſque negotiorum ſuſcipiendorum principiis, vt ea vix bene cadere poſſint quæ infelix initium ſortiuntur. Et ſanè omnia diligenter aduertenda eſſe, graues nec pœnitendi auctores cenſuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò abſit ſuperſtitioſa illa & inutilis obſeruatio, quæ humanos animos terrore neſcio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua ſuſcipienda non parum conducit fauſtum felixque principium, quandoquidem vel Poëta teſte,

Facti dimidium qui bene cœpit habet:

ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, ſi vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioſo principio negotium ordiaris: tum enim muſtelam, id eſt, omen habere inauſpicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatique animo obrepit ſiniſtra quædam cogitatio, quæ intimam conſcientiam verberet atque lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auſpiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat ſeſe ad arma componens. neque enim putat ſibi felicius rei bene gerendæ auſpicium capere poſſe, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticum illud, vt verè Philoſophicum celebratur, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Muſæ?* Cur Romani ſuorum conſiliorum & Senatus habendi ducebant initium à ſacro illo precationis carmine, cuius tam ſæpè mentio eſt apud ſcriptores? Sed & in delectu militum iidem, vt legionibus conſcribendis, operam dabant, vt qui primus vocaretur, auſpicatum nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmandam partem (eorum nempè qui omina & auſpicia vel neglexerint vel obſeruarint) multis verbis opus eſt. Exempla ſi quis euoluere velit, petat à Valerio Maxim. lib. 1. cap. 4. Non ſolùm, ait Cic. 1. De diuinat. Deorum voces Pythagorei obſeruarunt, etiam hominum quæ vocant omina. Quæ maiores noſtri quia valere cenſebant, idcircò omnibus rebus agendis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfabantur: rebúſque diuinis, quæ publicè fierent, FAVERENT LINGVIS, imperabatur: inque feriis imperandis, vt litibus & iurgiis ſe abſtinerent. Itémque in luſtranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, cenſor

Muſtelam occurrere.

Aiax qualis apud Homer.

Sacrum carmen precationis.

opulum luſtraret, bonis nominibus qui hoſtias ducerent, ligebantur. Quod idem in delectu conſules obſeruant, vt rimus miles fiat bono omine. Celebre eſt quod retulit Ce- renus, Græcus auctor, de Perſis, apud quos ſolemne fuit e nulla re graui & ſeria quicquam ſtatuere priùs, eámque uſpicari, quàm oratio & colloquium religioſè haberetur. egi alicubi equum in ingreſſu itineris ceſpitantem aut prio- ibus lapſum pedibus, pro inauſpicato ſigno à veteribus acci- i ſolitum fuiſſe. Cum enim Sulpitius Galba in prouinciam xiens, ad portam ipſam cauterium ſuum cecidiſſe animad- ertiſſet, Rideo, inquit, cauterie, te iam lapſum eſſe, cùm tam ongum iturus iter, vix ingreſſus laberis, quæ hiſtoria prouer- io locum dedit, in eos qui animo deficiunt ipſo ſtatim ne- otii principio. Multæ ſunt eiuſdem argumenti apud M. ullium hiſtoriæ libris de diuinatione.

Equus in ingreſſu itineris ceſpitans.

Muſtela tibi ſi occurrat.) Occurſum muſtelæ ominoſum fuiſ- e tradunt auctores. Vnde nunc etiam apud quaſdam natio- es infelix habetur omen, ſi cùm paratur venatio, aliquis mu- telam nominat: cuius etiam occurſus vulgò eſt inauſpicatus abitus. Eadem picta infortunium ſignificabat: animal enim utabatur infauſtum eſſe, malíque præſagii, iiſque maximè, uorum domos habitet. Dicitur enim inſidiari, domeſticis nimalibus, præſertímque altilibus, eáſque ad internecionem ſque perſequi, ait Pier. lib. 13. idémque occurſum pleriſque eligioſum haberi dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel no- men ipſum, vtpotè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. Muſtelam habes.

Occurſus muſtelæ.

Appendix.

Id lumen capit ab illo Iſocratis ad Demonicum: ὡς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας· ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας, ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. Si velis tibi parare amicos, bonum quid dicito apud eos, quod aliquis illis renũciet. nam principium amicitiæ, laudatio eſt, inimicitiæ autem vituperatio. Hanc ſententiam variè vſurpatam reperio Iureconſultis. Originem enim rei aiunt inſpiciendam, l. 2. D. de orig iur. Et, quæ malo ſunt inchoata principio, vix eſt vt bono peragantur exitu, c. principatus, 1 q. 1. apud Gratian. c. miramur, 61. diſt. Item, quod ab initio vitioſum fuit, tractu temporis conualeſcere non poteſt, l. quod

ab initio, D. de reg. iur. l. ſi tibi decem § ſi pactus. D. de pact. Alioqui ſatis eſt benè incœpiſſe, quamquam diuerſus ſequatur effectus, l. ſed an vltrò, §. 1. D. de neg. geſt. Nec res ſubſiſtit, cùm ad eum caſum venit à quo non potuit incipere, l. pro parte, D. de ſeruitutib. Item, vbi nullum principium eſt, nullus finis ſequitur, l. in vniuerſis, C. qui dar. tut. Et diſpoſitio facta in tempore inhabili, cui lex ab initio reſiſtit, ſi conferatur in tempus habile, hoc eſt in tempus permiſſum, non validatur. l. ſi minor, D. de ſeru. export. l. in tempus, de hered. inſtit. & alia eiuſmodi ſexcenta occurrunt quæ ſtudioſi pro ſuo arbitratu poſſint ſublegere.

FED. MORELLI COROLLARIVM.

Quicquid agis Muſtela.] De hoc auſpicio quod Græci ἐνόδιον σύμβολον vocant; Theophraſtus in Charactere δεισιδαιμονίας, ita ſcribit: τὴν ὁδὸν ἐὰν παραδράμῃ γαλῆ, μὴ πρότερον πορευθῆναι ἕως διεξέλθῃ τις, ἢ λίθους τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαβάλῃ. *Si ſuperſtitioſus, viam, muſtela ingrediente, tranſcurrerit, non ante progredietur, quàm alius prior trāſierit, aut ipſe tres lapides trans viam miſerit.* &c. Plautus in Sticho. Ariſtophanes in Concionantib. γαλῆς tranſcurſum diremiſſe comitia docet. Artemid. III. ὀνειροκρ. B. Auguſt. l. II. de Doct. Chriſt.

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

SCILICET *hoc deerat poſt tot mala, denique noſtris*
Locuſtæ vt raperent quicquid ineſſet agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, caſtráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium farra omnia conſumpſerunt,
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

PAulùm immorabor in illuſtranda huius emblematis epigraphā, antequā veniam ad explicationem carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei ſimile quod vſurpauit Ariſtides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος, οὐδὲν ἔτι πλέον, Nihil amplius. Sed hæc oratoris verba, vbi de Neſtore: τὸ λεγόμενον,

ἄν τοτι, οὐδὲν ἔτι ἂν εἰς ταῦτα ὑπὸ γήρως: iuxta id quod dic
ſolet, nihil amplius exſiſteret præ ſenio. Cui conuenit illud
Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius
vſurparunt. Hæc ſatis nunc ad carmen.

Hiſtoria de locuſtis. Longobardia.

Deflet horrificam quandam calamitatem, qua fuit affect
Inſubrum Longobardia circa annum, vt coniicere facile eſt
1541. Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe
quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtæ, indu
xerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt to
tantaque infortunia nihil eſſet relictum. Habebant digiti lõ
gitudinem, turgida capita, ventres obeſos, & ſanie referto
Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt,
etiam corui, cornices, accipitres, aliæque aues cadaueribu
alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Cõ
mentariis eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſe
runt. Iidémque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finiti
mis incredibilem fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitu
dinem: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſal
tus: paulo pòſt quatuor adeptas, tantóque numero conuolaſ
ſe, vt duo milliaria longum & latum cubito tenus ita occu
parent, vt ipſius quoque ſplendorem Solis à toto illo terr
ſpatio ſua denſitate excluderent: vnde colligere eſt facillimũ
rebus humi naſcẽtibus damna innumerabilia inde ſubſecut
eſſe, quæ ad radices vſque omnia depaſtæ eſſent: Cùm vero
ſuccreuiſſent alæ, erant digiti immani magnitudine, túmque
in fruges atrociùs graſſabâtur. Cæterùm hæ neque vi, neque
induſtria alia propulſari potuere. Hoc autẽ ei ſimile eſt, quod
habetur Exod. 10. & apud Ioſeph. lib. Antiquitatum 2 cap.
15. Locuſtarum etiam in Africa multitudinem prodigii ſimili
» fuiſſe tradit Auguſt. in lib. De ciuitate Dei tertio, cap. vltimo,
» cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim
» fructibus & foliis lignorum, ingenti nube in mare dicunt eſ-
» ſe deiectam: qua mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tant
» aduexit peſtilentiam, vt in ſolo Maſiniſſæ regno octingenta
» hominum millia periiſſe referantur, & multo amplius in ter-
» ris littoribus proximis. hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D.
» Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. c. 24. Vſque ad locuſtam, ait,
» quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto
» regionis cuiuſque occupauerit latitudinem, innoxio primum
» fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſci-
» tur, niſi diuinæ ſignũ præceptionis acceperit. Etenim ſicut in

Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vltionem offenſionis exe- "
quitur, piæ miniſtra vindictæ. Hanc quoque auis deuorat Se- "
leucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data "
ad remedium malorũ, quæ locuſta cõſueuit inferre, cui crea- "
tor inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt inſatiabili pa- "
ſtu plagã ſuam poſſit extinguere. hæc Ambroſ. Hermannus "
Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere "
illatis ita commeminit: Lotharii Imperatoris tempore, ait, à "
Carolo Magno tertii, locuſtæ innumerabiles ſex alas haben- "
tes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terram "
operuerunt, herbas, ſegetes & arbores, ac vniuerſa viriditatem "
habentia deuaſtarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad litto- "
ra in terrã eiectæ, ſecuta eſt magna putrefactio: & inde mor- "
talitatem magnam, aërem inficientes, generalémque homi- "
num interitũ ſuſcitarunt. Idem auctor hac de re ſic alibi ſcri- "
ptum reliquit: Tempore Caroli Burgundionum Ducis, filii "
Philippi optimi, locuſtæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum "
deuaſtarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine "
aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum damnum "
intulerunt. Quibus niſi Ludouici Mantuani Principis ſolici- "
tudo obſtitiſſet, ſata quoque in tota Lombardia corroſiſſent. Earum etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locuſtarum pernicie ſterilitatis vitium intercessit, ſequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam conſuetudinem deberi conſtiterit, reddi tibi Prouinciæ Præſes iubebit. Locuſtam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina ſurgunt
Vertice, cognatus dorſo dureſcit amictus.
Armauit natura cutem, dumque rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuere rubores.

Ariſtotel. 3. Rhetoric. ex Steſichoro prouerb. vſurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. vt ſi quis dicat id quod Steſichorus in Locris extulit, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Vo- "
luit poëta vaſtationem rerum omniũ, ruinámque extremam "
intelligere, adeò vt non ædificia modò, ſed ne arbores quidem ſtantes relinquantur, omniáque ſolo æquentur, vt cicadæ nihil habeant quo inſideant. Hoc inde ductũ quod cicadæ arbuſtis maxime gaudeant. Exemplum eſt comminationis, quo

ſignificatur cuncta arbuſta ſuccisum iri ſtirpitus ab hoſtibu
ita vt ſic truncatis ſtipitibus cicadæ neceſſariò cogantur hu
cantilare. Apud Theocritum, puella depaſtrix alieni patr
monii χαλαμαία μάντις appellatur, id eſt locuſta, quæ me
ſem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia a
cendis locuſtis, ſi vacat, lege apud Caſſium Dionyſ. De agr
cultura lib. 13. cap. 1. De locuſtarum depaſtione ferè qui
ſimile narrat Gregorius Turonenſis hiſtoriæ Francicæ lib.
cap. 33. ſub regno Childeberti prouinciam Carpitaniam gra
uiter à locuſtis fuiſſe vaſtatam, vt non arbor, neque viti
neque ſylua, aut frutex, vel quicquam viride remaneret quo
non à locuſtis euerteretur. Et cap. 44. Locuſtæ de Carpitan
prouincia, quam per quinque corroſerant annos progreſſa
quaſi publicum tenentes aggerem, ad aliam prouinciam hu
vicinam ſe receperunt, harum ſpatia extendebantur in cen
tum quinquaginta millia longitudinis: latitudo verò in cen
tum milibus terminabatur, hæc ille.

Locus Gregorij Turon. de locuſtis.

Euro.] Eurus ventus eſt Orientalis calidus.

tendere turmas.) Ab exercitu allegoria.

Atyla.

Atylæ.] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui poſt ſuba
ctam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam tran
ſiens multa vaſtauit: eius exercitus armatorum fuit 500000
cui dux Romanorum Ætius, & Theodoricus Hiſpanicorum
Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt
vbi commiſſo prœlio 180000. vtrimque cæſa ſunt Hunnis vi
ctis. Paucis verò interiectis annis, Ætii, deinde Valentinian
audita cæde rediit infeſtior, Aquileiáque deleta Romam pro
perabat, ſed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dū
nouis intentus eſſet nuptiis, vino nimio obrutus, effuſa
naribus ſanguinis copia, eſt ſuffocatus.

Xerxes.

Xerxis erant.] Xerxes rex Perſarum, Darii filius, in Græco
dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia: de au-
xiliis trecenta: roſtratas naues mille & ducentas: onerarias, a
tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terre-
ſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta myria-
des, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum:

Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe vagos exercitus amnes,
Et telis vmbraſſe diem, cùm claßibus iret
Per ſcopulos, tectumque pedes contemneret æquor.

Herodes lib. 7. Lege Iuſtinum lib. 2. & Plutarch. initio libr
cui Pa-

cui Paralella nomen fecit. De eodem exercitu, ſi mauis habere fidem Iſacio Tzetzi Lycophronis interpreti, hæc habe: Numerus exercitus Xerxis erat, quingentæ Myriades: Naues mille ducentæ & ſexaginta. quadringentis talentis opus erat exercitui ſingulis diebus.

farra omnia] rei difficultas ſpondaicum fecit, priores editiones, non, farra omnia, ſed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce, cor cordis, ſed à cordum cordi, quod eſt ſecundum fœnum poſt meſſionem primam germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in anguſto eſt.] Reſtat deſperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

Stant niſi vota ſuper.] id eſt, nil niſi vota ſuperſunt. vt habet Ouid. lib. 1. Triſt. Elegia 2. Hic enim notanda Tmeſis, & Anaſtrophe.

Appendix.

Complicatis iam meis ſchedis occurrit ex Georgii Piſidæ Carm. *περὶ κοσμουργίας.* Pulchra deſcriptio locuſtarum à Deo ad Aegyptiorum ſupplicium immiſſarum, Exod. 20. Ea ſic habet.

Τίς ἐκστρατεύει παγκενῆ τὴν ἀκρίδα,
Ἔθνος πτερωτὸν εἰς φθορὰν Αἰγυπτίων,
Τὸ πτηνὸν ὅπλον εἰς ἀνάμνησιν φόβου.
Βέλος νεφῶδες ἐξ ἀδήλου τοξότου,
Λόγχην ἑτοίμην, αὐτοκίνητον δόρυ,
Πυκνὴν φάλαγγα, μυριόστομον ξίφος
Πηδητικὴν ἔπαλξιν ἀστάτου μάχης.
Οὐχ ἵσταται γὰρ, ἀλλὰ πλήττει, καὶ τρέχει,
Ἕρπουσα, πορθεῖ, καὶ κλονεῖ πτερουμένη,
Φθείρει πρὸ καιροῦ, καὶ θερίζει πρὸ χρόνου,
Ὠμὴν ἀμέλγαι τῶν ὀπῶν τὴν ἰκμάδα,
Τρυγᾷ τὰ φύλλα, τὴν τρύγην δὲ βόσκεται,
Καὶ συλλέγει τὰ κῶλα, καὶ τείνει πάλιν,
Ὥσπερ τὰ νεῦρα τῶν βελῶν, οἱ τοξόται.

hoc eſt, ex interpretatione metrica Fed. Morelli Profeſſ. Reg. à quo autor ille primum editus eſt.

Quiſnam in aciem educit Locuſtarum agmina
Aligera, collecta in neces Ægyptias?
Volucre genus armorum ad vrgendum metum:

Vt nubilum telum ſagittari abditi,
Iaculum paratum, haſtámque motam vi ſua,
Denſam cateruam, centicipitémque gladium,
Saliénſque præſidium inquieti prælij:
Locuſta enim non ſtat, feritque, & curſitat,
Vaſtátque repens, peruolitat omnia loca,
Fugaſque ſimulat, reciproca & ſiſtit via,
Ac perimit ante tempus, ante diem metit:
Arbuſta marcere, & rigere herbas facit:
Crudum liquorum exſurgit humorem omnium:
Vindemiat folia, ac vorat vindemiam:
Cadauera modo congregat, modo diſsipat,
Neruos ſagittarum vt ſagittipotens ſolet,
Et hoſtium corpus ſuorum vulnerat
Haſtilibus crurum recuruorum horridis.

FED. MORELLI CORONIS.

ocuſtarum tantæ nubes (inquit Liuius lib. 52.) *à mari venti Apuliam repente illatæ ſunt, vt examinibus ſuis agros latè operirent.*

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS edax, nimiæ quem nauſea torſerat eſcæ,
Hei mihi, mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis.

EPigraphe huius è Plauto petita, eò refero illud Menãdri, κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἀεὶ φέρει. & illud.
τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς πολλὰς ἔχει.
quo ſenſu apte dixit Euripides, τὰ εἰς οἴκους ἀδίκως εἰσιόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. Hoc malum eſſe maximũ dicit Menander, quia qui aliena volunt vndique corradere, ſpe ſua excidunt, & ipſimet periclitantur: Nam contrà quàm ſperabant, bonis

Aliena corrãdere, lucrum non eſt.

aliorum ſua tandem adiiciunt, eáque amittunt. Comici hæc verba ſunt,

πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν,
οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι
τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

" Refert. Cornel. Tacit. 1. hiſt. grande gaudium Romanos in-
" uaſiſſe, quod ii tam pauperes forent quibus donaſſet Nero,
" quàm quibus abſtuliſſet. Sed audimus graue & cordatum Plauti monitum: ſic enim in Rudente:

O Gripe Gripe, in ætate hominum plurimæ
Fiunt tranſennæ, vbi decipiuntur dolis.
Atque edepol in eas plerumque eſca imponitur,
Quam ſi quis auidus poſcit eſcam auariter,
Decipitur in tranſenna auaritia ſua.
Ille qui conſultè, doctè, atque aſtutè cariet
Diutinè ei vti bene licet partim bene.

Emblematis typus. Tetraſtichon hoc paucis commutatis mutuatus eſt ex Gabriæ apologo, quod ſic habet:

βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
οἴμοι κέχηνγ', ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
ἡ δ' αἰγλῶσα, μὴ φοβοῦ τέκνον, ἔφη,
ἀλλότειον. *τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἐμεῖς * ἀλλοτρείων.* id eſt,

Puer die feſto bouis cùm viſcera
Voraſſet, Heu mater, clamat, mea effluunt
Inteſtina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena vomis.

In furaces & raptores. Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congeſſerunt, ægrè amittunt, ac ſi ſua eſſent. Proculdubio non abs re dictum eſt à Chryſoſtomo: Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde eſt Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi*. Hoc ſi veniret aliquando in mentem iis qui tam inpensè animo ſecum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerent, ne amittendi alea fortaſſe aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iuſtam in ſe numinis iram prouocarent: aut ſaltem cogitarēt, quam hæc fluxa ſint, quámque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum cauſſa tot tantíſque curis diſtringuntur. Celebratum eſt iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum aut iniqui hæredem. quod dictum eſſe ſuſpicor in eos

[t]antùm, qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Qui verò fieri poteſt, vt opum facultatúmque, tam expedita faciliſque, & pœnè momentanea, vt ita loquar, adeptio conquiſitio, poſſeſſio, iuſta eſſe & legitima cenſeri debeat, Iuuenalis optimè:

-----diues qui fieri vult,
Et cito vult fieri: ſed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor eſt vmquam properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id eſt furacibus hominibus, ſi quid aduerſa fortuna detrahat, aut alius quidã caſus eripiat (quod nonnumquam ſolet accidere) iacturam hãc non tam moleſtè ferre debent, quàm certè boni quique & honeſti viri in lucro deputarent, benéque cum mortalium rebus actum eſſe non tam grauatè dicerent, ſi quæ iniuſtè poſſederunt iniqui illi captatores, ad veros tandem poſſeſſores redirent. Eo de genere furum ſunt plerique forenſes rabulæ, atque importuni ſycophantæ, & maximè ærario publicò nonnumquam præfecti, qui æquiſſima numinis vltione, aduerſa reflante fortuna, plerumque ſumptus faciunt, quos numquam putaſſent: & ſæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod concoquere non potuerunt. Id etiam vulgò tritum:

De malè quæſitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vſurpauit hoc Adagium Plautinum, tranſtulítque in Antonii rapacitatem & ingluuiẽ, his verbis: At quàm inſolenter ſtatim heluo inuaſit in eius viri (Pompeiũ intelligit) fortunas, cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus, iuſtitia charior? In eius igitur copias cùm ſe ſubitò ingurgitaſſet, exultabat gaudio, perſona de mimo modò egens, repentè diues: ſed vt apud Poëtam neſcio quem, Malè parta, malè dilabuntur, incredibile ac ſimile portenti eſt, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico menſibus, ſed diebus effuderit. Fortaſſe & huc referri poteſt illud Democriti, πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Heſiodus, mala lucra damnis eſſe ſimillima cecinit:

---- κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτά, quæque ſunt θεόσδοτα. Sed præſtat audire Euripidem:

ἀδίκως γὰρ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
εἴκως ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν, id eſt,

„ Ne compares iniuſtè vllas opes, quas velis tibi eſſe diuturnas:
„ quicquid enim iniquè domi cumularis, ſaluum eſſe minimè
„ poteſt. Adhæc non prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletem deſignare & rapacem: quod in Phædone ſignificat Socrates, cùm eos homines qui auaritiæ ſtuduiſſent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac ſemper prompti fuiſſent, in miluos & lupos conuerti ait. Sed & in ſacris Miluus pro prædone ac graſſatore accipitur: Pier. lib. 17. Hieroglyph.

Viſcera, diuitiæ.

quem nauſea torſerat.] qui præ ingluuie vomebat.

viſcera ab ore fluunt.] Viſcera ſunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana:

Viſcera noſtra tuæ diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud noſtrates, eum qui ſuũ perdit, ſenſum perdere: vel, Qui cenſum perdit, perinde videri, ac ſenſum profundere. Sũt enim χρήματα ἡ ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt eſt in quodã Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò, verùm etiam hominis propinqui ſanguinem vitámque eripere conatur.

Viſcera ab ore fluunt.] Notus eſt ex Syllana defenſione M. Ciceronis locus, de iis qui tanto amore ſuas poſſeſſiones amplexi tenent, vt ab eis membra diuelli citius & diſtrahi poſſe videantur. Amm. verò Marcell. lib. 17. Dum nullus obſiſteret, &c. ex barbarorum viſceribus alimenta congeſta ſunt.

Appendix.

„ Non alienum illud Iuriſconſulti: Non videtur retinere poſ-
„ ſeſſionem qui eam ſic nactus eſt vt retinere non poſſit, l. non videtur, D de acq. poſſeſſ. Refert Corn. Tacitus libris Annal. quoſdam ſub Neronis principatu locupletes, qui cùm tandem facti eſſent omnium egentiſſimi ac miſerrimi, & Populus Romanus lætaretur fortunam ita conuerſam, ſimúlque pœnas dare qui meruiſſent. Illuſtris ille Taciti locus, & nos ſingulari Dei iudicio non ita pridẽ vidimus pleroſque balatrones, qui medio tumultu, ſub titulo ſancti fœderis, factos ſanguine bonorum ciuium locupletes, tandem vrbe recepta, & rebus compoſitis factos omnium deſpectiſſimos.

Semper præſto eſſe infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

L V D E B A N T *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato malè ceſſerat alea talo,
Ridebat ſortis cæca puella ſuæ:
Cùm ſubito icta caput labente eſt mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
“ *Rebus in aduerſis mala ſors non fallitur: aſt in*
“ *Fauſtis, nec precibus, nec locus eſt manui.*

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam prior fato conceſſura eſſet: quæ verò ſortē iactam viderat ſibi

mortem portendere, riſu neglexit, cùm ſtatim regula in caput lapſa riſui finem dedit. quod ſignificat Adagium: Mala vel inuocata veniunt, illudque apud Græcos vulgatum, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι: hoc eſt, Mala vel etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accedunt etiam quærentibus. Idem reſpondit Diogenes rogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: Miſeram & infortunatam hominum conditionem eſſe dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant. cadant autem infortunia, non tantùm non quæſita, ſed præter omnem expectationem. Plautus Moſtellaria:

Mala veniunt etiam non vocata.

-----vnum hoc ſcito, nimio celerius
Venire quod moleſtum eſt, quàm id quod cupide petas.

Character emblematis.

Græcum Epigramma eiuſmodi eſt, in titulo εἰς δυσπραγίαν.

αἱ τρεῖσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην·
καὶ τρεῖς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον, ἦλθε δὲ πάσαις
ἐς μίαν. ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφειλομένου.
ἐκ τέγεος δ' ἄρ' ἄελπτον ἀπωλίσθησε πέσημα·
δύσμορος, εἰς ἀΐδην κ' ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὅτῳ κακόν, ἐς δὲ τὸ λῷον
οὔτ' εὐχαὶ θνητοῖς ἄστοχοι, οὔτε χέρες.

Aleæ ludo vita hominis comparata.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφον τινὰ τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. οὐ γὰρ ἐστὶν αὖθις βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον, Aleæ ludo ſimilis eſt vita: & quicquid euenit, veluti quandam teſſeram deponere oportet: Non enim denuò iacere licet, neque teſſeram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentii in Adelphis:

Sic in vita eſt hominum, quaſi cum ludas teſſeris:
Si illud quod eſt maxime opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas.

Modeſtia decet vel maxime fortunatos.

Huc fortè non incõmodè transferes illud Demoſt. σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινόν, ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν. id eſt, Proborum hominum officium eſt,
» cùm fortuna vtuntur maximè proſpera, tum ſummum habere
» modeſtiæ ſtudium. Neque enim quicquam tam formidabile,
» quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum eſt, quin oſci-
» tantibus euenire poſſit.

ad Stygias aquas.] id eſt, mortem. Styx inferorum fluuius, per quem veteres putabant animas tranſire poſt mortem. Lactant. lib 1. cap. 11 Hanc phraſim mutuatus eſt ex Martiale: Nam in primo ſic, 79. epigr.

Decreuit Stygios Feſtus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus deſcenderat vmbras. & dein,

Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias æquum fuerat patrem iſſe ſub vmbras.

Libro etiam 4.73.

Et iam per Stygias eſſet iturus aquas.

Denique vndecimo lib. 85.

Qui nondum Stygias deſcendere quærit ad vndas.

cæca ſortis.] ignara exitii futuri. Cæcus, quo ſenſu accipiatur, vide Nonium Marcell.

tecto.] tegula.

Rebus in aduerſis mala.] Prudẽs quiſque omnia quæ ſibi ſperanda ſunt, non in meliora, ſed in peiora conſtituat: vt ſi quid præter ſpem accidat, id tamquam lucrum reputet, vt monet Comicus. Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

Appendix.

Accedit adagium illud, multa inter os & offam, & multa inter calicem, ſupremáque labra, ex vetere quodam. Notant ſcholiaſtæ ad § illud. Inſtit. de rer. diuiſi. Q. Curtius lib. 8. Contra obſequia fortunæ non ſatis cauta mortalitas eſt. & illud veteris mimi: *Nulla eſt adeo bona fortuna, de qua non poſsis queri & neſcis quid optes, aut fugias, ita ludit dies.* Virgilianum illud ad finem 1. Georg. ex quadam Varronis ſatyra.

Neſcis quid veſper ſerus vehat, vnde ſerenas
Ventos agat nubes.

Remedia in arduo, mala in prono eſſe.

EMBLEMA CXXX.

ÆTHERIIS *poſtquàm deiecit ſedibus Aten*
Iupiter, heu, viuat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactúmque nihil caſibus eſſe ſinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia ſegnipedes, luſcæ, laſſæque ſenectâ,
Nil niſi pòſt longo tempore reſtituunt.

Titulus Emblematis unde ductus.

GEneralis ea theſis, præfixa Emblemati, ad quaſcumque humanas calamitates & incommoda poteſt accommo-

ſari: eáque, niſi fallor, parœmia eſt medicis familiaris. Eam conferre placet cum aurea illa Nazarii ſententia, ex Panegyrico quem Cæſari Conſtantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodandi ſemper eſt via: vulnerare integrum, quàm ſauciato mederi: diſſipare rapta, quàm diuulſa componere.

Ætherio.] Homerus Iliad. I. Aten Deam fingit mortales variis implicantem anguſtiis & perturbationibus, eorúmque mentes ſeducentem, variíſque opinionum monſtris afficientem: ad quæ mala ſarcienda placandáque Litæ Iouis filiæ opponuntur, quæ tamen non ſtatim poſſunt inſtaurare atque componere, quod ab ea motum atque diſſectum fuit: ſed id longo temporis interuallo fieri ait, vt potè quæ ſint luſcæ, tardis pedibus, & ſenio confectæ. Verſus Homericos huc adiiciemus: *Ate Homerica.* *Litæ.*

Καὶ γάρ τε Λιταί εἰσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαί τε, παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.
αἵ ῥά τε καὶ μετόπιθεν Ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
ἡ δ' Ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτουσ' ἀνθρώπους. αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσω.
Ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας Διὸς ἆσσον ἰούσας.
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καὶ τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο.
ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία Κρονίωνα κιοῦσαι,
τῷ Ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc eſt,

Namque Litæ ſoboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugoſæ, obliquoque oculo, medeantur vt illi,
Aten ſectentur. celeri præuertitur omnes
Illa gradu, & paßim damnum mortalibus affert.
Hæc vero actutum ſarturæ damna ſequuntur,
Conciliantque ſuis cultoribus optima ſemper.
At ſi quis reicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ione patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adſit, pœnaſque ſuo det denique damno.

Eiuſdem Ates etiã meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd eſſet deceptus à Iunone: Illam enim ea cauſſa capillis arreptam in terras præcipitem dedit, indixítque ne vnquam rediret in cælitum cõtubernium. Hoc quidem ſignificatur, aduerſa quæque ſtatim & ex improuiſo impetere, tardè autem recedere: illud enim eſt quod Gallorum vulgus ait, *Res aduerſas ſtatim accedere, tarde recedere.*

Mala & ægritudines in equis accedere, ſed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa eſt velociſſima, quæ propter motum ſcelerem, infortuniorum aleam maximè ſubitam & improuiſam ſignificat. Hanc Chriſtianæ pietatis auctores φώσφορον. Luciferum è cœlo deturbatum interpretantur, vt maximè Iuſtinus Philoſophus ac martyr, Euſebius. Pamphil. Suidas, & Budæus noſter ex Beſſarione Cardinale lib. 3. in calumniatorem Platonis. Stobæus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc diſtichon retulit, vbi emergentem è diis Noxam facit:

Lucifer è cæla deturbatus.

Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς
πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id eſt,

Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipſe
Miſerit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luſcæ cur.

Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quod genua flectant: quas rugis obſitas eſſe Poëtæ volunt, ad deſignandam imbecillitatem. Has aiunt eſſe ſtrabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibuſdam, ſed poſtremò neceſſitate ad ſupplicationes deflecti. Phornutus claudas eſſe tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos ſupplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugoſas verò & ſtrabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderunt, & à quibus veniã deprecentur: Iouis porrò filias quòd venerabiles ſint. hæc ille. Itaque id transfertur ad illatã cuipiam iniuriã, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardiſſimè ſeneſcit, & ferè vt niſi morte deleatur. Vel ad id traducetur nõ omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulii Agricolæ, ſoceris ſui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit: tardiora ſunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augeſcunt, citò extinguuntur: ſic ingenia ſtudiáque faciliùs oppreſſeris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epiſtola 92. Eligit aliquid noui caſus, per quod velut oblitus vires ſuas ingerat. Quicquid longa ſeries multis laboribus, multa Dei indulgentia fluxit, id vnus dies ſpargit ac diſſipat. Eſſet aliquod imbecillitatis noſtræ ſolatium rerúmque noſtrarum, ſi tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: feſtinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim ſtebile eſt: tumultuantibus cauſſis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati ſententia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu

Locus Cornelij Taciti.

reſcere, vana bona extirpari? Ponticus Heraclides diſputatione De allegoriis Homericis, eodem pedè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi & mutilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expreſſit eorum qui ſupplices ſunt, qui enim peccarunt, ex conſcientiæ verbere tardiores eſſe ſolent: eóſque verentur aggredi quos læſerunt, & à quibus veniam impetrare poſtulant: pudoris enim ſui ſunt ipſo cõtinuò memores. Nec verò præſenti animo eſſe poſſunt, aut conſtanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque ſupplicũ animus nullum præ ſe lætum ruborem admittit, vt qui pallidi ſint, demiſſo vultu, miſericordiam elicere conantur. Ea ergo cauſſa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contrà valida eſt pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehementis ſtultitia hominum non modò ceruicibus, ſed & animis impendeat. Nam toto impetu & ſine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde ſe geſſit, vt qui pictor eſſet humanorum affectuum, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere ſolet. Lege Lucian. in Imaginibus & Tragopodagra.

Pontici Heraclidis allegoriam de Ata & Litis.

Aten.] Ate eſt noxa, ἀπὸ τοῦ ἀτῶ, lædo, ſaucio.

heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. ſignific. Noxam dixere antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa eſt. vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id eſt à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoque qui contra legem Aquiliam alicui damnum dedit, noxa eſt. At noxia ſolummodo de maleficio ipſo dicitur, nec tam generali ſignificatione accipitur, ſicuti noxa. Cicero lib. 3. de Legibus, Noxiæ pœna par eſto, vt in ſuo vitio quiſque plectatur, vis capite, auaritia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid. Sat ſit, ſuſpectus ſum, cùm careo noxia. Quo ſenſu & in Moſtellaria & in Pſeudolo vſus eſt; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam. ſed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos aſcripſiſſe quiſquam dixerit, cùm ratio carminis non conſentiret. Quæ adducere volui, vt palàm fieret quàm iniquo iure Iuſtinianum in Elegantiis ſuis inſectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille,

Appendix.

Ergo Litæ, proles Iouis.] à Litis, nomen factum τῆς λιτανείας, & verbum λιτανεύειν, quod eſt ſupplicare, vota, precéſque ſuppliciter fundere. Sic litatum, pro eo quod eſt aliis ſolutum, deditum Deo, quaſi luitatum, ait Feſtus.

proles Iouis.] rectè proles Iouis, quia vt Dei proprium iuuare mortales; ait Plin. initio hiſtoriæ mundi, ſic nulla re alia magis ad Dei naturam accedimus, quàm ſalutem hominibus dando, vt Tull. Ligariana, vt Strabo, εὐεργετεῖν ἐστὶ θεοὺς μιμεῖσθαι. Contra Atabulus apud Horat. 1. ſermon. 5. nomen habuit ἀπὸ τοῦ τὴν ἄτην βάλλειν, quod damnum, noxámque ferret Actius Menalippo, te eſſe huic noxæ obnoxium, citat Feſtus, tradens noxam eſſe peccatum, vel pro peccato pœnam.

F. Morelli Corollarivm.

Ἄτη ἀπὸ τοῦ ἀτᾶν à vocabulo Hebraico HATA, quòd errare, nocere, offendere, denotat. Budæus in Annotationibus ad legem II. D. de legib. Homeri & Heſiodi verſus expendit de hoc dæmone humano generi infenſo, vt Suidas Aten indigitat τὸν διάβολον, τὸν ἀντικείμενον, quam odioſam notionem Satan etiam Hebraicè præ ſe fert. Hoc firmat Beſſario lib. III. in calumniat. Platonis. vbi ſcribit Homerum, ſiue beneficio quodam naturæ, ſiue Moſis profetæ ſcriptis, Carmine ſuo expoſuiſſe lapſum Luciferi, quam ille Aten appellat. Eandémque Noxam Aſcræus vates in Theog. contubernalem eſſe canit Dyſnomiæ, peruerſæ iuris legumq; conſtitutioni: Δυσνομίην Ἄτην τε συνήθεας ἀλλήλῃσι.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT *platani ramis ſua pignora paſſer,*
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutiit hic pullos omnes, miſeramque parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, niſi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PIndar. Olymp. 5. αἰὲδ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπάνατε μάρναται, πρὸς ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον, id eſt, Circa virtutes labor ſumptúſque perpetuo implicantur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plu-

tarch. Bacchillides: ποσὸν γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετά.

Hiſtoria ex Homero de vaticinio Calchantis.

Crediderat placans.] Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantiũ claſſis aduerſo vento detineretur, Calchas augur peritiſſimus cũ cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex ſerpẽtis vel draconis augurio (qui in arborem ſubrepens nouem paſſeris pullos vna cum matre deglutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri prædixit. Nam pro paſſeribus annos, pro angue tempus intellexit, vt explicat Pierius Hieroglyph. lib. 10. Narratio eſt apud Homerum Iliad. 6. & Cic. 2. de Diuinat quam eandem reperi in vita Homeri, quæ Plutarchi nomine à quibuſdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facilè mihi eſſet adiicere Ciceronianos verſus, quos citat ipſe eodem De diuinatione: ſed liber eſt in omnium manibus. Locus Homeri ſic habet.

Τίπτ᾽ ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες Ἀχαιοί;
Ἡμῖν μὲν τόδ᾽ ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα Ζεύς. &c.

quem eundẽ ſatis feliciter Ouidius eſt æmulatus Trãsfo. 12.

——veri prouidus augur
Theſtorides, Vincemus, ait, gaudete Pelaſgi,
Troia cadet, ſed erit noſtri mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Nullam gloriam ſine labore parari.

Hoc autem innuit, quòd præclarum ſit idem eſſe & arduum & rebus maximis difficultatem quandam à natura eſſe propoſitam, ait idem M. Tull. Tuſcul. 3 *Etenim nulla poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus & indefeſſus primum non anteceſſerit.* Quis enim magna coronari contendat Olympia, dulcis ſine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclarè Xenophon, ἀπομνημον, αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος,

Virtus difficulter paratur.

τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως. λείη μὲν ὁδὸς μάλα δ᾽ ἐγγύθι ναίει.
τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ᾽ ἀγαθ᾽ οἱ θεοί. id eſt, Curæ quidẽ laborioſæ efficiunt, vt ad pulchra & honeſta facinora perueniatur, ſicuti virorum optimum habet adagium. Ait enim Heſiodus:

Ample-

Amplecti vitium cululatim & ſumere promptum eſt:
Namque iter id facile eſt, nec eo vicinius vllum.
Dij quoque ſudorem virtuti præpoſuerunt,
Ad quam longa via eſt atque ardua, & aſpera multum
Offertur: tamen eſt vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis, primo fuerat quæ tam ardua virtus.

Teſtatur autem Epicharmus, A Diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ ſuccurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ. ἔςι τις λόγ☉ τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις· νῦν δέ μιν θοὰν χῶραν ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτ☉, ᾧ μὴ δακέθυμ☉ ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας. quorum verborum hæc eſt ſententia. Fama eſt virtutis domicilium eſſe in quibuſdam rupibus, ad quas difficilis admodum ſit aſcenſus, eámque celerem incolere locum caſtum. Ea verò non conſpicitur quibuſcumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quiſquam perueniet, tamquam ad fortitudinis propugnaculum, niſi primùm ſudore ac labore animum afficiente ſuam induſtriam probarit: Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themiſtocles ſibi comparaſſent, niſi laborioſis & moleſtis expeditionum anguſtiis arduum virtutis iter ſibi conficiendum propoſuiſſent? οὐ γὰρ εὐτυχίᾳ τὰ Ρωμαίων, ἀλλὰ καρτερίᾳ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Craſſo Plutarch. id eſt: Nõ tam fortunæ proſper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac ſumma in laboribus aſperíſque in rebus toleratia, aduerſis caſibus ſuccumbere neſcia. Illud etiam mihi ſuccurrit Pindari ex Olymp. ſexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ, οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι· πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι ποναθῇ· id eſt, Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi meminorant, ſi quid honeſti laborioſè peractum eſt. Quid, vt hoc poſtremò, laudis Cæſar eſſet conſecutus, ſi facile illi fuiſſet Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum ſibi famæ cumulaſſet, ſi dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & ſudorem, ac non magna ſuorum cæde feciſſet? Rectè Naſo Triſtium, 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuiuſdam Poëtæ, apud quem tamen non eſt eadem concluſio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum ſerpens deieciſſet & exturbaſſet, in eóque tandem igni ardenti combuſtus eſſet.

Crediderat.) commiſerat, nidificauerat.

ſua pignora.) pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Saxeus.) Fatalis ſerpens eſt: necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphoſim ſerpentis in perpetuæ duritiei ſaxum. ſonat etiam ſaxeus, durum crudelem, inexorabilem, quíque nulla flecti prece poſſit. *Serpens ſaxeus.* Huc pertinet quod alio loco memini retuliſſe me de illo angui, qui Tarquinii Superbi animum ſtupefecit, attonitúmque reddidit, cùm à columna lignea repente lapſus omnes in fugam vertiſſet, rei miraculo conſternatos: nimirum portendebat ille ſerpens nouum & inexſpectatum principem, eundémque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc eſt ſtupore, quem diu ſimulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum.

Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

NEPTVNI tubicen (cuius pars vltima cetum
Æquoreum facies indicat eſſe deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inſerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaráque geſta
Proſequitur: toto mandat & orbe legi.

ID petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. cap. 8. illud non omiſerim, ait, Tritonas cum buccinis faſtigio Saturni ædis ſuperpoſitos, quoniam ab eius commemoratione ad noſtram ætatem hiſtoria elata & quaſi vocalis eſt: antè verò muta & obſcura, & incognita: quod teſtantur caudæ Tritonum humi merſæ & abſconditæ. Triton marinus Deus, Neptunique *Typus Emblematis. Triton, Deus marinus.*

filius, & tubicen, hoc ſchemate ſerpentis circulo contineatur: quod refertur quidem ad perpetuam & numquam intermorituram doctorum virorum memoriam. Tuba enim famæ & commentationis nota eſt, vt quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in ſe reuolutus, æternitatem deſignat, vt docet Orus Niliacus in ipſo Hieroglyph. principio. Hoc ſignificat hiſtoriam rerum geſtarum ab Saturni commemoratione ad noſtra vſque tempora, quæ aliàs obliterata eſſet, notam & quaſi vocalem extitiſſe. Nam quæ ante Saturnum geſta ſunt, obſcura & incognita in tenebris delituiſſe: quod oſtendunt Tritonũ caudæ ad humum inclinatæ, quæque oculos effugiunt. Id Alciatus ipſe Annotationibus in Tacitum ſic attigit: Veteres, in-
" quit, in templorũ Saturni ianuis imagunculas Tritonum ſta-
" tuebant, non aliam ob cauſſam, quàm vt ab eo cœpiſſe hiſto-
" riam, æternitatémque illis debere Deos oſtenderent, quorum
" præconio fuiſſent celebrati. Tibullus idẽ ſignificat his verbis:
"

Quem referent Muſæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid 3. Triſtium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniìque bonis.
En ego, cùm patria caream, vobiſque domoque,
Raptaque ſint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc ſæuo vitam mihi finiat enſe,
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.

Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent.

Quò ſpectat Eudamidæ illud: qui rogatus cur Lacedæmonii ad bellum profecturi Muſis ſacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt, inquit, poſt præclarè facta, memoria apud poſteros maneat. Et quidem docti, non ſolùm viui ac præſentes ſtudioſos diſcendi erudiunt atque do-
" cent, ſed hoc idem etiam poſt mortem literarum monimentis
" aſſequuntur, Cicer. 1. Officiorum. De Tritone plura apud
" Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5.

Cetum.] inferiore ſui corporis parte piſcem refert, ſuperiore Deum. Plutarch. de Iſide commentario ait Amphitritem minoréſque Deos marinos, Tritonas dici. Eos deſcripſit vberrimè 4. Argonautic, Apollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pauſanias: ſunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam neceſſe: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentii:

Nunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus piſcem nanti
Frons hominem præfert, in Piſcem deſinit aluus.
Spumea ſemiferi ſub pectore murmurat vnda.

Fama viros animo inſignes.] Sic initio panegyrici Maximino, " & Conſtantino A. A. dicti, Equidem ſcio gaudentium ſtudia " huncita toto orbe floreſcere, quacunque fama vltra naturam, " qua fingitur diſcurſio volucris mutuata, & pluſquàm mille " vocibus ſonora percrebuit, vt omnium nationum gratulatio- " nibus conſecretur.

Viros animo inſignes.] Hi dicuntur eleganti verbo Græco, οἱ πολύφημοι ἄνδρες, ἐλλόγιμοι, καὶ ἔνδοξοι, qui & ἀγλαοὶ Homero. quæ ſanè laudatio petitur à virtutibus primariis, fortitudine, & iuſtitia: quali elogio donati heroës, toto orbe omníque poſteritate celebrati. Pertinent huc arguti & inimitabiles hymni Pindarici, in gratiam eorum ſcripti qui victores rediierant ex Olympiis, Nemeis, Pythiis, Iſthmiis: item quæ ab epicis, & tragicis graui deſcripta charactere, ad res geſtas poſteris mandandas. Et quò maximè pertinent hiſtoricorum monumenta, niſi vt egregiè facta à mortalitate vindicent? Et pertinet ad exemplum, bonos & præſtantes viros honoribus affici, nec modò dum in viuis ſint, ſed etiam fato functos, vt virtuti ſuum reddatur præmium, quæ ſanè laudata creſcit: & id permultos accendit ad ſimilem virtutem, & facta ſimilia.

FED. MORELLI *Appendix.*

Libanius in Βασιλικῷ. ſeu Panegyr. Conſtanti & Conſtantio Imp. dicto pag. 4. edit noſtræ Græcol. ὥσπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι εἰς τοὺς παιδοτρίβας ἔρχεταί τι τῆς ἀπὸ τῶν στεφάνων εὐκλείας· οὕτως ὁ τοῦ λόγου συναίτιος κοινωνεῖ τῆς ἀπ' αὐτοῦ φιλοτιμίας, vt in certaminibus (*inquit*) hymnicis, aliquid à corona- " rum celebritate ad Ludimagiſtros peruenit: ita ſermonis cau- " ſa adiuuans, orator particeps honoris qui inde proficiſcitur. " Idem in orat. de Antiochen. Profeſſorib. multa in hanc ſententiam enuntiat, vtraque lingua nuper à me edita.

toto mandat & orbe leg.] Laureas Tullius, libertus. M Ciceronis ita ſcite claudit carmen in fontes calidos villæ Acad. apud Plinium lit. 31. N. H. c. 2.

Nimirum locus ipſe ſui Ciceronis honori
Hoc dedit, hac fontes cum patefecit ope:
Vt quoniam totum legitur ſine fine per orbem,
Sint plures oculis quæ medeantur aquæ.

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanenſis.

EMBLEMA CXXXIII.

PRO tumulo pone Italiam, pone arma Ducéſque,
Et mare, quod geminos mugit aduſque ſinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in fera bella manus.
*Anguiger * eſt ſummo ſiſtens in culmine, dicat:*
Qui paruis magnam me ſuper impoſuit?

* al. &

Galeacius.

EPitaphium eſt Ioannis Galeacii quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortiſſimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus reſtiterit, & Remp. ſuam legum auctoritate compoſuerit. Huius hiſtoriam repete ex Sabellico Ennead,

.. lib. 9. ſed maximè Paulum Iouium conſule de Ducibus Mediolanen. Videtur autem Alciatus id confixiſſe ad Græcorum quorundam Epigrammatum imitationem, vt eſt Germanici quoddam lib. 3. Anth. quo Themiſtocles rerum à ſe geſtarum cõmemoratione indicat, quo pacto à Græcis ſepeliri velit: alioqui nullum ſatis magnum & dignũ ſepulchrum ſuis virtutibus erigi poſſe. quò ſpectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro magnitudine rerum non poſſe ſcribi dignum epitaphium, ſed Europam & Aſiam, quas ſubiugauit, eius eſſe ſepulchrum tradit. Simile eſt quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quiſpiam: in quo Hector non vult comparari ſepulchro aut tumulo; quippè qui vniuerſæ Græciæ reſtiterit, & cuius ampliſſimum ſepulchrum ſint Ilias, Homerus ipſe, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignus Galeacio tumulus ad perpetuam nominis commendationem extruatur, ait Alciatus, deſcribendam eſſe Italiam vniuerſam, Duces ipſos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: poſtremò conſtituatur Anguifer, qui ſymbolum habeat ſcriptum ΤΙ' ΜΕ' ΜΙΚΡΟΙ'Σ ΤΟ`Ν ΜΕ'ΓΑΝ Ε'ΝΤΙΘΕΤΕ; Sed huc apponam Germanici in Themiſtoclem epicedium, quod imitatus eſt, & fermè integrum (vocabulis aliquot dumtaxat immutatis) mutuatus eſt Alciatus, vt videre eſt: *Vnde petitum Emblema.*

Character Emblem.

Αντὶ τάφου λιτοῖο θὲς Ἑλλάδα. θὲς δ' ἐπὶ ταύτα
δούρατα, βαρβαρικᾶς σύμβολα ναυφθορίας.
καὶ τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε Περσικὸν Ἄρη,
καὶ Ξέρξην· τούτοις θάπτε Θεμιστοκλέα.
Στάλα δ' ἁ Σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
θαύμασι με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε;

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem ſiue ſerpentem ſtemma eſſe Ducis Mediolanenſis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, nihil attinet. Hoc mihi reuocat in memoriã ſpecies vndecim honorum qui ab Ariſtotele ſtatuuntur Rhetoricorum primo, nempe ſacrificia, monumenta, vel carmine, vel oratione ſoluta, præmia certa, luci, ſuperiores in ſedendo loci, ſepulchra, imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barbari, habitus adorantium, & conſpectus euitationes, munera quæ apud quaſque gentes in precio ſunt. De quibus ſigillatim aliquid dicere nihil. hîc neceſſe habeo. De ſepulchris & monumentis agimus, quæ inter honores non paruos poni ſo- *Honorum genera VII.*

lemne iam olim fuit. exemplorum varietate obruor: vnum huc conferam vetus quidem & memorabile. Menandro Bactrorum regi, homini mitiſſimo, in expeditione quadam vita functo, cunctæ regni ciuitates, cunctíque populi inferias de more communíque conſenſu ſoluerunt. Sed de reliquis cum diu certatum eſſet, quibus in primis commendarentur, vix tãdem inter omnes conuenit, vt ęquè partitæ ſingulis distribuerentur rata pro parte, nempe quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum veneratione exiſteret. teſtis eſt Plutarch. cõmentario quo ciuilem hominẽ inſtituit. cum his quæ antea dicta ſunt ad tumulum Galeacii, déque inſcriptione illa magnifica; QVIS PARVIS MAGNVM ME SVPERIMPOSVIT? Velim annecti quæ mihi nunc occurrunt ex aliis certè non pœnitendis auctoribus. Sic igitur Horat. epod. oda. 9.

----- Africano; cui ſuper Carthaginem virtus ſepulchrum condidit.

" Velleius Paterculus de Carthagine: Eam vrbem inuiſam Ro-
" mano nomini Pub. Scipio funditus ſuſtulit, fecitque ſuæ vir-
" tutis monumentũ. Sed interea dum hæc meditor, neſcio quo modo mihi præ cæteris placet Martialis ſane argutum & lepidum de Pompeio & filiis Cænotaphium:

Pompeios iuuenes Aſia, atque Europa, ſed ipſum
Terra tegit Libyes, ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

" Dion Nicæus in Adriano: poſtquam venit in Græciã ſpecta-
" uit myſteria, cúmque per Idæam in Ægyptum veniſſet.

Pone arma.] pro deſcribe, aut diſpone, non placet Fornerio noſtro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat; quamquàm Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat. hîc enim, pro deponat, vſurpari liquet:

Et mare, quod geminos mugit.) Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

mugit.) A tauris tranſlatio.

empta manus.) exercitum mercede conductum.

paruis magnum.) Antitheton. Apud Caietam in ſepulchro marmoreo æneáque vrna, hæc inſcripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes.
Cui non Europa non obſtitit Africa quondam,
(Reſpice res hominum) quàm breuis vrna premit.

Optimus ciuis.

EMBLEMA CXXXIIII.

DVM iuſtis patriam Thraſybulus vindicat armis,
Dúmque ſimultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni inſtar muneris, illi
Palladiæ ſertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thraſybule, geras hunc ſolus honorem:
In magna nemo eſt æmulus vrbe tibi.

OPtimi ciuis eſt Rempub. ſuam non modò legum metu coërcere, ſed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occaſionẽ adimere: Præſto eſt exemplum Thraſybuli. Athenienſibus enim longiſſima obſidione preſſis à Spartanis, poſt longam famen, & aſſiduam pe-

Hiſtoria Thraſybuli qui tyrannos expulit.

ſtilentiam, pacem poſtularunt; quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Athenienſis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis ſucceſſu horum tanta tyrannis & ſæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opulenti, benéque nummati homines exularent: inter quos Thraſybulus vnus ex præſtātiſſimis, cū aliis in exiliū abire eſt coactus. Itaque ille ſuo conſilio, & ſociorum ope, tyrannos omnes induſtria ſingulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Athenienſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide publica, Thraſybulus legem ſanxit De abolendis præteritis iniuriis, quem *ἀμνηςίαν* nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applauſu meruit. Hæc lex conformis eſt oraculo Euangelico de iniuriis remittēdis & obliuione delendis. Huc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thraſybulo Æmilius Probus in eius vita, Iuſtin. in Trogum lib. 5. & Valer. lib. 4. cap. 1. Marullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epigramma certè venuſtum:

Lex ἀμνηςίας.

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hoſtem,
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui:
State viri, Thraſybulus ait, victoria veſtra eſt:
Nec mihi, ſed vobis vicimus, & patriæ.
Dixit, per medioſque ruens enſéſque viroſque,
Parcendum paſſim ciuibus, ingeminat.

Palladia ſertum.] id eſt ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui qui ciuem in bello ſeruauerat: fiebátque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice. Gel. lib. 5. c. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Appendix.

Benè inditum nomen Thraſybulo, qui audenti conſilio rem magnam aggreſſus eſt, & feliciter perduxit ad exitum. Atqui quod habet Publii mimus; *In rebus dubiis plurimi eſt audacia.* Quo ferè ſenſu Euenus dixit ad ſapientiam permultum conducere audentiam: ſeorſum ſi ſcit, noxam adferre:

Πρὸς σοφίαν μὲν ἔχειν τόλμαν μάλα σύμφορόν ἐστι,
χωρὶς δὲ βλαβερή, καὶ κακότητα φέρει.

In noſtro iure, audacia circa licita ad probatur, l. Celſus, 20. §. videndū D. de l. & poſtum. l. ſi quis in tantum 7. Cod. vnde vi.

Dum iuſtis patriam.) εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης, ait ille, & quæ virtus prior, quàm in patriam & parentes? imò quæ arma iuſtiora quàm quæ capiūtur ad vindicandā patriā?

Dumque ſimultates ponere.] Iniuria ſemel remiſſa reuocari non debet c. ſi illi, 23. q. 4. ex Gelaſio. & qui diſſimulat iniuriam callidiſſimus eſt, apud Hebræum parœmiaſten prouerb. cap. 12. ſed hîc callidiſſimus, prudentiſſimo, vt apud Tull. Partitionib. Refero huc locum ex Auſonii panegyrico, ad finem penè, vbi de combuſtis fœneratorum nominibus, vt nouæ & veteres rixandi occaſiones tollerentur auſpice Gratiano bono principe. Exemplum aliud celebre Conſtantini magni, de combuſtis libellis expoſtulatoriis epiſcoporum, qui Nicænam ſynodum conuenerant.

geras hunc ſolus honorem.] Seneca epiſt. 41. In homine id laudandum eſt quod ipſius eſt: familiam formoſam habet, & domum pulcram: multum ſerit, multum fœneratur: nihil bonum in ipſo eſt, ſed circa ipſum. Lauda in eo quod nec eripi, nec dari poteſt. Quod proprium hominis eſt quæris? animus & ratio in anima perfecta.

FED. MORELLI CORONIS.

Cicero. l. 1. de Inu. Qui ita ſe armat eloquentia vt non oppugnare commoda patriæ, verum propugnare poſſit, is mihi vir & ſuis & publicis rationibus vtiliſſ. atque amiciſſimus ciues fore videtur. Philo Hebr. lib. De Cherub. pag. 88. edit. A. Turn. *ἕκαστος ἡμῶν ὥσπερ εἰς καινὴν πόλιν ἀφῖκται τόνδε τὸν κόσμον, ἧς πρὸ γενέσεως οὐ μετεῖχε.* & mox *δόγμα εἰσηγεῖται πάνσοφον, ὅτι μόνος κυρίως ὁ θεὸς πολίτης ἐστί.* Quiſque noſtrum in hunc mundum tanquam in nouam ciuitatem venit. Sapientiſſimum porro decretum cenſetur; Quod ſolus propriè Deus ciuis eſt.

Strenuorum immortale nomen.

EMBLEMA CXXXV.

ÆACIDÆ tumulum Rhæteo in littore cernis;
Quem plerumque pedes viſitat alba Thetis.
Obtegitur ſemper viridi lapis hic amarantho,
Quòd nunquam herois ſit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quam ſibi Mæonides.

HVic epigraphe conuenit illud Euripidis, Hercule Furente.

γεννάιων ἀρεταὶ πόνων,
τοῖς θανοῦσιν ἄγαλμα.

Fortium laborum virtutes mortuis etiã decus exiſtunt Achillis ſepulchrum fuiſſe in Sigæo Troiæ promontorio, ſcriptores

radūt. Id ſepulchrum amarantho viridi ſemper ornatum, famam heroum perpetuò vireſcentem, & apud poſteros numquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles in Philoctete περὶ εὐσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par eſt. ἡ εὐσέβεια, inquit, μηδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν· οὐκ ἀπόλλυται. & Pindar. Iſthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorum ait, οὔτοι πεφλωται μακρὸς μόχθος ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum ſimile reperio in Laërtæ tumulum: quod aſcribere placuit, quia eòdem fermè ſpectat: — *Fama numquam intermoritura.*

ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, οὐδὲ σιδήρου
φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
ὣς καὶ Λαέρταο τὸ δ' ἠρίον ὃ σχεδὸν ἀκτᾶς
βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
οὔνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· οὐ γὰρ ἀοιδὰς
ἀμβλύνειν αἰὼν (κἢν ἐθέλῃ) δύναται. id eſt,

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
Omnia ſed mollit tempore longa dies.
Laërtæ ſic buſta terit quoque littora propter
Æthere de ſummo defluus imber aquis.
Immortale ſed, heu, nomen delere vetuſtas
Herois, Muſa vindice, nulla poteſt.

Apponam & illud argumenti eiuſdem:

τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
κυδαίνοιτο παῖς ἁλίας Θέτιδος. id eſt,

Hic poſitus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
Dardanidæ cuius membra ſepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus,
Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Cæterùm Philoſtratus ad tumulos exornandos ſcribit amaranthum vſurpatum fuiſſe, orto à Theſſalis initio, qui Achillis ſepulcrum eiuſmodi coronis redimerent. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pauſanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud ſe poſt Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minorem, inſcriptum iiſdem, quibus Hyacinthum, literis. — *Amaranthus tumulis appoſitus.* — *Typus Emblematis.*

Rhæteo.] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, — *Rhœteum.*

Aiacis ſepulcro à Poëtis celebratum, ſicut & Sigæum ſepulcro Achillis. Videtur idcircò Alciatus abuſus vocabulo, eſtque μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Thetis. *alba Thetis.*) Dea maris, quæ quia ſemper in aquis habitet, pedes albiſſimos dicitur habere à Poëtis.

Amarãthus. *Amarantho.*] Amaranthus ab ἀ priuante, & μαραίνομαι, tabeſio, quòd numquam ſiccetur neque marceſcat. Plin. lib. 21. c. 8.

Graium murus.] id eſt, Græcorum munimentum & robur: elegãs Metaphora. vt apud Maronem, duo fulmina belli Scipiadas, & Cic. in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo ſenſu Pindarus in Olympiis Hectorem Troiæ columnam appellat; ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε Τροίας ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα: id eſt, qui Hectorem ſubuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam, de Achille loquitur: quò referri poſſunt allegoricôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis titulos:

-----miſerum eſt alienæ incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

Scribit Hyginus exclamaſſe Achillem cum bigis illigatum Hectorem raptaret: Troiam expugnaui. in appẽdicibus Virgilianis hoc legitur:

Defenſor patriæ, iuuenum fortiſſimus Hector,
Qui murus miſeris ciuibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis:
Occubuere ſimul ſpeſque decuſque Phrygum.

Scribit Ælianus 12. var. hiſt. Epaminondam, accepto mortifero vulnere in pugna Mantinenſi, delatum in caſtra iuſſiſſe acciri Daiphãtum, vt eum ducem ſibi moribundo ſufficeret: quẽ cùm in acie cecidiſſe retuliſſent, rurſum Iolaidem vocari imperaſſe, quem etiam interfectum cum diceret nihil aliud habuiſſe, quàm vt ſuaderet pacem cum hoſtibus eſſe faciendam; nullo iam duce Thebanis ſuperſtite. in Euripidis Hecuba, ſic loquitur vmbra Polydori: ἐπεὶ δὲ Τροία θ' Ἕκτορός τ' ἀπώλετο ψυχὴ, πατρῷα θ' ἑστία κατεσκάφη: vbi Troia, & Hectoris animus periit, & patrii lares diruti ſunt.

Haud plus debet Mæonidæ.] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poetæ beneficio virtus tam inſignis tranſmiſsa eſt poſteris) quantum Homerus ipſi Achilli Niſi enim tam inſigne & præclarum virtutis exemplar Homerus ſibi nactus eſset, fortaſſe ingenii admirabilis vim non ita exeruiſſet. Fuit ergo

ıgenium par materiæ, quod ait Iuuenalis.

Appendix.

Hæc epigraphe reuocat in memoriam illud Iuſtiniani prin-ipis §. filii. de excuſat. tut. inſtitut. Hi qui in acie pro repu- " lica ceciderint, in perpetuum per gloriam viuere intelligū- " ur. Vlpian. in l. bello amiſſi, eod. tit. Sic Tullius 9. Philipp. Horum mortuorū vitam in memoria viuorum ponam. Idem " 4. Philipp. O fortunata mors, quæ naturæ debita, patriæ eſt " otiſſimum reddita. Breuis nobis data vita eſt: at memoria " ene reddita vitæ ſempiterna, quæ ſi non eſſet longior quàm " æc vita, quis eſſet tam amens, qui maximis laboribus & pe- " iculis ad ſummam laudem, gloriámque contenderet? Et ora- " one pro Cornelio Balbo; conſtituit diſcrimen inter gratio-os, ambitioſos ciues & fortes, quod illi viui fruuntur ſuis peribus: horum etiam mortuorum ſi quiſquam, inquit, hu- " us imperii defenſor mori poteſt, vincit auctoritas immorta- " is Nec verò apud Romanos tantum, ſed & alios priſcos po-pulos hæc gratia reddita eſt, his qui pro Republica vitam uam profudiſſent. Exſtat apud Thucydidem ea de re ἐπιτά-φι@ λόγ@. Et non ſolùm iis qui mortui ſunt, hunc honorē ſſe tribuendum, ſed eorum quoque proximos conſolandos, it Cicero 14. Philipp. Et quidem parentibus hāc eſse conſo- " ationem optimā, quòd tāta præſidia reipublicæ genuerunt. " Deinde addit, atque etiam cenſeo, P. C. quæ præmia militi- " us commiſimus, nos reipubl. recuperata tributuros, ea vi- " is, victoribúſque cumulatè cum tempus venerit, perſoluen- " la. Qui autem ex iis quibus illa promiſsa ſunt, pro patria oc- " iderunt, eorum parentibus, liberis, coniugibus, fratribus tri- " uenda cenſeo. Scribit Ariſtoteles 2. politicor. Hippoda-mium apud Athenienſes aliquādo lege cauiſse, vt ex publico lerentur filii quorum patres pro patria cecidiſsent. Quod pud Thucydidem Pericles faciendum ſuadet. Cicero 1. Tu-cul. retulit ex quodam vetere,

Dic, hoſpes, Spartæ nos te hic vidiſſe iacentes,
Dum ſanctis patriæ legibus obſequimur.

Nobiles & Generoſi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropias nectebat fibula veſtes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico ſuberat, cui lunula ritu,
Geſtatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quod ſe adſererent, hæc ſigna tulerunt
Antiqua illuſtres nobilitate viri.

Qui Generoſi & qui Nobiles.

EX eruditis hominibus, iiſque maximè qui vetera diligēter obſeruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generoſos intereſſe nonnihil. Ariſtoteles animalium hiſtoriæ 1. εὐγενὲς ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον τῆς αὐτῆς

τῆς αὐτῆ φύσεως· Nobile id eſt, quod ex bono genere profectum eſt: generoſum, quod à ſua natura nõ degenerat. Exemplúmque apponit in lupis, quos generoſos: & leonibus, quos nobiles eſſe dicit. Idem penè 2. De arte dicendi quo loco ait præclarius eſſe generoſum quàm nobilem dici: nobilis enim maiorum tantùm virtute gloriáque nititur: generoſus & virtute maiorum & ſua commendatur: itaque generoſos omnes eſſe nobiles, ſed non contrà, nobiles generoſos omnes. Quidam enim nobiles, degenerant à virtute maiorum, & humili ac demiſſo animo fiunt, atque ad ignauiam ſocordes delabuntur. Cicero in Bruto, Scipionum ſtirpem generoſam vocat: quòd in ea multi excellentes viri fuerint: & Offic. 1. Pyrrhum Epirotam generoſum & potentem dicit: vt in defenſione Cæliana, Clodiam impudicam mulierem, & nobilem & notam appellat. Idem 2. de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatem, ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam partem: generoſum, non niſi in bonam. Cornel. Fronto, nobilem appellat rerum nobilitate, generoſum verò cognatione. Eam ſignificationem Cicero in Paradoxis obſeruat. Ipſius, inquit libido lapſa eſt in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm ſi petulans fuiſſet in aliqua generoſa virgine ac nobili. Ea de re diſſertatio nobilis eſt euoluenda Phauorini apud Gellium cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam ſynonyma coniungi certò ſcio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roſcii Amerini pater, genere & nobilitate ſui municipii princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & ſapiens, & nobilis & generoſus.

& Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Si te nobilitas, generoſaque nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellantur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandem modo innotuerunt: generoſi verò ſpeciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt. Apud Athenienſes Cicada nobilitatis inſigne fuit: aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt ſignificarent ſe indigenas eſſe & nobiles, id eſt (ſi Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expreſſit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antiſthenes, vt refert Laërt. lib. 6. aiebat enim hoc illis eſſe cùm cochleis & teſtudinibus commune, quippè qui aliunde non commigraſſent, nec vnquam ſolum mutaſſent. Hinc ergo τεττιγο-

Cicada nobilitatis inſigne Athenienſibus.

φόροι, id eſt, Cicadigeri dicti Athenienſes: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguebat: cuius rei cauſſam nonnulli adferũt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur, quòd in ea regione, in qua naſcuntur, viuant & emoriantur, reliqua ferè omnia migrent aliò, neque ſedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoſcimus, quorum maiores pluribus antè annis in ſua patria claruerunt, ait Pierius lib. 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpſic. Aelianus lib. 4. Variar. hiſtor. cap. 22. Scio ego per cõtemptum dici eos τεττίγων ἀναμέστοις, cicadis opertos, glorioſi quidam iactatores, obſoletis iam & nimium vetuſtis vtentes. Romanos autem, qui nobilitate generis aliis excellerent, aiunt lunulas in calceis habuiſſe, fortaſſe vt ſignificarent Romani Imperii conditionem, quod ſenſim creuit, & temporũ lapſu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri ſolet. Alii putabant ſignum eſſe eius habitationis, quæ in luna eſſe dicitur, & quòd poſt mortem, animi rurſus lunam ſub pedibus habebant. Vel ſuperbos homines admonebant rerum humanarum inſtabilitatis, cuius rei luna ſit exemplo, quæ ab obſcuro in lumen, inde in obſcurum redit. Philoſtratus de Herode ſophiſta narrat eũ fratri de generis ſui claritate multa iactanti dixiſſe: Certè nobilitatem habes in talis. quod ſignificauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Lunulæ in calceis Romanorum.

- - - - & nobilis & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios geſtaſſe in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & formæ litteræ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prætermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vſu fuiſſe, quo à diluuio Deucalionis primi ipſi lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidere, quódque putarent vniuerſum genus mortalium aquis obrutum periiſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe, ait præter alios vetuſtiores Pierius lib. 44. De ſacris Aegyptiorum literis. Apollon. Argonautic. 4.

Arcades lunam primi obſeruarunt.

Α'ρκάδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo in S. Geograph. δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Α'ρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Faſtorum Ouidius:

Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Faſtor. huc reſpexit Naſo:

Ante Iouem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque [illegible]
ris antiquitatem iactabant) dicti ſunt & dici (adeò ſui gene-
ſtoriæ προσέληνοι, id eſt, ante lunam editi. Plerique in hi-
ſtoriam naturæ referre malunt; quia lunæ curſum primi ob-
ſeruarint. Præter has rationes alias adfert Plutarch in Proble-
matis. Sed hæc quorſum attineant, non planè video, niſi
ad communem locum referam de nobilitate, quam ſibi longè multi tribuunt, vanis quibuſdam ſchematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis inceſſere debeam, planè non habeo. Quis enim ſuſtineat aliquem tollere criſtas, ſibíque arrogare quidpiam, quod tamen propriè non poſſideat? Atqui genus ſuum qui laudat, quiq; attollit animos ob maiorū nobilitatem & alienum laudat, & falſis nominibus ſibi tribuit quod ad ſe minimè pertineat. Qui proculdubio mihi non videntur abſimiles fugitiuis iis qui præ metu cùm ad aras ſe acceperint, tamdiu latent, inque tuto ſe eſſe putant, quamdiu eo perfugio vti poſsūt. At cùm inde fuerint eruti, quid iis ſupereſt quàm certa quædam crux, aut extremum aliquod diſpendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quæ ſola hærent ſuis diffiſi virtutibus, veráque gloria, quam nullam habent, non ſentiunt quàm miſeri ſint, & quanto in errore verſentur. Sed retineamus aſſenſionem cum iis qui nobilitatem in animo generoſo ſitam eſſe volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ morúmque bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chryſoſtomo, Thebanorum optimum & æquiſſimum inſtitutum, qui eos ſeruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli ſerui facti eſſent: Cur ignobiles eos eſſe vulgari opinione iudicamus, quorū ſi virtutes æſtimentur, ſi moderatio animi, ſi prudētia, ſi ſagacitas, alios quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicā, ſpatiis anteuertunt: Magnum fuit & plenum æquitatis eorū quos proximè nominaui, iudicium atque conſilium, qui ſolos eos nobiles eſſe cenſebant, qui ad virtutem propenſi eſſent: neque tam curioſè, imo verò ſuperſtitioſè quærebāt, ex quibus orti parentibus eſſent, de quibus aliquid ſtatuendum videretur. Sic autem vnà ſecum rationes conficiebant:

In ementitam nobilitatem.

Antiquitùs vt in animalibus quibuſdam mutis, ita & in hominibus idem nomẽ perdurauit. Nam in canibus, equis, gallis etiã gallinaceis id facile eſt aduertere: quia equum ſi quis pretioſo norit, non animoſum & ad curſ ex Arcadia, an Theſſalia: ſatis enim eſſe rocat, quòd equus animum generoſum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad curſum valere intelligitur, nihil opus eſt ſcire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, ſed exiſtimatur eſſe ſatis, quod generoſa illa canis ſit. Idem de gallis, déque aliis iudicium: idémque poſtremò de hominibus ſentiendum: ex quibus qui virtutum ſtudioſi ſunt, qui iuſtitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obſeruant, is reuera generoſus eſt & nobilis, tametſi parentes eiuſdem & auos nemo vnquam fortaſſe nouerit. Democritus, magnus imprimis & catus philoſophus iam olim, vt ait Satyricus.

---materiam riſus inuenit, ad omnes
Occurſus hominum, & cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſoque ſub aëre naſci.

quod tortum eſſe conſtat in ſuperbos quoſdam ementitæ nobilitatis homines, qui orti ſtirpe Romana cæteros præ ſe nihili ducebant. Iactent itaque ſuum genus, qui de parentum virtute nihil habent præter imagines: quos nihilo tamen puto meliores eſſe quàm equus aliquis nõ re, ſed opinione vulgari generoſus habitus, quòd frenos aureos, quòd ſtragula, quòd ornamenta externa omnia exquiſitiſſima circumferat. Quæ de Arcadibus adduximus, lumẽ capient ex iis quæ apud Tzetzen legimus in Caſſandram: ideo natos dici Arcadas ante Lunam, quia nutrirentur ante lunæ coitum coquendo glãdes in igne vel προσέληνοι dicti, παρὰ τὸ προσελεῖν quod eſt afficere iniuria. Apud alios verò pro ſtultis habentur, quia putãt ſe luna priores eſſe: ſed ſic ſe habet ratio, Annum, mẽſes, æquinoctia, & his ſimilia omnia quæ ſunt artis Aſtrologicæ rex Arcadum ſiue Atlas fuerit, ſeu Pœnus, à Luna ſupputans adinuenit, poſtea Thales.

Aurea Cecropias.] Veſtes Athenienſes nectebantur fibula aurea; cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] ad morem Arcadum.

Indigena. *lunula.*] parua luna ad morem hemicycli.

Indigenas.] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus Græcè αὐτόχθων, & ἐγχώριος, cui opponitur aduena.

Oblitus eram apponere huc quod Demoſthenes aduerſus Æſchinem περὶ παραπρεσβείας, quo loco de Athenienſibus, & Arcadibus verba facit, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονες ἐστὲ κἀκεῖνοι.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario De exilio:

ἡ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν. αἱ δ' ἄλλαι πόλεις
πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖται βολαῖς,
ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.

Primùm nec inquilinus nos populus ſumus,
Sed indigenæ, ciues at aliarum vrbium
Sunt comparandi teſſerarum iactibus,
Quæ aliis aliæ ciues mittunt identidem.

Hoc poſtremò quod mihi alia conquirenti occurrit ex Tzeze 301. Hiſtoria 10. Chiliad. vbi cicadas Athenienſium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

καὶ ὅτι λάλοι τέττιγες, κατάδηλον τοῖς πᾶσιν
οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν μακρηγόρων,
λάκωνες βραχύλογοι δὲ τούτοις ἀπεναντίως. id eſt.

Quod cicadæ ſint loquaces compertum eſt omnibus,
Sunt eodem modo Athenienſes qui multi ſunt & garruli in perorando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

De cicadigeris Athenienſibus, déque Romanorum crepidis lunatis ſuperiore commentario quæ dicenda videbantur attulimus. Non erit autem alienum ab huius carminis argumento, de iure imaginum quædam ſubiicere, eſt enim res non indigna coitu, neque certe iniucunda, ſtudioſis fuerunt ergo imagines inſignium virorum ſimulachra ad oris ſimilitudinem artificioſè ficta coloribus & pigmentis adumbratum corpus referentia, eáque in domus parte aliqua celebriore poſita, ligneóque armario incluſa. Licuit autem non omnibus habere imagines, ſed iis tantum qui curules magiſtratus geſſiſſent: eæque valebant ad memoriam poſteritatémque prodendam, & vt iis quaſi inſigniis nobiles ab ignobilibus diſtinguerentur. M. Cicero oratione 2. Contra Rullum, Eſt hoc in more poſitum, Quirites, inſtitutóque “ maiorum, vt ii qui beneficio veſtro imagines familiæ ſuæ “ conſecuti ſunt, cum primã habeant concionem qua gratiam “ beneficii veſtri, eam ſuorum laude coniungant. Idem in Verrem actione poſtrema, Ob earum rerum laborem, ac ſolicitu- “

Ius imaginum apud Romanos.

Vide multa apud Lipſium 1. electorum cap. 29.

dinem fructus illos datos, antiquiorem in ſenatu ſententiæ dicendæ locum, togam prætextam, ſellam curulem, ius imaginum ad memoriam poſteritatémque prodendam. Quod ideò dicitur à Cicerone, quia tunc ædilis erat, & quæſtura iam perfunctus, nempe ius hoc imaginum non tam nobilitatis & generis quàm virtutis inſigne fuit: quãquam & generis etiam eſſet. Qui enim familiæ imagines & generi ſuo conſequebantur, non dubium eſt quin & nobilitatem afferrent: at neſcio quid maius & excellentius fuit, poſſe vti imaginibus. In oratione verò Syllæ ſic: ipſe ſi erit veſtro iudicio liberatus, quæ habet ornamenta, quæ ſolatia reliquæ vitæ, quibus lætari & perfrui poſſit? domus erit, credo, exornata: aperientur maiorum imagines, ipſe ornatum ac veſtitum recuperabit. Omnia iudicis, hæc amiſſa ſunt, omnia generis, nominis, honoris inſignia atque ornamenta, vnius iudicii calamitate occiderunt. hoc dicit Cicero, quia Pub. Sylla conuictus ambitus cum Pub. Antonio ius imaginum perdidit, non vt cenſeri deſineret inter nobiles, ſed vt eius mortui imago cum maiorum ſuorum imaginibus non portaretur, nec horum imaginibus funus eius ornaretur. Ad id oſtẽdendum multos apertius adduco in medium Plinii & Polybii auctoritatẽ certè locupletem. Plinius enim cap. 2. lib. 35. Apud maiores, imagines in atriis erant quæ ſpectarentur, non ſigna externorum artificum, nec æra aut marmora. Expreſſi cera vultus ſingulis diſponebantur armariis, vt eſſent imagines quæ comitarentur gentilitia funera, ſempérque defuncto aliquo, totus aderat familiæ eius, qui vnquam fuerat populus. Polybius verò lib. 6. ſcribit Romanos feſtis diebus, apertis armariis imagines exornaſſe, cúmque ex domeſticis mortuus eſſet aliquis, eas in funere extuliſſe, addito reliquo corporis trunco, vt magnitudine quam ſimillimæ apparerent. Ius autem illud imaginum non ſic tranſibat ad poſteros, vt iis vti omnes & ſinguli poſſent: id enim vſurpabatur ab iis duntaxat, qui ſimile ius adepti erant. Aſſeruabantur autem domi, & in gentilitio funere afferebantur, ad exemplum rerum egregiè geſtarum. Occurrit Valerii Maximi dictum præclare lib. 5. cap. 8. vbi de Manlio Torquato Iuriſc. agit. videbat ſe in eo atrio conſediſſe, in quo illius imperioſi Torquati ſeueritate conſpicua imago poſita erat: prudentiſſimóque viro ſuccurrebat effigies maiorum cum titulis ſuis, idcirco in prima ædium parte poni ſolere, vt eorum virtutes poſteri non

ſolum legerent, ſed etiam imitarentur. M. Tullius Piſonem vellicat, quòd obrepſerit ad honores errore hominum, commendatione fumoſarum imaginũ: fumoſas imagines appellat benè antiquas, quibus opponuntur ſubitæ imagines apud Plin. lib. 8. epiſt. pro recenti & nuper nata nobilitate, aut certè non diu duratura. Et hæc quidem hactenus de imaginibus, quarum vſum fuiſſe tum primum antiquarum puto cùm imperatores in Chriſti familiam tranſierunt, relictis ſuperiorum temporum deliramentis, ob metum nempe ſuperſtitioſi cultus & idololatriæ, quæ non minus facilè inſinuari potuit ea imaginum approbatione quam olim Deorum & ſimulacrorum inducta perſuaſio. Loco itaque imaginum nobiles & generoſi vti cœperunt ſtemmatis gentilitiis, de quibus paſſim diximus. De iure imaginum multa collegit Roſinus lib. 1. c. 19. rerum antiq.

FED. MORELLI *Appendix.*

Athenienſ. ἀρχαιολογίαν Iſocrates in Panathenaïci μυρσινικείος incluſit, vbi probat μόνοις αὐτόχθονας τῶν Ἑλλήνων. Philo Iud. περὶ εὐγενείας docet Iudæos nobilitatis veræ alios fines ὅροις ἐξαιρέτοις præſcriptos τῇ καλοκαγαθίᾳ habuiſſe vt apud Satyrogr. *Nobilitas vera atque vnica virtus.*

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

ROBORIS inuicti ſuperat facundia laudes:
Dicta ſophiſtarum, laqueoſque reſoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla eſt:
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos ſpoliátque inſignibus aſtus:
Expurgat ſordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigítque nocentes:
Barbaries feritáſque dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos diſsipat hoſtes:

Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

MVltos fuiſſe Hercules tradunt quàm plurimi, ſed quem ex Alcmena ſuſcepit Iupiter, potiſſimùm celebrant ob varia certamina, virtutémque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures perſequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alii, quos hîc ſequitur Alciatus, quantum ad laborum numerũ pertinet, quid per vnumquémque laborem ſit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexaſtichon reperi: *Multi Hercules.*

Duodecim labores Herculis.

ὤλεσα τὸν νεμέας θῆρ' ἄπλετον, ὤλεσα δ' ὕδρην
  καὶ ταῦρον, κάπρου δ' ἀμφετίναξα γένυν.
ζωστῆρ' ἐκλύσας, πῶλον Διομήδεος εἷλον,
  χρύσεα μῆλα κλάσας, Γηρυόνην ἔλαβον·
Αὐγείαν ἐδάην, κεμὰς οὐ φύγεν, ἔκτανον ὄρνις.
  Κέρβερον ἠγαγόμην: αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

Extinxi Nemees monſtrum, lernámque peremi,
  Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equoſque cecidi,
  Geryonem ſtraui, pomaque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres,
  Cerberus abductus, lætus in aſtra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contulit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia pertulit aprum.
Aëripedis quarta tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threiciam ſexto ſpoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ ſtabulis impenſa laboris.
Octaua expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Heſperidum diſtracta triumphum.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Heraclidis Pontici diſputatio ad Homeri allegorias mirè ad hanc noſtrã facit explicationẽ. Verba eius auctoris hæc ſunt: *Locus Heraclidis.*

Ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα

τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφί[ας] οὐρανίου μύστης, ὡσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐπιδεδυκυῖαν [ἐ]φώτισε τὴν φιλοσοφίαν καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ στωϊκῶν οἱ δοκ[ι]μώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρ[ου] μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ παρὰ καιρὸν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦ[ν]τας; ὅτι κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασία[ν], λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φοράν. κατ' αὐ[τὰ] δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δ[ε]δεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνί[αν] ἔλαφον, καὶ τις ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθητα[ι] διακαθήραντος αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν· ὄρνεις δὲ τὰς συ[η]νέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν, ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴ[ν] πολύχρουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πά[λ]λιν ἄρχεται βλαστάνειν, ὥσπερ ἄιδρειαν τινὰ διὰ πυρὸς [τῆς] παραινέσεως ἐξέκοψεν· αὐτὸς γε μὴν ὁ τρικέφαλος δειχθεὶ[ς] ἡλίῳ Κέρβερος, εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττ[οι]το· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν ὀνομάζ[ε]ται· ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῇ κατὰ τὴν κεφα[λ]λὴν μερίζεται· περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντό[μ]μῳ δεδήλωται. quorum ſententia verborum hæc eſt: Minim[e] putandum eſt Herculem corporis viribus olim tantum præ[ſ]ſtare potuiſſe: at cùm prudens eſſet, & cæleſti ſapientia ple[ſ]nus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtra[uit]: quæ ſententia etiam principum Stoïcorum eſt. De ali[is] itaque certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memo[ra]rantur, quid attinet ad ingenii oſtentationem multa præte[r] rem verba facere? Aprum enim occidit, hoc eſt verſantem inter homines intemperantiam: & leonē domuit, nempè impe[tum] temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cu[m] brutam iracundiam compeſcuiſſet atque frenaſſet, taurū cor[] nupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit [e] vita metum, quod per Cerauniam ceruam oſtenditur. E[t] quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem ſubiit, repurgata qua priùs tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè ſpem inanem & ventoſam, qu[a] hominum vita vt plurimùm lactatur. Adhæc plurimum fim[um] expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit, quæ abſciſſ[a] renaſci non deſinebat. Hanc ſicuti ἄιδρειαν, id eſt imperitiam aliquam, igni excidit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucem pertractus, non malè triplicem philoſophandi rationem innuit. Sunt enim Philoſophiæ partes, c

quæ rationis eſt, Logica: quæ naturæ, Phyſiologia : quæ morum, Ethica nominatur : & eæ quidem tamquam ex vna certice prognatæ, triplici etiam modo iuxta caput diſtribuuntur. Et hæc quidem de aliis laboribus dicta ſufficiant. Hactenus Heraclides. cum quo inſigni loco velim vnà conferri quæ diſputat Lactantius diuin. Inſtitut. cap. 9. Cætera enim percenſere nihil attinet, niſi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arriſit nobilis diſputatio Dionis Chryſoſtomi, qui Herculis ἆθλους ſeu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerſo athletis opponat, & Principem fortiſſimum atque iuſtiſſimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones: neq; enim carnibus onuſtus, vt athletæ, potuiſſet Aſiam Europámque peragrare. Acutè videbat, acutè audiebat: neque hyemis aut æſtus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos vero, aut de medio tollebat, aut in ordinem cogebat. Diomedem enim Thracium deliciis affluentem, & hoſpites afficientem iniuria, ſuóſque ſubditos miſerè ſeruire cogentem, claua percuſſum de medio ſuſtulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria poſſidentem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente eſſent, facilè ſuperaret, ſed tamen eundem nimia ſuperbia elatum, vnà cum fratribus interfecit, eorúmque armenta corripuit. Idem cùm Buſirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitãtem, ſibi vnicè placentem, quòd egregius luctator eſſet, proſtrauit. Amazonum reginæ zonam ſoluit, quæ illum fuerat aſpernata: quo congreſſu oſtendit, ſe illius forma minimè fuiſſe ſuperatum, vel mulieris gratia potuiſſe vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendiſſe, fimum iacentem in Augiæ ſtabulis, & à multis annis collectum ſterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus eſſe ſibi aduerſus gloriam decertandum, quàm belluas & homines ſceleratos. Hæc penè Dio oratione 8. De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorum expulſionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, pleroſque exiſtimare, vt Lucianus (quemadmodum poſtea dicemus) Herculem virum fuiſſe Gallũ, qui tum ſollerti quadã prudentia, tum admirabili eloquentia, qua maximè valebat:

Dionis Chryſoſtomi locus.

Hercules, vir Gallus.

præclara facinora inſigni fortitudine ſit exantlatus, & ingen dexteritate ſummas quaſque difficultates ſuperarit: quæ tam omnia Græcia quamplurimum mendax, ad armorũ gloriar conuertere maluit. Prætermiſeram Apuleii ἐπιμύθιον, quo
,, imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Herculer
,, Poëtæ olim memorant monſtra illa immania hominum a
,, ferarum virtute ſubegiſſe, orbémque terræ purgaſſe: ſimili
,, ter aduerſum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac li
,, bidinem, cæteráque animi monſtra ac flagitia, Philoſophu
,, iſte Hercules fuit. Eas peſtes omnes mentibus exegit, familia
,, purgauit, malitiam perdomuit, ſeminudus & ipſe, & claua in
,, ſignis, etiam Thebis oriũdus, vnde Herculem fuiſſe memori
extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. qu rationem reddit, cur olim Herculi atque Muſis communis ar facta ſit: quia nimirum Hercules Euandrum literas docuit, v à Iuba memoriæ traditum eſt. honeſtum enim & liberale du cebant, ſi amici ac propinqui literarum & ſapientiæ cogni tione perpolirentur.

Leonis Nemeæi cædes, quid.

Roboris inuicti.] Huic reſpõdet primum Herculis certamen nempè leonis Nemeæi iuxta Cleonas internecio: quo intel ligi datur, facundiam corporis viribus eſſe præſtantiorem Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporun res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, prudentia, eloquẽ tia. Nec verò aliquid magni momenti vires obire poſſunt, au ſuſcipere, niſi conſiliũ & ingenii dexteritas anteceſſerit. Sun qui aliter Nemeæi leonis cædẽ interpretentur: fuerunt enin qui è Lunæ globo decidiſſe vana perſuaſione crederent: nan & veteres monſtra immania in Lunæ globo putabant naſci Hunc ergo leonem inermis Hercules interfecit, vt ait Piſan der: hoc eſt iram cohibuit ac repreſſit, quæ in fortium viro rum animis maximè regnat.

Hydra Lernæa.

Dicta ſophiſtarum.] Secundo labore, hydram, ſeptem capi tum belluam, in Lerna palude omnia vaſtantem pugna per difficili vicit, & ferro facibúſque oppreſſit, quo arguitur, vi rum ſapientem & facundum, multiplices ſophiſtarum argu tias, & elenchos veritatis ſpecie adumbratas, ingenii viribu retundere. Hydræ vno capite reſecto ſeptem alia repullula bant: quod notat artis ſophiſticæ captionem. Si enim aga cum ſophiſta, vno argumẽto reprehenſo, multa alibi tibi op ponet, téque (ni diligenter caueris) ad abſurdum, vel ἀδυνάτων adiget. Certamen hoc ad alios vſus conuertunt alii, vt a

iluuium, ad vitia, ad inuidiam. qua de re prouerbium eſt, Lerna malorum: & Hydram ſecas. Socrates apud Platonem Euthydemo fatetur, ſed multò imbecilliorem Hercule, qui ugnare ſimul non potuit aduerſus hydram ſophiſticam, cui ropter vnam ſapientiam pro vno ſermonis capite amputato multa repullulabant. Ad hæc Pierium lib. 16. euolue.

laqueos] paralogiſmos & captiones.

Aper Erymanthaus. *Non furor aut.*) Tertio, aprum terribilem Erymantho monte Arcadiæ omnia vaſtantem cepit, & ad Euryſtheum, viuum perduxit, quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Cerua aëripes. *Continuum ob curſum.*) Quarto, ceruam aëripedem & celerrimam, aurea cornua geſtantem interfecit. quod ad ſapientem referendum eſt, cui & ditiſſimi cedunt & opulentiſſimi. Notum illud Ariſtotelis in Politicis, facilè eſſe ditari philoſophis, ſi velint: quò ſpectat adagium, Sapiens non eget.

Aues Stymphalides. *Spernit auaritiam.*) Quinta pugna fuit auium Stymphalidum expulſio, ſonitu ahenei cuiuſdam inſtrumenti: quod eſt lucrum inane, & auaritiam aſpernari, raptúmque omnem putare nefas. Sed quæ poteſt eſſe volucrũ cum auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum comparare non poſſunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus ſemper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur, ſed tenuiſſimo victu genium defraudet, & in quo conſiſtat non habeat) ſatis oſtendunt, qui quoniam vel natura deprauata, vel vſu longo induratus eſt, ad reſipiſcentiam aliquando pertrahi poteſt quibuſdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à propoſito, maláque conſuetudine dimoueatur. Alii malunt hoc intelligi de ſortillis quibuſdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & inſidias detegimus æneo ſapientiæ crepitaculo, quod nunquam tuba in aures penetret, vt Baſilius loquitur: vix enim alia fugantur ratione communes illæ peſtes adoleſcentium.

Vincit femineos.) Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earúmque reginam Hippolytam cepit, cui cingulum militare abſtulit, quod eſt aſtutiam muliebrem & dolos, falláciáſque coërcere & vafritiei materiam penitus eripere. Amazon hîc mulier bellicoſa, meretricem refert, quæ vel for-

tiſſimum poſſit deuincere.

Augia purgatio. *Expurgat ſordes.*] Labore ſeptimo Augiam repurgauit, quod arguit vitiorum errorúmque innatorum, vel etiam qui ac-creuerũt aſſuetudine quadam longa, ab animo expulſionem. Nihil eſt enim tam horridum támque ſordens, quod eloquentiá non poſſit excoli?

Cum tauro lucta. *Illicitos odit.*] Octauo, Taurum luctamine domuit: quod eſt ſontes abigere, & omne illicitum facinus ſcelúſque exſecrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere.

abigitque nocentes.] hinc nomẽ habuit ἀλεξικάκυ. nam & pleriſque dictus eſt natus ad homines iuuandos.

Diomedes victus. *Barbaries.*] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudeliſſimum, qui ſanguine & carnibus humanis equos alere conſueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipſum ſuis equis dedit pabulum. quod ſignificat, Herculem eloquentiæ & ſapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus ſubmouiſſe.

Geryon tricorpor ſuperatus. *Vnius virtus.*] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id eſt, collectam, & vnanimem hoſtium multitudinem ſua virtute compreſſit, indéque & victor euaſit. De Geryone in ſuperioribus ſatis.

Poma Heſperidum. *Inuehit in patriam.*] Vndecimo aurea mala Heſperidum, occiſo priùs dracone peruigili, ſuſtulit. quod eſt referendum ad illam, qua docti & ſapientes homines abundant, inſignem rerum copiam, qua eos ſua fortuna vitæque conditio beat.

Cerberus triceps. *Docta per ora.*) Duodecimo & poſtremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractum ad auras deduxit, quod fortitudinem per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam, apud poſteros ſemper victuram perſpicuè ſignificat. Nam, vt eſt apud Diodorum, magnos multóſque, dum vixit, labores & pericula ſponte adiit Hercules, vt pro ſuis erga omnes gẽtes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tuſc.
» Abiit ad Deos Hercules: numquam abiiſſet, niſi, cùm inter
» homines eſſet, eam ſibi viam muniuiſſet. Facilè tranſilio Pin-
» dari locum, vt potè longiorem, de Hercule, 1. Nemeon. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam theſauros in tenebris occluſos aſſeruantem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen ſi à viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi receſſu, in quo locum occuparat, expellatur, opéſque illæ conferãtur ad vſus hominum, magnum certè momentum afferunt ad obtinendum nomen: licet enim vera gloria ſita non ſit in opi-

ns & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum
diumentum adfert.

Docta per ora virum.) Alluſit ad illud veteris poëtæ,

——*volito docta per ora virum.*

Videtur hic noſter verſiculo poſtremo alluſiſſe ad nomen Ἡρακλῆς, quod à κλέος, καὶ ἥρα. at ἥρα ponitur pro aëre, nedum Iunone, vt tradit Macrobius Saturnal. Sic præſtantes viri poſt præclarè geſta viuunt, perpetua hominum memoria, ideò vt etiam mortui præſentes eſſe videantur, vt Horat. 1. Carm.

Viuet extento Proculeius æuo.

Non poſſum tranſuolare Martialis carmen de Herculis laboribus, lib. 9.

Si cupis Alcide cognoſcere facta prioris,
Diſce, Libyn domuit, aurea poma tulit,
Peltatam Scythico diſcidit Amazona nodo,
Addidit Arcadio terga leonis apro.
Aeripedem ſyluis ceruum, Stymphalidas vndis
Abſtulit, à Stygia cum cane venit aqua.
Fecundam vetuit reparari mortibus hydram,
Heſperias Tuſco lauit in amne boues.

FED. MORELLI *Appendix.*

Apud Ariſtides Adrianenſ. in exordio orat. v. de Hercule, Ὦ φίλτατε Ἡράκλεις, σέ γε ἐπαινεῖν ἆθλος ὁ ἥδιστος· πάντως ὁ πολυώνυμος ἦν. Gratius Vetus poëta Rom. in Carm. Cynegetico idem grauiſſimis Heroïcis cecinit.

Et prædexter erat geminiſque ſecuribus ingens
Ipſe Deus, cultorque feri Tirynthius Orbis,
Quem mare, quem tellus, quem præceps ianua Ditis
Omnia tentantem, quâ laus erat obuia, paſſi:
Hinc decus & famæ primus patrauit honorem.

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS *ſpurij ſemper celebretis honores:*
Nam veſtri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius eſſe Deus potuit, quàm ſugeret infans
Lac, ſibi quod fraudis neſcia Iuno dabat.

Nothi nobiles.

EOrum qui nati ſunt ex iniuſto concubitu miſera videri conditio poteſt; quánquam enim ex nobilibus orti parentibus, nobiles tamen dici non poſſunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ ſuccedunt, niſi ſoluantur legibus, & à principibus agnoſcantur, quaſíque adoptentur (quod vulgò dicimus admouere) tunc enim ſuccedere in familiam poſſunt, ſed naturalem illam maculam delere minimè vnquam poſſunt.

ſunt. Qua de cauſa Solon ſtatuit ſpurios nihil debere parentibus, à quibus infamiæ labem accepiſſent. Sed & Athenienſes locum quendam habebant, in quo ſpurii ſeorſum ab ingenuis exerceri eſſent ſoliti: eum Cynoſargem appellabant: nam contaminari nobilitatem putabant ſpuriorum conſuetudine. Themiſtocles tamen aſtuto ingenio vir, adoleſcentes ingenuos & nobiles ſenſim primus ad Cynoſarges blanditiis allexit, vt tolleretur ea ſpuriorum & legitimorum differentia. Sed ad rem. Rectè quidem & prouidè conſtitutum à ſapientibus fuit, vt parentes vaga vſi Venere, quaſi in filiis punirentur; & effrenes homines ſancti connubii, quaſi cancellis vi legum continerentur: vtque deſcrimen ſeruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & honorum & bonorum paternorũ hæredes iure fiunt, eóque admoneri debent paternæ virtutis: at illegitimis nihil ſæpenumero præter viuere triſte relinquitur, adeò vt conqueri poſſint quòd adeò infeliciter nati maléque accepti ſint. Sunt tamen permulti ex iis qui omni alia ope deſtituti, omnia ſua in ſeipſis ponũt, ſuãque induſtriam excitant. Nemini dubium eſt qui vel paulùm aſſueuerit in monumentis veterum, permultos fuiſſe ſpurios, qui fortitudini & animi dexteritate legitimis quibuſque liberis antecelluerunt, quíque ſuſceperunt audenti magnóque animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipſi liberi numquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules fuit, ipſíque omnes Iouis filii, Poëtarum fabulis decantati. Eo de numero fuere Themiſtocles, Æneas, Theſeus, Romulus, ſed & ipſe Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Conſtantinum Magnum, Theodericum Gothum, Gulielmum Normannum, & alios quamplures; qui niſi hæreditate aliqua paterna freti eſſent, vix aut numquam pertingere potuiſſent tantos rerum ſucceſſus: vt ipſe Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuiſſet, id eſt, immortalem famam non ſibi eam comparaſſet, qua omnium voce prædicatur, niſi mammas Iunonis inſciæ ſuxiſſet, vt putarunt Thebani. teſtis eſt Cælius Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, cap. 3. Apud Græcos ſcriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd ſpurius eſſet, nec in Deorum numerum poſſet admitti, dormienti coniugi ſuæ Iunoni clam ſuppoſuiſſe, & exucto de mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus reſtitutum, diuinitatis iura acquiſiuiſſe. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Col-

Nothi nobiles.

Locus ex Alciati Parergis.

Ad Cynoſarges quid.

Iectanea rei ruſticæ Conſtantino Cæſari inſcripſit. Hínequi factum eſt, vt nothi ad Cynoſarges, vbi templum eſt Herculis, exercerentur, quoniam is Deus illis præeſt. cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De ſingulari certamine, cap. 19. Legimus in hiſtoriis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperii titulum tranſtulit ex Caroli Magni pronepotibus ſpurium fuiſſe. Fue-
» runt & in Cypro Reges: fuerunt vbique etiam approbatiſſi-
» mi duces, non abſimilibus orti natalibus: vt veriſſimum ſit il-
» lud Platonis oraculum, Seruos à Regibus Reges à ſeruis oriri.

Spurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto parte nati ſunt, vel qui nati ſunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæſiti, D. de ſtatu homin. & l. Diui, D. de captiu. Spurii diſtinguntur à vulgò conceptis: ſunt enim ii quorum pater eſt incertus, d. l. vulgò, vt qui naſcuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demõſtrare poſſunt, ſed non eum quem habere liceat, veluti qui nati ſunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & tranſlatè dicuntur, d. l. vulgò quæſiti, & l. Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim ſpurii duabus literis S. P. depingebantur, quaſi qui ſine patre eſſent. rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius eſſe.] De Herculis apotheoſi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Emblematis huius typus.

Quàm ſugeret infans lac] Hiſtoriam hanc bis reperi in Iſacii Tzetzis commentario ad Lycophronis Caſſandram. hinc itaque refero acceptum Emblematis characterẽ, cuius ego quidem vim ac ſententiam longè ante perſpexeram, ſed auctorem tamen ſatis idoneum laudare nondum poteram.

FED. MORELLI *Appendix.*

Menander Com. aureo hoc verſiculo, quaſi lapide Lydio Herculeove, certum legitimi & ſpurii ἔλεγχον, indicium patefecit,

Νόθος πονηρὸς· ὁ δ' ἀφ δίκαιος γνήσιος.

Quiſque improbus ſpurius; probus, legitimus eſt.

Philo Iud lib. de Cherub. ſpurios allegorice exponit τοὺς νόθους καὶ πλαγίους λογισμούς, illegitimos, vagos & obliquos co-
» gitatus, & ſubiicit τὰ ὑπαρκτὰ αἱ τέλειοι ἀρεταὶ μόνου τοῦ τελείου
» καὶ γνησίου κτήματα. facultates, eſſe perfectas virtutes, ſolius per-
» fecti ac legitimi poſſeſſiones.

Imparilitas.

EMBLEMA CXXXIX.

Vt ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Pindarus ingens,
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Bacchilides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de ſe ipſe in Bacchylidem, Olimp. 2.

——— σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δὲ, λάβροι
παγγλωσσίᾳ κόρακες ὥς,
ἄκραντα γαρύετον

διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον. id eſt,

Sapiens multarum rerum gnarus eſt natura: at diſcentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriunt, aduerſus diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiaſtes locum, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής. Alius eſt etiam locus ad finem Nemeonic. γ.

----ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν πετανοῖς,
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται. id eſt,

Aquila in auibus velox eſt, quæ ſtatim corripit procul veſtigans pedibus cruentam prædam: clamoſi verò graculi res humiles paſcunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum ſe cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi ſimiles nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiaſtes: δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην, ἦν γὰρ αὐτοῖς διαφορὰ πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην. Similitudine docet Alciatus, aliquam ſemper obſeruari facilè in inheniis inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præſtent, id eſt, qui ingenii viribus cæteris antecellant: ſunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domeſticæ, quibus vna eſt cura vulgatiora tantùm conſectari. quod certè referendum eſt ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues captant ſiliquas: quíque plura & magis ardua velint, quàm poſſint; cùm vt imperiti pictores, nihil ſciant præterquàm ſimulare cupreſſum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm conſectari dicitur. Poteſt non inconcinnè huc referri, quod in Oratore Cicero ait: Si quem aut natura ſua, aut illa præſtantis ingenii vis fortè deficiet, aut minus inſtructus erit magnarum artium diſciplinis, teneat tamen eum curſum quem poterit. Prima enim ſequentem honeſtum eſt in ſecundis tertiíſque conſiſtere. Nam in Poëtis non Homero ſoli locus eſt (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro, ſed horum vel ſecundis, vel etiam infra ſecundos. Nec verò Ariſtotelem in Philoſophia deterruit à ſcribendo amplitudo Platonis: nec ipſe Ariſtoteles admirabili quadam ſcientia & copia cæterorum ſtudia reſtinxit. Reuera tamen ſuſpicor, id Alciatum traducere voluiſſe in quoſdam legum doctores ſibi nullo modo conferendos, à quibus tamen vel impeteretur, vel ſugillaretur; vt

Ingeniorum inæqualitas.

Non omnes poſſunt tenere primas.

olligere eſt ex eius aliquot ſcriptis. Huic conuenit illud ex Olymp.10.

----ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι.
μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει
μελέτα-----

Vix ſunt aliæ aliis excellentiores: eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Auſonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aedona parra,
Caſtaneis corylos æques, viburna cupreſsis.

Cæterùm mihi videtur alluſiſſe Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationẽ ſtudioſus vbi euoluerit, nonnihil ſibi ad huius loci diluciditatem comparabit. *Aquila in nubibus.*

ſublime.] adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus.] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inacceſſus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29. *Pindarus imitationi inacceſſus.*

humi tantùm ſerpere.] ſic Horatius in Arte: *Humi ſerpere.*

Serpit humi tutus nimium, timiduſque procellæ.

& 2. Epiſtol.

——*nec ſermones ego mallem*
Repentes per humum.

Hi ſunt Pindaro

λόγοι χαμαιπετεῖς

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuiſſe Ælianus tradidit: hunc primum, alium Athenienſem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri poteſt cur hîc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus eſt Siren ob carminis ſuauitatem: ſic enim in epigrammate 1. ἀνθολογίας.

------καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη.

quod imitatus eſt Politian. Nutricia,

Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchylides.

Propterea Lactantius in Phœnice (ſi tamen eſt eius poëmation) Iuleas voces pro ſuauiſſimis & delicatiſſimis accepit, vocabulo ab Iülide, Bacchylidis melici patria, ducto.

Appendix.

Quàm magna ſit ingeniorum diſſimilitudo nos quotidianus docet vſus, & ipſe M. Cicero de claris oratoribus, itémque Fabius Quintilia. Sed ea nonnunquam comparati nauſeam in multorum nares concitat, & ſunt qui ne quiden Iouem pro riuali ferant, & ſe omnium optimos haberi velint: Nam & Palæmoni, glorioſo Grammatico, Varro togatorum peritiſſimus diſplicuit: & Maro ipſe Bauium & Næuium auerſatus eſt, ſicuti Pacuuium Perſius, quos ſuo æuo placuiſſe credibile eſt, cùm alii meliores non eſſent. Sic qu vixere temporibus auorum noſtrorum, Ioannes Meunus Quadrigarius, Marotus, Sangelaſius, pro bonis habiti, cùm nondum polita poëſis Gallica foret: ſed ſi conferuntur cum ſequentis æui noſtri poëtis egregiis Ronſardo, Bellaio, Bellaqueo, Bartaſſio Ph. Portæo, id perinde erit atque anſeribus olores adæquare. Nam quis ea væcordia eſt qui Maroni Ennium comparet, vel Homerum Chærilo, In materia quamquam diſſimili comparationis excãduit Catullus, ſuam Amaſiam non æquè laudari queſtus.

Tecum Lesbia noſtra confera tur!
O ſecum inſipiens & inficetum.

& Martialis in quemdam qui ſe pro amico fido haberi vellet:

Diſpeream, ſi tu Pyladi praſtare matellam
Dignus es, aut porcos paſcere Pyrithoi,

Sed hæc ſatis ad alia properanti.

In deſciſcentes.

EMBLEMA CXL.

Quod fine egregios turpi maculaueris orſus,
In noxámque tuum verteris officium,
Feciſti, quod capra, ſui mulctralia lactis
Cum ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quiſpiam fermè toto ætatis curriculo prudẽter probéque ſeſe geſſerit, & in extrema ſenectute vel etiam poſt præclarè facta, criminis aliquid aut vitii admittit, nec gloriæ debitum ſibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctrã moto pede diſpergit, totúmque lac emiſſum, iámq; in mulctrali paratum effundit; vnde natum prouerb. Capra Scyria. Eiuſmodi ſunt qui è felici principio, id eſt, pueritia **Capra Scyria.**

bene & liberaliter inſtituta, deflectunt ad mores corruptiſſimos, vitámque deploratiſſimam, vt Nero, Tiberius, & ſimiles Rom. Reipub. peſtes, qui è præclaris initiis ſemper in peiora proceſſerunt, & vitam omnium infeliciſſimè clauſerunt. His annumerari poteſt Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentiſſimus, ad extremum iam ſenex in Hiſpania Conſul. fœdis indulſit voluptatibus. Idem euenit Hortenſio, & Lucullo, & apud Græcos ſapientiſſimo legiſlatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi & aliis multis: &, vt etiam ex hiſtoria ſacra colligere eſt, Sauli, Salomoni & Samſoni, qui in peius progreſſi ſunt. Huc adagia referre poſſum, Auris Bataua: &, Primùm Ægina optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res ſuccedit. Exempla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute.

Quod fine egregios orſus.] optimam principium Liuius lib. 1. *Vt orſis tanti operis ſucceſſus proſperos darent.*

In noxamque tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

Mulctrale.

mulctralia.) vas in quo mulgetur, quod mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

------implebunt mulctralia vaccæ.

calce.) extrema pedis parte.

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM miluus comitatur degener harpam,
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritáſque auidus deuorát ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo Curia tamquam oculo.

AEgrè ferebat Alciatus æmulum quempiam eſſe ſibi ſyndromum, eum quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operam dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: quem tamen vt imitatorem ignarum grauiùs pun- *Emblema ſcriptum in quendam συνδρομον.*

gat, perbella vtitur ſimilitudine, ac tum non ſibi temperat à conuiciis, nempe in eum confiĉto nomine οἰνοκρέτης, quaſi dicas, vinipotens aut meripotor: & tãdem lippum oculis appellat, quod ad iudicii imperitiam refertur. Quemadmodum, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem; vt iis veſcatur ciborum reliquiis, quæ ex eius roſtro fruſtulatim concidant: vtque ſargus marinus piſciculus mullum piſcem conſequitur, vt quæ præterierit arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille ludimagiſter bibax, qui relictos à me quoſdam auditores excipit: quo iidem vtuntur, tamquam lippo oculo, id eſt, nullius iudicii doctore, & imperito legum interprete, cui ſit Iuris ciuilis abſtruſa ſcientia penitus incognita. Eum itaque hominem maledicentiæ notat, vinolentiæ, ſtultæ cuiuſdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuiſſe Alexandrinum nomine, iuris interpretem Alciato infeſtum, non leui coniectura faſſus mihi eſt Germanus Audebertus, Regiis tributis Aureliæ præfectus; cuius viri certè docti & amici non poteſt non eſſe mihi gratiſſima iucundiſſimáque recordatio, quem ſcio à permultis eruditis hominibus officiosè & honorificè cultum, & cum quo ſæpe de literis ſermones vltrò citróque habui ſuperioribus anteactis annis cùm iuri ciuili operam darem apud Aurelianenſes.

Oenocrates.

Miluus.

miluus.] auis rapaciſſima & guloſiſſima: de qua Plin. lib. 10, cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt ſuo Oenocrati accommodet, quaſi extra ordinem doctori, ſeu potius inerti & imperito leguleio.

Harpa.

harpam,] Harpa auis voraciſſima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dicta, de qua Plin. lib. 11. cap. 74.

Mullus.

Mullum.] genus marini piſcis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba inſignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio eſt apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 33 cap. 11. quomodo differant inter ſe fluuiatilis & marinus, notent curioſi.

Sargus.

ſargus.] Sargus piſcis, de quo iam antè, in mari naſcens Ægyptiaco, vt eſt apud Feſtum, qui teſte Plin. eum quem Lutarium nominant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus ſibi fructum & gloriam vſurpantem, & alienã, vt dicitur, meſſem demetentem, qui velint ſignificari, ſargum & mullum pingunt. Sequitur enim ſargi reliquias mullus, atque vbi ille excitato luto abierit (fodere enim poteſt mullus) deſcendit & paſcitur, vt retulit Pierius lib. 30.

deſerta curia.] Ironicôs dictum, pro decuria, vel auditorio deſerto.

lippo oculo.] Ipſemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergôn lib. 6. c. 12. Vti tamquam lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere nõ poſſumus, cùm tamen damnoſa nobis ſit. Eleganter Plaut. ad ſeruos improbos traxit, quos quamuis dominum decipiant, tamen retinet dominus, & vt poteſt, eorum opera vtitur, cùm vt velit non poſſit. Eius carmen eſt in Perſa: *Oculo lippo vti.*

Ego neque libenter ſeruio, neque ſum hero ex ſententia,
Sed quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abſtinere quit tamen, quin imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus ſic ſenex loquitur:

Lippo ille oculo ſeruus eſt ſimillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo ſimilis.

curia.] Decuriæ nomine ſi vacat, euolue caput 16. lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias perſequi. *Curia.*

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia proficiſcatur.

EMBLEMA CXLII.

QVÆ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe prius,
Translatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hic nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi:
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus;
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Albutius I.C. ALbutii, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelii Iureconſul meminit Alciatus ipſe libro Prætermiſſorũ 2. Legi apo

logiam quandam eius nomine aduerſus Petrum Stellam, & Longouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis ſeſe ſubmoueat, & florentiſſimam Galliam petat, in qua futurus ſit commendatior. Sumit argumenti materiam à pomi Perſici tralatione, quod in Perſide virulentum fuit, in Italia verò conſitum, loci mutatione toxicum habere deſiit. Eodem modo ſi patriam relinquat, in extera regione admirabilem futurum Alciatum ſperat: ſicque tacitè alludit ad illud Euangelicum, Non eſt Propheta ſine honore niſi in patria ſua. Simile eſt quod Eraſmus in quadam ad Alciatum epiſtola ſcribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriæ tuæ potiſſimum bonum ciuem præſtare volueris: ſed Deus voluit eruditionem tuam velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis ſplendor neſcio quo pacto in ſua cuique patria ferè obſcurior obtingit.

Locus an Eraſmi epiſtola.

Quod apertius (vt carminis noſtri enarrationem habeamus magis perſpicuam) Alciatus ipſemet explicuit oratione quadam Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, inquit, pleriſque ſuſpectam eſſe poſſe tam frequentem mutationem meam, qui nunc Auenioni: nunc Biturigibus, nunc Ticini, nunc Bononiæ profeſsus ſim: nec deerunt qui inconſtantiæ hoc tribuant, tãquam nuſquam poſſim conſiſtere, & quod in carmine Horatiano eſt,

Locus ex Alciati quadã oratione.

Romæ Tibur amem, ventoſus, Tibure Romam.

Etenim non bene compoſitæ mentis argumentum eſt, cùm quis huc atque illuc vagus diſcurrit, nec quieſcere poteſt. Cæterùm mihi excuſatio eſt in promptu, notiſſimúmque omnibus eſt, me, dum bellicos tumultus ſubterfugio, tutámque ſtudiis meis ſedem perquiro, diutiſſimè eſse peregrinatum, Principúmque iuſſionibus huc atque illuc agitatum, certam ſedem tenere non potuiſse. Idem Oratione Ticini habita ſic: Quamplurimi veſtrûm optimè ſciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trans Alpes profectus ſum: ibi profeſſorio muneri addictus, aliquot annos ſumma cum gratia moram traxi: quod an illorum humanitati tribuam, an qualibuſcumque noſtris ſtudiis, non ſatis ſcio. Tria certè magnifica hac in diſciplina tribus in celeberrimis gymnaſiis mihi contigerunt, quæ neſcio (quod citra arrogantiam dictum ſit) an cuiquam alii: primùm vt Auenioni, cùm numquam ad eam diem cathedram aſcendiſsem, ſtipendium ſexcentorum mererer, & ætate longè impar, ſenioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magiſtratus, Chri-

Alter locus ex eodem.

„ ſtianiſſimo ipſo Rege adiuuante, ſecundo quàm eò veneram
„ anno duplicatum mihi eſt honorarium, & mille ducentíque
„ præſtiti: tertium eſt, quòd tam à longinquis partib. in pa-
„ triam ab excellentiſſimo Duce noſtro accerſitus, Senatoria
„ dignitate ornatus, hanc acceſſionem ne quidem cogitans,
„ tantum abeſt vt petierim, ſum conſecutus. hactenus ille. Nec
verò prætermittam hoc Perſici ſymbolum à Paulo Iouio ex-
plicari in eo Dialogo qui eſt De notis armorum Amoris, cum
inſcriptione, *Tranſlatu proficit arbos*, ipſique Alciato aſcribi
Sed & pomum Perſicum notam fuiſſe eius in alio cælo me-
lior ſit, tradit Pierius lib. De ſacris Ægypt. literis 54.

Locus è Paulo Iouio.

Quæ dedit hos.) Cùm Perſæ aliquando in Romanos bellum
gererent, multis in locis Italiæ Perſica implantarunt, quæ in
Perſide venenum præſentaneum ferunt. Hac tandem arbore
hoſtes extinctum iri ſperabant: ſed in Italia mutato ſolo na-
turam etiam mutauit. qua in opinione eſt Columel. li. 10. hi
fermè verbis:

Perſica pyrus vnde.

-----pomis cum barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis:
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lecti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio veriſimile lib. 15. cui tamen aduerſan-
tur Galenus, Paulus Ægineta, Plutarchus, & alii.
Martial. 13. Perſica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis perſica cara ſumus.

Tranſlatu facta eſt melior.) Quaſdam arbores mutare natu-
ram pro regionũ varietate, teſtis eſt Plutarch. eo libro quem
inſcripſit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ. Plin. lib. 17
cap. 10 vbi agit de arboribus quæ auulſione naſcuntur, omnia
ea non ſtatim moris eſt in ſua locari, ſed prius nutrici dari, at-
que in ſeminariis adoleſcere, iterumque migrare. Qui tranſi-
tus mirum in modum mitigat etiam ſylueſtres, ſiue arborum
quoque, vt hominum natura, nouitatis ac peregrinationis
auida eſt: ſiue deſcendentes viris relinquunt, manſueſcunt-
que in tractatu, ceu feræ dum radici auellitur planta.

Fert folium linguæ.) Plutarch. commentatio De Iſide & Oſi-
ride, Perſicam arborem Iſidi conſecratam fuiſſe ſcribit, quòd
linguæ folium habeat fructũ cordi ſimilem. Eius hæc verba
ſunt: τῶ δ' ἐν Αἰγύπτῳ φυτῶ μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέ-
γουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τ

De perſica arbore.

φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμαι, ὅσια φρονεῖν, εὔσχημα λέγειν: De ſtirpibus
Aegyptiis maximè conſecratam Deæ aiũt Perſeam: quòd eius “
fructus cordis, folium linguæ ſpeciem referat. Nã eorum quæ “
in hominem cadere poſſunt, nihil diuinius eſt oratione, præ- “
cipuè vero de Diis: neque vlla res alia maius ad felicitatem “
affert momentum. Itaque hîc præcipitur ei qui ſit oraculum “
aditurus vt ſanctè piéque ſentiat, & modeſtè loquatur.

Tu procul à patria.) Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:

Tu procul à patria (nec ſit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues.----

Apud Euripidem in Hercule furente.

----οὐκ ἔσθ᾽ ὅπη
ἐσθλόν τι δράσας, μάρτυρ᾽ ἂν λάβοις, πάτραν,

Non eſt vbi ſtrenue quid agens teſtem habeas patriam. verba ſunt Amphitruonis ad Lycum, quibus docet magnorum Herculis operum teſtes eſse gentes exteras.

Appendix.

Tranſlatu facta eſt melior.) Simile illud Plinii hiſtoriæ mũdi lib. 2. cap 96. In Cruſtuminio natum fenum ibi noxium, extrà ſalubre eſse. Ex quo intellige quædam ſoli mutatione fieri meliora, alia deteriora, quod rei ruſticæ periti auctores obſeruant Palladius, Columella, Cato, Varro, alii.

Tu procul à patria in pretio es maiore futurus.] quod contigit multis olim ſapientibus qui longinquis peregrinationibus notiores facti ſeſe toti orbi commendarunt, vt hi de quibus B. Hieronym. prologo ad Biblia, ſuppetunt ea de re exempla longè multa apud Diogenem Laërtium, Philoſtratum, Eunapium Sardianum. Occurrit ex veteribus vnus Anacharſis Scytha, qui apud ſuos multo in honore, Athenis admirationi fuit. Romæ non niſi ſerò admodum excepta & admiſsa Rhetoricæ & Philoſophiæ ſchola, ſub auſpicio Græcorum ſapientum. Et ſeculis ſuperioribus maiores noſtri exceperunt Alcuinum, ſeu Albinum, Scoticæ gentis, qui doctrinas liberales primus Lutetiæ, ſub pacta mercede ſic plauſibiliter docuit, vt fundamenta principis Academiæ tum primùm molitus dicatur. Taceo de Alciato, homine extero, qui iuris ſapientiæ nitorem primus apud Biturigas noſtrates celebrauit.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII quoties conturbant æquora fratres,
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt poßit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

Epigraphe ſimilis mihi videtur ſententiæ Marcellini Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronunciauit, Imperiũ curam eſſe ſalutis alienæ. Principes enim debent habere perſpectum ſe ſibi minimè natos eſſe, ſed ad publicam omnium quietem. Plinius lib. 18. ait, Delphinum futuram tempeſtatẽ præſagire. Quocirca

Quocirca vt φιλάνθρωπος ſi nauem ventis agitatam offenderit, tutiùs vt figatur, anchoram quaſi humano quodam inſtinctu dirigit: ſic Princeps quiſque ſuorum maximè ſtudioſus eſſe debet, potiſſimùm verò ſæuiente tempeſtate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. ſtatus aliquo modo conuellatur, aut etiam periclitetur. Cæterùm Delphinum anchoræ illigatum pro inſigni & ſtemmate publico geſſerunt olim nonnulli Principes & Imperatores laudatiſſimi, vt Auguſtus Cæſar, T. Veſpaſian. Seleucus & Nicanor: noſtróque ſæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus. qua de re eſt elegantiſſima παρέκβασις in Prouerb. Feſtina lentè, apud Eraſmum. Noſtris etiam temporibus Gallici imperii Thalaſſiarchus, id eſt, Admiralius, inſigne hoc circũfert, vt nuper laudatus ille noſtrorum patrum ætate Philippus Chabotius. In ſcuto Vlyſſis Delphinum depictum fuiſſe ſcribit Plutarch. ad finem diſputationis, qua quærit, vtra animalium plus rationis habeant, an terreſtria, an aquatilia. Apponam & id Xenophontis è 3. ὑπομνημῶν. vbi facit Socratem diſputantem cum Dionyſiodoro: Quam ob cauſſam, inquit, Homerus appellat Agamemnonem ποιμένα λαῶν, niſi quòd vt paſtor ſuarum ouium curam habere debet, quo habeant quæ ſunt ad victum neceſſaria; ſic etiam Principem curare eſt neceſſe, quæ populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητής, ſed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθός, qui non ſe modò bene regeret, ſed etiam ſuis felicitatis cauſſa eſſet. καὶ ὁ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι, διὰ τοῦτον, εὖ πράττωσι: Rex non eligitur vt ſui curam habeat, ſed vt per ipſum qui eum elegerunt, in felicitate viuant.

Delphin. φιλάνθρωπος.

Delphinus alligatus anchoræ.

Anchora Thalaſſiarchi Gallici.

Præclarus locus Xenophontis.

Titanij fratres.] venti, qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigantes robuſtiſſimi, qui pro ventis vſurpantur à Poëtis.

Titanes.

Miſeros.) Epitheton conueniens, vt illud eſt Lucani lib. 8.

——miſeros fallentia nautas
Sidera non ſequimur.——

Anchora iacta iuuat.) Prouerb. Anchoram ſacram ſoluere. Fuit autem anchora præſidii & ſalutis typus. Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Iſthmiorum: Si quis, inquit, hominum ſumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præſtat, &

Anchora quid.

ἐσχατιαῖς ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id eſt, is extremitates iam felicitatis iecit anchoram, diuino honore auctus. Quid ſi huc reuocemus aureum Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora firmari ciuitatem? Memini, & Euripidem in Hecuba, Polydorum gentis familiæque ſuæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρά τ' ἐμῶν: qui iam ſolus generis ſupereſt anchora noſtri. Ariſtides oratione Panathenaïca prima, dicit Græcos omnes ſibi viſos fuiſſe in portu quodam duabus nixos anchoris, quaſi gemino fultos præſidio.

Appendix.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.] præclara γνώμη: cui ſimile illud ex Spartiano, ſæpenumero in concione & ſenatu dixiſſe Cæſarem Adrianum, ita ſe Remp. geſturum, vt ſciret populi rem eſſe, non propriam. Et Capitolin. Antonio Pio huius primũ hoc fertur, quod cùm ab vxore argueretur, quaſi ſuis parum relicturus dixit, Sulta, poſtquã ad imperium „ tranſiuimus, & illud quod habuimus antè perdidimus. Elo„ gium & hoc veridicum Traiani ex Plinio lib. 3. epiſt. 20. Sunt „ quidem cuncta ſub vnius arbitrio, qui pro vtilitate communi „ ſolus omnium curas, laboréſque ſuſcepit. Idem panegyrico „ magnificentius: Bona conſcientia principatum ſibi delatum „ acceptat, qui non niſi animæ ſeruandi illud accepit, & quem „ ipſius Reip. vtilitas & vox ad illud arceſſit, non ſua. idem ibi„ dem: Quod precatus es, vt illa ipſa ordinatio comitiorum be„ ne ac feliciter eueniret nobis, Reipub. nonne tibi tale eſt, vt „ nos hunc ordinem votorum cõmittere debeamus: Deos de„ nique obſecrare, vt omnia quæ facis quæque facies, proſpere „ cedant tibi, Reipub. nobis: vel ſi breuius ſit optandum, vt vni „ tibi, in quo & Reſpub. & nos ſimus. Cicero 8. Philipp. O dii immortales, quàm magnum eſt perſonam in Repub. tueri principis, quæ non animis ſolùm debet, ſed etiam oculis ſeruire ciuium! Illud Iſocratum perplacet ad Nicoclem, regem Cypriorum: ἡγοῦμαι γοῦν δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, μηδὲ τοὺς φρονοῦντας ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς ἀνακρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοῖς δοκιμάζειν. Oportet exiſtimes te non vnum ex multis, ſed multorum principem exiſtentem, non tuam ipſius habere mẽtem cum aliis, id eſt, aliorũ inſeruire

affectibus debere, neque honeſta conſilia, neque rectè ſentientes homines voluptatibus æſtimare, ſed vtilibus actionibus probare.

Sanctaq; iudicibus credita iura bonis.) Bonus princeps ſimiles ſui iuridicos & miniſtratus amplexatur, vt ſimile ſimili gaudet: alioqui non caret culpa qui hominum improborũ opera vtitur, ait Iuriſcon. Exemplum in Alexandro Seuero apud Lampridium, in Cocceio Nerua, apud Aurel. Victorem, idem in Traiano, & in Theodoſio, ibi ſagax, multumque diligens ad cognoſcenda maiorum geſta: è quibus non deſinebat exſecrari quorum facta ſuperba, crudelia, libertati infeſta legerat, vt Cinnam, Marium, Sullámque, atque vniuerſos dominantium, &c. Bene Claudian. 2. de laudibus Stiliconis,

------ non te gurges corruptior æui
Traxit ad exemplum: quod iam firmauerat annis
Crimen, & in legem rapiendi verterat vſum. poſt,
---- non obruta virtus
Paupertate latet, lectos ex omnibus oris
Euehis, & nunquam meriti cunabula quæris,
Et qualis, non vnde ſatus, ſub teſte benigno
Viuitur, egregios inuitant præmia mores.

Magnificè Plinius panegyrico: Permagnum quòd te ab omni contagione vitiorum reprimis, ac reuocas: ſed magnificẽtius, quòd tuos. Quantò enim magis arduum eſt alios præſtare, quàm ſe, tantò laudabilius quòd cùm ipſe ſis optimus, omnes circa te ſimiles tui effeciſti. Tu amicos ex optimis legis, & hercule æquum eſt eſſe eos chariſſimos bono principi, qui inuiſi malo fuerunt.

Fed. Morelli Coronis.

Vtinam Regib. & Principibus omnibus maneret *alta* mente repoſitum Agamemnonium illud Regale ἀπόφθεγμα, vel σύγκριμα, non ſine numine ab Homero ita celebratum,

Βούλομ᾽ ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι!
Non ego perniciem populi peto, malo ſalutem!

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII. *Dialogiſmus.*

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa *poteſtatis ſummæ, ſanctique* Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti muneribúſve ſinant.
Cæcus at eſt Princeps, quod ſolis auribus abſque
Affectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

ID agalma Iudicum Thebanorum è variis auctoribus peti poſſe ſcio. Certè Plutarchus attigit lib. de Iſide & Oſiride: quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: *ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν*, id eſt, Thebis « imagines conſpiciuntur Iudicum, manibus carentes: at ſummi « Iudicis imago conniuet oculis: eò quòd iuſtitia nec muneribus capi, nec hominum vultu flecti debeat. Alciatus ipſe Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chryſippus Iuſtitiæ imaginem ita expreſſit, vt puellari virginis forma, aſpectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis conſpiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto iudicio, ſanctum, ſeuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maieſtate æquitatis, veritatíſque terrificum eſſe oporteat. Quapropter memoriæ eſt traditum, magiſtratuum ſtatuas à Thebanis ita ſolere formari, vt ſine manibus eſſent: Principum verò clauſis oculis, nimirùm eam iuſtitiæ naturam eſſe oſtendentes, vt incorrupta ſit, nec pretio precibúſve, aut alienæ vlli cupiditati cedat. Non verebor in vſum rapere meum quæ retulit auctor induſtrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iuſtitiam ſignarent, nec variari gratia, Iudicum imagines ſine manibus, Principis verò ſine oculis in foro propoſuere, vt ſignis oſtenderent, Iudices affectibus capi non oportere, cauſſaque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abſtinere debent: iccircò hîc truncis manibus pinguntur. quod non prætermiſit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præſes ipſe captus eſt oculis, ne affectu quodã moueatur. ſiquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra Rempubl. neque contra iuſiurandum ac finẽ amici cauſſa vir bonus faciet, ne ſi iudex quidem erit de ipſo amico. Ponit enim perſonam amici cùm induit iudicis. Nam ſi omnia facienda ſint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, ſed coniurationes putandæ ſunt. quocirca non oculis vtatur, ſed auribus, ne citò moueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum habere teſtem, id eſt, mentem ſuam, qua nihil ipſe dedit homini diuinius. Adhæc omnes ſedent, quòd animus eorum debeat eſſe optimè compoſitus, ne hinc atque hinc flecti, quod eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens,

E... emblematis.

Locus ex Alciati oratione.

Cur ſedent iudices.

ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Miner-uæ olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere [illegible] quod conſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatúmque eſt illud, Romanus ſedendo vincit, id eſt conſultando. Pierius libro 43. Lubens huc referrem quæ de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa Gellius adnotauit lib. 10. c 4. ſed quia liber eſt in omnium manibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quæ concisè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Ælian. Olim apud Ægyptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erant: quorum Princeps natu proximus in omnes ſtatuendi ius habebat: quem omnium optimum atque æquiſſimum eſſe oportebat. Is circa collum imaginem è ſapphiro gemma confectam geſtabat, quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm in animo mentéque inſitam & infixam habere debet.

Sedere quid habeat myſterij.

Cur reſident.) Cicero ad finem procemii Dialogi De claris orat. Sed quò, inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes ſi videtur, agamus. Cùm idem placuiſſet illis, tum in propatulo conſedimus. Hæc ille. Perſonæ Dialogorum ſedere vel dicũtur, vel intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoriis in quæſt. Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phœdro Platonico: Intelliguntur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & multis Platonis dialogis. Certè M. Tulius videtur ſemper ambulare, cùm Peripateticum agit. vt 5. De finibus. 1. De diuinat. 1. De legib. aliàs, vt Academicum, vult ſedere, quo ſignificet aliquid ſtabilius diſſeri. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cùm quid ſtatuendum eſſet. Ita enim Iuſtinianus in Nouella 8. De iudicibus: Sedebunt autem, ait, hi pedanei iudices continuè & nunc in regia baſilica, in quibus & tunc domunculis iudicant, &c. Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam dignit. Secundum quod, ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus tanquam litigantes. Marcianus lib. 7. D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem pro tribunali te ſedentem adiit. Sic in l. 2. D. Ad ſenat. Tertyl. ſedere dicitur prætor: Confeſtim autem ſic erit accipiendum: Vbi primùm potuit, id eſt, prætoris copiam habuit huic rei ſedentis. Et in lib. 7. D. De in integ. reſtit. Cõfeſtim autem pro tribunali te ſedente adiit. Bonifacius in cap. fin. De ſentent. & re iudic. in vi. Sententia,

Iudices cur ſedeant.

ait, quam ſcriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando, non ſedendo proferri contigit, nullius penitus eſt momenti, Gellius lib. 7. De Scipione: Et quodam die, ait, ius in caſtris ſedens dicebat Plinius libro 5. Epiſtol. Sedebant iudices, centum viri venerant, obſeruabant aduocati, ſilentium longum, &c. Cicero Pro Rabir. Accuſaui de pecuniis repetundis, iudex ſedi. Ad hanc verò rem Plautus in Moſtellaria:

Nimio plus ſapio ſedens.

quia mente graues.) Huc illa Calliſtrati verba aptanda, quæ habentur l. 19. D. De offic. Præſid. Sed in cognoſcendo, ait, neque excandeſcere aduerſus eos quos malos putat, neque precibus calamitoſorum illacrymari oportet. Id enim non eſt conſtantis & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit, hæc ille. *Affectus ſedat in iudicibus.*

capiant ne xenia.) Prohibetur enim 1. & 6. Deuteronomii, Eccleſiaſt. 42. & Prouerb. 24. multíſque aliis in locis. Refert Plinius 8. Epiſt. Iulium Baſſum accuſatũ repetundarũ, quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepiſſet. Lex enim dona & munera à magiſtratibus accipi, imò verò & quid emi vetat, niſi victus quotidiani cauſſa. Hoc tamen addamus licet. Non in totum xeniis abſtinere debet Proconſul. (ait Vlpian. in l. 6. de offic. proconſ.) ſed modum adiicere: vt neque moroſè in totum abſtineat neque auarè modũ xeniorum excedat. Qua de re verba hæc ſunt Seueri & Antonini: Quantùm ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus prouerbium eſt: οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Non valdè inhumanum eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum eſt, & per omnia auariſſimũ, &c. Qua ratione Plin. epiſtol. 5. ad Seuerianum, ait in cauſis agendis & exercendis iudiciis non modò pactione, dono, munere, verùm etiam xeniis ſe ſemper abſtinuiſſe, vbi rectè ſubiicit oportere quæ ſunt inhoneſta, parſimque decora non quaſi illicita, ſed quaſi pudenda vitare. Sic Spartian. tradit Peſcennium Nigrum ſalaria iudicibus è publico dari voluiſſe, ne cui eſſent oneri: adieciſſéque, iudicem nec dare debere, nec accipere. *Munera non debent à Iudicibus capi.*

Cæcus at eſt Princeps.) Oculus in Hieroglyph. pro gratia, ſeu, vt ita dicam, fauore vſurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non eſt quod ſuſpicionibus aut cõiecturis aliquid vſpiam tribuat ipſe iudex, nec litigantium verbis hæreat, ſed probationibus manifeſtis veritatem inueſtiget. Quod eleganti cõplexus eſt

monoſticho Phocylides.

μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

Ne de lite pronuncies, niſi vtramque partem prius audieris. Decretum id dicitur propriè quod cauſa cognita pronũciatur à iudice; nec enim decretum dici poteſt niſi vtraque audita parte. Tertullianus Apologetico: Reſpondendi, altercandíque poteſtas patet, quando nec liceat inauditos & indefenſos omninò damnari. Huic conuenit l. 1. Cod. de condemn. reis: & veterum conſuetudo, qui reos niſi auditos cõdemnabant, quoniam qui auditi non eſſent, pro indemnatis habebantur, ex Lycurgi legibus: vt tradit Val. Max. cap. De ſapienter dictis & factis. Tritum id è prouerbiali Trimetro.

ἄρχων ἀκούοις καὶ δικαίως κἀδίκως.

Gerens Magiſtratum æqua & iniqua audias.

quod ſolis auribus abſque Affectu.) Memini legere me, Athenienſes iudicia de cædibus habituros, ad Areopagum, Martis vicum, ire noctu ſolitos: iiſque qui cauſas dicerent, affectibus abſtinendum fuiſſe teſtatur Iſocrates Areopagitico. Nolebant enim iudices miſerabilium perſonarum intuitu, vocíſque lenocinio, quod magnas ad flectendum perturbandúmque vires habet, commoueri. Longè alia Romanorum conſuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel miſericordiam flectebant: quòd Cicero facere ſolet in perorationibus. Celebre eſt exemplum Sergii Galbæ, qui reus à Libone trib. pleb. accuſatus quòd prætor contra fidẽ Luſitanos quoſdam interfeciſſet, cùm nihil haberet quo ſe purgares, paruos ſuos liberos flens commendare cœpit: quo facto ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius ſtatuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius lib. 6 ce. 1. memorat, vt & Val. Max. 8. cap. 1. eámque ter vſurpatam memini à M. Tullio, nempe pio Flacco, pro Sylla pro Seſtio. Idem in Planciana ſic: Non opibus contendo, non auctoritate, non gratia, ſed precibus, ſed lachrymis, ſed miſericordia: mecúmque vos ſimul miſerrimus & optimus obteſtatur parens; & pro vno filio duo patres deprecamur. pro Fonteio: Tendit ad eos virgo veſtalis manus ſupplices eaſdem, quas pro vobis Diis immortalibus tẽdere conſueuit: cauete ne periculoſum ſuperbúmque ſit, eius vos obſecrationẽ repudiare, cuius preces ſi Dii aſpernarentur, hæc ſalua eſſe non poſſent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues illæ motuum faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & miſericordiam impellat.

Appendix.

Cur ſine ſunt manibus?] Apud Gratianum ſic: Citò vulnera-
ur auro iuſtitia, nullámque reus culpam pertimeſcit, quam
edimere nummis exiſtimat. Pauper dum nihil habet quod
offerat in iudicio, non ſolùm non contemnitur, ſed etiam ad-
uerſus veritatem opprimitur, 1.q.3.

Vel prece, vel pretio malè verum examinat omnis
Corruptus iudex, ------ait ille.

quod ſolis auribus abſque Affectu.] Plinius Secund. 6. epiſt. 2. Primùm religioni ſuæ iudex debet patientiam, quæ magna pars iuſtitiæ eſt. Tullius ad Q. fratrem, 1. epiſt. Conſtantia eſt adhibenda & grauitas, quæ reſiſtat non ſolùm gratiæ, verùm etiam ſuſpicioni. Vlpian. I. C. iiſdem inſiſtens veſtigiis, lib. generaliter, 24. D. de fideicommiſſ. libertatib. Ne aliquam, ait, ambitionis vel gratiæ ſuſpicionem Prætor habeat.

F. MORELLI COROLLARIVM.

Huius Emblem. argumentum illuſtrat Philo Iud. lib. inſcripto Vita ciuilis. 5. de Ioſepho. & de Iudice. & de Conſtituendo Principe. Itemque 11. de vita Moſ. in cuius prooemio hic inſignis maxime locus eſt de boni principis munere. Βασιλεῖ προσήκει προστάττειν ἃ χρὴ, καὶ ἀπαγορεύειν ἃ μὴ χρή· ὡς εὐθὺς εἶναι τὸν βασιλέα νόμον ἔμψυχον. τὸν δὲ νόμον βασιλέα δίκαιον. Regis munus eſt, quod oportet imperare, quòd non oportet vetare. Vt proculdubio Rex ſit lex animata: lex autem, iuſtus Rex, &c. Videſis Libanii Iuſtitiæ elogium edit. num. pa. 91.

Cæcus at eſt, Pr.) Iuuat ita cæcutire. *Multa interim Reges* (inquit Seneca lib. 4. de ben. cap. 37.) *in bello præſertim, opertis oculis donant.*

Conſiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM *genitos, & magnum fertur Achillem*
In ſtabulis Chiron erudiiſſe ſuis.
Semiferum doctorem, & ſemiuirum Centaurum,
Aſsideat quiſquis Regibus, eſſe decet.
Eſt fera, dum violat ſocios, dum proterit hoſtes:
Eſtque homo, dum ſimulat ſe populo eſſe pium.

Chiron Centaurus. CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) ſuperiore ſui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, ſub quo diſciplinas liberales exciperet. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum id eſt,

——διδασκέμεναι τάδε πάντα
μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

erina in Chirone natura variis modis exponitur à Mytholo-is: ſed hîc notantur maximè Principum Regúmque conſilia-ii, qui ferinam quidem & pluſquam belluinam naturam re-rur.t cùm ſuo principi praua conſilia ſuggerunt, vt popula-es ſuos pecuniis emungant, vel ſuo commodo, Reipub. pro-urent incommodum. Speciem humanitatis habent, cùm iu-titiæ & pietatis imagine populum ſibi deuinciunt. Quod iti-lem explicatum eſt ab ipſo Alciato lib. 9. Parergôn, cap. 13. iiſ omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chiro-ie Centauro Achillem, alióſque Regum filios eruditos fuiſſe ingi quòd ſoleant doctores & conſultores Principum natu-a quidem feri eſſe, & promptum ad aſperiora ingenium ha-ere: humanitatem verò in ſpeciem tantùm præ ſe ferre. Idem liſputat Macciauellius, auctor Italus (de quo quid ergo cum liis multis in totum ſentiam, nihil habeo dicere, niſi quòd xiſtimem eum in ciuilibus negotiis alioqui perſpicacem, & nagni certè ingenii virum, ſed in quo tamen parum aut nihil lanè fidei eſſet & veræ religionis, vt eius ſcripta quædam te-tantur.) ille itaque ferè ſic diſſerit c. 18. eius libri, quem de Principe lingua ſua edidit Primùm quidem Principi fidem, hoſti & aliis cum quibus rem habet, ſeruandam eſſe dicit, ſed a tamen lege, ne ſibi noceat. Si quid enim noxæ importatum ri ob fidem datam Princeps metuat, ei ſuadet ad fraudem & aſtus eſſe recurrẽdum. Docet perſpicuè concertationem om-nem legibus vel fraude inſtitui atque perfici: has quidem ho-minum eſſe, hanc verò belluarum. Sed quia interdùm leges non ſatis eſſe firmæ ac ſtabiles videantur, inclinandum ani-mum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt hu-manam & belluinam naturam præ ſe ferat, quod à veteribus figmento quodam expreſſum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Centauro inſtitutum tradunt, vt ſignificarẽt Principem quemcumque hac natura duplici præditum eſſe debere. E belluis autem duas in primis proponẽdas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc aſtu & vafri-tie permultum valere: illum, vt incautus eſt, non rarò ſe in retia temerè coniicere: hanc, quia non ſatis virium habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parum quidem Philoſo-phicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magnas & periculoſas aggrediatur, eáſque tutò ad exitum perduce-

Ferina Chironis natura quid.

Macciauellius Italus.

re velit, fraude inſtructiſſimum eſſe debere, docet non tā πολιτικὸς ἀνὴρ, quàm ἄδηλος. Huc ferè pertinet Ciceronis il lud ex primo lib. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut ei, au fraude: fraus quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur: ſed frau odio dig a maiore.

Magni cognomen quibus tributum.

genitos.] liberos.

magnum Achillem.] Diximus in ſuperioribus, Magni cognomen paucis quibuſdam, & iis illuſtribus, tributum eſſe, v Alexandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui,

Semiferum Centaurum.] De Cētauris ea mihi minimè repe tenda ſunt, quæ ſtudioſè tradit Palæphatus eo, quem ſcripſit libro de non credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, lib. 7. c 56. Pugnare, inquit, ex equo, Theſſalorum inuentum eſt, qu Centauri appellati ſunt. hinc nata fabula; quòd biformes di cantur, διφυεῖς ab Iſocrate, inferiori parte referentes equum ſuperiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κένταυροι ſtimulatores, à κεντέω, ſtimulo. ſic enim & ἱπποκένταυροι equorum ſtimulatores Luciano nominantur, id eſt, equites: nec modò qui vehuntur equis, ſed qui ſunt aſſueti prædis: quales ſunt & aulici permulti, & alii quidam reguli: vt & vi cani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur, ii ſunt quos Obæreos vel potius Obæratos (neſcio quam ob cauſam) vrbana petulantia nominat. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Hiſtoria 99. nimirum à κεντεῖν καὶ αὔρα, ſed nihil ad hoc noſtrum argumentum.

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI quod ſplen eſt corporis, in populi re
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus,
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

SImilitudine oſtendit opulentiam tyrãni, cauſſam eſſe ſubditorũ inopiæ. Vt enim in corpore humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus inducit. Rationem adfert Ariſtot. in Problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam quæ cedere debebat in alimentũ, conſtat enim, ait ille, homines parui ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attrahens craſſos & melancholicos in hepate genitos. Lienem

Lien quid & eius officium.

Latini vocant, de quo Galenus lib. 4. De vſu partium cap. 1

Traiani dictum. Id verò Traiani Cæſaris apophtegma fuit: ſiquidem fiſcu lienem appellabat, quòd eo creſcente reliqua membra tabe cerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auar naſcitur, cui nimirum cenſus publici, & vectigalia plus æqu placeant. quo fit, vt miſerrima plebecula cogatur ad egeſt tem & extremam pauperiem, cùm tyrannis in ſuorum poſſe ſionem violenter irruit, eorúmque peculium depeculatu Certatim à doctis illud Tiberii celebratum eſt: Boni paſto ris eſſe tondêre pecus, non deglubere. Quo damnabat tyran nos illos δημοβόροις, qui ſuis abradunt quicquid poſſunt, ſic importuniùs in fiſcum ſuum conuertunt, vt à miſera pl becula non pellem modò, ſed & carnes ipſas detractas v lint. Eandem ſententiam, ſed aliis verbis expreſſam ab Al xandro Macedone, literis proditam habemus. Huic eni cùm diſplicerent exactiones, eorúmque potiſſimùm qui ſubditis ampliores vectigalium reditus, quam per fortuna hominum liceret, extorquebant, apud ſuos aiebat, κηπωρὸ μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qu radicitus herbas conuellit, atque ab ima ſtirpe arbores ex cidit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm au ferre magis eſſe regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàn ditem eſſe, conuenientius Principi: Notum illud, Lucri bo nus odôr ex re qualibet. Sed ad illuſtrandum id argumen tum, conferre placet alia quædam. Theodericus ſcribens a Marcellum Aduocatum fiſci, apud Caſſiodor. Variar. libr primo, Epiſt. 22. Non quoties ſuperes, ait, ſed quemadmo dum vincas inquirimus: non quæras de poteſtate noſtra ſed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fiſci perdi tur, cùm iuſtitia non habetur. Nam ſi dominus vincat op preſſionis inuidia eſt: æquitas verò creditur, ſi ſupplicem ſuperare contingat. Et libro quarto Epiſt. 37. Crement fiſcalium tributorum iuſtiſſimo ſunt penſanda iudicio: qui ſeruientium imminutio eſt huius illationis acceſſio, quan túmque pars illa proficit, tantum ſe hæc à firmitate ſubducit Sed à nobis, qui fiſci vtilitatem ſtabili volumus diuturnita te conſiſtere, excludenda eſt diſpendioſa ſemper enormi tas, ne augmento ſuo tumens ſumma deficiat, incipiat que magis deeſſe, quia immaniter viſa eſt accreuiſſe. Rectè itaque idem Caſſiod. libro primo, Fit interdum cauſſa mala fiſci, vt bonus Princeps eſſe videatur. Raro enim

Vide an fuerit Alexāder Macedo, certè videtur potius Alexander Seuerus.

Locus præclarus è Caſſiodoro.

vt eiuſdem Caſſiodori verbis vtar) vtrumque ſub admiratione perfectum eſt, vt & fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib. Patergôn 8. c. 6. notanda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria eſt, ſæpè vincitur fiſcus: cuius mala cauſſa numquam eſt, niſi ſub bono Principe. Iulius Capitolinus in M. Antonini vita: Fiſco in cauſſis compendii numquam iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Conſtantii, ſeu Iuliani vita: Pompeia Plotina, incredibile dictu eſt, quantum auxerit gloriam Traiani: cuius procuratores cùm calumniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletum quemque ita conuenire, Quæ habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpuit, quòd gloriæ ſuæ eſſet incurioſus, talemque poſtea reddidit, vt exactiones improbas deteſtans, fiſcum lienem vocaret, quod eo creſcente, reliqui artus tabeſcunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla ſunt. Hactenus Alciatus. Ad illuſtrandum hoc tyrannicæ rapacitatis argumentum pulcher ſeſe mihi locus offert ex Ammiano Marcellino, vt ſæuitiam auaram Valentiniani exagitat. Auiditas plus habendi; inquit, ſine honeſti prauique differentia, & indagandi quæſtus varios per alienæ vitæ naufragia, exundauit in hoc principe, flagrantius adoleſcens; quam quidem prætendentes Imperatorem Aurelianum purgare tentabant, id affirmando, quod vt ille poſt Gallienum, & lamentabiles Reipublicæ caſus exinanito ærario torrentis ritu ferebatur in diuites: ita hic quoque poſt procinctus Parthici clades magnitudine indigens impenſarum vt militi ſupplementa ſuppeterent, & impendium, crudelitati cupiditatem opes nimias congerendi miſcebat: diſſimulans ſcire quod ſunt aliqua quæ fieri non oporteat, etiamſi licet. Temiſtoclis illius diſſimilis qui cùm poſt pugnam, agminaque deleta Perſarum, libenter obambulas armillas aureas vidiſſet humi proiectas, & torquem: Tolle, inquit, hæc ad comitum quendam propè aſtantem: tu qui Themiſtocles non es: non quodlibet probans in duce magnanimo lucrum. Huius exempla continētiæ in Romanis exuberant ducibus: quibus omiſſis, quoniam non ſint perfectæ virtutis iudicia (nec enim aliena non rapere laudis eſt) vnum ex multis conſtans, innocentiæ vulgi veteris ſpecimen ponam. Cum proſcriptorum locupletes, domos diripiendas Romanæ plebi Marius dediſſet & Cinna vulgi rudes animi & humana ſoliti reſpecta-

Lib. 2. T. 16.

Locus ex Alciati Parergo.

Valentiniani auaritia nimia.

Themiſtoclis animus moderatus.

Romani continuerũt manus à bonis proſcriptorum ciuilis belli tempore.

re, alienis laboribus perceperunt, vt nullus egens reperiretur aut infimus, qui de ciuili luctu fructum contrectare pateretur sibi conceſſum: hactenus Amm. apud Caſſiodorum epiſto. eſt Theoderici Gothorũ regis ad ſenatũ vrb. Ro. qua Venantium laudat honore donatum Comitinæ, móxque præfectum Prætorio, qui ſic principis fiſco conſuluit, vt nihil priuatis videretur officiſſe. Senſimus auctas illationes, inquit, vos additi tributa neſcitis. Ita vtrumq. magnæ fuit admirationis, quod fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret.

Fiſcus quid. *fiſcum.*] Fiſcus, receptaculum nummorum eſt, propriéque principis, li. 1. §. hoc interditum, D. ne quid in loco publ. Res fiſcales, ait Vlpian. quaſi propriæ & priuatæ principis ſunt: fiſcis, id eſt ſportulis, vt apud Aſconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula ſunt ad maioris ſummæ pecunias capiendas. Hinc confiſcare deflexum verbum, pro deferre ad fiſcum principis. Et apud Sueton. in Auguſto confiſcata bona, quæ fiſco ſunt adiudicata. Ærarium verò publicum eſt, populique Romani, quod Plinius Iunior teſtatur in panegyrico.

arguitur ciuica pauperies.) Conſtans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis clauſtrum reſeruari. Nec alienum eſt ab eo quod ad Nicoclem ſcripſit Iſocrates: σημεῖον ἔςω, inquit, σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεςέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc tibi ſit imperii rectè honeſtéque adminiſtrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curáque locupletiores & ditiores factos.

Appendix.

Benè Iuriſc. in l. non puto, D. de iur. fiſci. non puto eum delinquere qui in dubiis quæſtionibus contra fiſcum facilè reſpondet. Certè iuris auctores vix fiſci compendiis indulſerunt, vt neque principes boni. Sic Iſocrat. ad Nicoclem: σημεῖον ἔςω σοι καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεςέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν, hoc tibi ſignum ſit imperii recte adminiſtrati, cùm ſubditos habueris locupletiores, & modeſtiores ex tua ipſius ſolicitudine. In Autent. vt iudic. ſin. quoq. ſuffrag. Expedit Reipub. ſubditos eſſe locupletes. & imperium, fiſcúſque abundabit, ſi ſubditos habuerit fortunatos.

Quod

Quod non capit Chriſtus, rapit fiſcus.

EMBLEMA CXLVII.

EXPRIMIT *humentes, quas iam madefecerat antè*
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad ſummum fures, quos deinde coercet,
Vertat vt in fiſcum quæ malè parta ſuum.

PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingenioſos & ſtrenuos eſſe norunt: qui ſi aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum transfundant (quales potiſſimum ſolent eſſe qui fiſci rationes tractant) ita vt populum & regiones in quibus negotiũ principis agunt, vel tributa cogunt, expilent, ſæpenumerò damnantur capitis: maléque parta bona fiſco addicuntur, adeò vt *Commẽtum Principum auarorum.*

ſint tamquam ſpongiæ, quæ pro arbitrio nunc humectanti aut areſiunt. Exempla quamplurima ſunt in monument antiquitatum, ſed & in noſtris Galliæ annalibus; quæ nc placet huc adducere, vel quòd peruia ſint, aut quòd ea ſcri bẽdi libertas quoſdam offenderet: Satis eſt ſi ſubiiciam quo Suetonius de Flauio Veſpaſiano ſcripſit: Solus eſt in qu meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: non enim conter tus omiſſa ſub Galba vectigalia reuocaſſe, noua & grauia ad didiſſe: negotiationes quoque vel priuato pudendas propa lam exercuit. Creditur etiam procuratorum rapaciſſimu quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promou re: quò locupletiores condemnaret quibus quidem vulg pro ſpongiis dicebatur vti, quòd quaſi & ſiccos madefacere & exprimeret humentes. Cæterùm neminem latere veli epigraphen huius tetraſtichi tractam eſſe ex cauſa 16. q. can. Maiores, ſic enim ſcriptum reperio: Maiores noſtri ide copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, Cæſari cenſus reddebant: modò autem quia diſceſſit deuoti Dei, acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum Deo dec mas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiſcus, quod no capit Chriſtus.

Veſpaſiani aſtus & auaritia.

Locus è Pontificio iure.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus. fortè non malè, arct manus ſumitur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] i. depeculatores Furum enim nomen gene ris eſt. Peculatus crimen notum in iure.

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

VESPARVM quòd nulla vnquam Rex ſpicula figet,
Quódque aliis duplo corpore maior erit;
Arguet imperium clemens; moderatáque regna,
Sanctáque Iudicibus credita iura bonis.

VEſparum vocabulum pro apum nomine hîc ſumi καταχρηστικῶς docti quidam homines coniiciunt. Alii non minus eruditi citra figuram id ſcribi arguunt. Harum itaque hæc natura eſt, vt quem ſequantur Principem habeant aliis proceriorem, & quaſi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret. quod hiſ teſtatur verbis Baſilius homilia 8. in Hexaëmeton: ἔστι κέντρον

Veſpæ pro apibus abuſiuè.

Apum natura.

τῷ βασιλεῖ μελισσῶν, ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμ
τινές εἰσιν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμω
ρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. id eſt, Reg
apum aculeus eſt, ſed eo ad vlciſcendum non vtitur. Sunt h
naturæ leges non ſcriptæ, vt quiſque maxima eſt potẽtia pra
ditus, ita tardum ad puniendum eſſe oportere. hæc Baſil. Ea
dem ferè retulit D. Ambr. Hexaëmer. lib. 5. cap. 20. Ælia
hiſtoriæ animal. 1. & 5. Dio Chryſoſtom. Orat. de regno
Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam. Sic enim lib
De clementia: Maiorem poteſtatem non oportet eſſe noxi
ſi ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta e
regem, quod ex aliis animantibus licet cognoſcere, & ex api
bus, quarum regi ampliſſimũ cubile eſt medióque actutiſſi
mo loco. Et ibid. Præterea inſignis Regi forma eſt, diſſimi
liſque cæteris, tum magnitudine tum nitore. Hoc tamen ma
ximè diſtinguitur. Iracundiſſimæ, ac pro corporis captu pu
gnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Re
ipſe ſine aculeo eſt. Noluit illum natura nec ſæuum eſſe, ne
vltionem magno conſtaturam petere, telſimque detraxit, &
iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc magnis Regibu
ingens eſt. Eſt enim illi mos exercere ſe in paruis, & ingen
tium rerum documenta minima agere. Pudeat ab exiguis an
malibus non trahere mores, cùm tanto hominum modera
tior animus eſſe debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam
quidem eadem homini lex eſſet, & ira cum telo ſuo frange
retur, nec ſæpius liceret nocere quàm ſemel, nec alienis viri
bus exercere odia. hæc ille. Et hoc optimo Principi ſymbo
lum propoſitum eſt, vt inter alias virtutes, quibus opus ha
bet ad ſuæ Reipubl. adminiſtrationem, nihil animi modera
tione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi fa
cultas, etiamſi maior ſit quàm in aliis, minimè tamen ſæuir
debet, iiſque quibus præeſt, terrificum ſe præbere. Nam inte
virtutes alias quæ Principem maximè deceant, clementia eſt
M. Antonius, qui Philoſophi cognomen non ab re eſt con
ſecutus, nihil quicquã eſſe dicebat, quod Imperatorem Ro
manum magis deceret, quàm clementiam: eámque ob cauſ
ſam neque in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Rectè apud Clau
dianum Theodoſius Honorio filio ſalubre hoc conſiliun
ingerit:

Clementia vera principis virtus.

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Ouid. 1. de Ponto eleg. 3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:
Quique dolet, quoties cogitur eſſe ferox.

Compertum eſt Cæſarem Iulium Deorũ numero aſcriptum, quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriam bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Auguſtum conſecrauit: Pij cognomen dedit, alioſque permultos immortalitate donauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irriſus erat, & conuiciis impetitus, illæſos abire ſiuit, cùm vnus ex iis reſpondiſſet id vini cauſſa contigiſſe. Celebratur eò plus Auguſtus Cæſar, cuius gratia cùm Senatus iis ademptutus eſſet ius teſtandi, qui eum contumeliis & probris affeciſſent, non eſt paſſus id decerni, vt eſt apud Suetonium. Eam ipſam patientiam initio imperii finxiſſe Tiberium, teſtis eſt Cornelius Tacitus. Nam libellos famoſos & dicta in ſe mordacia diſſimulauit, eorumque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vſurpabat enim illud ſæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas eſſe debere: & ſi quando hæc aperta feneſtra eſſet, nullas alias in Senatu fore lites, & accuſandi occaſiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perſtrinxerat: Is cùm veniſſet in Philemonis poteſtatem, ſtatim miniſtro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: ſed clam, vt nudo enſe ceruices attingeret, móxque vt eum illæſum abire ſineret, eíque daret nuces, talos, pilam, & alia quædam ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, ſe aculeum quidem habere, ſed eo vti minimè velle: déque potentiore maledicere, magis eſſe puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus aliis permultis certè heroicis, ſic reſcripto egregiè probarunt Theodoſius, Arcadius, & Honorius: cuius reſcripti ad Rufinum hæc formula: Si opprobrium ex leuitate proceſſerit, negligendum: ſi ex furore & inſania, condolendum: ſi ab iniuria, remittendum. Occurrunt inſignia exempla clementiæ apud Suetonium, quæ quia longè plura ſunt, hæc duntaxat ex Veſpaſiano: Offenſarum inimicitiarumque minimè memor, executórve Vitéllii, hoſtis filiam ſplendidiſſimè maritauit, dotáuitque etiam & inſtruxit &c. Non temerè quis inſons punitus reperitur, niſi abſẽte eo & ignaro, aut certè inuito atque decepto. Heluidium Priſcum, quamuis relegatũ primò, deinde & interfici iuſſum, magni æſtimauit ſeruare quoquo modo miſſis

Iulij Cæſaris clementia.

Boni pijque Imperatores.

Veſpaſiani clemens animus & Titi filij.

qui percuſſores reuocarent, & ſeruaſſet, niſi ſe periiſſe falſ nunciatum eſſet. Cæterum neque cæde cuiuſquam vnquar lætatus, iuſtis ſuppliciis illacrymauit etiam & ingemuit. Idē in Tito ſic, Pontificatum maximum ideo ſe profeſſus accipe re, vt puras ſeruaret manus, fidem præſtitit; nec author poſt hac cuiuſquam necis nec conſcius, quamuis interdum vlciſ cendi cauſa non deeſſet, ſed periturum ſe potius, quàm perdi turum adiurans, &c. Ammianus vero Marcellinus ad finē 21. lib. cum aliis comparans Imperatorem Conſtantium, ai immanitatem facilè ſuperaſſe Caligulæ, Domitiani, Com modi, & id vnum egiſſe maximè, vt quamquam ſæuiſſimu eſſet, iuſtus tamen vellet & clemens æſtimari. quique ex mi nimis cauſis malorum congeries excitabat, diſſimilis Marc illius, principis verecundi, qui cum ad Imperiale culmen ir Syria Caſſius ſurrexiſſet, epiſtolarum faſcem ab eo ad con ſcios miſſum perlatore capto ſibi oblatum, illicò ſignatum exuri præcepit, agens adhuc in Illyrico ne inſidiatoribus co gnitis inuitus, habere quoſdam poſſet infenſos, vtque rectè quidam ſentientes arbitrantur, virtutis erat potius indicium magnæ, Imperio eundem comitantium ſine cruore ceſſiſſe, quàm vindicaſſe tam inclementer: vt Tullius quoque docet, crudelitatis increpans Cæſarem in quadam ad nepotem epi-

Fœlicitas, quid. ſtola: Neque enim quicquam aliud eſt fœlicitas, inquit, niſi honeſtarum rerum proſperitas. vel, vt alio modo definiam:
„ Fœlicitas eſt fortuna, adiutrix conſiliorum bonorum: quibus
„ qui non vtitur, fœlix nullo pacto eſſe poteſt. Ergo in perditis impiiſque conſiliis quibus Cæſar vſus erat, nulla potuit eſſe fœlicitas: fœliciorque meo iudicio Camillus exulans, quàm temporibus iiſdem Manlius, etiamſi id quod cupierat regnare potuiſſet. Id Epheſius quoque Heraclitus adſerens monet, & ab inertibus & ignauis, euentus variante fortuna, ſuperatos aliquoties viros fuiſſe præſtantes. Illud verò eminere inter præcipuas laudes, cùm poteſtas in gradu, velut ſub iugum miſſa nocendi, ſæuiendíque cupiditate: & iraſcendi, in arce victoris animi trophæum erexit glorioſum: Hactenus Ammianus. Addam etiam ex eiuſdem 30. libro vituperationem

Valentiniani truculentia. ſanè acerrimam Valentiniani Imperatoris: Nonnumquam etiam clementiæ ſpeciem præ ſe tulit, cùm eſſet in acerbita-
„ tem, naturæ calore propenſior, oblitus profectò quod regen-
„ ti imperium omnia nimia velut prærupti ſcopuli, ſunt deui-
„ tanda. Nec enim vſquam reperitur miti coërcitione conten-

ſus, ſed aliquoties quæſtiones multiplicari iuſſiſſe cruentas, poſt interrogationes funeſtas nonnullis ad vſque diſcrimina vitæ vexatis. Et ita erat effuſior ad nocendum, vt nullum aliquando damnatorum capitis eriperet morte, ſubſcriptionis elogio leui, cùm id etiam principes interdum fecerint ſæuiſſimi. Atqui potuit exempla multa contueri maiorum & imi-“ tari peregrina atque interna humanitatis & pietatis, quas ſa-“ pientes conſanguineas virtutes eſſe definiunt: è quibus hæc“ poni ſufficiet. Artaxerxes Perſarum ille rex ſapientiſſimus, quem Macrochira membri vnius longitudo commemorauit, ſuppliciorum varietates, quas natio ſemper cruda exercuit, leuitate gemina caſtigans, tiaras ad vicem capitum, quibuſdam noxiis amputabat: & ne ſecaret aures more regio pro delictis, ex galeris fila pendentia præcidebat: quæ temperantia morum ita tolerabilem eum fecit & verecundum, vt adnitentibus cunctis multos & mirabiles actus impleret Græcis ſcriptoribus celebratos. Prænestino Prætore, qui bello quodam Samnitico properare iuſſus ad præſidiũ venerat ſegnius, ad crimen diluendum exhibito, Papyrius Curſor ea tempeſtate dictator, ſecurem per lictorem expediri, hominéque abiecta ſe purgandi fiducia ſtupefacto, viſum propè fruticem iuſſit abſcindi: hocque ioci genere caſtigatum eum abſoluit, non ideò contemptus, vt ad reſiſtendum opus Alexandro Magno, ſi calcaſſet Italiam æſtimatus. Hæc forſitan Valentinianus ignorans, miniméque reputans afflicti ſolatia ſtatus ſemper eſſe lenitudinem principum, pœnas per ignes augebat & gladios: quod vltimum in aduerſis rebus remedium pietas reperit maiorum, vt Iſocratis memorat pulchritudo: “ cuius vox eſt perpetua docentis, ignoſci debere interdum ar-“ mis ſuperato rectori, quàm iuſtum, quid ſit ignoranti: vnde “ motum exiſtimo Tullium præclarè pronunciaſſe, cùm de-“ fenderet Oppium: Etenim multum poſſe ad ſalutem alterius, “ honori multis: parum potuiſſe ad exitium probro nemini “ fuit. Et hæc ille hactenus tanto quidem libentius in eo ſermone certè præclaro exſpatiatus, quam ægre commemoraret multorum principium Romanorum nimiam ſæuitiam ad ſua vſque tempora impunè graſſantem. Quia vero de conuiciis & probris in Principes nonnihil diximus in prima noſtra commentatione, placet attexere nonnulla ex Tacito quæ ad id faciunt, ſic enim ille oratione Cremutii Cordi apud Imperatorem Tiberium accuſati, quòd editis annalibus, laudató-

Artaxerxis animus moderatus.

Lenitudo principum afflicti ſolatium ſtatus.

Locus Taciti de Tiberio conuicia non curante.

que M. Bruto, C. Caſſium vltimum Romanorum dixiſſet Marci Ciceronis libro, inquit ille, quo Catonem cælo æquauit, quid aliud dictator Cæſar quam reſcripta oratione, velut apud Iudices reſpondit? Antonij epiſtolæ, Bruti conciones falſa quidem in Auguſtum probra, ſed multa cum acerbitate habent: Carmina Bibaculi & Catulli referta contumeliis „ Cæſarum leguntur, ſed ipſe D. Iulius, ipſe D. Auguſtus & „ tulere iſta & reliquere, haud facilè dixerim moderatione „ magis an ſapientia; namque ſpreta exoleſcunt: ſi iraſcare, „ agnita videntur. Nos multa ex Seneca tranſiliendo ducimus, „ tot enim penè ſententiæ & decreta leguntur apud eundem quot verba: ſatis habemus hunc commentarium claudere oraculo imperiali: *Nihil tam peculiare eſſe Imperatoriæ maieſtati, quàm humanitatem, per quam ſolum Dei ſeruatur Imitatio*, l. Imperialis, C. de nupt. Nec arbitror aliam fuiſſe mentem Seueri, qui numo quodam ſuo ſimulacrum mulieris leoni exporrecto inſidentis, altera manu haſtam terræ affixam tenentis, altera fulmen ſubiicientis oſtentauit vt clementiam inſinuaret. Nam & eius id inſcripto declarat, INDVLGENTIA AVGVST. IN CAR.

Seueri numus.

Appendix.

Nihil tam peculiare imperiali maieſtati quàm humanitas per quam ſolam dei ſeruatur imitatio, l. imperialis, 23. C.D. de nupt. Auten. vt iudic. ſin quoque ſuffrag. Benè & ſapienter Xenophon, quo loco ait, *ἄρχοντας ἀγαθοὺς οὐ διαφέρειν πατέρων ἀγαθῶν*: meminimus alioqui patris patriæ nomen tributum bonis principibus, vſurpatum etiam ambitioſè ab improbis; meminit Corn. Tacit. 2. Annal. Id magnificè declarat Seneca 1. de clementia: Hoc quod parenti etiam principi faciendũ eſt, quem appellamus patrem patriæ. Cetera enim „ cognomina honori data ſint. magnos, & felices, & Augu- „ ſtos dicimus: & ambitioſæ maieſtati quicquid potuimus titu- „ lorum congeſſimus. Patrem patriæ appellauimus, vt ſciret datam ſibi poteſtatem patriam: quæ eſt temperatiſſima, liberis conſulens, ſuáque poſt illos ponens. Hæc ille. Et eodem elogio à Perſis donatum Cyrum legimus Iuſtinian. Nouell. 7. *οὕτως ἄρχοντες τῶν ὑπηκόων ὥς ἂν πατέρες υἱῶν.* Quid plura? & Tit. Liuius ait, Imperatores eſſe debere parentum loco. Martialis adblandiens Domitiano.

Tu verus patriæ diceris eſſe pater.

ſanctáque iudicibus.] ait Iuriſc. Parum eſt in ciuitate iura eſſe, niſi ſint qui ea poſſint reddere, l. 2. §. poſt originem, D. de orig. iur. At quidem bonus princeps ſui ſimiles, bonos magiſtratus euehit, quibus & iuris dicundi facultatem permittit.

Fed. Morelli Colophon.

Libanius in orat. quam habuit pro Antiochenis poſt euerſas Principum imagines Theodoſium I. Imp. omnes Atticorum oratorum lecythos & myrothecia in clementia Principum celebranda conſumpſit: eam Græcè & Lat. pridem edidimus, & Chriſtianiſſimo atque clementiſſ. Regi Henrico Magno felicis æternæque memoriæ conſecrauimus. idque munuſculum literarium ſibi gratiſſ. acceptiſſimúmque eſſe ſignificauit tantus Heros, qui Platonicum illud dogma, μεγαλοθυμίαν οὐκ ἄνευ μακροθυμίας εἶ), egregia regiáque manſuetudinis & magnitudinis animi copula comprobauit.

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA erectis Epidaurius inſidet aris,
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniátque ſalutifer orant:
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

Aeſculapius cur Deus habitus.

AEſculapius inſignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis diſcerptum in vitam reuocauit: quam ob rem Iupiter iratus eum fulmine percuſſit. Poſt mortem Deus eſt habitus & ſub ſerpentis imagine diuinis honoribus affectus. Tali cultus effigie Romam graui peſtilentia laborantem dicitur liberaſſe, ad quam tandem deductus eſt à fano ſibi ſacro, quod erat quinque millibus ab Epidauro paſſuum. Hiſtoriam hanc fuſiùs pertractant Valer. Max. c. D

miracul. libro 1. plin. 24 cap. 4. Diuus Auguſt. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius variis locis. Ex quo notum illud Sereni:

Qui colis Ægeas, qui Pergama, quique Epidaurum,
Qui quondam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petiſti,
Depellens tetros præſenti numine morbos.

Hoc ſerpentis inuolucro (nihil enim fabulam moror: emblematis vim, vnáque auctoris mentem inſpicio) hoc inquam ſerpente, nihil aliud verius & expreſſius intelligi datur, quàm Seruator noſter Chriſtus, verus animarum noſtrarum Æſculapius, & ſalutis humanæ vindex, qui ſub ſerpentis imagine, in deſerto à Moſe legiſlatore appenſus, omnes omnium morbos & vulnera ſanitati reſtituit, & in cruce omnes noxas & crimina expiauit. Nec verò immeritò ſalutis notã ſerpens ſibi videtur vindicaſſe, à quo nimirum multa in humanum genus remedia proficiſcuntur. Qua de re pluribus libro 16. De ſacris Ægyptiorum literis Pierius. Æſculapium etiam, præter alios, Medicorum præſidem Plutar. Sympoſ. 9 quæſt. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2 Artemidori lib. De ſomniis. Qui ait, per Æſculapium in templo erectum, & in baſi ſtantem, ſignificari quoddam bonum præſagium. Qui ſi moueatur, aut accedat, morbum & peſtem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo eſt opus. His autẽ qui ægrotant, ſalutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum eſt. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio ſedentis, pateram tenentis, iuxta quã ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique noſtra ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam eſſe factam alluſionem ad Ambroſianum illum anguem, qui Mediolani viſitur in marmorea columna erectus ipſa æde Diuii Ambroſii.

Serpens quid.

Serpens, ſalutis ſymbolum.

Anguis Ambroſianus Mediolani.

Epidaurius.] ab vrbe notiſſima Peloponenſi in ſinu Saronico, ex qua ſerpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

Eſt Deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis,
Reſtituit patriis Androgeona focis.

Lege Ouid lib. 15. Metamorph.

Annuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Faſtorum:

Efficiatque ratas vtraque Diua preces.

Reſpublica liberata.

EMBLEMA CL.

CÆSARIS exitio, ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis cuſa moneta fuit.
Enſiculi in primis, queis pileus inſuper aſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

Numiſma M. Bruti.

OCciſo in Põpeii curia, vbi ſenatus habebatur, Iulio Cæſare à Bruto, Caſſio, & cæteris coniuratis, ii ceu libertate populo reſtituta, fabricari numiſma curarunt, in quo ſculpti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò ſignificabat: pileus verò libertatem, vt refert Dion lib. 47. vulgare olim prouerbium fuit, Vocare ad pileum; cuius meminit Noctium Atticarum 7. c. 4. Gellius,

& Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor ſcribit, mortuo Ne-rone ſic cunctas prouincias, omnémque Romam exultaſſe, vt plebs induta pileis manumiſſionum, tanquam ſæuo exempta dominio triumpharet. Compertum habemus libertatis indicium pileum fuiſſe: vnde & qui ſerui libertate donabantur, pileum geſtabant raſo capite. Longum eſſet auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt. Suppetunt exēpla quammulta de pilei vſu & geſtatione, & huc quidem pertinent numi veteres quamplurimi in quibus eſt pileus cum inſcriptione libertas, vt in numis Tiberii: eſt enim effigies hominis dextera pileum tenentis, læua expanſa, cum inſcriptione, libertas Auguſta. Longum eſſet: & alia eiuſdē generis numiſmata percurrere. In Seru. Galbæ numo ſimulacrum eſt cum iaculo & pileo: inſcriptio verò, libertas publica. Caſtores etiam Dioſcuros fuiſſe pileatos legimus, quo habitu fuiſſe Lacones volunt, hi enim patrio inſtituto pugnabāt pileati, vt animum in barbaros & tyrannos indomitum ſignificatione libertatis oſtenderent. Eadem fortè cauſa Græci illi qui noſtrorum patrum temporibus tyrannidem Turcicam fugientes in Italiam ſe receperunt ingenuam ſuam libertatem & priſcam nobilitatem pilei ſui geſtatione profeſſi ſunt. Quid enim memorem pilei celebrem lauream iamdiu in ſcholis non temere vſurpatam?

Pileus ſignum libertatis.

Pileus in numis.

Dioſcuri pileati.

miſſa manu ſeruitia.] Serui manumiſſi, liberti facti, aut libertate donati. Seruitiorum nomen pro ſeruis, præter cæteros in Catilinaria vſurpat Salluſtius, & Cicero ſæpè.

Seruitia.

In vitam humanam.

EMBLEMA CLI.

PLVS ſolito humanæ nunc deſle incommoda vitæ,
  Heraclite: ſcatet pluribus illa malis.
Tu rurſus, ſi quando aliâs, extolle cachinnum,
  Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernem meditor, qua denique tecum
  Fine fleam, aut tecum quo modò ſplene iocer.

Heracliti fletus & riſus Democriti.

HEraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu ſolebat excipere, quòd omnia illi miſera & deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de cauſſa ridebat effuſiùs, quòd humanas actiones ludicras & ſtultas conſpiceret: qui ſi hodie reuiuiſcant, ampliorem quidem & vbe-

tiorem vel luctus, vel riſus materiam offendit, quàm vnquam antea, cùm omnia in dies deteriora fiant. quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus?
Verè Horatius:

Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum ſequi ſit ſatius, cùm ſit vtrumque nec planè tutum, nec omninò probatum. Repone ipſiſſima Senecæ verba: ad rem enim faciunt vitæ 1. c. 15. opinionem Democriti meliorem fuiſſe, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletum, ait. In qua ſententia fuit etiam Satyro 10. Iuuenalis. Sed præſtat audire Philoſophum eundem libro 2. De ira, ſic diſputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa ſe malè viuentium, imò malè pereũtium viderat, flebat: miſerebatur omnium qui ſibi læti felicéſque occurrebant: miti animo, ſed nimis imbecillo & ipſe inter deplorandos erat. Democritum contrà aiunt nunquam ſine riſu in publico fuiſſe: adeò nihil illi ſerium videbatur eorum quæ ſeriò gerebantur. Vbi iſti hîc iræ locus eſt? Aut ridenda omnia, aut flenda ſunt. Non iraſcetur ſapiens peccantibus. Quare? quia ſcit neminem naſci ſapientem, ſed fieri: ſcit pauciſſimos omni æuo ſapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perſpectam habet. Nemo autem ſanus naturæ iraſcitur. Quid enim ſi mirari velit non in ſylueſtribus dumis poma pendêre? quid ſi miretur ſpineta ſentéſque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo iraſcitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque ſapiens & æquus erroribus, non hoſtis, ſed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo: Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidinoſi, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitius aſpiciet, quam ægros ſuos medicus.

Pulcher Senecæ locus.

Emblema ſumptum eſt ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiuſmodi eſt:

Typus Emblematis.

Τὸν βίον, Ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος,
τὸν βίον ἄρτι γέλα Δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρίν,
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δ' ἢ καὶ αὐτὸς ὁρῶν, τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω,

Heraclitus. Heraclite.] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vit[...] repete ex Laërtii lib. 9.

extolle cachinnum.] deride, naſo ſuſpende adunco, Cachi[...] nus fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus e[...] tus, & ſolutus. Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

FED. MORELL. PROF. REG.

Docuit cachinnum ἀπὸ τοῦ καγχασμοῦ. Græc. fictum eſt[...] Atticis enim καγχάζειν, cachinnare deſignat.

Democritus. *Democrite.*] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius vari[...] locis, & lib. 9. Laërtius. Gelaſinum fuiſſe cognominatum [...] riſus petulant iam notant veteres plerique. Iuuenalis:

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus.

ſplene iocer.] abunde rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſu[...] Perſius Satyr. 1.

———*ſum petulanti ſplene cachinno.*

Appendix.

Mores hominum lapſos ſemper in deterius auctores no[...] pauci perſtrinxerunt. Virgil. 1. lib. Georgico.

----*ſic omnia fatis*
In peius ruere, & retro ſublapſa referri, &c.

Horatius ſic,

Damnoſa quid non imminuit dies!
Ætas parentum, peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Salluſtius in Catilina: Sic imperium à bonis ad non æqu[...] bonos deriuatur. Ouidius,

Vtendum eſt ætate: cito pede labitur ætas:
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.

Iuuenalis ſaty. 1.

Nil habet vlterius quod noſtris moribus addat
Poſteritas, eadem cupient: facientque nepotes.
Res hodie minor eſt, here quàm fuit, atque eadem cr[...]

Aër

Arte quandoque ſalutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

Et pedibus ſegnis, tumida & propendulus aluo,
Hac tamen inſidias effugit arte fiber.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

APologus eſt Æſopicus de Caſtore, quem proditum eſt in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atque eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè cauſſa peti: idque arguit, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν

Caſtoris ſeu fibri ſolertia.

σωτηρίας, ἐ δεῖν λόγον χρημάτων ποιεῖνται, hoc eſt, Vi
prudentes ſuæ ſalutis gratia non debere vllam pecuniarũ
tionem habere: id eſt, non ægrè ferẽdam eſſe pecuniæ iact
ram. potiſſimùm verò vrgente neceſſitate non magni eſt d
cendum, nummorum diſpendium facere, ſi modò vitæ h
pacto poſſit conſuli. Id Ariſtippus ſuo exemplo confirmau
Ariſtippi cautio. qui cùm in eadem naui ſeſe cum piratis verſari cognouiſſ
ſuas omnes pecunias de induſtria in mare proiecit, impru
ter ſe id feciſſe ſimulãs: præuiderat enim ſe ab iis quibuſcu
nauigabat, ſpoliatum, & in aquas propter pecuniam, præci
Crates Theb. tem datũ iri. Vt itaque abeſſet effectus tam nefarius, cauſſa
ſuſtulit. Idem Crates Thebanus cùm theſaurum ſponte p
" deret, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: ſatius enim eſt à me v
" demergi, quàm ego à vobis ipſe. Simile quid apud Plutarc
Philoxenus. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentiſſimã hæreditate
nactus eſſet, & peſtiferas aduenarum delicias obſeruaſſet: P
deos, inquit, me illa non perdent, ſed ego illa potiùs. μὰ τ
θεὲς, ἐμὲ ταῦτα τ' ἀγαθὰ ἐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα. N
ſecùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui m
ximo in diſcrimine tempeſtatis, partem ſuarũ rerum quib
nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quò nauis facta leuic
commodiùs portum appelleret.

Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incerta, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum, adeo medicatum intelligit inguen.

Cui affine Ouidianum illud primo De remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes:
Arida nec ſitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

propendulus.] propter pedum tarditatem, & ventrem pe
dulum.

Controuerſum, an fiber ſibi teſtes exſcindat. *Mordicus.*] ὀδὰξ, mordicatim, mordendo. Id tamen Plini
negat lib. 32. cap. 3. non enim teſtes eorum, quæ vocant
Caſtorea, ab ipſis amputari cenſet, ex Sextii cuiuſdam rei m

dicæ diligentiſſimi ſcriptoris ſentẽtia, ſed paruos eſſe ſubſtri-ctóſque, & adhærẽtes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſ-ſe. Sic Ælianus hiſtoriæ animal. lib. 6. cap. 33. ait à Caſtore cauſſam ab inſequentibus venatoribus, cur tam cupidè peta-tur non ignorari: icircò mordicus ipſe premens vſque in-cumbit ad elidendos teſtes, quouſque abſciderit, & ſic eos abiecerit, tamquã homo ſumma prudentia in latrones incur-rens, quæcumque portat, ad ſe redimẽdum exponit. Quòd ſi poſtea quàm exectus & ex periculo ſeruatus fuerit, ab inſe-ctantibus iterũ vrgeatur, hic ſeſe alleuans, atque quamobrem inſequi vlteriùs pergere non debeant, cauſſam oſtendens, ad reuertendum, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, ve-natores inducit. Sæpè etiã nunc teſticulis præditus, cùm à ve-natorum conſpectu ſe longiſſimo curſu remouerit, eam par-tem deſideratam ita aſtutè comprimit & occultat, vt non ha-bere viſus inſectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepi-diſſimè in lib. 1. Aſin. aur. apud quẽ Socrates quidam loquẽs de Meroë anu ſaga: Amatorem, ait, ſuum, quòd in aliam te-meraſſet, vnico verbo mutauit in feram Caſtorem: quòd ea beſtia captiuitatis metuens, ſe ab inſequentibus repræci-ſione genitalium liberat, vt illi quoque ſimile, quod Vene-rem habuit in aliam, proueniret. Sed referam huc hiſtoriam nobilem Conſtantini Manaſſis ex Annalib. quòd ad hunc locum faciat. Michael quidem Imperator audita tyranni fe-rocitate, impetu, defectione, ſuamet ſponte throno imperiali ceſſit, hoc ipſo facto diuinis Chriſti iuſſis ſatisfaciens & erga perſecutorem nõ aliter ſeſe gerens, atque caſtor ſiue fiber fa-cere conſueuit. Legimus enim in priſcis illis monumentis eorum, qui de animalibus ſcripſere, fibrum animal eſſe, quod in vtroque viuat elemento, & teſtes habeat arcendis quibuſ-dam morbis ſanè grauibus conducibiles. Quod cùm pleri-que venatores norint, animal canibus longè velociſſimis in-ſectantur. Huius pugnæ cauſſam cùm ipſe fiber etiam cogni-tam habeat, eum morſu reſectos teſtes abiicere, atque ita currentem ſaluti ſuæ conſulere memorant: quo facto, vena-tores feram perſequi deſinant. Sic nimirum Michael quo-que ſponte imperium ceſſit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito: qui oriundus Armenia, &c. Com-mode obtulit ſeſe mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco fa-tuoſus Rex Sapor Cõſtantino Imperatori ſuadebat, vt regni

Locus Apu-leij.

Ex Conſtan-tino Manaſ-ſe, hiſtoria de Michaele Imp.

Ex Ammiani Marcell.

parte vltrò cederet: Poſtremò, inquit, ſi morem gerere ſu denti volueris rectè, contemne partem exiguam ſemper lu ctificam & cruentam, vt cætera regas ſecurus: ac prudent reputans medelarum quoque artifices vrere nonnumqua & ſecare, & partes corporum amputare, vt reliquis vti lice integris: hocque beſtias factitare, quæ cum aduertant c maximoperè capiantur, illud propria ſponte amittunt, viuere deinde poſſint impauidè. Hæc Ammian. quo manif ſtè alluſum conſtat ad Caſtorem.

Medicata. *medicata.*) Medicinis apta, vt apud Martialem, medica pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6.

——*adeo medicatum intelligit inguen,*

vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Caſtoris genitales, v cant medici Caſtorea, quæ medentur multis morbis, vt vert gini, tremulus neruorum vitiis, paralyticis, iis qui affecto ſu ſtomacho, iſchiadicis, aliiſque. Quidam referunt, poſt gen talium amputationem, ſi Caſtor iterum petatur à venato bus, erigere ſe, & oſtendere nihil expectandum amplius.

ſeſe gnarus ob illa peti.) Verba Plinii ſunt lib. 8. cap. 30. quò eaſdem partes ſibi ipſi Pontici amputant fibri, periculo v gente, ob hoc ſe peti gnari.

æra.) Pecunias: materia pro materiato.

vitam vt redimas.) Vt qui, apud Saluianum, contemptis d uitiis, vitiis non ſuccubuerunt, auri & argenti cupiditate no victi, ſparſis, quod dicitur, *Redemerunt crimina nummis.*

Appendix.

Refero huc illud iuris, Anima eſt præferenda rebus ali corporalibus, adeò abſurdum quibuſcunque cauſſis vel vaſ animas hominum poſtponi, l. ſancimus Cod. de ſacroſ. Ec cleſ. c. præcipuis, 12. q. 1. c. ſolutæ, de maior. & obedient. turpe animam lucro vendere, & propter vitam viuendi pe
" dere cauſſas, qui ita militant quandiu ſpirant, vt renuncia
" vitæ malint, quàm carere exuuiis.

FED. MORELLI MONITVM.

1. Geſnerus Apologum hûc Æſopicum, vt fabuloſum com mentum explodit, tametſi à Græcis & Rom. antiquis ſcripto rib. celebratum & peruagatum.

Guil. Rondeletius in tractatu de Amphibiis arcanum na turæ *αἰδοίων κασορείων* aperit.

Oraculum Euangelicum eſt; *εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνού χισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν.* Matt. 19. adi Theophylactū

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

EACIDÆ moriens percuſſu cuſpidis Hector,
Qui toties hoſtes vicerat antè ſuos;
Comprimere haud potuit vocem, inſultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Diſtrahite vt libitum eſt: ſic caßi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

ID ſumptum eſſe liquet ex Homericæ Iliados Græci χ. Hectorem ab Achille iam interfectum circumſtantes impetebant, & mortuo inſultabant, nec erat quiſquam qui extincto ulnus non infligeret. Sic enim Homerus: *Locus Homeri.*

----ἄλλοι δὲ περὶ δράμον υἷες Ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν, καὶ εἶδος ἀγητὸν
Ἕκτορος, οὐδ᾽ ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc eſt,
At reliqui Graij accurrunt cinguntque cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formámque ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

Cæterùm videtur diſtichon Emblematis tertium è quoda incerto auctore petitum, cuius tale eſt Epigramma:

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
νεκροῦ σώματα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

quod ſonat,

Poſt mortem, Danai, noſtrum configite corpus:
Et lepores audent caſo inſultare leoni.

Verba ſunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditate & μικροψυχίαν ab ingenuis bellatoribus omninò aliena perſtringit. Alluſum eſt autem ad prouerbia, Iugulare mo tuos: &, Mortuo leoni lepores inſultant: &, Cum laruis luct ri. Quibus monemur, ne quid maledicentiæ in vita funct effundamus, aut iis obloquamur. Quemadmodum enim bellis maximè ridiculũ eſt & inauditæ cuiuſdã feritatis argu mentum, ſi quis proſtratos atque iam interemptos feriat, a quoquo modo afficiat: ſic intemperantiæ eſt, & certè deme tiæ maximæ, mortuos iniuriis probríſque lacerare: vt ſunt q vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquiis, priſcor aut etiam clarorũ virorum dogmata reuellunt, & nigro de te lacerant. Laertius Chilonem ait vetuiſſe mortuis ma loqui quòd ignauum videretur eos inceſſere lingua, qui r ſpondere non poſſent: ac turpe eſſet cum vmbris & laruis lu ctari. nam id perinde eſt ac ſepultũ quodammodò refoder

Non maledicendum mortuis.

» Philoſtratus Aelianum ſcitè coercuit, qui accuſationem cu
» iuſdam tyranni, ſed iam mortui ſcripſerat. Inſtitutum iſtu
» tuũ laudarem equidem, ait, ille, ſi viuum accuſaſſes. viuente namque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco: at mortuo inſu tare, cuiuſuis. τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς εἶναι νομίζω, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντός. Sic Mun
» tius Plancus cum audiſſet in ſe orationes quaſdam facta
» ab Aſinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem eder cum mortuis non niſi laruas luctari, reſpondit. Contra Lept nem Demoſthenes ait, Nemini mortuo maledicendum eſſ Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclii Imperator funus efferretur, Epiphaniam filiã, quòd ſpuiſſet in cadaue

uam rogo impoſitam & exuſtam fuiſse. Laudatus Lycur-
is, qui cadauera hoſtium nudari vetuerit: rectè profectò,
uippè qui humanitatis memor eſſet. Vituperatur contrà,
r alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus
ontis loco vſus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tullio in-
eſſitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò
ita priuaſset, ſed & eorum cadauera ſepeliēda non priùs pa-
entibus reddidiſset, quàm ab eis certam mercedem accepiſ-
et. Rectè Homer.

οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ᾽ ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:

Non ſanctum eſt viris interfectis inſultare.

'irgilius vndecimo:

Nullum cum victis certamen & æthere caſsis.

n eos qui ſæuiunt in humana cadauera locus eſt Platonis
ongè pulcherrimus 5. de Repub. ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ
ιλοχρήματον, νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας καὶ σμικρᾶς δια-
οίας, τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος ἀποπταμένου
οῦ ἐχθροῦ, λελοιπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει: ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν
οὺς οὕτως τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν
λησθῶσι χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι; οὐδὲ σμι-
ρόν, ἔφη. ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας, καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων
ιακωλύσεις. Nonne videtur illiberale & animi planè ſordi- "
i, muliebris ac puſilli, cadauer ſpoliare, & mortui corpus "
oſtem putare, cum hoſtis ipſe abierit eo relicto quo pugna- "
at? Quid putas eos qui ita ſe gerunt differre à canibus in ia- "
tos lapides ſæuientibus, eo qui iecerit prætermiſso? Nihil "
ifferunt profectò. Itaque ab eiuſmodi prædatione abſtinē-
um, obſunt enim victoriæ. Cui quodāmodo congruit quod
n formula quædam Comitiuæ priuatarum non minus argu-
è, quam piè inculcat Caſſiodorus lib. 6. variarum: Defuncto-
um ſacram quietem æquabilia iura tuæ cōſcientiæ commi-
erūt, ne quis veſtita marmoribus ſepulchra nudaret, ne quis
olumnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret: ne
quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci
lāma cōſumptos, ſcelerata perſcrutatione detegeret, ne cor-
ous quod ſemel reliquerat moleſtias mūdanas, humanas ite-
um pateretur inſidias. Nam etſi cadauera furta non ſentiūt,
ab omni pietate alienus eſse dignoſcitur, qui aliquid mortuis
abrogaſse monſtratur.

De iis qui ſæuiunt in homines mortuos.

Locus Caſſiodori.

Qui toties hoſteis.] Ouidiana eſt imitatio, ex primo de arte:

Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes.

Dum curris.] Hector ab Achille interemptus, bigis alliga[tus] eſt circa Troiæ mœnia. Virgil. 1. Æneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.

caßi luce leonis.] lumine priuati. Lux pro lumine, & lum[en] pro vita vſurpatur.

Barbam vellere.

Conuellunt barbam.] Alludit ad illud, Barbam vellere, qu[od] irriſionis ſignum eſt. Perſius Satyra 1.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum:

——barbam tibi vellunt Laſciui pueri.

Si caßi luce leonis.] Si quem præſtantem dignitate & opib[us] hominem aduerſa fortuna præcipitem dederit, in hunc pa[s]ſim omnes inſiliunt, quem nimirum non iam tunc morde[re] poſſe putant quo pertinet iactatum vulgo, ligna quiuis co[l]ligit abſciſſa arbore: δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

FED. MORELLI *Appendix.*

Teucer apud Sophoclem in Aiace Lorario, ſollicitus d[e] Aiacis fratris cadauere vt illico conderetur ait queritans,

μή τις ὡς κενῆς σκύμνον---λεαίνης δυσμενῶν ἀναρπάσῃ

" ne quis vagæ Catulum Leænæ rapiat hoſtis debilem, & cau[ſ]ſam ſubiicit,

---τοῖς θανοῦσι τοι φιλοῦσι πάντες

κειμένοις ἐπεγγελᾶν,

Omnes ſolent lethodatos traducere.

At Virg Polydorus ſepultus, Aeneam tumulum ſuum incau[tè] mouentem ſic increpat, Aen. 3.

Quid miſerum Aenea laceras: iam parce ſepulto:

Parce pias ſcelerare manus.

Eiuſmodi querela eſt in Epigr. 3. Senecæ philoſ. relegati.

Parce relegatis, hoc eſt, iam parce ſepultis & 4.

Occiſi iugulum quiſquis ſcrutaris amici,

Tu miſerum necdam me ſatis eſſe putas? & 5.

Crede mihi vires aliquas Natura ſepulchris

Attribuit. Tumulos vindicat vmbra ſuos.

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIV.

RRABAT ſocio Mors iuncta Cupidine: ſecum
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
iuertere ſimul, ſimul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
lter enim alterius male prouida ſpicula ſumpſit,
Mors aurata, tenet oſſea tela puer.
ebuit inde ſenex qui nunc Acheronticus eſſe,
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
ſt ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, inyciunt & mihi fata manum.
arce puer, Mors ſigna tenens victricia parce:
Fac ego amem, ſubeat fac Acheronta ſenex.

Ex Guicciardino detecta Emblematis veriſsima origo.

GVicciardinus libello quodam Italico, quo res quaſda memoratu dignas, eáſque veteres & nouas, tum etia alicubi feſtiuas & ioculares, exſcripſit, hoc carmen ab Alci to fuiſſe ſcriptum teſtatur, quo tempore in Italia vehemei peſtilentia ita graſſata eſt, vt permulti iuuenes extremum v tæ diem clauſerint, & ſenes ferè illæſi atque incolumes pe manſerint. Quod facilè mihi probari poteſt. Sed tame Emblematis huius materiam video ſumptam eſſe ex antiqu Græcorum fabula, quam Gallicis ſcriptis mandauit Ioann Marius, Illuſtrationum Galliæ ſcriptor ſua ætata nobil Figmento enim lepido ſanè ac feſtiuo tradit, cur pleriqu ſenes amori placido ſuccumbant, quibus potiùs de fato im minente cogitandum erat: contra iuuenes immatura mor decedant, quorum potius fuerat hilarem vitam ducere, amorem conſectari, habita præſertim ætatis ratione. Ho expreſſit non inconcinnè aliquis, ſed ἀνώνυμος.

Ioan. Marius Belga.

Forte locum horroris plenum, variique timoris,
Et Mors, & pennas præpete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues noſtros irrepſit in annos:
Hinc amat ipſe ſenex, hinc perit omnis amans.

Ioachimus Bellaius.

Nec verò pigebit aſcribere Ioachimi Bellaii Epigramma i hanc ſententiam, quod in eius tumulis & poëmatiis Latin aliquando legiſſe me memini:

Mutarunt arma inter ſe Mors atque Cupido:
Hic falcem geſtat, geſtat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus ſed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: ſic moribundus amat.
Vt ſecat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, ſic iubet iſte mori.
Diſce hinc, humanæ quæ ſint ludibria vitæ:
Mors thalamum ſternit, ſternit Amor tumulum.
Tu quoque diſce tuas, Natura, inuertere leges;
Si pereunt iuuenes, depereuntque ſenes.

Oſſea tela mortis.

Mors aurata) Ab effectis & conſequentibus Morti oſſe tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, vi deantúrque mente captis in aliquo eſſe pretio.

ſenex Acheronticus.) Hunc loquendi modum videtur e Plauto mutuatus, apud quam ſenex Acheronticus capularei & morti proximum ſignificat.

Aſt ego mutato.) Adoleſcentis eſt proſopopœia de Amore
onquerentis, quòd ab eo mortifero telo ſit confectus. Et ſa-
è ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arceſ-
at: quod potiùs imprudentiæ & inſaniæ iuuenili quàm Cu-
idinis ſagittis aſcribendum eſt.

fac Acheronta.) Quid Acheron ſignificet, explicat Plu-
arch. Conſolatione ad Apollonium, & lib. De primo fri-
gido.

FED. MORELLI τετράστιχον εἰς τὸ αὐτό.

Ὁππότ' Ἔρως πρὸς Πότμον ἀμείβετο τεύχεα λαμπρὰ,
Καὶ Πότμος δᾶδα, καὶ δρέπανον λάβ' Ἔρως.
Ὣς ἴδεν, ὡς ἐμάνη πολιὸς φὼς δᾶδι Μόροιο;
Ὁπλότερος δ' ἄρ' Ἔρως ἐξέπεσεν δρεπάνῳ.

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

C VR *puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem?*
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat.

EIuſdem eſt argumenti cum ſuperiori, quo deflet cuiuſdam formoſæ virginis immaturum obitum. Increpat itaque mortem tamquam huius funeſtiſſimi mali cauſſam, nimirùm quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectũ eſt, vt poſtmodũ lethiferis pro blandis lætiſque vteretur. Quod quidem ſæpenumerò contingit: vel cùm puellæ amore captæ deſperantes expirant, mortémque ſpontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua ſpe incerta ac dubia lactari diutiùs.

ſt cùm corporis aliqua ægritudine, vel cauſſa alia minimè ognita, quo tempore de coniugii negotiis agendum erat, ntè mori diſcant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor il- cæcus reuera & impatiens, imò verò exſpes, corripere tela ortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut ſe lli ſentiunt, aut nihil ſpei fore intelligunt in eo quem ar- enti animo concupiuerunt. Memini me aliquādo epigram- a luſiſſe in gratiam nobilis cuiuſdam adoleſcentis, qui ma- no ſuo dolore amicam, lectiſſimam primæque nobilitatis uenculam, præmatura morte ſibi ereptam, lugebat: cuius arminis hæc fuit pars quædam: *Puellarum mors præpropera.*

Ah virgo infelix! quid te Libitina trucidat
Tam cito, formoſo digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus quo tempore primas
Coniugij tedas ipſe parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit iſtud Amoris:
Mors aberat, mortem cuſpide fecit Amor.
Sic maleſuadus Amor, Mortis qui ſpicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos queſtuſque iuuant, molleſque ſuſurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miſerè ante diem Parcarum ſtamine raptus
Conderis, in tumulo digna puella thoro.

ALCIATI EMBL. *Diſtichum Græcè redditum à* FED. MORELLO.

Τίπτ' ὀλοὴ Κύπρι τλῆς παῖδ' ἠπεροπεῦσαι ἔρωτα;
Ὡς τὰ βέλη βάλλειν οἰόμενον γ' ἴδια.

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

QVI teneras forma allexit, torſitque puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Æreſti,
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudijs otia grata teres?
Sed te terra teget, ſed fati, Gorgonis ora,
Delphinéſque tui ſigna dolenda dabunt.

DEflet amici cuiuſdam præmaturum obitum, eúmque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amoris cum Areſtio adoleſcente æqualitate: huncque Areſtium præ cæteris tanti infortunii luctus debere perſequi ait: quippè qui cum eo & ſtudiis, & vitæ neceſſitudine fuerit maxime coniunctus, iccircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam ſuperſtitem profert hoc Cænotaphio, ſub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant. Delphin quidem φιλάνθρωπος, & hominum amaſius, hîc notam amicitiæ præfert. Gorgoneum Meduſæ caput pro mortis ſigno apud quoſdam vſurpatur, próque ſtupore & admiratione ἀναίσθησιν inducente, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur. Philoſtratus de Perſeo: τὸ δεῖμα τῆς Γοργόνος, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίνωνται: Sepoſito Gorgonis terriculamento, ne homines lapideſcerēt ipſi occurrentes. Heliodorus hiſtoriæ Æthiopicæ 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργόνος θεασαμένη κεφαλὴν, ἤ τι τῶν ἀτοπωτέρων ὀξύ τι καὶ μέγα ἀνέκραγεν: Illa autem non ſecus quàm facie conſpecta Gorgonis, aut alio terrifico monſtro, altùm vociferata eſt.

nulli mage flendus.) Horatianum iſtud imitatur è 1. Carminum:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Delphineſque tui.) Pro amoris nota hic Delphinum poni, admonui ſupra. Dico ad hæc à veteribus quibuſdam Delphinem Cupidini iunctum, pro amoris firmitate ἱερογλυφικῶς exprimi ſolitum.

Appendix.

Vides hîc effictim ſigna doloris ac mœſtitiæ carmine lepido exprimi ab amico qui orbus re chariſſima neque modum, neque finem luctus faciat. Cum hoc fortaſſe non malè confero illud ex quadam epiſtola Paullæ & Euſtochij, quæ legitur inter Hieronymianas: Menſuram charitas non habet, & impatientia neſcit modum, & deſiderium non ſuſtinet. hæc ſanctæ virgines. Exemplum non malè, vt opinor, quadrat Artemiſiæ quæ Mauſolæum excitauit, argumentum mœroris perpetui, ſed ſignum tamen

gloriosæ iactatiæ, de quo Gellius in noctib. Atticis. Propiu
eſt quod Corn. Tacitus, de Germanici vxore, mariti veneno
extincti, arte Piſonis, præproperum funus lamentante ac vin
dictam perſequente. Vetera iſthæc, aliáque plura. Ecqui
enim, vt de cæteris taceam, luctum memorem S. patris Hie
ronymi in funere Nepotiani, in ipſo flore ætatis extincti? &
quid lamenta Bernardi in morte Gerardi fratris, cuius, vt diſ
penſatoris opera vicaria vtebatur?

FED. MORELLI CORONIS.

Non daſunt auguſtiora Epicedia in eloquiis ſacris, *Εἰς τοὺ*
ἀγαθοὺς ἔντας καὶ μοῖραν ἔχοντας θανάτου, vt canit Solon in clau
ſula *Ἑβδομάδων βίου*. Inprimis Dauidis Vatis & Regis *θεοφι*
λεστάτου in Abeſſalomum filium impia arma ſequendo inter
remptum, 2. Sam. 18. *οὕτως εἶπεν ἐν τῷ κλαίειν αὐτόν· Υἱέ μου*
Ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου· τίς δώῃ τὸν θάνατόν μου ἀντὶ σοῦ ἐγὼ Ἀβεσ
σαλὼμ ἀντὶ σοῦ. υἱέ μου. Eiuſdem lugubres verſus ſuper Saul
Rege & Ionatha Fil. qui in acie occubuerant, leguntur 2
Sam. 1. è Cod. Iaſar *Στήλωσον Ἰσραὴλ ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων*
ἐπὶ τὰ ὕψη σου τραυματιῶν· πῶς ἔπεσαν δυνατοί; &c. quæ M.
Ant. Flaminius elegantiſ. Dimetris Iambicis olim expreſſit
alia id genus Greg. Naz. in Poëm. & Anthologia Græc. Epig
ſuppeditant: præter Statium in ſyluis, & Mart.

Terminus

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM *infoditur firmiſſima teſſera ſaxum,*
Stat cirrhata ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere; talis
Terminus eſt homines qui ſcopus vnus agit.
Eſt immota dies, præfixáque tempora fatis,
Deique ferunt primis vltima iudicium.

HIc Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem ſignificat, quæ ineuitabilem habet in res omnes, nedum homines neceſſitatem: ad quam cùm peruenimus, tum ſolent hominum qui ſuperſtites ſunt, liberæ de nobis mortuis eſſe opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæque & *Mors ineuitabilis.*

Quid viuẽdo cogitandum. poſtremò facta, imò verò interdum cogitata tam lynceis ocu-lis inſpici ſoleant, támq; ſecurè ac ſeuerè accipiantur, noſtræ partes ſunt, ne noſtrapte culpa in conficiendo vitæ huius no-ſtræ curſu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo ſini-ſtri quidpiam de nobis homines iudicare poſſint. Quod faci-lè conſequemur, ſi Terminum, id eſt, extremum vitæ diem *Terminus mors.* perpetuò, aut quidem ſæpe ob oculos ponamus; qui Termi-nus cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat; quid de nobis infi-ma conditione hominibus exiſtimandum? Quidam ſuſpi-cantur his verbis, Eraſmi (vt loquuntur) immodeſtiam mo-deſtè capi (quod coniectaneum an probare debeam, non-dum ſcio) quòd in annulari digito Terminum depictum ha-*Eraſmi Terminus.* buerit cum inſcriptione, NVLLI CEDO: quaſi ſignificare hoc ſymbolo in literarum cognitione ſe nemini cedere. Eam ob rem eum plerique ſugillarunt, interque cæteros Caruaia-*Caruaialus in Eraſmum.* lus Franciſcanus quadam Apologia in Eraſmum: cuius hîc verba malo aſcribere quàm aliquid de meo fingere. Malè ha-bet Eraſmum, inquit ille, quòd Eccleſiæ doctores & Euange-liſtæ ad numerum quaternarium ſint redacti, quòd videat ſe non poſſe inter illos computari, neque credit ſe illis eſſe infe-riorem qui nulli cedit: hoc enim elegio ſua ſcripta claudit Eraſmus, *Cedo nulli*. Et, vt nemini fas ſit ignorare hanc Eraſ-mi præcipuam inſaniam, apponit Dei Termini effigiem cer-ſignatam, qui Deus nec ipſi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Eraſmi inſolentia omnes eius inſolentias ſuperat? Non cedis Eraſme Budæo? non cedis Capnioni Clitoueo, Pico aut Angelo? Cedo, inquit, nulli, Non cedis Auguſtino, Am-broſio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix ſæculum, cui talis ho-mo datus eſt! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti nimiaq. animi impotentia debac-*Eraſmi reſponſio ad Caruaialum.* chanti, animosè ſatisfecit Eraſmus, his planè verbis: Vt do-ceat me diſcruciari, quòd non annumerarer quatuor Eccleſiæ doctoribus, profert ſymbolum annuli mei, in quo eſt figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus*. Et eſt Iambicus di-meter: ſi inuertas, Trochaicus eſt totidem pedibus, *Terminus concedo nulli*. At in fuſili Termino habet, ὁρῶ τέλος μακροῦ βίου; item Latinè, Mors vltima linea rerum; indicans mortem nul-li cedere, méque ipſum admoneo inſtare ſupremum vitæ diem, quemadmodum Prudent.

Inſtat terminus, & diem
Vicinum ſenio iam Deus applicat.

dque ſcripto quoque vulgato declaraui. Hîc itaque Termi-
ius dicit omnibus, Concedo nulli, non Eraſmus. At me fero-
iter appellat Pantalabus: Quid ais Eraſme? non concedis
Clitoueo, non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Ne-
riſſenſi, non Thomæ, non Auguſtino? Si vis vt meo nomine
eſpondeam, nemini non concedo. Si poſtulas vt Termini,
d eſt, mortis nomine, reſpondeam, dicam, Non concedo leo-
ibus, non elephantis: non cedo Monachis & ſummis Pon-
ificibus: non ceſſi Prophetis & Apoſtolis: denique nec ipſi
rancisco ceſſi. Eat nunc, & iactet Termini mei ſuperbiam.
actenus Eraſmus. Certè apud auctores colligere eſt. Ter-
ninum ſublimitatis & gloriæ ſymbolū eſſe, atque etiam diſ-
iplinarum cognitionem interdum pro ſymbolo referre. De
ermino plura Ouid. Faſt. 2. D. Auguſt. De ciuit Dei 4. c. 13.
Gyrald. Syntag. 1. Qui enim ſtrenuè decurſo ſpatio in literis
rofecerit, & ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit,
ndecumque prudentiſſimus effectus, neque ſecundis intu-
neſcit inſolenter, neque aduerſis perturbatur, atq. in vtram-
ue fortunam ita ſe comparat, vt æquum & indomitum ad
mnes caſus animum præ ſe ferat. Pierius lib. 3. 8. & 49. Ce-
erum cùm notas haſce meas in Alciatum relegerem, meque
nulta tranſmiſiſſe non tam dolerem, quàm nonnulla alia
rætermiſſa conquererer, caſu incidit in manus meas Iulii
caligeri, acuti philoſophi oratio in Eraſmum, quæ eum
cutè transfixit, vt hominem qui Ciceronis luminibus voluc-
it obſtruere, quò ſua vnius ſcripta legerentur. Certè video à
Ciceronianis omnibus, qui paulo antè noſtram ætatem non
arua ſui laude Tullianam eloquentiam æmulati ſunt, non
lia cauſa vnum Ciceronem in latinæ linguæ Capitolium in-
lucere conatos eſſe, quam vt Eraſmianum inde terminum
iicerent. Et is poteſt videri fons ipſiſſimus Alciatini Emble-
natis, niſi me mea coniectura fallit.

Stat cirrata.) Cirrati, ſunt qui capillos habent cirratos, cin-
innos calamiſtratos. Cirrus, ad contorquendos capillos
omparatum inſtrumentum: quaſi in circum tortus.
Martialis 9. lib. 30.

Nec matutini cirrata caterua magiſtri.

Perſius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe

Pro nihilo pendas?

Terminus eſt talis.) Huc ænigma de Termino, apud Gellium lib. 12. cap. 6. quod ſoluit Politianus in Miſcell. cap. 36.

Eſt immota dies.) Seneca Epiſt. Vnus dies de omnibus fer
" ſententiam & Plin. hiſt. nat. 7. cap. 40. Ita eſt profectò, alius
" de alio iudicat dies, & tamen ſupremus de omnibus. Quid
" enim huc aggeram illud Pind. Olympioni.

ἁμέραι δ' ἐπίλοιποι,
μάρτυρες σοφώτατοι.

dies poſteriores, teſtes ſapientiſsimi.

Appendix.

Spectat huc D. Hieronymi locus ad Furiam matronam,
" vbi de ſeruanda viduitate: Falſus rumor citò opprimitur, &
" vita poſterior iudicat de priore. Idem ad Ruſticum: Non eſt
" facile de prouecta ætate ſuſpicandum: quin & vita præterita
" defendit & honorat vocabulum dignitatis. Hæc Hieronym.
benè ac cordatè. Alioqui nũquam erratur periculoſius, quàm
" cùm ſiniſtrè de aliis ſuſpicamur, & quæ nobis dubia ſunt, in
" ſiniſtram partem traducimus. Quod cùm facimus, non me-
" minimus nos homines eſſe, vel quod ille, Nos temerè in noſ-
" met legem ſancimus iniquam. Quid? quos putamus eſſe deſ-
peratos ac perditos, fient aliquando meliores, & quos cenſemus frugi, continentes, inculpatos, mutato propoſito fient improbiſſimi. Vno verbo, non ſemper de primis ferunt vltima iudicium, quia poteſt quis toto vitæ ſtadio profligatus extitiſſe, qui ſupremum diem beatè, piéque claudat. Occurrit quod Plinius Secundus, de quodam toto vitæ genere diſſoluto, qui tamen moribundus optimum teſtamentum fece-
" rat; vnde colligit non ſemper eſſe prouerbium veridicum,
" quod vulgò iactatum olim, Teſtamentum eſſe ſpeculum morum, lib. 8. epiſt. 18.

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

ATROCLVM *falſis rapiunt hinc Troes in armis,*
Hinc ſocij, atque omnis turba Pelaſga vetat.
btinet exuuias Hector, Græcique cadauer.
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
axima rixa oritur, tandem ſed tranſigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturiiſque ſinit.

Atrocli ſub falſis armis ab Hectore interfecti, mythologicè hiſtoriam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipſe us exuuias ſibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, ſepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia redeme nt: ſic diues poſtquàm ſupremũ vitæ diem clauſit, concer- *Patroclus quid allegoricos.*

tatio rixáque inter hæredes de poſſeſſione oritur: vulturii i
li, togatæque curiæ aſſectatores, imò verò & ipſi rabulæ fo
renſes partem prædæ aucupantur: Cadauer ipſum humo à ſ
cerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impenſarum al
quid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum eſt typu
qui falſis armis non propriis belligerant: id eſt opibus & d
uitiis, quæ externa non propria bona ſunt, ſuccumbit tande
& proſternitur, quòd eiuſmodi præſidiis homo ſuam meti
felicitatem minimè debeat.

Falſis in armis.) Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtiadem falſis cecidiſſe ſub armis.

exuuias.) Hîc exuuias pro præda quæ hoſti detrahitur, vſu
pat.

Vultures, qui. *Et coruis aliquid.*) Teſtamentorum captatores vulgata tran
latione vultures appellari obſeruamus quòd ſenibus orb
aut aliis ſibi conſanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc i
lud Martialis:

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epiſtolis: At ſi hæreditatis cauſſa id facit, vultu
eſt, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautum in Tru
culento:

——vide vt iam quaſi vulturi triduo
Prius prædiuinant, quo die eſuri ſient:
Illum inhiant omnes.——

Cicero pro Sextio: Exierunt malis omnibus atque execr
tionibus duo vulturii paludati. Intelligit autem Piſonem
Gabinium, quos inimicos ſibi maximè infenſos dicit. Appu
leio togati vulturii, cauſſidici & patroni forenſes ſunt: in qu
ſignificatione hîc accipi palam eſt.

FED. MORELLI *Appendix.*

Maxima rixa oritur.) Maxima vtique cognatio patet int
has voces, heredis ἔριδος & rixæ. ideo τὸ *heres* ſine diphtho
go in antiquis monumentis & ἐπιγραφαῖς ſcribi conſtat, idq
ab eruditis probatur; Qui τὸ erctum & actionem familiæ e
ciſcundæ ἀπὸ τοῦ ἐρίζειν deduci poſſe agnoſcunt, quia ex diu
ſione rixa vt plurimum exoritur. Catullus in Coma Bere
memorat, *Dulcia nocturnæ veſtigia rixæ*, νυκτερινῆς ἔριδος.

Amicitia etiam poſt mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

ARENTEM *ſenio, nudam quoque frondibus vlmum*
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitque vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemplóque monet, tales nos quærere amicos;
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

ID è Græco Antipatri Epigrammate tranſtulit, cuius carmen eſt eiuſmodi: *Typus Emblematis.*
Αὔην μὲ πλατάνιςον ἐφερπύζυσα καλύπτει
ἄμπελος, ὀθνείῃ δ᾽ ἀμφιτέθηλα κόμῃ.

ἢ πρὶν ἀμοῖς πτάλεσθουσιν ἐνιθρέψασ' ὀροδάμνοις
βότρυας, ἢ ταύτης οὐκ ἀπετηλοτέρη.
τοίην μὲν τοι ἔπειτα πιθηνείσθω τις ἑταίρην,
ἥτις ἀμείψασθαι καὶ νέκυν οἶδε μόνη.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam deſtitutam comprehendente ac ſuſtinēte (à qua nimirum ipſa prius cùm tenera eſſet, & quaſi pubeſcens incrementi occaſionem materiamque ſumpſerat) amicos nobis eſſe deligendos, qui nec temporum diuturnitate, nec locorum diſtantia, ſed ne quidem poſt mortem amare deſiſtant. Illúdque eſt quod Phocion dixit, vt refert Stobæus, *ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας*, Comparandos eſſe liberos & maritum & amicos, qui ad mortem vſque conſtantes ſint. Virgilius in obitum Mæcenatis:

Amici qui deligendi.

Et decet, & certè viuam tibi ſemper amicus,
Nec tibi qui moritur, deſinit eſſe tuus.
Ipſe ego quicquid ero, cineres interque fauillas
Tunc quoque non potero non memor eſſe tui.

Huius amoris eſt quidam apud Propertium character lib. 2. his verbis:

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius magnos ſol agitabit equos,
Quàm poſſim noſtros alio transferre calores,
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Arentem ſenio.) Vlmis adiungi vites fuiſſe in more poſitum, vt etiam hodie in Italia, notius eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam. Porrò aduerte an huc traduci poſſit Catulli verſus in quodam Epithalamio:

Vlmis adiunctum vites.

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ multi accoluere iuuenci.

comæ.) foliis, pampinis.

vices naturæ.) quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene ſenex citiſſimè fiat.

parenti.) vlmo, à qua ſuſtentata eſt, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitem viduas ducit ad arbores.

Idem:

----adulta vitium propagine

Altas maritat populos.

Ouid. 3. De ponto, eleg. 8.

Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma ſuos.

Idem 2. Amor. eleg. 16.

Vlmus amat vites: vitis non deſerit vlmum:
Separor à domina cur ego ſæpe mea?

Catulus in nuptiis Iuliæ & Manlii:

Lenta qui velut aſsitas
Vitij implicat arbores,
Implicabitur in tuum Complexum, &c.

Claudian. 2. de raptu:

----hic pampinus induit vlmos.

Iuuen. Saty. 8.

Stratus enim palmes viduas deſiderat vlmos.

Exemploque mouet, &c.] Euripides appoſitè Troadibus, ait, *Vere amans* enim nõ rectè amantis cenſeri nomine qui non ſemper amet. *ſemper ama*

Οὐκ ἔστ' ἐραστὴς, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

Sed quia epigramma Græcum Antipatri de amica loquitur, quam nos vxorem poſsumus intelligere. lubens hîc adiungi vellem Menandri ſententiam, qua vbi matrimonii incommoda enumerauit, commoda etiam ſubiungit, ſed iis maximè verſ.is.

Ἀτυχοῦντι συμπαρέμεινεν, ἀποθανόντα δὲ
ἔθαψε, περιέστειλεν οἰκείως.

In rebus aduerſis comes eſt, mortuum verò ſepelit.

Appendix.

Vitis, hic ſignat vxorem Philaniram, mariti ſtudioſam, quam deſcripſit Flaccus 2. Carm. Ode 5. Alioqui apud Dauidē regium vatem Pſal. 127. vxor viti comparatur fœcunda: Vxor tua, inquit, vt vitis abundans: & vlmum, pro arbore amatoria Virgil. in eclogis poſuit,

Nec *gemere aeria ceſſabit turtur ab vlmo.*

Petron. Arbiter ſic,

Paruula ſecuro tegitur mihi culmine ſedes,
Vuaque plena mero fœcunda pendet ab vlmo.

Martial. de nuptiis Pudentis & Claudiæ, lib. 4.

Nec melius teneris iunguntur vitibus vlmi.

Horatius:

---Platanus cælebs Euocet vlmos---

Ouidius epiſt. Oenones,

Non ſic appoſitis vincitur vitibus vlmus,
Vt tua ſunt collo brachia vincta meo.

Verùm ad ſententiam emblematis facit illud Hebræi Parœmiaſtæ, prouerb. cap. 17. Omni tempore diligit qui amicu eſt. Eleganter Lyricus,

Felices ter & ampliùs
Queis irrupta manet copula, nec malis
Auulſus querimonijs
Suprema citius ſoluet amor die.

Nec eum pro verò amor. cenſemus enim qui mortalis vitæ terminis concluditur, ſi quidem ad mentem ſapientum amoris vim æſtimamus. Reſpicit emblematis argumentum ho Ouidianum 2. de remedio:

Semper habe Pyladem aliquem qui curet Oreſtem,
Hic quoque amicitiæ non leuis vſus erit.

Et 3. de Ponto, ad coniugem:

Cumque ego deficiam, nec poßim ducere currum;
Fac tu ſuſtineas debile ſola iugum.
Ad medicum ſpecto venis fugientibus æger,
Vltima pars vitæ dum mihi reſtat, habes.

Cicero pro Seſtio: ademit Albino ſoceri nomen mors filiæ: ſed charitatem illius neceſſitudinis & beneuolentiæ non ademit. Et Virgiliana Dido 4. Æneid. de ſuo loquens Sichæo.

Ille meos primus qui me ſibi iunxit amores,
Abſtulit: ipſe habeat ſecum ſeruétque ſepulcro.

FED. MORELLI COROLLARIVM.

Antigone Sophoclea ſancti huius in mortuos officii amoriſque heroici exemplum inſigne præbet, de vetita Polynici fratris ſepultura anxia.

κεῖνον δ' ἐγὼ θάψω· καλόν μοι τοῦτο ποιούσῃ θανεῖν.
φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι, φίλου μέτα:

Fratrem ſepeliam, pulcra mihi mors deinde erit,

Mart. ad Meliorem l. 8. Ep. 39. *At ſi quis dare nomini relicto,*
Poſt manes tumulumque perſeuerat,
Quærit quid niſi parcius dolere? Et

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM *ſublatum humeris fert lumine captus:*
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

APparet ſumptum id eſſe è Græco: ſic enim libro I. Epigrammaton reperi: **Fons Emblematis.**

τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
ἄμφω δ᾽ ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
τοὐλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

Cæcus claudum humeris geſtat: pro munere tantō
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coeunt: ſed corpus in vnum,
Quodque deeſt, ſocio præſtat vterque ſuo.

Et illud eiuſdem omninò argumenti, auctore Antiphilo:

ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
ὃς δὲ, βάσεις· ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίη.
τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβατεῖ.
ἡμίσεα δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις· ἓν γὰρ ἑκάστῳ
τοὐλλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἠράνισαν. hoc eſt,

Ambo mendici cæcus, clauduſque fuere:
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem ſpectantia, quæ à doctis certatim conuerſa huc non adiicio: ſed illud tantùm breuius ex Politiano aſcribam, quòd nonnihil leporis habeat:

τυφλὸς ἄπους δ' ἤτην ἀλλήλοιιν θεράποντες,
τυφλὸς ὁδηγεῖτο, νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad ſuſtẽtandam ſubleuandámque humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim nõ omnis fert omnia tellus, ſic quiuis non abundat quibuſlibet. vnde peruulgatas habemus perœmias. Vnus homo, nullus homo: Manus manum fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiuſdem. Exiſtimo quidem hîc alluſionem eſſe quandam ad συνδυασμὸν. qua homines quibuſdam veteribus appellati ſunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales eſsẽt, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicuntur ζῷα πολιτικὰ, id eſt, animalia ciuilia, & ad ſocietatem nata: quandoquidem eo genio ſint, vt ſola viuere nequeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur ſi ſola viuat, ita natura hominis ea eſt, vt ſine opera mutua & ſocietate vitam traducere nullo modo poſſit: vtque manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam neceſſitudine atque ope iuuat Qui enim artifex tam per ſe ſapiat, tantáſque habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida om-

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

Homines ſoli minimè viuere poſſunt.

nium matre profectum ſit, vt ſinguli quibuſdam rebus ad vitæ præſidium & ornamentum indigeant, quos eas ab aliis mutuò capiant, vt ipſi meminerint aliquod ſuum officium eſſe mutuò & viciſſim rependendum: certè nullus noſtrum eſt, quin vel cæci, vel loripedis agat partes, vt quà ſit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè non habeat. Quid, cæce, conſilii capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac moleſtæ conicies: quid inquam, homo quantumuis diues ac opulente, conſilii capies, vt te poſſis tandem expedire ex inopiæ, anguſtiis, quæ non ſinunt te vltra progredi, niſi ducatum tibi præſtet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus caſſe, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Muſarum alumne, an te loco mouebis, niſi primùm firmis cuiuſdam opulenti benéque nummati humeris ſuſtenteris? Sed quotus quiſque eſt, cui non perſpicuum ſit quàm longè latéque pateat officii huius mutui vſus? Nullum omninò rerum genus eſt, quod aut auulſum à cæteris per ſeipſum conſtare, aut vim ſuam atque æternitatem cõſeruare poſſit. Stoici quæ in terris gignuntur, aiunt ad vſum hominum creata eſſe: homines autem hominum cauſsa genitos, vt ipſi aliis alii prodeſse poſsent: qua in re neceſse eſt naturam ducẽ optimam ſequi, & vtilitates omnes in meedium conferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiuſdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominũ inter homines ſocietatem deuinciendo. Iam verò illa ſapientia, vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerũ ſcientia eſt, in qua continetur Deorum & hominum ſocietas quædam & communitas inter ipſos. Quod cùm ita ſit, meminerimus ad extremum quod antè dictum eſt, vnum hominem pro nemine habendum: vnum inquam nihil ferè, duos ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

Auxilium numquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

BINA pericla vnis effugi ſedulus armis,
Cum premererque ſolo, cum premererque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit: idem
Nauifragum apprenſus littora adu ſque tulit.

HOc è Græco Iulii Leonidæ Epigrammate expreſſit Alciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuum celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis fons.

Εἰς ἑνὶ κινδύνοις ἔφυγον δύο Μύρτιλος ὅπλῳ,
τὸν μὲν ἀριστεύσας, τὸν δ' ἀπονηξάμενος.
ἀργεστὴς ὅτ' ἐδυστυχέως πρόπιν· ἀσπίδα δ' ἔσχον
σωθεὶς κεκριμένην ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans.
Arripui clypeum depreſſa flamine puppi
Fluctibus oppreſſum, belligeriſque viris.

Huc refert & alia eiuſdem argumenti Epigrammata lib. 1. tit. *εἰς ναυάγιον*. Scutum hoc nuſquam in quouis periculo deficiens, ſed etiam in iis auxilium præſtans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vſu proprio & naturali, typus eſt amici veri numquam non ſuppetias ferentis, vel etiam in iis quæ videntur à ſua facultate penè omninò aliena eſſe. Hoc etiam poteſt commodiſſimè transferri ad literarum ſtudia nuſquam non opportuna, nuſquam non iucunda: quibus nimirùm nō modò ab aduerſariorum telis & hominum iniuriis tuti ſumus, & tamquam oppoſito clypeo munimur, ſed & eorum miniſterio vſúque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otii portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipſemet oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philoſophum, cùm naufragium feciſſet, dixiſſe, ſe numquam feliciùs nauigaſſe quàm cùm rebus amiſſis vacare Philoſophiæ deinde cœpiſſet. Idem & vſurpare ego poſſum, qui cùm in patria otio quondam, nimiáque tranquillitate fere marceſcerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœpi, & ad hanc diſciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quod Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus, Fuit is ingentis animi miles, ſcuto pugnare ſolitus, qui cùm ad maritimam expeditionem nauigaſſet, ſubmerſa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus eſt. De quo hunc in ſenſum Leonides Poëta ſcripſit:

Veri amici typus.

Studia nuſquam non opportuna.

Zenonis naufragium.

Myrtili clypeus.

Bina pericla vnus effugi Myrtilus armis,
Cùm premerérque ſolo, cùm premerérque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idem
Naufragum apprenſus littus aduſque tulit.

Sic mihi hæc egregia profeſſio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu ſenectuti veſtræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor ſuadeóque. Hæc ille.

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

TRES Charites Veneri aſsiſtunt, dominámque ſequuntur:
Hincque voluptates, atque alimenta parant:
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaïa nitorem,
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui cito dat. minimi gratia tarda pretii eſt.

Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fœnerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter his genitor, cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

Deſcriptio Charitum ex adiunctis. *Nudæ.* *Virgines.* *Iunctæ.* *Talaria pedum.* *Vnam duæ aliæ conſpiciunt.* *Cur filiæ Iouis & Eurynomes.*

CONſtituitur hîc Charitum proſopographia, qualem fermè & pictores & ſtatuarii veteres expreſſerũt. Tres ſunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem ſibi adhæreant: Nudæ quidem, quia beneficia non oportet eſſe fucata; in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè requiritur: Virgines autem & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere debeat aut intermori accepti beneficii recordatio: Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quódque debeat eſſe perpetuum, & quaſi cõtinuum beneuolentiæ fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam eſſe non liceat. Poſtremò vnam auerſam duæ aliæ conſpiciunt, quòd pro accepto beneficio duplicem, & quaſi cum fænore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem ſuſcepiſſe ferunt, vt affectum eiuſmodi non tam humanum quàm diuinum eſſe intelligas. Huius picturæ Pauſanias in Æliacis diuerſis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis primo, c. 3. Porrò huc non grauabor adſcribere in Charitum eiconem Epigramma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, teſtis eſt Lilius Gyraldus Syntag. 8. adſcripſitque Alciatus ipſemet cap. vndecimo libri primi Parergon:

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua columna ſuis ædibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum:
Par tribus eſt ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tamen geminæ conuerſa ſorori,
Implicat alternis brachia nexa modis.
Iuppiter eſt genitor, peperit de ſemine Cæli
Eunomio, & Veneris turba miniſtra fuit.
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites vnde dictæ.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς. à lætitia, vt Phornutus ait: ſed & notiſſimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι σπένδειν, Gratiis ſacrificare, ii iubentur, qui triſtes & ſolliciti ſunt.

Gratiæ iunctæ Veneri cur.

Veneri aßiſtunt.) Teſtis eſt in Æliacis poſterioribus Pauſanias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt ſignificaretur, quæ voluntas

ferret ſine pugna, citráque contentionem vllam, & qui dat, qui accipit, tranſigerent.

Euphroſyne. *Lætitiam Euphroſyne.*] Notatio eſt nominum. Euphroſy lætitiam ſonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τὸ εὐφραίνειν lætum reddere.

Aglaia. *Aglaia.*] Splendorem, dignitatem & honeſtatem ſignific hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro, orno, ſplendeo.

Thalia & Suada. *Suadela eſt Pithus.*] Thaliam intelligit, quæ Suada ſiue Su dela perſuaſionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cice
» in Bruto: Vt hominis decus eſt ingenium, ſic ingenii ipſi
» lumen eſt eloquentia, qua virum excellentem præclarè tu
» illi homines florem populi eſſe dixerũt: Suadæque medul
πειθώ. πειθῶ, quam vocant Græci, cuius effector eſt orator, ha Suadam appellauit Ennius. Eius autẽ Cethêgum medulla fuiſſe vult, vt quam Deam in Periclis labris ſcripſit Eupo ſeſſitaſſe, huius hic medullam noſtrum Oratorem fuiſſe d xerit. hæc ille. πειθὼ vero (ait Suidas) eſt ἡ πεισμονή, cui ſ crum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Græci ψυχαγω appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo ſenſu el quentia flexanima dicitur Ennio.

atque arcula inanis eſt Charitum.] Huc referendum videt quod de Simonide retulit Stobæus: Σιμωνίδης παρακαλου-
Arcula Gratiarum inanis. τός τινος ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, ἀργ ριον δὲ μὴ διδόντος: δύο, εἶπεν οὗτος, ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μ χαρίτων, τὴν δ᾽ ἀργυρίου· καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χ ρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνη
» Simonidés, rogante quodam vt ſibi conſcriberet encomiũ,
» gratiam ſe relaturum dicente, argentum autem non dant
» Duas, inquit, arcas habeo, vnam Gratiarum, alteram arge ti: & cùm neceſſitas exigit, Gratiarum quidem arcam ap riens, inanem ipſam reperio: alteram verò ſolam mihi co modam. Sed hoc videri poſſet illiberale: nam libera & vltr nea debet eſſe gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, qu pulchrius & magnificentius eſt beneficium conferre, quà affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: ἐπίκουρος, τοῦ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναι φη χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐην, καὶ εὐφροσύνην, θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χ ριν, πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχύνοντ πολλάκις ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται, τῷ εὖ ποιεῖν. hoc eſt, Epicu

it,non modò pulchrius eſſe beneficio afficere, quàm affici, ſed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudiũ, vt beneficentia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaiæ, Euphroſinæ, & Thaliæ. ſiquidem exultatio & lætitia n dante maior eſt & purior. Itaque multi pudore ſæpè ſuffunduntur, cùm beneficium accipiunt: ſemper autẽ gaudẽt, cùm beneficium præſtant. Non mihi temperare poſſum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. aut operâ fit benignè ndigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in vtroque ineſt gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitióque quæ fit ex re familiari, fontem ipſum benignitatis exhaurit.

bis dat qui cito dat.] Prouerbiale eſt ex Publii Mimis:

Bis eſt gratum, quod opus eſt vltro ſi offeras. Itémque.

Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

Vulgatum eſt etiam in hanc ſententiam Luciani diſtichon: **Bis dat qui cito dat.**

Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι. ἢν δὲ βραδύνῃ,
πᾶσα χάρις κενεὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

d eſt, vt Auſonius reddidit:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia: namque
Cùm fieri properat gratia grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

vlnis.] brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum bachiorum extenſorum accipitur.

remanent vna abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis neceſſarium. Quòd ſi quædam acceperis tenda, maiore menſura, ſi modò poſſis, reddere iubet Heſiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddunt quàm acceperint. Cic. 1. Officior. Grauiſſimè dictũ à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficii commercium (ſine quo vix hominum vita conſtat) perdit & tollit, quiſquis bene merito parem ſaltem referre gratiam negligit. **Gratiæ vt referendæ.**

Eurynome.) Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patẽtis patrimonii ſit beneficia diuidere. Alii Eurynomen, quaſi latis paſcuum, à ſpatioſis paſcuis interpretantur. Alio porrò nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymeduſa, à μέδω, quod rego ſignificat. Heſiodus Theogonia: τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρῄους. Huius meminit Homerus Iliad. 18. **Eurymone.**

Ad locupletandam huius Emblematis commentationẽ, multa ſunt apud Senecã de beneficiis paſſim, ſed in primis cap. 3.

lib.prioris. Cum hoc coniunge nobilẽ Lactantii diſputat
nem, de vero cultu cap. 11. ſingula enim exſcribere non va

Appendix.

Ex multis quæ paſſim obuia ſeſe offerũt è bonis auctori
quædam ſublegemus. Et iure cõmuni didicimus, teneri
ad *ἀντίδωρα*, l. ſed etſi. D. de petit. heredit. l. ſi verò non ren
nerandi. §. idem Pomponius. D. mand. l. ſi non ſortem. pa
libertus, de condict. indeb. In Mimo vetere:

Beneficium qui neſcit reddere, iniuſtè petit.

Prodicus ſophiſta apud Platonẽ Axiocho (ſi quidẽ Plato
dialogus eſt) illud ſolebat in ingratos auditores flectere:
χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβε τι. Benè Martialis:

Dedecus eſt ſemper ſumere, nilque dare.

Fatemur alioqui beneficium volũtarium magis eſſe quàm
ceſſarium. l. qui ex cauſſa. D. de bon. libert. Et gratia ſi nõ
„ cipitur gratis, non eſt gratia. Nam quod Seneca epiſt. 83.
„ pientis eſt bene debere beneficium, bene ſoluere. interd
„ autẽ ſolutio eſt ipſa cõfeſſio. Voluntas enim ſpectanda, n
facultas. Sed idẽ tamẽ ſapiens ſuo more mouet aculeos: P
ceteris dedit qui ſine ſpe recipiẽdi dedit. Nam hæc benef
inter duos lex eſt, alter enim obliuiſci debet dati, alter acc
nunquam: nempe vt qui dedit beneficium, taceat: memo
qui accepit. Eſt enim odioſum genus hominum officia
probrantium, &c. Quo nomine grauiter ſuccenſet Marti
Poſtumo cuidam, qui quod donarat, impenſius celebrab
Lacerat animum, & premit frequens beneficiorum comn
moratio: quod etiam non fecit quidam libertus apud Sim
nem patronum, in Andria Terentii: vbi ſic:

Si tibi quid feci, aut facio quod placet,
Et gratum fuiſſe animaduertiſti, habeo gratiam:
Sed hoc moleſtum eſt, nam iſthæc commemoratio,
Quaſi exprobatio eſt immemoris beneficij.

Nõ diſcedo à lectione Senecæ: Beneficia dãdo, ait, imitam
Deum, nõ fœneramur. Dignus eſt decipi, qui de renumera
do cogitauit. Iam quod hilares & nudæ hîc Gratiæ repr
ſentantur, mera liberalitas, nulloque iure cogente profe
deſignatur. Qui enim dat inuitus, nihil dat. Ergo Fabius V
rucoſes dicebat, beneficium ab homin[illegible] ſperè datu
panem lapidoſum eſſe, quem eſurient[illegible] ipere neceſſari
eſſet, etſi acerbum. At *ἱλαρὸν δότηρα [illegible]ς ἀγαπᾷ*, Hilar
datorem diligit Deus. 2. Cor. 9. Et nulla ſunt maiora bene
cia, quàm quæ ſunt in accipiendis verecundia.

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

VDENT *flagriferi matulæ, ſtupidique magiſtri*
Bilem in me impuri pectoris euomere.
uid faciam? reddámne vices? ſed nonne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
uid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatiùs, perdere quod nequeas.

Eram ſcribendi huius Epigrammatis occaſionem mutuatus ſum è libro, cui Iuriſperitorum, nomẽclatura non auctore innominato. Is ergo cùm ſcripta Zazii enumeuit, hæc quæ ſequuntur ſubiicit: Sanè multum profuit Zazii udentia Iuris atque eximia doctrina, à Franciſco Florido

Epigramma id primo nominatim ſcriptũ in Franciſcũ Florid.

ſugillata; in quem nomine ipſius Zazii, Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Ranciſcum Olidum accepimus apologeticum, quod ſic habet:

Audent flagriferi matulæ, ſtupidique magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemuſne vicem opprobriis? ſed nonne cicadam
Ala vna obſtreperam corripere iſtud erit?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatius, quod nequeas regere.

Homines certè liberaliter inſtituti contumeliam impotētius ferunt quæ ſit illata à contempto quodam & inerti conuiciatore: cum quo congredi vel turpe ſit, vel indignum putetur: vt apud Ælian. in 14. Var. hiſt. Ariſtides Locrenſis morſus à muſtella Tarteſia dixit ſe dolêre, vt maximè, quòd moreretur à beſtiola tam contempta ictus: multóque honeſtiorem mortem fuiſſe, ſi id ſibi obtigiſſet ex morſu leonis, vel pardalis. Itaque acerbiùs cauſam mortis, quàm mortem ipſam ferebat. Et quidem, vt facilè poſſum coniicere, vnà cum Florido illo, alioqui docto homine, ſed certè parum verecundo, vt eius ſcripta teſtantur, malè feriati pædotribæ & inepti magiſtelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò ſolet intabeſcere inuidia, ſucceſſus hominum videndo, vt cum Naſone loquar. Vix enim vt ſine fumo ignis emicat: ſic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus: cum ægrè ferret ſe ab huiuſmodi literatoribus & magiſtellis importunè traduci, ſcripſit hoc Emblema dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non reſpondeat: quippè cùm exiſtimet cum iis concertare ſibi planè indecorum eſſe, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iuſtū nec ingenuum ſit. Quo in loco notanda eſt verborum energia vehemens, & Satyricæ cōparationes, ſuccinctæ quidem, ſed acres admodum, & quæ plurimum neruorum vel potiùs aculeorum habeant.

Flagriferi. *Flagriferi matulæ.*) Per contumeliam flagriferos appellat eiuſmodi ſciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pſeudolo dixit: Eo ingenio hi ſunt flagritribæ, qui hæc habent conſilia. Matula porrò vas eſt, in quod vrina excipitur, & nonnūquam metaphoricôs vſurpatur pro homine fœtido & impuro, vt apud Plautum in Perſa: *Matulæ.*

Numquam ego te tam matulam eſſe credidi.

Matulæ.) Et matula Iuuenali, trulla σκαφίον, Græcis feſto

Varroni, matellio.

Bilem euomere.) Allegoria ab his qui concoquere nequeunt rtos quoſdam cibos præ ſtomachi debilitate, quod pro-erb. citatur ex Ariſtoxeno Muſico apud Plutarch. Sympoſ. cap. 8. *Bilem euomere.*

Quid faciam? reddámne vices?] abdubito, an par pari referam. c abdubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, num ſibi ontemnanda contumelia ſit à ſororis Attici filio illata, & iſſimulanter concoquenda: vel an ſit euomenda ſemel & ertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc ſunt. Nunc e iuua, mi Attice, conſilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id t vtrum apertè hominem aſperner & reſpuam, ἢ σκολιαῖς πάταις. vt enim Pindaro, ſic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omninò moribus meis illud aptius: ſed hoc fortaſſe poribus. Tu autem quod ipſe tibi ſuaſeris, idem mihi per-aſum putato. *Prou. Iun. 42. Centu 1.*

cicadam ala corripuiſſe.) Reſpexit ad Prouerb. Cicadam ala rripuiſti. Animalculi hoc genus naturâ garrulũ ala ſi corri-ieris, clarius obſtrepet: ita ſi maledico præbeas occaſionem dii, non modò non tacebit, ſed & importunius effutiet, & nnem bilem euomet. *Cicadam ala corripere.*

muſcas operoſis pellere flabris.] Doctum virum dedecet cum peritis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit au-m ad Prouerb. Muſcas depellere. cui & illud conuenit: A-uila non captat muſcas. Muſca autem in Hieroglyph. impu-entiam & improbitatem ſignat: quòd etſi crebrius abigatur, hilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1. *Muſcas pellere.* *Muſca quid allegorice.*

Muſcas pellere.) Inter Deorum prælia Homerus pertinacem uſcæ improbitatem propoſuit, vbi ferox hoſtis inſultat ho-i, neque quietem dat vllam, donec vulnus inflixit. Sic enim οἱ μύης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν, ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα-ρ χροὸς ἀνδρομέοιο Ἰσχανάᾳ δακέειν. Huc conferrem ali-uid non inuitus de ſecta Cynicorum, quorum impudentia on toleranda mandata eſt omnium ſcriptis. Malim ex eo mblematis arguměto elicere id quod legitur apud Plinium niorem, tecta ingenia debilitari verecundia, peruerſa con-rmari audacia, etenim vſuuenire ſolet vt quo quis imperi-or eſt, ſit eo iactantior & ſui cõfidentior. Merito igitur viro rti eſt odioſa muſca, & ſapienti atque prouido temeritas. ua ratione Hercules de ſuo ſacello muſcas dicitur abegiſſe. *Muſcæ improbitas.*

Operoſis fabris) Flabellum, muſcarium dicitur Martiali, quo

muſcæ ambiguntur, μυοσόβη, Græcè.

Negligere eſt ſatius,&c) γνώμη. Non eſt quòd te tam excru‑cies in eo vel perſequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo poſſis.

Appendix.

Contumelia & obtrectatio ſæpe animis tranquilliſſimis patientiam extorſit, ait Seneca. Quare ferendum eum putamus qui pudorem ſuum purgat. Sic Comicus prologo Andriæ:

Si mihi pergat quod volet, dicere, quod non volet, audiet:
Beneficijs ſi certaſſit, audiet bene.
Deſinant maledicere, maledicta ne noſcant ſua.

Hieronym. id imitatus, ad Rufinum: Si dixeris quæ non vis, peius audies. Quod ante meminimus vſurpatũ Plauto: Contumeliam ſi dices, audies. Et quid tandem? difficile eſt iuſtum dolorem temperare, l. ſi adulteri 38. paragr. imperatores. D. de adult. Quin & Veterem ferendo iniuriam, inuitas nouam, vt apud Gellium, lib. 6. ex Mimo quodam vetere, &c.

Quælibet extinctos iniuria ſuſcitat ignes.

ait Ouidius 3. Artis. Ingenuus animus difficulter admodum contumeliam patitur, quamquam leuius fiat patientia quod corrigi non poſſit. Verùm ſtrangulat incluſus dolor, & preſſum enecat, nec ſatis habet virium, vt par eſſe ferendæ iniuriæ poſſit.

Fed. Morelli Coronis.

Æneas apud Homerum Ilia. xx. hortatur Achillem vt ſibi temperet à conuitiis iactandis, quod obtrectatio muliebre ſit vitium:

Στρεπτὴ δὲ γλῶσσ' ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ' ἔνι μῦθοι
Ὁπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις.
Ἀλλὰ τί ἢ ἔριδας καὶ νείκεα νῶϊν ἀνάγκη
Νεικεῖν ἀλλήλοισιν ἐναντίον, ὥς τε γυναῖκας.

Quibus concinunt hæc Turni apud Virg. Æn. xi.

Larga quidem ſemper tibi Drance, copia fandi,
---Sed non replenda eſt Curia verbis:
Quæ tuto tibi magna volant. mox, *---an tibi Mauors*
Ventoſa in lingua.

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIII.

L V N A R E M *noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:*
Séque videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtra agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

CArpit æmulos quoſdam imitatores, ſeu vt dixerim verius, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam gloriam in magno aliquo & excelſo viro conſpiciant, conuiciis eum proſcindunt citius, quàm imitãtur. Eſt enim illud vulgo notum, πολλὰ μωμήσαϑαι ῥᾷόν ἐστιν ἢ μιμήσαϑαι, in multis Momum agere & reprehendere longè facilius, quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixiſſe videatur 2. Commentar. οὐ πάνυ γε ῥᾴδιον ἐστὶν εὑρεῖν ἔργον, ἐφ᾽ ᾧ *Carpere facilius quàm imitari.*

Nihil eſt quod reprehendi non poßit.

Canis orbem Lunæ conſpiciens quid.

Amuletum in obtrectationem.

οὐκ αὐτῆς αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὔπω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως πεποιήσοντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facile eſt, ait, vt reperiri aliquod opus poſſit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Eſt enim arduum ita quicquam perficere, vt non alicubi pecces. Quòd ſi etiam ſine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile eſt non pati, aut inuenire aliquem iniquum iudicem. Sumpta eſt ὁμοίωσις à cane in Lunam latrante, ſuamq; ipſius vmbram temere conſpicante, ſed qui eò plus ægrè ferat, quòd ſuo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum curſum ſiſtere videat. Eodem prorſus modo exercendi ſunt importuni illi ſycophantæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animum deſpōdere, ſed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læſi ſunt, habentur contemptui, & eos reſponſo aliquo minimè dignentur. Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiuſmodi aculeis afficiaris, danda tibi eſt opera, ne ſubitus iræ impetus animum à ſua ſede & ſtatu dimoueat: ſed diſſimulandum, fingendáque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea ſint quæ falsò & temerè in te iaculantur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantiâ, calumniarum illi artifices deſinant, maledicta & noſcant ſua: vel impotenti quodam dolore perculſi rumpatur, quòd obeſſe tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch. in Commentario, quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarum Senecæ monitũ ex
,, 2. De ira: Non vt in beneficiis honeſtum eſt merita meritis
,, repenſare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe eſt; hîc vin-
,, cere. Inhumanum verbum eſt, & quidem pro iuſto receptum,
,, vltio: & à contumelia non differt, niſi ordine. Qui dolorem
,, regerit, tantùm excuſatius peccat. M. Catonem in balneo
,, quidam percuſſit imprudens, quis enim illi ſciens faceret in-
,, iuriam; Poſtea ſatisfacienti Cato: Non memini, inquit, per-
,, cuſſum me. Melius putauit non agnoſcere, quàm vindicare.
,, Nihil, inquis, illi poſt tamen petulantiã mali factum eſt? Imò
,, multum boni: cœpit Catonem noſſe. Magni animi eſt iniu-
,, rias deſpicere. Vltionis contumelioſiſſimum genus, eſt non
,, eſſe viſu dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias
,, altiùs ſibi demiſere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis
,, eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum ſecu-
rus obaudit. Audiamus tandem conſultorem optimum in primis iuxtáque lepidiſſimum Comicum Philemonem:

Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
Ἔστ', ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
Ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

quod ita Latinis ſenariis reddidit Fed. Morellus Pr. R

Iucundius nil eſt, nihil concinnius
Quàm poſſe quem conuiciantem perpeti.
Nam qui tacit conuicium, ſi tacuerit
Conuitio affectus; ſibi ipſe infert probrum.

Cenſet nullam auribus iucundiorem muſicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, ſed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati poteſt, efficit ille quidem diſſimulando, vt maledicus ſibi maledicat, id eſt ſuum morbum prodat, vt ſibi potiùs quam alteri noceat. Cæterum hîc perbellè canem inuidum & obtrectatorem propoſuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidam poſuerunt, vt etiam pro adulatore & ſcurra. Pierius lib. 5. adnotauit. Cùm iis quæ de cane diximus iungenda hæc ex Suetonij Veſpaſiano: Demetrium Cynicum in itinere obuium ſibi poſt dominationem, ac neque aſſurgere, neque ſalutare ſe dignantem, oblatrantem etiam neſcio quid, ſatis habuit " canem appellare. "

Canis pro inuido.

Lunarem orbem.) Lunam. Puto alluſum eſſe ad id quod in " Pharmaceutria Theocritus ait, canem terreri Hecate ſubterranea; compertum eſt autem canes vel ferociores terreri ſpectris nocturnis.

canis.) Canem accipi pro conuiciatore, impudenti & maledico obtrectatore notum eſt. Apud Homerum, ab Achille Agamemnon inceſſitur, vt *κυνὸς ὄμματ' ἔχων*, qui caninis ſit oculis. Ea enim canis natura eſt, vt eum nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens eſt. Plautus Menæchm. Hecubam ait ex eo appellatam canem quòd in quoſcumque intueretur, conuiciatrix & maledica eſſet. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roſcio Amerino, alios Oratores clamare ait, non " etiam nocere; alios latrare, qui etiam mordere poſſint. Cur " vero canis Diogenes eſt nuncupatus, niſi quòd mordax eſſet & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica *κυνώπης*. Apud Terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam ſignificat. Catullus in quandam:

Canis quid in Hieroglyphicis.

Vide prouerb. Iunij 83. Centur.

——*ruborem*

Ferreo canis exprimamus ore.

Hecuba, canis vocitata. Inu. Cent.7. prou.83.

Séque videns.) ſuam vmbram.

ventis.) Catullus:

Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factáque
Ventos irrita ferre ad nebulas aerias ſinis.

Idem Argonauticis:

Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.

Et ibid. Ariadna de perfidia Theſei conquerens, ait ſe ſperaſſe,

—optatos hymenæos,
Quæ cuncta aërij diſcerpunt irrita venti.

Tibullus lib.3. Eleg.4. ad finem:

Hæc Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.

ſurda Diana.) Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Appendix.

Cùm quidem impunè detrectat quis, nullo præſente qui contradicat, dicitur Græco adagio, ἑτερομάλκος δίκη, heteromalia cauſſa. In eo vincit ſæpe, qui pati poſſit. Ita Seneca,
» Viri boni eſt ſcire pati, non facere iniuriam. Idem B. Hiero-
» nym. ad Euſtochium, Apud Chriſtianos, vt quidam ait, non
» qui patitur, ſed qui facit cõtumeliam, miſer eſt. Ibidem, Iraſ-
» ci hominis eſt, frenum iracundiæ imponere Chriſtiani. Con-
» temni enim leuius eſt, quam ſtultitia percuti, ait Mimus ve-
» tus. Nempè maledictum interpretando facis acrius; & ſi benè ſubduxeris, falſum maledictum, maleuolum mendacium eſt. Ex multis feſtiuum ſanè occurrit veteris cuiuſdam Stoici cauillum, apud Senecam, epiſt. 91. Eleganter Demetrius noſter
» ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, quo
» ventre redditos crepitus, nihil enim referre an ſurſum, an deorſum ſonent. Horatij iſtud congruit 1. Epiſtolar.

Mordear opprobrijs falſis, mutémne colores?
Falſus honor iuuat, & mendax infamia terret,
Quem, niſi mendoſum & mendacem!

» Et Cicero 2. in Antonium, me iis dictis neſcit lædat an lau-
» det. Sed Hierónym. & eruditè, placent, vt omnia, in ea quæ
» eſt ad Ruſticum: Sicut ſagitta, ſi mittitur contra duram materiam, nonnumquam in mittẽtem reuertitur & vulnerat emit-

ſentem, ita detractor cùm triſtem faciem videt audientis, imò non audientis, ſed obturantis aures ſuas ne audiat, illicò conticeſcit, pallet vultus, hebent labra, ſaliua ſiccatur. Nempè quod Ouidius: *Conſcia mens recti famæ mendacia ridet.*

Ex omnibus perplacet locus Senecæ de ira, cap. 35. Ira habet aliquam voluptatem, & dulce eſt dolorem reddere? minime. Non enim vt in beneficiis honeſtum eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniuriis. Illic vinci, turpe eſt: hîc inhumanum vincere, hæc ille. Meminerit ergo vir bonus ſibi non eſſe iniurias iniuriis compenſandas, neque rabie cohibendam petulãtiam: quia, quod Iuriſc. Innocentia reus purgatur non relatione criminis, l. 16. §. 5. D. de publ. iudic. Quid tandem? *Dura aliquis præcepta vocet:* ſed perlegat elegantem Plutarchi diſputationem, quomodo quis vtilitatem capiat ab inimicis, & fortaſſe amplius quod deſideret, nihil erit.

FED. MORELLI Coronis.

Et peragit curſ.) B. Auguſtinus in enarratione primæ partis Pſalmi LXX. ad ver. 3. *In locum munitum eſto mihi:* Quid munitius (inquit) cum ad illum locum confugeris? dic mihi quod aduerſarios formidabis? Neſcio quis dicitur de montis vertice clamaſſe cùm Imp. tranſiret, *Non de te loquor.* Reſpexiſſe ille dicitur, & dixiſſe. *Nec ego de te.* Confempſerat Imperatorem cum inſignib. armis, exercitu, poteſtate. vnde? de loco munito. Si ſecurus ille in alta terra, quomodo tu non in eo à quo factum eſt cœlum & terra? Hîc adſcribere libet Epigrammatis noſtri in hymnos Græcos Εἰς Θεοτόκον, Clauſulam ἀντίστροφον clauſulæ Epigr. Alci.

Inuidia humani generis diſrumpitur hoſtis:
Solus & hæreticus rumpitur inuidia.
Rumpatur ſed vterque licet, Regina polorum
Satanicam longè deſpicit inuidiam.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

RAPTABAT *torrens ollas, quarum vna metallo,*
Altera erat figuli torrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque ſiſtat aquas.
Cui lutea, Haud nobis tua ſunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam ſeu te nobis, ſeu nos tibi conferat vnda;
Ipſa ego te fragilis ſoſpite ſola terar.

INſignis eſt apologus, quo monemur cum potentioribu[s] aut improbis ſocietatẽ non eſſe ineundam: quia ſi quid in-

fortunij damnime acciderit, in infirmiorem ſemper reclinari ſoleat. Apologus Æſopo aſcribitur. Titulus Emblematis ſumptus eſt ex Plauti Mercatore. ait enim Lyſimachus: *Nunc ego verum illud verbum eſſe experior vetus, Aliquid mali eſſe propter vicinum malum.* Pindar. Nem. εἰδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, ſi ſit idem & amicus: contrà, ſi ſit inimicus & malus, damnum iacturámque. Quod bellè expreſſit Heſiodus:

Cum quibus non ſit ineunda ſocietas.

Vicini boni ſumma commoditas.

πῆμα κακὸς γείτων, ὅσις δ᾽ ἀγαθὸς μέγ᾽ ὄνειαρ,
Οὐ δ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ᾽, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demoſthenes aduerſus Calliclem de prædio, nihil moleſtius eſſe dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quò etiam illud Virgilianum ſpectat:

Mantua væ miſeræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit ſola Cremonenſium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itemque Ætolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & diſſenſionibus ſeſe confecerunt. Itaque apud noſtros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum vicinum habebit. Cato ſenior, eos qui prædia empturi eſſent, admonebat: vt præ cæteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themiſtoclis apophtheg. Cùm quis enim prædium venale haberet, iuſſit præconem adiicere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας, quaſi longè vendibilius eſſet vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recuſat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te eſſe hominem diuitem,
Factioſum; me item eſſe hominem pauperum pauperrimum.
Nunc ſi filiam locaßim meam tibi, in mentem venit
Te bouem eſſe & me eſſe aſellum, vt vbi tecum coniunctus ſiem.
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego aſinus in luto.
Tu me bos magis haud reſpicias, notus quaſi numquam ſiem:
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum ſi quid diuortij fuat:
Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus.
Hoc magnum eſt periculum, ab aſinis ad boues tranſcendere.

Ceterùm hac ficta deſcriptione rapidus torrens repræſentat humanæ vitæ conditionem torrentis inſtar fluxam & celeri momento euaneſcentem. Etenim more fluentis aquæ la-

Torrens quid.

buntur tempora, vt cecinit Ouid. Olla ænea diuites opu
Olla ænea quid. congerie onuſtos & graues; terrea verò pauperes ſignifica
eos quidem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus ena
Olla terrea. tantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur ſanè Apolo
gus ex Eccleſiaſtici 13. expreſſus, cùm ait Sapiens: Pondu
„ ſuper ſe tollet qui honeſtiori communicat. Et, ditiori tu n
„ ſocius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quan
do enim ſe colliſerint, confringetur. Diues iniuſtè egit & fre
met: pauper autem læſus tacebit. Fabellam ſic redditam
Faërno huc aſcribam, eſt enim admodùm lepida:

Duas trahebat amnis ollas, æneam
Vnam, alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio prægrauata pondere,
Sibique porro præcauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet ſibi,
Quo rapidum aquarum ſuſtinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas.
Non admodum placet, ſoror,
Nam ſiue te mihi vnda, ſiue me tibi
Propè adnatantem illiſerit,
Vt ſoſpitem te dura præſtabit cutis,
Fragilem meam ſic conteret.
Sic, *Potentiorum ſemper eſt vicinitas*
Vitanda tenuioribus.

Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam
Cardamus noxius vicinis herbis. ceſſerint, quippè qui eos non deſinant exſugere, dum ad ni
hilum coëgerint, naturam cardami referentes, qui herbarum
in propinquo naſcentium humorem attrahit, vnde illas are
poſtea fit neceſſe. Notandum id Naſonis monitum:

Et quamquam ſoli poſſint prodeſſe potentes,
Non proſunt: potius plurimum obeſſe ſolent.

Quarum vna metallo altera terrea.) Duplex hominum ſors &
conditio, diuitum nempè & pauperum totidem expreſſ
ſymbolis. quo fere pertinet illud Auſonij.

Fercula gemmatis cum poneret horrida vaſis,
Et miſceret opes, pauperiemque ſimul.

Altera erat figuli, &c.) id eſt, erat fictilis, περίεργαστις.
tua commercia.) tua conſuetudo, tua vicinitas. Metaphora
mercibus.

Appendix

Appendix.

Duo nobis offerunt ſeſe Iuris prouerbia quæ eo pertinent, primum, intereſt noſtra bonũ habere vicinum. l. quod ſæpe. §.fin. D. de contrah. empt. Alterum, potentioribus pares eſſe non poſſumus l.3. de alien. iudic. mutand. cauſa facta l. nam magiſtratus, de arbitr. Optanda quidem hæc, non ſperanda ſemper, niſi ei fortè cui permiſſa eſt electio prædii vel domi-
ilii: nec enim parum intereſt noſtra quibuſcum hominibus, ut apud quos viuamus. Vt de ceteris ſileam ad quid illud iactatum Græcis, τὸν φράγκον φίλον ἔχε, γείτον, δ᾽ οὔ. Francum pro amico habe, at non vicinum? Nempe quia Græci Romaniique ſuſpectam haberent Francorum veterum potentiam, cum vix pares eſſe ſe putarent. Hoc natura, vel hominum potius deprauatis moribus comparatum, vt nullæ ſint rixæ acerbiores, nulla odia implacabiliora, quàm quæ inter vicinos, c contribules agitantur: vel quia vicinus potentior inferiorem ſubtus ſe habere velit, quin nullas non ſtrophas cominiſcitur, quibus quietum vicinum deglutiat. Non ſunt nobis repetendæ Romanorum & Græcorum Hiſtoriæ, cùm quiem vel domeſticæ, ac noſtræ gentis ſuppetat, ex quibus acipimus quàm fœdè ac nequiter de vicinis, à quibus nihil etuendum erat, triumphatum eſt: Sed emblematis huius haracter videtur ſpecialiùs trahi ad eos qui fœdus exhorrẽt otentiorum principum; quo animo ſi fuiſſet rex Portugalæ Sebaſtianus (qui infauſtam & impiam cum Mahumetano ocietatem ad ſuum, ſuorúmq; exitium non longe antè conaxit) felicius vixiſſet. Memoratu dignus, ſed infauſtus, & xemplaris caſus, vt ita dixerim, Comitis S. Pauli, principis ilitiæ Gallicanæ ſub Lodoico XI. Is Comes res nouas motus aduerſus principem ſuum, colludebat cum rege Anglo, duce Burgundo, neque triſte ſuum fatum præſentiſcebat. andem enim fœdere inito inter viros principes, & ſopitis ſcordiis, Comes ille, vt Suffenus alter, ſuæ proditionis pœas dedit. Facilè mihi eſſet recolere quædam noſtri æui fuſta exempla, ſed vereor ne ea narratio bilem quibuſdam oueat, qui ſuorum infortunia, quaſi plagas vix dum bene natas refricari non patiuntur.

In eum qui truculentia ſuorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

DELPHINEM *inuitum me in littora compulit æſtus,*
Exemplum infidæ quanta pericla mari.
Nam ſi nec proprijs Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

Delphin in mari adſcriptus quid.

TOtum hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marin fluctibus eiectus ad litus conſultorem quendam, virun que Principem, vel etiam nota aliqua probitatis inſignem, populari turba beneficii loco, iniurias, ludibria, mortémqu ipſam referentem arguit: quales fuiſſe legimus Socratem, Ar ſtidem, Phocionem, Demoſthenem, M. Tullium, & alic quamplurimos, qui poſt præclarè facta, innumeraſque diff cultates, & pericula nomine patriæ exantlata, honorum

præmiorum loco iniuſtum exilium durámque mortem perferre coacti ſunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui ſuis bene conſultum velit: Pelagius ipſum, in quo piſces à piſcibus afficiantur & abſumantur, orbis huius anguſtias multiplices & damna inumerabilia refert, nimirum in quo nemo ſibi deterius quàm ab homine nocumẽtum impendere videat. Hoc tetraſtichon video petitum ex 3. Epigram. nempe incerti cuiuſdam hexaſticho, quod tale eſt:

Κύματα καὶ τρηχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυραν
  Δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ὄερμα τύχης.
ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος. (οἱ γὰρ ἰδόντες,
  εὐθὺς πρὸς τύμβον μ' ἔστεφον εὐσεβέες)
νῦν δ', τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε τίς παρὰ πόντῳ
  πίστις: ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο συντροφίης.

[I]d ita reddere ſum conatus:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me nàmque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit. ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

me in littora compulit.) id vno verbo deſtituere dicitur, vt me [a]dmonet perſpicaciſſimi vir ingenii Fornerius: quinetiam [a]dducit hoc Virgilianum:

Et freta deſtituent nudos in littore piſces.

Exemplum infido.) Locus eſt huic accommodatus in 7. Con[tr]ouerſ Senecæ declamat, 1. O maria iuſtiora iudiciis, ait, ô [m]itiores procellæ patre, &c. Infidum mare, ἀνέγγυος θάλασσα, in Græco epigrammate, 1. cum qua nulla ſponſio aut [fi]des poteſt intercedere.

Nam ſi nec propriis, &c.) Collatio maioris ad minus. Porrò [in]ter ſummas difficultates nauigationem poſuere veteres, vn[d]e præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Ariſtagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id eſt, ex æquo [p]ericuloſum eſſe mare, licet appellationes habeat varias. cui [c]onuenit illud ex Hecyra Comici: *Maris pericula.*

O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui numquam [in]greſſus es mare!

[O]uid 2. Amor. eleg. vndecima!

Nauita ſolicitus & ventos horret iniquos,
[E]t propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.

Quod ſi concuſſas Triton exaſperet vndas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore color.

Appendix.

Hieronym. ad Demetriadem, de ſeruãda virginitate: Qu
„ de medio mari fumantem viderat patriam, & fragili cymb
„ ſalutem ſuam, ſuorúmque commiſerat, crudeliora inuen
„ Africæ litora. Vide reliqua. Qui locus nos admonet permu
tos iam olim fuiſſe viros claros, quibus ſua virtus obfuit. M
morarem Hermodorum ab Epheſiis pulſum, Ariſtidem
Athenienſibus, imò Themiſtoclem, Periclem malè habitu
niſi nos exempla Romanorum commouerent, Coriolan
Camilli, imò Portii Catonis toties accuſati, M. Antonii or
toris exulantis, & aliorum, de quibus apud hiſtoricos.

FED. MORELLI CORONIS.

Mare ob violentiam ventorũ fluctuum decumanorum, qua
ad inſaniam adactũ, Mainadi furioſæ cõparatur à Baſilio M
orat. 4. in Hexaem. & ab Euagora in epiſt. ad Antipatrum
παλινδρομεῖ πρὸς ἑαυτὸ τὸ ῥεῖθρον μαινόμενον μεγάλ
ἀπειχῆσαν τῇ χέρσῳ τὴν ἔφοδον· itemque à Georgio Piſ. ver
373. Coſmurgiæ.
Ὅλην ἑαυτὴν οἷα μαινὰς ὀξεία τῇ γῇ περιρρέουσα,
Vt Mænas inſana & furens toto impetu
Circumfluum allidit ſolo, &c.

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

EMBLEMA CXVLII.

BELLORVM cepiſſe ferunt monumenta viciſſim
Scutiferum Aiacen, Hectoráque Iliacum.
Baltea Priamidis, rigidum Telamonius enſem;
Inſtrumenta ſuæ cepit vterque necis.
Enſis enim Aiacem confecit; at Hectora functum
Traxere Æmonijs cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij, quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

SVmptus eſt hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait ſe, poſtquàm ab Hectore inimiciſſimo accepiſſet enſem muneris loco, ſe nihil præter damnum atrociſſimum à Græcis fuiſſe paſſum. Itaque poſtquàm multis eſt conqueſtus, ſic poſtremò infert:

ἀλλ' ἔςʼ ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κ' οὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiaſtes elicit, ab amicis dona quælibet, v etiam pretii minimi boni eſſe conſulenda: ab hoſtibus ve & inimicis ne pretioſiſſima quidem expetenda, vt potè pe niciosa & noxia. δῶρα enim ἄδωρα, ſunt κακόδωρα, id eſt, ii felicia dona, vt μήτηρ ἀμήτωρ. Plautus Milite:

In mala vxore, atque inimico, ſi quid ſumas, ſumptus eſt:
In bono hoſpite atque amico quaeſtus eſt quod ſumitur.

Emblematis character. Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

Πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέρασπις
Αἴας ἐκ πολέμου μνῆμ' ἔπορον φιλίης.
Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβὼν, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν·
τὴν δὲ χάριν δώρου πείρασαν ἐν θανάτῳ,
τὸ ξίφος εἷλ' Αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
εἵλκυσε Πριμίδην δίφρια συρόμενον.
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiuſdem omninò argu menti:

Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν· Ἕκτορι δ' Αἴας
ζωστῆρ', ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατον
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Aiaci daturenſis ab Hectore, balteus Aiace
Hectori, vtrique ſuum donum erat exitio.
Atque ab hoſti veniunt lethalia dona,
Quæ ſtudij ſpecie fata necemque ferunt.

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio eſt apud Homerum Iliad. η. Hector & Aiax init inter ſe fœdere, vltro citróque miſſis donis, de amicitia fi manda ſtatuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hecto cingulum militare miſit; ſed vtrique ſuum munus fuit exitic Victus enim Aiax ab Vlyſſe (in contentione armorum Achi lis) & cognitis iis quæ per inſaniam dixerat & fecerat, eode gladio ſeipſum interfecit. Hector verò per occaſionem cin guli iuxta Ilii muros ab Achille occiſus, & ter circum mœn tractus eſt. Ex quo apparet veriſſimum eſſe quod ait Euripi

κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona eſſe inutilia perniciosaque. quo Laocoon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum d

lo relictum nequaquam in vrbem recipiendum cenſet, his quidem verbis:

——O miſeri, quæ tanta inſania, ciues?
Creditis auectos hoſtes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaum, &c. & deinde,
Quicquid id eſt, timeo Danaos, & dona ferentes.

Et alibi de Capi ſic:

Aut Capis, & quorum melior ſententia menti,
Aut pelago Danaum inſidias, ſuſpectaque dona,
Præcipitare iubent, ſubiectiſque vrere flammis.

Huic conuenit monoſtichon Græcum,

κακοῦ γε δῶρον ἶσον ἐστὶ ζημία.

Sæpe nihil intereſt, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hoſtium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horum intempeſtiua indulgentia impellit atque inſtruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.) φερέσακης Αἴας, vt φερέσπις Ἀθηνῆ, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis ſcuto, iam ſatis alio loco:

Hectoraque Iliacum.) Troianorum fortiſſimum.

Baltea Priamides.) Baltea, in accuſandi caſu, quaſi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neq. tolerari in patria Romana poteſt. id in Alciato noſtro peccatum, ſeu erratum potiùs, Grammatici noſtræ ætatis doctiſſimi obſeruarunt: ſicuti & ab Vrſino Velio, erudito ſanè viro, idem penè admiſſum notant verſu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expreſſo, ſic, *Hæc eſt opinio H. Stephani, quam conati ſumus eleuare alio loco.*

Balteon arripui, Thraciſque armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verumque fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Inſtitut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum « Demoſthenes, Horatio etiam Homerus ipſe videatur; ſummi « enim ſunt, homines tamen.

Priamides.) Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.) à Telamone, ad differentiam Aiacis Oïlei.

Inſtrumenta ſuæ, &c.) Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iuſſu tractum eſt: Aiax gladio ſibi ab Hectore donato ſeipſum tranſuerberauit.

Æmoniis rotis.) id eſt. Theſſalis, Græcis Æmonia, Theſſalia eſt. ab Æmone filio Deucalionis. Æmonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA *gerit ſcarabæus, & hoſtem prouocat vltrò:*
Robore & inferior, conſilio ſuperat.
Nam plumis aquilæ clam ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat.
Ouáque confodiens prohibet ſpem creſcere prolis:
Hócque modo illatum dedecus vltus abit.

Muſca etiam ſplenem habet, & formicabilem.

EΞχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χολος, vt eſt in Adagio vetere. Sed & Pindar. Iſth. 4.

ἔστι δ᾽ ἀφάντα τύχας
καὶ μαρναμένων,

περὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.
τῶν δὲ γὰρ διδοῖ τέλος,
καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων
ἔσφαλλε τέχνα καταμάρψαισα. id eſt,
ſt tamen incertitudo fortunæ vel hominū ſtrenuè pugnan-
ium donec ad ſummum finem perueniāt: his enim qualem- "
umque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterio- "
ibus hominibus premuntur ac ſupplantantur. Sumptum au-
em id eſt ex apologo Æſopi, qui petitus apparet ex perpetua
ontrouerſia, quæ, naturæ vi quadam intercedit inter aqui- *Diſsidium*
am auium principem, & ſcarabeum viliſſimū inſecti genus. *aquilæ &*
lle enim vt illatam ſibi ab aquila iniuriam vlciſcatur, cùm ſe *ſcarabei.*
iribus haudquaquā parem eſſe norit, cōfugit ad dolos: clam
nim ſe in plumis aquilæ condit, vt eo tandem modo ad ni-
um aquilinū perueniat, eáque abſente oua eius omnia con-
diat. Cuius fabulæ apud Ariſtophan. mentio eſt, ſic enim:

ἐν τοῖσιν Αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς.
ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτὲ,
ᾤ' ἐκκυλίνδων, κἀντιτιμωρούμενος. hoc eſt,

In fabulis id eſt repertum Æſopicis,
Adijſſe Diuos *vnicum ex volucribus.*
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adijſſe Diuos animal obſcenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob ſimultatem aſperam,
Quæ illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Hoc quidem admonemur, hoſtem, quamuis infimæ fortunæ, *Nullus eſt*
on eſſe contemnendum, nec quemquam vel omnium mi- *paruus ho-*
imum & contemptiſſimum, eſſe prouocandum. ſiquidem. *ſtis.*
ublius Mimis:

Inimicum quamuis humilem, docti eſt metuere.

raſidæ illud memoratur, quem cùm ficus legentē ſorex mo-
ordiſſet: O bone Iupiter, inquit, nullum eſt tam minutum
nimal, quod ſui defendendi, aut periculum vitandi, cùm ſit
pus, occaſiones non perquirat. Eódem recidit quod vulgus
oſtrâs ſæpè vſurpat: Cauendum ab iis quibus nihil eſt quod
erdant. ab iis enim citiùs iniuriam & damnum acceperis,
uàm ab aliis, quibus aliquid eſt in loculis. Timent enim vt

Deſcriptio improborum quorundam tenuis fortunæ, hominum

plurimùm aliquem prouocare, ne quid vel famæ, vel fortun detrahatur. Homunculi verò illi ſortis infimæ, ſed dolis & fraude inſtructiſſimi, improbi, nõ minùs quàm ſcarabei, nec minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenii mali tia quadam, cùm nemini ferè prodeſſe queant, magnis tame viris ſæpenumerò faceſſunt negotium. Nam territant nigro re (quæ vna improbi animi nota:) obſtrepunt ſtridore (qu nemini non moleſtus eſt;) fœtore ſuo commaculant obuio quoſque, circumuolitãt, hærent, inſidiantur, vt non paul ſatiùs ſit cum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſci pere, quàm hos laceſſere turpiſſimos ſcarabeos, quos pudea etiam viciſſe (quæ enim victoriæ tam pudendæ moleſtæqu ſpes? quod præmium? qui finis?) quóſque nec excutere poſ ſis, cùm maximè velis, neque conflictari cum illis queas, ni diſcedas contaminatior. Huc prouerbium: Scarabeus aqui lam quærit. Certè Alexander, quamquam potẽtiſſimus, dex teritatem Ptolemæi ſuſpectam habuit, Arrii turbulentiam, & Pythonis nouarum rerum ſtudium reformidabat. auctor Æl lian. ſub finem 14. Var. hiſt.

ſumma per aſtra.] per aëra ſummum. Aquilam in editiſſimi locis nidificare, teſtis eſt Plinius, & alii nonnulli

ſpem creſcere prolis.) ſpem creſcendæ prolis. Infinit. pro ge rundiuo, locutio Græca.

dedecus.) iniuriam & damnum.

FED. MORELLI *Appendix.*

Deorum cœtus oraculum apud Homerum Odyſſ. 8. hu pertinet,

Ουκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα κιχάνει βραδὺς ὠκύν,

de vincto Gradiuo à Mulcibro loripede. Quod autem omni tuta timenda ſint prudentibus Lyricus Lat. monet.

Quod quiſque vitet numquam homini ſatis Cautum eſt in horas

B.Io.Chryſoſt. in illa τῶν ἀνδριάντων quæ incipit ἔδει καὶ τήμε ρον. luculenter diſſerit, ὅτι χρήσιμος πανταχοῦ φόβος. tametſi *timor ipſe malorum ſæpe ſuperuacuos cogit habere metus.* Ouid.

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Aurata rapit medio æquore ſardas,*
Ni fugiant pauidæ, ſumma mariſque petant.
Aſt ibi ſunt mergis fuliciſque voracibus eſca,
Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidium ſe recipiũt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocunque fugiãt, è q. Scylla, quod dicitur, in Charybdim, præcipites ruunt: vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nullíſque amicis fauitoribus adiuti , à iudice ad iudicem temerè fruſtráque prouocant, non maiorem ab vno quàm ab alio gratiam

Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item.

densiti. Sic enim dum cadere cauſſa timent, in diſpendiũ nocentius & grauius incidunt, tametſi iure diſceptẽt & ex æquo bonóque, non dolo vel fraude aliqua, de ſua in integrum reſtitutione agitent Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non ſolùm non contemnitur, ſed etiam aduerſus veritatem opprimitur. Ad id illuſtrandum meo quidem iudicio huc reuocanda erit hiſtoria Hipperidis Oratoris, cuius exiliũ miſerum Plutarch. in vita decem Rhetorum deſcribit. M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote plus vrget, piſces vt ſæpe minutos
Magnu' comeſt, vt aues enecat accipiter.

de piſciũ mutua laniena loquitur, idque torquet in intolerabilem potentiorum inſolentiam in tenuis fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere ſolent, miseréque ſpoliare. Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc diſticho conuenit:

Aurata. *Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:*
Imbelles damæ quid niſi præda ſumus?

Aurata.] marinus piſcis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidiſſimum in maris reflexu ſub littoraliũ arborum radicibus ſeſe occultare ſolitum, ibique frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudémque Aurata meretur,
Sed cui ſolus erit concha Lucrina cibus.

Sarda. Lege Plin. lib. 32. cap. 5. & 11.

ſardas.) Sarda, quæ & Sardinia, piſcis exiguus, de quo Plin. eodem 32. cap. vltimo.

Mergus. *mergis.)* Mergus, auis à mergẽdo dicta. cibum enim in aquis captans ſe aſſiduè immergit: de qua Plin. lib. 11. cap. 37. Prouerb. Mergorum inſtar, de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.)* Fulica, ſiue fulix, auis marina, vel ſtagnenſis, paulò ſupra columbæ magnitudinẽ: de qua lib. 18. cap. 35. Plinius.

Vel poſt mortem formidoloſi.

EMBLEMA CLXX.

CÆTERA *muteſcent, coriumque ſilebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem,
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziſcas, in tympana verſus,
Boemos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum ſplendorem, vel etiam morum facilitatem, poſt mortem iucundam ſui memoriam poſteris & amabilẽ relinquunt: ſic alij morum ferocitate, & inſigni quadam crudelitate innotuerunt, quamquã pridem extincti ſint, ſui vnica memoria terrorem animis incutiunt: vt *Amabiles poſt mortem.*

Terrifici poſt mortem Ioan. Hunniades. apud Turcas Ioannis Hunniadis ducis fortiſſimi ſuperſtite famam permultùm formidabilem extitiſſe, hiſtoriarum mo numentis proditum, huius enim nomen vſque adeò terrifi cum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad ſiſtendum puerorum vagi tum, Hunniadem adeſſe ſimularent. Sanè exemplum Ziſca Boëmi memorabile eſt ac ſtupendum, qui etiam poſt mor tem ſuos hoſtes inſolito planè modo terrefacere & fugar potuerit. *Multa rerum cauſſæ hominibus incognita.* Quod antequàm explicemus, quædam ſunt à nobi prælibāda, vt Epigrāmatis ipſa προτασις apertior ſit. eſt enin ſimilitudo perelegans. Multa quidem in maieſtate naturæ re condita latere concedendum eſt, quæ ingenioſi & ſollerte homines nondum ſatis videntur excuſsiſſe. Quapropter Ale xander Aphrodiſæus in Præfat. Problem. queſtiones ai quaſdam eſſe penitùs inexplicabiles, ſoli Deo cognitas, qu *Occulta proprietates.* ſcilicet earum exiſtentiæ auctor ſit. Hæ à Medicis occulta proprietates appellantur: de quibus cùm mētio fit in ſcholi Medicorum & Philoſophorum, feſtiui quidam & iocoſi homines vulgari ſcommate, Pontem aſinorum appellant. Prau autem nonnulli harum ſolutiones quaſdam proponunt, qua nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenii humani captum: neque verò hactenus reper tus eſt, qui cauſſam teneat cur palea ſuccino attrahatur, cu ferrum magnete: & neque ſatis eſt, ſi arcanam quandan vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Quomodo enim de finient occultam illam vim, de qua nihil, præter nomen poſ ſunt, oſtendere? Apponere poſsumus exēpla in concordia ve diſcordia multorum animalium, vel etiam animantium, ir quibus ſentiendi facultas non eſt: quibus tamen, quia longum eſset, prætermiſſis, attingam tantùm quæ ad hunc locum *Diſsidium lu porum & ouium.* propriè attinent, quæque auctores non pœnitenti ſcriptis mandauerunt. Odium luporum & ouium tam naturale eſt, vt ſi lupina pelle tympanum conficiatur, oues ſonum exhorreſcant, ac ſi lupus prope gregem conſiſteret. Sunt etiam qui aſseuerent harmoniam nullam vnquam colturam ex ouis lupíque tenſis ad concentum viſceribus. Adiiciunt præterea, ſi lupina pellis ouili pendeat, oues pauore conterritas omninò paſtum negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, ſic ouium à lupina exedi & conſumi dicunt. Quod ſanè fit virtute quadam interna & nemini adhuc cognita. Quare qui rei tam abſtruſæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, ſed, vt Siſyphus ver-

ans ſaxum,ſudabit nitendo, neque tamē proficiet hilum. Ait aque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum, ſi ulſetur aliud ex ouilo corio adiacens exhorreſcit, vt proemodum nullum ſonitum edat, tametſi ouis membrana luum mortuum non ſentiat: Eodem modo Ziſcas in tympaum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidoloſus, oſt mortem etiam eiſdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut nde iſte terror, ipſiſſima terroris ſublata cauſa? id quidem in pinione poſitum nemo non videt. Seneca 9. Controuerſ. 5. Cùm Polyxene eſset abducta, vt ad Achillis tumulum imnolaretur, Hecuba dixit,

-----cinis ipſe ſepulti
In genus hoc pugnat.

oterat hoc contentus eſse Scaurus auctor: adiecit tamen,

---tumulo quoque ſenſimus hoſtem.

dem eſt in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Seneam Troade, conqueritur Hecuba, quòd poſtuletur ad morem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum
Adhuc rebellat.

e Achille mortuo loquitur, ſed qui tamen adhuc ſpirare videretur vltionem. Ad eum modū Cicero in Miloniana queitur de curia incenſa Clodii buſto, quam culpam omnem onfert in Clodium quaſi poſt mortē, furentem & bacchan- "
em, vt cùm in viuis eſſet: Excitate, excitate, inquit, eum ſi "
oteſtis ab inferis: frangetis impetum viui, cuius vix ſuſti- "
etis furias inſepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu "
xtimuiſtis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mor- "
ius inani cogitatione percuſſit? "

coriumque ſilebit.) Corium pro pelle abuſiuè, quòd pelli coium adiaceat.

membrana.) ſuperior pellis. Ea & charta Pergamena diciir, quod eius primùm vſus Pergami, Eumene regnante, cœerit. *Membrana.*

Exanimis quamuis, &c.) Licet ouis exanimata non ſentiat xanimatum lupum. *Ziſca vel Ziſcas Bohemus.*

Sic cute detracta Ziſcas.) Ziſca, vel Ziſcas, dux bellicoſiſſious, in Teutones & Boëmos diu ſatis acri Marte conflictaus eſt. Itaque Sigiſmūdus Imperator cùm videret Ziſcæ cunta ex animi ſententia proſperè ſuccedere, & iam illum eſſe num, ex quo res Boëmiæ penderēt, clam ſibi eum conciliare

tentauit. Ille opimis conditionibus ab Imperatore obla annuens dum ſe itineri accinxiſſet, peſte tactus expirauit. F runt illum cùm ægrotaret, rogatum quo loco mortuus vell ſepeliri, iuſſiſſe cadaueri ſuo pellem adimi, carnes volucrib ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eóque duce bel geri indeque arrepturos fugam hoſtes, quum primùm ei tympani ſonitum audirent. His adiecit Albertus Crantziu feciſſe amicos quod ille iuſſerat, & reperiſſe quod promiſera Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd ſectam Ada mitarum deleuerit. Notum eſt, eum partibus Huſſitarur prorſus fuiſſe. Pragæ loca ſacra templáque deleuiſſe: in Ca tholicos, potiſſimum ſacerdotes, crudelem & implacabile animum geſſiſſe, idque Catholicis, quod Aſſur Iudæis, fuiſſ Inſignis bellator; quamquā cæcus. Inter laudatiſſimos Prin cipes, reique bellicæ gloria illuſtres haberi poterat, niſi qua dam flagitia laudem obſcuraſſent. Retulit Aeneas Syluius Comment. De Reb. geſtis Alphonſi, & poſt eum Cochlæu lib. 5. hiſtoriæ Huſſitarum.

Appendix.

Fortaſſe ad hunc locum non inconcinnè referre auſim cla morem Haronis, apud Normanos in vſu pridem habitum interdicti genus, ex eo ductum, quod Haro dux Normania tam terrificum ſuis nomen eſſe voluit, vt eius nominis accla matione ab omni vi, & incœpto ceſſaretur Sed nunc tempo ris ea non abit impunè acclamatio, ſi temere fiat. Et ad rem propiùs nos etiam nunc vel poſt ſeculum non vnam rabiem Gothicam, & Vandalicā exhorreſcimus, πανολεθρίαν abo minamur, qui ſuo funeſto tranſitu Gallias deuaſtarunt: Hi ſpanias ſibi diu parere coëgerunt, & Italicum ipſum ſolum inſolentiſſimè poſſederunt omniáque incendiis ac cineribu fœdiſſimis compleuerunt, imò teterrimam barbariem inue xerūt adeò vt ipſa barbarorum vocabula nobis terrorem in cutiant. Sed placet vetera cum recentibus, vt ſeſe offerunt, adgregare, Et quæ in primis faciant ad argumenti huius non iniucundam δήλωσιν. Scribit Plutarc. problematis, cùm bel lum eſſet inter Samios & Priennenſes, initio damnis quibuſ dam ſe mediocribus affeciſſe, poſt iuſto commiſſo prælio Samios à Priennenſibus occiſos: ſeptimo poſt anno con greſſos cum Mileſiis primos quoſque ſimul vno certamine amiſiſſe. Ergo poſt hanc acceptam cruentam cladem Prien nenſes feminæ per tenebras, quæ circa quercum erant, obte ſtari

tari ac deierare cœpiſſe, quod liberos, parentes, maritos, cha-
iſſima pignora eo loco amiſiſſent. Hactenus Plutarch. Nos
ic de Lamiarũ terriculamẽtis facilè ſileri patimur, de quibus
quod ſit Diodori Siculi iudicium, vide lib. eius 20. Quò re-
ero quæ de Empuſis credidit antiquitas, de quibus Ari-
toph. in Ranis: Philoſtratus lib. 1. de Apollonii vita, Stra-
bo lib. 1. putat eſſe fabulam, & Apuleius vetularum territa-
menta dicit, ſicut quod de Manduce priſci Romani, quod no-
men terrificum obiectabant ad incutiendum metum, vt que-
uli & eiulantes pueri eo ſpectro cohiberentur. Sed ad rem,
M. Tullius in Lælio: de imperio in Italia decertatum eſt cum "
Pyrrho & Annibale: ab altero, propter probitatẽ eius nõ ni- "
mis alienos animos habemus: alterũ propter crudelitatẽ ſem- "
per hæc ciuitas oderit. Quodammodo huc facit quod Tullius
idem queritur de ſtatua Verris erecta in curia, quæ à ciuibus
ſine gemitu aſpici non poſſet, vide action. 2. & 4. in Verrẽ. ad
laudationem principis victoris pertinet hoc Lucani lib. 9.

----princeps facit omne timendum
Victor, & in nulla non creditur eſſe carina.

Et Polybius lib. 4. principum manſuetudinem tantùm poſſe
in ſubditos, vt non præſentes modò, ſed etiam maximo di-
ſparatos ſpatio quoſdam ſui amoris, & beneuolentiæ ignicu-
los, hominum pectoribus immittere, atque relinquere va-
leat. Q. Curtius lib. 5. Nomen Alexandri & fama (maximum
in bello vtique momentum) in fugam conuertit. M. item Ci- "
cero 3. Verrina: Cum tui nominis terror in auribus, animiſ- "
que armatorum verſaretur. Hoc ad vituperationem Verris, "
cuius odioſum paſſim nomen exſecratur: nec minus quam
Romani poſteri, quos nauſea capiebat, ſicubi audirent vſur-
pari nomen Heliogabali aut Baſſiani etiam mortuorum, qui
memoriam ſui fœdiſſimam reliquiſſent poſteris. Contra Vo-
piſcus in Probo: Tetendit iter per Thracias, atque omnes "
Getulicos populos, fama rerum territos & antiqua nominis "
potentia preſſos. Hæc fortaſſe obiter: propiùs id accedit Pli- "
nianum lib. 10. quo loco ſcribit, gallinam magnopere horre-
ſcere accipitres, vt etiam ſi vocem audierit, tantiſper dum in-
cubat, oua vitientur.

Iuſta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

D v M reſidet Cyclops ſinuoſi in faucibus antri,
Hæc ſecum teneras concinit inter oues:
Paſcite vos herbas, ſociis ego paſcar Achiuis,
Poſtremumque Vtin viſcera noſtra ferent.
Audijt hæc Ithacus, Cyclopáque lumine caſſum
Reddidit, en pœnas vt ſuus auctor habet.

VLyſſes, Troia iam exciſa, cùm domum repeteret, vi ver-
torum in Siciliam pulſus, ad Polyphemi ſedes appuli
Polyphemus. Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate in
placabili, qui hoſpites ſoleret enecare eorumq. carnibus pr
cibo veſci. Vlyſſes itaque cum ſociis captus, vbi aduerter

am aliquot ex ſuis abſumptos à Cyclope, de vino Maronico, i dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen eſſet, ὄτιν ſe ocari Vlyſſes aſſeruit. Gigas naturæ vini neſcius, alto iam omno preſſus, ſuique penitus immemor, ab Vlyſſe (cui pol-icitus erat vnũ ſe poſtremúmque poſt ſocios omnes peremtum & voratũ iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum n fronte habebat, acriter læſus eſt ab Vlyſſe, & eodem effoſſo onſternatus: qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, t alios Cyclopas inſolito rugitu conuocaret. Quærentibus b eo, quis vulnus inflixiſſet, & ὄτιν (quæ vox Nullum, vel Neminem ſonat) dixiſſet, riſerunt, eúmque velut furentem eliquerunt. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Vlyßis aſtus.

Exoculatus ab Vlyſſe Polyphemus.

Οὖτις μ' ἀπώλεσεν.

Chorus reſpondet,

οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

Οὖτις με τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totũ hoc fuſius apud Homer. Odyſſeas 1. Ouid. 14. Metam. Virgil. 3. Æneid. Compara feſtiuum Luciani dialogum Κύκλωπος καὶ Ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, ſic appoſitè ſcripſit Heſiodus.

Qui alijs malum fabricat, ſibi arceßit.

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſum ſe lædit, alium qui lædere quærit.

t, quod eſt in prouerbio, Ruinam ſibi fabricat, aliis qui fa-bricat. Vel ſpecialiũ in eos torqueri poterit δημοβόροις tyrãos, & Reipublicæ peſtes infeſtiſſimas, qui diuina tandem ira itali lumine priuantur, vel ad exitium morte grauius, aut inamiam & maximã capitis deminutionem præcipites ruunt, ùm interea quibus potiſſimùm terrori fuerant, rideant & onuiciis proſcindantur. Meminit, ſed aliorſum, Brodæus Miſcellan. 2. cap. 7. hoc tandẽ obiter Seruius ad 3. Æneid. aliò orſit fabulam de exoculato Cyclope. Cyclops inquit, vir fuit apientiſſimus, & ob hoc oculum in capite habuiſſe dicitur, d eſt, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlyſſes eum prudentia ſuperauit, & ob hoc fingitur eum xcæcaſſe. Plutarchus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo, dixiſſe, Macedonum exercitum Imperatore carentem ſimilem ſibi videri Cyclopi excæcato.

Cyclops quid Seruio.

Vel poſt mortem formidoloſi.) Suetonius Tiberii morte (inquit) ita lætatus eſt populus, vt ad primum nuncium diſcur-

rentes pars Tiberium in Tiberim clamitaret: pars terrã matrem deóſque manes orarẽt, ne mortuo ſedem vllam niſi inter impios darent, &c. Cùm ſenatuſconſultum actum eſſet, vt pœna damnatorũ in decimum ſemper diem differretur, forte accidit, vt quorundam ſupplicii dies is eſſet, quo nunciatum de Tiberio erat hos implorantes hominum fidem, quia abſente adhuc Caio, nemo exſtabat qui adiri interpellarique poſſet, cuſtodes ne quid aduerſus conſtitutum facerent, ſtrangulauerunt, abiecerúntque in Gemonias: Creuit igitur inuidia: quaſi etiam poſt mortem, tyranni ſæuitia permanente.

» Non percurrã Græcorum ſcholiaſtûm allegorica placita, ſed Heraclidis Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odyſſeam: qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem: Κύκλωψ ὠνόμασαι ὁ τοῖς λογισμοῖς ἀπολωβῶν.

Dum reſidet Cyclops.] Fuſiſſimè hanc hiſtoriam narrat Iſacius Tzetzes in Lycophronem, quam ne huc traducam, me prolixitas reuocat.

ſinuoſi in faucibus antri.) Sic Virgil. dixit in 6.

Veſtibulum ante ipſum, primiſque in faucibus Orci.

& hic noſter in Emblemate primo:

----ſinuoſi è faucibus anguis.

Achiui. *Achiuis.*) Achiui, ἀχαῖοι, Græci: & nonnumquam pro quolibet populo ciuili. Horatius:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam ſimulac feſſis dederit fors copiam Achiuis.

Vtis. οὔτις. *Poſtremumque Vtin, &c.*) Οὔτινα ſe poſtremò voraturũ bellè prædixerat, & οὔτινα, id eſt neminem, vorauit: imò ab eo qui quamquam eſſet οὔτις, aliquis erat, exoculatus eſt.

Poſtremumque vt in viſcera noſtra ferent.) Non parui beneficii loco habitum, vt quis prior interficeretur: exemplum apud Cornel. Tacitum 1. hiſt. vbi Othonis facta crudelia percẽſet. Titus Liuius, inquit, ad hoc tantum maiori fratri prælatus eſt, vt prior occideretur.

Caſſus lumine. *lumine caſſum.*) cæcum. Virgil. 2. Æneid.

----nunc caſſum lumine lugent.

Idem:

Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

& Lucretius:

Nunc potis eſt cerni quod caſſum lumine fertur.

Auſonius Parentalib.

Saucius extincto corpore caſſus eras.

[H]c enim poetæ interdum vſurpant lumine caſſum, & luce ca-[r]entem pro mortuo : vt & lumina lucémque relinquere Vir-gil. in 4.

Quo magis inceptum peragat, lucémque relinquat.

Catullus : *Nobis cùm ſemel occidit breuis lux.* Lucretius.

Lumina ſic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

[P]en pœnas vt ſuus auctor habet) γνώμη. Simile illud Ouid.

------non eſt lex iuſtior vlla,

Quàm necis artifices arte perire ſua.

Alludit ad alia quæ ſequenti Emblemate cõſultò adferemus.

Appendix.

Poſtremumque Vt in viſcera noſtra ferent.) Tamen ſupplicium differre diutius, grauiſſimum habitum: & ſtatim puniri ſcelus, beneficii loco eſt, vt in hiſtoria Machabæorum, lib. 2. cap. 6.

Audijt hæc Ithacus.] nempe defenſio propriæ ſalutis nemini datur probro, vt in l. ſi quis percuſſorẽ. C. ad l. Corn. de ſicar. Et hæc non ſcripta, ſed nata lex, ait Tull. in Milon.

[P]en pœnas vt ſuus auctor habet.] fraudem in ſuum auctorem retorqueri dignum eſt, l. penu. C. de legat. Ouidius,

Diſcat in auctorem pœna redire ſuum.

HEXASTICHON ALCIATI Græcè à FED. MORELLO expreſſum.

Ὁππότε δὴ Κύκλωψ σκιςέντος χείλεσιν αὔτου
Ἔζετο, ταῦτ' ἤστενγ' οἷ κὴ ἑοῖς οἴεσι.
Ἀμμες βόσκετέ μοι λάχαν, αὐτὰρ βόσκομ' Ἀχαιούς.
Νειαίρη ἄρ' ἐμοὶ ὕστατιν Οὖτιν ἄγων.
Πεύσατο ταῦτ' Ἰθακήσιος. Ὄμματος αἶψα δ' ἀμέρσε
Κύκλωπ' ἠνὶ δίκην ἔσχεν ἀταςθαλίης.

Iuſta vltio.

EMBLEMA CLXXIII.

RAPTABAT *volucres captum pede coruus in auras*
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna! alijs qui fata parabat,
Ipſe perit, proprijs ſuccubuitque dolis.

Coruus ſerpentem. SImile eſt apud Æſopum de Coruo cibum quæritante, & ſerpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lethiferum ſpiculum ſentiens, iuſtam in ſe vltionem animaculi viliſſimi eſt expertus. quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, ſuo demum magno malo diſcunt, malè parta malè diſ-

ꝑerire. Et ferè fit, vt, quod vulgò dici ſolet, captores ipſi capiantur, raptoréſque ab aliis etiam viciſſim correpti decidãt & illaqueentur: vt cùm à veneficis falſarii calumniatores, adulteri, & id genus alii tolluntur è medio, vel cùm latrones prædonibus prehenduntur, & ſpoliantur. Quò ſpectant adagia, Cornix ſcorpium: &, Suo ipſius laqueo captus: &, Coruus ſerpentem. Carmen ipſum ex Archiæ Græco petitum eſt, lib. 1. Græcor. Epigram.

Captores ſæpe ipſi capiũtur.

Emblematis typus.

Ἔν ποτε παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νωμῶν,
σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε θορόντα κόραξ,
ὅν μάρψων ὤρουσεν· ὁ δὲ ἀΐξαντος ἐπ' οὖδας,
οὐ βραδὺς, εὐκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει,
καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν, ἴδ' ὅσσον ἔτευχεν ἐπ' ἄλλῳ,
ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id eſt:

Scorpius è terra prorepſerat, idque vi ſente
Coruo, qui cælo victitat in liquido;
Corripuit viſum, fugitque: ſed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera.

alijs qui fata parabat.] Fuere qui ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violauerant, interemerunt. Suetonius in Cæſare. Quod de Cæſare memoriæ traditũ eſt, hoc etiam de Gordiano Cordus eueniſse ſcribit. Nam omnes quicũque illum gladio appetiuerũt, qui nouem fuiſse dicuntur poſtea interẽptis Philippis ſua manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem quibus illum percuſſerant, interiiſse dicuntur. Iul. Capitolin. in Gordianis tribus, ſub finem. Salluſt. in fragment. hiſtor. praua incepta conſultoribus, ſunt noxæ. Lucretius lib. 5.

Memorabile fatum.

Circumretit enim vis, atque iniuria quæque,
Atque vndè exorta eſt, ad eum plerumque reuertit.

Ouid. 1. De arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos poſuere cadant.

Cornel. Tacit. 6. Annal. vbi de multis ob amicitiam initam cum Seiano periclitantibus, iuſtéque damnatis quo lætius acceptum, ſua exempla in cõſultores recidiſse. Seneca epiſt. 95. Ideóque cum multis fuerũt mali, loquitur de Alexandro, Cn. Pompeio, C. Mario peſtiferam illi vim, qua pleriſque nocuerant, ipſi quoque ſentiunt. Claudian. Quam bene diſpoſitum terris, vt dignus iniqui Conſilii fructus primis auctoribus

Doloſi dolo capti.

inſtet. Chori verba ſunt apud Euripidem, de Lyco interfec
ab Hercule, ἀντίποινα δ' ἐκτίνων τόλμα, διδοὺς γε τῶν δεδρ
μένων δίκην: talionem perſoluens ſuſtine, dans pœnam ob p
trata ſcelera.

Appendix.

Ouid. de remedio, 2.

Parua necat morſu ſpatioſum vipera taurum:
A cane non magno ſæpe tenetur aper.

Multò id quidem generalius in iure: fraudem in ſuum au
ctorem retorqueri dignum eſt, l. pen. Cod. de legat. v
quod idem Ouidius alibi,

Diſcat in auctorem pœna redire ſuum.

Sed properanti mihi occurrit illud Victorii Aurelii in Vite
lio, Huius tempore Veſpaſianus, ait, in Oriente principatu
arripuit: à cuius militibus certamine ſub muris vrbis ſupera
tus, è palatio quo ſe abdiderat Vitellius, vinctis à tergo mani
bus productus circumducitur ad ſpectaculum vulgi: ac ne ho
mo impudens in extremis ſaltem malorum quæ geſſerat, ru
bore faciem demitteret, ſubiecto in mentum gladio, ſeminu
dus, multis cœno, fimo, & cæteris turpioribus dictu purga
mentis vultum eius inceſſentibus per ſcalas Gemonias trahi
tur, vbi Sabinum Veſpaſiani fratrem necari permiſerat, nu
meroſis ictibus confoſſus interiit. Hæc Victor. Apud parœ
miographum Hebr. prouerb. 26. Qui fodit foueam, incidit i
eam: & qui lapidem vibrat ad eum reuertetur. Et video lati
ſimè id porrigi ad technarum, fraudúmque machinatores
qui tandem ſuam Nemeſin ſentiunt, & vt ſementem fecerin
ita & metent. Multa huc comportari poſſunt ex Plutarcho
de his qui tardè à nuinimè puniuntur.

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIV.

PRÆCONEM *lituo perflantem claßica, victrix*
Captiuum in tetro carcere turma tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſæuo læſerit enſe latus.
Huic illi: Quin ipſe magis timidißime peccas,
Quin clangore alios æris in arma cies.

EX Æſopi apologo, de tubicine in bello capto, qui ſe in- *Tubicen in*
ſontem prædicabat quòd nullum occidiſſet, ſed neque in *bello captus*
quemquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: *διὰ τοῦτο* *cur ſe excu-*
γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς παν- *ſarit.*

τας πρὸς μάχλω ἐγείρεις. Sed ideò magis tibi moriendu[m] eſt, qui cùm pugnandi ſis expers, alios omnes ad pugnã con[]citas. Etenim (quod aiunt Iureconſulti) Qui agunt, & qu[i] aſſenſum præbent, pari ſupplicio afficiendi ſunt, & ſatis ip[ſe] facit qui per alium facit. Hoc in eos torquetur potiſſimùm qui oratione & conſilio Principes ad ſuſcipiẽda bella inflam[]mant, cùm ipſi pugnam detrectent, nec vlli ſeſe periculo, pa[]triæ aut Principis nomine, committant: quibus quidem cer[]tè nullus probabilis eſſe poteſt conſilii tam nefarii prætextu[s]: cùm ipſi reuera ſint nocentiores, maiuſque detrimentũ emi[]nus linguâ cæteris adferant, quam qui cominus gladiis decer[]tant. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia, niſi ante[]cederet eiuſdem committendi perſuaſio. Vel de iis intelligi[]tur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominu[s] parricidi, faciendi conſilium ſuggerunt. Occurrit illud De[]moſthenis de patre cuiuſdam ſacerdotis, quem Brautonian[] appellat. Is, cùm alterum quiſpiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominem mortuum n[] digito quidem ab eo tactum, ſed ab occiſore dumtaxat: it[] vulgò iudicabantur non teneri cædis. Sed Areopagitaru[m] aliud iudicium fuit, qui cenſuerunt eum qui ſuadendo iuuiſ[]ſet, eodem obſtrictum ſcelere. Nam conſtat homines auda[]ciores fieri adhortatione: nec ſolùm manu, ſed etiam voce & proclamatione opem & auxilium fieri. Itaque ille damnatu[s] & in exilium pulſus eſt. Ariſtot. 1. Rhetoric. argumentu[m] citat quo vſus eſt orator Leodamas aduerſus Calliſtratum: dicebat enim eum qui conſilium dediſſet magis in culpa eſſe quàm qui ſcelus commiſiſſet: quia ſcelus admiſſum non eſſe[t] niſi eius auctor & conſultor aliquis extitiſſet. Ciceroni[s] exemplum vnum proferam ex oratione in Piſonem. Qui[d] interfuit inter Catilinam, & eum cui tu ſenatus auctoritatem, ſalutem ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidiſti? Quæ enim L. Catilinam conantem conſul prohibui, ea Pub[lium] Clodium facientem conſules adiuuerunt: voluit ille ſenatum interficere, vos ſuſtuliſtis: leges incendere, vos abrogaſtis: interire patriam, vos adiuuiſtis. Quid eſt vobis Coſſ. geſtum ſine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit vrbẽ: vos eius domum, quem propter vrbs incenſa non eſt. Ac n[e] illi quidem, ſi habuiſſent veſtri ſimilem conſulem, de vrbi[s] incendio cogitaſſent. Huc facit M. Quintilianus declamatio[]ne 270. Satis oſtendit ipſa pœna, inquit, eum teneri qui ide[m]

Agentes & conſentientes pari pœna puniendi.

Bellorum ſuaſores.

Locus Demoſthenis.

ommiſerit, quod ſi occidiſſet. Neque enim grauius quic- "
uam aduerſus eum qui ſua manu interfecerit, conſtituere "
otuit legum lator, quam aduerſus eum qui cauſam præſtitiſ- "
et. Ergo & ſimilitudine pœnæ etiam crimen par exigere de-
etis. Hæc ille. Cæterùm cum hoc noſtro Emblemate magis
onuenit quod Leodamas, de quo proximè dicebam, eum in
aiore culpa eſſe qui facinus commiſerit, quàm qui conſiliū
ederit. conſilium enim nullius eſt momenti, niſi ſit qui il-
ud ſequatur. Et interitus cauſam, non interitum ſpectari o-
ortere, dixit in Miloniana diſertus orator. Vlpianus etiam,
t eſt in l. 11. de iniuriis: Non ſolùm is iniuriarum tenetur
ui fecit iniuriam, hoc eſt qui percuſſit, verùm ille quoque
ontinetur qui dolo fecit, vel qui curauit vt cui mala pugno
ercuteretur. Eôdem recidit l. 15. ad l. Cornel. de ſicariis, vbi
dem Vlpian ait, Nihil intereſſe, occidat quis, an cauſam mor- "
s præbeat. In nefarios belli conſultores & publicos regno- "
um incendiarios hoc eſſe tortum diximus. Ad id Ciceronia- "
um illud pertinet in Lælio: Improbis eſt pœna ſtatuenda. "
ec minor iis qui ſecuti erunt alterum, quàm iis qui ipſi fue- "
int impietatis duces. "

lituo. Lituus, genus buccinæ incuruæ. Feſtus ex Ennio: *Lituus.*

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

Et Ouid 3. Faſt.

Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat.

Lituo.) Lucan. de bello ciuili, Iam litui ſtrepunt. Amm. "
Marcell. 31 lib. Cúmque arma ex latere omni concuterentur, "
et tela lituóſque bellona luctuoſos inflaret. *Claßicum belli.*

perflantem claſsica.) claſſicum canentem. Claſſicum canere,
ignum eſt dare quo milites pugnare incipiant. cui oppon-
ur, Canere receptui. Virgil. ad finem 2. Georg.

Necdum etiam audierant inflari claſſica.

victrix turma) victrices copiæ.

clangore æris.) tubæ ſonitu. Metonym. in dictione, æris, pro
ubæ.

Appendix.

Ad hanc ſententiam multa iuris pronunciata pertinent. In l.
Mela, D. ad l. Aquil. ferens auxilium facit delicti participem.
mò, quod in vetere mimo: Bis peccat qui peccanti auxilium "
accommodat. Et qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe "

videtur, l. qui occidit, § pen. eod. tit. ad l. Aquil. Et qui p
alium facit, per ſe ipſum facere videtur, l. ita tamen, De adi
tur. C. qui per alium, de regul. in 6. Sed vnius tamen factu
alios in periculum trahere non debet, l. illicitus, §. ſicut,
off. præſid.

quin ipſe magis peccat.) fruſtra legis auxilium implorat q
" in legem committit. l. auxilium, 78. in fi. D. de minori
" Quin homo pernicioſus ſuſcitat lites, & peruerſus ſepar
" principes, vt apud Hebræum Parœmiaſtem, prouerb. 16.
ſeſe offert locus elegans Hieronymi epiſt. ad Celantiam: M
" litiam, odium, atque inuidiam (quæ vel maxima, vel ſo
" ſunt nocendi ſemina) à ſe propellat anima Chriſtiana: nequ
" manu tantùm aut lingua, ſed corde quoque cuſtodiat inno
" centiam: nec opere modò, ſed voto etiam nocere formide
" Quantùm enim ad peccati rationem attinet, nocuit & q
nec opere modò, ſed voto etiam nocere formidet. Quan
tùm enim ad peccati rationem attinet, nocuit & qui noce
diſpoſuit.

EMBLEMA CLXXIV.

Alius peccat, alius plectitur.

ARRIPVIT *vt lapidem catulus, morſuque fatigat,*
Nec percuſſori mutua damna facit:
ic plerique ſinunt veros elabier hoſteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

A*Rripit vt lapidem Catulus.*) Fons Emblematis è Pacuuio, ſicuti à Marcello Nonio citatur: Nam canis quando eſt percuſſa lapide, non tam illum appetit qui ſe icit, quàm illum ipſum lapidem quo ea ipſa icta eſt, petit. Comparatio eadem eſt apud Platonem de Repub. 5. quo loco in eos agit qui ſæuiunt in humana cadauera: ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν τοὺς

ὅυτως ποιοῦντας τῆς κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χ λεπαίνουσι, τοῦ βαλόντος οὐχ ἅπτομεναι. Non differre di eos à canibus, qui ſæuiunt in iactos lapides, eum vero qui i cerit prætermitetre. Plerique ſunt, qui cùm non poſſint noxam inferre à quibus ſe læſos putant, vt acceptā iniuria vlciſcantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, ſi fieri poſſ ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur, impotēti quide & iniquo conatu, qui mos perinde eſt ac puerulorum, q ſubita iracundia perculſi, virgas adurunt quibus plexi ſur Eiuſmodi ſunt, qui cauſſas adiuuantes vel per ſe omnino a agendum ineptas pro efficientibus imperitè vſurpant, vt M dex nutrix, dum culpā conferret in trabas abiegnas è nem re Pelio auectas, quibus Argo nauis facta eſſet, in qua Med cùm Iaſone aufugiſſet. Sed vt ad noſtros mores ſermone conuertam, omnibus in confeſſo eſt, quot quantáque info tunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeā quorum cauſſam inconſultò reiicimus in eos fortaſſe, q nullo modo ſunt in cauſſa, cùm potiùs errores & lapſus no ſtros agnoſcere, & pia ſinceráque *μετανοίᾳ* tot contractas vi tiorum ſordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem ſæ uientes, incuſare iuſtiſſimam ſupremi & incorrupti iudic Dei animaduerſionem. Id ſi placet ad iræ iniuſtitiam conue tere, vnà etiam Senecam audiemus ita diſputantem 1. De ira Iam verò ſi affectus iræ damnáque velis intueri, nulla peſti humano generi pluris ſtetit. Et deinde: Id non eſt ira, ſed qua ſi dira: ſicut puerorum, qui ſi ceciderunt, terram verberari vo lunt, & ſæpè neſciunt quidem cui iraſcantur, ſed tantum iraſ cuntur ſine cauſſa & ſine iniuria, non tamen ſine aliqua iniu riæ ſpecie, nec ſine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur ita que imitatione plagarum, & ſimulatis deprecantium lacrymi placantur, & falſa vltione falſus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. cap. 26. iram oſtendit ita impotentem eſſe, vt ſæ pè infeſta patrono, reum damnet: & ſi veritas oculis appareat inquit, tamen errorem tuetur, & in malè cœptis honeſtior il li videtur pertinacia quàm pœnitentia Apponit exemplum in Piſone quodam, qui cum iratus duci eum iuſſiſſet, qui ex commeatu ſine cōmilitone redierat, quaſi interfeciſſet quem non exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum non dedit. Damnatus extra vallum deductus eſt, & iam ceruicem porrigebat, cùm ſubitò ille commilito apparuit, qui occiſus videbatur. Tunc centurio ſupplicio præpoſitus

Impotentum hominum affectus.

Inſignes Senecæ loci.

condere gladium ſpiculatorem iubet, damnatum ad Piſonem reducit, redditurus Piſoni innocentiam: nam militi fortuna reddiderat ingenti concurſu deducuntur: complexi alter alterum cum magno caſtrorum gaudio commilitones. Conſcendit tribunal furens Piſo, ac iubet duci vtrumque, & eum militem qui non occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribāt. Piſo adiecit & tertium. Nam illum centurionem qui damnatum reduxit, duci iubet: conſtituti ſunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

catulus.) mordet.

morſu fatigat.) mordet.

mutua damna.) talem iniuriam, reprehenditur hîc Alciatus. Ineptæ latinitatis à quodam, qui ſe ſuo iudicio, pro docto venditat, quod damnum facere non dicamus. Sed imperitus nugator non legerat hunc M. Tullii locum 5. act. in Verrem. Quid ſi docebo, iudices, eos qui quadraginta milia moduum lucri faciunt, damnum facturos fuiſſe, ſi tua iniquitas ſit, vt ex cohorte recuperatores non intercederent? *Id dictũ paſſiue non actiue.*

veros hoſtes.) ipſiſſimos aduerſarios, à quibus orta eſt iniuria.

noxia.) Noxia de maleficio dicitur. Noxam dixere antiqui quod nocet: & eſt detrimentum, culpa, pæna. Lege ipſummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer. ſignific. l. 237. quem locum & nos ſuprà citauimus ad Emblema, cuius titulus, *Comedia in arduo, mala in prono.* *Noxia.*

dente petunt.) iniuriis vel conuiciis proſcindunt, quod vnum iniuſtitiæ non paruum facinus; quia iniquum eſt aliquem alieno odio prægrauari, ait imperator Iuſtinianus in l. Si quis ſuo, §. leges autem, Cod. de inoffic. teſtam. Et Calliſtratus l. 62. D. de pœnis. Crimen, vel pæna paterna nullam maculam filio infligere poteſt, nam vnuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubiicitur, nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur. Quod ſi ad vindictam publicam id protendere liceat, audiamus Arcadii & Honorii reſcriptum, ex l. 22. Cod. de pænis: Sancimus ibi eſſe pænam, vbi & noxia eſt. Propinquos, notos, familiares, procul à calumnia ſubmouemus, quos reos ſceleris ſocietas non facit. Nec enim ſocietas vel amicitia nefarium crimen admittunt. Peccata igitur ſuos teneant auctores: nec vlterius progrediatur metus, quàm reperiatur delictum.

Appendix.

Adiici placet illud è iure noſtro, alieno odio neminem de bere prægrauari, l. ſancimus. Cod. de pœn. Sic enim Arca dius & Honorius: Sancimus ibi eſſe pœnam vbi & noxia eſ propinquos, notos, familiares procul à calumnia ſubmon mus, quos reos ſceleris ſocietas non facit. Nec enim affinit vel amicitia nefarium crimen admittit. Peccata igitur ſu teneant auctores, nec vlterius progrediatur metus, quàm r periatur delictum, l. ſi quis teſtamento, §. legis, in fi. Cod. c inoff. teſtam. inſtit. Hoc inquam iudicantes ne alterius odi prægrauetur alter. Seneca de ira lib. 2. cap. 34. Nihil eſt in quius quam aliquem paterni odii heredem fieri. Cicero a M. Brutum: Eſt acerbum, parentum ſcelera filiorum pœn lui. Lactant. non minus grauiter lib. 6. cap. 18. Qui referr iniuriam nititur, eum ipſum à quo læſus eſt, geſtit imitari: i qui malum imitatur, bonus eſſe nullo pacto poteſt.

ALCIATI Tetraſtichon Græcè à FED. MORELLO redditum.

Ὡς λᾶαν σκύλαξ μάρψας δάκνει ἀΐδηλον
Οὔ τινα δ' αὖ λώβην τῷ γε βαλόντι φέρει
ὣς πλεῖστοι μὰψ ἀντιπάλους ἀποφεῦξαι ἐῶσι,
Καὶ οἷς οὐδεμί' ἔστ' ἄτῃ ὀδύνῃσι πιέζον.

Inſani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI *medius ſtabat gregis enſifer Aiax,*
Cæde ſuum credens cædere Tantalidas.
Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea pœnas
Pro Laërtiade pro caueáque dabat.
Neſcit obeſſe ſuis furor hoſtibus errat ab ictu,
Conſiliíque impos in ſua damna ruit.

REctè monuit Menander: vlciſcere hoſtes, ſed abſque tuo damno,
ἐχθροὺς ἀμύνου μὴ ἐπὶ τῇ σαυτοῦ βλάβῃ.
Hoc quidem arguitur temerarius furentum hominum im-

Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit.

petus, qui non aduerſariis, ſed ſibi maximè nocent, quòd in præcipiti omnia committant, omnemque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horat.

Vis conſilij expers mole ruat ſua.

Is enim furentis animi affectus ſic hominis animum è ſua ſede dimouet & exturbat, vt non ſecus atque Circe altera hominem in belluam ferociſſimam transformet: quo fit, vt qui talem hoſpitem excipiat, non aliter faciat, ac qui ſeſe vnà cum ipſis ædibus incendio perdat: eóque deterior eſt, quòd id tumultu, caligine, fumóque cuncta intus errore mentis compleat, vt nec cernere integrum ſit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos poſuit Homerus Iliad. 6. & Odyſſ. α. ſub perſona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tanta inceſſit rabies ob Achillis arma Vlyſſi adiudicata, vt in porcorum gregem furibundus inſilierit, eoſque trucidarit, exiſtimans ſe Græcorum copias proſternere. Ille itaque cùm duos quoſdam maximos ſues de trabe ſuſpenſos flagris cecidiſſet, hos eſſe Agamemnonem & Vlyſſem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimùm erat infenſus) ſuibus ita ſuſpenſis multo cum riſu inſultauit, addens conuicia quæcumque bilis ſuggerebat. Poſtquam autem reſipuiſſet, facti pudore ſibi mortem conſciuit; qua de re pulcherrima eſt Sophoclis tragœdia, quæ inſcribitur Αἴας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum:

Aiacis inſania.

———inſanus quid etiam Aiax
Fecit, cum ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.

&, *—cur Aiax heros ab Achille ſecundus*
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Atrides,
Gaudeat vt populus Priami, Priamuſque inhumato;
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem,
Et Menelaum vna mecum ſe occidere clamans.

Et deinceps:

Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos.

Cornelius Celſus de re medica lib.3.cap.18. inter inſaniæ genera illud longè maximum ponit, & longiſſimum, quod vitam ipſam non impediat, idque robuſti corporis eſſe conſueuit. Huius ſpecies duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem fabulæ ferunt: quidam animo deſipiunt, &c. Seneca 2. De ir

Locus ex Cornelio Celſo.

cap. 36. videndum illud quam multis ira per ſe nocuerit. Alij "
nimio feruore rupere venas & ſanguinem: ſupra vires elatus "
clamor egeſſit, & luminum ſuffudit aciem: in oculos vehe- "
mentius humor egeſtus, & in morbos ægri recidere: nulla "
celerior ad inſaniam via eſt. Multi itaque continuauerint iræ "
furorem: nec quam expulerant mentem, vnquam receperũt. "
Aiacem in mortem egit furor, in furorem ira. Mortem libe- "
ris, egeſtatem ſibi, ruinam domui imprecantur, &c. Hæc Se- "
neca. Ad illuſtrationem argumenti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactantius diſputat libro 6. Diuin. inſtitut. cap. 18. Hiſtoriam pete ex Ouid. Transform. 13. lege Prouerb. Aiacis riſus.

Setigeri gregis.) porcorum.

enſifer Aiax.) in ſuperioribus Aiacem ſcutiferum, hîc enſiferum vocat, ab affectu mortis vltroneæ, quæ eſt conſecuta.

Cæde ſuum.) porcorum internecione.

Tantalidas.) Græcos, qui à Tantalo Tantalidæ dicti ſunt. Horum enim plerique à Tantalo Iouis ex Plota Nympha filia traxerunt originem. Iupiter Tãtalum genuit: Tantalus filium Pelopem habuit: Pelops pater Atrei: Atreus Agamemnonis. Itaque Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epitheton vſurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyſſis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit. *Græci Tantalidæ.*

Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea, &c.) Sues erant tamquam victimæ, quæ pœnas luebant pro Græcis iudicibus & Vlyſſe. Succedanea autem hoſtia olim dicebatur, quæ ſecundo loco cędebat. Si enim primis hoſtiis litatum non fuiſſe putaſſent ſacrifici, aliæ hoſtiæ poſt primas eductæ cædebantur duæ, quæ prioribus iam cæſis luendi piaculi cauſſa ſubdebantur. Gell. lib. 4. cap. 6. ſuccidaneas, non ſuccedaneas eſſe dicendum ait, ob vocabuli compoſitionem. *Succedanea hoſtia.*

pro caueaque.) Cauea, polysêmum eſt. Hîc Iudicum conſeſſum intellige. Eſt autem Metonymia, pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro ſubſelliis equitum & populi. Virg. 5. Æneid. *Cauea quid.*

Hic totum caueæ conſeſſum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hoſpitis, & amici mei M. Pacuuii in fabula?

Neſcit obeſſe &c.] γνώμη. Iracundus & mente captus non iis "
quos odio proſequitur, ſed ſibi nocet: non inquam eos quos "

maximè vellet afficit iniuria, ſed ſe ipſe lædit & interdu
enecat.

Neſcit obeſſe ſuis furor.) furor, mentis cæcitas definitur à M
Tullio 4. Tuſcul. ea eſt μανία Græcis. In paradoxo cont
Clodium, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes ſtu
tos furere, id eſt cæco mentis impetu in omni ſcelere verſa
quæ perturbatio ſæpè à nimia ira proficiſcitur.

in ſua damna ruit.) Seneca Hercule furente:

——in ſe ſemper armatus furor,
In ſe ipſe ſæuit.

Appendix.

Furioſi nulla voluntas. l. furioſi. D. de re iudic. cum en
ille abſentis habeatur loco. l. furioſus, de reg. iur. ſi fo
quem impetierit, aut occiderit, abibit impunè: ſatis enim f
rore ipſo punitur furioſus. l. Diuus. D. de off. præſid. l. infan
ad l. Corn. de ſicar. l. pen. in fin. ad l. Pomp. de parricid. qu
re ſi Principi maledixerit, pœnæ non ſubiicitur. Et id quide
nō omnino præter rem, ne quis fortaſſe putet nos abuti oti
Videntur enim parùm ſanæ mentis eſſe qui cum furioſis, a
mente captis, ſi nocuerint, ſummo iure agendum putent. E
cuſat enim mentis deliquium, vt quod fit à dormitante, v
puero ſeptenni, vel quinquenni, in quem cùm dolus non c
dere poſſe videatur, nec pœna etiam cadere debet.

Pax.

TVRRIGERIS *humeris, dentis quoque barrus eburni,*
Qui ſuperare ferox Martia bella ſolet;
Suppoſuit nunc colla iugo, ſtimuliſque ſubactus,
Cæſarios currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoſcit concordes vndique gentes,
Proiectiſque armis munia pacis obit.

ELephantorum in bellis vſum olim fuiſſe celeberrimum, notius eſt quàm vt confirmare opus habeam: vnde apud pleroſque pro belli ſymbolo reperio, vt hîc etiam pro pace, diuerſa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui ſui horrẽdo ſpectaculo milites *Vſus elephantorum in bellis.*

Elephantus in triumpho.

ipſos conturbabat, quique eburneo dente pugnantum ho minum equos corripiebat, pace parta, collum iugo ſuppo ſuit, Cæſaris currum triumphalem ad templum vehit, qua agnoſcens initam inter populos concordiam, ideóque ad pa cis munia obeunda ſeſe ſubiiciens. Quod ſanè intelligi lice de ferociſſimis quibuſque, & fortiſſimis belli ducibus, qu truculentos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pac deponunt: eóque fit, vt ſeſe poſtea conuertant ad ea quæ a religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationem perti nent: quæ quondam inter arma vel ſilebant, vel conſopit peneque oppreſſa miſero ſitu iacebant. Caſſiodor. Varia formul. lib. 3. epiſt. 1. populorum ferocia corda longa pac molleſcunt. Hæc quidem ita enarrari velim, niſi malis Epi grammatis huius literam referri ad Iulii Cæſaris triumphum de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitoliun ad lumina quadraginta elephantis dextra atque ſiniſtra lych nuchos geſtantibus, idque in ſignum pacis bello partæ. Ele phantis etiam Pompeium Magnum triumphaſſe teſtatur Pli nius lib. 8. quod prius India victa Libero patre factum me moratur. Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum vi ctis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omnium Romano rum ante currum centum & viginti captiuos elephantos de duxiſſe. Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadrigæ ele phantorum Gordiano decretæ ſunt, vt potè qui Perſas viciſ ſet, triumpho Perſico triumpharet. Cæterùm non prætermi ſero Græcum hexaſtichon Philippi, quod hîc Alciatus Latic reddit, ſed παραφραστικῶς:

Iulij Cæſaris triumphus.

Senecæ locus.

Typus Emblematis.

οὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
ἄσχετος ὁρμαίνει πυριόδοις ἐλέφας,
ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
ἄντυγα διφρουλκεῖ Καίσαρος οὐρανίου.
ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
Ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Locus è Panegyrico Cõſtantini.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico, qui Conſtan tino Auguſto Conſtantij filio dictus eſt, nobiſque tranſmiſ ſus incerto nomine. Hunc enim locum quia puto gratum fo re ſtudioſis rerum antiquarum, totum aſcribam. ſic itaque. Quid egeras Imperator? in quæ nos fata proieceras? niſi t diuina virtus tua vindicaſſet, quæ hæc eſt impatientia? au quò tibi manus noſtras, ſi verſa vice pugnas ipſe pro nobis Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab aliis dicta me-

morarem, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Non enim quadam varietate naturæ, confuſóque virtutum temperamento, idem es in prœliis ferociſſimus, & parta ſecuriate mitiſſimus. Cùm enim dato obſeſſis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque delegatis eorum ac ſupplicibus recepiſſes, cunctique ſe tibi dediſſent, quod obſidendo ſeruaueras, ignouiſti omnibus, & vitam quam deſperauerant, reddidiſti, & quidem iuſſiſti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ ſuæ merita ſentirent, corripi eos vincirique iuſſiſti, non ad ſupplicium, ſed vitam, ne conſcientiæ timore diffugerent, grauitérque delinquerent conſeruariq iterum non mererentur, ſi ſeruati non fuiſſent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus poſſent? Stupere milites qui producendos ſuſceperant, & cuſtodiæ curam abnuere, & prorſus neſcire quid facerent. Ipſi etiam, qui tibi in conſilio erant: ipſe etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus inſtinctu, de gladiis eorum gemina manibus aptari clauſtra iuſſiſti, vt ſeruarent deditos gladiis ſui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis ſubiici debuiſſet, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hoſtibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem ſuis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te geſſerant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te diſtrinxerat hoſtis infeſtus, ipſe domini ſui manus tenuit, & paratus ad cædem, cuſtos factus eſt ad ſalutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe ſurgentium diſcurſum apparatúmque deſcribit,

Locus hic cum Emblemate noſtro mirè conſentiens.

Et curuæ, inquit, *rigidum falces conflantur in enſem.*

Triſte nimium tempus id, cùm inſtrumenta cultui pecudum præparata in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferíque mucrones in ſalutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, ſed coërcent, deditoſque hoſtes gladii ſui colliſi obtúſique tutantur, qui nihil illis prodeſſe integri acutíque potuerunt. Omnium ergo armorum miniſteria ad diuerſos effectus, arbitrio tuo ſeruiunt Imp. tibi vincunt gladii, tibi ſeruant: te pugnante feriunt, te ignoſcente cuſtodiunt. vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine ſuo nunc triſtes, nunc lætos nuncios

„ mittit, ita eadem ſub numine tuo tela inimicos, aut ſuppli
„ ces tuos, pernicie aut conſeruatione diſcernunt.

Turrigeris humeris.) Expreſſit epitheton πυργωδεὶς, turribu oneratus, id eſt, πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autem bar rus dicatur, iam explicuimus Emblemate, cuius tit.

In illaudata laudantes.

Qui ſuperare ferox &c.) Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγο μάχας ἐπὶ δῆριν ἄσχετος ὁρμαίνει. phalangibus pugnans in domitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie ſtans.

Vel fera cognoſcit.) de particula, vel, quædam Alciat. noſte ad l. 96. *de verb. ſign.* §. *prædia.*

Appendix.

Suppoſuit nunc colla iugo.] Sic apud Tib. 8. 10. l. 1.

Pax candida primum

Duxit araturos ſub iuga curua boues.

quod ſic olim Græcè expreſſimus,

---Εἰρήνη ἀγαςή

Ἦγεν ἀρωσομένον ζυγάριον βοικόν.

Philemon Comicus Pacem vocat τὴν ἐπαφρόδιτον καὶ φιλάν-θρωπον θεόν,

Suauiſſimam & mortalibus charam Deam.

Eiuſque munera venuſtiſſimis hiſce Senariis complectitur:

Γάμους ἑορτάς, συγγενεῖς, παῖδας φίλους,

Πλοῦτον ὑγίειαν, σῖτον, οἶνον, ἡδονὴν,

Αὐτὴ δίδωσι. ταῦτα πάντ᾽ ἂν ἐκλίπῃ

Τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος.

quæ iiſdem numeris ita reddimus.

Cognationes, nuptias, feſtos dies,

Natos, amicos, ſanitatem, opes, cibum.

Vinum, voluptates dedit benigna Pax.

Adiſis Pacem Ariſtophanicam, aureum Drama *Hilaritatis dulce ſeminarium.*

Ex bello pax.

EMBLEMA CLXXVII.

EN galea, intrepidus quam miles geſſerat, & quæ
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis conceßit in vſum
Alueoli, atque fauos: gratáque mella gerit.
Arma procul iaceant: fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

EIuſdem materiæ diuerſa & contraria poſſunt eſſe inſtrumenta, vt cùm ex galea, enſe, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ προσωποποιΐαν de falce ex enſe Martialis exprimit in Apophoretis: *Signare redēptæ pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vſus:
Agricolæ nunc ſum, militis antè fui.

At Virgil. bellum ſignificans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in enſem.

Ouid. item Faſtor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idémque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant, verſique in pila ligones,
Factáque de raſtri pondere caßis erat.

Et deinde pacem, his ſequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum deſunt hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coerceat arma;
Canteturque fera nil niſi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc reſpexit, ſigna partæ p[illegible] memorans:

Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum vibrans ignobile meſſor:
Non tentat clypeum proiectis ſumere raſtris.

Bacchilidis Lyrici venuſtus locus.

Occurrit & illud Bacchylidis, Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & P[illegible]tarcho:

τίκτει δὲ θνατοῖς πότνι' εἰρήνα μεγὰν. Πλῦτον. quod F. Morellus obiter emendauit & *vertit, Magnas opes mortal[illegible] Pax parturit:* Et deinde ſequuntur hæc melica metra:

ἐν δὲ σιδαροδέτοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ,
ξίφεά τ' ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται· χαλκέων
οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος· οὐδὲ συλᾶται μελίφρον ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει Κέαρ: id eſt,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ ſu[illegible] haſtáſque cuſpidatas, & enſes ancipites ærugo cõſumit: æ[illegible]rúmque non amplius tubarũ clangor, neque ſubripitur m[illegible]litus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet. Huc et[illegible] referam Eſaiæ vatis illud: contundent, inquit, gladios ſuo[illegible] ligones aut vomeres, & lanceas haſtáſque ſuas in falces; [illegible]que vltrà aut bellum addiſcent, aut prælio aſſueſcent. [illegible] Caſſiodorus in quadã ad Valerianum præf. prætorio epi[illegible]la lib. 12. Variar. Arripiant ferrum, inquit, ſed vnde ag[illegible]

olant: ſumant cuſpides, boum ſtimulos, non furoris. Quæ deo adduximus, vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo priora diſticha, per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs. his enim oſtendit temporis quandam conuerſionem & viciſſitudinem, cùm ex bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo, quæ belli tempore ſæpiùs hoſtium ſanguine tincta, nũc demùm pace, in apum aluearium commutaretur. Eodem fermè modo Marius Molſa de roſtris naualibus, cuius carmen propter affinitatem aſcribere non piget:

Marij Molſæ lepidum epigramma.

Ferrea roſtra olim preſsit erepta carinis,
Quæ Nili fractas teſtificantur opes,
Ecce apibus paruis pandas præpandimus aulas:
Congeſta redolent, (quis putet?) æra thymo.
Cæſaris hæc ingens laus eſt quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Quanta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omninò ſumenda vult, niſi alia ratione in pace ac quiete viuere non poſſimus. Rectè Cicero dixit temerè in acie verſari, & manu cum hoſte confligere, immane quiddam, & belluarum ſimile; ſed cùm tempus neceſſitáſque poſtulat, decertandum manu eſſe, & mortem ſeruituti turpitudinique anteponendam. Certè bellum non tam facilè ſuſcipiendum, quàm putant quibus, inexpertis potiſſimùm, dulce: nec de vlla re alia magis deliberandum eſt, neque religioſiùs conſultandum, aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello: cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, ſic damnoſa maximè, & omni parte periculoſa: quandoquidem & qui vincit, & qui victus eſt, ſuo damno de ſuo gradu decidit: ille quidem magno fortè ſui ſuorúmque diſpendio victoriam eſt mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quantóque dolore contabeſcat, omnibus coniectandum relinquo. Principes itaque, magnates, aut etiam magiſtratus, nunquã niſi tamquam ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli mouere, vel minimùm debent; ſed omnibus primùm tentatis remediis, ſic ſe gerant, vt de ſuo iure quicquam decedat potius, quàm ſua auctoritate tale aliquid permittatur. Notum eſt illud Africani Scipionis, turpe eſſe in re militari dicere, Non putaram, quòd inemendabilis error ſit, qui violentiæ Martis committitur. Facillimum eſt enim arma ſumere, at eadem ſumpta deponere, non æquè facile. Nec verò vt inficias iuerim belli principium penes Principes eſſe, ſic exitus ſanè à diuina prouidẽ-

tia pendere certò dixerim. Quòd ſi quiſque, vt docet, per coniiceret, quàm interſit leui de cauſſa bellū mouere, agn ſceret opinor, quàm periculoſus ſit Principum ludus, quib tam parui eſt momenti clades & ſtrages populi multitudi innumerabilis, ſed & indigna locorum permultorū vaſtit ſolitudo, conflagratio. Valeant itaque quibus adeò plac belli fortuna, cuius etiam vel proſperè geſti euentus ipſu pœnitere Principem decet, ſi modò vel minimùm ſapiat, a niſi ab humanitate prorſus abhorreat. Addam etiam & illu (quòd inteſtina hæc & plus quàm ciuilia bella, Gallica qu rum nōdum planè reſtincta fax, nobis, tam ſæpè támque d bilem moueant) nullum regnum, nec vllam Remp. diu m nere incolumem potuiſſe, quæ arma crebrò mouerit. Mem nerint quibus dulce bellum eſt, quoties in extremum diſc men venerint Athenienſes quondam feliciſſimi & potentiſſ mi, tot tantíſque bellis attriti, & poſtmodùm deleti: quoru nempè ciuitas à Perſis incendio perdita, a Laconibus affec ſæpiſſimè, ac mœnibus ipſis exuta, à Philippo Alexand patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Ponti M thridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodum con cuſſa & diruta. Quid Lacedæmonii? quamquam diu ſatis flo ruiſſe viſi ſunt, idem tamen, quod aliæ florentiſſimæ monar chiæ, & oligarchiæ, ſunt experti: quarum quidem exitiur non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odiis atqu diſſidiis eſt profectū. Nihil illa inclyta Roma clarius aut ad mirabilius, vt quæ

Principum ludus periculoſus.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorum bella inteſtina.

Imperium terris, animos æquauit olympo:

cuius tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas emi nentior fuit, tantò ruina caſúſque grauior & periculoſior. S verò tanti imperii labefactati cauſſam inueſtigemus, bellor aleæ acceptum eſſe referēdum citra negotium æſtimabimus Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyr rho territa, ab Annibale identidem concuſſa, à Tatio capta, Brenno expugnata, & Gallis incenſa: denique viribus ipſ ſuis miſerè proſtrata, & penitus fracta, quid poſteris Gothi aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactandum aut concu tiendum daret? Credibile eſt tantum imperium tam citò no fuiſſe lapſurum, ſi primores ipſi, quique Reipubl. clauum te nebant iis temporibus, in iis quæ parta erant, conſeruandi citiùs elaboraſſent, quàm alienas tanto impetu & ardor animi prouincias inuaſiſſent, vel in exteros, aut etiam ſe

Romanorum bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

ſos ferrum ſtrinxiſſent.

atque fauos gratáque mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod icet in ſequenti, vt colligas omnium fructuũ prouentum ex ace, contrà ex bello vaſtitatem omnem & calamitatem. Quò pertinet etymologia Grammaticorũ, qui *πόλεμον*, quaſi *πὸ τῶ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλοὺς μειοῦν, ἢ ὀλλύειν*, quòd ciuitates, multóſque homines concutiat, perdat, labefactet.

fas ſit tunc ſumere bellum, &c.) Cicero 1. Offic. Suſcipienda ella ſunt, vt in pace ſine iniuria viuatur. & Vegetius lib. 3. ap. 1. Qui deſiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam upit, milites imbuat diligenter. Adhæc ſcripſit Ariſt. *τὸ τῶ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶ)*. Cicero 8. Philipp. Nec ego paem nolo, ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare ſi pace frui volumus, bellum gerendum eſt: ſi bellum mittemus, pace nunquam fruemur. Caſſiod. lib. 3. Variar. piſt. 1. Tunc vtile ſolum eſt ad arma cõcurrere, cùm locum pud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire. D. Auguſtinus Epiſt. 1. ad Bonifac. in ca. Noli exiſtimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis eſt: bellum autem debet eſſe neceſſitatis, vt liberet Deus à neceſſitate, & conſeruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur vt pax acquiratur. Eſto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincendo perducas. Idem can. Apud veros. eod. c. & q. Apud veros Dei cultores (inquit) etiã ipſa bella pacata ſunt: quæ nõ cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, vt mali coërceantur, & boni ſubleuentur. Ariſtot. Politic. 7. cap. 9. ait eſſe arma domi neceſſariò poſita in armentario iis qui Reipub. præſunt, tum propter eos qui de tractant imperium, tum propter extero qui iniuriam conanur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitum, læriorem fuiſſe Tiberium imperatorem, quia pacem ſapientia firmauiſset, quàm ſi bellum per acies confeciſset. Addam hoc poſtremò, dignum certè memoria exemplum. Vitruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruſcos quò ciuibus ſuis perſuaderent, arma inuenta eſse, vt iis aduerſus hoſtes, non ad ciuilem diſcordiam vterentur, ædem Martis ad campum, & extra vrbem non, vt aliorum Deorum, intra mœnia conſecraſse.

Quando bella ſuſcipienda.

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS *ex ſpicis tenues contexe corollas,*
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucreſque fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Æquorei ſi rex alitis inſtar erit.

INſcriptio conſentit cum his Euripidis Supplicibus (vbi pacis commoda multa percenſentur à præcone, Theſeum monente, ne bellum moueat in Thebanos) Ὅσῳ τε πολέμου κρεῖσσον εἰρήνη βροτοῖς ἣ πρῶτα μὲν μούσαισι προσφιλεστάτη, Γόοισι δ' ἐχθρά. τέρπεται δ' εὐπαιδίᾳ; χαίρει δὲ πλούτῳ

ὧτ' ἀφέντες οἱ κακοὶ πολέμοις ἀναιρούμεθα, καὶ τὸν ἥσσονα
βουλόμεθ' ἄνδρες ἄνδρα, καὶ πόλις πόλιν. Hæc à ſe emendata
diſtincta ſic vertit Morellus Pr. R.

Quanto melior eſt pax duello, hinc collige:
Pax alma Muſis eſt amica maxime:
Aduerſa luctui: iuuant hanc liberi
Probi, placétque copia huic, at his mali
Spretis, mouemus bella & imbellem virum
Nos ſubiugamus, vrbs & vrbem non parem.

itantur & iſti Menandri ſenarii, εἰρήνης πέρι,
Αὕτη γεωργὸν κἂν τῷ πέτραις τρέφει καλῶς,
πόλεμος δὲ κἂν τῷ γε πεδίῳ κακῶς ἔφυ.

Alit colonum pax, vel in ſaxis bene,
Et bellum in ipſo noxium campo quoque.

Emblema è Baſilio tractum. uius carminis fontem lubens repeto è Baſilii Magni Heemero, quamquam ſciam idem apud alios certè veteres gi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctria & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaem. Ἀλκυών ἐστι θαλάττιον ὄρνεον. αὕτη παρ' αὐτοῖς νοσσεύειν τοῖς αἰγιαλοῖς πέφυκεν, ἐπ' αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη. καὶ νοσσεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζῃ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττούς. ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζώῳ παρέσχετο. ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι ταῦτα σοὶ εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται. Alcyon (inquit) auis *Pag. 105. to. 1. edit. Morel.* mare accolit: quæ cùm ſit in maris littore parere ſolita, depoit oua in arena, & media hyeme nidũ cõponit, quo maximè *Alcyonis ſolertia.* mpore ventorum impetu mare tempeſtuoſum eſt. Sed tum enti ſe remittunt. compeſcitur ipſum mare, cùm Alcyon ſe-
" tem diebus incubat: excludit enim pullos totidem. qui cùm
" bum appetunt, ſeptem alios dies ad pullorũ incrementum
" inutiſſimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque
" ui ſe mari committunt, id obſeruant, eóſque dies Alcyonios
" ominant. Quæ tibi conceſſa ac tradita ſunt à diuina proui-
" entia, cuius etiam vis eluceſcit in iis animalibus quæ ratio-
" is expertia ſunt, vt te commonefacerent ad ea petenda ab eo

" quæ tibi ad ſalutem conferrent. Quidnam etiam, quæſo, v
" quod fidem excedat alioqui, non eſt tua paratum cauſa, q
" ad Dei factus imaginem ſis: cùm propter eam tam minuta
" auem vaſtum illud ac terrificum mare ſedetur, & hyeme m
" dia Dei iuſſu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc hiſtoria
" accommodat Alciatus ingenioſè ad pacis optimæ prouer
tum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobæi adiicerem, niſi p
tarem ſatis eſſe ea de re ſtudioſos admonere. Significat eni
Officium boni principis. optimi Principis officium in id incumbere penitùs debere,
populum in ſuis regionibus & prouinciis neceſſario prouen
tu inſtructis foueat & tutetur, habita primùm ratione temp
ſtatum, earúmque calamitatum quæ ſolent indies accider
ſinátque ventos remittere & tandem procellas ebullient
hoſtium conquieſcere, vt ſecuriùs in pace poſtea viuatur: id
Alcyonum ſollertia in nidificando. que Alcyonum more, quæ in medio mari nidum conficiu
admirabili quadam ſollertia, paulùm eminẽtiore, & perquà
anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, qui ferro no
poſſit intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Pliniu
Quidam ex ſpinis aculeatis, alii ex ſpicis ſegetum & vitiu
pampinis, eum confectum eſſe nidum volunt. Fœtificant bru
ma, qui dies Alcyonides ideò vocantur, totidémque pò
diebus pariunt: quo tempore mare tranquillum creditur na
uigantibus. qui eos dies obſeruant accuratè. Varro De lingu
Latina 6. Alcedo Græcè ἀλκυών, hæc hyeme quòd pullos d
citur tranquillo mari facere, eos dies Halcyonios appellan
Vnde Pacuuius:

Halcyonis ritu litus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro diſputat, vtrùm animalia prudentiora, terreſtriáne an aquatilia.

Halcyones.) Halcyones Grammatici rectè deducnnt ab ἀλ
καὶ κύειν, quòd in mari pariant, id eſt, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν. &
τὸ ἀλκυόνιον, marina ſpuma, qua nidum congerunt Halcyo
nes, ait Dioſcorides in 5. cap. 36. Theophraſt. lib. 1 cap. 8
περὶ αἰτίων φυτῶν. Dies ſereni quibus Alcedo fœtificat, à r
ipſa nomen inuenere ἀλκυονίδες καὶ ἀλκυονίτιδες, dicuntur &
Ariſtoteli, αἱ εὐδιειναὶ ἡμέραι, Hiſt. animal. 5. cap. 8.

compta.) ornatæ ſuaues, gratæ, vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refer. Plutarch. dixit alicubi bonam valetudine
idem eſſe voluptatibus quod cæli tranquillitatem Halcyoni
bus, quoniam eis concedit vt tutò & ſecurè incubent.

tranquilli marmoris.) id eſt, in marmoreo vel ſaxeo ſcopul
quò

uò aqua marina alluit: vel potiùs marmor pro mari pellú-
ente & æqualiter ſtrato accipitur.
inuolucres.) nondum aptos ad volatum, impuberes.
Latus erit Cerere, & Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè neceſſariæ ſunt, cui diligenter eſſe prouidendũ Principibus & Magiſtratibus ſapientes monent, ne victus annuus ciuitati deſit. Noti ſunt populares Romæ tumultus ob annonæ caritatem, itaque frumentum ſæpe aduehebatur ex Africa, Sardinia, Sicilia: quas tres prouintias, tria Rom. populi frumentaria ſubſidia Cicero appellat in ea quæ eſt pro lege Manilia. idẽ quarta Verrina, Siciliam nominat cellam penariam Reipubl. nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatur, qui frumentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduectum iuſto pretio venire iuberet. Huc quodammodo refertur quod quidam Alcyonem pro iuſtitii preſſis Hieroglyphico ponunt. qua ratione à Plauto dicitur, Alcedones eſſe iuxta forum id enim commodi intelligitur e intermiſſis fori procellis & turbinibus quo alluſit Horatius, cùm dicit ſe merſari ciuilibus vndis: ita dies Alcyoniæ nominantur in quibus fora conticeſcunt. *Inuolucres.*
Æquorei ſi Rex alitis inſtar erit.] ſi ſeſe habeat in ſuos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Eſt enim Principis virtus maxima, non modò noſſe, ſed & tutari ſuos. Quod quanquam perſpicuũ ſit omnibus, illuſtrandæ tamẽ huius pulcherrimæ ſententiæ cauſſa, repetam grauem ſanè & cordatam Dionis Chryſoſtomi diſputationem de regno, qua Regum officium inque ſuos pietatem ponit ob oculos. Sic ergo primùm: Principem continuis laboribus & vigiliis intentum eſſe decet. Nam in naui licet vectoribus abſque cura plerumque deſidere, & ne aſpicere quidem marinos fluctus, nò verò neque ſcire, quod aiunt, vbinam terrarum ſint. Sic enim permulti hoc modo pontum ſecuri traiiciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempeſtate ipſa vndique imminente inuoluti expectant euentum: alii oppreſſi altiſſimo ſomno non antè ſurgunt, quàm ad portum appulerint. At gubernatori neceſſe eſt mare ipſum continuò obſeruare, aerem cælúmque intueri, ad terram aſpicere: neque ignorare quæ in fũdo ſunt, niſi velit allidere ad ſcapulos qui aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit, aliis altè ſtertentibus: interdiu autem ſi breuem ſomnum aliquando *Dion. Chriſoſtomi præclarus locus.*

ſuffuretur, tamen dubius hæret, neque præſenti animo id f
cit, vt ſæpè ſuos adhortetur aut contrahendā vela aut clauu
ſiſtendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter do
miendum nihilo ſegniùs officium faciat, cùm aliis impu
ſomnum capere liceat. Eadem ratio eſt expeditionum: mil
tum quiſque ſui dumtaxat curam ſuſtinet. At ducis mun
longè maius eſt atque difficilius, nempe vt omnes & ſingu
li bene armati ſint, habeántque veſtium ſatis; nec modo
illis ciborum ſatis ſit, ſed & vt equi diligenter inſtructi ſi
Quod ſi ſecus videat quàm par ſit, maiore triſtitia ille affic
tur, quam ſi quibus rebus ipſemet indigeret: quippè qui ſuo
rum ſalutem non minoris æſtimet, quàm ſuam ipſius. Et qu
dem reliqua pulchra reuera ſunt: ſed hæc hactenus ſatis.

FED. MORELLI Monitum.

Pereruditus Ioach. Camerarius in auctario ſeu appendi
ad Philem. περὶ ἰδιότητος ζώων, aliquot Senariis Iābicis Græ
& Lat. elegantiſſ. cuncta quæ à ſacris & profanis autori
vtráque lingua ſuper Alcyone ſcripta compererat, mitific
comprehendit. id Carmen δίγλωττον non ſine fructu pe
curres, ſi libet & vacat. Exordium eiuſmodi eſt,

Ἠδ' Ἀλκυὼν ὄρνις μέν ἐστι γε παράλιον.
Pontum accolit cui nomen eſt auis Alcyon.

& poſt nidi ἔκφρασιν, quod ſorte nuncupat νεοττιαὶ οἷαν ν
ναυπηγημένην quia nauis inſtar concauum ſit; mox ſubiung
elogium amoris coniugalis in hac alites, verſu aureo.

Φίλανδρος αὐτὴ καὶ φιλόστοργος πάνυ,
Πιστὴ ἀναποσπάστως συνεστα γυνὴ πόσει:
Ales mariti perquam amans eſt fæmina,
Irrupta iungit coniugi quam copula.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem ſæua cicadam,
Pignoribuſque tuis fercula dira paras?
Stridula ſtridentem, vernam verna, hoſpita lædis
Hoſpitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædam: nam muſica pectora ſummum eſt
Alterum ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλον ex I. Græcorum Epigrammatôn traxit, ſic enim habet Græcus: *Character Emblematis.*

Ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
τέττιγα, πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν.
τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα, τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα.

τὸν ξένον, ἄξεινα, ἀερινὸν ἠαρινά,
οὐχὶ τάχος ῥίψεις, οὐ γὰρ θέμις, οὐδὲ δίκαιον,
Ὄλλυσθ' ὑμοπόλους ὑμνοπόλοις στόμασιν.

Rixa & contentiones à ſtudioſis aliena.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad paſtum corripere: quo orationis inuolucro doctos mutuò ſeſe prouocantes a[r]guit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliu[d] pernicioſius malum suboriri poſſit. Si quo conuicio docti a[b] ignaris & rerum inſciis impetantur, non debet haberi nouu[m] aut inſolens, cùm vt plurimùm audax eſſe ſoleat ignoranti[a], qua nullum aliud malum aut intractabilius aut difficilius. A[t] cùm doctus doctum, & Chriſtianum Chriſtianus iniurii[s], contumeliis, clamoſis diſputationibus, vel etiam famoſis li-bellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrociu[s] aut exitialius eſſe poteſt? quæ clades imò quod naufragiu[m] præſentius, cùm in mediis fluctibus irato mari concertati[o] naſcitur inter nauis ductores, aut etiam gubernatores ipſos, [a] quibus eorum qui ſunt in eadem naui, vel vita, vel mors pe[n]deat? Nullum certè miſerius accidere detrimentum ſocieta[s] humanæ poteſt, quàm cùm eruditi eruditos (à quibus cert[è] pendere debet popularis multitudo, vt eorum ductu ſeſe i[n] officio contineat) nigro dente conuellunt: quo fit interdum[,] vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò abſur-dum & odioſum maximè omnibus videri debet, eos, quo[s] par eſt inter ſe omninò conuenire, mutuíſque officiis animo[s] inuicem ſibi deuincire, nimirùm quòd iiſdem ſacris initiat[i] ad vtilitatẽ communẽ liberales diſciplinas excolere ex offi-ció decet, quas tamquam communi quodam vinculo, & quaſ[i] cognatione inter ſe contineri nemo neſcit: nónne, inquam, prorſus ridiculum eſt, eos ſeſe mutuis iniuriis proſcindere, i[n] vitam moréſque debacchari, & falſis criminationibus æmu-los onerare, qui alios coercendi ius habent, quoties aliqua ve[l] leui occaſione rixantur & decertant? Quæ ſanè contumelia[e] eò nocentiores ſunt, quo in plures deriuantur: ex iis enim non minimum famæ detrahitur eorum potiſſimùm, qui, v[t] loquitur Horatius, hoc ſucco lolliginis, & ærugine mera tin-guntur. Non inuitus quidẽ fatebor in concertationibus eiuſ-modi quædam certè, nec obſcura ingeniorũ videri ſpecimi-na, id tamen generis eiuſdem ſemper iudicaui non tam labo-rioſæ quàm periculoſæ plenum opus aleæ, in quo ſæpenume-rò vbi quis commendationẽ nominis aucupatur, neſcio quo fato famæ iacturã luit. Certè vt hoc adiiciã, neminem vnquã

Nullus è maledictis famam captat.

iſſe credo, qui maledictis & conuiciis in alium iactis hone-
orem famam mercari vnquam potuerit. Quæ verò cæcitas
hiſce decertationibus ad iudicem confugere omnium cor-
ptiſſimum & iniquiſſimum, nempè turbam popularem?
m dubium non ſit, quàm non videat, quámque cæcutiat, vt
idere non poſſit.

Aedibus in proprijs quæ recta aut praua gerantur?

aque qui fieri poſſit, vt ſano mẽtis oculo quæ captum exce-
unt ſuum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicã)
poribus noſtris exulceratiſſimis ſæpenumerò vidimus, non
odò in iis diſciplinis quæ ad humanitatem pertinent, ſed &
diuinis omninò ſcriptis, atque pietatis Chriſtianæ oraculis:
uorum auctoritati apud quam plurimos non parum detra-
tum eſt, quòd de iis importunè & intempeſtiuè doctores
leroſque digladiari viderint. Ex quibus mutuis diſsidiis ni-
il certè rei literariæ fructus, aut ornamenti acceſsit, ſed de
ietate & bonis moribus non minimum deceſsit, dum nõ eſt
qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter ſtudioſos contẽtio,
ed abſit à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt ſunt expertes
inuidentiæ Muſarũ fores, quemadmodum ex veteribus pleri-
que dixerunt, ſic ne admittant quidem iurgia, vel animorum
diſtractionem aliquam inducant. Scitè Chryſippus. Qui ſta-
dium currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè
poſsit, vt vincat: at eum cum quo certet, aut ſupplantare, aut
manu depellere nulla ratione debet: ſic tota animi contẽtio-
ne licet ex literis indefeſſo curſu ſplendorem, & nominis ce-
lebritatem aucupari, ſed ſocii aut riualis curſum dolo quodã
malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinã
(niſi prorſus mala ſit) mordaci aceto cõſpergere, quò vel de-
ſiſtat, vel habeatur contemptui, non modò hominis eſt diſ-
ſoluti & inuidi, ſed & animi puſilli & planè illiberalis,

Progne] hirundo, de qua dictum eſt ſuprà.

vocalem.] canoram, λάλον.

pignoribus.] pullis.

Stridula ſtridentem, &c.) In Græco eædem ſunt πολυπτώσεις.
Nam τὸν λάλον ἁ λαλόεσσα reddit, ſtridula ſtridentem: ἀρινὸν
ἁ ἀρινά, vernam verna, id eſt vere cantillantem: τὸν ξένον αἱ
ξείνα, hoſpitam hoſpita: vtraque enim non abhorret ab ho-
minũ hoſpitiis, altera enim prope lares patrios nidificat, al-
tera vel in hortulis noſtris exauditur. τὸν δ᾽ ὑπέρον ἁ πτερόεσσα,
aligerã aligera, aliger ales. Permultũ illuſtrabit hoc Emblema

quæſtio 7. Sympoſ. 8. Plutarchi, quæ eſt de nota ſeu ſymbol Pythagorico, quo hirundinem hoſpitam recipi vetabat Sa mius ille ſenex. Carnem depaſci ſolet hirundo, inquit, vena túrque ſacras illas Muſis canoras cicadas: σαρκοφάγος γὰρ ἐστὶ ἡ χελιδὼν, καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς καὶ μουσικοὺς ὄντα ἀποκτίννυσι καὶ σιτεῖται. vide reliqua.

Hirundo carniuora.

; *abice.*] abiice, Syncope.

nam muſica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλοις, id eſt, ca nentes, ſtridorem emittentes cicadas. Muſica autem pector dixit interpres, quia plerique docent, omnes aues canoras di ci Muſarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini ſa cras eſſe volunt, iuxta Ariſtophan. Scholiaſten. ἐν νεφέλ. ο τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ Ἀπόλλωνι. & Troiano oratores cicadis comparauit Homerus Iliad γ. Cæterùm hî γνώμη eſt, qua innuit abſurdum eſſe, & fermè impium, eiuſ dem ordinis viros ſeſe mutuò conficere. tum enim vel maxi mè periculoſa eſſe tempora ferunt, quibus lupus lupinam eſt & quamquam, vt loquitur Iuſtin. lib. 16. aſſiduum inter pare diſcordia malum ſit, tamen id locum habere non debet inte doctos, & ſtudioſos Muſarum cultores, inter quos vna & con ſtans animorum conſenſio & concordia neceſſaria eſt. Hu facit Themiſtius, oratione quadam, quo loco ait Muſas inter ſe numquam rixari, ſed optimè illis cum Apolline cõuenire ita etiam poëtas minimè à poëtis debere diſſidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα συγχωρεῦουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας, ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστί. μηδ᾽ αὐτὴ μόνη προσεύχονται οἱ ποιηταί. Huc Prouerb. Canina victitans, Cynocephalum oppugnas.

Muſarum volucres.

Periculoſa tempora quã do maxima.

Appendix.

Inter pares inuidia ſæpe ſolet innaſci, quod præter cæte ros not. gloſſographus Accurſius, auctor non pœnitendus, ad l. ſi exceptione, 14. §. eo qui, D. quod met. cauſa. hi dicuntur Luciano lib. de calumnia, ὁμότεχνοι, inter quos propter artis eiuſdem communitatem peracres ſimultates & iurgia non nunquam implacabilia exardeſcunt, vel occaſione ſperatæ gloriæ, aut lucri captati, cum nemo artifex ſe libenter poſt poni patiatur, aut contemni. Sed tamen dignum eſt vt qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem cum aliis ferant diſciplinam, c. recolentes, de ſtat. monachor. Imò qui iiſdem

acris initiati ſunt artium meliorum concordi pace ligentur, t meminerint Muſas dici Græco verbo, μȣ́σας, quaſi ὁ μοιȣ́-ας, id eſt, ſimiles, inter quas ſumma ſit concordia, quamuam inter tonos diſpares. Omnium enim honeſtarum diſiplinarum inter ſe magna ſimilitudo & concordia eſt, quæ mnes ad humanitatis ſeſe cultum comparent. Solemne eſt, ι κεραμεὺς κεραμεῖ κοτεεῖ, καὶ τέκτονι τέκτων, vt ait Heſiodus, ed inhumanum eſt, & nullo ferendum pacto, ſi Grammatium inceſſat Grammaticus, ſi Rhetorem Rhetor: ſi Logicum ogicus: quia cenſemus inanem eſſe artium meliorum vſum, iſi cum litterarum ſucco mores inſtituantur, vitæque ratio ōformetur qui finis eſt, eruditionis omnis ac doctrinæ. Eloquētia malè ſine moribus diſcitur, ait Plinius Secundus, Æuo uperiore maiores noſtri viri ſani patienter audiuere rixas, uæ in Italia per aliquantum temporis ortæ ſunt inter Rooortellum, Maioragium, Nizolium, Sigonium, quarum conentionum veſtigia libris editis poſt auctorum mortem ſuerſunt. Et in hac noſtra vniuerſi ſchola diu non ſine rixis ac cauillis contenderunt eruditi viri Anton. Goueanus, & Ioachimus Perionius in P. Ramum: quos proximè ſecuti Adrian. Turnebus, & Iac. Carpentarius, diutius de re litteraria contenderunt, ſed quanto cum fructu, viderint qui ea de re iudicare ſobriè poſſunt.

FED. MORELLI CORONIS.

Aureum iſtud diſtichum Epigrammatographi Gr. mirum in modum congruit, & coniurat amice cum Hexaſtichi Alciati è fonte Gr. hauſti clauſula:

Ἐσθλὰ λέγειν αἰεὶ πάντας καλὸν· αἰσχρὰ δὲ λυγρόν,
Κἂν ὦσι τούτων ἄξιοι ὧν λέγομεν.
Omnes laudare eſt pulchrum, at traducere acerbum;
Vt ſit vita horum digna probro & ſcutica.

Eloquentia fortitudine præſtantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCVM læua tenet, rigidam fert dextera clauam,
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus, & ſenio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fiſſa facileis allicit aure viros?
An ne quòd Alciden linguæ, non robore Galli
Præſtantem populis iura dediſſe ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

HÆc ἀνδριαντογραφία. Herculis expreſſa eſt Luciani quadam præfatione, qua oſtendit Celtas, id eſt Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominaſſe, eumq; eloquentiæ ſapientiæq; Deum exſtimaſſe. apud quos ita effingebatur, vt ſenex, caluus & rugoſus, inculto capite & glabro, cuiuſmodi ſeniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextra clauã tenens, arcum ſiniſtra, pharetrã ex humero pendulam habens; confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahẽs catenulis ex auro & electro tenuiſſimis, linguæ ſuæ extremitate perforata inſertis, eámque non inuitam, ſed vltrò ſequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo reſtitantes, vt huic aſſentiri viderentur, ducentem ſe Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentiæ & fortitudine prȩſtantem, diſſipatos olim Gallos & efferatos, ad iuſtitiam, & mitiorem vitã viuæ viribus eloquentiæ reduxiſſe, cuius facti tam inſignis hiſtoriam mendax Græcia figmentis eſt perſecuta & ad armorum ſtupenda facinora poſtea conuertit atque ad ſuum Herculem Iouis ex Alcmena filium retulit: quod Herculi Gallo, diuinæ cuiuſdã naturæ viro, propter ſagacitatem, prudentiam ſingularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit. Putant nonnulli ex philologis nec leuibus ſanè coniecturis aſſerunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguæ Græcæ fuiſſe perſtudioſos. Ioan. Annius in Beroſum (niſi me nomen Beroſi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuiſſe: apud quos quàm domeſtica fuerit eloquentia pluribus contendit Budæus noſter 1. De aſſe, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De ſeru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipſum Lucianum ſua loquẽtem lingua: Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ Ἡρακλέους, καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλως Ἡρακλῆς ἐστί. καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους. δεσμὰ δέ εἰσιν οἱ σειραὶ λεπταὶ, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

Quid Hercules ille Gallicus.

Galli veteres ſapiẽtia Græcæ periti.

ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσιν, δ
νάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντε
ϑείδουσι, πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες. ἀλλ
φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες,
πειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχ
λῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντω
ἀτοπώτατον εἶναι μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ
χεν ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψει ταῖς σειραῖς τὰς τῶν δεσμῶ
ἀρχὰς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τ
ξον ἐχούσης τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνη
ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπται γε εἰς τοὺς ἀγομένου
μειδιῶν. ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν, καὶ θαυμά
ζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. Κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαι
δευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς Ἑλλάδα φωνὴν ἀ
φιείς, φιλόσοφος, οἶμαι. τὰ ἐπιχώρια ἐγώ σοι. ἔφη, ὦ ξένε
λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα. πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς
αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ, οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνε
ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλὰ ἡρακλεῖ αὐτὴν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ
πολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυ
μάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθα
τὴν ἀκμὴν, εἴγε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μ
τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται· τὸ δὲ γῆρας ἔχει τί λέξαι τῶ
νέων σοφώτερον. οὕτω γέτοι καὶ τοῦ Νέστορος ὑμῖν ἀποῤῥεῖ ἐκ τ
γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριό
εσσαν ἀφιᾶσιν, εὐανθῆ τινά. λείρια γὰρ καλεῖται, εἴγε μέμνημαι
τὰ ἄνθη. ὥστε ἐκ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴ
γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς. ὁ λόγος ἕλκει. μὴ δὲ τοῦτο θαυ
μάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ' ὕβρις εἰ
αὐτὸν, εἰ ταύτῃ τετρύπηται. μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τι
* al. ὑμῶν νῶν ἰαμβείων, παρ' * ἡμῖν μαθὼν, τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου
ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη. τὸ δ' ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡ-
ρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενό-
μενον, καὶ πειθοῖ καὶ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τάγε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι
εἰσὶν οἶμαι ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώ-
σκοντες, πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη, καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc eſt:
Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant. eius
autem Dei ſimulacrum monſtroſum & abſurdum repræ-
ſentant. Apud eos ſenex eſt, inculta glabráque canitie,
obrugata cute, & nigro admodum colore, vt marinos
nautas eſſe compertum habemus : atque eiuſmodi cùm ſit,
tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim eſt tergore

eonis, dextra clauam tenet, Pharetram humeris aptatam, ſiniſtra protenſum arcum prætendit, denique omni ex parte Hercules eſt. Verùm quod in imagine admirandum maxime mihi viſum eſt, ſenex ille Hercules confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahit, omnes auribus vinctos Vincula ſunt tenues quædam catenulæ auro electróve fabrefactæ, ſpirulis collaribus pulcherrimis ſimiles. At hi certè tam exilibus vinculis ducti, ne de fuga quidem cogitant, tametſi facilè poſſint: nec omninò reſtitant, aut pedibus in diuerſum renituntur quaſi reſupinantes, ſed hilares lætique ſuum ductorem laudant, ſponte feſtinantes omnes vt ſtudio præueniendi laxa etiam vincula relinquant, perinde ac triſtes futuri, ſi eiuſmodi vinculis eximantur. Quod autem abſurdiſſimum mihi viſum eſt, non pigebit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil eſſet, vnde catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua ferenda occupata, ſiniſtra verò arcu tenendo, ſummam Dei linguam pertecebratam eſſe voluit, ex eáque religatis catenis eos trahi fecit: ipſe nimirùm ad eos qui ducebantur, ſe conuertendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu conſiſtendo eſſem contemplatus, admirabundus, hæſitans & indignans, Gallus quiſpiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerum noſtrarum, vt qui linguam Græcam exactè doctus eſſet, Philoſophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica ſunt regione. Ego tibi, hoſpes, inquit, picturæ huius explicabo rationem. videris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli ſermonem & orationem, vt vos Græci, dicimus eſſe Mercurium, ſed Herculi eam tribuimus, non quòd hic Mercurio longè robuſtior fuerit. Quòd autem ſenex fingatur, non eſt quod mirere. Solet enim eloquentia in ſenectute demum ſuum omnem vigorem * oſtendere, ſi modò vera ſunt quæ Poëtæ veſtri dixerunt: Iuniorum mentes inſtabiles & volucres eſſe; ſenectutem autem doctius ſcire dicere, quàm iuuentus ipſa poſſit. Hinc certè ex Neſtoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum oratores floridam quandam vocem emittunt, id eſt, λειριόεσαν: nam liria, quantum commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus homines ad linguam vinctis trahit ſenex ille Hercules, id eſt ſermo, non eſt mirum, cùm ſcias linguæ auriúmque eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius

Gallus philoſophus linguæ Græcæ gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis nomen Senectus eloquentior.

* *al.* exercere.

Homines vincti auribus.

hoc dicitur: memini enim, ait, iambos, quoſdam comicos veſtris didiciſſe: loquacibus extrema in parte omnibus lingua eſt pertuſa. Cæterùm opinamur Herculem oratione omnia perfeciſſe, virum quidem ſapientem, qui perſuadendo facundia quamplurima ſubegerit: ſi quidem tela ipſius acutos certos, celeres, & animas ſauciantes ſermones interpretamur hinc enim pennata verba vos etiam dictitatis. Et hæc Lucian. Nolim equidem tranſilire quod Seruius 6. Æneid. annotat ad illud,

Herculis eloquentia.

Tartareum ille manu custodem in vincla petiuit.

Locus Seruij.

quo loco ait, Herculem à prudentioribus mēte magis quàm corpore fortem habitum, adeo vt duodecim eius labores ad aliquod excellens virtutum opus referendi eſſe videantur. Huc pertinet quod de Porphyrio eloquenti homine dixit Eunapius Sardianus libro De vita ſapientum, quo loco ſumit catenam Mercurii, pro facundi & diſerti hominis lingua, his planè verbis: ὁ Πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα ἐς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. Porphyrius, vt catena quædā Mercurialis ad homines tracta, produxit omnia clarè puréque variæ doctrinæ arcana. Superior ille locus quem adduximus ex Luciano de Hercule philoſopho Gallo, rerū Græcarum perito, non eſt alienus ab eo quod legitur apud auctores haudquaquam aſpernandos, nēpè Gallos fuiſſe φελέλληνας: hoc eſt, vt ego interpretor, Græcæ non modo linguæ, ſed & Doctrinæ peritos: idque primum ex C. Cæſare confirmant priuatim publicéque Græcis literis vſos olim Gallos & in caſtris Heluetiorum tabulas repertas Græcis elementis conſcriptas. Maſſilienſes quidem locutos Græcè Strabo geographus primi nominis teſtatur, quo tempore incorrupta eſſet miniméque confuſa Phocenſium colonia. Nec vero prætermittūnt Druidas illos veteres religionis Gallicæ antiſtites quos iiſdem diſciplinis fuiſſe imbutos atque ſophos Græciæ, memorant. Imò etiam coniecturis quibuſdam non inanibus aſſeuerāt diſciplinam Semnotheorum, Druidarum, Bardorum, Saronidarum vetuſtiſſimorum in Gallia doctrinæ omnis liberalis profeſſorum multis antè ſeculis apud Gallos floruiſſe, quàm Cadmus è Phænicia veniſſet in Græciam, quam ad rem probādam citant Ariſtotelem in magico qui ait philoſophiā à Celtarum Semnotheis duxiſſe initium, & Galliā fuiſſe magiſtram Græciæ, longum eſſet percenſere quam doctis & elo-

An galli veteres Græcæ linguæ periti.

quentiſſimis hominibus iam olim Gallia multiſque ſeculis abundarit: hoc vnum adiicio nullum numen maiore quondam religione cultum apud Gallos, quam Pitho fuerit quæ Suada ſiue Suadela eſt Romanis, illa vna non temerè dicta Ennio flexanima, id eſt, ψυχαγωγός. Colligimus etiam ex vetuſtioribus literarum Monumentis, priſcos Gallos doctrinæ & facundiæ gloria fuiſſe inſignes, eos inquam qui floruere temporibus priorum Galliæ principum, Samothis, Magi, Saronis, Bardi, Longonis, Celtis, Herculis, Galatis, Albonii, Lugdi, Belgii, ij enim memorantur inter eos qui legibus & moribus populum Gallicum excoluerunt. Et id quidem de Gallorum veterum cultu & diſciplina eo eſt ignotius, quo à paucioribus traditũ fuit, quia vel nihil aut parum admodum poſteris reliquerunt maiores illi Galli; aut quia ſuam doctrinam non ſcriptis, ſed per manus conſulto tradi voluerunt.

Arcum læua tenet, &c.) Idem omninò cultus eadémque figura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci, leonis exuuio, claua & aliis armis inſtructum faciunt.

Contegit & Nemees.) In inſula Nemea leonem occidit Hercules, cuius pellem aiunt vice thoracis induiſſe. eo autem indumento eum fuiſſe vſum, & talem fingi, vt homines, antiqui cultus admonerentur, ait Feſtus lib. 14. Sed hæc parerga. *Leo Nemæus ab Hercule occiſus.*

non conuenit illud &c.) Huius abſurdi & ἀπορήματος cauſſam ex Luciano repere.

tempora cano) caput canum. effecta ſenii.

Cedunt arma togæ, &c.) Hemiſtichium Ciceronianum, quo ſe Orator ipſe δημοτικόν, pacis ſemper fuiſſe ſtudioſum declarabat. Verſus hic,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,

a permultis obtrectatoribus reprehenſus eſt, quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex oratione contra Piſonem: Non vlla tibi, inquit, Piſo, nocuit inuidia, ſed verſus tui. Nimis magna pœna, te Conſule, conſtituta eſt, ſiue malo Poëtæ, ſiue libero. Scripſiſti enim verſus, *Cedant arma togæ.* Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excitauit. At hoc nuſquam opinor ſcriptũ fuiſſe in illo elogio, quod, te Conſule, in ſepulchro Reipubl. inciſum eſt, Velitis, iubeatis, vt, quòd M. Cicero verſum fecerit; ſed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Ariſtarchum, ſed Phalarim Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum verſum, ſed Poëtam armis proſequare: ſcire cupio, *Verſus Ciceronis à multis reprehenſus. Locus ex oratione in Piſonem.*

quid tandem iſto in verſu reprehendas, *Cedat arma togæ.* Tu dicis, inquit, togæ ſummum Imperatorem eſſe ceſſurum. Quid nunc te aſine, literas doceamus, non opus eſt verbis ſed fuſtibus. Non dixi hanc togam, qua ſum amictus: nec arma, ſcutum, & gladium vnius Imperatoris; ſed, quod pacis eſt inſigne & otij, toga contrà autem arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc intelligi volui, bellum ac tumultum paci atque otio conceſſurum. Quare ex familiari tuo, Græco illo Poëta: probabit genus ipſum, & agnoſcet, neque te nihil ſapere mirabitur. At in illo altero, inquit, hæres, *Concedat laurea * laudi.* Imò mehercule habeo tibi gratiā. Hærerem enim, niſi tu me expediſſes. Nam cùm tu timidus ac tremens, tuis ipſe furaciſſimis manibus detractā è cruentis faſcibus lauream ad portam Exquilinam abieciſti indicaſti, non modò ampliſſimæ, ſed etiam minimæ laudi laureā conceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc tamen intelligi, ſcelerate, vis, Pompeium inimicum mihi iſto verſu eſſe factum: vt, ſi verſus mihi nocuerit, ab eo quem is verſus offenderit, videatur mihi pernicies eſſe quæſita. Omitto, nihil iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum, quem quātum potuiſſem, multis ſæpè orationibus ſcriptiſque decoraſſem, hunc vno violare verſu. Sic Cicero. Hic autem γνώμη eſt, & ἐξήγησις τῆς προσωποποιίας, nimirùm quòd Hercules hic noſter (& Orator quiſque inſignis) non quidem viribus corporis, ſed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quamplurimis confirmat. Nam & Orpheū aiunt citharæ dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe, quod eſt referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

* *lingua.*

Appendix.

Hanc video armorum & litterarum ſicuti Reipub. adminiſtrandæ rationem eſſe crebrò vſurpatam apud auctores bonos. Tull. 1. de Offic. Non minorem vtilitatem adferunt qui reipub. præſunt, quàm qui bella gerunt: itaque eorum conſilia ſæpe aut ſuſcepta, aut decreta bella ſunt. Quare expetenda magis eſt decernendi ratio, quàm decertandi fortitudo. Temerè enim in acie verſari, & manu cum hoſte confligere immane quiddam eſt, & belluinum. Idem de aruſpicum reſponſis vocat arma iudiciorum atque legum. Et quidem nihil

que valet ad muniendam ciuitatem, & tuendum principum ominatum. Nec abs re laudati imperatores qui iuriſconſul-s quam ſatellitibus ſtipa reipub. proſpexerunt, vt Hadria-us Cæſar, qui Iulio Celſo, Saluio Iuliano, Priſco, atque Jeratio plurimum vſus eſt Antoninus Pius, qui Valentem, Martianum, Marcellum Iabolenũ coluit & Antoninus phi-oſophus, qui Sceuolæ conſuetudinem præcipuè amauit. témque Alexander Seuerus, qui frequenter apud ſe habuit abinum, Paullum atque Vlpianum, vt refert Lampridius, deò ſummus fuit imperator, quod Vlpiani conſilio rempub. dminiſtraret. Pertinet huc illud Horatii in arte:

Silueſtres homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis & prece blanda
Ducere quo vellet. Idem 1. Carm.
Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus & decoræ
——More paleſtræ.

In appendicibus Virgilianis,

Threicius quodam vates, fide creditur canora
Mouiſſe ſenſus acrium ferarum:
Atque amnes tenuiſſe vagos
Et ſurda cantu concitaſſe ſaxa;
Suauiſonoque modo teſtudinis arbores ſecutæ,
Vmbram feruntur præbuiſſe vati:
Sed placidis hominum dictis fera corda mitigauit,
Doctaque viros voce temperauit,
Iuſtitiam docuit, cœtu quoque congregauit vno,
Moréſque agreſtes expoliuit Orpheus.

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Æææ medicata in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiáque allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

Moly herba quid deſignet.

HOmerus Odyſſ. *x.* moly herbam à Mercurio Vlyſſi datam ait, tamquam amuletum præſentiſſimum aduerſus omnia veneficia. plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à ſedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viribus

bus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, ſed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio eſt apud Plin. lib. 25. cap. 4. Sic autem habet Homerus: Ody.

ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,
μῶλυ δὲ μὶν καλέουσι θεοὶ, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν.
ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id figmentum non raró intelligitur de virtute omníque eruditione, ad quam primus aditus arduus eſt ac ſudoris plenus, ſed ſuauiſſimus omnium fructus. χαλεπὰ γὰρ τὰ καλά, vt habet vetus adagium. Hic autem eloquentiam primò quidem abſtruſam & difficilẽ, deinde multo labore & diligentia partam, iucundiſſimos adferre fructus, hominéſque ſui candore allicere intelligitur.

Antidotum.] remedium, ex ἀντὶ καὶ δίδωμι. datur enim contra venenum.

Ææa Circes.] Virgil. 3. Æneid.

Infernique lacus, AEnææque inſula Circes.

Sed multi res eſt tanta labori opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc ſuauiſſimè & eloquentiſſimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, ſic & ciuitatum, tam exiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirũ maius eſt hoc quiddam quàm homines opinantur. &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia conſtet rerum pulcherrimarũ ſcientia; compoſitione apta verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarũ eruditione; ſubtilitate reſpondendi & laceſſendi; vrbanitate; hiſtoria; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatem eloquẽtiæ ipſemet aliis locis, ſed in ea maximè pro Cælio: An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis "præmiis eloquentiæ tam pauci ſint ſempérque fuerint qui in "hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates: "relinquenda ſtudia delectationis; ludus, iocus, conuiuium, "ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus: quæ res "in hoc genere homines à labore ſtudióque dicendi deterret. "

Antiquiſſimi quæque commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE ſenex cui forma eſt hiſtrica Proteu,
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præfero ſecli.
De quo quiſque ſuo ſomniat arbitrio.

Scriptores rhapſodi taxantur.

COnuertit Protei πολυμόρφου fabulam in ſcriptores quoſdam rhapſodos, & rerum antiquiſſimarum, quæque extra omnium memoriam poſitæ ſunt narrationem è variis & ſepè pugnantibus inter ſe petitam concinnantes: qui cùm

ſibi non conueniat, & pro arbitrio ſomnient de rebus à ſe re-motiſſimis, & ingenii humani captum excedentibus, pro ger-mana naturalíque rerum veritate tenebras quaſdam fabula-rum offundunt, & portentoſám hiſtoriæ formam è variis pe-titam, ſeu, vt dixeris veriùs, indigeſtam quandam miſtám-que, nulláque penè ſibi parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt, vt reuera Proteum quēdam in eiuſmodi ſcriptio-nibus effingere velle videantur. Quod antequàm doceam apertiùs, referam Arnobii verba ex libro I. contra gentes: Fal-ſitatis, ait, arguitis res noſtras: & nos veſtras arguimus falſi-tatis. Sed antiquiora, inquitis, noſtra ſunt, ac per hoc fidei & veritatis pleniſſima: quaſi verò errorum non antiquitas ple-niſſima ma: e ſit, & non ipſa pepererit res eas, quæ turpiſ-ſimas Dei notas ignominioſis cōcinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falſa & audiri, & credi? aut non ſimillimū veri eſt, fidem vicinis & finitimis, quàm ſpatiorum ineſſe longinquitate diſtantibus? Teſtibus enim hæc illa opinionibus aſſerūtur: & procliuius multò eſt, minus eſſe in recētibus fictionis, quàm in antiqua obſcurita-te ſubmotis, &c. Gentes enim pleræque & nationes ignaræ vetuſtatis, & veræ perpetuæque ſeriei temporum, fabuloſas quaſdam origines confinxerunt: vt Theſſali, qui ex lapidi-bus eorum ſuam repetebant: Arcades Luna ſe antiquiores exiſtimabant: Athenienſes *αὐτόχθονας* eſſe ſe cùm oſtende-rent, gloriabantur ſuum genus, Ionica gente, quæ originem habuit à Iapheth Noëi filio, vetuſtius, ideóque celebrius. Fuit is Proteus marinus Deus, vaticinii peritiſſimus, in quam-libet formam ſe mirabiliter tranſmutans: nam fiebat

——— aper, modò ſaxum, & cùm vellet, arbor;

inquit Horatius. Quin & Virgil. 4. Georg.

——— fiet ſubitò ſus horridus, atráq; tigris,
Squamoſusque draco, & fulua ceruice leæna,
Aut acrem flammæ ſonitum dabit; atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Talem deſcribit Empuſam Ariſtophan. in Ranis: *Ariſtophanes de Empuſa.*

καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα.
ποῖόν τι; δεινόν. παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
τοτὲ μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεύς, τοτὲ δ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τις. ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω.
ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνή 'στιν, ἀλλ' ἤδη κύων.

At qui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur ſtatim:
Nunc mula, nunc bos, fitque rurſum fœmina
Valde venuſta, vbi eſt? ad eam me confero,
Sed rurſus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Ægyptum fuiſſe ſoph ſtam, qui præſtigiis quibuſdam incautos falleret. Diodor. S culus, in 2. ait cōſuetudinem regibus AEgypti traditam, Gr cis cauſam huiuſmodi tranſmutationis præbuiſſe: nam reg bus Ægyptiis mos erat leonis, tauri, vel draconis priorē pa tem ferre in capite, principatus inſignia: quandoque verò a borem, aliquando ignem, nonnumquam redolentia ſup caput vnguenta, & aquas: hæc enim ſpectabant ad ornatun tum ſtuporem ac ſuperſtitionem quādam inſpicientibus i iiciebant. Alii ſunt qui hanc transformationem conuerta ad variarum diſciplinarum peritiam. Interpres Arati Prot φυσικῶς aërem eſſe dicit ideóque apud Homerum, in igne atque aquam conuerti At Platonici exponentes illud Orph de Proteo,

Heraclides pont. ——πόντου κληῖδας ἔχοντα: volunt Proteum eam eſſe men tem, à qua formæ defluant. Claues enim ponti generatione rerum eſſe volunt. Certè Ponticus Heracildes ſub Protei f bula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς ſignif cari ait: cuius verba huc referam, vel obiter. εἶθ᾽ ἡ πολυτρόπ πος εἰς ἅπαντα ἃ βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις, ποιητικ καὶ τεράστιοι μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμ πίους Ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσειεν. τὴν γὰρ προμήτορα τῶν ὅλο ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ᾽ ἧς τὸ πᾶν ἐρριζώθη, εἰς ὃ νῦν βλέπομε ἤδη κατάστημα. παλαιοὶ γὰρ ἦσάν ποτε χρόνοι, καθ᾽ οὓς ἀτύπωτ ἡ ὑπόλιμνον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥ κουσα μορφῆς. οὔτε γὰρ γῆ τὸ τῶν ὅλων ἑστία κέντρον ἐπεπήγει βε βαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτ πάντα δ᾽ ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγή, καὶ πλέον οὐδ ἦν ἢ κεχυμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ἡ δημιουργὸς ἁπα των καὶ κοσμοτόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τὸν βίῳ τύπον, τ κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸς γῆς, ἐχω ρίζετο δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης. τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζ καὶ γέννα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο. τούτων δὲ πρ μηθῶς κιρναμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τ ἄμορφον ὕλην. Πρωτέως δὲ θυγάτηρ Εἰδοθέα δικαίως εἴδους ἑκά στου γενομένη θέα, διὰ τοῦ τὸ μίαν τὸ πρὶν ὡς φύσις ὁ πρωτεύ

ς πολλὰς ἐμερίζετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμε-
ος,

ἤτοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ' ἠϋγένειος,
αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς
γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

ιὰ μὲν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. δρά-
ων δ' ἐστὶν ἡ γῆ. τὸ γὰρ αὐτόχθον αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν
λλο πλὴν τοῦτο σημαίνει, δένδρον γε μὴν ἅπαν αὐξανόμενον.
ὴ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μεταρσίαν ἀεὶ λαμβάνον, συμβολι-
ῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλεστέραν ὧν προηνί-
ατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανερωτέρου παρέστησεν εἰπὼν, Γίνετο δ'
γρὸν ὕδωρ. ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην πρωτέα κα-
εῖσθαι, τὴν δ' εἰδωλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, εἰδο-
έαν, ἐξ ἀμφοῖν δὲ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προσακτ-
ᾶ τῶν ὅλων χιθῶναι· πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα
ἐπλάσσεν, φάρον ὠνόμασεν ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρσαι, τὸ γεννῆσαι.
ἢ τὴν γῆν ἀφάρωτον, ὁ Καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφά-
ωτος οἷ γυνή. φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον
νόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ὃ μάλιστα ἐβούλετο
ημήνας. Pontici Heraclidis locum ex interpretatione Geſ-
eri apponam, ne ſtudioſos noſtra paraphraſi remoremur.
Narratur multiformis, in quaſcumque res voluiſſet, Protei ,,
mutatio : quæ omnia Poëticæ & monſtroſæ fabulæ viden ,,
ur, niſi quis diuina Homeri myſteria veluti ſacra, mente cæ- ,,
eſti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuerſi origi- ,,
em conſtituit, qua omnes mundi partes confirmatæ. illam ,,
quam nunc videmus, ſpeciem effecerunt. Erat enim olim ,,
mundus informis & cœnoſus, nondum diſcretis rerum notis ,,
integritatem ſuæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus ,,
centrum ſuum pro fundamento rerum omnium ſtabilierat, ,,
neque cæli perpetuus motus certa ſede voluebatur ; ſed ,,
omnia ſine ſolis vſu immota, triſtique ſilentio depreſſa lan- ,,
guebant : aliud extabat nihil quàm informis diffuſæ materiæ ,,
egnities, antequàm principium illud, à quo producta & cō- ,,
ſtituta ſunt omnia ſalubrem vitæ modum depromens, mun- ,,
dum mundo redderet, cælúmque à terra, & pelagus à conti- ,,
nente dinſtinguere: quo tempore primùm elementa quatuor ,,
ex quibus ceu radice ac generis principio nihil non gignitur, ,,
ordinem ſuum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur ,,
cum diuina prouidentia diſpoſita ſint, numen illud quod in- ,,
formem prius indiſcretámque materiam certis formis obſi- ,,

Eidothea ſi-lia Protei. gnauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, idqu meritò, vt quæ εἴδους ἑκάστου θέαν: hoc eſt ideæ ſeu formæ cú iuſuis inſpectionem exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vn prius natura fuerat, in multas deinde ſpecies à prouidenti formatus diuiditur.

> *Principiò eſt viſus ſpeciem ſubiiſſe leonis,*
> *Mox aper, inde draco fieri, fera pardalis inde.*
> *In latices etiam ſe vertat, & arbore formam*
> *Mutauit priſcam ramis ac frondibus alta.*

Leo quid, Draco quid, Arbor quid. Aqua. Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellui eſt, vt potè indigena & è terra natus: Arbor autẽ quæuis cùm augeatur, & à terra ſemper in ſublime natiuo motu feratur, ſymbolum aëris eſt. Aquam verò vt clatiùs ænigmatis vim demonſtraret, ſuo nomine manifeſtò vocat, inquiens,

> *In latices etiam ſe vertit.*

Proteus materia informis. Proinde conuenit informem materiam Proteũ appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quæ ſingulis formam effigiémque ſuam addidit, & vniuerſam molem ab vtriſque diſcretam in continuas ſibi & perficientes mundum partes diuiſam eſſe, Probabiliter verò & inſulam, in qua hæc facta ſunt, Pharum appellauit. Nam φέρσαι, generare ſignificat: & Callimachus ſterilẽ terrã, ἀφάρωτον dixit, ἀφάρωτος οἷον γυνὴ id eſt, ceu mulier ſterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerũ omnium, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductam, quid ſibi vellet inſinuans. Hæc Heracl. Ponticus.

Clement. Alexand. locus. Clemens Alexand. Pædagog. 3. cap 1. retulit Proteũ ad cupiditatem animi humani in varias ſeſe mutantem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus Epiſtola quadam ad Iambichum de ſapiente quodã, qui

Iamblichi locus. ſuam eruditionẽ tegeret, intelligi maluit, πρωτέα μὲν δὴ τὸν Αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, ἐκφήνας. ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν οὗτος σοφὸς πρωτεὺς, καὶ οἷος πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει. τῆς μὲν ἂν ἤδη φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι. διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ᾽ ἀπατεῶνος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτό. ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. id eſt. Aiunt Proteum illum Ægyptium ſe in varias formas commutaſſe, quaſi qui vereretur ne per impudentiam hominibus requirentibus ſapientem ſe eſſe demonſtraret. Si autẽ verũ eſt eum fuiſſe ſapientẽ, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus teſtatur) ſcientiæ quidem

nomine laudari mihi poteſt, ob ingeniũ verò minimè. Non
nim viri boni, & liberaliter inſtituti, ſed impoſtoris impro-
i partes agebat, cùm ita ſe fingeret occultando, ne homini-
us prodeſſe poſſet. Baſilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad
nconſtantiæ fugam conuertit. φευκτέον οὖν, inquit, τῷ σω-
φρονοῦντι τὸ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα πε-
ρισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου
ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν καὶ κινδυνεύ-
ειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων
παρακινεῖν. τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντα τί τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ
φήσομεν ἀπολείπειν, ὡς φυτὸν ἐγένετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βού-
λοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα σχήματα. Quorum verbo-
rum hic eſt ſenſus: Cauendum igitur ſapienti homini ne ad »
opinionem viuat, & ad ea quæ populo placent, ſed rectam »
rationem, vitæ ducem, referat. Si ergò ſe omnibus oppone- »
re, ſi malè audire, ſi periclitari opportuerit pro honeſto, nec »
vlla vnquam ratione abducatur à vera ſententia. Quod ni ita "
fecerit, quidni dicemus eum ſimilem eſſe ſophiſtæ illi Ægy- "
ptio, qui modò in arborem, modò inferam, aliquando in ig- "
nem & alium quempiam habitũ ſeſe transformabat? Sed iam "
ſatis, imò verò plus ſatis. Alii ad alia referunt, vt Iſacius Com-
mentariis in Lycophronem. Certè, vt id poſtremò, quæ anti-
qua ſunt, & extra hominum memoriam aut certè cõiecturam
poſita, quæ inquam παλαιά, non malè Proteum Palle-
næum referunt: de quo varii varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα re-
ferunt. Plerique vatem faciunt, alii Oratorem, vel Sophiſtam,
quidam ſaltatorem, alii marinum Deum: ſunt & qui eum re-
gem aut tyrannum fuiſſe velint. Sed haſce tam varias & pro-
digioſas opiniones recenſere nihil hîc aliud mihi videre-
tur, quàm Proteum quendam affingere. Si qui Proteum
denique ad πρώτην ὕλην reuocant, ſentiunt cum Heraclide.
ſi qui probabilem hiſtoriam, cum Diodoro libro 2. Quo
pertinet adagium: Pellenæa tunica: &, Proteo muta-
bilior.

Pallenæ ſenex.] Valer. Probus Proteum facit Ægyptium,
quem propter inſignem quandam crudelitatem Buſirim no-
minatum ait; etſi Virgil. Pallenium faciat. Pallene autem vrbs
eſt Thraciæ. Poëta ſic:

Proteus Buſiris.

Hic nunc Æmathiæ portus, patriamq; reuiſit, Palleum.

ad eam enim reuerſus fertur, ob ſcelera filiorum Telegoni &
Polygoni ab Hercule poſteà occiſorum.

forma hiſtrica.] varia & multiplex, qualis hiſtrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate, varium cultum aſſumunt.

Appendix.

Quàm fallax & dubia olim fuerit in rerum originibus indagandis gentilitas, vel Plutarchus auctor eſt libr. de placitis philoſophorum. ſed meliùs & purius Euſeb. Pamphili libris de euangelica præparatione, Theodoretus, de curandis Græcis affectionibus Iuſtin. martyr, Athenagoras, Tatianus, Firmicus Maternus, de errorib. Gentilium, & alii nonnulli. Quotus enim quiſque qui non videat, Herodotum & Diodorum Siculum (vt de aliis taceam) initio ſuorum librorum caliginoſa quædam fabulamenta nobis & offucias obiicere? T. Liuius, multò verecundior, cùm Romanæ vrbis, adeóque Romuli, Remique recenſet incunabula : alioqui fateri cogitur veterum ſcriptorum commenta, qui magnas auctoribus ſuas ciuitates cõmendarent. ſed hanc veniam tamen putat antiquitati dandam, & communiter receptæ opinioni. Nulla eſt hiſtoria paganica, quæ non aliquid in ſe fæcis habeat : & nulla penè certa rerum antiquarum primordia, niſi quæ in libris diuinis leguntur : imò multa nos fugiunt propter ignorationem linguæ primigeniæ, vel quia multa temporum longa ſerie ſint obruta. Nec mirum, cùm & in iis quæ noſtræ ætate, vel nonnũquam nobis videntibus accepta ſunt, plerique ſcriptores vel recitatores obliquè contorqueant, & ipſi ſibi mera ſomnia fingant.

HEXASTICHI ALCIATI PARAPHRASIS Græca, per FED. MORELLVM.

Επίγρ. κατὰ διαλογισμόν.

Παλληναῖε γέρον Πρωτεῦ μιμικῶς πολύμορφε.
Ὃς μέλη ἀνδρὸς νῦν, νῦν δὲ φέρεις ἀλόγου:
Συνεπεὶ τίπτε σὺ χαίρεις εἴδεσι παντοδαποῖσιν,
Ὡς σταθερὰν μορφὴν μηδεμίαν σοι ἔμεν;
Πολλὰ παλαιοτάτου αἰῶνος σήματα φαίνω,
ὧν ἔπ' ὀνειρώττει ἐν φρεσ' ἕκαστος ἑαῖς.

Inſignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

ENTILES *clypros ſunt qui in Iouis alite geſtant,*
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo ſigna ferunt:
ira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras.
Doctáque ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
ic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

Onfert inſignia Poëtarum cum aliis ſtemmatis & ſym- *Inſignia va-*
bolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν καὶ ἀντίθεσιν. Sunt *ria quid do-*
im qui Aquilam circũferant, ſunt qui Vulturem, aliis Dra- *tent.*
nem, & alia eiuſdem generis, quibus animorum diritas, im- *Inſignia Poe-*
anitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis Olor eſt candi- *tarum cygnus*

dus, Phœbo ſacer, quique Regi quondam nomen dedit; ani mi puritatẽ repræſentat qualis in Poëta ſacro debet eſſe, qu ſuos omnes labores ad Phœbum literarum Præſidẽ, & vt lo quuntur Græci, μουσαγέτην referre debet, vt cantus dulcedin poſteritatem ſibi diuinciat, nec minus in admirationẽ rapia ac cycni paulo ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipſe ſui.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente. Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικὴν, οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσιν γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες: hoc eſt, Vt apparet ad diuinandum videor vobis eſſe cycnis deterior: Ill quidem quando ſe breui morituros agnoſcunt, tum magi admodum, & quidem dulciùs modulantur quàm antea conſueuerint, & quòd ad Deum, cuius erant famuli, tunc ſint migraturi congratulantur. *Qui negent cycnum ante mortem canere.* Hîc non me mouet, quod Ælianus l. ποικιλ. ἱστορ. & Plin. cap. 23. lib. 10. negant cycnum canere: id enim diſcutere non eſt noſtri inſtituti, ſed certè obiter adnotabo Ægyptios, cùm muſicum ſenem ſignificarent, cycnum pinxiſſe: quòd, inquit Orus, ſeneſcens concentum edat ſuauiſſimum. *Cycnus quid ſignifices.* Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi candorem, & Apollinem deſignari ſcribit: quem lege: lib. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotem. lib. 2. De ſomniis, Cycno virum ait muſicum ſignificari atque adeò muſicam ipſam: occulta, is deregit, coloris ratione, &c.

Aquila in ſtemmatis. *Gentiles Clypeos ſunt qui in Iouis alite.*] Vt Pertinax, Antoninus Pius, Iuſtinianæa familia, Herculiani Iuniores, qui ſub magiſtro militum Præſentiali militabant, Herculiani ſeniores id eſt Illyricæ legio, & Iouiniani, alia legio: ex quibus hæc ſub Maximiano, illa ſub Diocletiano meruit, aliiſque multis.

Sunt quibus aut ſerpens.] de quo ſymbolo ſatis primo diximus Emblemate.

Leo in ſtemmate. *aut leo.*] In Antonini Mimo facies Leonis horride iubata conſpicitur, in morem hiſtricis concitatæ. Traianus verò fortitudinem ita voluit exprimi, vt claua Leonino capiti inſideret, quo etiam ſpectat imago fortitudinis in C. Publicii Mimo. Leo enim cernitur ſuffocatus claua à pedibus ſtrata, pharetra cum ſagittis ante poſita.

Nota eſt hiſtoria Lyſimachi, qui coniectus ab Alexandro

in clauſtrum ferocientis leonis, belluam quamquam maximè terrificam ſtrangulauit, quæ res admirationi fuit ipſi Alexandro, deditque anſam pictoribus id in clypeis & tabulis exprimendi. Prætermitto alia multa quæ paſſim leguntur apud auctores.

Diræ ſed hæc vatum fugiant.] Signa hæc ἄφωνα, ſymbola, notæ rerum, hieroglyphica debent hominum moribus, quibus tribuuntur, aut etiam rebus, quarum cauſa pinguntur, vel finguntur conuenire. Quæ enim mitia ſunt, & quieta non debent terrificis & truculentis ſpeciebus repræſentari. Et quidē rectè collegit Ælian. lib. 12. & 14. hiſt. variæ, nullum neque pictorem aut ſtatuarium auſum fuiſſe Muſas Iouis filias efformare falſis & alienis imaginibus: neque opificem fuiſſe repertum hactenus adeo rationis expertem, qui eas armatas expreſſerit. Nempe veteres illi ſcitè voluerunt oſtendere vitam eam quæ ſtudiis liberalibus impenditur facilem, pacatam & alienam & ab omni Martis ſtrepitu eſſe debere. Sic Poëtis, quorum omnis vita eſt in otio librario, rectè tribuitur olor pro ſymbolo. Sed hæc ſatis. *Symbola debent apta rebus eſſe.*

Ceras] De veterum imaginibus cereis hæc addi placet, quamquā ſupra memini me ea de re non nihil adnotaſſe, vſus imaginum nobilitatis inſigne fuit: quo honore donabantur olim qui aliquo geſto magiſtratu ſuā virtutem Reipub. probaſſent: quod quidem ius non ita tranſibat ad poſteros, vt eo ipſi poſſent vti; nec qui familiæ ſuæ imaginem inſeruerat, aliud efficiebat, quam vt in ſuo funere & ſuorum gentilium ſua imago efferretur: quemadmodum hodie apud nos conſuetudo inualuit inſignia militaria præferendi, pheretroque & ſepulchris affigendi, ſed eorum imprimis qui aut nobilitate donati aut ſplendore generis, aut munere aliquo inſignes extiterunt. Eiuſmodi autem veterum imagines cera, aut ære ſeu etiam ligno ſaxóve efformabantur. Prudentius in Symmachū lib. 1. ad eum morem alluſit. *Quamuis illuſtres meritis, & ſanguine clari Præmia virtutum titulis & honoribus aucti Ardua retulerint, faſtorumque arce potiti Annales proprio ſignarint nomine chartas; Atque inter veteres cera numerentur & ære.* Appian. lib. 2. bell. ciuil. vbi agit de funere Iulii Cæſaris, ait à Marco Antonio quaſi lymphato veſtem à pectore abſciſſam, eáque accinctam manuum dexteritate lectum ſub tentorio poſuiſſe. Et deinde ſic furente turba cum ad manus ſe accingeret, quemdam ex caſtris lecto imaginem eius extuliſſe *Vſus imaginum.*

cera fabricatam. hic mos de cereis imaginibus in pompa funebri latis, pridem exoleuit apud eos qui nomen Chriſtianæ religioni dederunt, ob aliquam non ferendam ſuperſtitionis & eidolomaniæ opinionem, inique eius locum ordinis ornamenta reſtituta.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitem Iouis clypeis, &c.

ceras) imagines cera expreſſas Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria, &c.

de maiorum imaginibus cereis memini me quædam ſcripſiſſe ad orationem Syllanam M. Tullii: itaque hîc nihil reperam.

Cycnus Phœbo ſacer.

Hic Phœbo ſacer.) Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τέ εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι, καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona adeóque, cantant alacrius, geſtiuntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιθες dicũtur Theocrito: vt & Latini Poëtæ cycnos pro poëtis accipere non raro ſolent, vt in eclogis Virgil.

Cantantes ſublime ferent ad ſidera cygni.

qua ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius, quo ſenſu luſciniam Muſarum, ἀηδόνα μουσῶν, Palamedem Euripides dixit. ſed hæc obiter. Non verebor Octauii Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè acceſſit, lepidos ea de re verſus apponere, è lib. De Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cæleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos,
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras inijcit atra manus.
Tu famam vates candorem refer volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia tranſpadana, Muſicæ laude clarus: qui cùm deceſſiſſet, ab Apolline in ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. Aliam cauſſam 2. Metamorp. Ouid. adfert. Cycnumq; alterum Neptuni filium, in auem ſui nominis mutatum facit, eius operis 12.

Cycni regis hiſtoria.

Muſicam Dijs curæ eſſe.

EMBLEMA CLXXXIII.

LOCRENSIS *poſuit tibi Delphice Phœbe cicadam*
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Sparthyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.
Trita fides rauca cœpit cùm ſtridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos.
Tum citharæ argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæque allecta, ſoni ad legem deſcendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret apem.

Ergo tuæ vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicada,
Pro cithara hic fidicen æneus ipſa ſedet.

Fons Emblematis. ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam. ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένοις τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου. τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id eſt, Oſtenditur apud Locros Eunomi citharœdi ſtatua, quæ inſidentem *Statua Eunomea.* citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Ariſtone Rhegino veniſſe in contentionem, vter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Delphorum ciues rogaſſe, vt ſibi adeſſent: maiores enim ſuos ipſi Deo Apollini conſecratos, & à Delphis Rhegium miſſam coloniam notat. Eunomum autem dixiſſe illis numquam de muſica ab eorum primordio certamina fuiſſe, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu ſuauiſſimæ, omninò ſonum non haberent. Nihilominus Ariſtonem ſpe victoriæ ad laudem aſſequendam ſtrenuum: Eunomum tamen victorem declaratum, ſtatuam quã diximus, in patria collocaſſe Cùm enim inter certandũ chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans adfuit, quæ ſupplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot verſibus ab Alciato coërcitum, legere eſt in ſectione quarta Græcorum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδούς, quod huc aſcribam.

Typus Emblematis.

Εὔνομον, ὦ Πολλον, σὺ οἶσθα με πῶς ποτ' ἐνίκων
  σπάρτην ὁ Λοκρὸς ἐγώ; πυθομένοις δ' ἐρέω.
Αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον, ἐν δὲ μεσεῦσα
  ᾠδᾷ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπηκρέμασεν.
καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὁπανίκα καιρὸς ἀπῄτει,
  εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τοὐτρεκὲς οὐκ ἔμμεν.
καί τις ἀπ' αὐτομάτω κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀναστὰς

τέττιξ ἐπλήρου τὠπιλειπὲς ἁρμονίης.
νεῦρα γὰρ ἐξεπίνασσον. ὁ δ' ἑβδομάτας δὲ μελοίμαν
χορδᾶς, καὶ τούτω γῆρυν ἐπιχεόμεθα.
ἄρος γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς οὔρεσιν ᾠδὸς
τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο·
καὶ μὲν ὅκα φθέγγοιτο, σὺν ἀψύχοις τόκα νευραῖς,
τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπιπτε θρόῳ,
τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς
χάλκεος, ἁμετέρας ἕζεθ' ὑπὲρ κιθάρας.

eminit huius hiſtoriæ Clemens Alexandrinus initio ſtatim rationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis ξήγησιν continet ἐπιγραφή, nimirum Muſicam Diis eſſe cu- *Muſica magna vis.* æ: quod & ſignificat Homerus Iliad. 1. cùm induxit Deos ci- hara vtentes poſt contentionem de Achille quod & certè nō nodo paganorum ſcripta teſtantur, ſed maximè libri ſacri ontinent, quanta fuerit lege diuina Muſicæ commendatio, t 1. Reg. 16. & apud regium Pſaltem variis in locis. Conſu- e & D. Auguſt. De ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripſit Plutarch. legans de Muſica cōmentarium, cuius vires attingit poſte- iore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda ira- undia. Athen. item 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Sed & Muſicæ ulchra laudatio eſt apud Caſſiod. lib. Variar. 2. epiſt. 40. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. A- hantia cicada, &c. Chordæ vice: & Ad fractam canere, in Chi- ad. Eraſm. Sed ſi quis plura volet, ad illuſtrationē huius Em- lem, conduxerit fortaſſe legere Plutarchi tractatum de ani- næ procreatione, ad finem. Sed vide num huc conciliare poſ- s Strabonis illud ex lib. 10. εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀν- *Locus Strabonis additus ex coniectura* θρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεούς, ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν δὲ δαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: Rectè quidem dictum eſt mortales tum maximè Deos imitari, quando be- nefici ſunt: rectiùs verò quis dixerit, cùm beati fuerint, quod ipſum eſt gaudere, feſtos dies agere, & philoſophari, & mu- ſicam attingere. Sed nimis fortaſſe verboſe hactenus. Nos ne otioſi omninò in hac explicatione ſimus, quatuor potiſſi- mùm ex hac hiſtoria certè nobili colligimus.

1. Primùm quidem apud veteres Muſicam in magna laude habitam fuiſſe, & eius vſum in magnis quibuſque conuenti- bus, conuiuiis, ſacrificiis proſecutum.

2. Deinde veteres illos, quanquam vera Dei cognitio destitutos, putaſſe tamen quædã eſſe numina, quorum ope in rebus aduerſis ſe ſperabant impetraturos: vtque hominu multæ variæque conditiones eſſent, ſic peculiares eſſe Deo credidiſſe.

3. Tertio, iis qui temerereraria quadam proteruia contend rent, & ſuis æqualibus debitam omnem laudem eripere co narentur, ſæpenumero male cedere: iis verò qui modeſtè c ſe ſentiunt, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò vt præt omnium ſpem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & poſtremò, prodigia quædam & quaſi arcano rum ſuorum receſſus, Deum in rebus peuè omnino deſpera tis oſtendere: vnde memoria ſempiterna tranſmeet ad poſte ros.

Delphice Phœbe.) à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Del phicus dictus eſt, in qua nimirùm oraculum fuit toto orb celeberrimum.

Phœbus Delphicus:

plectro.) inſtrumento, quo fides plectuntur & percutiunt Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

in hoſtem Spartyn.) in aduerſum Spartanum, id eſt, Ari ſtonem, Spartyn. Græcus accuſatiuus. Græcum epigramma vt habẽt vulgati codices, ſecutus Alciatus, in errorem potui impingere. Quod eò dico, quia vox, σπάρτην, videri ſuſpecta non temerè poteſt. ſic legendum cenſuit Nicolas Gulonius literarũ Græcarũ profeſſor Regius: πατρίδ' ὁ λοκρὸς ἐγώ. &c. pro eo quod diceremus, κατὰ τὴν πατρίδα ὁ λοκρός. ſic enim recta erit carminis ſententia. Eunomus enim Locrenſis erat, non Spartanus: niſi fortè putet aliquis σπάρτην, eſſe agnomen quoddam vel cognomen, quod neſcio an probare debeam.

Trita fides.) rupta.

ſtridere.) diſſonare.

bombo.) ſono.

argutans ſuauis ales.) cicada ſuauiter canens.

deſcendit ad legem ſoni.) aptauit ſeſe ad inſtrumenti muſici concentum.

ab altis ſaltibus.] à ſyluis, & relictis nemoribus, in quibus potiſſimùm frequentia eſt cicadarum.

ò ſancte.] Phœbe.

tuæ cicadæ.] tibi ſacræ, quo de ſuprà.

Pro cithara hic fidicen.]Ne tanti miraculi memoria temporis

vetuſtate

enuſtate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea in-dente conſecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, ræci epigrammatis particulam poſtremam ita corrigit Gu-nius meus, *τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἔχω χάριν*. quæ lectio, vt cilior, mihi probatur.

Appendix.

Nonius Exodio: quando ad ludos venit, alii cùm tacerent, otum diem argutatur quaſi cicada Sed multò plura ſunt re-onditioris ſenſus in hoc Emblemate, ſi ſingula diligentiùs ppendi liceat.

1. Æmulationem rerum honeſtarum incendere vires inge-ii ad gloriam aucupandam.

2. Inter pares æmulationem inflammari, cùm nemo ſit qui genio velit cedere: & nonnumquam inter eos qui patria iſpares vehementius excitari ſtudium.

3. Deum ex improuiſo nonnunquam apparere, vel in re-us planè deſperatis.

4. Garrulam & ſtridulam cicadam garrulo fidicini opem liſſe inſperatam, & iuuiſſe fiduciam.

5. Pro impetrata ope Deo grates habitas, vt in caſu ſanè ifficili. Nos id opportunè flectimus in diſcordes ac funeſtas rocerum noſtrorum rixas ſpecie religionis excitatas, nam oſt occiſionem Principis, non cicadæ è ſolo natæ, ſed vna-imis nobilium cœtus harmoniam ſupplent impeditam, & terturbatam, fidémque concordem dedit, qua ſaluti Gal-arum, & imperio nutanti ſuccurreretur.

Deus nobis hæc otia fecit:
Namque erit is nobis ſemper Deus.

GGg

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu,
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis,
Abiectis data pax, dextráque iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notáſque magiſtris
Tradidit, ijs ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

EPimythion eſt elegantiſſimum, quo literatorum æmulationem, quæ ſæpenumero rixarum plena eſſe ſolet, pernultas vnà ſecum aduehere difficultates, & contentionum ricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingenioſum it, haud ego quidem poſſum vel paucis verbis ſoluere, vel no, quod aiunt, faſce complecti. Quia enim multa ſimul ccurrũt, auſpicandum eſſe video à Cadmi fabula. Is Agenois Phœnicũ regis filius, à patre miſſus in remotas terras Euopam ſororem quæſiturus, iuſſuſque Phœniciam non redie priùs, quàm illam vnà ſecum reduceret, Apollinis oracuun dicitur adiſſe, vt quid ſibi eſſet agendum, certò noſſet: úmque reſponſum habuiſſe, vt indomitæ bouis ductum ſeuutus, ibi tandẽ ſiſteret, ſedémque figeret, quo loco illa proumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam duxit vxorẽ. Dracoem Caſtalij fontis cuſtodem Marti ſacrum interfecit, cuius entibus (ſuaſu Palladis) humo, vt ſata quædam mandatis arnatorum militum legiones prodiere, quæ ſe mutuò cõfeceunt: demptis quinque reliquis, qui Palladis cõſilio fœdus & acem inierunt: quibus ita tandem conciliatis, & quaſi aliquo erto fœdere ſociatis, auxilium Cadmo tulerunt in Thebis nſtaurandis. Ex quo factum, vt poſt aliquantum temporis n numeroſum populũ excreuerint, totámque Græciam ſuo enere & præclarè geſtis complerint. Sed de fabula plus ſas. Hiſtoriam fuſius 3. Transformationum Ouid. eſt perſeutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ ſunt per totam ræciam primùm ſparſæ, quas ille ingenioſus & induſtrius dmodum artifex Græcis ipſis primus tradidit. Quod omniò vel de ſermone literarum monumentis comprehenſo, el de contentionibus hominum literatorũ eſt accipiendum.)raconem primùm παρὰ τὸ δέρκειν, id eſt, acutiſſimè viere, nominatum aliàs admonuimus: quo ſapientiam intelgimus, & diſciplinarum circulum literarum cõtentum moumentis. Nemo enim eſt qui neſciat liberalem omnem octrinam ſermone vt plurimùm & ſcriptis quacunque linua communicari. At ea liberalis cognitio ſermone communicatur & ſcriptis. Sermonem quidem à ſerendis verbis eſſe ictum Grammatici nos admonent, qui ſermo qua parte iteris continetur, ſedecim primùm characterum notis contabat: tot enim Draconis eſſe dentes aſſeuerant: qui naturæ arcana inueſtigarunt: & ii quidem characteres non modò

Cadmi hiſtoria.

al. Hermionem.

Sati dentes quid.

Draco vnde dictus, & quid ſignificet.

Sermo vnde dicatur.

parum inter ſe conſentiunt, ſed & ſeipſos mutuò quaſi tol-lunt: id eſt coaleſcere, aut ſignificare quicquam non poſſun- niſi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio re-deunt in gratiam, id eſt, articulatam orationem faciunt. Ar-matorum haſtas & gladios poſſumus transferre ad accentu vel ſpirituum ſedes ſiue notas: quæ non niſi Palladis, id eſt intelligentiæ beneficio, benè inter ſe componi & concilia-queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, ſtu-dioſorum quorundam factiones oſtendunt, qui liuore quo-dam, & æmulatione grauiore moti, ſibi mutuam inferunt in-ternecionem, dum ſcriptis vltro citróque editis, vel etiã ver-borum concertationibus, id eſt, λογομαχίαις rixantur, ſuorũ ϲυνδρόμων & eorum qui verſantur in eodem circo laboribu detrahunt, eorúmque doctrinã importuniùs vellicant. Vid- plus quàm ſatis eſt eius rei exempla noſtra ætas, quæ vt po-litiorem concinnioremque non modò atrium, ſed totiu philologiæ tradẽdæ viam ac rationem ſummo Dei benefici reſtitutam habuit: ſic certè plura, & quidem nocentiora e monſtra parturiit, ſic vt verò verius dictum ſit, Vbi mel, il fel: &, Vbi vber, ibi tuber ſuccreſcere. Porrò numerus perex-guus à Minerua ſapientiæ Præſide in gratiam redire iuſſus, qui tandem in infinitum numerum excreuerit, ſtudioſorun conditionem notat, qui cùm ſe mutuò iuuat, vberrimun doctrinæ prouentum referunt: ſed quàm pauci ſint qui anin candore & ingenuè id faciant, non eſt meum hoc loco dic-re. Hanc fabulam ingenioſè & lepidè traducit Anulus i typographos Lugdunenſes, refértque dentes ſerpẽtis ad ſede-cim literas, quæ tot primùm fuerint Cadmi tempore: ex qui-bus conſonas ſeſe interficere ait, quòd nihil virium habeât ſingulæ ſpectentur: quinque vocales, quæ per ſe vocem fa-ciunt, quæque aliis ſoni vim communicant, referre quinqu milites, qui mutuò in pacem conſpirarunt. poſtremò typo-graphum elementorum typos, quaſi Cadmum ſerpentis den-tes diſſeminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanita-tem perueniant. Carmen Anuli hoc eſt:

Haſta gladÿ quid. *Inuidia literatorum.* *Bartholomeus Annus.*

Cui iaculum, iaculoque animus præſtantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præſtans facundia, & armis,
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humanæ circulus eſt Sophia.

Quarum quinque (alijs ſe collidentibus vltro)
Plena vocales integritate manent.
Ac terreſtribus has animis inſeuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes ſparſiſſe draconis,
Exque ſatis natos dentibus eſſe viros:
Qui ſe occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Poſt reliquos cæſos, quinque ſuperſtitibus.
Ex quibus eſt hominum poſt multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum, litteras qui ſpargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, ſtemma leonis habet,
Quique libris homines ſapientes perficit: an non
Iure pari poßit dicere chalcographus?
Semino ſerpentis dentes in pelle leonis,
Hoc eſt Lugduni, qui Leo Gallicus eſt.

Vipereos dentes, &c.) Totam hanc narrationem Ouid. retulit . Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 15. Vipeeos autem dentes dixit, pro ſerpentinis, συνεκδοχικῶς, ſpeies pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Alluſit Plutarch. ad fabulam Cadmi, qui dicitur ſerpentis dentes proſeminaſſe, initio diſputationis, Cur oracula dare Pythia deſierit. Sed fortaſſe conduxerit ſtudioſos euoluere Sympoſiacon 9. eiuſdem, quæſt. 3. & 4. quo loco quæritur A, litterarum prima ſit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio. Chryſoſt. orat. 23. quem conſule, ſi vacat.

credidit aruis.) mandauit ſolo.

Aonio ſolo.) in Græcia. Aonia dicta Græcia, ab Aone Neptuni filio rege Bœotiæ.

monitu Tritonidos.) ſuaſu Palladis. Ouidius:

Et ſua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam ſumpſerunt Poëtæ, quod Cadmus literas Græcas à Phœnicia acceptas in Græciã detulerit, vti iam à nobis dictum eſt.

Mythologia de ſeminatis à Cadmo dentibus.

Quamquam ſatis multa de ſeminatis à Cadmo dẽtibus adduxerim, vt nihil ſit quod ſtudioſos remorari poſſe videatur, quia tamen iam ab inſtituta hac cõmentatione mihi propoſuerim nullam illuſtrandi Alciati materiam prætermittere, adiicio hîc quod apud Iſacium legi, ad hunc fermè ſenſum: Cadmus cum draconem Martis interfeciſſet, aquam ad filiam portantes, euulſos illius dentes ſeminauit: ex quibus pro-

creati ſunt armati viri: & à quibus aiunt Thebanos ſuum genus duxiſſe: quæ tamen fabuloſa eſſe conſtat. Palæphatu Stoicus (frigidè quidem ſed tamen allegoricè) tradit Cadmum è Phœnicia venientem, dentes elephantum habuiſſe quibus humo mandatis, ſuppetias illi aduerſus fratrem tulerunt. Sed Androtion hiſtoricus ſcribit Cadmum cum quibuſdam Palantibus veniſſe Thebas: exiſtimat tamen idem Iſacius, draconem illum prædonem fuiſſe, vel præfectum quendam, inſidiatúmque ſacra facienti Cadmo, & aliquot ex ſui ſociis ſuſtuliſſe. Deindè Cadmum inſtructis militum ordinibus eundem draconem, & draconis ſocios interfeciſſe, quo dentes nominat, eo quod mordaces eſſent, ex iis autem multos fudit, alios ſibi affinitate iunxit. hæc ille. Cornel. Tacitus vti alio loco admonuimus lib. XI. Annalium meminit Cadmi vt litterarum inuentoris apud Græcos.

FED. MORELLI CORONIS.

Vniuerſam Cadmi μυθολογίαν Nonnus Panopolit. in Dionyſiciacis luculenter admodum Heroico carm. proſequutus eſt, ac de Draconis quidem dentibus ſatis libr. IV. Ιοβόλων ἔσπειρε πολυςίχον ὄγμον ὀδόντων, &c. de Harmoniæ coniugio lib. XIII. de literarum inuento lib. XL. ſub fin. Κάδμος ἐυγλώσσοιο διδάσκεται ὄργια φωνῆς:

Cadmus ſacra docet doctæ myſteria lingua, &c.

Dicta ſeptem ſapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

HÆC habeat, ſeptem ſapientum effingere dicta,
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus eſt, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, ſiue libella docet.
Noſcere ſe Chilon Spartanus *quemque iubebat:*
Hoc ſpeculum in manibus, Vtraque ſumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius*, iræ:*
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.

Reſpexiſſe Solon finem iubet. vltimus agris
Terminus haud magno ceſſerit ipſe Ioui.
Heu quàm vera Bias, Eſt copia magna malorum:
Maſimoni inſideat effice Sardus equus.
Ne præs eſto, Thales dixit: ſic illita viſco
In laqueos ſocians Parra, Meropſque trahit.

Septem Græciæ ſapientes qui.

SEptem ſapiẽtum tanta fuit apud priſcos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & ſententiarum quarũdam paucis verbis comprehenſarum pondus & grauitatem, ſoli omnium σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem inſtituto & moribus ab aliis differebant, & ſeriis quibuſdam ſententiis & apophthegmatis aliorum mores informabant. D. Auguſtinus De ciuitate 8. & 18. eos ait claruiſſe poſt Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabilia quædam hominibus præſtitiſse, nullúmque monumentum, quod ad literas attinet, poſteris reliquiſse, niſi quòd Solon quaſdã leges Athenienſibus dederit, Thales verò Phyſicus ſuorũ dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioſéque ſermonibus illuſtrarũt. In Græcorũ Epigrammatôn collectaneis octoſtichon extat de ſeptem horum ſententiis inſignioribus, & de cuiuſque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatẽ aſcribere non grauabor. Adde quòd eædem ipſæ ſint, quas Alciatus illuſtrat ſymbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inſeruiat:

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ᾽ ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
μέτρον μὲν, Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
Χίλων δ᾽ ἐν κοίλῃ Λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ Κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, Περίανδρος.
Πιττακὸς, οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ Μιτυλήνης.
τέρμα δ᾽ ὁρᾶν βιότοιο, Σόλων ἱεραῖς ἐν Ἀθήναις.
τοὺς πλέονας κακίους δὲ Βίας ἀπέφηνε Πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δὲ Θαλῆς Μιλήσιος ηὔδα.

Nomina, dicta, vrbes ſeptem canimus ſapientum.
Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognoſce ipſum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quique Corinthius eſt, iram rege, ait Periander:
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vitæ, inquit, reſpice finem:
Non ſpondere, Thales Mileſius vtile cenſet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

apud Auſonium pleniùs eadem appophthegmata Græcè & Latinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientum videre eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus) Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euagora, in Ægypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum inſidias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt. lib. 1. Huius inſigne dictum fuit ἄριϛον μέτρον, Optima menſura: vel, Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignandum, trutina ſiue lanx adhibetur: eâ enim quæque ponderantur. Idem habet Heſiod. 1. ἔργων. *Cleobulus.*

Chilon.) Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauciloquus, in ſermone conciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconiſmus. Elogio proditum eſt ſeptem aliorum fuiſſe ſapientiſſimum. Eius inſigne apophthegma γνῶθι σαυτὸν, quod per ſpeculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. li 7. cap. 32. & Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sententiam hanc tribuit Æſopo. Plutarch. ad finem Sympoſii ſeptem ſapientum. Sed quid ſpeculum cum ſui cognitione? Inuenta ſunt ſpecula, inquit Seneca 1. quæſtionum naturalium, cap. 17. vt homo ſe ipſe noſceret. Multa ex hoc conſecuta: primò ſui notitia, deinde & ad quædam conſilium. formoſus, vt vitaret infamiam: deformis, vt ſciret redimendum eſſe virtutibus quicquid corpori deeſſet iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus eſſe diſcendi, & fortia audendi: ſenex, vt in decora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. Ad hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos videndi. Hæc ille. *Chilon.*

Periander.) Hunc aiunt tyrannum fuiſſe immodica quadam iracundia, quique ciuitate auro ſpoliarit, & inceſtus non nominandos perpetrarit: vnde pleriq; negant hunc fuiſſe vnum è ſeptem ſapientibus, ſed alterum quendam nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictum celebre, *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quoſdam ſcriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem pergat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20. cap. 4. & lib. 26. cap. 9. *Periander.*

Pittacus.) Hiradio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iuſtiſſimus & fortiſſimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν. & γνῶθι καιρὸν: quorum altero mediocritatem, altero tempus eſſe cognoſcendum, id eſt, temporis habendam *Pittacus.*

eſſe rationem admonebat. Symbolum autem prioris eſt gith nigerrimum ſemen optimumque, excitatiſſimi odoris, qu minimo ſumpto in cibis dat ſaporis gratiam: largius auten venenum exhibet. Plerique ſuſpicantur eſſe minutulum pi per, quod poyuretum noſtri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib. 20. cap. 17. Melanthion & Mela permon nominat, de cuius ibidem viribus ſatis, & lib. 19 cap. 8.

Solon. *Solon*) In Salamine inſula natus, quæ iuris erat Athenien ſium, parētibus nobiliſſimis ortus, leges Draconis ſanguine non atramento ſcriptas mitigauit, aliis promulgatis cert mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beati dicendum, ſed expectandum vitæ finem dicebat. quod Ouidius 3. Transformat. retulit his verbis:

——ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini, dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremáque funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem ſuprà iam ſatis expreſſimus.

Bias. *Bias*) Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius inſigne dictum à plurimis celebratum: *Omnia mea mecum porto*: & illud vetus *οἱ πλεῖονες κακοί*, quo taxabat vitiorum inter homines omn parte ſcatentium multitudinem: quod figuratur per Sardum hominem muſimoni inſidentem. Muſimones, aſini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius.

Sardi. *Muſimones.*

Pretium emit qui vendit equum muſimonem.

Sardi autem deprauati & nefarii ſunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia ſub duobus hiſce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8. cap. 49. De biante Laër. Valer. Mar. lib. 7. & Gell. lib. 5.

Thales. *Thales*.) nobiliſſima ortus familia Mileti, Geometriæ & Aſtrologiæ peritiſſimus. Inter eiuſdem graues ſententias eſt ea, qua monebat ſponſionem non eſſe faciendam, *ἐγγύα πάρα δ' ἄτη*. qui enim ſe vadem ſtatuit, ſibi ſeruitutem, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus, 6. Stromatum, Sponſionem eſſe noxæ filiam dixit (ex Thalete) ſponſionis verò mulctam: id eſt, *ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία*. Symbolum eſt parra vel merops, quæ pedibus aut viſco captæ conſocias attrahunt. Tales enim ſunt debitores, qui vt ſeſe explicent irretitos, alios quos poſſunt fideiuſſores aucupantur. Parra quidem auis inauſpicata, quæ galerita vel alauda di-

tur. Plinius 11. cap. 37. Merops, quod apes comedat, apia-
ra, idem lib. 10.

Appendix.

Muſimoni inſideat Sardus eques.) Gloſſularii ciuilis ſapientiæ elebrant neſcio quæ brocardica, vt hoc: Bonus præſumitur ui eſt bonæ nationis: malus, qui malæ. Et illud,

Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri.

d l. quod ſi nolit, 31. § qui mancipia, D. de ædil. edict. Et Ioratius puellam commendans, à genere, ait,

Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe delectam, neque ſic fidelem
Sic lucro aduerſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD *monſtrum id? ſphinx eſt. Cur candida virginis ora,*
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſſa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quod Delphica littera poßit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namque vir ipſe bipéſque & quadrupes idem eſt,
Primáque prudentis laurea, noſſe virum.

Vt minus prouectis aliquantiſper conſulam, paulò altiùs repetam carminis huius argumentum ex ſententia Diodori Siculi Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt. Agenoris ex Labdaco nepos & Iocaſtæ filius: quem pater cùm ex oraculo futurum cognouiſſet, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recens natũ paſtori dedit interficiendum. Ille ſuſpenſum traiecta reſti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus paſtor regius, tum fortè miſericordia motus, ad Regem ſuum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedũ Oedipum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuiſſet iam corpore robuſtus & animo forti, ſui generis ignarus Apollinis oraculum de patre conſuluit: à quo reſponſum habuit ſe parricidam futurum, & ſuæ matris maritum. Itaq; Corinthum repetere noluit, viamque ingreſſus qua Thebas proficiſceretur, obuium parentem (à quo, quòd non ceſſiſſet, ſceptro fuerat percuſſus) interfecit. Regio Thebana tũc temporis infeſtata erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monſtrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma ſolebat proponere, eoſque qui id neſcirent diſſoluere, de ſaxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuiſſe traditur ænigma: *Quod animal eſſet & quadrupes, & bipes, & tripes.* quod Auſonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus eſt his verbis;

Quin bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia ſolus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob cauſſam editum per vniuerſam Græciam promulgari iuſſit, eſtque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma diſſolueret, ſuam illi ſororem daret vxorem: qua fama excitatus Oedipus, ad montem Spinthium profectus, ænigma ſoluit, déque humanæ vitæ partibus interpretatus eſt. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: ſenex autem tripes, quòd ſæpius vtendum baculo ſit ea ætate, quæ aliquid vietũ habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia ſe ex edito monte præcipitem dedit? Hanc fabulam variis modis à ſcriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Heſiod. in Theogonia: ſuntque qui aſſerant Sphingem eſſe ex genere ſimiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalib. & Solinus cap. 30. Polyhiſt. ſimias

Oedipi vita & fatum.

eſſe volunt. Alia Plin. ſcribit lib. 8. cap. 21. & 11. cap. 72. & 35. c. 11. ex quibus locis petendam eſſe veram Sphingis deſcriptionem plerique cenſent. Sabellic. principio Ennead. libro credit Sphingem pernicioſum quendam hominem fuiſſe qui ſua calliditate multos peremerit. Sed hæc miſſa faciamus, & ad mythologicam tractationem veniamus.

Sphingis deſcriptio.

Sphinx triformis (vtpotè quæ puellari forma ſit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editiſſimo huius vitæ monte, & quaſi theatro locatum, infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimere non alia de cauſſa, niſi quòd ſeſe non agnoſcant, id eſt, ſe homines eſſe ignorent.

Virginis facies in Sphinge.

Triplex autem mõſtri forma refertur ad tres primarias cauſſas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies voluptatem repræſentat, fœdámque libidinem, quæ hominem ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in belluinam ferè naturã cõmmutet, quo fit vt ab omni vera diſciplina rectáque inſtitutione penitùs abhorreat.

Pluma Sphingis.

Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quaſi obſidetur leuitatem & inconſtantiam animi ſatis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatum, vel naturæ vel conſuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui eſt, quod firmum aut cõſtans eſſe vel videri poſſit?

Leonini pedes.

Ceterum pedes, quales ſunt leonis, indicant ſuperbiam arrogantiámque; quæ cum falſam de rebus opinionem habeat, ſéque ſcire putet quod neſcit, non mirum eſt ſi turpiter impingat, & longiſſimè abſit à perfecta rerum cognitione.

Ingenij leuitas.

Prima itaque ignorationis cauſſa eſt ingenii leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè ſe deceat, nõ videt.

Voluptas.

Altera eſt corporis voluptas, primo quidem aſpectu blandiens, ſed aſperrima, triſtíſque, poſtquàm guſtaueris. De qua ſic antè,

——meretricius ardor

Superbia.

Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Tertia cauſſa omnium pernicioſiſſima, & ad nocendum imprimis efficax, eſt animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam in ſuperioribus, verbum non ampliùs addam.

Sphinx, ignorationis ſymbolum.

Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia.) Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur eſſe tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipſiſſima verba huc traduco ad maiorẽ fidẽ: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προὐβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγ-

ῶς. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης, ἡ γὰρ ἀφροσύνη
τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί
κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν
μή τις συνίῃ. ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐκ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ
τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ
τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι.
ἐὰν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ
σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ.
d eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Spinge propo-
ebatur hominibus, Qui enim illud intellexerat, ſalutẽ qui-
em conſequebatur: qui verò minimè, in exitum incidebat.
ſo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim eſt hominibus
nſipientia. Hæc autem proponit quid bonũ, quid malum:
uid neque bonũ, quid neque malum ſit in vita: Quæ ſi quis
inus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is
ui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam
aulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſuppliciis addicti ſunt:
ontrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tandem inſipientia, ſalu-
em ipſe conſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curri-
ulũ euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermiſſum)
Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenii
ollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoni-
ium corpus. Attigit Ælian. de hiſtoria animal lib. 2. cap. 7.
Retulit ad iuſtitiam Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem, &
orquet ad ſophiſtarum genus.

Noſſe ſeipſum quam vim habet.

At quibus eſt notum, &c.) Plato in Charmide, & Plutarch.
ariis locis tradunt aſcriptum fuiſſe pro foribus templi Apol-
inis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id
ſt, Nosce teipsvm, in quo omnis ſapientiæ neruos eſſe ſi-
os permulti auctores tradiderunt: quod Alcibiadi apud Pla-
onẽ Dialogo De natura hominis, omniũ difficillimũ vide-
ur, eiúsque difficultatis rationẽ explicat Anton. Zimara lib.
Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram
d homines delapſam plérique exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11.
uius quidem diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè
actat M. Tullius De legibus 1. Qui ſeipſum norit, inquit,
rimum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantóque mu-
ere Deorum ſemper dignum aliquod & faciet & ſentiet:
c cùm ipſe perſpexerit, totúmque tentarit, intelliget
uemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit,
uantáque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcen-

dámque ſapientiam: quemadmodum principio rerum om
nium, quaſi adumbratas intelligentias animo ac mente con
ceperit, quibus illuſtratus, ſapientia duce, bonum virum, &
ob eam ipſam cauſſam cernat ſe beatum fore. Nam cùm an
imus cognitis perceptiſque virtutibus, à corporis obſequi
indulgentiáque diſceſſerit, voluptatémque ſicut labem ali
quam dedecoris oppreſſerit omnémq; mortis doloriſque ti
morem effugerit, ſocietatémque carnis eiecerit, tum omnibu
ſe natura coniunctum duxerit, cultúmque Deorum & puram
religionem ſuſceperit, & exacuerit illam vt oculorum, ſic in
genij aciem ad bona eligenda, & reiicienda contraria: qu
virtus ex prouidendo eſt appellata prudentia: quid eo di
aut cogitari poterit beatius? Idémq; cùm cælum, terras, ma
ria, rerúmq; omnium naturam perſpexerit, eaque vnde ge
nerata, quò recurrant, quãdo, quomodo obitura, quid in h
mortale & caducum; quid diuinum æternúmque ſit, viderit
ipſúmque ea moderantem & regentem pene prehenderit
ſéque non vnis circundatũ mœnibus popularem alicuius de
finiti loci, ſed ciuem totius mundi, quaſi vrbis vnius agnoue
rit, in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc conſpectu
& cognitione naturæ. Dij immortales, cùm ſe noſcet (quod
Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm deſpiciet
quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgo dicuntur ampliſſima
Atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo vallabit, diſſerend
ratione, veri & falſi iudicandi ſcientia, & arte quadam intel
ligendi, quid quámque rem ſequatur, & quid ſit cuique con
trarium. Idem Cicero 1. Tuſcul. Eſt illud vel maximum
ait, animo ipſo animum videre: & nimirùm hanc habet vim
præceptum Apollinis: quo monet, vt ſe quiſque noſcat: non
enim, credo, id præcipit, vt membra noſtra aut ſtaturam fi-
gurámve noſcamus: neque nos corpora ſumus: neque ego
tibi hæc dicens, corpori tuo dico. Cùm igitur, Noſce te,
dicit, hoc dicit, Noſce animum tuum. Nam corpus quidem
quaſi vas eſt, aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo
quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur noſſe, niſi diui-
num eſſet, non eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi præceptum,
ſic vt tributum Deo ſit, hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere: &
hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. artis, de ſuo
templo:

Eſt ibi diuerſum fama celebrata per orbem
Littera, cognoſci quæ ſibi quemque iubet.

Auſonius eidyllio 4.

Quanquam difficile eſt ſe noſcere, γνῶθι σεαυτόν,
Quam propere legimus, tam cito negligimus.

Hanc porrò ſententiam Thaletis eſſe vult Laërt. li. 1. Chilonis verò Plinius li. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi ſermonem περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. Macrob. 1. Saturn. cap. 6. Adagium, Noſce te; multoſque alios qui aureã hanc cæleſtémque gnomen ſcriptis commendarunt, & quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera) Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtud mihi occurrit è Philæbo: τῆς πάσης πονηρίας ἐστὶ τἐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. τὸ γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ σώκρατες. Philemon Comicus ait hanc ſententiam non temerè laudem habuiſſe in Delphis maximam.

τὸ γνῶθι σαυτὸν, οὐ μάτην ἐσθ' ὅτι
τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

Hoc ita metricè vertit Fed. Morellus.

Cognoſce teipſum ſcito non inaniter
Oraculo celebre factum Delphico.

Præcipitis monſtri.) ignorãtiæ, quæ eſt reuera θηρίον ἄλκιμον, ἢ δυσπέλαστον κακὸν, vt loquitur Sophoclis περὶ ἀμαθίας. Præcipitis mõſtri, id eſt deiecti, deturbati, ruentis. Vel monſtrum præceps, idem eſt atq; periculoſum, eo quòd in præcipitiis ſaxorum vel montium pericula maiora eſſe putentur. *Tres ætates.*

Namque vir ipſe bipéſque, &c.) Tres hîc notantur ætatis humanæ partes; infantia, virilis ætas, & ſenectus. Alii aliter diſtribuunt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi. *Primus ad ſapientiam gradus.*

Primaque prudentis laurea.) Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM; vt rectè monuerunt quidam Philoſophi Chriſtiani.

Laurea.) victoria, gloria. Martialis 7. lib. 4.

——*veniat laurea multa licet.*

Idem in ſecundo dixerat, initiò ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua eſt.

Auſonius eidyllio 9.

Hæc profligati venit modo laurea belli.

Martialis idem in 8.

Non minor iſta tuæ laurea pacis erit.

Noſſe virum.) Oraculum id, γνῶθι σαυτὸν præter cæteros ex-

plicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici
quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſalutis eſſe ſum
mam. Et Clemens Alexandr. ſtatim initio 3. lib. cui Pædago
go nomen indidit, pulcherrimam & maximā diſciplinarum
omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit
Deum cognoſcit, &c. vide reliqua. Nemo inſipientium (in
quit Dio. Chryſoſt. 4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Nequ
enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuíque difficilli
mum viſum eſſet. Nonne putas inter morbos nullum magi
perniciosum inſipientia? eumque qui ſit inſipiens, ſibi ip
nocentiſſimum? an etiam plurimorum cauſſam malorum
aliis eſſe?

FED. MORELLI *Appendix.*

Georgius Piſides noſter in Car. laudato, De opificio Mund
rationem ſubmouendæ ignorantiæ hoc Embl. propoſitam
& à ſui rerúmque conditarum notitia, ad θεογνωσίαν recta
perueniendi multis verſib. docet; quorum pulcherrima Clau
ſula coroníſque hæc eſt,

Οὕτω τελοιπὸν ὥσπερ ἐξ ἀγνωσίας,
Τὸ Γνῶθι σαυτὸν, εἰς διάγνωσιν λάβοι,
Καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς ἐνδιατρίβων φύσει
Τέως ἑαυτῷ συλλαλήσει καὶ μάθοι,
Πόθεν παρήχθη μηδὲν ὢν πρὸ τοῦ βίου.
Duntaxat homo, tanquam ex mera ignorantia
Se noſcat ipſum, mentis & ſpectet bona
Noſtræque naturæ immorans mortalium,
Secum loquatur cogitetque talia,
Productus vnde qui ante vitam nil erat?

His conſentiunt quæ Merc. Triſmegiſtus ſcribit cap. 5. Pœm
& Perſ. Sat. in 3. *Cauſas cognoſcite rerum;*
Quid ſumus, & quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quà mollis flexus, & vnde.
Gregorius Nyſſ. in S. Baptiſ. Prudentius in Romanum M
II. Machab. & τοῦ κατὰ Matth. 7.

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

*I*NGRESSA *vulpes in Choragi pergulam,*
Fabrè expolitum inuenit humanum caput;
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret,
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait;
O quale caput eſt! ſed cerebrum non habet.

ID ex Æſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultus effecti laudauit elegātiam, ſed nihili eſſe duxit, quia cerebro careret. Quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, τῇ δὲ ψυχῇ ἀλογίστους. vel in quaſdā formoſulos & elegan- *Forma nihil, ſi ſola forma eſt.*

tiore cultu adoleſcentes, cætera verò prorſus obtuſos nu
liúſque frugis qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quo
dici ſolet, In aurea vagina gladium plumbeum: vnde co
queſtus eſt neſcio quis Græcorum his quidem verbis:

πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενὴς,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται. id eſt,
Multis mortalium aſpectus liberalis:
Mens autem in ſe ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandum non eſſe in facie exo
nanda, ſed potiùs in actionibus & ſtudiis honeſtis pulchrit
Nireus formoſiſſimus. dinem eſſe quærendam. Lubens apponerem exẽplum Nir
ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, ec
rum qui ad Ilium venerunt formoſiſſimus: ſed, vt ille ſubi
cit, ἀλαπαδνὸς ἔην, imbellis erat, & in cæteris inutilis: cui
ſemel dumtaxat Homerus meminit in nauium catalogo:
perſpicuè oſtenderet eam corporis formam ad res exceller
tes, & quæ laude dignæ ſunt, minimè idoneam. Eſt itaqu
operæ prætium, iuxta Socratis præclarum monitum, quem
Socratis dictum ſapiens. virtutis & honeſti ſtudioſum τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρ
θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιαύτ
εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψ
χὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν. εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο, τὴν τοῦ σώμα
τος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς. id e
ſuam ipſius formam in ſpeculo debere conſpicere, vt ſi fo
ma bona ſibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & f
ciat quæ forma digna ſunt: vt putet admodum abſurdum e
ſe in pulchro corpore animum deformem continere: quòd
deformis ſit in iis quæ corporis ſunt, eo magis curandum ſil
nitendúmque, vt pulchritudinem animi conſequatur. Cæt
rùm Philoſophi permulti animæ ſedem in cerebro, tam
quam in arce ſumma poſuere: vnde vecordes & inſipidi vul
gò dicuntur crebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Cum facies peiora ſenex, vacuumque cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita ſcitè reddi
tum huc apponam:

Mimi ingreſſa domum vulpes dum ſingula rerum
Viſendi ſtudio, ſcenæ inſtrumenta reuoluit,
Formoſi laruam ſimulacrum reperit oris:
Inque manu ſumens, animoque & lumine luſtrans.
O quàm inſigne caput, ſpecie quàm, dixit, honeſta,

Sed rationis inops, caſſoque informe cerebro.
Sordet honos formæ, niſi cui ſapientia iuncta eſt.

Cicero in oratione quæ nō exſtat, in Clodium & Curionem, Credo poſtquā tibi ſpeculum allatum eſt, longè te à pulchris ſenſiſti abeſſe. Iocatur Tullius in Clodii formā, & ad cognomen familiæ Pulchrorum alludit; eos proditū eſt fuiſſe prudentes, ſobrios, continentes, modeſtos, Reique publicæ ſuo tēpore perſtudioſos à quibus longe abeat Clodius. Sed quia de forma corporis nonnihil attulimus: huc cōferre placet dictum Iuliani Imperatoris, quod vt memorabile laudatur à Marcellino lib. 25. hiſt. Turpe eſſe ſapienti cum habeat animum; captare laudes ex corpore. *Iocus mordax Ciceronis in P. Clodium.*

Fabrè.) id eſt, affabrè, ingenioſè, artificio quodam ſingulari, δαιδαλέως.

O *quale caput eſt, ſed cerebrum non habet.*) ὦ καλὴ κεφαλὴ, ἀλλ' ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidiùs,

Appendix.

Egregiè Seneca epiſt. 66. Errare mihi videtur qui dixit,

Gratior eſt pulcro veniens è corpore virtus

Non enim vllo honeſtamento eget ipſa, at ſui magnum eſt decus, & corpus ſuum conſecrat. Claranum noſtrum cæpi intueri, formoſus mihi videtur, & tam rectus corpore quàm eſt animo. Poteſt ex caſa vir magnus exire: poteſt & deformi, humilíque corpuſculo formoſus animus ac magnus. Quoſdam itaque videtur mihi in hoc natura tales generare, vt adprobet virtutem omni loco naſci. Si poſſet per ſe nudos edere animos, feciſſet. Nunc quod ampliùs eſt, facit. quoſdam enim corporibus impeditos, ſed nihilominus perrumpentes obſtantia, &c. Succurrit Galeni, ſeu Menodoti non inuenuſtus πρὸς τέχνας locus, vbi de Nireo, qui omnium formoſiſſimus ad Troiam profectus, κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν: ſed inutilis tamen, ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἔην. Quid enim gratia formæ niſi ſit cultus animus?

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

TRANAT *aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,*
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Ec quid id eſt? vir ſenſu hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis, aut ſerui quem regit arbitrium.

Aries in aurea vellere. HVc pertinet Diogenis apophtegma, cùm diceret indoctum diuitem, arietem eſſe in aures vellere; & Socratis, qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hic verò notantur potiſſimùm locupletes illi, qui cùm ſint hebeti & obtuſo prorſus ingenio, ducuntur trahuntúrque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorum ductu reguláque pendeant: nec ſecus ac infantes anniculi è nutricis amplexu, illi quod loquantur,

quidque ſtatuant, non habent, quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri ſolet.

πλοῦτοι μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος.
ὦ τοῖν κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ πένης.

Xenophontis lôcus 4. Comment ſatis eſſe poteſt ad id Emblema illuſtrandum: nempe ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἄγνοιαν, κἂν πλούσιοι. quæ Socratis diſputatio eſt cum Euthydemo. *Serui homines ob imperitiam.* Cum Dioge. apophtegmate, de quo ante, cõſentit illud Caij Cæſaris, quod à Corn. Tacito memoratur lib. 3. Annal Iulium Silanum auream pecudem appellabat, C. Cæſar ob ſegnitiem, vel vecordiam potius. *Iulius Silanus aurea pecus.* Certè ouis in Hieroglyphicis tum fœlicitatem, tum ſtultitiam arguit: fœlicitatem quidem ex oue portendi ethruſca diſciplina olim docuit. Maro diuitias oſtentans ſuas ait, *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ*, Idémque fœlicitatem aurei ſeculi ſub Auguſto reuiuiſcentis attingens, *Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti, &c.* At de ſtultitia hæc pauca: Accius in ſomniis poſuit ouilem fœtum in Tarquinium Superbum concitatum, tanto impetu irruentem, vt regem ſolo proſterneret: quod Brutum indicabat, quem Rex ille hebetem, & quaſi pecudem exiſtimabat. Fabius etiam Maximus, cùm prima ætate communi hominũ iudicio putaretur hebetior, Ouiculæ cognomine appellatus eſt. vt autem Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ inſidias vnà cum Helle ſorore fugiens viſus eſt per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauem fuiſſe paratam fugienti, cuius inſigne aries erat.

pretioſo in vellere.) De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph: & Iuſtinus in Trogum lib. 42. Sunt qui aurei velleris pellẽ interpretentur fuiſſe librum quendam veterum more in pelle conſcriptum, in quo auri conficiendi ſcientia traderetur: *Aureum vellus.* cuiuſmodi libros cùm Diocletianus ſumma diligentia perquiſiuiſſet apud Aegyptios (qui huius peritiſſimi cẽſebãtur) omnes flamma conſumpſiſſe fertur: nec diuitiis ita comparatis AEgyptii Romanis inferre bellum auderẽt, atque ex eo tempore artẽ hanc publico Cæſaris edicto ſemper habitam fuiſſe flagitioſam. Sed dum alios pleroſque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potiſſimùm, explicátque, vti iam admonui de arte, quam χημείαν. Græci appellant. Alii verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos eſſet, à principibus quibuſdam viris congeſtam. At verò Colchica regio propter

vicinitatem Caucaſi montis, auro abundabat, vel teſte Strabone, qui ſcribit multos fontes ex Caucaſo manare, ſcaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorũ aciem effugiat, eámque colligi ab incolis, pellibus quibuſdam lanoſis in aquam iniectis. Hinc enim ſuſpicari poſſumus locum eſſe fabulæ datum: pelles enim, ſubſidente in iis arena, ſpeciem aurei velleris præſeferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferrre non pigeat. παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάρρους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημέναις, καὶ μαλλωταῖς δοραῖς, ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας.

Locus Taciti de Phryni ariete.

Phryxi meminit Annal. 6. Tacitus. Parthi ferunt ſe Theſſalis ortos, qua tempeſtate Iaſon poſt auectam Medeam, genitóſque ex ea liberos, inanem mox Regiam Aeete, vacuóſque Colchos repetunt. Multáque de nomine eius & oraculum Phryxi celebrant. Nec quiſquam ariete ſacrificauerit, credito vexiſſe Phryxum: ſiue ad animal ſeu nauis inſigne fuit. fabulam de Phryxo déque Helle copioſè narrat Iſacius Tzetzes in Lycophronem.

ſenſu hebeti.) qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus. vnde illud, προβατίου βίον ζῶ, & προβάτων ἦθος. Pierius libro 10.

Coniugis aut ſerui quem regit arbitrium.) is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος. Philemon Comicus rectiſſimè ſcripſit vxoris probæ partes eſſe, vt ſe non ſuperiorem marito putet, ſed dicto audiẽtem, adiungit enim magnum eſſe malum ſi mulier viro dominetur, eumque ſuperet. Ita ille,

Ἀγαθῆς γυναικός ἐστιν, ὦ Νικοστράτη,
Μὴ κρείττον' εἶναι τἀνδρός, ἀλλ' ὑπήκοον·
γυνὴ δὲ νικῶσ' ἄνδρα κακόν ἐστιν μέγα.

Appendix.

* Non dedecet aliquando rebus ſeriis iocos immiſcere non inurbanos. Sic ludunt noſtri quidam: in famulorum conditionibus.

Miles habet ſeruum: monachus, cleruſque ſodalem:
Plerumque & ſocium ſtultus vterque tenet.

Nempe qui ſeruit militi, verè non ſimulatè obſequitur: at clerici & monachi ſæpe pro ſeruis dominos ferunt, & ad eorum mores ſeſè nimis aliquãdo ſupinè accommodant, ferunt ergo pudendam δουλοκρατίαν, digni ſeruire magis, cùm nulla turpior ſeruitus quàm voluntaria.

In fidem vxoriam.

EMBLEMA CXC.

ECCE *puella, viro quæ dextra iungitur: ecce*
Vt ſedet, vt catulus luſitat ante pedes!
Hæc fidei eſt ſpecies: Veneris quàm ſi educat ardor,
Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris ſunt. ſic Scheneida vicit
Hippomenes, petiit ſic Galatea virum.

DVo ſunt quæ matrimonio iunctis maximè conueniunt, idque ſtabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem ſymbolum, canis fidiſſimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugium ſiquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, ſi-

Malum, Veneri ſacrum. de conſtantiáque fouetur imprimis atque conſeruatur. Pom autem Veneri conſecrata, cui nimirum aureum Heſperidu fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantam vicit Hipp menes, & Galatea ſuum amaſium malo petiit. Huc pertin Epigramma Platonis ex Laërtii lib. 3.

τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ κ' ἐθέλουσα φιλεῖς με, &c.

Malo ego te ferio: cape, ſi me diligis, illud.

Canis, fidei nota. *dextra iungitur.*] Dextra, fidei ſymbolũ, vti ſupra monuimu

Catulus.] canis, catellus, qui etiam fidei notam repræſenta Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obſequium & fide putat præſtandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenẽ Et in C. Mamilii numo, qui aliquando S. C. præfectus eſt l mitibus metandis, eſt canis allatrans, qui notat fidem eſ præſtandã ei qui eiuſmodi operæ præficitur. Pierius in Can

in læua.] parte ſiniſtra.

Hippomenes vicit Atalantam. *ſic Scheneida vicit Hippomenes.*] Atalanta Schenei filia ſu procis certamen curſus proponebat, ea lege vt eum qui vin ceretur confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Vener arte, curſum cum puella inſtituit, & primò in præcurrente pomum vnum aureum, deinde alterum, tandem tertium i cit: quare capta pomorum tam rara pulchritudine, anteuert curſum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorp

Galatea. *petiit ſic Galatea virum.*] Galatea Nympha marina Polyph mo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intellig rem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat:

Malo me Galatea petit laſciua puella.

FED. MORELLI *Appendix.*

Poma etenim Ven.) Theocritus adſtipulator Idyl. XI. ver. 1

Ἤρατο δ' οὐ ῥόδοις, οὐ μάλοις, οὐδὲ σελίνοις.

ſic enim legendum, non κικίνοις: vt εὐστόχως emendauit v c. Daniel Heinſius, in omnibus priſcorum autorum ſcript ὀξυδερκέστατος. Cyclops. (inquit) Galateam ſuam no

Ardebat pomis, roſeis apiique coronis.

Siquidem qui impenſe amabant, vel impenſe donabant, ἐρᾷ ἢ δωρεῖσθαι οὐ κατὰ μῆλα καὶ στεφάνους, parœmiacè dicebãtur, quo hæc munuſcula ad amicas vulgo miſſitarent,

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

CVM *furit in Venerem, pelagi ſe in littore ſiſtit*
Vipera, & ab ſtomacho dira venena vomit:
Murænámque ciens ingentia ſibila tollit,
At ſimul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obſequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obſeruent inſtinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc eſſe deteriores. Baſilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex anguis & murænæ congreſſu, quales coniugum

mores eſſe debeant, oſtendit. Vipera, infeſtiſſimum animal eorum quæ ſerpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, ſibiloque ſe adeſſe ſignificans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata beſtia copulatur. Quorſum hæc ſpectat oratio? vt intelligamus, ſi duris & feris moribus ſit vir, eum eſſe vxori ferẽdum, nec coniugium vlla ex cauſſa dirimendum. Obiurgator eſt, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & moroſus, at iam membrum tuum eſt, atque omnium præſtantiſſimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipſum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugii: tu animi inclemẽtiam & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, non depones? An aliã etiã nobis vtilitatẽ adfert viperæ exẽplum, quòd adulterium quoddam eſt naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Diſcant igitur ii qui aliena coniugia inuadunt, cuiuſmodi beſtiæ ſint ſimiles. Hæc ferè Baſil. Græca ſi quis malit, propter viri tanti auctoritatẽ huc placet adiicere. ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν ὑπὸ γάμον ἀπαντᾷ τῇ θαλασσίας μυραίνης, καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ. τί βούλεταί μοι ὁ λόγος; ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης, ἀλλ' ἀνήρ. πάροινος, ἀλλ' ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος, ἀλλὰ μέλος ἤδη σὸν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον. ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως. ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον· σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τίς ἐστι τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή: διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσὶν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonii cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. inſtitut. 23.

Fons Emblematis.

Cum furit in Venerem.) dum coitum appetit.

Vipera.) à vi pariendo dicta vt Græcis Echidna, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quod in concubitu mas in os feminæ caput inſerit: at illa poſt rem peractam illud præcidit, mox paritura diſrumpitur: nec niſi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura eſt. Nam non oua, vt pleriſque ſerpentes, ſed catulos

Viperæ partus & fetus qualis.

fermè viginti parere dicitur: Ergo non niſi parentũ cæde fetus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauiſſe naturam, ne tam noxii animalis ſpecies ſupra modũ augeſceret. Ait enim Solinus viperam ĩnſanabili eſſe morſu, eiuſque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum eſt, ideóque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. cap. 62.

Murænámque ciens.) De Muræna Plinius lib. 9. quo nomine Lampetram intelligi pridem exiſtimaram, ſecutus quorundã opinionẽ:, à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iudicii, amicus meus: ſi quidem Lampetra, muræna fluuiatilis appellatur, ſed propter ſimilitudinem quam habet cum Pliniana muræna, non quòd eadem ſpecie dici debeat: nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas eſſet in Lampetrarum genere, & cum feminis non difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, nunquam viſus eſt dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præſertim cùm Plinius cap. 29. lib. eiuſdem 9. tradat in murænis documentum ſæuitiæ Vedium Pollionem Romanum inueniſſe, qui viuariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac ſi ad id terrarum feræ non ſufficerent. Quod Lampetræ non poteſt accommodari. Cæterùm fabulam hanc, ſeu hiſtoriam mauis, de murænæ & ſerpentis concubitu, lepidè & copiosè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. c. 50. & 9. vlt. Verba hæc Pliniana è 32. c. 2. Licinius Macer murænas tantùm feminei ſexus eſſe tradit, & concipere è ſerpentibus, ob id ſibilo à piſcatoribus tamquam ſerpentibus euocari & capi. Quam ipſe ſententiam refutarat antè lib. 9. his verbis: Muræna quocumque tempore parit, cùm cæteri piſces ſtato tempore pariant. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ariſtoteles Myrinum marem appellat qui generat: diſcrimen eſſe quòd Muræna varia & infirma ſit, Myrinus vnicolor & robuſtus, dentéſque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus eſt Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid
Turpe paras. ---

coniux Alternum debet, &c.] Idipſum eſt quod ait D. Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatẽ non habet, ſed vir: itémque vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vxor.

Appendix.

Emblematis character videbatur trahendus ad illicitã commiſtionem, quia muræna & vipera ſint ſpecierũ diuerſarum quamquam vtraque ſerpentum numero. Sed nos id torquere poſſumus ad nuptias quæ contrahuntur cum exteris, vel iis qui ſunt cultus, ſectæque diſparis, quod tamen non permittitur, niſi ſub certis conditionibus. ſcilicet Chriſtiano homini minimè conceditur Iudæam ducere, niſi abiurata primum ſuperſtitione Iudaica, & initiatam ſacris Chriſtianorum, lotámque ſacro baptiſmi fonte. Id enim eſt euomere virus impietatis. Certè ad contrahendum legitimum coniugium non parui momenti eſt religionis diſparitas, quod præter ceteros videtur expreſſiſſe Tertullian. ad vxorem lib. 2.

alternum coniugi obſequium.) diſputant auctores canonum de reddendo à coniugibus mutuo debito, tit. de diuortiis, lib. 4. Decretal. Martialis egregiè ac cordatè:

Scire ſuos fines matrona & femina debet,
Ne vagus à thalamis coniugis erret amor.

At Auſonius feſtiuè nimis, vt opinor:

Vxor, vade foras, vel moribus vtere noſtris.

Trebell. Pollio in triginta tyrannis, vbi de Zenobia: Huius ea caſtitas fuiſſe dicitur, vt ne virum quidem paſſa ſit, niſi tentandis conceptibus. Sic enim malo legere non vt in vulgatis: niſi tentatis conceptionibus. Claudian. lib. 2. de laudibus Stiliconis; qui alienus ab omni illicito complexu, ſola coniuge vſus ſit:

Hinc fuit vt primos in coniuge diſceret ignes,
Ordirique virum non luxuriante iuuenta,
Sed cùm lege thori caſto cum fœdere vellet.

è Xenoph. Oeconomic. Apud Clementem Alexandrinum, vxor dicitur *βοηθὸς τῆς οἰκουρίας*, ſocia & adiutrix operæ domeſticæ, & ſortis vtriuſque particeps. Et quid tam humanum, ait Vlpian. quam fortuitis caſibus mulieris, maritum; aut contrà, viri vxorem eſſe participem?

In fecunditatem ſibiipſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM *pueris lapides iacientibus, hoc me*
In triuio poſuit ruſtica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perſtrictoque ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix fructus in mea damna fero!

PRoſopopœia eſt nucis arboris, de pueris & viatoribus cõquerẽtis, quod vndique lapidibus obruatur, propter vberem ſuarum nucum prouentum; vnde colligit noxæ & diſpendio ſibi fertilitatem eſſe. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habent vſque adeò perditos & profligatos,

Mollius educat liberi dãnum parentibus arceſſunt.

vt damnum atrociſſimum & infamiam iis arceſſant, à quib ſunt molliter educati. Tales ſunt quos vitæ improbitate, v crimine aliquo inſignes cenſura corripit, aut coërcet mag ſtratus, non ſine parentum dolore incredibili. Ea enim vo eſt ſub perſona matris apud Ouidium:

Locus è Nuce Ouidiana:

Nunc vterus vitio eſt, quæ vult formoſa videri,
Raraque in hoc æuo eſt quæ velit eſſe parens.
Certè ego ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytemneſtra digna querela fuit.

Itémque:

Fructus obeſt, peperiſſe nocet eſſe feracem:
Quæque fuit multis, hæc mihi præda malò.

Alciati Emblemata tractum apparet è Græco Antipatri, aut, v alii volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidii Ele gia de Nuce videtur ſumpta. ſic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

Εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον εὐστοχίης,
πάντας δ' ἀκρέμονάς τε, καὶ εὐθαλέας ὀροδάμνοις,
κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον. ἦ γὰρ ἔγωγε
δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβρις ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati verſionem, hæc mihi quondam non pœniten da occurrebat:

Quid me quiſque petit, cur in me deſtinat ictum?
Hei mihi, quod fuerim tam propè iuncta viæ.
Sunt mihi rami omnes, ſunt & viridantia fracta
Germina, tam celebris obruta miſſilibus.
Quid mihi profuerit, quod ſim fecunda, parenſque?
Me miſeram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri poſſunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

ruſtica cura.] ruſticus laborioſus, vt Horat. 2. Carm. dixit,
Iuuenumque prodis publica cura.

ardua.] altiſſima, ingens.

perſtricto libero.] rupto & ſciſſo cortice. Librum vſurpat in primaria ſignificatione. Vide Caſſiodorum lib. vndecimo, epiſt. 38. Variarum.

fundis.] inſtrumenti ad lapides eiaculandos.

petor.] dilapidor.

Amor

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

ANTE diem vernam boreali cana palumbes
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, ſibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipſa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore ſubit?

HOc ſuſceptum eſt in quaſdam ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fœtus enecant, aut etiam incuria perire ſinunt: quas certè tanti flagitii, vel eò magis pudere deceret, cùm quæ rationis expertia ſunt, id numquam admittant: certúmque ſit ex iis aliqua, & vt veriùs di-

Matrum quarundam in fœtus impietas.

xerim, præter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruu-los educare & tutari, vt ſe non foueant accuratiùs. Nemo eſt profectò qui neſciat tantam non eſſe belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui ſua pignora relinquere non ve-rentur aut etiam perdere non exhorrent, quæ cõmunis om-nium parentis inſtinctus & pietas ſeruare iubet, iiſdémque curare quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæſo, diris deuouebimus eiuſmo-di flagitium, non dicam parentum, ſed carnificum impiiſſi-morum, qui naturæ ius vel etiam honeſti repagulum præci-puum diſſoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam in-fandum ſcelus, tantúmque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicam ignotis aut exteris, ſed iis qui quaſi ſui corporis membra ſint, imò reuera expreſſiſſima, non muta aut adumbrata, vt ſic dixerim, ſimulacra? Id fortè fit, vt famæ conſulatur, & ne ob hanc labem culpámque teterrimã apud eos, quibuſcum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſſas.

Etenim quæ hæc vita eſſe poteſt, quæ aſſiduò ſibi malè con-ſcia nocte diéque ſuũ portet in pectore teſtem? Tantùm verò abeſt vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint. cuius rei teſtes habemus hiſtorias tum Græcorum, tum Romanorum. Hîc autem exemplum proponit palumbis, quæ ſæuiente fri-gore nidificans & partum emittens, ſibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipſa ſæpe mater gelu contabeſcat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatũ mulieri excuſſerit, extremo ſup-plicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ ſua ipſius viſcera (horrendum dictu factúque impium) euiſcerat? Succurrit ad hanc rem grauiſſimum Ter-tulliani teſtimonium: Cùm nobis homicidium ſemel inter-dictum ſit etiam conceptum vtero, dum adhuc ſanguis in ho-minem delibatur, diſſoluere non licet. Homicidii feſtinatio eſt, prohiberi naſci: nec refert natam quis animam eripiat, an naſcentium diſturbet. Homo eſt & qui eſt futurus: & fructus hominis iam in ſemine eſt. Qua ratione mulier quædam Mileſia quòd medicamẽtis partum abegiſſet, damnata eſt ca-pitis: quanquam enim eum qui nõdum eſſet homo, expuliſ-

Palumbes ſe ad fouendos fœtus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

ſet, ſuſtulerat tamen ſpem parentis, memoriam nominis, ſubſidium generis, hæredē familiæ, deſignatúmque ciuem Reipub. vt Cicero in Cluentiana. Ouidius alicubi deteſtatur facinus idem matrum, quæ in ſuos fetus ita crudeles ſunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait:

Præclarus Ouidij locus in matres conſulto abortientes, aut fetum enecantes.

Quæ prima inſtituit teneros auellere fetus,
Malitia fuerat digna perire ſua.
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus vuis,
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura ſua: ſine creſcere nata:
Eſt pretium parua non leue vita mora.
Veſtra quid effoditis ſubiectis viſcera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida diſperſam puerorum ſanguine culpam,
Atque ſua cæſum matre queruntur Ityn.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicita corpora veſtra manu?
Hæc neque in Armenijs tigres fecere latebris,
Perdere nec fetus auſa leæna ſuos.

Cæterùm ex Antipatri Græco tralatum eſt Alciati hoc hexaſtichon:

Typus Emblematis.

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα πτεροῖς ὄρνις,
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν· ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
Πρόκνη καὶ μήδεια κατ᾽ ἄδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta ſit, eáque naturalis in liberos στοργὴ parentum, doctè Xenophon diſputat 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Euripidis citatur illud,

ἅπασι ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi ſunt, anima.

Philoſtratus ſic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi ſunt animæ inſtar. Is affectus à M. Tullio epiſtolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα,

Ante diem vernam.] Palumbes poſt ſolſtitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

Boreali frigore.] ſæuiente Aquilone, qui frigidiſſimus eſt,

Colchi.) ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iaſone ſuſceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.) Hæc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri comedendum appoſuit. De vtraque Iuuenal. Satyr. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne. - - - -

Cicero 2. de Oratore: Feræ partus ſuos diligunt: & nos in liberos noſtros vti debemus indulgentia. Item 5. Tuſcul. Beſtiæ pro ſuo partu ita propugnant, vt vulnera excipiant, nullos impetus nullos caſus reformident. Is vehementiſſimus in filios amor potiſſimũ in Pelecano, aut Ægyptia, celebratur quæ ſe neci potius dedere ſoleat, quàm paruuli capiantur, ea igitur viatores fallit, eóſque tranſuerſos ſeducit: femora etiã vellicat vt excuſſo ſanguine filii paſcantur aliquandiu. Imo in ardentem ignem ſe coniicit, ſéque torreri citius in rapida flamma ſuſtinet, quàm vt ſuos fœtus ſe ſuperſtite ſibi abripi patiatur. In Pandectis iuris ciuilis animaduertimus id eſſe verum quod natura omnium parens ſingulis noſtrum animi inſeuit, pro affectu parentes magis torqueri in perſona liberorum, l. 8. Quod metus cauſa. Ad id nobile eſt Arſineos exẽplum, quæ à Ptolomæo fratre inſidiis & fraude decepta, cum eſſet conſpicata immiſſos percuſſores in filios impuberes complexa eos ad ſe fugientes, ea parte qua vulnera filiis intendebantur diu corpus ſuum cædendum oppoſuit, multiſque ita vulneribus acceptis, eorum ſaluti conſulere non potuit, ſed vna cum iis eſt miſerrimè confoſſa. Legimus in expeditione Ciri minoris apud Xenophontem lib. 4. à puero quodam, Dracontio nomine, per imprudentiam puerum interemptũ fuiſſe: quamobrem in exilium pulſus quanquam puer & imprudens. Sed iudices non tam quidem iniuriam quæ non poteſt eſſe ſine animo nocendi, quàm parentum iniuriam in filio vindicauerunt.

φιλοστοργία.

Pelicani auis pietas in ſuos.

Arſinoes mira in liberos pietas.

Appendix.

Grammatici veteres filium, quaſi φίλιον vocant, quia nullus amor paternum vincit in l. cùm furioſus, 7. C. de curat. furioſi & l. iſti quidem, 8. D. quod met. cauſſ. Ex quo illud poëtæ in 1. Æneid.

Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis.

Et Cicero ad Atticum: filiola tua te delectari gaudeo: probo

enim, vt qui maximè τὴν ϛοργὴν φυσικὴν πρὸς τὰ τέκνα. Et celebrata ſapientibus ἡ φιλοϛοργία, de qua egregiè Plutarch. Elegans apud eundem poetam locus 4. Æneid. quo Anna ſoror Didoni ſuadet nuptias iterare πρὸς τὴν παιδοποιίαν, his omnino verbis:

Solâne perpetua mœrens carpere iuuenta,
Nec dulces natos, Veneris nec præmia noris?

Apud Gratianum, 2. q. 2. Pudor eſt feminis nuptiarum præmia non habere. Quare & in fictitio argumento, lepido tamen, 1. Aeneid. Iuno pollicetur Aeolo ſe daturam pro præmio nympham formoſam, fœcũdam, certo connubio ſociandam,

------quæ forma pulcherrima Deiopeyam
Connubio iungam ſtabili, propriamque dicabo:
Omnes vt tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.

Sed hoc generalius: ad rem propius facit quod eleganter Lactant. lib. 6. cap. 20. in cruentiſſimos infantum occiſores ſic ait: Ne illud quidem concedi aliquis putet, vt recentes natos liceat oblidere, quæ vel maxima eſt impietas. Ad vitam enim Deus inſpirat animas, non ad mortem. Verùm homines, ne quod ſit facinus quò manus ſuas non polluant, rudibus adhuc, & ſimplicibus annis abnegant lucem, non à ſe datam. Exſpectet verò aliquis vt alieno ſanguini parcant qui non parcũt ſuo? Sed hi ſine vlla controuerſia ſcelerati & iniuſti, qui illi quos falſa pietas cogit exponere? non poſſint innocentes exiſtimari qui viſcera ſua in prædam canibus obiiciunt: & quantum in ipſis eſt, crudelius necant, quàm ſi ſtrangulaſſent. Quis dubitet quin ſit impius, qui alienæ miſericordiæ locum non tribuit, qui etiam ſi contingat ei quod voluit, vt alatur, addixit certè ſanguinem ſuum vel ad ſeruitutem, vel ad lupanar. Hactenus ille.

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIIII.

PER medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne
Æneas humeris dulce parentis onus:
Parcite, dicebat: vobis ſene adorea rapto
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

HOc etiã extulit è Græco auctoris innominati, quod tale eſt: ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δορὸς ἐχθρῶν μέσον ἥρπασεν ἥρως.
αἰνείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.
ἔκλαγε δ' ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα,

Typus Emblematis.] Sic conatus ſum aliquando reddere:

Suſtulit Aeneas Graium per tela, per ignes
Invalidi ſanctum quando parentis onus,

Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actii Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegantis carmen, quod in gemmam ſcripſit è Sinueſſæ ruinis erutam: qua in gemma ſculptus Aeneas Anchiſen patrem & Aſcanium humeris ſuſtollens conſpiciebatur. Id eſt eiuſmodi:

Epigramma Sannazarij.

Hæc mihi quæ roſeos iuſſit ſordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor ſtat Troicus vrbe,
Anchiſéſque ſenex, Aſcaniuſque puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit ſemiſepulta ſolo.
Tu tamen obrueras, ne te Sinueſſa pudebat
Hoc decus, heu terris occuluiſſe tuis!
Scilicet Aeneam, natumque patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obrueréſque Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgaſque feros, rigidoſque Britannos
Hac comite ignotos & penetrare ſinus!
Hæc eſt Iliacos pietas ſpectande per ignes,
Cùm verita eſt profugos lædere flamma Deos.

Aeneæ pietas

Aeneas potiſſimùm commẽdatur ob ſummam in patrem Anchiſen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cunctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrem humeris è media flamma ſuſtulit: quod hoſtes Græci cùm vidiſſent, moti pietate tam inſigni, ei quod ſibi dari poſtulabat, conceſſere, & abeundi quò vellet, facultatem non intercluſere, fatentes illi quidem hoſtilitatis remitti iura, & manſuetudinem eſſe adhibendam, aduerſus eos potiſſimùm qui ita verecundè ſe in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. 3. ποικίλ. ἱςορ. Hoc certè monemur, quanta obſeruantia quãtóque amore debeamus afficere parẽtes, à quibus ſecundũ Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædã veræque imagines cõmunis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τȣ͂ πάντων πατρὸς Διὸς, teſte Proclo: dixítque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobæus retulit ſerm. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum

loco. ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horũ parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulachrũ vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι, ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῷ τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec deſunt tã pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriã ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Aeneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutúmque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illũ per ignes: & quid non pietas poteſt? Lege Val. Max. cap. 4. Sub Vitellii nefarii hominis principatu mirum dictu accidit, & non poſtremæ pietatis exemplum, Iulius Manſuctus ex Hiſpaniæ rapaci legione additus, impuberem filium domi liquerat. Is mox adultus inter Septimanos à Galba conſcriptus, oblatum forte patrem vulnere ſtratum, dum ſemianimem ſcrutatur, agnitus agnoſcénſque, & exſanguẽ amplexus, voce flebili precabatur piatos patris manes, neve ſe vt parricidam aduerſarentur, publicum id facinus; & vnum militem quotam ciuilium armorum partem: ſimul attollere corpus, aperire humum, ſupremo erga parentem officio fungi. Aduertere proximi deinde plures, hinc per omnem aciem miraculum, & queſtus, & ſæuiſſimi belli exſecratio. hæc Tacit. lib. 3. hiſt. Quo loco dixi parentes eſſe nobis debere inſtar Dei quaſdam viuas imagines, addi hoc è Græco monoſticho velim, θεοὶ μέγιστοι τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς parentes ſunt inſtar Deorum certè maximorum apud prudentes.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Pulcher Senecæ locus.

Exemplum pietatis filij in patrem.

Per medios hoſteis.) per medias Græcorum militum copias.

patriæ) Ilii.

Ab igne.) incendio. prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Apellæ genethliaco: ἐκ μέσου, φασίν, πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζειν: è medio: quod dicitur, incendio ſeruare virum: pro eo quod

eſt, è maximo periculo liberare.

dulce parentis onus.) Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Deque viri collo dulce pependit onus.

de Lucretia loquitur. Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

adorea.) gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appellabant, quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris copia abundaret, vt tradit Feſt. Pompeius. Ammian. Marcel. 20. Laborum factorúmque vehens adoreas celſas. Sidonius Apollinar. Epiſt. 7. Poſſet triumphalibus adoreis familiæ ſuæ defatigari? Apuleius Aſini aurei 3. Iam & ipſe poſſum mihi primam iſtam virtutis adoream numerare. & 7. Vt, quod aiunt, domi foríſque fortibus factis adorea plenè gloriarere. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine: *Adorea quid.*

Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.

Marcellin. lib. 25. hiſt. Catiliana, Claras gloriarum adoreas ſempiternis maculis obumbrabit.

rapto, erepto.) Obſerua diſcrimen ſignificationis inter ſimplex & compoſitum, vt illud eſt in ſuperioribus:

Viris rapimur, piſcibus eripimur.

FED. MORELLI *Appendix.*

Claudiani extat Eleg. Carm. Elegantiſſ. de Piis fratribus Siculis, qui fortunis opibuſque ſuis relictis parentes ſuos ab incendio Ætneo liberarunt: ex quo hos inſignes verſus ſelegimus.

O bene Naturæ memores, documenta ſupernæ
Iuſtitiæ, iuuenum numina, vota ſenum:
Qui ſpretis opibus medios properaſtis in ignes,
Nil præter ſanctam tollere caniciem.
Haud equidem immerito tanta virtute repreſſas
Enceladi fauces obriguiſſe reor.
Ipſe redundantem frænauit Mulciber Ætnam
Læderet exempli ne monumenta pij.

Prætermiſſis aliis clauſulam tãtum ἀξιομνημόνευτον addam, eiuſmodi,

Num potuit pietas flammæ ceſſante probari.
Emptum eſt ingenti clade perenne decus.

Mulieris famam, non formam, vulgatam eſſe oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA *Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa*
Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phidias, ſexúmque referri
Femineum noſtra iuſsit ab effigie:
Quòdque manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

Fons Emblematis.

PLutarchi hæc ſunt ex eo quem De mulierum virtutibu libello ſcripſit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν· ὃ μὲν γὰρ ἧς ἂν ἐλάχιστος ἢ

τοῖς ἐκτὸς ψόγου πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται· καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνένδοξον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierũ virtute ſentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudãdam eſſe mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malam partem rumor. Etenim cenſet optimè vt corpus, ita & famam ſapientis feminæ domi eſſe incluſam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, ſed famam vult multis eſſe notam. Hæc Plutarch. Ariſtotel. in Oeconomicis, nec veſtium elegantiam nitorémque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modeſtia valeat & probati mores. Hinc illud Propertii matronas veteres laudantis: *Locus Ariſtotelis.*

Non illis ſtudium vulgo conquirere amantes:

Illis ampla ſatis forma, pudicitia.

Ægyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrii moris, quo domi ſe continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus teſtis eſt quoſdam ſuas vxores repudiaſſe, quòd cum aliis fuiſſent collocutæ. Itaque Phidias Elienſibus Venerem finxit, quæ pedibus teſtudinem premeret: idque innuebat matrem familiâs à domeſticis parietibus nuſquam oportere diſcedere, vtpotè cuius omne munus intra domeſticos parietes contineatur: eámq. tacitam, vel certè pauciloquam eſſe debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides.

γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν

κάλλιστον, εἴσω δ᾽ ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alii permulti qui de œconomia & officio matrisfamiliâs ſcripſerunt. Sed illud Propertii ſubinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyßis,

Et quæcumque viri femina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Caſta pudicitiam ſeruat domus.* Olim putabant non ſatis dignum matrisfamiliâs nomine, ſi in publico verſaretur: quamobrem Conſtãtius l. Nemo, Cod. de offi. diuer. iud. vetuit ne materfamiliâs in publicum protraheretur, nempe ob verecundiam ſexus, l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven.

ætat. imp. Sed & mulieres virorum cœtibus immiſceri non conuenit, ait Bonifacius, in c. mulieres, De iudiciis in 6. Succurrit exemplum nobile & graue imprimis Sulpitij Galli, qui vxorem dimiſit, quòd eam aperto capite foris verſatam cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tantum præfinit oculos, quibus formam tuam approbes. His decoris inſtrumenta compara, his eſto ſpecioſa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conſpectus ſuperuacua irritatione accerſitus, in ſuſpicione & crimine ſubhæreat neceſſe eſt. Val. Max. lib. 6. cap. De ſeueritate. Quãtùm autem attinet ad mulieris ſilentium, Epicharmus aiebat ſermonis parcitatem in muliere probitatis eſſe argumentum: Nicoſtratus, caſtitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illudque Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

Silentiũ mulierem decere.

Γυνὴ, γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt eſt apud Euripidem, quæ apud viros tacere non poſſunt, ſeſe dedecore aſpergunt. Silentium vxoris, ego neque ſuſpectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & ſi ducta fuerit ad magiſtratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidiæ eodem penè modo Emblemate lepido expreſſit Hadrian. Iunius rariſſimum Galliæ Belgicæ decus:

Teſtudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obſtruendo dentium ſepto altera.
Ne vaga diſcurſet coniux, neu futilis eſto,
Ipſamque cura opum tuendarum addecet.

Idem annotauit Pierius 28. lib. Hieroglyph. Multa ſunt apud Plutarch. libello De præceptis quibus coniuges inſtituuntur. Interea tamen non tranſiliam id Columellæ è prœmio 12. De re ruſtica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ propoſuimus deſiderarent, nec exigua cura foris acquirerentur, quæ domi cuſtodiri oporteret, iure à natura comparata eſt mulieris ad domeſticam, diligentiam, viri autem ad exercitationem forenſem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tum etiam itinera & labores pacis ac belli, id eſt ruſticationis & militarium ſtipendiorum diſtribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domeſtica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc ſexum cuſtodiæ & diligentiæ aſſignauerat, idcircò timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum

Columellæ locus.

Pudicæ mulieris officium. confert ad diligentiam cuſtodiendi. Plutarchus in præceptis cõnubialibus ait, mulieres à luna oportere diuerſas eſſe, quæ quo à ſole ſpectatur remotior, eò apparet eſſe clarior: eadem cum Sole nullum habere videtur lumen. Nam vxor modeſta & ſapiens præſente tantum viro à cæteris conſpici, eodem abſente domi ſe debet continere. Porrò didicimus ex veterum hiſtoriis mulieres olim teſtudineas imagines geſtare ſolitas, quas Veneri conſecrarent. *Aegyptiæ mulieres.* Apud Ægyptios tãta fuit pudicitiæ muliebris cura, vt patrio inſtituto calceorum vſus eſſet interdictus mulieribus, ne tam ſæpe palam conſpicerentur, ſed tanquam teſtudines in ſua cochlea manere cogerentur. Ex quo intelligimus non poſtremam fuiſſe matronarum laudem ſi domo non niſi neceſſaria excederent, operáque muliebria tractarent. Legi epitaphium quoddam vetus pudicæ cuiuſdam Matronæ Romanæ, quod ita ſe habet.

Pudicæ matronæ epitaphium. V. Briſſ. formul. fol. 796 & Embl. 12. Iunij & Tiraq. leg. connub. fol. 259.

Hoſpes quod dico, paulum eſt, aſta, ac pellege,
Hæc eſt ſepulchrum haud pulchrum pulchrai fœminæ,
Nomen parentes nominarunt Claudiam,
Souom mareitom corde dilexit ſouo.
Gnatos douos creauit, horunc alterum
In terra linquit, alium ſub terra locat:
Sermone lepido, tum autem inceſſu commodo:
Domum ſeruauit, lanam, fecit, dixi; abei.

Veterum ritus. Quæ poſtrema verba mihi in memoriam reuocant veterum morem, quo nouam nuptam in pelle lanata iubebant conſidere: quo geſtu polliceri videbantur marito, ſe adductas ad præſtandam lanificii operam: Sed & hc die in pleríſque locis Italiæ, poſtero die quàm mulier eſt ingreſſa mariti domum, illi è geniali thoro prodeunti, manè propinqui obuiam veniunt eique offerunt fuſum, colum, lanam, acum, forficem, omnéque vas domeſticum, vt cuique promptum eſt, quo admoneatur officii muliebris, ſeqúe non ad delicias, ſed ea curanda quæ domi neceſſaria ſunt & accommoda vocari ſtatim intelligat. Auſon. Parentalib. in Æmilia Aernia matre.

Morigeræ vxoris virtus cui contigit omnis
Fama pudiciuæ, lanificaque manus,
Coniugiique fides &c.

Idem in Veria Liceria:

De Lucretia Ouid. 2. faſt.

Huius ſi probitas ſi forma & fama fidéſque
Morigeræ vxoris lanificæque manus.

Teſtudo. *Teſtudo* à tegendo, vel quòd teſta tecta ſit, ait Varro. Hanc

φερέοικον, id eſt, domiportam appellat Heſiodus. 2. ἔργων.
Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

Ænigma de teſtudine.

Sanguine caſſa, domiporta terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agreſtis, humilis, aſpera,
Capite breui ceruice anguina, aſpectu truci,
Euiſcerata, inanima, cum animali ſono.

& alius quiſpiam alludens ad noſtrum Emblema:

Tardigrada, herbigrada, domiporta, & ſanguine caſſa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phidias.

Phidias.) à Plinio nominatur artifex numquam ſatis laudatus excellens ſtatuarius: cuius opera præſtantiſſima repete ex Plin. cap. 8. lib 34. & cap. 5. lib. 36.

Venus vocabulum polyſemum.

ſexumque referri femineum.) Venus pro vxore, amica, & matrefamiliâs alicubi reperitur. Virgil. 3. Eclog.

Parta meæ Veneri ſunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accipit, vt apud Pompeium Feſtum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præſideat, quòd Græcè κύειν parere ſit.

Appendix.

Naumachius ita de officio matrisfamilias:

λεῖπε δέ οἱ τάδε ῥηϊ τὰ καὶ δύναται τονέειδαι,
σοὶ δὲ οἰκοφελὴ μελέτω μεγαρόντε φυλάσσειν
μηδάμιν ἐξερέειν, τὰ μὴ θέμις ἐστὶ γυναῖκας.

Relinque illi.) (hoc eſt, viro) externa quæ conficere negotia poteſt: Tua cura ſit rei familiaris, & cuſtodia, Nec ipſum percontare de rebus quas nefas eſt mulieres noſſe. Egregiè ille quidem & veridicè: ſed non illibenter adiungerem elogia longè præclara bonæ matrisfamiliâs apud parœmiographum Hebræum, niſi eſſet in omnium manibus; & quæ de Aſpaſia retulit Ælian. libris hiſtoriæ variæ. Verùm quia contrarium oppoſitum contrario magis elucet, apponam cuiuſdam tetraſtichon in quandam,

Femina quæ loquitur multum, paßimque vagatur,
Saltat & in cunctis deſidioſa locis,
Quæque vel ignotos nimis ambitioſa ſalutat,
Si quid agat, quæras, appetit illa mares.

In lege vetere Romuli, viri conſors mulier, ſacrorúmque ſocia. Dionyſ. Halicarnaſſi in 2. γυναῖκα γαμετὴν κατὰ νόμους ἱερεὺς συνελθοῦσα ἀνδρὶ κοινωνίαν ἁπάντων εἶναι χρημάτων,

τε' κ) ἱερῶν: domina rerum mariti, diuinæ & humanæ domus ſocia, in l. 1. D. rer. amot. l. 1. de rit. nuptiar. l. 4. C. de crim. expil. heredit. Vnde materfamilias dicta veteribus οἰκοδέσποινα, Clementi Alexandrino, τῆς οἰκουρίας συμβιωτὸς, adiutrix operum rei domeſticæ.

Velut vultus.) iſthæc ethopœia honeſtæ feminæ, vel quali habitu eſſe illam deceat, præcipiente D. Apoſtolo. Quem ad locum non videtur alienum traducere flãmei nuptialis ritum, de quo Iſidorus lib. de offic. referente Gratiano, c. feminæ, 3. q. 5. feminæ, ait, dum maritantur velari ſolent, vt ſe meminerint ſemper maritis ſubditas, ac humiles: item quòd nubentes poſt benedictionem vitta inuicem, quaſi vno vinculo copulantur, videlicet id eò ſit, ne compagem coniugalis virtutis diſrumpant: at verò quòd eadem vitta candido, purpureóque colore permiſcetur, hoc ideò eſt quòd candor ſit ad mundiciem vitæ, purpura ad ſanguinis adhibetur poſteritatem: vt hoc ſigno continentia, & lex continendi ab vtriſque ad tempus admoneantur: & poſt hoc, reddendum debitum non negatur. Item quòd in primis nuptiis annulus à ſponſo datur ſponſæ, ſit nimirũ vel propter futuræ ſignum dilectionis: vel propter id magis vt eodem pignore eorũ corda iungantur: vnde & quarto annulus digito inſeritur, quòd in eo vena quædam, vt fertur, ſanguinis ad cor vſque perueniat. Hæc Iſidorus. Et nos alio meminimus loco nuptias à nubendo dictas quod velare ſeu operire ſignat, vel propter flammeum illud, de quo diximus: vel quod in nuptiis primas tenere partes verecundia debeat, quam cuſtodem ac comitem virtutum omnium Cicero ait in Partitionib. Sed propius ad rem facere videtur quod Vlpian. l. 1. §. ſi quis filiam, D. de lib. exhib. Si quis, ait filiam ſuam, quæ mihi nupta eſt, velit abducere, vel exhiberi ſibi deſideret an aduerſus interdum exceptio danda, ſi forte pater concordans matrimonium, & fortè liberis ſubnixum velit diſſoluere: certo iure vtimur, ne benè concordantia matrimonia iure poteſtatis patriæ turbentur, quod tamen ſic erit adhibendum, vt patri perſuadeatur, ne patriam poteſtatem exerceat.

In Pudoris ſtatuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE deſponſa ſequi cupiebat Vlyſſem,
Ni ſecus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo:
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos:
Iſta verecundi ſigna pudoris erant.
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
Hócque pudori aram ſchemate conſtituit.

Fons Emblematis. ID ſumptum eſt ex Pauſaniæ 3. qui Laconica inſcribitur, vbi agit de Pudoris ſimulacro, quod Icarii patris Penelo-
pe

ſpes donum fuiſſe ferunt: Græcíque hiſtoriam de hac re huiuſmodi conſcripſere. Cùm Iarcius ab Vlyſſe fruſtrà contendiſſet vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ perſuadere conatus eſt. cúmque acriùs inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſſit vt ea ſponte ſequeretur quem vellet, aut cum patre, ſi grauaretur, Lacedemona rediret Penelope obtecta facie nihil quicquam reſpondebat. Quare pater, intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit & in facti monumentum eo loco Pudoris ſimulacrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. I. hiſtoriæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem debere magnam parentibus gratiam & pietatem, ſed maritum præ cæteris ſequi & obſeruare: quod & ſacræ literæ præcipiunt; ſiquidem homo relinquat patrē & matrem, & vxori adhæreat eſt neceſſe, ſintque duo in carne vna. Viderúrque huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyſſem ſcribere fingitur his verbis:

Mulier parenti virum præferre debet.

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpat vſque moras.
Increpet vſque licet, tua ſim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux ſemper Vlyſsis ero.
Ille tamen pietate mea, precibuſque pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.

Cui fortè diſſimile non eſt quod ſcribit Euſtathius interpres Homeri: ἔχειν γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνὴρ, ἔχεσθαι δ' ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinet illa Quint. declam. 259. Virgo ad patrem; nupta ad maritum pertinet. Eiuſdem ſtatutæ mentio eſt apud Lucianum in Imaginibus.

Vir mulierem tenet, mulier à viro tenetur.

Ithacam.) Vlyſſis patriam, inſulam in mari Ionio, vnde ipſe Ithacus & Ithacenſis cognominatur à Poëtis.

Ithaca.

Sparten.) id eſt Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.) Penelope, quod vocabulum non ita ſtrictè accipitur, vt ſomniant pleríque. Lege Vallam lib. 6. & apud Iuriſconſultos, virgo pro femina viripotente accipitur, vt l. Mulieris, D. de verb. ſign.

Virgo pro muliere quanis.

Velat vultus.) huc pertinet nummus vetuſtus in cuius inſcriptione legitur *Sabina Auguſta Hadriani Aug.* Cuius in altera parte dea ſedet velo faciem operta, indice digito dextræ admoto ad iugulum, cuius inſcriptio PVDICITIA in alio quodam Herenniæ ſigillum muliebre ſedens cum conto in lænam vlnam iacente, dextra velum obducit ante faciem:

huius inſcriptio, PVDICITIA AVG. Præclarè Septimius Florens, qui non ſolùm velum virginum & mulierũ armaturam pudoris appellat, verecundiæ vallũ, ſexus fœminei murum, qui nec ſuos emittat oculos nec admittat alienos: verùm etiam modum præſcribit ad quem veli huius forma produci debeat. Sic enim ille, Quantum reſoluti crines occupare poſſunt, tanta eſt velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur, & quæ ſequuntur. Adducit exẽplum Arabiæ fœminarũ quæ non caput, ſed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato, contentæ ſint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem proſtituere. Mauult enim fœmina videre, quam videri.

Tertull. de velo virg.

obnubit ocellos.) Hoc ſimpliciter referri poſſe videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quæ rectà viros non aſpiciat, ſed cùm loqui neceſſe habet, demittat: qualis apud poëtam Dido κτ̓ τὸ πρέπον, lib. 1. *Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur.* & in 3. de Andromache, *Deiecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt.* vnde dictum olim, pudorem in oculis eſſe, ait Ariſtot. 2. De arte dicendi. Sed coniicio noſtrum hunc non temerè verbo obnubit, vſum fuiſſe, vt alluderet ad veterem nuptiarum ritum dictæ enim nuptiæ ſunt à nuptu, hoc eſt opertione: nubere eſt velo tegere; mulier enim nupta, id eſt obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus eſt quod terras & mare obnubat, vt cælum nubes. Id probant apud Feſtum Pomp. Cælius & Curtius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Vide Libanij ecfraſi Iunonis pronubæ ex edit. & verſione F. Morelli.]

Hoc ſchemate.) hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine σχῆμα, n. verbale, ab ἔσχημαι. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta ſignificat.

Appendix, aucta à FED. MORELLO.

Mulieres ſubditas eſſe viris oracula ſacra præcipiunt, ex 2. & 3. c. Gen. & Eſter 1. ca. in Aſſuer. edicto. Itemque Pauli ad Epheſ. 5. & Petri 3. Quod & ſubnotant canones, c. ſatis, c. mulierem, 33. q. 5. 6 eſt ordo. de pœnit. Diſt. 5. in l. alia, 15. § eleganter D. ſolut. matrim. Quamquam dicatur vxor, ſocia diuinæ & humanæ domus, l. aduerſus, 4. c. de crim. expil. her. [Videſis Notas Morelli ad Epithal. Violantillæ, Statii, v. ducit *Lumine demiſſam & dulci probitate rubentem* & ad Syl. 1. l. v. *mixta pudori Gratia*, vbi ἄγαλμα αἰδοῦς.

Nupta contagioſo.

EMBLEMA CXCVII.

Dii meliora pijs, Mezenti cur age ſic me
Compellas? emptus quod tibi dote gener.
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud dic mihi ſæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferáque Etruſci facta nouare ducis?

COnqueritur hîc puella ingenua de patre perquã difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimili lue conſumpto. Quod facinus illi ſimil-

Puellæ querela de patre inhumano.

limũ eſſe dicit, quod fuit olim ſolemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorũ & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate ſolebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe ſenſim animam infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habẽt crudeles illi patres, qui ſuas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo diſſolui poſtea nefas) copulare nõ horrent hominibus lepra & podagra confectis, & ſæpiùs Neapolitana ſcabie corruptis, iis quidẽ viuis cadaueribus, qui mortuis eo quidem peiores, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vſque, & interdum etiam diuturnæ finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitãdo enecet. Eiuſmodi coniugium tam impar vt eruditè, ita & feſtiuè depinxit Eraſmus in Dialogo, cui titulus eſt ἄγαμος γάμος: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam deſcribit, GA. Quid ego tibi depingam puellam non incognitã, quamquã plurimũ gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe: nihil illam non decebat. Interim nobis prodijt beatus ille ſponſus, trunco naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus feliciter quàm Suiſeri ſolent, manibus ſcabris, habitu graui, oculis languidis, capite obuincto, ſanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alii digitos habent anulos, ille etiam in femore geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? GA. Neſcio, niſi quòd hodie pleriſque videtur adempta mens. PE. Fortaſſe prædiues eſt. GA. Eſt affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella veneno ſuſtuliſſet ambos auos & auias, quod grauius ſupplicium de illa ſumi poterat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè factum hoc crudelius eſſe videtur quàm ſi illam nudam obieciſſent Vrſis, aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ peperciſſent tam inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum. mihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

Eraſmi locus è dialogo, cuius titulus, Coniugium impar.

8. Aeneid.

----iungebat corpora viuis,
Componens manibuſque manus, atque oribus ora.

quamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, v[t] tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cada[uer] eſt, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Si

quidem hoc ipſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt peſtis: quod cõtingit, mors eſt. hæc ille. Huc refer etiã Prouerb. Malè coniugati. Ad huius Emblematis ſententiã puto ſpectare illud Senecæ ex 4. de beneficiis cap. 27. Male conſulit ille filiæ, qui illam cõtumelioſo, & ſæpe repudiato collocauit.

Dÿ meliora pÿs.) Optandi formula per apoſiopeſin. ſumptũ id ex 3. Georg. Virgil.

Dÿ meliora pÿs, errorémque hoſtibus illum.

Græci ſic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: &, εὐφήμει ὦ ἄνερ, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dii meliora: id enim ipſum agimus, ne quis poſthac eiuſmodi quicquã poſſit polliceri. Ouid. Epiſt. Helenes. *Dÿ meliora.*

Dÿ melius: ſimilis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

——procul, o procul omnia, dixit,
Talia dÿ pellant.

Et Epiſtola Laodameiæ Proteſilao:

Dÿ, precor à nobis omen remouete ſiniſtrum.

Amorum 2. eleg. 10. idem:

Hoſtibus eueniat vita ſeuera meis:
Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiuſd operis:

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

Tibullus 3. Eleg. 4.

Dÿ meliora ferant, nec ſint inſomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Poſtumii (qui Conſul ſub iugum miſſus ad Caudinas furcas, diſſuadebat fœdus à ſe ictum cum Samnitibus) Quid tandem? ſi ſpopondiſſemus vrbem hanc relicturum populum Roman. ſi incenſurum, ſi ſub regibus futurum? Dii meliora. Quæ loquendi formula plena eſt affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

emptus quod tibi dote gener.) emptus gener, vt apud Virgil. 1. Georg. *Téque ſibi generum Thetys emat omnibus vndis:* in quo alluſum ad matrimonii ſpeciem, quæ veteribus coëmptio dicebatur: de qua Cicero in Topic. & Seruius. Quintilian. declam. 257. Securus ſis pater: petiti ſumus: empti ſumus.

Gallica quem ſcabies.) Morbus hic Neapoli allatus, nondũ ſuum nomen vnicum eſt ſortitus: nominatur interdum Indicus, quãdoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hiſ- *Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica.*

panica ſcabies: ea eſt ſuperbiſſima, quæ nec lepræ, nec elephantiaſi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, ſi res veniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt auctores, cũ qua in illa Hiſpanienſi India infantes naſcuntur. Alii aliò referunt: ſed certò conſtat in iſtas regiones inuectam non multo abhinc tempore: nimirùm ignota fuit ante glorioſam, ſed parùm felicem expeditionem Neapolitanam ſub Carolo 8. Gallorum Rege.

Mentagra. *mentagra.*) Morbus eſt à mento ſic dictus: Nam à mẽto per faciem, collum, pectus & manus, fœdo & inſolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauiſſimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine. Latinè quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum laſciuia, vt eſt procax natura multorũ in alienis miſeriis, mox & vſurpato vocabulo mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus, deſcendentem verò in colla pectúſque ac manus fœdo cutis furfure.

Etruſci Ducis.) Mezentii Regis Etruriæ, quæ regio eſt Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

Appendix.

Sanctiſſima coniugii copula non eſt temerè quibuſcumque permittenda, ſed ſanis tantum corpore, animóque valẽtibus. Quid enim iure canonũ prohibita leproſorum coniũgia, niſi quòd inhumanum viſum ſit, contagione infecti corporis ac carioſi, ſanum ac viuidum corpus turpi lue infeſtare? Sed auaritiæ terra labes omnia iura naturæ & humanitatis violat, nec minus inſanè cõmittit, quam qui olim viuos homines ad aram Saturni, vel Dianæ Tauricæ mactarent: vel qui miſeros reos ad latumias deiicerent. Melius & decentius, vt apud Plinium Secundum lib. 1. epiſt. 14. formoſus ac decorus ſponſus elocatur puellæ ingenuæ. Eſt illi, ait, facies liberalis, & ingenua totius corporis pulchritudo, & quidem ſenatorius decor: quæ ego numquam putem negligenda. Debet enim hoc caſtitati puellarum quaſi præmium dari. Et hæc ille de Minutio Aciliano. Occurrebat illud Ouidianum:

Quàm male inæquales veniunt ad aratra iuuenci.

Et quid tam dominatur in coniugiis quàm conſenſus, ac concors animus? Nec enim tam concubitus & corporũ miſtio nuptias facit, quàm cõſenſus animorum & voluntatum,

vt rectè Iuriſconſulti. Illud adiici placet ex Plutarcho, dictum Democriti, qui generum nactus erit commodum, inueniſſe filium: qui verò incómmodum, perdidiſſe & filiam. Non malè aggero Plinianum id ex lib. 8. epiſt. 18. de vxore Domitii Tulli: Mulier, inquit, natalibus clara, Moribus proba, ætate decliuis, diu vidua, mater olim, parum decorè ſecuta matrimonium videbatur diuitis ſenis, ita perditi morbo, vt eſſe tædio poſſet vxori, quàm iuuenis, ſanúſque duxiſſet: quippe omnibus membris exhauſtus, & fractus, tantas opes ſolis oculis obibat: ac ne in lectulo quidem ab aliis mouebatur. Quinetiam fœdum, miſerandúmque dictu, dentes lauandos, fricandóſque præbebat. Auditum eſt frequenter ab ipſo, cùm quereretur de contumeliis debilitatis ſuæ, ſe digitis ſeruorum ſuorum quotidie lingere. Viuebat tamen, & viuere volebat, ſuſtentante maximè vxore, quæ culpam inchoati matrimonii in gloriam perſeuerantiæ verterat.

FED. MORELLI Coronis Parodica.

Quod Hector Homericus Alexandro fratri propter Helenæ ἁρπαγὴν imprecatur, Ilia. 1.

Αἴθ' ὄφελες ἄγονός τ' ἔμμεναι, ἄγαμός τ' ἀπολέσθαι,

O vtinam natus nunquam innuptus periſſes.

hoc Mezentius Alciati contagioſo ſuo ſemiuiro obiectare iure poterat, vel in ſemetipſam retorquere,

O vtinam nunquam nata, aut innupta periſſem!
Integra mihi quid cum putre ſemiuiro?

Lubet etiam παρῳδιάζειν ex Martialis Senariis.

Coniux integra, ſonticus maritus:
Non mirum male conuenire vobis.

ARBORES.

Cupreſſus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT *effigies metæ, noménque cupreſsi,*
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA *eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus,*
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA *coma eſt, pulchro digeſtæque ordine frondes,*
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Indicat.) Multi Cypariſſum vocatam aiunt, διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίσοις κλάδοις τε καὶ καρποῖς à fructuum æqualitate, pariterque ramorum quos producit. Siquidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite conſurgit, ſuaq; brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protendit Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Repub. & prouinciis ſibi ſubiectis æqualitatem ſeruent atque tueantur. Meminerit etiam optimus quiſque paterfamiliâs ſuorum liberorũ æquam habere procurationem, cùm ſint omnes æque legitimi. quod tamen in pleriſque noſtræ Galliæ prouinciis iure patrio non obſeruari palàm eſt. Caſſius Dionyſ lib. 11 cap. 5. Cupreſſi duplex nomen habet: & Charites, hoc Gratiæ appellãtur ad delectationem: Cupreſſi verò, ſiue (vt Græci rectiùs appellant) Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtent & producant tum ramos, tum fructus. Ambroſius Sermon. 4. in Pſal. 118 de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam amittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comam paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solam hãc arborem ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquam vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſtitur. Sic Apoſtolica quoque gratia neſcit defectum, ſed vetuſtate ſui floret. Cæterum quod hîc ſcribit Alciatus de æqualitate quæ patribus in liberos obſeruanda, illuſtrari non minimum poſſunt his Ambroſij eiuſdem verbis in Hexaëm. lib. 5. ca. 18. Quis docuit niſi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ conſortia fratres impares fecit? Vnius diuitiis filii diuerſa ſorte ceduntur. Alius totius paternæ ſortis ademptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhauſtam atque inopem portionem. Nunquid natura diuiſit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad naſcendi atque viuendi poſſint habere ſubſtantiam. Iſta vos docent non diſcernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquaſtis. Etenim quibus dediſtis communiter eſſe quod nati ſunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura ſubſtituti ſunt inuidere, &c.

Cupreſſus vnde nominatus, & eius natura.

Locus D. Ambroſ.

metæ.) Meta, ſtrues in acutum tendens, Græcis κῶνος. Virg.

Meta.

Hic viridem Aeneas frondenti ex ilice metam
Conſtituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cypariſſos appellat.

Citat & iſtuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectoſque cupreſſos.

Cupreſſum autem à Cypariſſo puero nomen habuiſſe, eo quidem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem ſui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Cupreſſus adhibita funeribus.

Funeſta eſt.) Cupreſſus Diti ſacra, ideóque pro ſigno funebri ad domos poſita. Plin. lib. 16. cap. 33. Haec enim procerum magnatúmque, ſicuti apium plebeiorum ſepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorũ vtrumque ſimili propemodum folio, colore, odore, facultate, naturáque ſit. Sunt autem qui ramos cupreſſinos ante defunctorũ ædes poni ſolitos velint, ne quis per imprudẽtiam ingreſſurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur, quod ſemel exciſa nũquam renaſcatur: vel vt humanũ corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs ſeruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupreſſum Pierii, id eſt lib. 52.

Funeſta.) funeribus deſtinata, vel pro mortis ſigno adhibita. Ideò enim Horatius Cupreſſus appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. ſic enim ait:

——cui frontibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupreſſos.

Idem 3. Æneid.

——ſtant manibus aræ
Cæruleis mæſtæ vittis, atraq; cupreſſo.
Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus.

Ouid. 3. Triſtium, elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſu Conuenit.

Claudian. 2. de raptu Proſerp.

Quercus amica Ioui, tumulis tectura cupreſſus.

Pinus & Myrtus, pro mortis ſymbolis.

Funeſta arbor.) Reperio etiam pinum & myrtum pro mortis ſymbolis accipi ſolitas à veteribus dinus, quia ſemel exciſa nunquam reuiuiſcit, aut etiam repullaſcit. Myrtus etiam funeſta, cuius foliis Thebani vtebantur ad tumulum Iolai herois maximi, vt ſcribunt ſcholiaſtæ Græci.

comere.) ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

comere fronde.) hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus, Dum poliuntur, dum comuntur, annus eſt. Claudian. in laude Serenæ.

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Pulcra coma, &c.) Huc refer dictum Phocionis in Leoſthenem Oratorem multis & magnificis promiſſis Athenienſes ad bellum concitantem: eius enim orationem cupreſſis eſſe ſimilem aiebat, quæ cùm pulchræ ſint & proceræ, nullum tamen fructum referunt. Dicitur autem in eos, qui cùm membris ſint elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis ſunt, neque ſuis alicui commodo eſſe poſſunt. Refer huc adag. Cypariſſi fructus. *Leoſthenis in Athenienſes dictum.*

Appendix.

Indicat effigies meta.) ſuadetur hoc verſiculo ἰσομοιρία, i. æqua in liberos hereditariæ ſucceſſionis diuiſio, de qua B. Ambroſius lib. de Ioſepho patriarcha, cap. 2. Iungat liberos, inquit, æqualis gratia; lucrum pietas neſcit pecuniæ, in quo pietatis diſpendium eſt. Quid inanius ſi propter fundum aut domum oriantur inter fratres iurgia, quando propter tunicam inter ſancti Iacob filios exarſit inuidia? Hæc ille. Proditum memoriæ Chariclem & Antiochum, fratres Ponticos, cùm paterna inter ſe bona diuiderent, poculum argenteum conſcidiſse, veſtémque mediam diſsecuiſse, vt neuter altero ditior, opulentiórque rediret: vnde illa Tragica deteſtatio apud Plutarc. in Pyrrho: θηκτῷ σιδήρῳ δῶμα διαλαχεῖν τοὺς ἀδελφούς: acuto ferro diuidant fratres domũ. Sanè ii & ſimiles fratres adeò pertinaciter æqualitatem ſectati ſunt, vt vel ficos non paterentur indiuiſas, ex vetere verbo, σῦκα μερίζειν, ficos diuidere: Ex quo ille Martialis iocus in quinto,

Calliodorus habet cenſum (quis neſcit?) equeſtrem,
Sexte, ſed & fratrem Calliodorus habet.
Quadraginta ſecat qui dicit, σῦκα μέριζε,
Vno credis equo poſſe ſedere duos?

Ariſtot. Politic. 2. cap. 1. ſcribit vbique ferè propter inæqualitatem oriri ſuſpiciones. Idem cap. ſeq. multa in idem confert argumentum. Suppetunt multa ex Iuriſconſultis, ſed nos aliò properamus.

Funeſta eſt arbor.) Videmus aliquando in magnatum ac nobilium ſepulcralibus, & pollincturis ſpargi cupreſſi frondes: ſed iſte tamen ritus apud omnes noſtrates non æquè celebratur. Plebei, dum parentant, ſaluia, hyſopo, menta, buxo, & nonnunquam apio vti ſolent: non alia ratione crediderim, quàm ad olentem mephitim auertendam, & tetram cariem

morticinæ. Quin & pueris, puelliſque morte raptis exhiben-tur flores, & corollaria, fortè ad vitæ præcipitis marcorem innuendum. Cur verò Cupreſſus funeraria? an ob pariles ra-mos (vnde illi Græcum nomen) an quod mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, regúmque turres? hæc enim do-minos ſeruis, & ſceptra ligonibus æquat. quin ſeſe in omne habet Arithmetica proportione, vt quæ nullam ferat προσω-πολη-ψίαν, *Diſsimiles ſimili conditione ligans.* quod argutus notat Lucianus dialogis mortuorum. Illud pri-dem mihi obuium erat Martialis, lib. 6.

Sed mihi perpetua numquam moritura Cupreſſo.

Item Lucani 3. de bello ciuili,

Et non plebeios luctus teſtata Cupreſſus,
Tunc primum preſſere comas.

Id quicquid eſt opellæ, dum concinnare pergo, non verebor fretus bona ſtudioſorum venia traducere huc carmina duo quæ dudum ſcripſeram in maiore otio, Primum illud ad vi-ri Principis epicedium:

Quàm tibi cura ſalus patriæ fuit, optime princeps,
Hoc tua ſtrenuitas, claraque geſta canunt.
Nempe tibi conſtanti animo, dum vita maneret,
Propoſitum fuerat vincere, ſiue mori.
Perpetuas ergo inferias tibi, magne, ſacramus,
Signaque conſpicuè palma, Cupreſſus erunt.

Alterum verò γνώμην habet non inuenuſtam, meo quidem iudicio, *Principio exili magnum capis incrementum:*

Semine vti minimo proceras creſcere plantas,
Et patulas altè luxuriare comas,
Vt penè vmbriferam videas aſſurgere ſiluam:
Magna parens rerum ſcilicet edit opus.
E ſenttentiola multos emergere ſenſus
Noueris: egregium cernis & iſtud opus.

ALCIATI DISTICHA à FED. MORELLO Græcè expreſſa.

I.

Κώνου σχῆμα καὶ οὔνομα κηρύσσει κυπαρίσσων,
Δέξαθαι σφετέροις ὧδε κατ' αἶσαν ἴσην.

II.

Καλλιέθειρα πέλει, εὔτακτοί τ' εἰσὶ ῥάδαμνοι·
Καλλίκομός περ ἐοῦσ', αὐτὰρ ἄκαρπος ἔφυς.

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

GRATA *Ioui eſt quercus, qui nos ſeruátque fouétque:*
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, ſola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque ſic arbos officioſa Iouis.

Grata Ioui, &c.) Quercus Ioui ſacra, qui Deus habebatur Opt. Max. in ea enim reddebat oracula in Dodona ſylua. Virgilius 2. Georgic. ---*nemorumque Ioui quæ maxima frondet* *Eſculus, atque habitæ Graiȷ́ oracula quercus.* *Quercus, ſacra Ioui.*

Claudian. 2. de raptu:

Quercus amica Ioui.-----

Huius autẽ glandibus priſci veſcebantur ante frumẽti vſum: fiebat etiam è fronde quernaciuica corona, quam ciuis ciui-

à quo ſeruatus eſſet in prœlio, tamquam vitæ teſtem, ſalutiſque perceptæ monimentum dabat. Fiebat etiam ex ilice: quod genus ſuperiori non admodum diſſimile eſt. Gellius cap.6. lib.5. & Plin. cap.4.16.

Seruanti ciuem.) Lucan. in primó:

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Seruanti ciuem.) Corn. Tacit.12. Annal. M. Oſtorius ſeruati ciuis decus meruit&in 15. Si ſingulis manipularibus præcipua ſeruati ciuis corona imperatoria manu tribueretur, quod illud, & quantum decus, vbi par eorum numerus adipiſceretur, qui attuliſſent ſalutem & qui accepiſſent? Sed quia forte nota omnibus non ſunt quæ & quanta tribui ſolita eſſent iis qui ciuicam meruiſſent, adiicere placet. Ea primum corona vtebãtur in ſpectaculis, induenti aſſurgi etiam à Senatu moris erat, & Senatui proximus erat aſſignatus locus. Ipſi munerum vacatio, patrique & auo paterno dabatur, quod filium Reipub. ſalutarem genuiſſent. At ne temerè daretur, leges latæ ſunt arctiores, nempe vt ciuis qui ſeruatus eſſet, ſeruatum ſe eſſe fateretur: teſtes enim adhiberi nihil proderat; neque ſi aliquem, alium quàm Romanum ciuem ſeruaſſet, quamuis Regem. Is igitur honos quia in maximis eſſet, eum affectarunt principes Romani, non probi modo ſed & ſcelerati, adeóque ſuis numiſmatis exprimi curarunt. Vt enim de iis taceam quibus meritò is tributus honos fuit, in Caij Caligulæ numo ciuica cum glandibus ſpectatur, cum litteris his S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. Numus verò Galbæ imperatoris ciuicam habet cum inſcriptione, S P Q R. OB C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ, S. P. Q. R. OB C. V. SER. in numo aureo & aliis quibuſdam, ciuica etiam Neroni ex S. C. dedicata.

Pinus & mirtus, pro mortis ſymbolis.

Ciuica donatiqui.

Glande aluit veteres.) Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipſa ſola vmbra prodeſt: quo conuerti poteſt ad veterem illam legem populo Iudaïco à Moſe propoſitam, qua æterni patris filius & Seruator noſter CHRISTVS expectabatur: cuius quidem ſpei fidem certiſſimam cùm nobis Chriſtianis dederit, poſſumus atque priſci illi ſubinde repetere, ἅλις δρυός, reperta tandem, vel potius cuique noſtrûm gratis conceſſa fruge omnium optima diuiniſſimáque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam ſententiam luſi aliquando Epigram,

Glandes veterum cibi.

Glande patres aluit quercus, fagusq; vetuſtos:
Sed nobis non cibus eſt, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantum fuit vſa vetuſtas:
Frugibus inuentis vtimur: at quid id eſt?
Tradidit in ſacro quæcumque volumine Moſes,
Glans erat, & veterum pabula priſca patrum:
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et miſſa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex ſit vetus atque Prophetæ:
Sed noua lex CHRISTI *verior eſto cibus.*

Appendix.

Seruanti ciuem.) Claudianus de laudib. Stiliconis, 3.
Mos erat in veterum caſtris, vt tempora quercus
Velaret, validis fuſo qui viribus hoſte
Caſurum potuit morti ſubducere ciuem:
At tibi quæ poterit morituris ciuica reddi
Mœnibus, aut quæ te penſabunt facta coronæ?
Glande aluit veteres.) Ouid. 4. Faſtor.
Poſtmodo glans nata eſt, bene erat iam glande reperta,
Duráque magnificas quercus habebat opes.
ſola nunc proficit vmbra.) Vidi aliquando non improbum, ac ne quidem inficetum hominem qui hoc flecteret ad veteres monaſteriorum bibliothecas, quæ ſuperioribus ſeculis habebantur in pretio, quo tempore nondum typographi ſuam nobis artem commendaſſent: nunc enim membranæ veteres, & codices manuſcripti exoleſcunt, & ferè ſola ſe oſtentatione ventitant antiquitatis. malim ad corruptas traduci diſciplinas, in quibus patrum æuo, omiſſo puriore bonarum artium ſucco, ſoli diobolares in ſcholis terebantur Holcotus, Bricotus, Anſelmus, Buridanus, Floretus, Perhetus, Alexander de villa Dei, aliique id genus tenebriones, qui quaſi glandibus vſi veras diſciplinas ac puriores fruges excerpere non potuerunt, reuocati ſuorum temporum barbarie. Sed hæc fortaſſe πάρεργα. Et placet ad finem adiici noſtrum qualecumque de quercu & oliua carmen, *ſi quis tamen hoc quoque, ſi quis captus amore leget.* id ſic habet:
Quercus amica Ioui, potitur bona Pallas *oliua:*
Illius fructus, huius & vmbra placet.

Glans iuuat, vmbra placet, prodeſt & fiſſile lignum,
Frondibus iſta viret, ſic quoque fragrat odor.
Vtraque delectat noſtris accommoda rebus,
Vtraque ſecuræ ſymbola pacis habet.

Quin & alterum grauioris argumenti non iam oſtento, ſed committo candidis lectoribus, quo ego diſcrimen inter Ecleſiam, & dominatum temporarium ſum complexus:

Non bene conueniunt quercus, oleæque, nec vna
In ſcrobe plantantur, ſiue ſeruntur humo.
Si facias, vnam necat altera conſcia cauſſæ
Natura, id verum ſcilicet eſſe docet.
Cœlica miſceri numquam terreſtribus aquè
Noueris: incaſſum, qui facit iſta, facit.

DISTICHA ALCIATI FED. MORELLVS ita Græce reddidit κατὰ ἔπος.

Δρῦς Διὸς ἐστὶ φίλη Ἀγαυοῦ σωτῆρος ἁπάντων,
Ἀνδρὶ ἢ σώζοντι τὴν ἐκ δρυὸς ὁ στέφανος.
Ὠγυγίοις βαλάνοις ἔτρεφέν ποτε· νῦν σκιῇ ὀφέλλει.
Δένδρεον ὡς Ξυνὸς οὐκ ἀνόνητον ἔφυ.

Prudentius ex orac. Moſaico Geneſis 18. Hoſpitium ho[…] Domini eſt, Ilex vbi frondea Mambre Armentale ſenis pro[…] texit culmen. ὤφθη αὐτῷ Ἀβραὰμ ὁ θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμ[…]βρῇ. At Geneſ. 35. quercus vocatur ἡ βάλανος, à fructu, vb[…] agitur de ſepultura Deborræ nutricis Rebeccæ. ἐτάφη κατώ[…]τερον Βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βάλανον, & vocauit Iacob quercum il[…]lam, βάλανον πένθους.

Salix.

EMBLEMA CC.

QVOD frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus,
Clitoriis hominis moribus adſimilat.

HOmerus Odyſſ. κ. ſalicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophraſtus 3. de plantis, cap. 2. & 2. cap. 13. De cauſis, ὠλεσίκαρπον γένος appellat, quod ſemen ocyſſimè amittat, antequam omninò maturitatem ſentiat, vt narrat Plin. 16. cap. 29. ideóque hydropotarũ poteſt eſſe ſymbolum, quò referes illud: Aquam bibẽs nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακεδαί τ' αἴγειροι, καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio ſentit, ſalicis fructũ cum vino propinatum, ſterilitatem inferre, genitale ſemen extinguere, ác libidinis impetũ marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52. idem omnino, & alia quædam de ſalice notauit: vt Ælianus de hiſt. animal. 4. cap. 22. *Salix ſemen amittit.*

Clitoriis morib.) qui vino non vtuntur. Plin. enim 31. cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam ha- *Clitorius lacus abſtemios reddit.*

bere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid. 15 Metamorph.

Clitorio quicumque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudétque meris abſtemius vndis.

Itaque homines Clitoriis moribus appellamus abſtemios. Memineam quidem, κλειτοριάζειν, obſcenum verbum, idem eſſe ac τὰ τῆς γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζεσθαι ἢ τούτων καθάπτεσθαι, muliebria cõtrectare. nam κλειτορὶς, vt traditur ab Heſychio, eſt τοῦ γυναικείου αἰδοίου ἡ ὑποδερμὶς (mendoſe ὑποδορὶς, vt legitur in vulgari Heſychii exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτον, καὶ κλειτορὶς, caruncula quædam muſculoſa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nempe non tam ὠλεσίκαρποι, vt ſalaces quàm τὸ σπέρμα διαφθείραντες, qui venere licentiùs abutuntur, proindéque ad generandum inepti fiunt. Quem ego germanum puto huius diſtichi ſenſum: non vt accipit iactabundus neſcio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis ſibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicarat. Is, vt ſibi videretur ingenioſior κλειτοριάζειν verbum ad venerem maſculam retulit, Eraſmi auctoritate ductus: ſed in eo tamen dubius eſt Eraſmus, neque id perſpicuè aſſerit, vt qui dumtaxat ſuum coniectaneum afferat.

Appendix.

Quod frugiſperdam, &c.] In eos fortaſſe torſeris qui laborant gonorrhæa, i. impuro ſeminis effluuio, quos adeò ſeminifluos ait D. Bernardus, & Canoniſtæ. Malim in eos flecti qui ſtudiis inanibus delectantur, & nihil vmquam profuturis, vt qui ad voluptatem meram referunt omnia, aut qui nefandis artibus ad ſterilitatem venena propinant, non coniuges, ſed fornicarii, vt ait B. Auguſtinus apud Gratianum in c. aliquando, 32. q. 2. Cæterum quod de ſalice, hîc, notauit Porphyrius apud Stobæum ſerm. 98. de quo & Marcellus Virgilius in Dioſcoridem lib. 2. cap. 121. Itémque Hieronym. in Eſaiam cap. 6. ad torrentem ſalicum ducent eos, vt ſcilicet nullus in eis fructus remaneat. Hanc enim ſeminis earum arborum eſſe naturam, vt qui illud in poculo hauſerit, liberis careat. Vnde & ſancti, qui propter peccata in confuſione mundi huius eſſe cœperunt, ſalicibus Babyloniorum fluminum ſuſpendunt organa ſua, Pſal. 36. De Clitorio fonte Victruuius lib. 8. cap. 3. & Philander ad eundem.

Abies.

EMBLEMA CCI.

APTA *fretis abies in montibus editur altis:*
Eſt & in aduerſis maxima commoditas.

PLinius c. 10. lib. 16. in montibus editiſſimis naſcitur abies, ceu maria fugerit. quod hîc transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedē conſequātur, pericula ſubire non refugiūt.

Abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:
Fraxinus in ſyluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.
Idem 2. Æneid.
——— *etiam ardua palma*
Naſcitur, & caſus abies viſura marinos.
Et Claudianus:
Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.
in aduerſis.] locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere ſibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigiis expetita, ſitus in excelſo montium, ceu

maria fugerit, nec forma alia. materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Non piget Ambroſii ea de re huc ſententiam ex Hexaëmeron, cap. 11. adiicere: Abies, in-
» quit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice,
» etiam caſus maritimos tuto ſubitura remigio: nec ſolùm ven-
» tis, ſed etiam fluctibus certatura proceſſit.

Appendix.

Eſt & in aduerſis maxima commoditas.] Illud Ouidii quadrat.

——— Apparet virtus arguiturque malis.
Si nihil aduerſi patiens vidiſſet Vlyſſes,
Penelope felix, ſed ſine laude foret.

Nota eſt Plutarchi ſtudioſa diſputatio, quomodo quis ab inimicis vtilitatem capiat. Sic eſt in natura hominum, res aduerſæ docent, proſperæ ſæpius efferunt, παθήματα, μαθήματα, & nocumenta fiunt documenta. Poſſis huc traducere quæ prius dicta ſunt de Perſico arbore tranſlatu facta meliore.

METAPHRASIS DISTICHI ALCIATI IN ABIETEM, PER FED. MORELLVM.

Εὔπλοος οὖσ' ἐλάτη φύεται εἰν οὔρεσιν ἄκροις.
Αγηπθέτοις δὲ τόποις πλεῖστον ὄνειαρ ἔφυ
H
Τεῖχος ἀλὸς ἐλάτη πέλ' ἐν οὔρεσιν ὑψιπέτηλος·
ὡς μέγ' ἀπ' αἰπηθέτων ἐστὶ τόπων ὄφελος.

Picea.

Emblema. CCII.

At picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

PIcea, quæ nullos emittit è ſua ſtirpe ſtolones, hominem arguit, qui ſine liberis vitam agat. De hac arbore ſatis multa. Plin. lib. 16. cap. 10.

ſtolones.] Stolo, virgulta eſt ex arborum radicibus, aut trunco producta. Quid ſi conuertas in eos qui nullum ſui monumentum relinquũt, ſed eorum vita ac mors iuxtà æſtimatur, vt ait Salluſtius.

Appendix.

Vide an huc quadret illud Senecæ, conſolatione ad Marciam. Qui filios optat, neſcit quas noxas optet. Id certè videri poteſt orbitatis ſymbolum, niſi noſter hîc malit alludere ad

conſuetudinem iam olim receptam in mediis quorundam monachorum clauſtris, in quibus videre eſt proceras quaſdā piceas coniferas, quæ ſunt pini ſpecies, perpetua viriditate conſpicuas, quæ nec fructus, nec ſtolones educant, ſed ſola vmbra ſe commendant. Ego cùm aliquando rogarem cauſſam, cur potius hanc plantam monachi in loco clauſtrorum conſpicuo, quàm alias quaſdam frugiferas confererent, docuit me vir minimè malus, ſed qui tamen neque mare, neque litteras noſſet, id habere arcani aliquid: nempè cùm ad preces antelucanas cucullati ſodales ſumma manè accincti prodirent, ſi arborem eam primo conſpexerũt, rei omnis Venereæ cogitatione immunes toto die fore. Quam ſuauem profectò & nimis dilatam opinionem viderint etiam ipſi cœnobitæ. At puto id citius in morem veniſſe, vt arbor ea index eſſet orbitatis, cui nomen dedere qui vitam religioſam profitentur: aut, abſit inuidia dicto, id referre quodammodo vitam quorundam monachorum crediderim, qui, vt piceæ, neque fructum ferunt, neque ſtolones, ſed ſola vmbra (quid enim iis longè multis præter vmbram?) proficiunt. Imò rides, & nimis vncis naribus indulges, ait aliquis. Certè, nam & *ridendo dicere verum nil vetat*, & *Interdum arrepto miſcemus ſeria ludo.* At ea non fuit Alciati mens, neque conſilium, vt bonos illos ſodales ſale iſto aſpergeret. Credo non id voluit: ſed ſi viueret, mecum vt opinor ſentiret, ſanéque rideret, quem non puto fuiſſe *ἀγέλαστον*.

FED. MORELL. Obſeruatio *de ſtolonib.*

Ariſtoteles 1. de morib. ad Nicom. vbi adoritur Ideas Platonicas exagitare, ſcribit *τὸ πρός τι παραφυάδι ἔοικε καὶ συμβεβηκότι τοῦ ὄντος* Quod cum aliquo confertur ſimile eſſe ſtoloni propaginive, eiq; rei quæ ſubſtantiæ accidit. vbi arboris trunco ſubſtãtiam ſtolonibus accidentia comparat. cæterum Alciati *προελεγεῖον* libuit hoc diſticho Græco Iambico rependere;

Πεύκη παραφυάδ' οὔ τιν' ἐκβάλλει ποτέ.
Ἔοικε δ' ἀνδράσιν γόνου τητωμένοις.

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

R O M A *nouis tribui debere Cydonia nuptis*
Dicitur antiquus conſtituiſſe Solon.
Grata ori & ſtomacho cùm ſint, vt & halitus illis
Sit ſuauis, blandus manet & ore lepos.

PLutarchus in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita ſcribit: Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μήλου κυδωνίου κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος, ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν εὐάρμοστον εἶναι πρῶτον καὶ ἡδεῖαν. Solon iubebat ſponſam cum ſponſo concubituram, prius edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore, & voce initur, gratiam concinnam debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Cotoneis Plin. 15. cap. 11. & 17. ne eorum ſapore & odore eiuſdem lib. cap. 28.

Cotonea cur nouis nuptis ederentur.

Appendix.

Bene quidem & ſapienter illi videntur ſenſiſſe qui bonis auſpiciis vtendum monuerunt. alioqui quæ malo ſint cœpta principio vix eſt vt bono peragantur exitu, vt apud Gratianum in c. principatus, 1. q. 1. Et plurimum intereſt, ait Val. Max. quibus auſpiciis inchoëtur negotium, & quo fine claudatur. Quare honeſtus amor cõiugalis ſuam debet imprimis habere Suadelam, iucundos ac continuos ſermones, affabilem conuictum, & vitare quicquid conſuetudinem animorum ac voluntatum poſſit offendere. Bene quidem Plutarchus *ἐν γαμικοῖς παραγγέλμασι*, ſcribit veteres Mercurium vnà cum Venere coluiſſe, quo innuerent, maritalem coniunctionem maximè indigere ſermonis & orationis vſu ac miniſterio. Non niſi grauis offenſa quæ ſtatim initio committitur, nec bene vnquam coaleſcunt animi, niſi ſinceris illiciis, & affectu candido conſocientur. Hæc quidem omnia veteribus *ἀλληγορικῶς* excepta. Ceterum neminem puto fugere apud varios varia fuiſſe vſitata ſolemnia nuptiarum, quæ comparata fuiſſe ad morum videntur inſtitutionem, ſed aliis prætermiſſis, vnum hoc Q. Curtii placet adiungi, lib. 8. Rex medio cupiditatis ardore iuſſit adferri patris more panem: hoc erat apud Macedonas ſanctiſſimum pignus amicitiæ, quem diuiſum gladio vterque libabat. Credo eos qui gentis mores erudierunt, parco & parabili victu oſtendere voluiſſe ingentibus opes quantulo contenti eſſe debeant.

ALCIATI Tetraſtichi Metaphraſis Græca per
FED. MORELLVM.

Τρώγειν γηθοσύνας κῆρ μῆλα Κυδώνια νύμφας,
Τάξασθαι λέγεται θεσμοθέτης ὁ Σόλων.
Ὡς στόματι στομάχῳ τ' ἐρίηρ· ὄφρ' ἆσθμα γένοιτο
Ἥδιστον κείνοις, λειριόεσσά τε ὄψ.

Hedera.

EMBLEMA CCIIII.

HAVDQVAQVAM *areſcens hederæ eſt arbuſcula, Ciſſo*
Quæ puero Bacchum dona dediſſe ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudijs, laus diuturna viret.

PIndarus in Olympion. Bacchum κισσοφόρον, id eſt hedereum, vel hederaceum aut hederigerã appellat, quòd ei hedera dicata ſit. Tradũt autem nonnulli Ciſſum adoleſcentem Liberi patris hiſtrionem ſaltatoremque fuiſſe: qui cùm Deo præſente Thyaſos exerceret, in quendam terræ hiatum caſu lapſus interiit. Tellus autem cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adoleſcenti cognominem. Legitur quidem primo epigrammatôn; *Baccho ſacra hedera.* *Ciſſus, hiſtrio Bacchi.*

Κισσῷ μὲν Διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δ' ὁ Ζεύς.

Bacchus amat hederas, & Iuppiter agide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pauſanias κισσὸν Διονύσιον Bacchum appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id eſt Acharnis, primùm hedera viſa ſit: quo loco ſtatuæ etiam ſunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμην Διόνυσον, id eſt hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone ſacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari ſolita. Liber autem cum Muſis & Apolline eſſe perhibebatur, idcircóque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata eſt ei hedera, quòd vt ea ſemper viret, ſic ille ſemper iuuenis, vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea ſerta ſeu corollas, quas poſt expeditionem Indicam circumtuliſſe Bacchus dicitur, Plinio teſte lib. cap. 4. vnde & Dionyſiaca hedera dicta eſt, & Bacchica Ouid. Faſtor. 6.

Bacche racemifero hedera redimite capillos.

Locus Plutarchi. Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Sympoſiac 3. ſectione 2. Hederam dicit à Baccho ſumptam, non vt auxilium eſſet aduerſus ebrietatem, aut vt vino aduerſam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum ſonat, ſeſe appellari voluit: ſed vt vinoſi vino vero deſtitui, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam ſibi vina conficiunt: ita qui hieme deſideraret coronam viteam, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob ſimilitudinem quendam, hederam eſt amplexus. Non poſſum conniuentibus oculis ſubticere quod didici ex Poëtis Græcis, & eorumdem ſcoliaſtis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id eſt lauriuoros, vel lauro veſcentes, aut laurum edentes: quò reſpexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit,

Poëta & vates δαφνηφάγοι.

—— laurumque momordit.

Poëtis autem hederas decretas eſſe, cum Pierio, & aliis quibuſdam doctoribus crediderim, vt vnà cum lauro permiſcerentur, non tam vt perpetuus vtriuſque viror, qui diuturna eorum ſcripta repræſentaret, in cauſſa fuit, quàm vt oſtenderetur eos, qui digni hederis euaſiſſent, laureámque meruiſſet, & arte & ingenio excelluiſſe. Siquidem per laurum intelligebant inſitam quandam ingenii vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atque locupletem: per hederam verò artem & induſtriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium eſt, quòd hedera ſuapte natura ſit tam im-

Digni hederis

Lauro, quid intelligebant veteres.

Hedera quid.

becilla, vt ſemper repere neceſſe haberet, niſi vel muro, vel plantæ, aut ſaxis hæreret, & pertinax conatu ſeſe attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Eſt autem operæpretium, vtroque (arte ſcilicet & ingenio) ſi quis velit aliis antecellere; quandoquidem mediocribus eſſe Poëtis, non homines, non dii, non conceſſere columnæ, vt habet ille. Sed & iſtuc aduertendum,

——ingenium cui ſit, cui mens diuinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *—ego nec ſtudium ſine diuite vena*
Nec rude quid poßit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res & coniurat amicè.

Procax.) Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem ſignificat, procari enim nihil aliud eſt, quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, ſeu procacia, vt in l. ſi traditio, C. de action. emp.

Errabunda procax.) Ideo Plutarchus amorem hederæ confert: δεινός ἐστιν ὁ ἔρως ὥσπερ ὁ κιττὸς, αὐτὸν ἐκ πάσης ἀναδῆσαι προφάσεως. Ea eſt amoris vis, vt non ſecus atque hedera, valeat ſe applicare, arrepta omni occaſione. *Amor hederæ comparatus.*

Exterius viridis.] Intelligit hederam nigram quæ florem croceum habet, pulla folia. Id eſt hæderæ nigræ folia parte altera vireſcunt, altera palleſcunt. Ne quid ad hæc requiras, conſule Plinium lib. 16. cap. 34. *Hederæ nigra.*

Hinc aptis.] Horatius 1. Carminum:

Me doctarum hederæ præmia frontium
Dijs miſcent ſuperis. *Hedera poetis ſacra.*

Idem in epiſtol. lib. 1. epiſt. 3.

Prima feres hederæ victricis præmia.

Virgilius in Eclogis.

Paſtores hedera creſcentem ornate Poetam.

Quod ridet in Satyrarum veſtibula Perſius: ait enim,

Heliconidáſque pallidámque Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces.

Palleſcunt vndique.] Sicuti errabunda tenáxque hedera ſenſim altum conſcendit, exteriùs vireſcens, in cæteris pallida & aureos corymbos ex ſe producit: ita Poëtis ſuis laboribus humo pedetentim ſeſe afferũt: & quamquam aſſiduo ſtudio pallidi ſint, fama tamen ex ſcriptis & ingenio concitata ſem- *Fama doctorum.*

per virent; quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructu[s]
parturiant.

Appendix.

Hinc aptis vates cingunt.) Sic Ouid. 1. Triſt. 6. eleg.

Si quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica ſerta, comis:
Iſta decent lætos felicia ſerta poetas,
Temporibus non eſt apta corona meis.

Idem 5. de Ponto, 4. eleg.

Tu tamen è ſacris hederæ cultoribus vnum
Numine debueras ſuſtinuiſſe tuo.

Idémque 3. artis, vbi queritur poëtas ſine honore eſſe,

Nunc hederæ ſine honore iacent.

FED. MORELLI Corollarium.

De Ciſſo puero qui Dionyſo in deliciis fuit déq; eius transformatione in κισσὸν hederam, Nonnus poëta lib. 12. Dionyſiac. ita canit.

Κισσὸς ἀερσιπότης ἐρόεις νέος ἐς φυτὸν ἕρπων.
Ἔσαι κισσὸς ἕλιξ καὶ ἐν ἔρνεσι. ſic lego, non *ἔσσεται.*
Procerus Ciſſus gratus puer, exilit arbor:
Flexilis hinc erit in plantis hedera ſtirps.

Ilex.

EMBLEMA CCV.

DVRITIE *nimia quòd ſeſe rumperet, ilex*
Symbola ciuilis ſeditionis habet,

MVtuatus eſt huius diſtichi argumentũ ex Ariſtot. Rhetoric. lib. 3. Pericles inquit ille Bœotios ilicibus eſſe ſimiles dixit., vt enim ilices ſeſe viciſſim frangunt: ita Bœotios inter ſe prœliari. Græcè ita: καὶ εἰς Βοιωτοὺς ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις· τούς τε γὰρ πρίνους ὑπ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλοις μαχομένοις.

Seditioſi duræque ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, ſuo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities eſt, vt non niſi magna difficultate proſcindi queat, niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Præterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus cordi eſt, cùm numquam poſſint cum aliis conuenire, ſæpenu- *Ilex, nota ſeditioſorum.*

mero à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto, diſce dunt: & tandem cùm nonnihil diſſentiũt à ſua factione, facil limè corripiũtur, ſuorúmque flagitiorum pœnas luunt. Na turam huius arboris repete ex Plinii 16. cap. 8.

Appendix.

Duris nimia.] Poëta in eclogis, argutam ilicem ait, hoc eſ ſtridulã. Horatius pro nota fortis animi vſurpauit 4. Carm. 4

Duris vt ilex tonſa bipennibus, &c.

Id reuocat in mentem quod Plin. obſeruat lib. Hiſtoriæ re rum 16. cap. 26. nuces, pinus, quæ ſe in ipſa arbore præ nimia aut potius præpropera maturitate diuiſere, Zamias appellari & niſi detrahantur, ceteras lædere.

FED. MORELLI Epilogus.

Romanos non minus quàm Bœotos, malus abſtulit erro: *πολέμου ἐεργμένους ἐπιδημίου ὀκρυόεντος*, expertos ſerò vt *Robur conſilii expers mole ruat ſua.* Vtinam Chriſticolis nationibus *θρησκείαν φιλανθρωποτάτην* (vt merito Syneſius Religionem Chriſtianam vocat) profitentib. idem iure obiici non poſſet: nec vnquam ilicis vim naturámq; ipſis imitari libuiſſet! Sed & noſtram metaphraſin Græcum diſtichi Alciati, hîc ſubnectere non cunctabor.

Ὅττι πρῖνος βλαβερὰ αὐτοῦ κατακόπτεται ἰσχύ,
Σύμβολα ῥ' ἐμφυλίου δηιότητος ἔχει

Obſeruandum apud Eſaiam cap. 44. v. 14. vbi verſione vulgari ſeu Hieronymiana legitur, *Tulit ilicem & quercum* &c. LXX. Interpretes Gr. habere, *καὶ ἔλαβε ἀγριοβάλανον καὶ δρῦν*. hoc animis cauſa; Sed animi cauſa addatur hæc Parodia Virgiliana.

Qui ſemet frangit, vult eſſe ſub ilicibus ſus.

Malus Medica.

EMBLEMA CCVI.

AVREA *ſunt Veneris poma hæc: iucundus amaror*
Indicat, eſt Græcis ſic γλυκύπικρος amor.

MEdica malus, quæ & Citrus, & apud noſtros ob aliquam cum auro ſimilitudinem nomen reperit, non inconcinnè amoris poteſt eſſe nota. Eſt enim coloris aurei, dulcis quidem & auſteri nonnihil ſaporis habet, ſed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aſpectu, tota videtur aurea, ſed vbi guſtu dulce dedit, amarum ad ſatietatem vſque aggerit, quod γλυκύπικρον nomen indicat. Plato itáque vt ſcribit Marſilius in Sympoſium, amorem rem amarã vocat, nec certè iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hunc & Orpheus γλυκόπικρον id eſt, dulceamarum nominat; quippè cùm amor mors voluntaria ſit. Vt mors eſt, amara res eſt; vt

Citrus, Amoris ſymbolum.

Amor γλυκύπικρος.

voluntaria, dulcis. moritur autem quiſquis amat. Hæc Marſ Ficinus.

iucundus amaror.) Paronomaſia elegans, quam lepidè vſurpauit aliquis è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, ſed amaror ab æuo
Dicendus, cùm ſit ſemper amarus amor.

γλυκύπικρος amor.] ſic Muſæus:

ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.

Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

& apud Hephæſtionem Sappho ait:

ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον.

Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce miſtum.* De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympoſ. prob. 7.

Appendix.

Hanc γλυκυπικρότητα in Lyde Horat. expreſſit Od. 13 lib. 1.

Vxor ſeu tibi candidos turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ: ſiue puer furens impreſſit memorem dente labris notam:
Non ſi me ſatis audiat, Speres perpetuum dulcia barbare
Lædentem oſcula, quæ Venus Quinta parte ſui nectaris imbuit.

Idem oda 19. ſequenti,

Vrit me Glyceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas, Et vultus nimium lubricus aſpici,
In me tota ruens Venus Cyprum deſeruit, &c.

„ Plautus Caſſina: Vbi amor rudimentum inerit, cuiuis placi-
„ turum credo, neque falſum prorſus, neque ſuaue eſſe po-
„ teſt quicquam, vbi amor non admiſcetur: fel quod eſt ama-
„ rum, id lene faciet: hominem ex triſti lepidum & lenem.

Alciati Diſtichum ſic Græcum fecit MORELLVS.

Χρύσε' Ἀφροδίτης τάδε μῆλα, πικρὴν γλυκύτητα
Σημαίνει. Δαναοῖς ὡς γλυκύπικρος ἔρως.

Buxus

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO *viridis criſpóque cacumine buxus,*
Vnde eſt diſparibus fiſtula facta modis,
Delicijs apta eſt teneris & amantibus arbor:
Pallor ineſt illi, pallet & omnis amans.

BVxus quorundam amantium vitam & conditionẽ refert. Vt enim eſt fronde ſemper viridi & pallida, ex cuius etiã ligno fiſtulæ optimæ conficiuntur ita interno quodam vigore & vernãtis ætatis affectu viuunt quicũque ſe amori dedũt, pallorem tamen contrahunt, huic affectui peculiarem, quòd ſingulis penè momentis reformident, ne ſpe cõcepta cadant, vel turpem quem ſibi fingunt, repulſam patiãtur. At quidem

Amantium condicio per buxum repræſentata.

nihilominus hilarem præ ſe vultum ferunt, vt blãdum & feſtiuum ſermonem, ſempérque aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur ſtudio, vel etiam ſcribunt aut recitant ad pellendos ex animo mœrores, aut exprimenda ea quæ ipſi concipiunt.

criſpoque cacumine buxus.) Huic proximum illud Claudiani 2. de raptu:

hic denſo criſpata cacumine buxus.

diſparibus fiſtula.) Virgil 2. Ecloga:

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula.-----

Ouid. 8. Metamorph.

-----ſic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longáque multifori delectat tibia buxi.

Deliciis teneris.) amoribus blandis, & aliquãdo turpibus voluptatibus. Ouidius ſe tenerorum luſorem amorum vocat.

pallor ineſt illi.) Martial 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo,

pallet & omnis amans.) Cur amantes palleant, rationẽ aperit Ficin. Commentar. in Platonis Conuiuium. In Priapeiis,

Amantes pallidi cur.

Vuis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior, nouaque cera.

Ouidius 2. Metamorph.

_____cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxoque ſimillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.

---- oraque buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatoriis:

Palleat omnis amans, color hic eſt aptus amanti.

Catullus de amaſio quodam:

_____inaurata pallidior ſtatua.

Horat. 3. Carmin. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

Locus D. Ambroſii.

D. Ambroſius lib. 3, in Hexaëmeron cap. 13. hæc de Buxo: Buxus elementorũ apicibus vtilis exprimendis: leui mater vſum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura: Scribe i buxo, ſimul vt admoneat te ipſa materia quæ ſemper vire » nec vnquã foliis exuitur ſuis: nec vnquam ſpei tuæ diſſimu

latione nuderis! ſed ſemper tibi per fidem germinet ſpes ſalutis. Apuleius 1. De Aſino aur. Eumque auidè eſitantẽ aſpiciẽs, aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert ſeſe buxantique pallore trepidus, mira ſuper conſeruo ſuo renuntiat. Claudiani illud non eſt alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorii & Mar. gratus amantum pallor. Et Naſo 4. Metam.

——— Palles: facit hunc amor ipſe colorem.

Appendix.

Ouid. 6 Faſtor.

Prima terebrato per rara foramina buxo,
Vt daret, effecit tibia longa ſonos.

Phrygum tibias è buxo fuiſſe memini, Afrorum è loto, apud Iul. Pollucem. Virgil. in Ciri. Phrygiam tibiam buxum barbaricum nominat. Idem Ouid. 4. Metam.

——— palles: facit hunc amor ipſe colorem.

Sed quid ad emblema? Buxus perpetuò vernat, eriſpo cacumine, & è cuius ligno bonæ fiſtulæ tornantur. quod Amaſiorum vitam ſymbolicôs repræſentat viror: ſpei ſymbolum, & quid non ſperant miſeri amantes! ſed id quicquid eſt amorũ, omne ad fiſtulas, reſque nugatorias impenditur, puta verſus amatorios & cantilenas, quibus ocioſorum & languentium occupatur animus. Quin palleſcunt amantes, inter ſpem metumque dubii.

ALCIATI tetrahſtichum Græcè, redditum à FED. MORELLO.

χλωρὰ κ' ἀειθαλὴς, θαλλῶ πύξος μάλα γ' ὕλῃ
Οὕπερ αὐίσκοισιν γ' αὐλὸς ἔγεντο τρόποις.

Γαίγμασι καὶ μαλακοῖσιν ἐρασταῖς προσφόρον ἔρνος
Χλωρὸς ἐραστὴς πᾶς, πύξος ἔφυ χλοερά.

Amygdalus.

EMBLEMA CCVIII.

CVR *properans foliis præmittis amygdale flores?*
Odi pupillos præcocis ingenij.

Pueri præcoci ingenio.

FLoret prima omnium amygdala menſe Ianuario, Martis verò pomum maturat Plin. 25. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus; quod nõ temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib. 1. cap. 3. Sunt enim qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus cõplectuntur, ita vt ad ſolidam eruditionem vix aliquãdo perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus ſit ingeniũ tam præcox & præmaturum, aut inſanos

fore, aut non diu victuros. Proinde Accius apud Gell. 13. c. 2. ait, in iuuenilibus ingeniis itidem ſibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipſa placet, ea enim demũ matureſcere (maturitas enim tempeſtiuam adfert ſuauitatem) reliqua ante tempus putreſcere. Id quidem obſeruatum maximè fuiſſe in Hermogene tradunt, cui vixdum pubeſcenti tam admirabilem ingenii & memoriæ vim fuiſſe dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conſcripſerit, quæ ab omnibus admodum cõmendatur: quem etiã declamantẽ aliquando Muſonius Philoſophus grauiſſimus audire non refugit, quemadmodũ nec Marcus Imp. At cùm annum quartum & viceſimũ attigiſſet, mẽte lapſus dicitur, omniúmq. penè rerũ oblitus nulla euidẽti cauſſa. Præclara Lyſiæ vox oratoris cùm diceret ſe nolle conſcribere quæ feſtinatio præcipitaſſet, οὐ βούλομαι ἔγωγε συντάττειν ἐσπουδασμένα. quod tortum apparet in eos qui nimium præcipitante ſtylo edunt, ſeu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Syneſius cùm diceret eos qui ſibi in ſtylo indulgerẽt, cæca, & ſubuentanea párere: nec enim incubando fouere orationem eos quibus neceſſe eſt vomere: fieri namque ſtylum euanidũ & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit, eóque fieri ſolet, vt abortus eiuſmodi nihil pariat quod ſit vitale, integrũ, diuturnum. Philoſtratus tradit in Sophiſtis, cùm M. Antoninus fama excitus Ariſtidis Smyrnæi audire ipſum differentem vellet, dixiſſe: Hodie proponito, & cras audito, neque enim ſumus è numero vomentium, ſed exacta cura elaborantium, id eſt, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ: οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc ſpectãt adagia, Ante barbam doces ſenes: &, Odi puerulos præcoci ſapientia. cuius poſtremi meminit Apul. 2. orat. pro ſe, ſed aliò torquet. De Hermogene cuius ante memini, hoc iactatum olim, ἐν παισὶ γέρων, καὶ ἐν γέρουσι παῖς: quo elogio ſunt qui laudatũ adoleſcẽtis ingeniũ putent, ſunt etiam qui non probatum omnino ſuſpicentur: & quidẽ, vt eſt apud Menandrũ,

ὁ παρ' ἡλικίαν νοῦς, μῖσος ἐξεργάζεται,

odioſa mens præcox.

De Hermogene Rhetore mirum.

Cur properans.) Properare aliud eſt quàm feſtinare, ait Nonius: qui enim vnũquodque maturè trãſigit, is properat: qui multa ſimul incipit, neq. perficit, is feſtinat. Sic omnino Cato, oratione De ſuis virtutibus, vt apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 16.

præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap. 11.

Appendix.

M. Tullius 2. de Oratore: Non poteſt in eo eſſe fructus diuturnus quòd nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutus: Non minus ſapienter ſub perſona cuiuſdam Q. Curtius: Nullum eſſe eundem & diuturnum, & præcocem fructum. Memini alias adagii veteris, Canem feſtinantem cæcos parere catulos. Et in rerum natura præcocem, nimíſque celerem cucurbitam ſe in altum cacumẽ breui admodum ſpatio temporis efferre, & de ſe quid magni promittere, ſed leui momẽto deficere. Et qualia cenſeas animalia ἡμερόβια, quæ tam proſperè occidũt quàm naſcuntur? Alceſtidi obiectũ à poeta vano legimus, quòd non niſi verſus tres immenſo labore cõderet: at iactator dicebat centum: Bene, inquit Alceſtis, nam tui in triduum tantummodò: mei verò in omne æuum ſufficient, teſtis Val. Max. lib 3 cap. 7. Nos ad ingenia præmatura cum Alciato id flectimus, magna pollicentes primæuo ætatis flore, ſed poſtmodum langueſcunt aut debilitantur. Spem eam lactant patres nimis indulgentes, aut ſtulti magiſtri, qui adoleſcentulos ſibi concreditos fouent ſpe illa plerũq; fallaci ac ſtolida, qua imbuti tenelli animi labores abiiciunt, vel ſtudia ipſa deſerunt, quia ſe iam putant conſecutos cùm vix per ſomnium doctrinæ ſolidæ guſtum perceperint. Atqui vt plantarum, ſic & ingeniorum ſua tempeſtiuitas exſpectatur, quibus ſi vis ante tempus iniicitur nũquam maturescunt. Dixit veterũ vnus nihil ſibi videri inamabilius, quàm ſit ſtultitia diligens, hoc èſt, περιεργία, quæ contra naturæ leges cœpto nondum vere autumnum cogitat. Sic enim nondum benè delibatis rei Grammaticæ primordiis ſtatim properant ad Logicas ſubtilitates manibus illotis, aut ſcholas iuris nullo pudore irrumpũt, vel alias graues diſciplinas imparati adgrediuntur. Bene olim ac ſapienter conſtitutum à maioribus, qui ſcholam Pariſienſem bonis moribus ac legibus informarunt, vt annorum aliquot exactis ſpatiis, ſtudiorum curricula exigerentur: collegia priuata per certas decurias (claſſes appellant vulgo) tribuerentur: ſuperiores collegiorum ordines, Theologorum nempè, Iuriſprudentum, Medicorum ſuis legibus continerentur, quorſum enim ad gradus ſcholaſticos promotiones nõ niſi ſtatis temporibus cuiquam

affectandas? Et quid, vt de aliis taceam, cenſente principe Iuſtiniano, quinquennium præſtitutum ſtudioſis Iuris? vel quid primo anno, Iuſtinianei noui nuncupati, dein decretales, Papiniani niſtæ, Lytæ, Prolyte, niſi quòd cenſuerit ſtudia non niſi maturè ineunda & perficienda ? Sic enim ad honorum gradus euicti iam olim qui exacto legitimo ſtudio fructum diſciplinæ principis expreſſiſſent, non vt hodie fieri ſolemne per ſaltum, vt ita dixerim, datíſque pecuniis, non virtute, ſed ambitu occupantur tituli magnifici, quibus impenſe multi nunc temporis intumeſcunt, ſed imprimis qui non eſſe, ſed videri volunt. Plinius Secundus ſuo æuo non ab re ſuccenſebat nouitiis aduocatis, obſcuris & ineptis, qui nimis irreuerenter ac temerè ad centumuiralia iudicia irreperent : ſed iſtud cacoëthes pridem noſtrorum hominum animos occupauit, vt ſtudiorum herbas amputare malint, quàm ſegetem exſpectare. Et ſic ferè ſit, vt quod Menedemus Eretrienſis de iis dictitabat, qui ſtudiorum cauſſa Athenas concederant, primo anno philoſophos, ſecundo Rhetoras, tertio rerum omnium imperitos : ita de noſtris longè multis pridem iaculatum accepimus, primo anno Bacalaureos dici, ſecundo Licentiatos, tertio Doctores, quarto nihil cenſeri, & in magna rerum ignoratione verſari. Cõtrà nihil deſperandum putamus de iis qui primò tardiores, certéque rudiores, & in quibus vis ingenii viuida non ſtatim erumpit. Hoc enim de ſe Actius tragicus iunior, apud Pacuuium ſeniorem iudicauit, Gellio teſte lib. 13. cap. 2. Actius enim Atreum tragœdiam quam ſcripſerat, Pacuuio legendam dederat. ſenex ille ſtatim pronunciauit grandia quædam ſibi videri & ſonora, duriora, & nondum matura ſatis. Ita ſentio, inquit Actius : neque me pœnitet: meliora enim ſpero fore quæ ſum poſtea ſcripturus.

Metaphraſis Græca Alciati Diſtichi per FED. MORELLVM.

Τίπτ' ἄνθη φύλλων προβαλοῦσα Ἀμύγδαλε θάλλεις,
Μισῶ πρωθήβας οἷς πρὸ τειχῶν σοφία.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

SERIOR *at morus numquam niſi frigore lapſo*
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

Morus vnde dicta ſit. MOrus, quaſi *μαυρὸς* quibuſdam dicitur, quòd nigra ſit: alii à mora, id eſt, tarditate deriuant, quòd arborum poſtrema floreat. Nonnuli *κατ' ἀντίφρασιν*, Morũ, quaſi *μῶρον* appellatam exiſtimant, id eſt, ſtultam, cùm præ cæteris prudentiſſima eſſe videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25.
„ Nouiſſima, inquit, vrbanarum germinat, nec niſi exacto fri-
„ gore, ob id dicta ſapientiſſima arborum: ſed cùm cœpit, in
„ tantum vniuerſa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat
„ etiam cum ſtrepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit ſymbolum, ait Pierius lib. 52. quòd ne aëris iniuria lædatur, tempeſtiuam & commodam occaſionem præſtolari

videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ ſpirauere, erumpunt germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage ob temporis inconſtantiam. Ne autem pruina lædi poſſit, quem hoſtem ſibi perniciosum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapſum fuerit, atque ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum omninò ſit. Ita vir prudens grauiora negotia, & conſilia omnia conſultò prorogat: neque ante tempus ſeſe effert, ſed maturam occaſionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro.

Prudentiæ ſymbolum, morus.

Appendix.

Politianus Ruſtico,

Mox vbi iam ſapiens cœpit frondeſcere morus,
Ante quidem ſapiens, nunc ambitioſa.

Exemplo Bruti Iunii qui ad tempus ſtultitiam ſimulauit, ſed maturè tandem virtute ſingulari Tarquinios expulit: quare Bruti nomen non æque illi impoſitum. Sic & Fabii Quinti dictatoris, qui procaci cauillo cũctator audiit, tamen cunctando rem reſtituit, ait Ennius apud Tullium. Et non ponebat rumores ante ſalutem. Occaſione ſymbolorum amygdali & mori, quæ noſter hic ingenioſe opponit, nos aliquando effudimus eiuſdem penè argumenti carmen, ad hunc modum:

Glauca ſalix properat, ſed multùm tardat oliua:
Illa perit citius, ſed valet iſta diu.
Ingenium præcox feſtinat præpete curſu,
Sic tamen ad frugem vix bene perueniet.
Tardior at multò nunquam niſi tempore venit
Natura, at multò fit magis illa tenax.

FED. MORELLI Coronis.

De Moro arbore (quam *μορέαν* Græci vocant, vt fructum eius *μόρον*, prima correpta & à Latinis producta ratione proſodiæ, ccentúſve, more ſuo) Io. Paſſertius *μακαρίτης*, Collega uondam meus, *nulli flebilior quàm mihi*, Syluam Heroïcam um Statianis certantẽ ſcripſit qua perdiu diuino ſata Carmie viuet Morus, imo *Caneſcet* ſeclis *innumerabilibus*. Vis etiam oſtram Alciati diſtichi Græcam verſionem, ὦ φιλέλλην; paulo liberiorem?

μορέα βράδιον βλαστεῖ ψύχους μετ᾽ ἐρωὴν
Ῥιγεδανοῦ, ἄφρων καὶ σοφόδενδρον ἅμα.

Laurus.

Emblema CCX.

Præscia *venturi, laurus fert ſigna ſalutis:*
Subdita puluillo ſomnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinii ſymbolum eſſ prodidit: idcircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixe-re, & Apollini diuinationis Deo ſacram putarunt. Si enim ſtrepitu quodam in igne crepuiſſet, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo ſuppoſita dormientium, ſomniorum verita-tem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accipi-mus. Et quidem olim in maleficiis amatoriis incendi laurus & aliqua religione in ignem coniici ſolebat, tanquam aman-tium querimonias repræſentans. adag. Clamoſior lauro ar-dente: quod videtur ſignificaſſe his verbis Tibullus, ***Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni***: ſi verò tacita conflagraſſet habebatur inauſpicatiſſimum, vti ipſemet ait:

Lauri vaticinii nota.

Et tacet extincto laurus aduſta foco.

Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intenſiua particu & φωνέω, quod eſt cano & voco. quòd in igne ſonitum & cr

Δάφνη unde dicta.

pitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt ſignificatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucillo illud à Macrobio citatum libro ſexto Satur. cap. 4.

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.

Præſcia ventura.] ſic videtur legendum potiùs, vt apud Claudian. 2. de raptu Proſerp.

———— *venturi præſcia laurus*
Fluctuat. ————

Aliud.

DEBETVR *Carlo ſuperatis laurea* Pœnis:
Victrices ornent talia ſerta comas.

CArolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs geſtabant. Plinius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbaroſſæ, ſuóque regi tandem reſtitutam, à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circunferuntur.

Pœnis.] Pœni fuere Carthaginenſes: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenſes, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit. vt ſcriptores quidam tradunt, quorũ in numero eſt Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab aliis quibuſdam ſtudioſis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo eſt τούνητον: Straboni τύνης, vt Tunicenſe oppidũ Plinio. Quia verò forte Tunetũ, vel vt alii Tunituũ, digna monimentis litterarũ ciuitas eſt, addo quæ ſequuntur in ſtudioſorũ gratiam. Tunetum itaque Scipionis ætate tumulus erat editior, vnde ille ſpectauit Carthaginenſes ad claſſem Romanorum exurendam accinctos. Poſt exciſam Carthaginem, eam incoluerunt pulſi à Romanis patriáque carere coacti, quam ob cauſam amplificata illa fuit, adeo vt noua Carthago diceretur. Apuleius eam nominat Auguſtam ampliſſimam & honorificentiſſimam, in ea fuere viri literatiſſimi & gymnaſium celebre, in quo profitetur ſe contendiſſe D. Auguſtus. Aberat olim à Carthagine duodecim fermè paſſuum millibus,

Pœni, Tuni.

locus tum arte, tum natura ſuapte tutus, & qui à Carthagine conſpici & præbere conſpectum tum ad vrbem tum ad circunfuſum mare vrbi poſſet. Doza epiſt. 51. in Africa oppreſſis Tunetibus grauiter premitur Golotta quam olim fuiſſe voluit Carthaginis portum.

Appendix.

Victores ornent talia ſigna comas.] Horat. initio 2. Carm. de Pollione Aſinio.

Cui Laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

De corona Laurea triumphis aptata Ouid. 1. Metamorph. vbi de puella fugiente Apollinem in Laurum transformata. Quid ea de re ſentiant Mythologi, viderint alii. Q. Curtius lib. 4. dextera præferēs Lauream haud dubium victoriæ auſpiciū; de hoc ſatis. Id me obiter vnum mouet, quod Poëtæ ſibi hederam tribuunt, arborem infrugiferam, ſolóque virore perpetuo celebrem, de hoc facile tranſilio aliorum coniectanea; & non diſplicet cuiuſdā non illepidum ea de re carmen, quod excepi aliquando ex ore dicentis:

Quid Lauri ſine honore virent? quia dia Poeſis
Deſpicitur lauris, principibuſq; viris.
Nempè poeta bonus non laurum poſcit, at aurum,
Nec modò, ſi ſapiat, eſſe poeta velit.

FED. MORELLI Corollarium.

Extat Libanii Ethopœia lepidiſs. Pictoris fruſtrà tentantis Apollinē pingere *εἰς δάφνην ξυλίνην*. pa. 43. noſtræ edit, docet autem Theophraſtus 1. de Charact. morum, c. *περὶ δεισιδαιμονίας*, in princ. *δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβών*: ſuperſtitioſum ambulare *folio lauri ore prehenſo.* monet etiam Clemens Alex. in *προτρεπτ. καθαρσίων μεταλάμβανε θεοπρεπῶς, οὐ δάφνης μετέχων piacula adhibe Deo decora, non lauri folia.* poëtæ certè laurum mordentes imitantur Caſſandram *δαφνηφάγον*, Lycophroni. Ideo tamen præclarius actum eſt cum Dione eiuſq; collegis Senatorib. quòd Commodo geſticulante in Theatro, *δάφνης φύλλα διέφαγον*. Sic enim ipſos ab Imp. ſæuitia ſeruauit Apollo. Xiphilinus in extr. Comm. ceterum Alciati 1 diſtichum ita Græce vertimus.

Μάντις ἔχει ἀγαθὴ σωτήρια σύμβολα δάφνη.
Κρατὶ ὑποστρωθεῖσ' ἀτρεκὲς εἴλκεν ὄναρ.

Populus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS *crines bicolor quòd populus ornet,*
Temporis alternat nóxque diéſque vices.

POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit cap. 1. lib. 12. & lib. 16. cap. 23. Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo, supernè candicanti, & inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum, & obſcuram noctem diſtributum repræſentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungíſque enaſcentibus laudatiſſima. Alba folio bicolor, ſupernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni ſacram. idem Plin. ſcribit, & Virgil. Eclog. 7. *Populus alba.* *Herculi ſacra.*

Populus Alcidæ gratiſsima, vitis Iaccho.

Adhuc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hiſt. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehẽdit, qui tradunt eos ſola lauro co-

ronari ſolitos, qui ad aram maximam Herculi ſacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

——Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitq; comas, foliiſque innexa pependit:

Et paulò poſt:

Populeis adſunt euicti tempora ramis.

Hoc quidem vidit diligentiſſimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tẽpus ſignificari ait, quòd ſit bicoloribus foliis, quippe quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur, nec vllo argumento certius intelligitur ſidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt ſunt oleæ, ſalices, citri; in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera denſior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præſertim, candor vna ex parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folii inſtar viridiſſimus. Eius arboris coronam geſtaſſe Herculem narrant, cùm ad inferos deſcendit, eamq; partem quæ foris eſſet conſpicua, fuligine tetri chaûs obſcuratam, quæ condebatur interiùs, ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe. Secus habet Pauſanias. Sed omnes haſce opiniones ſigillatim recenſere, vt non animus, ſic non video quàm ſit neceſſe.

Populus arbor, temporis ſymbolum.

Appendix.

Apud Horatium 1. Carm. Teucer, cum Salamina, patrémque fugeret,

Tempora populea fertur vinxiſſe corona,

Vices temporum, ac fortunæ deſignans, quod idem Horatius ad Canidiam Epodo, citra figuram arguit his verbis,

Vrget diem nox, & dies noctem.

Populeam coronam ad ſignum fortitudinis traxit Ouidius epiſtola Deianiræ Herculi:

Auſus es hirſutos mitra redimire capillos!
Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Sed nos ne quid antiqui ſinamus intactum, Athenagoras, Athenienſis Philoſophus, Apologia pro Chriſtianis, eo loci vbi deorum gentilium monſtroſitatem arguit, exempla quædam confert, ſed primum Herculis, gigantum alterum, & tertium Proſerpinæ. Herculem Deum inuolutum dracone

ex Orpheo dicit: dicit eumdem cum Orpheo, κοσμογονίαν referens, ita deſcribit, vt alterum caput habere à natura leonis dicat: & inter alia duo, quorum vnum eſt draconis, alterum leonis, medium caput Dei ſit, hunc Herculem tempus fuiſſe nominatum, & onus prægrande ait poſuiſſe: quæ phyſicis rationibus vtrinque conſtant, vt ſolent reliquæ Græcorum fabulæ. Probus, Grammaticus commentariis in Virgilium teſtatur phyſicas Herculem tempus interpretari, ideoque illi populum arborem ἀλληγορικῶς aſſignari, quod bicolor ſit: quæ hac ratione partes temporis indicet, diei ſcilicet ac noctis. Et ſerpentem ſeu draconem conuolutum temporis habere ſymbolum, in ſemetipſum reuoluti, notius eſt quàm vt teſtimoniis egeat. Tria igitur Herculis capita, tria ſunt interualla temporis, præteritum, præſens, futurum. At præteritum quidem rectè per leonis caput exprimi, cùm eius poſſeſſionem ſcriptis ac memoria firmiſſimam homines teneant: futurum per draconis caput. Vt enim futura proſpicimus, ita nullum animal eſt quod acutius videat, nam & draco à videndo dicitur nempe δέρκειν. Præſens porrò tempus per Dei caput exprimitur, quia Deus, qui tempori ſubiectus non eſt, neque præteritum, neque futurū ſentit, ſed in præſenti ſemper eſt. Quod autem hic Hercules prægrande onus poſuerit, vnde cœlum & terra originem duxerit, hoc ſignificat, hunc mundum, & quæ in eo ſunt omnia tempori eſſe ſubiecta: initium ſcilicet cepiſſe, & proinde habitura finem. Deum verò eius conditorem ſolum eſſe immorralem. Macrob. 1. Saturnal. cap. 20. Herculem, tempus eſſe ex profeſſo tradit, & Oſiridis imaginem tricipitem deſcribit, quem & Herculem, & Solem nominat. Verùm hîc iam terminus hæreat, & nos vt laboris diutini, ſic quietis vices experiamur: quin his abſolutis commentationum aduerſariis, & quaſi codicillis opera tumultuaria conſcriptis, ad Iuris priſtina ſtudia reuocemus animum. Et ſperamus nobis certè condonatnros ſtudioſos ſi in iſta rerum varietate quid incautis nobis exciderit, aut non ſatis opportunè conceptum ſit, vel ſecus poſitum quàm debuerit, eò quod properantibus multa prætervolent. Scio pleroſque noſtris afficere luminibus nimis delicatos, & defixos vni Tulliano characteri, vel paucarum eius generis, quibus non placeat vel Caſſiodorus, cuius pergraues ſententias non rarò comparaui, quæ ad rem facere viderentur, vel Gratianus canonum concinnator minimè pœnitendus, imò quibus faſti-

dioſis lectoribus iuris Romani gnomæ pulcherrimæ diſpli-
ceant, & quas cùm audiunt ſe in nouas inſulas putant able-
gatos, hos nihil moror inquam, nec pili facio, ſi quid ſupin.
& caperata fronte de his collectaneis pronũcient. Et quant.
mihi curæ ſi nitidi, benéque pexi vel quid muſsẽt, aut deſide-
rent ad rerum adeo variarum pulcritudinem augendam? Pal-
ma in medio poſita eſt, eam arripiat qui poſſit. Interea libe-
rum eſto cuique vel noſtris vti candidè, ſicubi opus habeat

——ſi quis tamen hæc quoque, ſi quis
Captus amore leget:

vel reperire meliora, nec ita indignanter faſtidire, quod qui-
buſdam fortaſſe prodeſſe poſſit, nocere nemini.

ALCIATI *Diſtichi in Populum albã, Metaphraſis Græca per* FED. MORELLVM.

Ὅτ,τι κόμην Ἀλκείδου Λεύκη ἔστεφε δίχροις·
Ἀλλάσσει χρόνος ὡς νύκτα καὶ ἦμαρ ἄγων

TIBI CHRISTE *σῶτερ ἀλεξίκακε* OPT. MAX.

Gloria in æuum.

GRÆCORVM EPIGRAMMATVM,

QVÆ PASSIM IN HIS COMMENTARIIS occurrunt, explicatio duplex, ad verbum vna, carmine altera.

CLAVDIO MINOE, Iuriſconſ. interpre.

LECTORI PHILOLOGO.

EPIGRAMMATA Græca non pauca, quæ partim ſibi ſumſit Alciatus ad ſua cudenda Emblemata, partim alia quædã nos interpretatione duplici ac liberiore ſtylo pridem à nobis expreſſa, deinde neglecta, ac poſtmodum collecta in tui gratiam, Lector optime, re præſentamus, non vt putes nos cum artifice nobili Alciato, certamen ſuſcepiſſe, ſed vt intelligas libera eſſe ſtudia, & non paruæ laudi fore vel in minimis æmulari meliores, hoc genus verſionis multos annos recõdidi, ea mente ne vnquam foras euolaret: ſed ex amicis noſtris plerique vim mihi iniecerunt, & putarunt eſſe ſatius edere quàm perdere, ad excitandam ſaltem, quod aiunt, ſtudioſorum induſtriam, hîc igitur animum nõ carmina iacto, quæ fieri multò meliora poſſunt. Sed quocunque res abeat, id contentionis genus ſi tibi probatur, aut non prorſus improbatur, nullum mihi palmarium depoſco liberalius. Viue felix.

AD EMBLEMA 23.

Εἰπέ τι σοι, ξυνὸν καὶ Παλλάδι, &c.

Dic, quid tibi commune (eſt) cum Pallade? Nam ei iacula,
Et bella; tibi verò placent compotationes.
Ne temerè, ô hoſpes, de diis talia ſcruteris,
Sed ſcito quibus (ego nominibus) ſimilibus deæ huic ſim.
Etenĩ mihi bellorũ amica (eſt) gloria: hoc ſcit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
At certè hominum genus donis ornauimus. Illa quidem oliua,
Ego autem dulcibus racemis vitis.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

SERIOR *at morus numquam niſi frigore lapſo*
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

Morus vnde dicta ſit.

MOrus, quaſi μαυρὸς quibuſdam dicitur, quòd nigra ſit: alii à mora, id eſt, tarditate deriuant, quòd arborum poſtrema floreat. Nonnuli κατ' ἀντίφρασιν, Morũ, quaſi μῶρον appellatam exiſtimant, id eſt, ſtultam, cùm præ cæteris prudentiſſima eſſe videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25.
„ Nouiſſima, inquit, vrbanarum germinat, nec niſi exacto fri-
„ gore, ob id dicta ſapientiſſima arborum: ſed cùm cœpit, in
„ tantum vniuerſa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat
„ etiam cum ſtrepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit ſymbolum, ait Pierius lib. 52. quòd ne aëris iniuria lædatur, tempeſtiuam & commodam occaſionem præſtolari

videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ ſpirauere, erumpunt germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage ob temporis inconſtantiam. Ne autem pruina lædi poſſit, quem hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapſum fuerit, atque ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum omninò ſit. Ita vir prudens grauiora negotia, & conſilia omnia conſultò prorogat: neque ante tempus ſeſe effert, ſed maturam occaſionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro. *Prudentiæ ſymbolum, morus.*

Appendix.

Politianus Ruſtico,

Mox vbi iam ſapiens cœpit frondeſcere morus,
Ante quidem ſapiens, nunc ambitioſa.

Exemplo Bruti Iunii qui ad tempus ſtultitiam ſimulauit, ſed maturè tandem virtute ſingulari Tarquinios expulit: quare Bruti nomen non æque illi impoſitum. Sic & Fabii Quinti dictatoris, qui procaci cauillo cũctator audiit, tamen cunctando rem reſtituit, ait Ennius apud Tullium. Et non ponebat rumores ante ſalutem. Occaſione ſymbolorum amygdali & mori, quæ noſter hic ingenioſe opponit, nos aliquando effudimus eiuſdem penè argumenti carmen, ad hunc modum:

Glauca ſalix properat, ſed multùm tardat oliua:
Illa perit citius, ſed valet iſta diu.
Ingenium præcox feſtinat præpete curſu,
Sic tamen ad frugem vix bene perueniet.
Tardior at multò nunquam niſi tempore venit
Natura, at multò fit magis illa tenax.

FED. MORELLI Coronis.

e Moro arbore (quam *μορέαν* Græci vocant, vt fructum eius *ρον*, prima correpta & à Latinis producta ratione proſodiæ, centúſve, more ſuo) Io. Paſſertius *μακαρίτης*, Collega ondam meus, *nulli flebilior quàm mihi*, Syluam Heroïcam m Statianis certantẽ ſcripſit qua perdiu diuino ſata Carmi- viuet Morus, imo *Caneſcet* ſeclis *innumerabilibus*. Vis etiam ſtram Alciati diſtichi Græcam verſionem, ὦ φιλέλλην, paulo liberiorem?

μορέα βεράδιον βλαστεῖ ψύχους μετ᾽ ἐρωὴν
ἰγεδανοῦ, ἄφρων καὶ σοφόδενδρον ἅμα.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

PRÆSCIA venturi, laurus fert ſigna ſalutis:
 Subdita puluillo ſomnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinii ſymbolum eſſe prodidit: idcircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo ſacram putarunt. Si enim ſtrepitu quodam in igne crepuiſſet, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo ſuppoſita dormientium, ſomniorum veritatem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accipimus. Et quidem olim in maleficiis amatoriis incendi laurus, & aliqua religione in ignem coniici ſolebat, tanquam amantium querimonias repræſentans. adag. Clamoſior lauro ardente: quod videtur ſignificaſſe his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni*: ſi verò tacita conflagraſſet, habebatur inauſpicatiſſimum, vti ipſemet ait:

Lauri vaticinii nota.

Et tacet extincto laurus aduſta foco.

Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intenſiua particula & φωνέω, quod eſt cano & voco. quòd in igne ſonitum & cre

δάφνη vnde dicta.

pitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt ſignificatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucillo illud à Macrobio citatum libro ſexto Satur. cap. 4.

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.

Præſcia venturæ.] ſic videtur legendum potiùs, vt apud Claudian. 2. de raptu Proſerp.

——— *venturi præſcia laurus*
Fluctuat. ———

Aliud.

DEBETVR *Carlo ſuperatis laurea Pœnis:*
Victrices ornent talia ſerta comas.

CArolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs geſtabant. Plinius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbaroſſæ, ſuóque regi tandem reſtitutam, à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circunferuntur.

Pœnis.] Pœni fuere Carthaginenſes: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenſes, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit. vt ſcriptores quidam tradunt, quorũ in numero eſt Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab aliis quibuſdam ſtudioſis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo eſt τύνητον: Straboni τύνης, vt Tunicenſe oppidũ Plinio. Quia verò forte Tunetũ, vel vt alii Tunituũ, digna monimentis litterarũ ciuitas eſt, addo quæ ſequuntur in ſtudioſorũ gratiam. Tunetum itaque Scipionis ætate tumulus erat editior, vnde ille ſpectauit Carthaginenſes ad claſſem Romanorum exurendam accinctos. Poſt exciſam Carthaginem, eam incoluerunt pulſi à Romanis patriáque carere coacti, quam ob cauſam amplificata illa fuit, adeo vt noua Carthago diceretur. Apuleius eam nominat Auguſtam ampliſſimam & honorificentiſſimam, in ea fuere viri literatiſſimi & gymnaſium celebre, in quo profitetur ſe contendiſſe D. Auguſtus. Aberat olim à Carthagine duodecim fermè paſſuum millibus, *Pœni, Tuni.*

locus tum arte, tum natura ſuapte tutus, & qui à Carthagine conſpici & præbere conſpectum tum ad vrbem tum ad circunfuſum mare vrbi poſſet. Doza epiſt. 51. in Africa oppreſſis Tunetibus grauiter premitur Golotta quam olim fuiſſe voluit Carthaginis portum.

Appendix.

Victores ornent talia ſigna comas.] Horat. initio 2. Carm. de Pollione Aſinio.

Cui Laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

De corona Laurea triumphis aptata Ouid. 1. Metamorph. vbi de puella fugiente Apollinem in Laurum transformata. Quid ea de re ſentiant Mythologi, viderint alii. Q. Curtius lib. 4. dextera præferẽs Lauream haud dubium victoriæ auſpiciũ; de hoc ſatis. Id me obiter vnum mouet, quod Poëtæ ſibi hederam tribuunt, arborem infrugiferam, ſolóque virore perpetuo celebrem, de hoc facile tranſilio aliorum coniectanea; & non diſplicet cuiuſdã non illepidum ea de re carmen, quod excepi aliquando ex ore dicentis:

Quid Lauri ſine honore virent? quia dia Poëſis
Deſpicitur lauris, principibuſq; viris.
Nempè poeta bonus non lauram poſcit, at aurum,
Nec modò, ſi ſapiat, eſſe poeta velit.

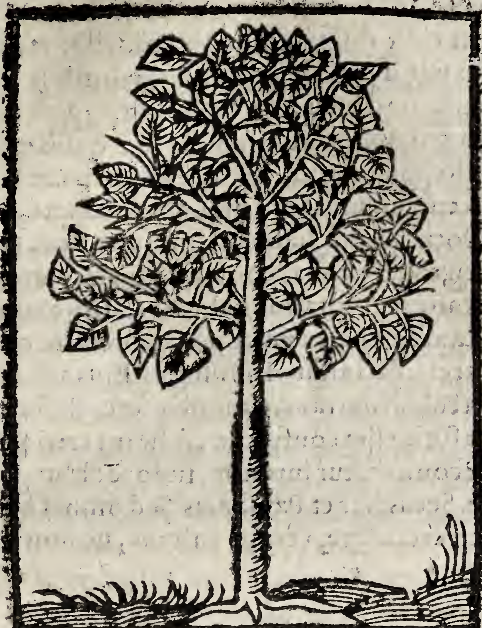
FED. MORELLI Corollarium.

Extat Libanii Ethopœia lepidiſs. Pictoris fruſtrà tentantis Apollinẽ pingere εἰς δάφνην ξυλίνην. pa. 43. noſtræ edit, docet autem Theophraſtus 1. de Charact. morum, c. περὶ δεισιδαιμονίας, in princ. δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβών : ſuperſtitioſum ambulare *folio lauri ore prehenſo.* monet etiam Clemens Alex. in προτρεπτ. καθαρμῶν μεταλάμβανε θεοπρεπῶς, οὐ δάφνης μετέχων *piacula adhibe Deo decora, non lauri folia.* poëtæ certè laurum mordentes imitantur Caſſandram δαφνηφάγον, Lycophroni. Ideo tamen præclarius actum eſt cum Dione eiuſq; collegis Senatorib. quòd Commodo geſticulante in Theatro, δάφνης φύλλα διέφαγον. Sic enim ipſos ab Imp. ſæuitia ſeruauit Apollo. Xiphilinus in extr. Comm. ceterum Alciati 1. diſtichum ita Græce vertimus.

Νίκης ἔχει ἀγαθὴ σωτήρια σύμβολα δάφνη.
Κρατὶ γ' ὑποτρωθεὶς ἀγρευθὲς εἴληχεν ὄναρ.

Populus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS *crines bicolor quòd populus ornet,*
Temporis alternat nóxque diéſque vices.

POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit cap. 1. lib. 12. & lib. 16. cap. 23. Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo, supernè candicanti, & inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum, & obſcuram noctem diſtributum repræſentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungíſque enaſcentibus laudatiſſima. Alba folio bicolor, ſupernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni ſacram, idem Plin. ſcribit, & Virgil. Eclog. 7.

Populus ha-ba. *Herculi ſacra.*

Populus Alcida gratiſſima, vitis Iaccho.

Adhuc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hiſt. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehēdit, qui tradunt eos ſola lauro co-

coronari ſolitos, qui ad aram maximam Herculi ſacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

——Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitq; comas, foliiſque innexa pependit:

Et paulò poſt:

Populeis adſunt euicti tempora ramis.

Hoc quidem vidit diligentiſſimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tēpus ſignificari ait, quòd ſit bicoloribus foliis, quippe quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur, nec vllo argumento certius intelligitur ſidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt ſunt oleæ, ſalices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera denſior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præſertim, candor vna ex parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folii inſtar viridiſſimus. Eius arboris coronam geſtaſſe Herculem narrant, cùm ad inferos deſcendit, eamq; partem quæ foris eſſet conſpicua, fuligine tetri chaûs obſcuratam, quæ condebatur interiùs, ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe. Secus habet Pauſanias. Sed omnes haſce opiniones ſigillatim recenſere, vt non animus, ſic non video quàm ſit neceſſe.

Populus arbor, temporis ſymbolum.

Appendix.

Apud Horatium 1. Carm. Teucer, cum Salamina, patrémque fugeret,

Tempora populea fertur vinxiſſe corona,

Vices temporum, ac fortunæ deſignans, quod idem Horatius ad Canidiam Epodo, citra figuram arguit his verbis,

Vrget diem nox, & dies noctem.

Populeam coronam ad ſignum fortitudinis traxit Ouidius epiſtola Deianiræ Herculi:

Auſus es hirſutos mitra redimire capillos!
Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Sed nos ne quid antiqui ſinamus intactum, Athenagoras, Athenienſis Philoſophus, Apologia pro Chriſtianis, eo loci vbi deorum gentilium monſtroſitatem arguit, exempla quædam confert, ſed primum Herculis, gigantum alterum, & tertium Proſerpinæ. Herculem Deum inuolutum dracone

ex Orpheo dicit: dicit eumdem cum Orpheo, κοσμογονίαν referens, ita deſcribit, vt alterum caput habere à natura leonis dicat: & inter alia duo, quorum vnum eſt draconis, alterum leonis, medium caput Dei ſit, hunc Herculem tempus fuiſſe nominatum, & onus prægrande ait poſuiſſe: quæ phyſicis rationibus vtrinque conſtant, vt ſolent reliquæ Græcorum fabulæ. Probus, Grammaticus commentariis in Virgilium teſtatur phyſicas Herculem tempus interpretari, ideóque illi populum arborem ἀλληγορικῶς aſſignari, quod bicolor ſit: quæ hac ratione partes temporis indicet, diei ſcilicet ac noctis. Et ſerpentem ſeu draconem conuolutum temporis habere ſymbolum, in ſemetipſum reuoluti, notius eſt quàm vt teſtimoniis egeat. Tria igitur Herculis capita, tria ſunt interualla temporis, præteritum, præſens, futurum. At præteritum quidem rectè per leonis caput exprimi, cùm eius poſſeſſionem ſcriptis ac memoria firmiſſimam homines teneant: futurum per draconis caput. Vt enim futura proſpicimus, ita nullum animal eſt quod acutius videat, nam & draco à videndo dicitur nempe δέρκεσθαι. Præſens porrò tempus per Dei caput exprimitur, quia Deus, qui tempori ſubiectus non eſt, neque præteritum, neque futurũ ſentit, ſed in præſenti ſemper eſt. Quod autem hic Hercules prægrande onus poſuerit, vnde cœlum & terra originem duxerit, hoc ſignificat, hunc mundum, & quæ in eo ſunt omnia tempori eſſe ſubiecta: initium ſcilicet cepiſſe, & proinde habitura finem. Deum verò eius conditorem ſolum eſſe immorralem. Macrob. I. Saturnal. cap. 20. Herculem, tempus eſſe ex profeſſo tradit, & Oſiridis imaginem tricipitem deſcribit, quem & Herculem, & Solem nominat. Verùm hîc iam terminus hæreat, & nos vt laboris diutini, ſic quietis vices experiamur: quin his abſolutis commentationum aduerſariis, & quaſi codicillis opera tumultuaria conſcriptis, ad Iuris priſtina ſtudia reuocemus animum. Et ſperamus nobis certè condonatnros ſtudioſos ſi in iſta rerum varietate quid incautis nobis exciderit, aut non ſatis opportunè conceptum ſit, vel ſecus poſitum quàm debuerit, eò quod properantibus multa prætervolent. Scio pleroſque noſtris afficere luminibus nimis delicatos, & defixos vni Tulliano characteri, vel paucarum eius generis, quibus non placeat vel Caſſiodorus, cuius pergraues ſententias non rarò comparaui, quæ ad rem facere viderentur, vel Gratianus canonum concinnator minimè pœnitendus, imò quibus faſti-

Quinetiam nec mater (mea) prôpter me dolores partu
perpeſſa eſt:
Sed ſolui ego quidem femur paternum;illa verò caput.

Quid commune tibi eſt cum Pallade? dic age, namque
Illi arma, & pugnæ: ſed tibi vina placent.
Iſthæc ne temerè de Dijs ſcrutaberis, hoſpes,
Sed mage cum diuâ quid mihi conueniat.
Praelia multa mihi confecta: fatebitur iſtud.
Omnis ab Eois India victa plagis.
Munera noſtra hominum generi ſunt grata: Mineruæ
Vtque olea eſt, certè vitis amica mihi;
Mater nulla mei ſenſit faſtidia partus,
Patris egóque femur; ſoluit at illa caput.

AD EMBLEMA 24.

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν &c.
Palladis ſum planta: Bromii cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non ſum ebria.
Quid me palmitibus premitis? ſum planta Mineruæ,
Tollite mî vites: vina puella fugit.

AD EMBLEMA 25. In ſtatuam Bacchi.

Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον, &c.
Nymphæ Bacchum, cum ex igni proſilit infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum:
Ideo cũ Nymphis Bromius ſuauis: ſi verò ipſum prohibe
Miſceri, capies ignem vtique ardentem.
Proſiliit rapido cum Bacchus ab igne puellus,
Eſt Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus ſit Bacchus: at illum
Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

AD IDEM EMBLEMA.

Οὐ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacch facit, ſed immoderatus potus, vt vltrà quàm decet, & ſa eſt. Ceterum ſi quis immoderatè bibat, hilarior quide & iucundior fieri ſolet.

AD IDEM EMBLEMA.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.
Vini menſura optima, quæ non nimia; neque minim
Eſt enim doloris cauſſa, vel inſaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipſe;
Tunc enim thalamis (i. iugalibus amoribus) prompt
At ſi multus ſpiret, euertet quidem amores, (ſim

Mergetúrque ſomno vicino morti.

Nec nimio, ſed nec minimo vino vtere prudens
Inde dolor venit, hinc cauſſa furores erit.
Gaudet enim Nymphis mixtis tribui eſſe Lyeus
Delicis thalame quaratione placet,
Immodicus ſi ſit, teneros exoluet amores,
Vt fiat morti par grauis inde ſopor.

AD EMBL. 27.

Ἡ Νέμεσις προλέγει, &c.

Nemeſis præmonet & cubito & fræno
Neque immoderatum quid agendum, neque effrænatè loquendum.

Menſura, frænóque homini Rhamnuſia monſtrat
Et verbis frænum, rebus ineſſe modum.

AD IDEM EMBLEMA.

Ἡ Νέμεσις πῆχυν, &c.

Nemeſis(ego) cubitum contineo: cuius(rei) cauſſa? dices;
Omnibus mandatũ annũcio, nihil præter modũ agendũ.

Menſuram teneo Nemeſis, *cur? inquis, vt omnes*
Admoneam, quo nil, ni modus adſit, agant.

AD EMBL. 28.

Ἀσπὶς Ἀχιλλῆος, &c.

Clypeum, qui Hectoris ſanguinem biberat
Laërtiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio:
Naufrago(Vlyſſi) autem mare detraxit, & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

Quem clypeum Laërtiades à iudice Graiûm
Hectoreo ſparſum ſæpe cruore, tulit.
Naufragium paſſo mare ei abſtulit, adque ſepulchrum
Aiacis pepulit fluctibus, haud Ithacam

Καλὰ Ποσειδάων, &c.

Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorum odioſum(iniquum) oſtendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipſum te vocans(ô Aiax) dignum ſcuto bellatorem,
Exurge ô fili Telamonis, habes ſcutum AEacidæ.

AEquior eſt iudex Neptunus Pallade, longè
Et mare iudicium Græcorum oſtendit iniquum:
Nam monumentum agitat ſcutum, & te in littore clamat
Vnum te appellans dignum, Aiax, ô bone, ſcuto:
Eia age dum Telamoniades, ſcutum excipe Achillis.

AD EMBLEMA 33.

Ὄρνι Διὸς Κρονίδαο, &c.

Auis Iouis Saturnii, nuncia quam ob cauſſam ſtat
Ferox, ſuper magni tumulo Ariſtomenis?
Nuncio hominibus, quod quantum præſtantiſſima
Volucrum ſum, tantum hic ſemideorum (fuit.)
Pauidæ quidem pauidis aſſidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Fare age quid ſedeas Iouis ales nuncia pernix
Magnanimi tumulum trux ad Ariſtomenis?
Nimirum quantùm alitibus ſum robore præſtans,
Tantum ſemideis præſtitit ille viris.
Sic buſtis pauidum pauidas decet eſſe columbas:
Nos verò intrepidis ſigna ſuperba ſumus.

Ζεὺς Κρονίδης, &c.

Iupiter Saturnius fecit iuſtius & melius,
Virorum Heroum, diuinum genus qui appellabantur
Semidei.———

AD EMBLE. 42.

Οὐδ' ἢν Ὠκεανὸς, &c.

Non ſi Oceanus omnem inundationem excitarit,
Non ſi Germinia totum Rhenum biberit,
Romæ vel tantillum labefactabit robur, donec manebi
Cæſaris dextra ad imperandum ſtrenua.
Sic & ſacræ Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ ſunt arida decutiunt venti

Oceanus quamquam ipſe omnes commouerit vndas
Et Rhenum ebiberit Theurona terra ſuum,
Roma tamen ſtabit immoto robore, dextra
Cæſaris Imperia ſtrenua donec erit;
Nempe Iouis ſacra quercus radicibus hærent,
Sicca licet ventis pulſa cadant folia.

AD EMBLE. 48.

Ἡ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων, &c.

Illa ego miſera virtus huic aſſideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus:
Animum dolore magno ſaucia quod Græcis
Fallaciarum machinatrix fraus, res præſtantior me iud
cara eſt.

Ad tumulum ſedeo, Aiacis miſerè obruta lucta,
Atque comas, Virtus, dilacerata meas:

Victa dolore graui, quòd Graium iudicia vnam
Meme fallaci poſtpoſuere dolo.

AD EMBLEMA 51.

Σῆμα τόδε Ἀρχιλόχου, &c.

Sepulchrũ hoc Archilochi littoreum, qui quondã amaram
Muſam ſerpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helicona manſuetum, nouit (id) Lycambes,
Lugens trium nexus filiarum.
Senſim verò tranſi, viator, ne fortè huius
Mouearis tumulo fucos inſidentes.

Littoreum Archilochi tumulum hic: qui noxia quondam
Carmina, vipereo ſanguine tincta dedit.
Iſque cruentauit manſuetum Helicona: Lycambes
Pendentes natas de trabe treſque videt.
Tu verò ſenſim tranſi, ne forte crabrones
Affixos tumulo commoueare truces.

AD EMBL. 54.

Ἄιαν ὅλην νήσους, &c.

Terram omnem, inſuláſque peruolitans, tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc ſeruaturam
Colchidem, quæ neque propriis pepercit liberis.

Toſaltus, vndaſque emenſa, o hirundo, volatu,
Medeæ in picta nidificas tabula?
Tuque tuos fore ſecuros? tibi fida putanda
Quæ neque vel natis dira pepercit, erit?

AD EMBL. 64.

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων, &c.

Lupum propriis vberibus nutrio inuita,
Sed (ad id) me cogit paſtoris imprudentia;
Qui vbi creuerit ex me, contra me rurſum fera erit:
Gratia mutare naturam non poteſt.

Lacto Lupi catulum mammis inuita capella,
Quo me paſtoris cura coegit iners.
Poſtquam creuerit ille ex me, male ſæuiet in me:
Naturam mutat gratia nulla malam.

AD EMBL. 66.

Τῶν ἀμηχάνων, &c. Impoſſibilium cupido multos fecit repente fruſtrari.

AD EMBL. 67.

Ὁ τύμβος οὗτος, &c.

Sepulchum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipſe ſui morturus eſt, & tumulus.
Iſtud ſepulchrum mortuum, intus non habet,
At nec ſepulchrum ſibi habet extrà mortuus,
Sibi ſed ipſe eſt, & ſepulchrum, & mortuus.

AD EMBL. 70.

Τί σοι θέλεις ποιήσω, &c.

Quid tibi vis faciam
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptas forſice reſecem?
Aut potiùs internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos ſomnos
Matutinis vocibus
Eripuiſti Bathyllum?
Quaſnam tibi parabo
Pœnas, loquax hirundo,
Pennas tuas recidam
An forſice has volucres:
Tuam ſecem ve linguam,
Olim vt tibi ille Tereus?
Nam mane garriendo
Gratum mihi ſoporem
Meum rapis Bathyllum?

AD EMBL. 71.

Ὁ φθόνος ἐστὶ, &c,

Inuidia eſt malum: habet autem aliquid boni in ſe:
Tabefacit enim inuidorum oculos, & cor.
Res mala, liuor: habet tamen in ſe quid boni, adurit
Quos tenet, interna corde oculiſque, face.

AD EMBL. 79.

Τὴν Κίρκην οὐ φημί, &c.

Circem non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris feciſſe aut ſues, aut lupos.
Ad ipſam diuertentes meretrix cùm eſſet vaſta.
Hamo ineſcatos pauperrimos effecit.

Et humanam vbi prædata eſt rationem,
Dein, fecit, vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens inſtar animalium expertium rationis,
Prudens autem cum eſſet Vlyſſes, iuuentutem vilans.
Non, tam, Mercurii (quam) naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium,

Non credam Circen, ceu magno fertur Homero,
Transformaſſe homines in noua monſtra, lupos.
Sed ſpoliaſſe illos fortunis omnibus, hamo
Correptos, meretrix nam bene cauta fuit.
Exutos opibus fatuos & mente carentes
Reddebat, miſeris turpiter vſa viris.
Expertes rationis erant has intus alebat,
Vt captas turpi in fornice nacta feras,
Hanc tamen illuſit maturo pectore Vlyſſes,
Non tam Mercurij, quàm rationis ope.

AD EMBL. 85.

Πολλὰς μυριάδας, &c.

Multas myriadas computat Artemidorus,
Et nihil impendens viuit vitam multorum.
Qui ſæpe auri pretioſum opus habentes,
Multum ſuper dorſo, fenum edunt ſolum.

Viuens vt muli. dum ſumptus praecauet omnes
Supputat innumeras Artemidorus opes
Auri ſæpe gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

AD EMBL. 86.

Φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι, &c.

Fures quando marini Tyrrhenum prope verticem
Citharœdum de naui poſuerunt gurgite mergendum
Statim eum cum cithara arguta ſuſcepit Delphin
Seſſorem: ex profundo autem enatrauit emergens:
Vſque ad Iſthmum appulit Corinthium, certè mare
Piſces hominibus habuitum æquiores.

Præcipitem à naui Citharœdom a li quando latrones
In vaſtum pelagi forte dedere fretum.
Protinus in medijs Tita apparuit vndis
Illicio graca dulciſonæque Chelys:
Seſſor emque Iſthmum deuexit ad vſque Corinthi,
Fluctibus & medijs reddidit incolumem.

Hinc patet in domito meliores æquore naſce
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

AD IDEM EMBLEMA.

Ὅςις γὰρ ἐπὶ τὸ, &c.

Quiſquis ambitioſum & auarum ingenium habet,
Nihil ſapit iuſtè, neque vult,
Difficiliſque amicis eſt, & toti ciuitati.

Ambire quem vides, auarum & viuere,
Is nec ſapit: nec ſupere vult prorſus ſibi,
Imò eſt amicis, & moleſtus ciuibus.

AD EMBL. 94.

Παμφάγος ἑρπυςὴς, &c.

Omniuorus, repénſque per ædes helluo mus
Oſtreum conſpicatus labris parens:
Barba madida ſpurcam momordit carnem,
Statim verò teſtacea crepuit domus
Aptata (i. clauſa) cruciatibus: At mus in clauſtris ineuitabilibus
Captus, ſui interfectorem tumulum contraxit.

Helluo & omniuorus, repenſque per atria mus, vt
Conſpexit tumidis oſtrea aperta labris.
Appoſuit barbam madidam. ſpurcaſque momordit
Carnes, tum crepuit teſtea læſa domus,
Clauſtra retentarunt captum firmiſſima murem,
Interfactorem qui reperit tumulum.

AD EMBL. 103.

Ἴκαρε κηρὸς μὲν, &c.

Icare cera quidem te perdidit, nunc verò te cera
Reuocat in formam rurſum ſtatuatius.
Sed agedum, ne pennas tolle per aëra, ne lauacrum
Ex aere cadens Icarium facias.

Icare cera olim te perdidit, at modò cera
Ad formam reuocat to bene fictor adhuc.
At verò pennas ne tolle per aera. lapſu
Balnea ne fiant nomini Icarij.

AD EMBLEMA.

Ὃς πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.

Qui prius ego & ſturnum & rapacem arcens
A ſemide altiuolantem & Biſtoniam gruem
E corio fundæ torrilia brachia intendens
Alcimenes (ego) volucrum arcebam procul multitudinē,

Et me quædam vulneratrix iuxta talos dipſas vipera,
Cui (meæ) è mandibulis amaram immitens bilem.
Sole (me) priuauit (i. me interfecit) ecce vt ad æthera ſpectans,
Pedibus non videbam malum obuolutum (i. próximum)
Qui ſturnum iactis ſementibus ante rapatem
Arcebam altiuolam, Biſtoniamque gruem.
Extenſis manibus, bubulæque id verbere funda,
Alcimenos abigens ipſe procul volucres.
Inſligit pedibus ſerpens tum velnera dipſas,
Letiferumque nigro ſi virus ab ore vomit,
Meque dat ipſe necs, attentus dam ſydira ſpecto;
Neſcius exitiis ſi quod foret ante pedes.

AD EMEL. 105.

Αὐγάζω τὸν ἄφυκτον, &c.
Contemplor ineuitabilem in ſigillo celato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem: illa verò frenos
Dirigit: multa autem circumfloret Gratia.
Horteſco homicidam. Nam qui feram etiam domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoſcet hominibus.
In domitum ſpecto celatum in gemmula Amorem.
Qui manibus ſæui colla Leonis agat.
Vna manus flagrum capiti; tenet altera frenos:
Et circum pueri gratia multa genas.
Hinc procul, hinc homicida, feras qui perdomet iſtas
Vel magis infirmos trux erit ille homines.

AD EMEL. 106.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.
Nudus amor ob id ridet, & placidus eſt,
Quia non habet arcum, neque ignita tela.
Haud ſanè fruſtrà manibus tenet Delphinum & florem,
Hac enim terræ, illa verò mari imperat.
Nudus amor mitis, placidis arridet ocellis,
Nempe *arcu & faculis, vt ſolet ille, caret.*
Nec temerè is florem manibus Dephinaque geſtat.
Illa etenim terris imperat, hacque mari.

AD EMEL. 107.

Ὁ πλανὸς τὸν πλανὸν, &c.

Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Oſtendens quòd fortior ignis fulmine ſit Amor.
Aliger alatum fulmen perfregit, & hoc eſt,
Fulmina quòd rapido eſt fortior ignis Amor.

AD EMBL. 108.

Ὁ πρὶν ἀμαλδα'κτοισι, &c.

Qui prius duris in præcordiis iucundam in pubertate
Oeſtriferæ Paphiæ legem recuſaui.
Membri uoris telis impernius qui prius eram, amoribus
Collum tibi inclino, ô Venus (ego) ſemicanus.
Suſcipe me lætabunda, ſapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Heſperidum.
Quàm prius in duris florenti ætate medullis;
Nullæ mihi Neſtriferæ cura foret Paphiæ.
Nullus amor potuit noſtros abducere ſenſus:
At Venus bea, canas nunc tibi ſubdo comas,
Me tam admitte: magis doctum tu Pallada vinces,
Quam quondam pomo viceris Heſperidum.

AD EMBL. 109.

Πȣ̃ σοι τόξον; &c.

Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixæ medium in cor ſagittæ?
Vor pennæ vbi fax triſtis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam ſors?
Non (ego ſum natus) à vulgari, hoſpes cypride, neq; à terra
Sum maternali genitus voluptate:
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honeſtæ doctrinæ, mentem verò in cœlum in duco.
Ec virtutibus autem coronas quatuor necto, quarum ab vnaquáque
Eáſque ferens, primâ quæ eſt ſapientiæ coronor.
Arcus vbi flexus, Amor, diraque ſagittæ,
Ques i teneros animos ſæpe ferire ſoles?
Pennæ vos ſunt? vbi fax triſtis! cur ergo coronas
Fers manibus? capiti cur agedum vna ſubeſt:
Non ego vulgari natus ſum Cypride, nec me
Materna è terra fœda libido tulit
Aſt hominum puris accendo in mentibus ignes
Doctrinæ, atque animos purus in aſtra traho:
Quatuor éque omni recto vitute coronas
Quas fero ego, & Sophiae eſt prima coronâ mihi.

AD EMBL. 110.

Πῆανᾶ πῆανὸν ἔρωτα, &c.

Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemeſis, arcu arcum vlciſcens.
Vt quæ mala fecit patiatur: audax verò qui prius (&) Intrepidus,
Lacrymat, amara vbi ſenſit tela.
In imum ter ſinum conſpuit. quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem? attigit Amorem Amor.

Pennato Nemeſis pennatum finxit Amori
Oppoſitum arcu arcum vt qui domet alter Amor
Quò mala quæ fecit patiatur: qui prius ergo
Audax intripidus, ſentit amaritiem,
Conſpuit in mediumque ſinum: igni accenditur ignis
(Mirum) & amorum iſt hoc verbere ſentit Amor.

AD EMBL. 111.

Τὸ βρέφος Ερμώνακτα; &c.

Recens natum Hermonactem occidiſtis, apes,
(Ah canes) reptilem, fauos inquirentem,
Sæpe ex veſtris punctum perimitis ah ah
Auleis quæ ſerpentum latibula ſpernitis,
Dic Liſicide & Amyntori (parentibus tuis) neque apes,
Laudare debes, etenim illis amarum ineſt mel.

Repentem per hamum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicite matri:
Improbae apes, melli cùm ſit amarities.

AD IDEM EMBL.

Κοῦρον ἀποπλανίζω, &c.

Puerum aberrantem (&) adhuc lactantem Hermonactem
Ah, infantem, vt iniuſtæ percuſſiſtis: ô bouigenæ (apes)
Ignorabat miſer, ad vos, ſicuti ad apes
Cum veniſſet: vos autem viperis eratis peiores.
Próque comeſtione, mellis, impreſſiſtis rubros aculeos,
O (vos) diræ, dulci aduerſariæ eſtis gratiæ (i. non minus amaræ, qnàm mel dulce eſt.

Errantem in triuio tenerum Hermonacta pueblum
Ini uſtè nimium corripuiſtis apes:
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos

Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pingendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

AD EMBL. 112.

Τὸν κλέπταν ποτ᾽ ἔρωτα, &c.

Furem olim Cupidinem noxia punxit apis.
Fauo ſex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibúſque tumebat
Et terram percutiens exiliit, atque Veneri
Oſtendit dolorem, & queſtus eſt quòd tam exilis
Beſtiola, cùm eſſet apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu ſimilis es apibus,
Et cùm tam paruus ſis, tamen vulnera tanta facis?

Noxia apis furacem olim male punxit Amorem
Prædantem mella ex aluearibus, iſque tumebat
Extremis manuum digitis, ideóque dolebat,
Et terram quatiens pedibus, Veneríque dolorem
Oſtendens, multos quaſtus ex ore ciebat,
Quod tam exile animal tam ſaua infligere poſſet
Vulnera: cui ridens mater; quin nate apibus tu
Es ſimilis, cum infers adeò tot vulnera paruus.

AD IDEM EMBLEMA.

Ἔρως ποτ᾽ ἐν ῥόδοισι, &c.

Amor aliquando in roſis
Iacentem apem
Non vidit, & vulneratus eſt:
Inque digitis morſus
Manus, eiulauit,
Currens itáque & volitans
Ad pulchram Venerem,
Perii, mater, inquit;
Perii & emorior.
Serpens me percuſſit
Alatus, quem vocant
Apem: ruſtici
Illa autem dixit, ſi aculeus
(Tam) lædit apiculæ,
Quantùm putas dolent,
Amor, quos tu feris?

Inter roſas Cupido
Apiculam iacentem
Non vidit, eſtque punctus:
Manúque ſauciatus
Mox eiulare cœpit.
Et curſitans volanſque
Ad candidam Cytheren,
Heu occidi, occide, inquit,
Vitamque mater efflo.
En me minuta Serpens
Pennata vulnerauit:
Apem vocant coloni:

Tunc illa; Apis ſi acumen | *Quantum putas dolore*
Tantum facit dolorem, | *Quos tu feris Cupido?*

AD IDEM EMBLEMA.

Συὼ δ' ἤλασ' ὀδόντας, &c Simul autem excuſſit dentes calcitrans pede terram.

AD EMBL. 113.

Δεινὸς ἔρως, δεινόν, &c.

Sæuus Amor, ſæuus quid verò amplius? ſi rurſus dixero,
Et rurſum, plorans ſæpe, ſæuus Amor.
At enim puellus ridet, & ſæpe vituperatus
Gaudet, ſi autem dixero contumelias, inde inſulta.
Mirum autem mihi, quomodo vtique, è Glauco vbi apparuiſti
Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperiſti.

Sæuus Amor, ſæuus, quid tandem? vt dixero rurſum,
Et rurſum plorans ſæpéque, ſæuus Amor,
Nam puer his ridet, nihili & conuicia curat,
Inſultans, iactem ſi qua ego probra loquar.
Interea miror, cur è glauco edita fluctu.
Ex humore ignes tu Venus alma feras.

AD EMBLEMA 115.

Α Κύπρις μούσαισι, &c.

Venus Muſis (hæc ait) ô puellulæ Venerem
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
At Muſæ ad Cyprim: Marti ſtulta hæc blateramenta iaciantur
Hæc in Martem, qui ſæpe ab Amore correptus eſt:)
In nos autem non volat iſte hic puerulus.

Sic Venus ad Muſas: Venerem colitote, puellæ,
Durior aut in vos arma Cupido feret.
At Muſa ad Cyprin: apta iſthæc ludicra Marti,
Puſio námque in nos non volat iſte leuis.

AD EMBLEMA 121.

Τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c.

Quis vnde Plaſtes? Sicyonius. nomen verò quod?
Lyſippus tu verò quis? Occaſio omnia domans
Cur verò ſummis pedum vnguibus incedis? ſemper rotor. quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus documentum.

Quod acie omni acutior ſum.
Coma verò quid verſus faciem? vt à præueniente capiar?
Per Ioue͂, poſteriores partes (capitis) ad quid caluæ ſunt?
Nam ſemel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit veſtri gratia,
O hoſpes, & in veſtibulis poſuit adhortamentum.]

Quis finxit Plaſtes? Sicyonius. dic age nomen,
Lyſippus. tu quis? ſum dea cuncta domans.
Cur ſummis pedibus graderis? ſemper rotor. alas
Cur talis habeas? nempe leuis volito.
Cur dextrâ tibi acuta nouacula? acutior omni
Ipſa acie, proſtant hæc documenta viris.
Quid crines in fronte? capi à venientibus vltrò
Poſſum. quid caluum eſt occiput? ipſa refer?
Nam ſic pennatis volitantem prendere plantis
A tergo nullus vel citò me potis eſt.
Talem me artificis finxit manus hoſpes, in omni
Veſtibulo, cunctos ſcilicet vt doceam.

AD EMBL. 125.

Λέων μάχlω ἔςησε.

Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum,
Vultures autem ex alto loco obſeruabant certamen (vt) pabulum, eum
Qui vinceretur facerent ſtatim (ſibi)
Amicos autem cùm vidiſse͂t (eos eſſe factos) exciderūt ſpe.

In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis tota ſpes prædæ excidit.

Βοὸς φαγὼν, &c.

Bouis, puer cùm ediſſet die feſto viſcera,
Hei mihi, gemebat, quia inteſtina mater emitto:
Illa autem ridens, ne time, fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.

Puer die feſto bouis cum viſcera
Votaſſet, hei parens, (clamat) mea effluunt
Inteſtina. hæc ridens ait, fili, haud time,
Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena eiomis.

AD EMBL. 129.

Αἱ τρεῖς αἱ ποτὲ. &c.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura eſſet ad inferos.
Et tres quidem è manibus emiſerunt talum: venit autem ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem ſortem debitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapſu ruit caſus.
Infortunata in Orcum deſcendit, vt erat ſortita.
Non fallax (eſt) ſors cui malum (imminet:) ad bonū autem
Neque preces mortalibus (ſunt) peritæ iaculandi, neque manus.

Tres quondam ſimul vt luſiſſent ſorte puellæ,
Quæ prima infernos eſſet itura lacus.
Tréſque emiſiſſent talum, cecidiſſet at vni
E tribus, hac ſortem riſit inepta ſuam.
Tum de tecto inopinatus ruit impete caſus,
Ex ſorte infernas lapſa repente domos.
Sors minime eſt fallax impendent cui mala, ſed cui
Spes bona, vix tenet hanc vel prece, vel pretio.

AD EMEL. 130.

καὶ γὰρ τε λιταὶ, &c.

Etenim Litæ (i. preces) ſunt Iouis filiæ magni
Claudæque, rugoſæque, ſtrabæque oculis,
Hæ & poſt Noxam curant euntes:
Noxa verò robuſtáque & pedibus integris: ideò omnes
Longè præcurrit anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæque medentur tandem.
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valdè iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit, & proteruè recuſarit,
Precantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa ſimul ſequatur, quòd læſus pœnas luat.

Namque Litae ſoboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugoſae, obliquoque oculo medeantur vt illi,
Aten ſectantur. celeri peruertitur omnes
Illa gradu, & paſsim damnum mortalibus affert.
Haec verò actutum ſarturae damna ſequuntur,
Conciliantque ſuis cultoribus optima ſemper.
At ſi quis reicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur vt ilicet Ate
Huic adſit, pœnaſque ſua det denique damnoe

Ἀ'ντὶ τά φου λίθοιο, &c.

Pro ſepulchro lapideo pone Græciam, pone adhæc
Haſtas barbarici ſymbola naufragii:
Et tumuli (in) apice circumſcribe Perſicum Martem,
Et Xerxem: in illis humo conde Themiſtoclem.
Columna verò Salamis ſuper imponatur, geſta referens
Hæc mea: quid verò paruis magnum imponitis?

Marmoreo in tumulo ſtatuatur Græcia, deinde
Haſtæ barbarici ſymbola naufragij
Perſicus & Mauors apice aſtet, deinde ſepulchri
Et Xerxes, & homo conde Themiſtoclea.
Hæc mea geſta canens Salamis ponenda columna:
Quid magnum paruis impoſuiſſe iuuat?

AD EMEL. 135.

Ψήχει καὶ πέτρην, &c.

Cauat & petram longum tempus, néque ferro parcit.
Sed vnà omnia perdit conſumptione.
Sic etiam Laërte tumulus, qui prope littus
Paululum abeſt, frigidis liquitur à pluuiis;
Nomen quidem herois ſemper florens: Non enim carmina
Obſcurare æuum, etiamſi velit, poteſt,

Longa dies ſaxumque cauat, ferrumque retundit,
Curſibus æternis omnia vbique vorat.
Sic quoque Laerte tumulus, qui littore ab ipſo
Paululum abeſt, tenui tunditur à pluuia.
Nomen at herois manet immortale: nec æuum
Delere (vt vellet) carmina dia poteſt.

AD EMBLEMA 137.

Ὤλεσα καὶ νεμέας, &c.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcuſſi maxillam.
Cingulum detraxi, pullum equinum Diomedis ſuſtuli,
Aurea mala poſtquam fregi, Geryonem cæpi.
Augiam noui (i. repurgaui) cerua non effugit: interfeci aues (Stymphalidas)
Cerberum extraxi, ipſe Olympum habeo.

Extinxi Nemees monſtrum, Lernamque peremi,
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equoſque cecidi,

Geryonem

Geryonem ſtraui, pomaque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres,
Cerberus adductus. Lætus in aſtra trahor.

AD EMBLEMA 151.

Τὸν βίον. Ἡράκλειτε, &c.

Vitam Heraclite, multò plus quàm cùm viueres
Defle, nunc enim vita eſt miſerabilio.
Vitam nunc tride Democrite, plus quàm antea,
Nunc enim vita eſt omnium maiore riſu digna.
In vos autem & ego contemplans, interea cogito
Quomodo ſimul tecum lugeam, quomodo vn à tecum rideam.

Iam defle, Heraclite, magis quàm fleueris olim:
Vita hominum præſens eſt lachrymoſa magis.
Et modò, Democrite, ad riſum te impenſius effer:
Omnia ſunt riſu nunc quoque digna magis.
Vos dum contemplor, certe ſum neſcius vtrum
Nunc ridere mihi, ſeu modo flere licet.

AD EMBL. 153.

Ἄλλοι δὴ καὶ περίδραμον, &c.

——Alii autem occurrerunt filii Archiuorum.
Qui & mirati ſunt ſtaturam & formam ſpectabilem
Hectoris, neque ei quis ſine vulnere aſtitit.

At reliqui Graii accurrunt cinguntque cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formamque ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

AD EMBEL. 159.

Αὔην με πλατάνιστον, &c.

Aridam me platanum irrepens regit
Vitis, externâ autem circumuireſcens comâ
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, at ipſa eram non minus frondoſa.
Talem quidem certè poſthac conſtituat quiſque amicam
Quæ rependere motuo morit ſola.

Me ſiccam plotanum irrepens circundat alumnis
Vetis, vt externa floruit aucta coma.
Quando meis rami teneras circundabat vuas.
Tunc frondoſa alta non minus arbor eram.
Talem quiſque ſibi & propriam conquira amicam;
Cui, neque morte viri, ſit peritura fides.

AD EMBL. 160.

Τυφλὸς ἀλητεύων, &c.

Cæcus errans claudum pede ſuſtulit
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati ſunt,
Defectum inuicem retribuentes (i. accommodantes,
ceu præbentes operas mutuas)

Cæcus vt errabat claudum pede ſuſtulit; ille
Alteriuſque oculos mutua dona capit.
Imperfecti ambo ſueſe inuere viciſſim,
Alterius prompta ſic fretus alter ope eſt.

AD IDEM EMBL.

Ἄμφω μὲν πηροὶ, &c.

Ambo quidem mutili & errones, ſed alter quidem oculis,
Alter verò ingreſſu: alterius à utem alter ſubminiſtratio
(erat) i. alter alteri ſeruiebat.
Cæcus enim claudi ſuperhumerale onus tollens
Viam alienis oculis ſummis pedibus ibat.
Vna verò vtriſque ſufficiebat natura: in vnoquóque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata eſt.

Mutili & errones ambo: alter lumine caſſus,
Alter at ingreſſu mutua dona dabant.
Cæcus enim claudum tergo geſtabat: ocellis
Alterius ſummis ibat iter pedibus.
Natura vna vtrique ſatis, pariliſque facultas,
Quo caret, inque vices alter & alter agit.

AD IDEM.

Τυφλὸς ἄπους, &c.

Cæcus pedibuſque mancus erant ſibi inuicē miniſtrantes:
Cæcus puer viam deducebatur (à claudo) dorſo fereba-
tur pedibus mancus.

Vt tradant operas ſibi mutuo, loripes atque
Cæcus, iter facit hic, fertur at ille pedes.

AD EMBL. 161.

Εἷν ἑνὶ κινδύνους, &c.

Vnis pericula duo effugi (ego) Myrtilus armis,
Vnum quidem fortiſſime dimicando, alterum verò ac-
tando.
Argeſtes (ventus) quando ſubiit nauis carinā, clypeū habui
Seruatus deſtinatum aquis & pugnæ.

Vnis damna duo vitaui Myrtilus armis,
Vnum acie certans, alterum in amne natans,

Vt primùm vento pulſa ratis adfuit, vtque
Me clypeus pugna, eſt auxiliatus aqua.

AD EMBLEMA 165.

Πῆμα κακὸς γείτων, &c.

Detrimentum (eſt) malus vicinus, quantum bonus eſt magnum commodum:
Néque bos perierit, niſi vicinus malus adſit.

Noxa, malus vicinus, vt eſt bonus, vtilis imò
Numquam bos pereat, vicinus ni improbus adſit.

AD EMBL. 166.

Κύματα καὶ τρηχὺς, &c.

Fluctus & aſpera tempeſtas ad terram traxerunt
Delphinem, externæ commune ſpectaculum fortunæ:
Sed in terra miſericordiæ locus (repertus eſt) nam videntes
Statim ad tumulum me coronarunt pii (viri:)
Nunc verò quod me genuit mare perdidit) quæ tandem ponto
Fides qui néque propriis parcit alumnis.

Delphinem pelagi tepidus me ad littora fluctus.
Ludibrium cuncta, ſorte volente, tulit.
Præſidium at poſt terra dedit: me namque videntes
Ornârunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit, ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

AD EMBL. 167.

Πικρὰν ἀλλήλοις, &c.

Acerbam inter ſe Hector gratiam atque ſcutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepiſſet, enſémque viciſſim dediſſet,
Hanc quidem gratiam donum experti ſunt in morte.
Gladius interfecit Aiacem inſania correptum. & rurſum cingulum
Traxit Priamidem bigis raptatum.
Sic ab hoſpitibus mortem vltrò afferentia mittuntur dona.
(Quæ) ſub gratiæ prætextu fatalẽ mortem contineant.

Exitiale inter ſe Hectorque & ſcutifer Aiax,
Ex bello dederant pignus amicitiæ,
Cingulo enim accepto hic, tandemque ille enſe viciſſim,
In morte experti gratia quanta foret.

Nam ſe Aiax gladio inſanus traiecit equiſque
Raptatus bigis denique Priamides.
Sic quæ dona ſuis mittuntur ab hoſtibus vltrò
Sub titulo doni ſunt ea ſigna necis.

AD IDEM.

Ἕκτωρ Αἴαντι, &c.
Hector Aiaci enſem obtulit: Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum (fuit) vna mors.
Hector vt Aiaci dedit enſem, illi vt dedit Aiax
Zonam, vtrique necem munus vtrumque dedit.

AD EMBL. 66.

Ἐποτὲ παμαίνοντι, &c.
Aliquandodo conſpicuo in æthere nigrior ſe vibrans.
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit: at ille (ſcorpius) eius qui irruſſet ad ſolum,
Non tardus multùm aculeata percuſſit ſagitta.
Et vita cum priuauit, ecce quantum (quiſque) fecerit in alium.
Et illo miſer ipſe accepit necem.
Quondan conſpicuo ſe coruus in æthera vibrans,
Scorpion intuitus qui volitabat humo eſt.
Quem dum correptum tenuit, percuſsit inermem
Raptoris coruus cuſpis acuta pedem:
Atque neci dedit hunc: in quemquam qui facit, ecce,
Illi tantumdem debita fata luet,

AD EMBL. 176.

Οὐκ ἔτι πυργωθεὶς, &c.
Non iam turritus, phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes Elephas.
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora ſubiugia
Currum trahit Cæſaris diuini.
Nouit autẽ etiam pacis fera gratiam, inſtrumẽtis deiectis
Martis, æquitatis viciſſim vehit patrem.
Non iam turritus, nec iam certando phalange
Indomitus dentes irruit hic Elephas.
Contracta at ceruice metu, currumque trahendo
Cæſareum, ſubdit mitia colla iugo.
Ergo bonum pacis nouit fera, iamque reiecto
Marte, æqui & iuſti nunc vehit illa patrem.

AD EMBLEMA 179.

Ἀ᾽τθὶ κόρα, &c.

O Attica, decenti forma, cantu nutrita (cur) vocalis vocalem diripiens
Cicadam pennatis in prædam fers pullis?
Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,
Hoſpitam hoſpita, vernam verna?
Non cita conflicteris: non enim fas, neque iuſtum (eſt)
Perdere canoros canoro ore (i. vt animalia canora deglutiant, & abſumant ea quæ ſunt ore vocali & canoro.)

Cur agedum in prædam fers pullis ore cicadam,
Attica, forma decens, carmine ſueta leui?
Garrula garrulam adhuc, volucrem plumata canoram,
Vernam verna etiam, tuque auis hoſpes auem.
Quin age, ſiſte precor, neque enim fas iuſve canoros,
Tam diris animis ora canora vorent.

AD EMBL. 181.

Ῥίζη μὲν μέλαν, &c.

Radix quidem nigra erat: lacti ſimilis flos:
Moly autem ipſum vocant dii, difficile verò (eſt) effodere
Viris mortalibus: dii autem omnia poſſunt.

Flos ſimilis lacti, & nigra radice, ſed ipſam
Moly vocant Superi, quam vix hominum genus vnquam
Effoderet vel conando: ſed dij omnia poſſunt.

AD EMBLEMA 184.

Εὔνομον ὦ πόλλον, &c.

Eunomum, ô Apollo, tu quidem noſti me, quando viuebam.
Patria Locrenſis ego, interrogantibus autem dicam.
Æolium in cithara modum reſonabam: at in medio
Cantu, mihi chordam plectrum ſuſpendit (i. fregit)
Et mihi ſonum verum (i. paratum) quando occaſio poſtulabat,
Ad artes numerorum non verè reddebat,
Atque (tunc) quædam vltrò citharæ ad cubitum (ſiue, iugum) exurgens
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulſabam, quando ſeptimæ curam haberem
Chordæ, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Illum paſtoritum ſonum accommodauit,
Et quidem cùm ſonater vt à tum inanimatis neruis

Mutato ſimul congruebat ſono.

Huius rei cauſſa congruam habeo gratiam : ſic autem formata (i. expreſſa cicada)

Aere, noſtra ſedet ſuper cithara.

Eunomum ego vici, noſti quo tempore, Apollo,
Locrenſis, referam ijs qui mea noſſe volent.
Æolio vt modulo reſonabam: in pectine tenta
Conticuit medio carmine fracta fides.
Me lyra deſtituit, cùm non foret ergo neceſſe,
Et mihi legitimos non dedit illa ſonos.
Attamen ad citharæ cubitum mihi ſponte cicadae
Adfuit, vt veram redderet harmoniam.
Corda fatigabat me ſeptima, quando repentè
Vox mea ſupplebat quomodocunque ſonum.
Sed mihi cantatrix venit de montibus altis,
Obtulit atque ſuum Meridiana ſonum:
Egregiè reddens modulos, flectebat eoſdem
Exanimes neruos, quódque referret, erat.
Ergo habeo grates meritò; hinc quę expreſſa cicada
Spectatur conſtans ære ſuper cithara.

AD EMBL. 192.

Εἰνοδίην καρύην, &c.

Viæ iunctam nucem me prætereuntibus ſeuerum
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ (qua nempe petitur ſcopus, id enim ſonat εὐστοχία)
Omnes autem ramos & virentes ſurculos
Fracta ſum crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarum nihilò melior eſt conditio: nam ego quidem
Miſera, in mei noxam, fructum retuli.

Nux ego iuncta viæ, lapidum iactu vna iuuentae
Ludibrium, à populo praetereunte petor.
Ramos fracta omnes paſſim, frondéſque virentes
Iactibus aſſiduis miſſilibúſque teror.
Non eſt ſors melior plantarum frugiferarum:
Ergo mei in noxam fructum ego planta tuli.

AD EMBL. 193.

Χειμερίαις νιφάδεσσι, &c.

Hibernis niuibus conſperſa, cicur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas;
Donec ipſam aërium frigus peremit; ſiquidem permanſit

Aëris reluctatrix cœleſtium imbrium.
Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addiſcentes.
Sparſa niue hyberno cicur ales tempore, vulſis
E plumis, pullis molle cubile parat.
Donec ab aereo tabeſcat frigoris, ni fors,
Permaneat victrix frigoris aerij.
Anne vllo affecta Procne & Medea dolore
Matres, nempe auium ſunt ea facta licet.

AD EMBL. 194.

Ἐκ πυρὸς Ἰλιακοῦ, &c.
Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas, pium filio pondus, patrem,
Acclamabat verò Argiuis: Ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum enexiat (mihi) ferenti, magnum.
Suſtulit Æneas Graium per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus,
Parcite ei dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

AD calcem huius Commentarii, admonitum eſſe volui philologum me de induſtria priore illa editione, quam tanquam ferum abortiuum parturieram ſuperioribus anteactis annis tranſiliiſſe vnum Emblema, cuius argumentum mihi diſpliceret, ipſaque ſententiarum quod mihi non faceret ad ſtomachum, tum etiam quia non videbatur caſtis auribus committenda, cenſebatur indigna quæ mea explicatione illuſtraretur. Ne tamen ſtudioſos omninò deffraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt ſi nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, ſaltem ipſum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha ſeu titulus carminis ſic habet, *Aduerſus naturam peccantes:* carmen.
Turpe quidem dictu, ſed & eſt res improba factu,
Excipiat ſi quis chœnice ventris onus.
Menſuram legiſque modum hoc excedere ſanctũ eſt,
Quale ſit inceſto pollui adulterio.
Video alluſũ fuiſſe ad Pythagoræ dictũ, tamẽ audio torqueti in neſandum aliquod flagitium, idque comparatione oſtendi ſed hæc ſatis. Cæterum id apparet eſſe tractum ex Artemido-

l.5. De inſomniis, eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἐπὶ τῷ ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος, μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τινα παρενόμει παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς Ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita ſonant: Quiſpiam ſibi viſus eſt in chœnicem aluum exonerare conuictus de eo quòd cum ſorore cubitaſſet, damnatus eſt. mēſura enim chœnix: atqui menſura legi ſimilis eſt, quodam itaque modo legem transgreſſus erat qui nimirum admiſiſſet aliquid præter leges toti Græciæ communes.

Turpe quidem dictu] Iſocrat. ad Demonicum. ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Quod turpe factu. ne puta dictu pulchrum. Paullò diuerſius tamen M. Tullius ea epiſtola, cuius initium, *Amo verecundiam: Quaedam fiunt non turpiter, dicuntur non honeſte*: Et 1. offi. ſunt neceſſarii, eas neque partes neque earum vſus. Quarum partium corporis vſus ſuis nominibus appellant: quodque facere turpe non eſt, modò occultò, id dicere obſcœnum eſt. Et ad finem eiuſdem libri: Ita tetra quædam, ita obſcœna, vt dictu quoque videantur turpia.

Excipiat ſi quis chœniece.] Chœnix, quod nam genus menſuræ, ſupra dictum, ad Embl. Deſidiam abiiciendam.

Legis modum excedere ſanctae.] ea eſt quæ verbo vno dicitur ἀνομία, legis tranſgreſſio, ſed hîc non legis cuiuſcunque, ſed naturalis ac diuinæ: quam turpiter & neariè violant qui vel inceſtu, vel adulterio ſeſe inquinant. Quis enim, verbi cauſſa, non exhorrtat maculoſiſſimam illā Semiramidis cum Nino filio commiſtionem: quis Neronis cum Agrippina matre, Artaxerxis cum ſorore, Baſſiani Caracallæ cum nouerca, & alia eius generis flagitiorum monſtra, quæ qui patrrarunt videntur haud dubiè vim quaſi armatam ipſi naturæ inieciſſe? Sed hæc faceſſant quæ ſaluo pudore vix dici poſſunt,

FED. MORELLI Monitura.

Fontem Emblematis ἀμφιβόλου καὶ ὑπούλου detegens perſpicax. commentator optime coniecit ex Artemidori ὀνειροκριτικῶν l. 5. cap. 24. fuiſſe tractum, ſe Heliodorum pro Artemidoro, κατὰ μνημονικὸν ἁμάρτημα ſcripſerat. Vide edit. noſtræ διγλώττου pag 2 6. adiſis etiā Acmetis F. Seirim ὀνειροκρ. cap. 104. pag. eiuſd. edit 71, c. 72.. Porrò primi verſus hemiſtichiū huic Homerico par eſt, Αἰσχρὸν μὲν δηρόν τε μένειν, ſententia ab Ariſtot. ſic explicatur lib. 4. Ethic. Nicom. ἕκαστος οἷός ἐστι τοιαῦτα λέγει καὶ πράττει, καὶ οὕτω ζῇ. *Qualis quiſque eſt, talia loquitur & facit, itaque viuit.*

AD ALCIATI EMBLEMATA LAVDATIO, VICE PRAEFATIONIS ad Emblematum explicationem:

Habita Lutitia in regia Burgundionum ſchola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, AVDITORES optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quæ tempore ad aliquem egregium ſcriptorem explicandum aggredior, initio meæ profeſſionis tam anxiè rationem reddere, cur hunc potius quàm illum ſumam in manus, propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium in officio meo perſoluendo, réque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis fortaſſe, vt mihi obiicitur, cauſa proponenda eſt, cur hunc enarrandum publicè meíſque commentariis illuſtrandum inſtituerim, ne quid à me temerè & inconſulto factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidem mali & improbi neque alieni à literarum meliorum vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtanter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis à quibus ſolida puráque doctrina petitur, mutato priore conſilio, ad recentiorem iſtum diuertam: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorum diuturnitate probati mihi non ſatis arriderent. Ego, Auditores, de me nihil poſſum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim tamen dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulcram & vtilem veterum hominum doctrinã tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigiliis peperci, vt ex eorum quaſi pomœriis & fertilibus agris ſtudiorum aliquem fructum tandem aliquando demeterem. Quia tamen ab ineunte ætate cogitationem rerum & antiquitatis (nedum verborum floſculos, in quibus alii permulti ætatem exigunt) mihi primùm

comparandam eſſe duxi, operæpretium me facturum putaui, ſi per varias melioris notæ ſcriptorum areas, libero & quieto anim o ex ſpatiarer nullóque autore inſalutato, qui aliquid ſelectioris doctrinæ habere videretur, copiam quãdam vberem rerum, quæ cognitione digniſſimæ ſunt mihi compararem, & è meliorũ maximéque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem. In quo negotio conficiendo numquam in animum induxi meum, vt veteres potiùs quàm vetera conſectarer, atque ita quorundam religioni me addicerem. vt nullo iudicio in cuiuſdam magiſtri verba iurarem. E multis tamen quoſdam delibandos, non omninò deuorãdos eſſe iudicaui, & ex iis ea ſubligenda vidi, quæ ad ſtudiorum liberiorem progreſſum facerent: non modò vt qui lecunas ædium complent, quibus vnum ſtudium eſt vt ea quæ ſunt hiulca obturent, ſed locupletes lautíque homines, qui cùm habent quod eſt ſatis, & quibus vita ipſa carere tam facilè nõ poteſt abundant etiam innumerabili eáque varia rerum copia quippè qui ex magno aceruo quidpiam ſumere putet eſſe mulo iucundius. Quod cùm dicere apud vos inſtituo, ſcio certò quàm facilius ſit ea de re initiũ præfandi reperire quàm exitum tamen ne videamur in immenſum tela iaculari, & de rebus quæ ad inſtitutum hoc noſtrum ſtudium non pertineant longum & odioſum præmium texere, meam omnem orationem in duo capita conferam: quorum primo, de Alciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meo ipſius ſtudio atque cõſilio pauca dicturus, quæſo diligenter attendite.

STATIM vbi primùm ex pueris exceſſit Andreas Alciatus, atque eas diſciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem ſolet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus eſt loco nobili, & celebri vrbe & copioſa, doctiſque hominibus affluẽt naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenii glori viſus eſt. Erat Italia his temporibus plena liberalium artium in qua nempe ſtudia omnia, quibus ingenii cultus capiatu mirificè tum colebantur. Itaque cum Alciati iam fama in a perto eſſet, ad quamcunque ſe Academiam nobilem conferr vellet, ſic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenii expectatio hominis, expectationem ipſius aduentus, admiratiõ que ſuperaret. Qua propter hunc magna laude & ſumma om niũ oblectatione apud ſe doctorẽ habuere Bononienſes, Fe

tarienſes, Ticinii, eumque ampliſſimis præmiis donauerũt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare poterãt, cognitione atque hoſpitio dignũ exiſtimarũt Hac tãta nominis celebritate cùm eſſet etiã exteris notus patriam primùm ſibi chariſſimã armis & factionibus oppreſſam ad tempus deſerere cogitauit. & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus ſibi demandatũ, ſtipẽdio ſexcentorum ornatus magna ſua laude ſuſtinuit. Deinde à Biturigũ magiſtratibus accitus, ipſo etiã Rege Chriſtianiſſimo procurante, ſecũdo quàm eò venerat anno, duplicatũ habuit honorariũ, & mille ducentis eſt donatus. Fuit illis tẽporibus iucundus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ principi Senatus ampliſſimo, multiſque legationibus in primis illuſtri ac nobili: cuius tum à Budæo, tũ ab Eraſmo, quorum alterũ rariſſimum Franciæ lumen non iniurià poſſumus appellare; alterum, literatorum huius temporis in Germania primum: adamatus à Bembo Cardinale doctrinæ laude commendatiſſimo, cultus denique ab omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant, quos omnes quandiu vixit, deuinctos ſibi conſuetudine tenuit. Sed confecto tam longo itinere, à ſuo tãdem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipſa virtus in proprio & natali ſolo non niſi ſerò admodum cognita, ad extremũ excipiatur, excipta reficiatur, refecta præmiis exornetur) à ſuo, inquam, Principe in patriam reuocatus, poſt ancipites varióſque caſus & labores nomine publico exantlatos, in Ordinem Senatorum honorificè cooptatus eſt, quam acceſſionem, vt ipſe affirmabat, ne quidem cogitans, honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præſtãtis ingenii & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & ſuæ ætatis hominibus & poſteris conſulere ſibi propoſuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti eſſent, non ſolum cùm viui ſunt ac præſentes, ſtudioſos diſcendi erudire atque docere, ſed hoc idem etiam poſt mortem monumentis literarum aſſequi. In quo ſuam fidem & ſtudium tam mirificè probauit, vt nullius hodie ſit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium ſuſpiciat. Neque profecto hac parte video, quàm ſit æquum opinionem ſequi vel Marci Antonii Oratoris, aut Caii Lucilii, tametſi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur ſuas orationes edi nollet: probabilem rationem reddere ſolitus, id à ſe ita fieri decebat, vt ſi fortaſſe quædam mini-

mè aliis placerent inficiari poſſet: alter veró quæ ſcriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm ſe, hi autem nihil linteligerent. At qua fronte aliquis noſtrũ artifici huic tam laborioſo ſuccenſere auſit? qui ſ candido animo ſcripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura ſunt? Neque enim exiſtimandum nobis eſt veriora illa & ſimpliciora cẽſenda, quæ viua voce dicũtur, quæque ſimulari, fingique poſſunt, quàm quæ omnium ſubiecta oculis, quaſi ad publicum quoddam examẽ proponuntur, Et hæc quidem, Auditores humaniſſ. neceſſario primúm dicẽda videbantur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lapidum, tamque terſum & egregie doctum, eúmque ſtudioſis adoleſcentibus proponere, niſi iuſtam aut certè probabilem conſilii mei rationem primùm redderem Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, ſatiſne conſtanter facere videar, qui relictis, aut certè ſepoſitis iis auctoribus. qui priſco & meliore ſeculo floruerunt, vnum è recentioribus aſſumam potiùs, & & ad eum explanandum aggrediat, cùm alios penè innumerabiles, eóſque maximè quos poſteritas communi conſenſu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex officio, debeam. Ego verò, AVD., non ſum is, qui veteres, vti iam dixi, potiùs quàm vetera eáque præclara vnquam probarim: ac ſi antiquam & recoctam doctrinam, temporum ratione citiùs, quàm dignitate & vſu æſtimarem. Quis enim tam alienus eſt à recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, non autem ſuo pretio aliquid æſtimandum, magnique ducendum putet? Sed eò prolapſa eſt hominum inuidentia & cæca opinio, vt noua pænè omnia, quamquam ſapientum iudicio præſtantiſſima, non modò faſtidiant, ſed etiam. apertè damnent. quod idem ſuo ſeculo non temerè videtur ille conqueſtus.

Eſſe quid hoc dicam (inquit) *Viuis quod fama negatur,*
Et ſua quod rarus ſecula Lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Quæ quanquam nos interdum moueant. retinenda tamen eſt cum rectè ſentientibus perpetua conſenſio, vt nunquam ini quis imperatorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuium Virgilio, quis Lu-

cano Andronicum Liuium, quis M. Tullii orationibus omni dicendi lepore ac copia tinctis forenſes & horridas actiones M. Catonis ſenioris anteponat? Equidem ſcio quàm non facilè ſe nouitas apud quoſdam inſinuet, vt honorificum aliquem locum obtineat: adeò

——nos noſtraque liuidus odit,
——& niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit

Non quòd rectius in ea re iudicium adhibeat, neque quod eo modo literarum dignitatem augeri velit, ſed quia non niſi ægre patiatur ſe vltimo haberi loco, ſi res in certamen veniat: & induſtriam excitare ſe nihilo plus poſſe ſperet. At id quam ab æquo & bono, quàm à recta ratione alienum!

Nam ſi tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quam nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quid legeret, tereretque viritim publicus vſus?

Quàm multi multa poſſint obiicere, vltrò mihi in mentẽ venit. ex iis enim moroſi quidam & tetrici caſtigatores quæcumque ſe vetuſtate commendant, ea penè ſola & in primis omni honore habenda putant, nouis auctoritatem omnem fidem que detrahunt. In quo vt ſibi mirè placent, ita Platinam cantionem in pergulis, in conuiuiis, in balneis, penéque dixerim medio ipſo foro perſonant.

Qui vtuntur, inquiunt illi, *vino vetere, ſapientes puto,*
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cum vobis placent,
Nam nunc noua quæ prodeunt commœdie,
Multò ſunt nequiores quàm nummi noui.

Agnoſco inquam ego Comici verba, teneo mẽtem, ni fallor: non tamen boni illi viri mihi vnquã perſuaſerint id in omne ſcripti genus eſſe torquẽdum, quod de ſolis fabulis Poëta ille perſpicuè & aperte pronunciauit. Quibus nimium ſeueris iudicibus, vt non minus grauem quàm argutum opponam teſtem, Lyricorum Principem Pindarum, quæſo, audiant αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Vinu verus laudandum eſſe vult: at etiã recentiorum flores hymnorum ſuã quoque laudẽ merer grauiter ac verè teſtatur. Ita quidẽ doctrinam veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita dicam, recentium quorundam hominum ſcriptiones, & quaſi tenellas nouaſque Muſarum corollas labore ac ſtudio concinnatas nõ aliquo putabit honore dignas, non

etiam debita ſua laude ornandas exiſtimabit? Vultis itaque vno verbo dicam quid ſentio, Auditores, non poſſum faciliùs quàm Plinii iunioris arguta ſanè & opportuna ſententia? Sũ ex iis qui mirer antiquos, inquit ille, non tamẽ ita vt ingenia noſtrorum temporum deſpiciam, neque enim in gignendis optimis laſſa eſt & quaſi effœta natura. Sit ergo recẽs Alciatus, dum tamen antiquam eius doctrinam eſſe cõſtet. Quid enim excellentem illam, & eruditorum omnium calculis probatũ prudentium Iuris, quid eloquentiã, qua aliis præſtitit in medinm adducam? Sic enim iam olim non temere didicimus hanc pulcherrimam lucis dicũdi facultatem reuera πολυμάθιαν eſſe, & multiplicem atque vberem rerum optimarum penéque innumerabiliũ cognitionem, etiàm profecto & in actione poſitã, non vmbratilem quãdam & in puluere latentem decertationem, ſed in omnium oculis ac luce poſitam ſapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, déque literariis monumentis ab eo editis. quæ omnia nõ augeri verbis, nedum illuſtrari poſſe certo ſcio? Quanquã enim quidam è veteribus eleganter & acutè dixerit facillimum eſſe laudare ſolem, cùm vbique præſto & ſemper eſſe poſſint laudationum argumenta penè innumerabilia: Ita cùm difficile non ſit hominem commendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendum eſt, ne quis obiiciat illud olim è Pharorino nobili Philoſopho vſurpatum, Vituperari ſatius eſſe, quàm remiſſè laudari. Adde quod ſi mihi aliquãdo ſtatuendum eſſet vt Alciatum quadam inſigni meritaque laudatione exornarem, putarẽ equidem non alio eloquendi genere mihi opus eſſe quàm eo quo celebritatẽ nominis Alciatus eſt conſecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pindarum, non alia quàm Pindari lyra ſibi opus eſſe cenſebat. Quamobrem ſi certò teneam, nunquam aut raro admodum, parem gloriam eſſe in dicente vel ſcribẽte, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamen rei difficultate nullo modo deterritus, non poſſum quin pro ingenii mei tenuitate Alciatum cõmendem: quod ipſum tamen cum pro tantilla mea facultate vix cõſequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis teſtes aduocabo potentiſſimas & nobiliſſimas in Europa gẽtes, à quibus raram & exactã Doctoris huius ornatiſſimi eruditionem probatam fuiſſe à patribus accepimus. Primùm, teſtis eſt Italia, bonorum ingeniorum patens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, ſumma omnium admiratione de ſuggeſtu

fulminantem, ius ciuile magno applauſu parique auditorum concurſu & frequentia docentem audiuit. Teſtis Gallia. quæ eum Biturigibus per quiquenium aluit regiis allectum ſtipendis: Teſtis Germania quæ præ cæteris ſemper induſtrios & ſolertes homines habuit; quorum opera factum, vt literarũ cultus & exercitatio pridem extincta Gothorum incurſionibus cœperit, hac tandem mundi ſenectute reuiuiſcere. Teſtes exteræ nationes omnes in quibus tamen eſt aliqua humanitas atque inſtitutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnoque cõſenſu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornãt. Et certè ea fuit egregii hominis ſuadela vt etiam populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, ſic etiam exteros abſentes demulſerit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris ſtudium fuiſſe definitius excitatum. Quæ cùm dico, non eſt quod veſtrum quiſpiam expectet à me, vt nobiles huius noſtræ ætatis Iuris doctores inter ſe conferam: neque enim id meum eſt: & quamquam mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamen ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum iis, qui ſeſe poſtponi aliis non tam facilè ferunt, quique vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt, in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos, tamen vt verè & ingenuè fatear,

——*Non meus audet*

Rem tentare pudor, quàm vires ferre recuſent.

Sed quid immoror in iis quæ omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuero, auditores, non eſt mihi animus calculum adiicere meum ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrandum: de Emblematum libello nunc temporis habeo dicere: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti cõſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretiũ ſi dignitatem, ſi officinam rerum omnium ſelectiſſimarum, quæque ſtudio & cognitione omninò dignæ ſũt, egregie inſtructam: ſi, vt vno dicam verbo, bonorum mare aduertamus. Auſim equidem affirmare, nihil omnino eſſe quod philologi aliqui moroſi in eo deſiderẽt. ſunt enim nõ pauci, qui lõgiores verborum ambitus qui prodigioſas, vt ſi dicam, foliorum & paginarũ amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginem non temere faſtidiant. Quis enim tam patienti animo eam librorum molẽ euoluerit? an tantùm nobis relictum eſt temporis, an otii, an vitæ denique, quam tamen breuiſſimam

eſſe datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam præclara, & in quibus plus vtilitatis eſſe intelligimus, non primo quoque tēpore properemus? Rectè Callimachus ille Grãmaticus, & iure quidem dicebat, magnū eſſe malum: vt intelligamus homines inſigni reuera magnóque dãnò mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluendi proponūtur. At vt permulti ſunt qui proxilitatē auerſentur, ſic profectò alij quidã nominari hoc loco poſſunt nō illiterati, nō inertes. neq; poſtremo in numero ponendi, qui ſimilitudinem, ſatietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam, planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt ſibi quaſi onus quoddam grauiſſimū impoſitum humeris, vt è multis multa cōquirãt, & nō niſi labore indefeſſo moleſtóque ſtudia perſequãtur? Sunt etiã permulti auctores qui manibus terūtur, in quibus ſingulis non niſi fortaſſe ſingulas virtutes reperire eſt: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus abſolutū perfectumq; numeris reperiri à nobis poteſt. Scio alios quoſdam doctos & vtiles eſſe libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: alios qui verborum puritatem & elegantiã doceant: alios denique qui nonnumquã vtile dulci permiſceãt, Nihil dico de iis qui nihil niſi ſpinas habent aut iis qui propter obſcurū dicendi genus, aut inſperſas opiniones erroneas pium & cordatum Lectorem ſæpenumerò à legendo reuocant. Quis verò in hac Emblematū officina, & quaſi locuplete rerum optimarum penu breuitatem nō laudet? quis varietatem rerum iucundiſſimam, & exactam pulcram que copiã non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli theſaurum exigua mole comprêhenſum, non putabit excolendū, & nocturna diurnáque manu verſandū? Vt enim de prima illa virtute, qua breuis eſt, primo loco: certè Homerus ingeniorum vertex, quos egregios & ſapiētes viros effingit, eoſdē etiã in dicēdo parcos eſſe dicit: quãtúmq; mea mēs diuturna lectione repetere poteſt, & veterem hiſtoriam recordari, non ægrè reperio, quamdiu manſuerunt incorrupti hominū mores, ſermonem fuiſſe parciſſimū & breuiſſimum. Quod iis perſpicere facillimum erit, qui priorum temporum auctores cum iis qui poſteri ſucceſſerunt, vnà cōferre volent: vt Orpheum, Linum, & alios cum Homero, cum Heſiodo: Socratē, Platonem cum Chryſippo: cum Galeno Hippocratem. Veterū enim ſapientum fuere ſententiæ perbreues, quaſi decreta quædam & placita, vt illa celebrata omnibus Pythagoræ ſymbola, Socratis, &

tis, & aliorum quorũdam ſapienter & argutè, doctè grauitérque reſponſa quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, neruoſius, quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Athenienſium Lycurgi Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, quibus mira breuitate contractis tam diu Romani vſi ſunt, vt non videam quid amplius poſteris acceſſerit, cum Philoſophia primùm loquax eſſe cœpit: vt ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubeat,

——*Laudato ingentia rura,* *Exiguum colito.*——

Prætermiſeram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quòd duobus verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου vniuerſam Philoſophiam complexus eſt. quod tamen ita nolim ſeuerè accipi, vt omnino exulare velim dicendi copiam, non vtilem modò, ſed etiam neceſſariam: at vt veſtrum quiſque intelligat Alciatum ſua illa breuitate concinnum & gratum omnibus non iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priſcæ doctrinæ ſyluam non pluris habendam ducet, quam immanes ſcriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde videntur ac cibi neſcio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multo plus, vt in cochleis & teſtudinum genere capitur? Sed pergamus quæſo ad varietatem illam qua ſe commendat, qua in deliciis habetur, qua ſtudioſos paſcit animos, qua eruditam cogitationem ſuſpenſam tenet. quòd cùm meditor vnà mecum, exiſtimo eos ineptos eſſe miniméque diligentes, qui ſemper idem aut legunt, idémque ſemper canunt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipſa commendauit, ingenium perpoliunt. quid enim morer Senecæ, acuti hominis, vitæ tamen inſtituto planè Stoïci, monitum conſiliúmque grauiſſimum, quo non obſcurè variam lectionem, vt alienam à ſtudiis inſectatur? Reuera hic magni nominis Philoſophus non ſine iudicio videtur ſuã ea de re ſententiam dixiſſe: ſed nos naturæ certiſſimum quoddã præſcriptũ ſequimur, eíque paremus; quo nomine nullus eſt, opinor, qui nobis moleſtus eſſe debeat. Nam quocumque oculorũ aciem flectamus, quamcunque in partem ſeſe mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate diſtinctum deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarum magna eáque admirabilis eſt in omni genere varietas: tam diuerſa animalium facies, ea colorũ certè innumerabiliũ diſtinctio. Imò verò terrã ipſam videm⁹ hac parte mõtibus eminẽtem, illa lacunoſam, fontium quadã perennitate,

fluminum, lacuum, vaſtóque Oceano irriguā, & certè à terra
ſecretam, vt ipſa ſui maximum omnibus vbique ſpectaculum
præbere videatur. Cuius naturæ tam ſapientis & prouidæ ſo-
lertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati
ſunt, ijs præcipuè rebus quæ literarum monumentis conti-
nentur. Etenim rectiſſimè putarūt ingenium humanum non
eſſe ita ſterile & infecundum, & quaſi cancellis circumclu-
ſum, vt ſua vi non continere poſſet ea omnia, quæ abundans
& opulenta natura educere voluiſſet. Ne tamen vo morer
pluribus Auditores, ſi conferre libeat hunc tantillum libel-
lum cum alijs longè plurimis: & ſi maturè iudicium adhi-
bere par ſit; quis non capietur admiratione vbi obſeruauerit,
in eo vno innumerabiles opes contineri, quæ non niſi magna
difficultate ſummóque ſtudio in permultis aliis commodè
obſeruari poſſint? Vt enim id aliqua parte reuocem quaſi ad
calculos, in Alciato puram, terſam, & antiquam dictionem
nullus, vt opinor, deſiderabit: acumen logicum non abeſt à
præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarum: non
iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non hi-
ſtoria rerum permultarum: non philoſophia morum & na-
turæ quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quem-
admodum in Homero plerique veterum dixerunt eſſe diſci-
plinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in
Alciatum libertimè concurrunt, quà homines eruditi & in-
genioſi laudatā aliquam ideam poſſint effingere. Quæ certè
omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis veſtrûm putet me
tam libera & aperta laudatione meos qualeſcumque in hunc
auctorem labores venditare cupere: quòd profectò quàm
alienum ſit à meo ſenſu, facilè quiuis intelligeret, ſi verecun-
dum animum meum, ſi meæ vitæ rationem, ſi minimum pe-
neque nullum ſtudiorum progreſſum viderit. Neque verò
is ſum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem rarámque
doctrinā cum mea tenuitate conferre audeam: Ille enim vir
πολλύιςωρ ϗ πολυμαθὴς iocando liberè relaxandóque ani-
mum, Emblemata omni ſale & lepore Attico tincta effudit:
nos induſtria, ſtudio, cogitatione, ſenſu denique omni nul-
lum non lapidem mouemus, vt ſi pro dignitate non poſſu-
mus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, ſaltem tamen
admiratione quadam rapti, coniectanea noſtra qualiacūque
potiùs, quàm ſeriæ doct. inæ fructū aliquē proponamus. Ille
vti ſe res offerebat (quādo maximè à Iuris profeſſione hone-
ſtā & liberā ceſſationē impetrabat) in medio ſuo otio negoti

literariũ conſectatus, rem quidẽ pulcherrimã, dignámq; omni regio apparatu, eruditorũ hominũ oculis ſpectandã propoſuit: ego verò, vt libelli huius guſtum aliquẽ meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo dicere, diligentia & voluptate animi deuoraui, eámque continuã operam in perquirẽdo fixi atque locaui, vt quis Siſyphus verſat ſaxum, ſuadens nitendo, ſed neſcio tamẽ an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, poſſim adoleſcentiæ lapſum deprecari. Fateor enim neſcio quo ætatis feruore ante annos ſeptem contuliſſe & ſublegiſſe me in libelli quandam formam aliquas minutias: quas cùm amicis aliquot meis oſtendiſſem, mihi auctores fuerunt, vt de iis edendis tum primùm cogitarem, & in publicã edi lucẽ paterer. Id certè, ne quid ego diſſimulem, mihi tum valde placuit, vt qui meorum ſtudiorũ aliquod vel minimum ſpecimen non ægrè ferrem ſtudioſis eſſe conſecratum: ad eámque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Chriſtophorum Plantinum, ciuem Antuerpienſem, & Regium Typographũ, ſcripſerunt amici meo nomine, vt quemadmodùm is ipſe mihi coram pro ſua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat, deinde per literas idem non inuitus confirmarat libellus prælo committeretur: quod tamen, vbi exẽplar ad eum miſiſſem, penè omninò *αὐτόγραφον*, & reuera *κακόγραφον*, diuturna & moleſta negotiorum mole auocatus, tam citò præſtare non potuit, vt ipſe conſtituerat. Sed ea tandem edita ſcholia, immatura penè omninò, neque digna ſatis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applauſu à ſtudioſis, mihi animos admouerunt, vt quæ inculta parúmque terſa eſſe ſcirem, ſumpto quodam ocio libero corrigerem. Meæ itaque partes ſunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus ſim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non ſemel habuerunt de caſtiganda illa editione cogitem: tum vt reſpondeam hominũ de me bene meritorum exſpectationi, tum vt adoleſcentũ ſtudia quacumque tandem ratione iuuare pergam. Quod negocium citiùs confeciſſem, & alacri ſtudio maturaſſem, niſi profeſſionis meæ continua cura & laborioſa contentio, in qua ceſſatori eſſe non licet, me penè omninò à ſubceciuis ſtudiis abſtraxiſſet: niſi inquam me toto iam ſexennio

inexercuiſſet. Neque verò tam facilè eſt ei qui noſtræ huius profeſſionis munus ſuſtineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduũ laborem ſi qui tam facilem eſſe putant, vehemẽter admodum errant. Nullius enim planè animus eſt vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid eſt quod facere debemus ex officio, qui non modò agendo, verùm etiam cogitãdo poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tanto honore quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti ſunt hactenus, qui in hac profitenti laborioſa contentione pro dignitate verſati ſint? Non eſt longè repetenda ratio: ſunt enim omittendæ voluptates, prætermittenda ſtudia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, confabulationes omnium penè familiarium deferendæ. Quæ res vt plurimum ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honeſtóque conatu ſtudiorum humanitatis auocat, & interdum omninò abſtrahit. Non longè abiero, dicãque hoc tempore quod tacitus nullo modo prætermittere poſſum: noſtra hæc profeſſio longè grauior eſt, magíſque ſeria, quàm ſuſpicari vnquam aut percipere poſſunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla ſiquidem ars eſt digna hominis liberaliter educati ſtudio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum eſſe, qui munus hoc aliqua laude & hominum approbatione ſuſtinere meditetur. In quo ego docendi munere obeundo quantò magis in dies prouehor tantò etiam magis intelligo quàm abſim à perfectione ſummorũ operum, huiúſque profeſſionis dignitatẽ: vt quamquam videar pleriſque nunc extra laboris aleã poſitus aliquã mea induſtria & exercitatione, imò verò hominum eruditorum approbatione; tamen haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito, nondum benè ieciſſe. Et hæc quidem quamquam veriſſima eſſe conſtet, ſcio tamen quàm imperitis & parũ cautis adoleſcentibus arrideãt potius exoterica, potiùs quàm acroamatica: quàm placeant non ſolertes & induſtrii, non laborioſi & ingenioſi doctores, ſed clamoſi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorum venditores, qui audaciam quãdam impudẽti & intolerabili, iuuentutẽ ſibi deuinciunt, eóq; nomine literarũ gloriam inſigni quodam faſtu complere non verẽtur. Quid enim nos, nos inquam laborioſi & induſtrii, non vbicumque fæc ſcholaſticæ probamur? quia faſtum omnem præcludimus quia malumus ſtudere vtilitati audientium quàm voluntati

non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obſequimur, & hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit, cùm etiam Iupiter ipſe, vt eſt in adagio vetere, ne quidem placere omnibus poſſit. Sed vna tamen optimè factorum conſcientia, & doctorum quorundam hominũ de noſtris ſtudiis grauiſſimo iudicio ſuſtentamur atque animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominũ qui euentu metiuntur omnia, fortunam incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille, *Cui mille Siculis errabant in montibus agnæ*: neque cantare audeam quæ:

——ſolitus ſi quando armenta vocaret
Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho.

Tamen mea ipſe fortè contentus, ſi fas eſt, ſi licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi
Cum placidum ventis ſtaret mare, numquam ego Daphnin
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere, quod ſi facio, mei planè ſum immemor, vt qui naſutis hominibus me ridẽdum propinem. At ne patiar vos hinc ſatiatos diſcedere, néve aberrem a ſcopo, quem mihi primùm propoſueram, vtque vno quaſi faſce complectar, quæ hactenus à me dicta ſunt, quæſo ſtudioſi Adoleſcentes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam noſtri hi labores inſtituti ſunt) quæſo inquam, noſtri huius auctoris antiquam doctrinem diligenter obſeruemus & exoſculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam conſectemur, ſuccinctum dicendi genus eodem cum doctis hominibus conſenſu approbemus: varietatem certè grauiſſimam iucundiſſimámque veneremur: cuius ſingulas eáſque admirabiles virtutes ſi penitus intuemur, theſaurum habemus nullo auro nullíſque gemmis conferendum: multóque magis admirabilem, ſi eius vnius ſelectiſſimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum floſculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illuſtrando, non puto me omninò malè bonas horas collocaſſe: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam impenſiùs, quod neque veſtra de me expe-

ctatio, neque meus pudor vnquam pateretur. Sed hoc vnum contendo: excuſetur quæſo (id enim mihi non ſemel deprecandum) excuſetur inquam nimius adoleſcētiæ meæ feruor, qui libellum quaſi è nido implumem, vt ita loquar, & vt immaturum fœtum emitti permiſerim: excuſetur denique nimia fortaſſe tarditas, quæ effecit vt nondum ſatis mihi facere potuerim, neque ſupremam admouere manum in eo diligēter emendando, eò quòd continuum mearum prælectionum penſum ab eo quod tandiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodā animi propoſito ſtatui, vt quandiu mihi liberè ac quiete verſari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditis hominibus rationem mei otii conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hic fateri delicias? Adoleſcentes optimi,

Muſæ noſter amor Permiſſides.

In quarum ſtudio quamquam moleſto & ærumnarū pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio vt nullus vnquā fuerit adoleſcens, qui me toto iam ſexennio profitentem de ſuggeſtu audierit, cui tamen modeſtia cōmendata ſit, cui honeſti cultus, cui denique humanitatis litteræ, qui idem mihi ex animo non fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos, per me licet, oblectentur alii cæcis quibuſdā cupiditatibus: alii fori iurgia conſectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alii lucris inhient, & opima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant.

Me verò primum dulces ante omnia Muſæ
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cælique vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

Omiſſa & commiſſa quædam ſic reſtitues.

Pag. 64. lin. *mero.* lege τ῀ λυδῶν. lin. ſeq Μεναλώπην. ead lin. *meric.* ſcribe *mericis* v. lin. καλλ. corr. εἵνεκα. lin. *dem.* corr. ſeptenar.

Aliis mendis agnitis ignoſcito.

EMBLEMATVM INDEX IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGESTORVM.

Numerus ad Emblematis cuiuſque refertur ordinem.

INſignia ducatus Mediolanenſis. *Emblema.* 1.
Mediolanum. 2.
Nunquã procraſtinandum. 3.

DEVS ſiue RELIGIO.

In Deo lætandum. 4.
Sapientia humana, ſtultitia apud Deum. 5.
Ficta Religio. 6.
Non tibi, ſed religioni. 7.
Qua dii vocant, eundum. 8.

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei ſymbolum. 7.
Fœdera. 10.
Silentium. 11.
Non vulganda conſilia. 12.
Ne quæſtioni quidem cedendum. 13.

PRVDENTIA.

Conſilio & virtute Chimerã ſuperari, hoc eſt, fortiores & deceptores. 14.
Vigilantia & cuſtodia. 15.
Νῆφε, καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν, ἄρθρα, &c. 16.
Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη. 17.
Prudentes. 18.
Prudens magis quàm loquax. 19.
Maturandum. 20.
In deprehenſum. 21.
Cuſtodiendas virgines. 22.
Vino prudẽtiam augeri. 23.
Prudẽtes vino abſtinent. 24.
In ſtatuam Bacchi. 25.
Gramen. 26.

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quemquam lædendum. 27.
Tandem, tandem iuſtitia obtinet. 28.
Etiã ferociſſimos domari 29.
Gratiam referendam. 30.
Abſtinentia à muneribus capiundis. 31.
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32.

FORTITVDO.

Signa Fortium. 33.
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 34.
In adulari neſcientem. 35.
Obdurandum aduerſus vrgentia. 36.
Omnia mea mecũ porto 37.

CONCORDIA.

Concordiæ ſymbolum. 38.
Concordia. 39.
Cõcordia inſuperabilis. 40
Vnum nihil, duos plurimùm poſſe. 41.
Firmiſſima conuelli non poſſe. 42.

SPES.

Spes proxima. 43.
In ſimulacrum Spei. 44.
In dies meliora. 45.
Illicitum nihil ſperandũ. 46.
Pudicitia, 47.

VITIA.

PERFIDIA.

In victoriam dolo partã. 48.
In fraudulentos. 49.
Dolus in ſuos. 50.
Maledicentia. 51.
In receptatores ſicariorũ 52.
In adulatores. 53.
Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi nõ oportere. 54

STVLTITIA.

Temeritas. 55.
In temerarios. 56.
Furor & rabies. 57.
In eos qui ſupra vires quidquam audent. 58.
Impoſſibile. 59.
Cuculi. 60.
Veſpertilio 61
Aliud de eodem. 62.
Ira. 63.
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 64.
Fatuitas. 65.
Obliuio paupertatis parẽs. 66

SVPERBIA.

Superbia. 67.
Impudentia. 68.
φιλαυτία. 69.
Garrulitas. 70.
Inuidia. 71.

LVXVRIA.

Luxuria. 72.
Luxurioſorum opes. 73.
Tumulus meretricis. 74.
In amatores meretricum. 75.
Cauendũ à meretricibus. 76.
Amuletum Veneris. 77.
Inuiolabiles telo Cupidinis 78.
Laſcinia. 78.

DESIDIA.

Deſidia. 80
Deſidiam abiiciendam. 81.
In facilè à virtute deſciſcentes. 82.
Ignaui. 83.

AVARITIA.

Auaritia. 84.
In auaros 85.
In aulicos. 86.
In ſordidos. 87.
In diuites publico malo. 88.
In auaros vel quibus melior conditio ab extraneis offertur. 89.

GVLA.

Gula. 90.
Ocni efficies. 91.
In paraſitos. 92.
Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere. 93.
Captiuus ob gulam. 94.
In garrulum & guloſum. 95.
Doctorum agnomina. 96.

NATVRA.

Natura. 97.
Ars naturam adiuuans. 98.
In iuuentam. 99.
In quatuor anni tẽpora. 100.

ASTROLOGIA.

Scyphus Neſtoris. 101.
Quæ ſupra nos, nihil ad nos, 102.
In Aſtrologos 103.
Qui alra contemplantur, ca-

dere. 104. AMOR
Potentiſſimus affectus, amor 105.
Potentia Amoris. 107
Vis Amoris. 106
In ſtudioſũ captũ amore 108
ἀντέρως, id eſt amor virtutis 109
ἀντέρως, amor virtutis alium Cupidinem ſuperans 110
Dulcia quandoque amara fieri. 111
Ferè ſimile ex Theocrito. 112
In ſtatuam Amoris. 113
In obliuionem patriæ. 114.
Sirenes. 115
Senex puellam amans 116
In colores. 117

FORTVNA.

Virtuti fortuna comes. 118
Fortuna virtutẽ ſuperans. 119
Paupertatẽ ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur. 120
In Occaſionem. 121
In ſubitũ terrorem. 122
In illaudata laudantes. 123
In momentaneã felicitatẽ. 124
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125
Bonis auſpiciis incipiẽdũ. 126
Nihil relique. 127
Malè parta, malè dilabuntur. 128
Semper præſto eſſe infortunia. 129
Remedia in arduo, mala in prono eſſe. 130

HONOR.

Ex arduis perpetuũ nomẽ. 131
Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri. 132
Tumulus Io. Galeacii. 133
Optimus ciuis. 134
Strenuorum immortale nomen. 135
Nobiles & generoſi. 136
Duodecim certamina Herculis. 137
In nothos. 138
Imparilitas. 139
In deſciſcentes. 140
Æmulatio impar. 141
Albutii ad Alciatum, &c. 142

PRINCEPS.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans. 143
Inſenatũ boni principis. 144
Conſiliarii principum. 145
Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum. 146
Quod nõ capit CHRISTVS, rapit fiſcus. 147
Principis clementia. 148

RESPVBLICA.

Salus publica. 149
Reſpublica liberata. 150

VITA.

In vitam humanam. 151
Æreo quandque ſalutem redimendam. 152

MORS.

Cum laruis non luctandũ. 153
De morte & amore. 154
In formoſã fato præreptã. 155
In mortem præproperam. 156
Terminus. 157
Opulenti. hæreditas. 158

AMICITIA.

Amicitia etiam poſt mortem durans. 159
Mutuum auxilium. 160
Auxiliũ nunquã deficiẽs. 161

Gratiæ. 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163
Inanis impetus. 164
Aliquid mali propter vicinũ malum. 165
In eumqui truculentia ſuorũ perierit. 165
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 167
A minimis quoque timendũ. 168
Obnoxia infirmitas. 169
Vel poſt mortẽ formidoloſi. 170

VINDICTA.

Iuſta vindicta. 171
Iuſta vltio. 172
Parem delinquẽtis & ſuaſoris culpam eſſe, 173
Alius peccat, alius plectitur. 174
Inſani gladius. 175

PAX.

Pax. 176
Ex bello pax. 177
Ex pace vbertas. 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe. 179
Eloquẽtia fortitudine præſtãtior. 180
Facundia difficilis. 181
Antiquiſſima quæque cõmenticia. 182
Inſignia poëtarum. 183
Muſicam Diis curæ eſſe. 184
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 185
Dicta ſeptem ſapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendam ignorãtiam. 187
Mentem non formam plus pollere. 188
Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam. 190
Reuerentiam in matrimonio requiri. 191
In fecũditatem ſibi ipſi damnoſam. 192
Amor filiorum. 193
Pietas filiorum in parẽtes. 194
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportere. 195
In Pudoris ſtatuam. 196
Nupta contagioſo. 197

ARBORES.

Cupreſſus. 198
Quercus. 199
Salix. 200
Abies. 201
Picea. 202
Cotonea. 203
Hedera. 204
Ilex. 205
Malus medica. 206
Buxus. 207
Amygdalus. 208
Morus. 209
Laurus. 210
Populus alba. 211

Finis indicis emblematum.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS, COROLLARIISQ; CONTINENTUR.

Cum Elencho Autorum, & emendatione vocum corrupt.

A

ABdomen. 433
Abies. 899. fretis apta, ibid.
Abſtemius. 163
Abſtinentia ab eſu piſcium. 19
Accola quid, 237
Acheoli cornu. 559
Achilles formoſiſſimus Græcorum. 479
Achilles vt tractarit Hectoris corpus. 712
Achilles flaua coma. 549
Achillis ſepulchrum. 636
Achillis arma ad Aiacis tumulum delata. 193
de armis Achillis contentio. ibid.
Achiui. 772
Actæon in ceruum mutatus. 291
Actæones venatores. ibid.
de Actæone varia. 292, 293
Ad finem vbi perueneris, ne redeas. 11.
Admiſſarius pro homine immoderatæ libidinis. 370
Adoleſcentia maximè feruida, &c. 129.
Adoleſcentis deſcriptio. 305
Adoleſcentiari pro luxuriari. 542
Adonis. 381
Adorea quid, 873
Aduerſus Solem ne meiito. 13
Adoraturi ſedeant. 18
Aduerſæ res ſtatim accedunt, tardè recedunt. 619
Adulatio in aulis Principum. 229
Adulator vt Chamæleon. 296
Adulatorum mores. 296, 297
Adulatorium vnde dictum. 320
Ægyptii ſymbola repererunt. 1
Ægyptii cur oculum in ſceptro regio poſuerint. 140
Ægyptii quid per leonem deſignarint. 119
Aello harpyia. 214
Æmulatio impar. 665
Æneæ pietas. 871
Ænigma. 32
Ænigma de teſtitudine. 873
Ænigmata. 4
Æſchylus poeta. 161
Æſculapius cur Deus habitus. 698
ſub forma ſerpentis cultus, ibid.
Ætates tres. 849
Æthiopem dealbare. 318
Æthiops non albeſcit. ibid.
Affectus iuſtitiæ debent credere. 196.
Affectus moderandi ſunt. 302
A fronte & à tergo 140
Agamemnon. 276
Agamẽnoni quid vitio deſtrut. 307
Agamemnonis clypeus. 312
Agamemnonis leo ſymbolum 20
Agathocles peripateticus. 351
Agendi initium ſecundum vires cuiuſque ſumendum. 151
Bgentes & conſentientes pari pœna puniendi. 778
Ageſilai cordatum reſponſum & conſilium. 93
Aglaia. 738
Agrippa fictitius. 106
Aiax qualis apud Homerum. 602
Aiax vnde dictus. 277

Aiax ſeipſum interfecit 786
Aiaci tumulus vbi. 276
Aiacis inſania. 786
Aluada in gramine nidificat. 182
Alba veſtimenta in conuiuijs. 552
Alboris ſignificationes. 546
Album & purpureum quid. 549
Albus color. 548
Albus color gaudii ſignum. 551
Albutij ad Alciatum. 668
Albutius. ibid.
Alcea cauda leonis 327. 326
Alce fera. 54
Alciatæ gentis ſymbolum. ibid.
Alciati methodus in ſtudiorũ curſu. 134
A ſymbolum. 556
Epigramma in detractorem. 665
laus in aliena patria. 669. 970
Alciatus in pædotribas. 741. 742
Alcibiades. 296
Alcibiadis factum vt populi rumores inhiberet. 387
Alcimenes auceps. 474
Alcion vnde. 800
Alcionii dies qui. idid.
Alcyonis ſollertia. 799
Alcyonum ſollertia in nidificando. 800,
Alcuadæ Theſſali 226. 228
Alexander Magnus cur annulum ori Hypheſtionis appreſſerit. 101
ambitioſus. 305
Alexandri magni perui cacitas, 55. & 56.
Alexander Phereus tyrannus occiſus. 228
Ἀλέξειν quid. 382
Ἀλεξητήριον & ἀλεξιφάρμακον ibid.
Aliud agere qui dicantnr. 124
Alius peccat. alius plectitur 780
Ἀλλοπρόσαλλοι. 326
Ama tanquam oſurus, &c. 129
Amabiles. puſt mortem. 765
Amalthæa vnde dicta. 557
Amatheæ hiſtoria 559
cornu quid. 557. 558
Amans verè ſemper amat. 729
Amantes cur pallidi 914
Amantium conditio per buxum repræſentata. 913. 915
Amaranthus tumulis appoſitus. 637
Amaranthus. 938
Amaſidis fatum. 242
Amatores nullum periculũ detrectant. 515
Amazones cum Chimæra, id eſt, capra collaræ. 14
ab Hercule deuictæ. 653
Ambages quid. 202
Ambitio principes occæcat & perdit 307.
Ambitioſi & auari lupo ceruario comparantur. 337
Amens. 100
Amici plures oppreſſerunt quàm inimici 125
Amici qui diligendi. 728
Amici veri typus. 735
Amicitia poſt mortem curans. 727
Amicorum duo genera. 525
Ἀμνηςίας lex. 634
Amor ex otio, & idem laborem creare dicitur. 521. 522
Amor igne fortior. 488
Amor ignis. 487
Amor honori cur iunctus. 89
Amor duplex quid alis ſignificet. 495.
Amor cur alatus. 518
cæcus. 519, 523
τυφλὸς & τυφλοποιός. ibid.
igneus. 520
Amor omnia domat 452. 486
Amor quomodo ab amore ſuperetur. 499
Amor potētiſſimus affectus. 476
Amor aliger. 487
filiorum. 865
cur nudus. 515
cur puer. 516
pharetratus cur. 517. 518
Amor fulmine ſuperior. 485
Amor Hederę comparatus. 907
Amor γλυκύπικρος 506. 911
Amor & vinolentia celari non poſſunt. 513

Amor turpis qui poſſit euitari. 373
Amor triplex. 495
Amore plus effici quam vi 487
Amoris deſcriptio. 513.514
  potentia. 481
  vis. 485
  fel&mel. 506
  antidotum. 534.535
  inconſtantia. 516 523
in amoris ſtatuam. 511 523
Amoris vulnera ex oculis. 532
Amuletum in obtrectationem. 746
Amuletum quid & vnde.382, 386
Amygdalus 916
Anacharſis Scytha. 971
Anagrammatiſmi ratio quæ. 32
Anas. 285
Anchora quid. 673
  Thalaſſiarchi Gallici ibid.
Anchoræ alligatus Delphin. ibid.
Anchoram ſacram ſoluere. ibid.
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 220 223
Anglerone affigies. 101
Angli diuinatoris vnitas 1
Anguilla lubrica. 153
Anguillas qui dicatur captare. 420
Anguis tortilis, inſigne Mediolan. ducum. 42
Anguis præſagium. 44
Anguis Ambroſianus Mediol. 699
Anguis ſibi caudam mordens. 43
Anima ſicut auriga. 302.305.304
Anima de cœlo eſt. 73
Anima ſicca ſapientiſſima. 166
Anima aliis omnibus rebus corporalibus præferenda. 708
Animalia pro diis habita 448
Animalium genera. 447
Animi voluptas, magnum virtutis pręmium. 134
Animi partes duæ. 446
Animum mutare difficile. 316.317
animus an in corde an in cerebro. 447.
animus ab externis minimé pédens 237.
animi quatuor tempora. 458
Ἀνομία. 950
Annon leone vſus pro iumento. 202
Anuulus in primis nuptiis cur detur 879
Annulus, ſignum ſeruitutis 18
Arctum annulum ne geſtato. ibid.
in Annulo Dei figuram ne habeto. 14.
Annus luctus. 128
Ἀντέρως, id eſt, amor virtutis. 493.494
Ἀντέρως, alium Cupidinem ſuperans 499
Anteuorta & poſtuorta 140
Antiochi ſtratagema in Galatas 586.587
Antiochus & Charicles fratres. 889
Ἀντίπαλος quid. 508
Ἀντιπελαργεῖν 205
Antiquiſſima quæque commentitia. 818.
Antonii facinus. 198
Antonius patriæ peſtis 200
M. Antonius tyrannus. 199
Aper Erymanthæus 653
Apes citius pungunt pollutos libidine. 507
Apum natura. 691.692
Ἀφροδίτη vnde dicta. 491
Apicius. 428
Ἀπιστία cur veteribus laudata 125
Apollo natus. 456
Apollo & Bacchus cur iuncti. 456
Apollo Loxias. 4
Ἀποτρόπαια 382.386
Aqua quid. 822
Aqua cur pro ærumnis vehementioribus accipiatur. 255
Aquæ vitreæ 420
Aqualis & malluuium: 208
Aquila, imperij ſymbolum. 23
  Romanorum ſymbolum, 21 218
  Iouis. 63
  in ſtemmatis 826
  pro ſtemmate Imperatoris 216
Aquilæ omen. 219
  præſtantia, 218.216

Aquilæ & Scarabei diſſidium. 761
Aquilæ ſacræ aues quibus. 219
Aquilino naſo homines. 219
Arabum aſſentatio. 296
Arbor quid. 822
Arcades βαλανοφάγοι cur 522
Arcades primi Lunam obſeruarunt. 942.
Arcades cur προσέληνοι dicti 643, 644.
Archilochus poëta maledicus 287. 288,
Archilochia edicta, &c. 288
Ardea 405
Ardeliones, eorúmque ſtudia, 404. 405
Ardeola ſtellaris. 405
Ardu is perpetuum nomen. 623
Ἀρετὴ ἀπὸ τοῦ ἐρᾶν.
Ariadne à Baccho rapta, 169
Aries amatorem ſignificat. 368
Aries vir gregis. 369
Aries in aureo vellere. 854
Arionis à Delphino ſeruari hiſtoria. 424.
Ariſtides cur Athenis pulſus. 148
Ariſtippi cantio. 706
Ariſtomenes 217
Ariſtoteles ingratus in præceptoré. 332 332
Ariſtoteles cur ἡμίονος dicatur. 332
Ariſtoteles & Cicero φίλαυτοι 351
armorum ſymbola. 39
arrogantes. 350
arſinoës mira in liberos pietas. 868
ars ſua cuique pro viatico. 451. 453
ars naturam adiuuat. 450
artem quiſequantur. 454
artes liberales quàm illiberales ſequi ſatius. 450. 451.
artaxerxis moderatus animus. 695
arundo pro ſagitta. 475
aruum genitale. 381
aſellis commiſſa ſacerdotia. 77. 81
aſini encomium. 180
aſinus vehens myſteria. 79. 80
aſſentatio perpetuum malum Regum. 297
aſſentationis malum. 349
aſſentatorum mores. 297. 298
aſſueſcere verbum. 399
aſtrologi. 469 & ſeq.
aſtrologi Iudiciarii 468
aſtrologorum reprehenſio. 474
aſtrologorum vanitas. 470
aſtydamas hiſtrio. 350
atalanta. 858
atæ fabula in quos torqueri poſſit 621. 622,
ate Homerica. 619
ater à nigro differt. 548
atergatis dea. 19
athanaſius à paganis ſuggillatus. 257
athenæ doctæ. 70
athenæ vnde dictæ. 145
athenæ cur cecropię dictæ. 145
Athenienſes αὐτόχθονες. 641
athenienſium de equibus iudicia 680.
athenienſium bella exitioſa. 796
ἄθεοι voluptarii. 67
ἀπλανῶς, ſymbolum.
Ἀπομαγδαλεῖν. 223
attalus. 357
atyla. 608
auari conditio. 408
in auaros. 411, 423
auari aſino comparantur. 412
auaritia. 407
Auaritia ſummum malum. 425
auaritiæ quanta pernicies. 424
auaritiæ comites. 425
auaritię mala. 425, 426
auaritiæ & volucrum collatio. 653
audentes ſupra vires. 313
augeriani lepidum epigramma. 486
augię ſtabuli purgatio. 654
augusti ſphinx ſymbolum. 22
augusti dictum. 149
augustinus Nyphus Philoſophus. 490
aulici. 414
aulicorum aureę compedes. 414
aulicorũ ſeruitiis miſerrima 415, 416
aulicorum deſcriptio. 415. 416
aurata. 764

Aureum vellus. 855
Auxilium mutuum. 731
Auxilium numquam deficiens. 734

B

Babylon quid. 76
Babyloniæ mulieres. 76
Bacchi ortus. 172
Bacchi Nutrices Nymphæ. 173
Bacchi ſtatua. 167
Bacchi ſimulachra nuda. 172
Bacchi currus tractus à tigribus. 201
Bacchi nomina. 166
Bacchi mater Semele. 162
Baccho cur papauer & ferula tributa. 128
Bacch cur ἰυγγίης dictus. 386
Bacchus cur iuuenis. 169
Bacchus cur nudus in ſtatuis. 515
Bacchus cur Lyæus dictus. 238
Bacchus cornutus cur. 171
Bacchus Nymphis tẽperandus. 173
Bacchus femori Iouis inſutus. 172
Bacchus Bromius. 166
Bacchus nudus, rubeus, igneus, cur. 172
Bacchus cornutus. 170
Bacchus Liber pater. 168
Bacchus & pallas cur eadem ara locantur. 161
Bacchus cur pater. 192
Bacchus & Pallas cur Ioue nati. 162
Bacchylides. 661
Baculus quid. 559
Barbam vellere. 712
Barritus clamor quis. 590
Barrus & barrire. 590
Bartholomæus Anulus. 839
Battiades Callimachus poëta. 418
Bellaria. 233
Bella quando ſuſcipienda. 797
Bellorum ſuaſores. 778
Bello ciuili nihil exitioſius. 598
Bellicis in rebus celeritas. 56
Belium vnde dictum. 600
Bellum ciuile. 246
Bellerophon Chimæram vicit. 124
Bellerophon vnde dictus. 114
Bellerophontis hiſtoria. 113
Belliſarius. 337
Benefacta malè locata, pro malefactis arbitranda. 132
Beneficij inter duos lex. 730
Biantis apophthegma. 236. 237
Bias. 842
Bilem euomere. 743
Bilis duplex. 324
Bis dat qui citò dat. 739
Biturix. 51
Bonis auſpicijs incipiendum. 601
Bonis à diuitibus timendum. 212
Bos ad laborem natus. 557
Bruti numiſma. 700
Bruti opinio, veterum Romanorũ perniciosum delirium. 570. 571
Brutus ſeipſum occidit. 564
Brutus & Caſſius. 563
Burgundionum tria repagula. 23
Butrhus. 547
Buſtum. 218
Buxus. 913

C

Cachinnus: 704
Cadmi draco: 44
Cadmi hiſtoria. 835
de ſeminatis à Cadmo dẽtibus mythologia. 837. 838
Caduceatores legati cur: 558
Caduceo implicati ſerpentes. 558, 559
Caduceus Mercurij. 558
Caduceus. 557, 561
Cæcitas animi maxima: 348
Cæruleus color. 547, 550
Cæruleus ἀλυργὴς cur. 550
Cæſar Borgia. 272
Cæſar ambitioſus. 310
Cæſar occiſus in Senatu. 199
Cæſaris occiſores. 563
Calais & Zetes. 213
Calais cur ſic dictus 215
Calchantis vaticinium. 624
Calix aureus. 75
Callimachus poëta. 418
χαλκὸν ἀχαλεῖν 478
Cancri fluuiales. 432, 435

Candidæ veſtes gaudij ſignum. 551
Candidati vnde dicti. 552
Candidus. 549
Candor animi vnde. ibid.
Canes pro rapacibus. 345
Canis percuſſa lapide, non percuſſorem, ſed lapidem petit. 781
Canis pro inuido. 747
Canis quid in Hieroglyph. 447
Canis orbem Lunæ conſpiciēs quid. 746
Canis fidei nota. 858
Canus colori natiuus. 550
Capere, pro decipere. 77
Capra Scyria. 663
Capra meretricem ſignificat. 373
Capra lupi catulum lactans. 331
Captare quid. 599
Captores ipſi capiuntur. 775
Captiuus ob gulam. 437
Caput vacuum cerebro. 852
Cardam⁹ noxius viciniſ herbis. 752
Carneadis apophthegma. 227
Caroli V. Imp. ſymbolum. 269
Caroli. IX. ſymbolum. 24
Caroli Lotareni ſymbolum. 25
Carolus Dux Burgundiornm. 308
Carpere faciliùs quàm imitari. 745
Carthaginis hiſtoria: 227.228
Caruaialius in Eraſmum. 722
Caſtor & Pollux quid allegoricè. 259
Caſtor & Pollux. 60
Caſtor ſeu Fiber teſtes ſibi exſcindit. 707
Caſtoris ſeu Fibri ſolertia. 705
Καθαροὶ χεῖρες. 210
Catharinæ Mediceæ ſymbolum. 25
Catonis pertinax animus improbatur. 566
Cauea quid. 787
Cauendum à meretricibus. 375
Cauſſa occulta. 274
Cauſſæ rerum multæ hominibus incognitæ. 766
Cecrops Athenienſis. 66
Cecrops διφυής. 67.69
Celænum, i. nigrum. 214
Celeritas nimia, & nimia tarditas fugienda. 147.148
Centauri. 684
Cerberus triceps. 654
Cerebrum non edendum. 9
Cerua aëripes. 653
Ceuere verbum obſcenum. 406
Chærephon cur appellatus veſpertilio vel noctua. 321
Chærephontes duo. 321.322
Chamæleon. 297
Chamæleon non ſolo veſcitur aëre, 297
Charicles & Antiochus fratres. 889
Charites vnde dictæ. 737
nudæ, virgines, iunctæ, talaria alata habent, vnam duæ aliæ conſpiciunt. ibid.
cur filiæ Iouis & Eurynomes. ib.
Charitum deſcriptio. 737
Chela quid. 433
Chicani vnde. 440
Chilon. 587.841
Chimera cur triformis. 115
quale monſtrum- 114
Chimeram pro muliere ponit Lycophron. 114
Chiron Centaurus. 682
Chironis ferina natura quid. 685
Chœnix quid. 397.398.950
Chœnici non inſidendum. 7
item quid. 397.398
Chriſtianorum Imperarorum prudentia in hæreticos. 142
Cibum in matellam. 11
Cicada nobilitatis inſigne apud Athenienſes. 641
Cicadam ala corripere. 743
Cicero ab Antonio interfectus. 198
princeps Romanæ eloquentiæ. 200
Ciceronis & Ariſtotelis φιλαυτία. 351
Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile bellum Pompeianum laudatur. 565
Ciceronis infelix contentio in Antonium. 566
Ciceronis in P. Clodium iocus mor-

mordax. 853
Ciceronis verſus à multis reprehenſus. 813
Ciconia veris nuncia. 460
Ciconiæ pietas. 204.205
Ciconiæ effigies in ſceptris. 205
Cimbrorum & Teutonum arma. 20
Cineritius. 550
Circe meretrix. 376
Circe filia ſolis. 378
Cirrati qui. 723
Cirius quid. 723
Ciſſus Bacchi hiſtrio. 905.908
Citrus amoris ſymbolum. 911
Ciuis optimus. 633
Claſſicum belli. 779
Clauum clauo pellere. 500
Cleantis induſtria laus. 574.576
Κλειτορίαζειν. 896
Clementia principis. 229
Clem. Alex. locus in ſuperſt. 924
Clementia vera principis virtus. 692
Cleobulus. 841
Cleomenis verba grauiſſima. 564
Cliens. 269
Clittorius lacus abſtemios reddit. 895.896
Clune capi. 371
Clypei latens ſignificatum. 521
Clypeus Myrtili. 735
Clypeus vnde dictus. 521
Clytum Alexander iratus interfecit. 328
Coccinea veſtis. 549
Cœnobitarum quorundam deſidia. 392
Colobotes. 444
Color quid. 548
Color albus, niger, cæruleus, viridis, rubeus, &c. 544
Color pullus. 548
Color albus & rubeus. 297
In colores. 543
Colores affectus animi exprimunt. 544
Colorum ſignificationes 544
Colorum differentiæ penè innumerabiles. 548
Colorum nomina varia. 551
Columba timiditatis ſymbolum. 218
Comitis S. Pauli infauſtus caſus. 753
Compos & impos vnde. 304
Concio. 195
Concordia per lyram deſignatur. 93.
Concordia vnde deriuata. 93
Concordia ciuium principibus curæ eſſe debet. 240
Concordia. 244
Concordia inſuperabilis. 247
Concordia vis. 92.247
Concordię commoda. 243
Concordiæ ſymbolum. 240
Coniugium quibus permiſſum. 889
Conſilia in quibuſdam rebus rapienda potius quam quærenda 581
Conſilia non vlganda. 103
Conſilia Regum paucis committenda 104
Conſilij & fortitudinis vis. 112
Conſilio & virtute Chimeram ſuperari: 112
Conſilium viribus deſtitutum 253
Conſilium & vires. 251
Conſilium res ſacra. 106
Conſtantij adulatores. 229
Conſtantius credulus. 122
Conſultor res ſacra. 104
Contemplantes alta cadunt. 475
Continentiæ geſtus. 222.223
Contumelia ſępè animis tranquilliſſimis patientiam extorquet. 744
Cor ne edulo. 9.359
Cordum quid. 609
Corneis poculis vtebantur veteres. 170.171.172.
Cornicis vox, cras, cras. 266
Cornicum oculos configere. 56
Cornicum & vlularum diſſidium. 146.
Cornix cur reiecta à Pallade. 146
Cornix in Palladis manu. 146
Cornix inauſpicata. 365
Cornix quid. 242

Cornua ſumere. 172
Cornua audaciam ſignificant. 170. 171
Cornu Amaltheæ. 557.558
Corona graminea. 181
Corona querna. 185
Corona ciuica donati qui 892
Coronam ne carpito 15
Corpus vitioſum vitioſæ naturę imago. 280.281
Coruus ſerpentem, &c. 774
Cotonea cur nouis nuptis ederẽtur. 903
Cotys dea turpidinis. 370
Κρατὴρ vnde. 171
Credere omnibus & nulli, xitium eſt. 123. 131
Credere omni ſpiritui ſcriptura prohibet. 130
Crudelitas fugienda. 121. 122
Crudelitas nimia magnum malorum agmen ſecum aduehit. 129
Crepido. 365
Crux, ſignum ſalutiferum. 22
Cubitus pro menſura. 190
Cubitus inſtrumentum architectorum. 190
Cubitus regius maior communi. 190
Cuculi nomen quibus tribuendum. 320
Cuculi. 319
Cuculus vnde. 320
Cuculus quis verè. 319
Cucurbita ad pini ramos. 593
Cucurbita quid allegoricè. 593
Cui des videto. 40
Cui non credendum. 302
Culina parua duobus ganeonibus non ſufficit. 435
Cunctatio. 150
Cupidines duo. 494
Cupidinis & amoris differẽtia. 497
Cupidinis fax. 482 496
Cupidinis telo inuiolabiles. 383
Cupido cur Veneri adiunctus. 507
Cupreſſi frondes in ſepulchralibus Magnatum. 889
Cupreſſus vnde nominatus, & eius natura. 889. 888
Cupreſſus adhibita funeribus. 888
Cura vnde dicta. 238. 359
Curculio. 428
Curia. 667
Κυαμοτρώξ. 11
Cyclops quid Seruio 771
quid Heraclidi. 772
Cycni regis hiſtoria 828
Cycnus Phœbo ſacer. 828
Cynus quid ſignificet. 826. de Cycno ante mortem canente Platonis locus: item qui negent cynum ante mortem canere. ibid.
Cymatilis. 550
Κῦμα quid. 550
Cynoſarges quid. 658
Cypria Venus. 381

D

Dedalus. 108
Δάφνη δαφνηφάγος. 906. 920. 924
Daulia & daulias luſcinia. 356
Decretum quid. 680
Defrandare genium. 413
Delphin in mari abſorptus quid. 754
Delphin Cupidini innexus. 719
Delphin φιλάνθρωπος 673. 719
Delphinus alligarus anchoræ. 673
Demades. 191
Demades Athenienſes ab impetu in Macedonas retraxit. 129
Demaratus cur ſileret rogatus. 98
Democriti riſus. 702
Democritus. 704
Demoſthenes auerſos habebat domagogos, &c. 144
Dentes ſati labore cadmi quid. 835
Dente petere. 783
in Deſciſcentes. 663
Deſidere. 394
Deſidia. 392
Deſidia abjicienda. 397. 398
Deſidia quorundã cœnobitarũ. 393
Deſperantis opinio. 564
Deſpondere animum. 274
Detractores. 741

D... oportet. 340
Deus omnia videt. 187
Deo lætandum. 58
Deonum coronæ. 85
Deucalium gruum beneficio ſeruatus. 136
Dextra ſymbolum fidei. 244
hoſpitij inſigne. 245.246
Dextræ iunctæ pro concordia. 245
Dialecticę ſymbolum ſerpentes. 559
Dicta ſeptem ſapientum. 839
Difficilia tria, &c. 305
Dij qua vocant, eundum. 82
Dij qui veteribus habiti. 159
Dij multi iiſdem aris poſiti. 160
Dii συνναοὶ in eodem templo culti. 160
Dij meliora. 185
Diogenes Muſicos ſtultitiæ cur hagueritꝰ. 93
Diomedes. 253
Diomedii virtus. 854
Diomedis & Vlyſſis effigies iunctæ, quid. 252
Dioſcuri pileati. 701
Dioxippi hiſtoria. 477.478
Dipſas ſerpens. 475
Dirum quid. 480
Diſciplina vna vnicuique excolēda. 403
Diſcordia dea. 243
Diues indoctus. 854. malus & imperitus. 365. aut iniquus, aut iniqui hæres. 612. 613
Diuinatoris Angli vana prædictio. 471
Diuites publico malo. 419.421.422
à Diuitibus timendum. 212
Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item. 763
Docti qui amori operā dederūt. 490
Doctores noui reprehenſi, 347
Doctorū fama. 907. agnomina. 442
Doctos doctis obloqui nefas. 803
Doctrina non eſt ſine magiſtro. 46
Doloſi dolo capti. 775
Dolus in ſuos. 284
Dolus malus. 281
Draco quid. 821
Draco vnde dictus. 155.835. quid ſigni... ...
Draco Amphiates. 20
Dracones & vlulæ cur Palladi conſecrentur. 156
Dulcia quandoque amara fieri. 505

E

Eccleſia in aduerſis creſcit. 234
Echeneis vel Remora vnde dicta 149
Echeneis vnde. 401
Echo Pani amicatur. 584
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 757
Egens vnde dicatur. 575
Ei qui ſua ſemel prodegerit, aliena credi non oportet. 299
Εἴδωνα quid Græcis. 141
Eidothea quid. 822
filia Protei. 822
Εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ. 252
Elephanti, Lucæ boues. 589. curſic dicti. ibid.
Elephantis in bello multū vſi ſunt veteres. 588.589
Elephantorum vſus in bellis. 789
Elephantus porcum perferre non poteſt. 588
Elephantus in triumpho. 790
Eloquentia fortitudine præſtantior. 808
Elpidius. 264
Emblema quid & eius ratio. 33.34 35
Emblematum vſus. 34
Epaminondæ Laus. 98
Epaminondas morti proximus. 638
Ephyræa. 368
Epicharmus. 123
Epicteti philoſpohia duobuſ verbis comprehenſa 220
Epictetus. 222
Equitandi peritia principibus neceſſaria. 226. 227
Equus neſcit adulari. 226
Equus animal ferox, &c. 227
Equus populo ferocienti comparatur. 227
Equus in ingreſſu itineris ceſpitans. 603

Eraſmi terminus & ſymbolum. 722
Eraſmi reponſio ad Caruaialum. 722
Erithacus. 436
Ε῾ρμαῖον. 83
Error periculoſiſſimus quis. 724
Errores eorum qui literas addiſcūt. 134
Eruca. 361. 362
Eſſæi qui. 395
Eteonicus. 144
Ε῾τερομάλιος δίκη. 748
Eucratitæ deliri hæretici. 127
Εὐδαιμόνειν. 63
Euentus bonus. 266
Euentus boni imago. 266
Eunomi ſtatua. 830
Eunomi & Ariſtonis certamen. 830
Euphroſyne. 738
Eurynome. 739
Eurynome Gratiarum mater. 738.
Euſebij cuiuſdam conſtans animus in tormentis. 109
Εὔστοχος. 475
Eutropius. 502
Excurſus in miſeram adoleſcentiū feliciſſimi ingenij conditionē. 574
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 597.
Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute. 664
Exiſſe è poteſtate qui dicantur. 304

F

Faba immunda. 11
Fabis abſtinendum. 10
Fab. Maximus. 181
Fabij Maximi conſtantia. 233
Facem accenſam tegere quid. 395
Factio Veneta. 549
Facundia difficilis. 816
Fama doctorum. 907
Fama numquam intermoritura. 637
Familiaritas parit contemptum. 131
Fatuitas. 334
Fatum memorabile. 775
Fauni & Hecates fabula. 522
Fecunditas ſibi ipſi damnoſa. 863
Fed. Morelli interpr. p. 71. 128
Felicitas momentanea. 592
Felicitas quid. 694
Femina iners animal. 430
Femorum deſcriptio. 235. 336
Fera Libyca. 69
Ferociſſimos domari. 197
Ferocitatis ſigna. 311
Feſtiuæ horæ. 38
Ficedula. 436
Ficta religio. 74
Fidei ſymbolum. 87
ſimulacrum. ibid.
Fides quid. ibid.
vxoria. 857
non eſt habenda ei qui fidem violauerit. 300
Fidendum non ſtatim. 124
Fidiculæ vel fides. 110. 111
Filius vnde. 808
Firmiſſima conuelli non poſſe. 254
Fiſcus quid. 688
rapit, quod Chriſtus non capit. 689.
Flabellum muſcarium. 743
Flagriferi. 742
Flaminei nuptialis ritus. 879
Flauia familia vnde. 549
Flauus color. 549. quorum ſit. 547
Flores inſcripti. 278
Fœdera inter principes viros per amoris vim ſignificari. 488
Fœdus. 91
Forfex quid. 433
Forma hiſtrica. 824
defloreſcit ſenectute. 368
nihil, ſi ſola forma eſt. 851
Formoſa fato prærepta. 716
Formidoloſi poſt mortem. 765
Fortis non eſt qui ſe necat. 564
Fortium ſigna. 216
Fortuna quando maximè timenda. 222
cur inſideat orbi. 453
vnde dicta. ibiid.
quid ſignificet. 560. 561
virtutem ſuperans. 563
Fortuna pilæ inſiſtens cū nouacula. 579
Fortunæ imago, & facta. 451. 452

Fortunæ varietas. 595
Fortunæ multum tribuerũt veteres pagani. 570
Fortunam qui ſequantur. 454
Franciſci I. ſalamandra. 23
Francum pro amico habe non vicinum. 754
Fraternitatis deſcriptio. 249
Fraudulenti. 279. 282. 283
Frigilla. 459
Fructus qui maturi dicantur. 149
Frugalitas. 127
Fugax tandem deprehenſus. 152
Fulcia ſeu fulix. 764
Fulmen aligerum 487
de Fuluio hiſtoria 107
Fuluus color quibus conueniat 548
Fuluus color 550
in Furaces & raptores 612
Furor & rabies 311
Futurorum coniectores 466

G

Galatæ qui 589
Galatea 858
Galea 156
Galeacij tumulus & geſta 630. 631
Gallica lingua vetus 51. 52
Galli veteres an Græcæ linguæ periti 812. 813
Galli veteres ſapientiæ Græcæ periti 809
Galli nomine Doctores ſacri intelliguntur 117
Gallicanus noctu vtilitas 118
Gallo candido abſtine 16
Gallus Pythagoræ 16
Gallus cur in manu Apollinis pictus 117
Gallus vigilantiæ ſymbolum 117
Gallus cur ſacris turribus ſtatuatus 117
Ganeo quid 435
Ganymedes ab aquila raptus, ibid.
Ganymedis fabula 61
Ganymedis etymon 62
Garrire 286
Garruli cum ſapientibus vix poſſunt habere commercium 145
Garruli odioſa importunitas 355
Garrulus & guloſus 439
Garrulitas 354
Generoſi & nobiles 640
Generoſi qui 640. 641
Gentilitas quàm fallax in rerum originibus inueſtigandis 824
Georg. Piſidæ verſ. 71
Germanorum principum de Turcis victoriæ 255
Geryon vnde dictus 248. 249
Geryon cur triceps & tricorpor 248
Geryonem ſuperauit Hercules 654
Geſtus viri boni parorationi 126
Gigantes terrigenæ 71
Gillus, ſeu helius 547. 550
Gith, quid 842
Gladiatorum prima inſtitutio 545
Glandes quernæ veterum cibus 292
Glans quid 521. 522
Claucorita reſtituta à Polybio vate 183
Glaucus 182
Glaucus comeſo gramine immortalitatem eſt adeptus 182
Gloria nulla ſine labore 624
Γλωσσογάστωρ quid 440
Γνώμων 190
Gnoſſia ſeu Gnoſſis Ariadne 169
Gnoſus 106
Γνῶθι σεαυτόν 847
Gorgoneum Meduſæ caput 719
Gorgonis caput in clypeo 156
Gothica barbaries 768
Græca fides 276
Græci Tantalidæ 787
Græcia cur Aonia dicta 837
Gramen tutelæ, præſidij, & ſalutis ſymbolum 180
Gramen Saturno & Marti cur ſacrum 183
Graminis cum Marte ſimilitudo 183
Graminea corona quæ & obſidionalis 181
Gratia referenda 203
Gratia vt referenda 739
Gratiæ 736
Gratiæ iunctæ Veneri 737

Gratię cur nudæ. 740
Gratiarum arcula inanis. 738
Gratij Poëtæ verſ. 655
Gruis ſymbolum. 136
Gruum ſagacitas 137
Gruum volatus. 136
Gula in ſeruitutem pertrahit. 437. 438
Gula. 427
Guloſorum imago. 427
Guloſi inſignes. 428

H

Halcyon, vide Alcyon.
Halieutica lyræ forma. 94
Hanno carthaginienſis. 153
Harmonia vnde dicta. 95
Haro dux Normaniæ, eiuſque clamor. 768
Harpocrates ſilentij Deus Serapidi præpoſitus. 100
Harpocratis ſigillum in annulis. 101
Harpocratem facere quid. 102
Harpyiæ. 213
Harpyiæ quot & vnde dictæ. 213
Harpyię cur virgines, cur volucres, cur plumis prędite, & cur tres. 214.
Harpyiarum nomine quid ſignificetur. 213
Haſtæ & gladij. 836
Hector ab Achille occiſus & bigis alligatus, &c. 712
Hectoris & Aiacis fœdus. 537
Hedera Baccho ſacra. 905
Hedera nigra. 907
Hedera poëtis ſacra. 907
Hedera quid. 906
Hederis digni. 906
Hedui, ſeu Auguſtodunenſes. 50. 51
Heluetiorum vrſus. 24
Henrici II. ſymbolum. 24
Henrici III. ſymbolum. 24
Henrici IIII. ſymbola. 24
Heracliti fletus. 702
Heraclitus. 704
Heraclitus vt concordiam ſuaſerit. 126
Ηρακλῆς vnde. 655
Herbam dare. 181
Herculem prægrandę onus poſuiſſe quid. 925
Herculem pygmæi adoriuntur. 313. 314
Hercules multi. 649
Hercules vir Gallus. 651
Hercules Gallus Philoſophus linguæ Græcę gnarus. 811
Hercules nothus. 656. 657
Hercules ὄγμιος. 809
Hercules Gallus quid. 809
Hercules apud Gallos orationis numen. 831
Hercules Deus. 925
Hercules Geryonem vicit. 248
Hercules magnus corpore & prædexter. 314. 655
Hercules cur Alcides dictus. 314
Herculis eloquium. 812. preces. 278
Herculis Ogmii ſtatua. 808. 809
Herculis duodecim labores. 648. 649. 655
Herculis tria capita. 925
Hermæ ſtatuæ. 82
Hermathenæ, ſtatuæ Mercurij. 83
de Hermogene mirum. 917
Heſiodus Aſcræus. 516
Heſperidum poma. 654
Hieroglyphica. 3
Hieronymus Paduanus, vir doctus amore captus. 489
Hippocentauri qui. 537
de Hippocentauris fabula vnde originem ſumpſerit. 537
Hippocentaurus vnde dictus. 537
Hippocomon. 229
Hippomenes vicit Atalantam. 858
Hirundinem ſub tecto ne habeto. 14. 355
Hirundo. 459. 460
Hirundo veris nuncia. 460
Hirundo carniuora. 806
Hirundo nidificans ad ſtatuam Medeæ. 296. 300
Hirundo quid. 356
Hiſtoria paganica nulla, quæ ali-

quid fæcis in ſe non habeat. 824
Hiſtoria de Icaro. 178
Homerici verſ. de Ganym. 64
Homo cur creatura omnis. 449
Homo naturæ vniuerſæ compendiū 449
Homines impuri & ſordidi 417
Homines auribus vincti. 811
Homines συνδυαστικοὶ cur appellati. 732
Homines ſoli minimè viuere poſſunt. 372
Homines Clitoriis moribus 896
Homines folijs ſimiles. 357
Homo cur dicatur puluis, &c. 257
Homines ſerui ob imperitiam. 855
Hominis proprium bonum. 72
Hominis deſcriptio. 446. 449
Hominis partes duæ. 446
Hominum natura triplex. 446
Hominum proteruitas in vitijs notandis. 444
Hominum quorūdam improborum tenuis fortunæ deſcriptio. 762
Hominum impotentum affectus. 782.
Hominum diuerſa iudicia & voluntates. 555
Hominum lapſus triplex. 235
Honor alienus non affectandus. 79
Honoris ſpecies vndecim. 631
Honos alit artes. 351
Honos libertinæ tributus in tormentis fidæ. 109
Hoſtia ſuccedanea. 787
Hugo Capetus. 241
Hunnorum deſcriptio. 237
Hydra Lernæa. 652

I

IAni bicipitium duplicem principis virtutem deſignat. 141
Ianus biformis cur. 139. 140
Ianus idem cum Noëo. 140
Ianthinus color. 550. 551
Iaſon Pagaſæus. 386
Ibis auis. 417. 418
Icari fabula. 469. 470
Ida mons. 492
Iecur libidinis ſedes. 518
Ignaui. 402
Ignem ne gladio fodito. 8
Igniarium, ſymbolum Burgundi ducis. 23
Ignis & aqua in thuribulo & phiala. 208 205
Ignis quid. 394
Ignorantia ſubmouenda. 846
Ignorantiæ cauſſæ præcipuæ. 849
Ilex ſeditioſorum nota. 907
Illex. 76
Imagines Romanæ. 645. 647
Imagines nobilitatis. 27
Imaginum vſus. 827
Imaginum vſus quando cœperit antiquari. 647
Imparilitas. 659
Imperatores & principes ſæpe honeſto vtile præferunt. 587
Imperatores boni & pij. 693
Imperatoriæ majeſtati nihil tam peculiare quam humanitas. 599
Imperatoris ſpretor. 749
Imperatoris edictū ne quis in Italia nouellares. &c. 178
Imperatoris & militis munera. 253
arcana domus Imperatoris non ſunt detegenda. 106
Imperiti φίλαυτοι. 357
Impetus inanis. 745
Impluuiatus color. 550
Impoſſibile. 316
Improbi nulla gratia flectuntur. 33 312
Impudētia tribus vitijs rabidiſſimis comes. 344
Impudentia. 343
Impudentia ingratitudinem ſequitur. 332
Incepta conſtanter perficienda. 269
Inceſtus. 274
Inconſtantes. 400
Indigena. 634
In dies meliora. 268. ad quos pertinet illud præceptum. 269
Indulgere genio. 413
In eum qui truculentia ſuorum perierit. 754

In eos qui ob proſperos ſucceſſus ineumeſcunt 393
In facile à virtute deſciſcentes 400
Inferiæ 545
Infirmitas obnoxia 763
Infortunia ſemper præſto ſunt 915
Ingenia præconia quæ 918
Ingenij leuitas 846
Ingeniorum inæqualitas 660. 662
Ingrati 332
Ingratitudo ſummum vitium 332
Innocentia vera 572
In Principes fidei violatores excurſus 687
Inſania quid 330
Inſani gladius 785
Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit 786
Inſignia varia quid notent 825
Inſignia poëtarum cycnus 825
Inſignia nobilium 28
Inter Orci cancros adhærere 143
In triuio eſſe 85
Inueſtis 205
In via non ſecanda ligna 17
Inuidia inter pares ſæpè innaſcitur 806
Inuidia 357
Inuidia nullum vitium damnoſius 358
Inuidiæ nulla voluptas, nullum cõmodum 358
Inuidia vt vipera 358
Inuidia literatorum 836
Inuidiæ obiecta ſemper gloria ampliſſima 360
Inuidi pallor 359
Inuidi maledicentia 359
Inuidi rebus à Iuliano geſtis detrahebant apud Conſtantiũ 359. 360
Inuolucres 801
Ioannes Papa I. orauit Iuſtinum vt edictum aduerſus Arrianos reuocaret 143
Ioannes Hunniades 766
D. Ioannis aquila 63
D. Ioannis herba 185
Iocus intempeſtiuus 98
Ioſephi nobilis adhortatio ad Iudæos, ne ſibi ipſis manus inferant 568 569
Iphicrates 111
Ira 327
Ira cohibenda eſt 328. 329
Irati deſcriptio 328
Irus 510
Iſis & Typhon cærulei 550
Iſis Ægyptia 80
Ισομοιρία 889
Ithaca 881
Iudæi parati ſibi ipſis manum inferre 568
Iudæorum ritus in manibus abluendis 207. 208
Iudex ſedeat 18
Iudices abſtemij 128
Iudices cur ſedeant 677. 678
Iudices munera accipere non debẽt 679
Iudicis officium 208
virtutes ibid.
æquiſſimi notæ ibid.
Iudicium Thebanorum imagines 677
Iudicium affectus debẽt eſſe ſedati 679
Iudicium in ratione 188
Iugum pro legum ſymbolo 421
Iugum quid ſignificet 202
Iuliani Imperatoris dictum 853
Iuliano obfuerunt aſſentatores 160
Iulij Cæſaris celeritas 55
elementia 693
triumphus 790
Iulius Baſſus repetundarum accuſatus 679
Iulianus Silanus, aurea pecus. 855
Iupiter Piſtius 88
Saturnius 217
Iouis flamen albatus 534
Ius dicere 209
Ius imaginum apud Romanos 645
Iuſti qui 365. 366
Iuſtitia Nemeſis 6
Iuſtitia preſſa, non opprimitur 193
Iuſtitia in voluntate 188

Iuſtitia tandem obtinet 192
Iuſtitiæ munera 366
Iuſtitiæ imago 676. 677
Iuuenta 455
Iyngem habere 384

K

KAlendarum deſcriptio 270

L

LAbia & labiæ 100
Labra vnde dicta 100
Lacedæmoniorum in acie inſtruenda inſtitutum 94
Lacedæmoniorum bella inteſtina 796
Lactucæ vis 380. 381
Laidis monumentum 367. 368
Laïs formoſiſſima 367
Laïs patriam elegit 370
Lanugo 169
Lapis in hieroglyphicis quid 341 342
Laqueo amor ſignificatur 374
Cum laruis nou luctandum 709
Larus 427
Larus hians 427
Laſciuia 388
Latex 77
Latina lingua 52
Latro vnde dictus 294
Latrones magni à laqueo immunes 420
Latrones olim pro ſtipatoribus 294
Laudantes illaudata 586
Laurentis Medicæi ſymbolum 25
Laurus quid veteribus 906
Lauri vaticiniū & ſuperſt. 920. 924
Leæna meretricem ſignificat 368
Leæna apud Athenienſes honorata 109
Leænæ meretricis patientia in tormentis 108
Lecto ſurgens turbes ſtragula 18
Lectus purus 18
Lembus 94
Lentigo 282
Leo caudà catulos verberans quid 327
Lèo cur ante templi fores erigatur 117. 119
Leo vnde dictus 119
Leo ſymbolum Pompeij 21
Leo terroris ſymbolum 312
Leo cuſtodiæ ſymbolum 117
Leo in ſtemmate 826
Leo Nemęus ab Hercule occiſus. 813
Leo quid 202. 822
Loones qui 477
Leones amore furere 477
Leones magnæ deæ currū vehūt. 201
Leonis catulus non nutriendus 13
Leonis Nemeæi cedes, quid 652
Leonis irati ſigna 327. 328
Leonis cauda cur dicitnr Alcæa. 327. 329
Leoſthenis in Athenienſes dictum. 889
Lex in mente 388
Lex ἀμνηςίας 634
Lex vinculum ciuitatis 421
Lex cur primum lata 421
Legis virtus 421
Legum inuentio ad deos cur relata. 351. 352
Legum latores primi 351
Libanij Kal. deſcriptio 270. Ethop. Medeæ 301. Niobe 341. pictor 924
Libellio 491
Liberi mollius educati damnum parentibus arceſſunt 864
Liberi pignora 206
Libidinis ſymbolum 361
Libidinis ſedes iecur 318
Libido quomodo poſſit ſubmoueri 386
Lien ſiue ſplen: 685. eius officium. ibid.
Liene creſcente reliqua membra tabeſcere 686
Lignipedes 548
Lingua effrænata 100
Linum 552
Litæ 619
Litæ claudæ & luſcæ cur 620
de Litis & Ata Pontici Heraclidis allegoria 621
Litæ cur Iouis filiæ 622

Litera occidit, Spiritus viuificat. 834.
Literarum ſtudijs immortalitatem acquiri. 627
Literarorum inuidia. 836
Lituus. 779
T. Liuij imago. 101
T. Liuij imago cur digitum ori appreſſum habeat. 101
Locus munitus. 749
Locuſtarum hiſtoriæ. 606.607.608
Locuſtarum deſcriptio. 609
Lodoici XII. ſymbolum hiſtrix. 23
Loquacitas index ſtultitiæ. 68
Lotos. 526.527
Lotophagi qui 527
Lucifer è cœlo deturbatus. 620
Lucri parum è rebus minimis. 436
Lucrum non eſt aliena corradere. 611
Lues vnde. 480
Lumen pro ſpe. 261
Lumine caſſus. 772
Lunulæ in Rom. calceis. 642
Lupata. 230
Luporum & ouium diſſidium. 766
Lupus ceruarius. 336
Luſcinia. 356
Luxuria. 361
Luxurioſorum opes. 364
Lycurgus vitem ſecuit. 177
Lycurgus à Bacho hoſtili odio proſecutus. 178
Lydi mollitie inſignes. 507
Αὐτη quaſi λύσις. 9
Lyra quid deſignauerit apud veteres. 93
Lyra ſiue teſtudo. 44
Lyræ inuentio. 94
Lyſandri aſtus. 587
Lyſimachi hiſtoria. 826.827
Lyſippus. 579

M

MAκάριοι qui. 63
Macciauelitæ. 72
Macciauelius Italus. 683
Mæander. 449.454
Mercenatis rana. 22
Magni cognomen quibus tributum 684
Mala in equis veniunt, ſed pedibus & lento gradu recedunt. 620
Mala nomina. 323
Mala veniunt non vocata. 616
Maledicentia. 287.804.805
Malè parta malè dilabuntur. 611
Mali aliquid propter vicinum malum. 750
Malignitatis notæ in plerisque animalibus. 280
Malluuium. 209
Malus Medica. 211
Mancipare quid. 335
Manipulares legiones. 21
Manum habere ſub pallio. 396
Manus oculata. 324
Manus abluere quid olim. 208 209
Manus vocabulum pro hominum multitudine. 315
Manus tendere. 241
Marcor. 252
Mares, naturę duplicis. 69
Mare pro tumultu. 255
Maris pericula. 755
Martialis verſ. 267. vbi ſic leg. Crede mihi ſapere eſt non nimium ſapere.
Matres conſultò abortientes, aut fœtum enecantes. 867
Matrum in fœtus impietas. 865
Matrimonij reuerentia. 859
Matronę pudicæ epitaphium. 877
Matronarum ornatus. 388.390
Matula. 742
Maturandum. 147
Maturitas Muciani. 150
Maturitas quę virtus. 149
Medea cur Phaſia. 386
Medea cur Colchis dicta. 305
Medea. 301
Μηδὲν ἄγαν. 147
Μηδὲν ἀναβαλλόμενος. 54
Medicata. 708
Mediolani etymon. 49

Mediolani vrbis fundamenta. 49. 50
Mediolanen. ducum inſigne. 42
Megabiſus reprehenſus à Zeuxide. 98
Megarenſium ſtratagema. 588
Melanthius poëta. 428. 440
à Melanuro cauendum, quid. 6
Membrana. 767
Menelaï oratio cordata. 98
Menelaus flaua coma. 549
Μῆνις quid & vnde. 330
Mens. 446
Mentem, non formam plus pollere 581
Mentagra. 886
Mercurij imago. 453
Mercurio non vino ſed lacte ſacrificabatur. 175
Mercurio dextro. 83
Mercurium & Venerem cur vnà coluerint veteres. 904
Mercurius geminus cur. 252
Mercurius qualiter effictus. 452
Mercurius cur cubo inſideat. 453
Mercurius ὁ δῖος καὶ ἡγεμόνιος. 83.
Meretrix vnde dicta. 541
Meretrix differt à proſtibulo. 541
Meretricis tumulus. 367
Meretrices à matronis adulterij cõuictis diſtinctæ. 554
Meretricum amatores. 372
Mergus. 764
Meſſalina cur dicta Myconia. 389
Meta. 887
Metellus Macedonicus. 104
Mezentius crudeliſſimus. 884
Michaël imperator. 308. 707
Militis & imperatoris munera. 253
Miluius veris indicium. 460
Miluus cur dicatur ἰκτῖνος. 460
Miluus. 666
Mineides. 322
à Minimis timendum. 760
Minerua cur armata è Iouis cerebro proſilit. 145
Minerua cur Tritogenia dicta.
Minerua virgo. 157
Minerua vnde dicta. 46
Mineruæ ſimulacrum. 154
Mineruæ ſimulachro cur draco appoſitus. 155
Mineruæ panoplia. 156
Mineruæ galea, ſcutum, caput Gorgonis, & pallium quid. 156
Minotauri effigies cur in ſignis militalibus. 103
Minotaurus. 106
Modeſtia decet vel maximè fortunatos. 616
Modius. 393
Molionides pro concordi fratrum amore. 248
Moly herba quid. 816
Mõſtrum humano capite, anguineis pedibus. 66
Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica. 885
Mores, vel animum mutare difficile. 316. 317
Mors & amor mutant tela. 713 714
Mors ineuitabilis. 721
Mors atra cur. 548
Mors nemini parcit. 368
Mortem nobis ipſis non debemus inferre. 571. 572
in Mortem præproperam. 718
Mortis tela oſſea. 715
Mortis fracta tela. 264
in Mortuos non ſæuiendum. 711
Mortuis non maledicendum. 710
Morus vnde dicta. 918
Morus prudentia ſymbolum. 918
Motacilla Iaſoni à Venere tradita. 384
Motacilla veneficis vtilis. 384
Motacilla quæ auis. 585
Motacilla cur auis Bacchica. 385
Mulctrale. 664
Mulier prodiga. 430
Mulier infracti animi in tormentis. 110
Mulier parenti virum præferre debet. 881
Mulier illicium. 532
Mulierem olere. 390
Mulierem decet ſilentium. 879

Mulieres cur vtantur ſuffitu, &c. 389
Mulieres Ægyptiæ 877
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportet 874
Mulieris pudicæ officium 877
Mullus 666
Mundus muliebris 431
Muris ſalacitas 389
Mus albus 388
Muſa vnde dicta 93
Muſæ cur palma coronatæ 232
Muſæ Sirenas explumant 534
Muſarum volucres 806
Muſas amore non capi quid 535
Muſca quid allegoricè 743
Muſca ſplenem habet, & formica bilem. 760
Muſcæ improbitas 743
Muſcas depellere 743
Muſcus Arabicus 389
vnde dictus 389
Muſicæ magna vis 831
Muſicam Dijs curæ eſſe 829
Muſimones 842
Muſtelæ occurſus 603
Myrtili ſcutum 735
clypeus ibid.
Mytilius quis ibid.
Myrtus quid 522
funeſta 888
Veneri ſacra 184

N

NAiades quæ 520
Narce herba. 346. ſtuporem ſonat ibid.
Narciſſi metamorphoſis 346
Natura 445
Naturam ſequi 84
Nauis, ſymbolum Pariſiorum 23
Ne cuiuis dextram porrige 9
Ne ſacrificato ſine farina 18
Nec verbo, nec facto quenquam lædendum 186
Nemeſis unde ibid.
Nemeſis ſeu Rhamnuſia Dea vltionis 187
Nemeſis in imaginatione 188
Nemeſis quatenus miſericordiæ opponatur ibid.
Nemeſeos & inuidiæ diſcrimen ibid.
Nemeſeos imago 187. 189
Nemeſis Adraſtia dicta 186
Nemeſis virtus 188
Nemeſis ἰχναίη 189. 190
Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν 120
Nero ab Iſidoro Cyn. repreheſus 93
Nero 190
Neſtor eloquens 98
Neſtoris crater 461. 462
Neſtoris ſapientia 462
Nicæi colloquij tempus 258
Nico meretrix cur αἴξ dicta. 373
Nigroris ſymbolum 544
Nihil reliqui 605
Nihil tam durum quod frangi non poſſit 198. 199
Nihil eſt quod reprehendi non poſſit 746
Niobe. 341. Eius ethop. 341
Niobes fabula 339
Nireus formoſiſſimus 852
Nobiles qui 640. 641. 647
Nobilitas eminentita 643
Nobilitatis καλοκαγαθία 647
Nobilium inſignia 20
Noctua tumulo 541
cur Palladi ſacra rejecta cornice 145
Noctua cur Mineruæ ſacra 144. 145 146
Noctuæ volatus victoriæ ſignum 144.
Noctuas Athenas prouerb. vnde 144
Nola ſeu tintinnabulum 119
Non procraſtinandum 55
Non libandum Dijs 17
Nonus po. de Actæone 294
Noſſe ſeipſum quam vim habeat 847. 848
Nothi qui 658
Nothi nobiles 656. 657
Noui doctores & reprehenſi 347
Noxa & noxia 621. 783
Nullus eſt paruus hoſtis 761

Nupta contagioſo 883
Nuptiarum ritus 879
Nycteris & nycticorax 326
Nymphalis Iunonis ſacra 128

O

OBdurandum aduerſus vrgentia 231
Obliti ſui & ſuorum 525
Obliuio paupertatis parens 336
Obſtruere luminibus 212
Obſtruere palpum 228
Occare & occa 581
Occaſio calua à tergo 580
Occaſio cur comata à fronte 581
Occaſio volatica 579
Occaſionis nouacula 579
Occaſio 577
Occaſionis vis 578
Oceanus pater 256
Oceanus pater quid allegoricôs 256
Oceanus vnde dictus 256
Ocni effigies 429
Ocni funiculum torquere 430
Ocnus 430
Ocnus cur ſic dictus 430
Octauij Augusti de Romæ æternitate dictum 528
Oculi irritamen vitiorum 533
Oculo lippo vti. 667
Oculus in Hieroglyh. quid. 679
Oculus impudicus cordis impudici nuncius. 538
Ocypere 214
Oedipus vnde dictus. 845. eius vita & fatum. ibid.
Oenocrates 666
O'ῖνος vnde dictus. 170
Olea cur Mineruæ ſacra 162. 163
Olea caſtitati ſacra. 163
Oleum pro adulatione. 15
Oliua cur à caſtis miſceri debeat. 163. 166
Olla ænea. 752
Olla terrea. 752
Ollæ amicitia 293
Ollæ veſtigium ne turbato. 13
Olympias mater Alexandri. 43
Omnia mea mecum porto. 239
Gnocrotalus. 428
Onocrotalus quid referat. 440
O'νος ἄγων μυςήρια 81
O'φις vnde. 155
Opinio ſæpe terrorem inducit. 585
Opulenti hæreditas. 725
O'ργὴ quid & vnde. 330. 342
Ornatus matronarum nimius. 388. 390
Os infrene. 304
Oſcen. 266
Otho ob otide. 334
Otis auis. 335
ὦτοὶ qui. 334. 335
Ouidius in Ibin. 418. Metam. 278
Ouis quid in Hieroglyph. 855

P

PÆdagogi miſeri. 574
Paganorum ſtudia quæ. 68
Pagata. 386
Παλευτεία. 286
Paleutrio. 286
Palla. 264
Pallas nata Iouis capite. 46
Pallas vnde dicta 47
Pallas, Tritonia 47
Pallas cur armata. 145. 156
Pallas γλαυκῶπις cur. 549
Pallene. 823
Pallium. 156
Palma quid ſignificet. 231. 232
Palmæ ſymbolum Eccleſiæ victrici tribuitur. 234
Palmæ natura. 232
Palmam ferre vnde dictum. 232
Palmula quid. 420
Palumbes ſe ad fouendos fetus explumat. 866
Pan. 446. 449
Pan Deus. 446
Pan homo. 446
Pan dux Bacchi. 583. eiuſdem inuentum. ibid.
Pani cornua cur tributa. 583
Panici tumultus ac terrores. 584

Pandora. 266
Pandorę pyxis. 265
Panem ne frangito. 16
Panis fractio. 16
Para rex Armeniorum cæſus. 122
Paraſiti. 432
Paraſiti nimia licentia. 433
Παρρησίας ſtolo. 902
Parentes inſtar Deorum. 872
Parentibus quantum debeamus. 203 204
Pariſienſis Academiæ multæ ſcholæ. 575
Parra quid. 842
Παρθένος vnde. 157
Paſtoris Eccleſiaſtici munera duo. 116
Patientia. 221
Patientiæ & conſtantiæ præmium. 233. 234
Patria eſt vbicunque bene eſt. 525
Patriæ obliuio. 524
Patroclus quid allegorice. 725. 226
Patrocli occiſi exuuiæ. 725
Pauli ſent. ad Tit. 267
Paulus Æmilius cur Terentio Varroni collega datus. 148
Pauper vnde dictus. 575
Paupertas vbique tuta. 236. 237
Paupertas ſummis ingenijs obeſt ne prouehantur. 573
Pauſanias inſolens. 593
Pax. 789
Pax ex bello. 793
Pacis redemptæ ſigna. 793
ex Pace vbertas. 798
Peccantes aduerſus naturam. 949
Pegaſus equus alatus. 113
Pegaſus quid. 115
Pegaſus quid allegoricè ſignificet. 115
Pegaſus equo alato vectus quid. 114
Pegaſus non fuit equus. 114
Πειθώ. 338
Πῆ παρέβην &c. 133
Pelagus quid. 755
Pelecani auis pietas in ſuos. 868
Pellax. 282
Peniculus. 264
Penus. 438
Peplum quid. 77
Paupertus vbique tuta. 237. 239
Per publicum viam ne ambules. 12
Peregrinatia cõferr ad amorem declinandum. 535
Periander. 841
Pernices vnde. 200
Perſarum mos in arcanis Regis celandis. 104
Apud Perſas qui ſint conſiliorũ conſcij. 105. 106
Perſica pyrus vnde. 670. nota, eorũ in alieno cœlo meliores fiunt. ibid.
Perſica arbor cur Iſidi conſecrata. 670. 671
Perſicum pomum in Perſide virulentum, 669
Peſſum vnde. 200. 352
Peſtis vnde dicta. 200
Peſtis patriæ. 200. 202
Peraſus. 38
Phaëthon è plauſtro paterno decidit. 306. 308
Phaëthontis fabula ad varia referri poteſt. 308. 309
Phalaux. 107
Phantaſia. 353
Phidias ſtatuarius. 155. 87
φιλαυτία. 346
φιλαυτία. quæ ſequantur. 350
φιλαυτίας malum eiuſque remedium. 347. 348
φιλαυτία morb⁹ maxim⁹. 348
Philippides Comicus apud Lyſimachium. 104
Philippus Macedo vulturem præſtitit. 598
Philippus Macedo ex inſolenti moderatus. 593
Philonis fragm. de prouid. 64
Philoſophi humiles. 68
Philoſophi φίλαυτοι. 551
Philoſophi cæci. 323
Philoſophiæ Epicteti ſumma. 220
Philoſophorũ veterũ ſimulatio. 76

Φιλοςοργία. 868.869
Phineus. 213
Phœbus Delphicus. 832
Phryne femina pulcherrima. 478
Phryxi fabula. 855
de Phryxi ariete locus Taciti. 856
Picea. 901. orbitatis ſymbolum. ibid.
Picea in clauſtris monach. 902
Picea quinta cedri ſpecies. 314
Picus in auem mutatus. 377
Pierij hieroglyphica. 5
Pietas in parentes. 870
Pietatis verbum vnde. 206
Pietas in parentes. 203.204
Pietas Ciconiæ. 204.205
de Pietate filiorum in parentes Platonis locus. 872
Pietatis in patrem exemplum. 872
Pileus libertatis ſignum. 701
Pileus in numis. 701
Pindarus in imitabilis. 661
Pindari loc.Iſthm.2 78. Olymp.289
Pinus & myrtus pro mortis ſymbolis. 888
Pipinus quomodo creatus Rex Francorum. 241
Piratæ ad Alexand. reſponſum. 241
Piſcari in aqua turbida. 420
piſcibus abſtine. 19
Piſcis quid allegoricôs. 532
Piſonis factum indignum. 782 783
Pitho, id eſt, Suadela apud Gallos maximè culta. 813
Pittacus. 841
Platonis modeſtia. 351
Plaiades. 462
Pœni. 381.921
Poëſis ænigmatum plena. 59
Poëtæ, primi philoſophi. 60.61
Poëtæ & vates δαφνηφάγοι. 906
Poëtarum inſignia. 825
Poëtarum veterum conſilium. ibid
Poëtica figmenta triplicia. ibid.
Polybides. 584
Polyphemus. 770
Polyphemus exoculatus ab Vlyſſe. 771
Pompeij annulus. 21
Pompeium quomodo obtrectatores uituperarint. 350
Pompeius ambitioſus. 360
Popilius Lænas Ciceronem occidit. 198
Poples. 223
Populari aura veſci quid. 297
Popularis conſenſus ſtabilimentum regum. 140
Populus alba Herculi ſacra. 923
Populus arbor, tẽporis ſymbolũ. 924
Populus leuitate retinendus. 227
Porci natura. 268
Porphyrio auis pudicitiæ ſymbolũ. 274
Porphyrionis natura. 273
Potentiorum mala non inquirenda. 104
Præcidere. 265
Præpes quid. 468
Præſtigium amoris præſtigio non pellitur. 384
Prætor & iudex non idem. 209
Prætoris officium. 209
Prætoris & ius dicentis differentia. 209
Prandia captare. 599
Praſina factio. 549
Praſinus color. 549
Praxiteles. 168
Princeps ſubditorum incolumitatẽ procurans. 672.674
Princeps bonus pater patriæ. 1696
Princeps bonus, iudices bonos diligit. 675
Principes ab aſſentatoribus perditi. 229
Principes fatui & ſocordes. 306. & ſeq.
Principes ambitioſi cum Phaëtõte comparantur. 310
Principes fidei & fœderum violatores. 587
Principia optima quid præſtẽt. 601
Principis boni officium. 800
Eius doctrina debet omnibus ſub-

ditis prodeſſe. 141
Principis boni Senatus. 676
Principis quæ ſit optima cuſtodia. 94.95.96.
Principis clementia. 691
Principibus equitandi peritia quatenus neceſſaria. 226.227
Principum Chriſtianorum rixis auctum eſt Turcicum imperium. 598
Principum ambitioſorum miſera fortuna. 309
Principum ludus periculoſus. 796
Principum lenitudo afflicti ſtatus ſolatium. 695
Principum quorundam rapina. 420
Principum bonorum exempla. 686 687
Principum auarorum commentum. 689
Principum Conſiliarij. 682
Proboſcis ſeu promuſcis. 590
Procare verbum. 297
Procax & proci vnde. 297
Procopij Cilicis caſus 309
Prodigi. 293
Proditorum fraudes 284.285
Progne. 868
Promethei fatum. 464
Prometheus Caucaſo alligatus, quid 465
Properare aliud eſt quàm feſtinare. 917
Proprietates occultæ. 766
πρόσω καὶ ὀπίσω. 140
Proteus multiformis. 818.820.821
quis. 820
Buſiris. 823
materia informis. 722
Protegenis tabulæ. 148
Prudens magis quam loquax. 143
omnia ſperanda in peiora conſtituit. 617
Prudentes vino abſtinent. 164
Pauciloqui: 97.143
officium. 140
Prudentiæ ciuilis duo exempla. 141
Pruina vnde. 238
Prunas tenere omnes non poſſunt. 660
Pſecas. 444.454
Pudicitia. 273
Pudoris ſtatua. 880
Puellæ querela de patre inhumano. 883
Puellarum mors præpropera. 717
Pueri præcoci ingenio. 916
Pulchritudinis vis. 64.478
Pulegium. 126.841
Pullæ veſtes in funeribus cur. 548
Pullus color. 548
Pullus color mœſtitiæ ſignum. 548 551
Pura veſtis. 552
Puræ manus. 209.210
Purpura & linum. 552
Purpurea veſtis. 77
Purpureus color ſymbolum verecundiæ. 547
Pulum quid. 552
Puſio. 479
Pygmæi qui. 315
Pygmæi Herculem adoriuntur. 315
Pylius ſenex. 169
Pyrrhus Epirota. 337
Pyrrhus luſori imperito comparatur 337
Pyrrhus Aquila dictus. 219
Pythagoras, σοφός. 5
Pythagoras. 138
Pythagoræ ſymbola. 4.399
Pythagoræ ſamij elogium. 99
Pythagoræ aurea carmina. 135
Pythagoreorum ſilentium 98

Q

QVæ ceciderunt ne tollito. 15
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 464.467.
Quæ vncis ſunt vnguibus. 13
Quæſtioni non cecendum. 108
Quatuor temporum ſymbola. 459
Quercus quid. 256
Quercus ſacra Ioui. 891. veterum cibus. ibid.
Quercus annoſa ventis non deijcitur. 256
Quercus nunc ſola vmbra proficit. 893. ad quid referatur. ibid.

Quint

Quinti Antiſtij ſeueritas. 157
Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. 502

R

RAbula. 440
Rabula quis & vnde. 440
rabulæ varia nomina. 440, 441
Rabulæ deſcriptio. 441
Rapina. 345
Raptus. 345
Ratio quid. 73
Rebellio popularis vnde naſcatur. 226
Reciprocare vnde. 297
Reges primi ex populorum conſenſu. 241
Regibus dare conſilium difficile. 230
Regis optimi typus. 140
Regis arcana qui ſciunt, imitari debent armaria. 104
Regis munus. 94
Regum Galliæ primorum ſymbola. 26
Regna magna, magna latrocinia. 241
Religio cum ſapientia. 72
Religio, ſummum bonũ hominum. 67.
Remedia in arduo, mala in prono ſunt. 618
Remedium efficax in amorem. 385
Rhemnius Palæmon. 351
Remora quid. 149 401
Reſpublica liberata. 700
Reipublicæ arcana non euulganda. 105
Reipublicę cum lyra cõparatio. 92
Reip. cum naui ventis agitata comparatio. 259
Pro Repub. mortui. 639
Riſus tria genera. 511
Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ 804
Robur corporis ſine conſilio. 253
Rhœteum. 637
Roma, Babylon Hieronymo. 76
Roma quandiu incolumis & inuicta. 92
Roma terra Martia. 246
Roma vrbs per excellentiam 526
Roma æterna, 526. 527
Romæ duo nomina, 101
Romanæ vrbis elogia. 526
Romanę mulieres quo habitu luctu viſæ. 545
Romani continuerunt manus à bonis proſcriptorum tempore ciuilis belli. 617
Romanorum bella. 796
Romanorum bellorum catalogus. 796.
Romanorum prudentia in victos populos. 141, 142
Romanorum nobiles in calocis lunulas habebant. 642
Romulus ſobrius, 264
Roſa Veneri dicata. 482
Rubeus color. 549
Ruboris nota. 547
Rufus color. 550

S

S Litera cur tricliniorum foribũ ſuperponi ſolita. 101
Sabini Sacram τειάδα præfigurarunt. 88
Sacerdotes primi magiſtri apud Ægyptios. 4
Sacerdotibus honos exhibendus. 79.
Sacrum carmen precationis. 602
Saginatus color vnde. 540.
Sagmen ſeu ſagminea, ſeu verbena 184
Sal apponito. 17
Sal pro ſapientia. 17
Salix ſemen amittit. 895
Salix frugiſperda, in quos torqueri poſſit hoc dictum. 896
Salus ære redimenda. 705
Salus publica. 698
Sanna. 141
Sannazarij epigramma. 871
Sanniones qui dicantur. 335
Sapientes ſeptem Græciæ qui, & ea-

eiundem auctoritas. 840
Sapientes pauciloqui. 97.143
Sapientes cur ſilentes etiam effinxerit Homerus. 98
Sapientes temperatiſſimi. 121
Sapientia humana, ſtultitia apud Deum. 65
Sapientiæ & religionis coniunctio. 72
ad Sapientiam primus gradus. 849
Sarda. 764
Sardi. 842
Sargus piſcis. 377.666
σάρος. 7
Satyri libidinoſi. 361
Satyri vbi. 538
de Satyris hiſtoria prodigioſa. 362
Satyrus 361. vnde dictus, ibid.
Saxeus quid. 626
Scæua quid. 293
Sceptrum regni hieroglyphicũ. 242
Schema quid. 882
Schemata gentilitia. 27
Sciluri factum. 247.248
Scipionis cordata vox. 227
Scriptor maledicus. 287
Scriptorres rapſodi taxantur. 818
Scurra Philippi Macedonis. 296
Scurræ varia nomina. 433.434
Scurræ deſcriptio. 433.434
Scutica. 479
Scutum. 156
Scylla. 378
Scylla quid. 343.344
Sylla in monſtrum marinum. 343
Scyllæ duæ. 344
Scytharum deſcriptio. 236
Sedere quid habeat myſterij. 678
Seianus. 190.191
Sellam oleo ne abſterſeris. 15
Semidei. 218
Sempronius Sophus. 158
Senatores cur patres dicti. 181
Senatus boni principis. 676
Senecæ locus de Alexandro. 55
Senectus eloquentior. 811
Senectute forma defloreſcit. 368
Senes bis pueri. 539
Senes procul à voluptatibus corporis. 540
Senes cur ament. 714
Senex Acheronticus. 515
Senex puellam amans. 539
Senum amor vehemens. 540
Senenſes in bello italico. 324
Senſus corporis equo comparantur. 302.303.304
Sergius Galba reus. 680
Sermo vnde dicatur. 835
Serpens Epidaurius. 44
Serpens quid. 699
Serpens ſalutis ſymbolum. 699
Serpens ſaxeus. 626
Serpens in ſe reuolutus æternitatem ſignificat. 628
Serpens quid in hieroglyphicis. 43
Serpentem ore parere. 42 43
Serpentes dialecticæ ſymbolum. 559
Serpentis oſteutum. 45
Serui manumiſſi albo vtebantur. 549
Seruitia. 701
Seueri numus. 696
Sicariorum receptatores. 290
à Signatis cauendum. 279
Silentij præmium tutum. 98
Sillentium. 97
Silentium mulierem decet. 876
Simonidis cordatum reſpõſum. 467
Simus grex. 374
Sirenas à Muſis explumari quid. 534
Sirenes quid. 531
Sirenes. 529
Sirenes quæ. 530
Sirenes quid denotent. 530.533
Sirenum nomina vnde impoſita. 534
Sirenum deſcriptio. 536
Siſtrum. 172
Sobrietas animi robur. 123
Sobrietatis laus. 121 127
Societas cum quibus non ſit ineunda. 751
Socrates cur ſe nihil ſcire dixerit. 323
Socratis modeſtia. 349
Socratis dictum ſapiens. 852
Solis equi. 509
Solon. 842
Solonis factum. 571
Solonis lex de neutris in diſcordia

ciuili. 324
Somnus tranquillus poſt ſui recognitionem. 135
Sonipes. 229
Sophiſtæ. 350
Sophocles amator ſenex. 541
Sordidi. 417
Spartani cur ante bella Muſis ſacrificarent. 628
Spartum. 430
Spectare ſidera quid. 263
Speculum. 369
Sperare quid liceat. 271
Spes & Nemeſis in eodem altari. 271.272
Spes etiam in moribundis. 265
Spes vigilum ſomnia. 266
Spes proximæ. 258
Spes ſeruat afflictos. 264
Spes viridi veſte induta. 264
Spei ſimulachrum. 262.263
Spei deſcriptio & effecta. 262.263
Spes dea. 263
Sphingis deſcriptio. 846
Sphingis virginea facies, plumæ, & pedes leonini. 846
Sphinges templorum liminibus. 4
Sphinx ignorationis ſymbolum. 846
Splen ſiue lien & eius officium. 685
Splen auctior maciem cæteris partibus inducit. 685.686
Spuere in ſinum. 503
Spurij qui. 658
Stare & cadere varia ſignificant. 243
Stateram ne tranſilias. 6
Stellio. 279
E Stellionibus malum medicamentum. 270
Stellionatus crimen. 280
Stemmatum vſus vnde. 19
Stipator à ſtipe dictus. 294
Stola. 553
Stolo. 9. par accidenti. 902
Stragula ſemper circumuoluta. 14
Stragulum. 238.554
Strena vnde dicta. 270
Strenarum mos vnde. 270
Studia nuſquam non opportuna. 735
Studioſi laborum difficultate deterrentur. 232
Studioſorum contentio qualis debeat eſſe. 805
Studioſus amore captus. 489
Stymphalides aues. 653
Styx. 617
Suada ſiue ſuadela. 738
Sub tunica & ſinu. 396
Superbia. 339.846
Superis imp. num. ſacrificãdum. 12
Superſtitioſi mos. 924
σῦκα μερίζειν. 889
Sycophantæ hominum monſtrũ. 115
Symbola typographorum. 29
Symbola Pythagoræ. 45
Symbola debẽt eſſe apta rebus. 827
Symbola ſeu hieroglyphica. 3
Symbola rei militaris. 19
Symbolorum farrago. 22
Symbolorum ars quædam. 28.29
Symbolorum origo. 1
ſymbolorum vtilitas. 21
Symbolorum tria genera. 26
Symbolum quid. 5. Symbola. 2
Symboli acceptio multiplex. 2
Symbolum, pro belli teſſera. 2
σιώπε δ' ἐρχομένῳ. 252

T.

T Littera ſalutifera. 22
Tænia. 510
Tantali pœnarum cauſſa. 408
Tantali ænigma quid ſignificet. 408.409
Tantalus vnde dictus. 409
Tarditas nimia fugienda. 147.148 149
Tauri ſymbolum. 221
Tauri ſymbolum quid ſignificet. 223
Taurum Hercules domat. 654
Techna. 107
Telamon hoſpes Herc. 278
Telum quid. 149
Telum ſignum velocitatis. 150
Temerarij. 306.314
Temeritas. 302

Tempora periculoſa quando maximè. 806
Temporum viciſſitudo. 458
Tempus omnia aperit. 194
Tereus in vpupam mutatus. 356
Terei Regis arx. 356
Terminus mors. 722
Terminus. 721
Terminus quid ſignificet. 723
Terram pedibus quatere. 510
Terrifici poſt mortem. 766.768.769
Terror ſubitus. 583
Teſſera. 37
Teſtis oculatus. 125
Teſtudo. 878
Thalia & Suada. 738
Thales. 842
Thebani iudices. 677
Themiſtoclis moderatio. 687
Theodoſij lex de reis. 128
Theophraſti locus. 924
Therſites cur vituperatione dignus, 98
Theſſali arrogantia. 358
Theſſali primi equitandi artẽ vſurparunt. 537
Theſſalia cur Aemonia dicta. 759
Thetis. 638
Thracum mos barbarus. 177
Thraſybulus cur ſic dictus. 634
Thraſylaus inſanus. 351
Thryſi tyranni hiſtoria. 241
Thuni. 921
Θύμος quid. 330
Tiberij cautus animus. 106
Tiberij morte quantum populus lætatus ſit. 771.772
Tiberij oratio qua M. Hortalo reſpondit. 398.399
Tiberius Cæſar. 104
Tiberius Imperator conuicia non curauit. 699
Tigrides cur Bacchi currui iunctæ. 176
Titanes. 673
Titi clementia. 694
Tollenti onus auxiliare. 12
C. Toranius. 332
Torrens quid. 751
Toruli. 38
Τεχνίζειν quid. 362
Traiani dictum. 389
Triton deus marinus. 627.628
Tritonia, ἐκ τ͂ τρίτους. 48
Tritonum imagines. 628
Troiani credulitate proditi. 129
Trophæum vnde. 590
Tuba fama nota. 628
Tubicen captus ſe excuſat. 777
Tunetum quid. 921
Turcarum exercitus ad Viennam Auſtriæ vrbem fuſus. 251
Turdus. 475
Turni arma & ſymbola. 20
Tympanum luxuriæ inſtrumentum. 169
Tympanum cur adiunctum Baccho. 169
Tyranni opulentia, paupertas ſubiectorum. 685

V

VAfer quis. 72
Vafrorum ſpecies. 66
Valentiniani nimia auaritia. 687
Valentiniani truculentia. 694.695
Valentis crudelitas. 123
Valerius Soranus cur occiſus. 101
Valetudinem duo conſeruant: 455
Valetudinem tuentur tria. 456
Vaticinium Tireſiæ de Narciſſo. 346
Vatinius. 433
Vbertas ex pace. 798
Vellus aureum. 855
Venefici. 360
Veneficia non pondere metienda. 40
Venatores otioſi. 292
Venatores Actæones. 291
Veneres duæ. 494
Veneri roſa dicata. 482.483
Veneris ſtatua. 483
Veneri ſpeculum dicare. 369
Veneris amuletum. 380
Veneri poma conſecrata. 858
Veneris cœleſtis templum vbi. 497
Veneris vulgaris templum. 497

Venus Cypria vel Cypria vnde dicta. 492
Venus cur dicta ἀφροδίτη. 378
Venus Cytherea vnde dicta. 491
Venus cur Adoni idem lactucæ folijs occultauerit. 380.381
Venus vinculo ſignificatur. 374
Venus amica riſus. φιλομειδής. 511
Venus vulgaris. 496
Venus cæleſtis. 496
Venus vocabulum polyſemum. 878
Vento viuere. 297
Verba inflammant ad amorem. 533
Verbena ſeu ſagminea cur ſacra. 184
Veritas fortiſſima. 488
Veritatis vis. 194
Verſipelles qui. 324
Veſpæ abuſiuè pro apibus. 691
σφῆκες. 289
Veſpæ obtrectatores. 288
Veſpaſiani ſymbolum, delphinus anchoræ illigatus. 22
Veſpaſiani aſtus & auaritia. 690
Veſpaſiani clemens animus & Titi filij. 693.694
Veſpertilio. 321
Veſpertilio vnde nomen ducat. 325
Veſpertilio biformis. 325
Veſpertilionis nomen quibus conueniat. 322.323
Veſpertilionis deſcriptio. 323
Veſtales albatæ. 549
Veſtis coccinea. 549
Veterum induſtria. 292
Veterum ritus, quo nouam nuptam in pelle lanata iubebant conſidere. 877
Viatores Mercurio ſerta præbent. 84
Vicini boni ſumma commoditas. 751
Vicinorum commoditas, &c. 212. 213
Victoria dolo parta. 275
Victus ratio quid agat. 381
Villium filius occidere fecit. 332
Vindicta iuſta. 770
Vini incommoda. 168
Vini vtilitas. 170
Vini vſus apud Locros. 165
Vini vis. 161
Vinum quatenus laudatum à Platone. 161
Vino quomodo vtendum. 175
Vino qui abſtinuerint. 176
Vino vnde amentia, &c. 176
Vino prudentia augetur. 159
Vino ſapientiam obumbrari. 164
Vinum quibus prohibitum. 170
Vinum cur οἶνος. 170.171
Vinum igni vim parem habet. 179
Vinum inſanire facit. 169
Vinum quibus interdictum. 165
Vinum matronis Romanis interdictum. 164.165
Violaceus color. 548
Vipera vnde dicta. 860
Viperæ partus & fœtus qualis. 860
Vir gregis. 369
Virago. 110
Viri excellentes nullo in honore quandiu vixerint. 194
Viri illuſtres pro dijs habiti. 457
Viri boni lacrymabiles. 277
Viri animo inſignes 629
Virgil. 3. Ecl. 278
Virgines cuſtodiendæ. 154
Virginum cuſtodia. 157
Virgo pro muliere quauis. 881
Viridis color. 549
Viror ſpei nota. 546
Virtutem lugere quid. 276
Virtutem à Græcis deſeri indigniſſimum. 276
Virtutes 4. honeſti amoris obiecta. 494.495
Virtutes 4. coronis 4. ſignificantur. 494
Virtuti fortuna comes. 556
Virtutis deſcriptio. 497
Virtutis vis. 564
Virtutis triplex gradus. 221
Virtutis iter arduum. 625
Virtus ad Aiacis tumulum deflens. 276
Virtus ſui magnum eſt decus. 853
Virtus quid ſignificet. 560
Virtus, verba & voces. 567
Virtus difficulter paratur 624
Virtus multis obfuit. 756
Virum bonum nō decet rebus proſ-

peris mores mutare. 225
Virus melle litum. 536
Viſcera diuitiæ. 614
Viſus amoris initium. 532
Vita beata in philoſophis non fuit. 73
Vita innocens. 214
Vita humana. 702
Vita humana aleæ ludo comparata. 616
Vites vlmis adiunctæ. 728
Vitia potius quam virtutes obſeruantur. 443
Vitia Deo & naturæ repugnãtia. 539
Vitia naturalia vix facilè tolluntur. 317.318
Vitis ſignificata. 729
Vita in nuptijs quid. 879
Viuendo quid cogitandum: 722
Vltio iuſta. 774
Vlulæ & dracones palladi conſecrãtur. 156
Vlularum & cornicũ diſſidium. 146
Vlyſſes ſapientiæ typus. 530
Vlyſſes. 253
Vlyſſes Cyclopem excæcauit. 771
Vlyſſis ſocij in belluas transformati. 375
Vlyſſis ſocij qui. 376
Vlyſſes quid. 376
Vlyſſis oratio vehemens. 98
Vlyſſis aſtus. 771
Vnguium præſegmina & capillorum. 25
Vnguicuruia. 13
Vnum nihil, duos plurimum poſſe. 250
Vnus vir, nullus vir. 252
Voluptas eſca malorum. 373
Voluptas corporis. 846
Voluptatis tres illecebræ: 532
Vpupa. 356
Vrceus. 209
Vrere. 237.238
Vrſa duplex. 462.463
Vtis, οὔτις. nemo. 772
Vultures qui. 726
Vxoris bonæ officium. 856

X

XΑνθόχολοι qui. 549
Xenia. 207
Xerxes. 608

Z

ZElotypus. 281
Zenalis. 253
Zeno ſenex inter pocula taciturnus. 99
Zenonis naufragium. 731
Zetes & Calais: 235
Zetes vnde. 215
Zibellus. 389
Ziſca vel Ziſcas Bohemus. 767

FINIS.

Commiſſa emendanda.

Pag.270.in Coroll.lin. *& pridem Lat.à no.* & ſeq. pag.289.l. pen. λέλοιχε θάμινα κ. p.642.l.per.corr. ἀναμέςυς. l.ſtr. δοκεῖ δ. p.647.in app. leg. μυροθηκείοις. & αὐτόχθονας. l. pen. καλοκαγαθία. pag. 650. l. 1. ποῖσδε χείνοις.

IAMBICI TRIMETRI AD FED. MORELLVM PROFESSORVM Regis Decanum.

PRÆCLARA *cùm tot ſcripta iam vulgaueris,*
Morelle cui Muſæ Decani dant decus:
Partim ſacrorum verſione voluminum,
Patrum piorum & Atticorum maximè,
Partim profanorum editorum cum Notis
Tuis typíſque, vtroque ſermone & ſtylo;
Quin plura mox edenda condas arculis;
Cur hæ myricæ te iuuant Emblematum?
An æmularis Alciatum oculum Dices
Huius poematis parentem, & codicum
Iuris, probatorum eruditis omnibus.
Hic nempe probat, Iſocrates quod cenſuit.
Miſcenda ludicra ſeriis, leuia arduis.
Vt Apollo ſemper tendere arcum non ſolet,
Alterna nimirum Camænæ doctæ amant.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAR grace & priuilege du Roy, il eſt permis à Iean Richer & François Gueſſier, marchans Libraires en l'Vniuerſité de Paris, d'imprimer, ou faire imprimer, & expoſer en vente vn liure intitulé, *Omnia Andreæ Alciati Emblemata, cum Commentarÿs, quibus Emblematum detecta origine, dubia & obſcura illuſtrantur. Per Claud. Minoem I.C. Acceſſerunt huic editioni Fed. Morelli Profeſſ. Reg. Decani Corollaria & Monita.* Et ſont faictes deffences à tous Libraires & Imprimeurs, d'imprimer, ou faire imprimer, vendre ny diſtribuer ledit liure d'autre impreſſion que celle deſdits Richer & Gueſſier, ou de ceux à qui ils feront part du preſent priuilege, & ce iuſques au temps & terme de dix ans finis & accomplis: ſur peine de confiſcation deſdits liures par eux imprimez & vendus, & d'amende arbitraire. Voulant en outre que mettant au commencement ou à la fin de chacun deſdits liures l'extraict dudit Priuilege, il ſoit tenu pour ſignifié & venu à la cognoiſſance de tous, comme plus amplement eſt declaré audit Priuilege. Donné à Paris, le 11. Aouſt 1618. & de noſtre regne le neufieſme.

Signé,

BERGERON.

94-B3 021

